Margaret Atwood

UPUTUSE AASTA

Margaret Atwood

UPUTUSE AASTA

Romaan

Eesti Raamat
Tallinn

Originaal:
Margaret Atwood
The Year of the Flood
McClelland & Stewart

Canada Council for the Arts
Conseil des Arts du Canada

Inglise keelest tõlkinud Eva Velsker
„Jumala Aednike laulurаamatu" värsid tõlkinud Neeme Põder
Kujundanud Ülo Emmus
Toimetanud Hille Lagerspetz

ISBN 978-9985-65-787-4
www.eestiraamat.ee

Graeme'ile ja Jessile

SISUKORD

AED

Kes hoiab nüüd küll aeda,
aeda, mis haljust täis?

Kord oli see kaunis, nii kaunis,
sellist varem pole me näind.

Ja aias kuis Jumala loomad
ujusid, lendlesid seal.

Ent siis tulid teotajad ahned
ja tapsid nad päeva pealt.

Ja puud kõik õitsemas olid,
oli kasu neist viljadest suur.

Liivaluidete alla nüüd maetud
nii lehed kui oksad ning juur.

Ja kõikjal läiklev vesi
poriks, mudaks on muutunud nüüd.

Kõik sulised linnud, kord erksad,
on katkenud nendegi hüüd.

Oh aed, oh aed, mu aed,
ma leinan sind kaua, pea maas.

Kuni aednikud tõusevad kord.
Ja ellu siis ärkad sa taas.

„Jumala Aednike lauluraamatust"

UPUTUSE AASTA

1

TOBY

KAHEKÜMNE VIIES AASTA, UPUTUSE AASTA

Varahommikul ronib Toby katusele päikesetõusu vaatama. Harjavarrega hoiab ta tasakaalu: lift ei tööta juba mõnda aega ja tagatrepp on niiskusest libe, ja kui ta peaks komistama ja kukkuma, ei ole kedagi teda üles korjamas.

Kui esimene kuumalaine saabub, kerkib tema ja raamas linna vahelt puudesalust udu. Õhus on kerget kõrbelõhna, karamelli ja tõrva ja rääsunud grilli lõhna, ning tuhkjat, ent rasvast lõhna, nagu tõuseb põlevast prügikastist pärast vihma. Hüljatud tornid kauguses on nagu korallid mõnel iidsel rahul – luitunud ja värvitud, eluta.

Elu on siiski veel olemas. Linnud sirtsuvad, küllap vist varblased. Nende peenikesed hääled on selged ja teravad, nagu kriibiks nael klaasi: enam ei summuta neid ükski liiklusehääl. Kas linnud märkavad seda vaikust, seda mootorite puudumist? Kui jah, kas nad on õnnelikumad? Tobyl pole aimugi. Erinevalt mõnest teisest aednikust – pöörasemast või siis üleannustanust – ei ole ta kunagi hellitanud kujutelma, et oskab lindudega rääkida.

Idas eretab päike ja värvib punaseks sinakashalli hämu, mis märgib kauget ookeani. Raisakotkad istuvad elektripostidel otsekui õrrel ja lehvitavad tiibu, et neid kuivatada, laotavad end laiali nagu mustad vihmavarjud. Aeg-ajalt tõuseb mõni neist soojas hoovuses õhku ja kerkib spiraalina ülespoole. Kui nad äkitselt alla sööstavad, tähendab see, et nad on silmanud raibet.

Raisakotkad on meie sõbrad, õpetasid aednikud. *Nad puhastavad maad. Nad on Jumala mustad inglid, keda on vaja hoolt kandma kehalise lagunemise eest. Kujutlege vaid, kui hirmus oleks, kui surma ei oleks olemas!*

Kas ma ikka veel usun seda? mõtleb Toby.

Lähedalt on kõik teistsugune.

*

Katusel on mõned lillepotid, ilutaimed on metsistunud; seal on ka üksikud võltspuust pingid. Varem oli seal varikatus õhtuse kokteilitunni tarvis, aga tuul on selle minema puhunud. Toby istub ühele pingile ümbrust jälgima. Ta tõstab binokli, keerab seda aeglaselt vasakult paremale. Sissesõidutee, ääristatud helendroosidega, mis nüüd on rääbakad nagu kulunud juukseharjad, nende purpurne hõõgus hakkab tugevnevas valguses kustuma. Läänepoolne sissepääs, solaarkihiga roosas plonnstiilis, värava taga väändunud autode rägu.

Lillepeenrad, lämbunud piimaohakate ja takjate all, tohutud meresinised kudzuliblikad nende kohal lehvlemas. Purskkaevud, kammkarbikujulised basseinid täis seisvat vihmavett. Parkimisplats roosa golfikäru ja kahe roosa AnooYoo väikebussiga, kummalgi pilgutava silmaga logo. Kaugemal on neljas minibuss vastu puud sõitnud: varem ripendas aknast käsivars, aga nüüd on see kadunud.

Suured muruplatsid on kasvanud täis kõrget umbrohtu. Askleepiate ja õnneheina ja oblikate vahel on madalad korrapäratud mättad, siin ja seal riidelapp, kondivälgatus. Sinna kukkusid inimesed, need, kes jooksid või komberdasid üle muru. Toby oli neid katuselt vaadanud, lillepoti taga küürakil, aga ta ei olnud kaua vaadanud. Mõned neist inimestest olid appi hüüdnud, nagu oleksid teadnud, et ta on seal. Aga kuidas oleks ta saanud aidata?

Ujumisbasseini katab laiguline vetikakiht. Juba on seal konnad. Kured ja haigrud ja paabrud jahivad neid madalamas otsas. Mõnda aega püüdis Toby sealt välja õngitseda väikseid loomi, kes olid sisse räntsatanud ja uppunud. Rohelisi helendavaid küülikuid, rotte, perunkse, triibulised sabad taga ja pesukaru röövlimask ees. Aga nüüd jätab ta nad rahule. Võib-olla arenevad neist kuidagimoodi kalad. Kui bassein on rohkem soo moodi.

Kas ta kavatseb selliseid teoreetilisi tulevikukalu süüa? Kindlasti mitte.

Kindlasti veel mitte.

Ta keerab end tumeda, puudest ja ronitaimedest ja sõnajalgadest ja alusvõsast ringja müüri poole, uurib seda oma binokliga.

Just sealt võib tulla oht. Aga missugune oht? Ta ei suuda kujutledagi.

Öösel kostab tavapäraseid hääli: koerte kauget haukumist, hiirte itsitusi, kilkide veetorunoote, üksikuid konnakroogatusi. Veri kohiseb ta kõrvus: *kadahh, kadahh, kadahh.* Nagu pühiks raske hari kuivi lehti.

„Mine magama," ütleb ta valjusti. Aga ta ei maga hästi sestpeale, kui on selles hoones üksi. Mõnikord kuuleb ta hääli – inimeste hääli, mis valudes teda kutsuvad. Või naiste hääli, ta kuuleb naisi, kes siin töötasid, ärevaid naisi, kes tulid puhkama ja noorenema. Basseinis sulistama, murul jalutama. Kõiki roosasid hääli, rahustatud ja rahustavaid.

Või aednike hääli pomisemas või laulmas; või lapsi üheskoos naermas Eedenikalju aias. Aadam Ühte ja Nualat ja Burti. Vana Pilarit, mesilased ümberringi. Ja Zebi. Kui keegi neist on veel elus, siis kindlasti Zeb: iga hetk võib ta maanteed mööda lähemale kõndida või puude vahelt välja ilmuda.

Aga kindlasti on ta nüüdseks surnud. Parem on niimoodi mõelda. Mitte asjatult loota.

Igal juhul peab keegi veel alles olema; ta ei saa olla ainus inimene kogu planeedil. Peab olema teisigi. Aga sõpru või vaenlasi? Kui ta juhtub kedagi nägema, kuidas sellest aru saada?

Ta on ette valmistatud. Uksed on lukus, aknad riivis. Aga needki tõkked ei taga midagi: iga õõnes ruum kutsub sisse tungima.

Isegi magades ta kuulatab, nagu loomadki – muutust mustris, tundmatut heli, avanevat vaikust nagu mõra kivis.

Kui väikeste olevuste laul vakatab, ütles Aadam Üks, siis tähendab see, et nad kardavad. Sa pead kuulatama nende hirmu häält.

2

REN

KAHEKÜMNE VIIES AASTA, UPUTUSE AASTA

Ole sõnadega ettevaatlik. Vaata ette, mida sa kirjutad. Ära jäta jälgi.

Seda õpetasid meile aednikud, kui olin lapsena nende seas. Nad käskisid loota mälule, sest kirjapandut ei saa usaldada. Vaim rändab suust suhu, mitte asjast asja: raamatuid võib põletada, paber pudeneb tükkideks, arvutid võib hävitada. Ainult Vaim elab igavesti, ja Vaim ei ole asi.

Ja kirjutamine on ohtlik, ütlesid Aadamad ja Eevad, sest vaenlased võivad selle kaudu sulle jälile saada ja su kinni püüda, ning su sõnu kasutada sinu süüdimõistmiseks.

Aga nüüd, kui Veeta Uputus on meist üle pühkinud, võib kõike üsna julgelt kirjutada, sest need, kes seda minu vastu kasutaksid, on tõenäoliselt surnud. Nii et ma võin kirjutada kõike, mis ma tahan.

Ma kirjutan oma nime, *Ren*, kulmupliiatsiga peegli kõrvale seinale. Ma olen seda kirjutanud palju kordi. *Renrenren,* nagu laul. Kui nii kaua üksi olla, võib unustada, kes sa oled. Seda ütles mulle Amanda.

Ma ei näe aknast välja, see on klaasplokkidest. Ma ei pääse uksest välja, see on väljastpoolt lukus. Aga mul on ikka veel õhku ja vett, seni kui päikeseenergiasüsteem üles ei ütle. Mul on ikka veel toitu.

Mul on vedanud. Mul on tõesti väga vedanud. Loe oma vedamine kokku, ütles Amanda ikka. Nii ma siis teen. Esiteks, mul vedas, et töötasin Soomustes, kui uputus saabus. Teiseks, mul vedas veelgi rohkem, et olin siia kleeptsooni suletud, sest nii olin ma kaitstud. Mu liibuvas biokileülikonnas oli rebend – üks klient läks hoogu ja hammustas mind, otse rohelistest tsekiinidest läbi – ja ma ootasin proovide tulemusi. See ei olnud märg rebend, kus olnuks nõresid ja membraane, see oli kuiv rebend küünarnuki

lähedal, nii et ma ei olnud väga mures. Aga siin Soomustes kontrollisid nad kõike. Nad pidid oma mainet hoidma: meid teati kui linna kõige puhtamaid räpaseid tüdrukuid.

Sabad ja Soomused hoolitses su eest tõepoolest. Kui olid muidugi andekas. Hea toit, arst kui vaja, ja jootraha oli väga hea, sest siin käisid tippkorpide mehed. Seda juhiti hästi, ehkki see asus armetus piirkonnas nagu kõik klubid. See on imagoküsimus, ütleks Mordis: armetus on ärile hea, sest kui pole midagi erilist – midagi õõvastavat või labast, kerget räpahõngu –, mis eristaks siis meie brändi lihtlabasest tootest, mida mees koduski koos näokreemi ja valgete puuvillpüksikutega saaks?

Mordis eelistas otsekohesust. Ta oli sellel alal tegutsenud lapsest saadik ja kui kupeldajad ning tänavakaubandus ebaseaduslikuks kuulutati – rahva tervise ja naiste kaitseks, öeldi – ning kõik viidi SeksMarti CorpSeCorpsi kontrolli alla, tõusis Mordis kõrgele, sest tal oli kogemust. „Loeb see, keda sa tunned," ütles ta ikka. „Ja mida sa nende kohta tead." Siis ta irvitas ja patsutas sind tagumikule – aga see oli sõbralik patsutus, ta ei nõudnud meilt kunagi tasuta teeneid. Tal oli oma eetika.

Ta oli kuivetu mees, pea kiilaks aetud ja silmad mustad, säravad ja valvsad nagu sipelgapead, ja ta oli muhe, seni kui kõik oli korras. Aga ta astus meie eest välja, kui kliendid vägivaldseks muutusid. „Mitte keegi ei tee mu parimatele tüdrukutele liiga," ütles ta. See oli tema jaoks auasi.

Ja talle ei meeldinud jäätmed; meie olime väärtuslik vara, ütles ta. Koorekiht. Pärast SeksMarti sissesõitmist olid kõik, kes süsteemist välja jäid, illegaalsed ja haledad pealegi. Mõned räsitud ja haiged vanad naised, kes kõrvaltänavatel tuikusid ja enam-vähem kerjasid. Ükski mees, kel kas või murdosa ajust alles, ei oleks neile lähedalegi läinud. „Ohtlikud jäätmed," nii kutsusime neid Soomuste tüdrukutega. Me ei oleks tohtinud nii põlglikud olla, me oleksime pidanud olema kaastundlikud. Aga kaastunne nõuab vaeva, ja me olime noored.

Ööl, mil Veeta Uputus algas, ootasin ma oma proovide tulemusi: meid hoiti kleeptsoonis luku taga nädalate kaupa, juhuks kui olime

külge saanud midagi nakkavat. Toitu saadeti sinna turvalukuga luugi kaudu, lisaks oli seal niknäkkidega minikülmik, ja vett filtreeriti, nii sissetulevat kui ka väljaminevat. Kõik, mis vaja, oli olemas, aga seal hakkas igav. Võis masinatel harjutada ja seda tegin ma hoolega, sest trapetsikunstnik peab end vormis hoidma.

Võis vaadata telerit või vanu filme, kuulata muusikat, rääkida telefoniga. Või siis sai interkomi kaudu teisi Soomuste ruume vaadata. Mõnikord, kui me madratsitööd tegime, pilgutasime oiete vahel kaamerasse silma, et lohutada seda, kes oli parajasti kleeptsoonis kinni. Me teadsime, kuhu kaamerad on peidetud, lakke ussinaha või sulekaunistuste sekka. Soomustes me olime üks suur perekond, nii et isegi siis, kui keegi kleeptsoonis oli, armastas Mordise talle mõista anda, et ta on siiski kõiges osaline.

Mordis andis mulle nii turvalise enesetunde. Ma teadsin, et kui oleksin suures hädas, võiksin ma tema juurde minna. Minu elus oli vähe selliseid inimesi. Amanda, enamasti. Zeb, mõnikord. Ja Toby. Ei oleks võinud arvatagi, et Toby on selline – ta oli nii järsk ja karm –, aga ega uppudes ei tasugi pehmest ja lõdvast asjast kinni hoida. On vaja midagi kindlamat.

LOOMISPÄEV

LOOMISPÄEV

VIIES AASTA

LOOMISEST JA LOOMADELE NIME ANDMISEST
AADAM ÜHE SÕNAD

Kallid sõbrad, kallid kaasolevused, kallid kaasimetajad!

Viie aasta tagusel loomispäeval oli meie Eedenikalju katuseaed hõõguvkuum tühermaa, mida piirasid mädanevad slummid ja patuurkad, aga nüüd on see löönud õitsele nagu roos.

Sääraseid viljakandmatuid katuseid rohelusega kattes püüame oma napi jõuga lunastada Jumala loodut määndumisest ja steriilsusest, mis võtab maad kõikjal meie ümber, ja vastutasuks toidame end saastamata toiduga. Mõned väidaksid meie jõupingutusi asjatuks, aga kui kõik meie eeskuju järgiksid, millise muutuse tooks see kaasa meie armastatud planeedile! Palju rasket tööd seisab meil siiski veel ees, ent ärge kartke, sõbrad: sest me sammume kohkumatult edasi.

Mul on hea meel, et kõigil on olnud meeles päikseкübarad pähe panna.

Häälestagem nüüd oma meeled iga-aastaseks loomispäevapalvuseks.

Jumala inimkeelsed sõnad räägivad loomisest nii, nagu seda mõistsid ammuste aegade inimesed. Ei ole juttu galaktikatest ega geenidest, sest säärased sõnad oleksid neid suuresti hämmeldanud! Aga kas me peame seepärast võtma teadusliku faktina lugu, et maailm loodi kuue päevaga, ja nõndaviisi märgatavad tõsiasjad mõttetuseks kuulutama? Jumalat ei saa piirata sõnasõnaliste ja materialistlike tõlgitsustega ega mõõta inimese mõõdupuuga, sest Tema päevad on igavik, ja tuhandeid aastaid meie aega on Tema jaoks otsekui üksainus õhtu. Erinevalt mõnestki teisest usundist ei ole me kunagi arvanud, et lastele geoloogia kohta valetades teeniksime mõnd kõrgemat eesmärki.

Meenutage Jumala esimesi inimkeelsete sõnadega lauseid: maa

on tühi ja paljas, ja siis räägib Jumal valguse olema. See on hetk, mida teadus nimetab Suureks Pauguks, nagu oleks tegu seksiorgiaga. Ometi on mõlema seletuse põhiolemus ühesugune: pimedus, ja siis ühe hetkega valgus. Aga kas pole loomine igikestev, kas ei teki uued tähed igal hetkel? Jumala päevad ei ole järjestikused, mu sõbrad, need voogavad ühtaegu, esimene koos kolmandaga, neljas kuuendaga. Nii nagu meile on öeldud: „Sa läkitad välja oma vaimu, ja nad luuakse, ja sina uuendad maa näo."

Meile on öeldud, et Jumala loomistöö neljandal päeval kihas vesi elavaist olendeist, ja kuuendal päeval sai maa täis loomi ja taimi ja puid, ja kõiki neid õnnistati ja kästi paljuneda, ning lõpuks loodi Aadam – see tähendab inimkond. Teaduse järgi ilmusid liigid planeedile ka tegelikult samas järjekorras, inimene kõige viimasena. Või enam-vähem samas järjekorras. Või ligilähedaselt.

Mis juhtub edasi? Jumal toob loomad inimese ette, „et näha, kuidas tema neid nimetab". Aga miks Jumal juba ei teadnud nimesid, mis Aadam valib? Vastus saab olla ainult see, et Jumal oli andnud Aadamale vaba tahte ja seega võib Aadam teha asju, mida isegi Jumal ei või ette näha. Mõelge sellele, kui järgmine kord tunnete kiusatust lihasöömise või maise vara järele! Isegi Jumal ei või alati teada, mida te järgmiseks teete!

Jumal kutsus loomad kokku ja pöördus nende poole otse, aga mis keelt Ta kasutas? See ei olnud heebrea keel, mu sõbrad. See ei olnud ladina ega kreeka ega inglise ega prantsuse ega hispaania ega araabia ega hiina keel. Ei: Ta kutsus loomi nende endi keeles. Põhjapõdraga rääkis Ta põhjapõdra keelt, ämblikuga ämbliku keelt, elevandiga rääkis Ta elevandi keelt, kirbuga rääkis Ta kirbu keelt, sajajalgsega sajajalgse keelt ja sipelgaga sipelga keelt. Nii pidi see olema.

Ja Aadama jaoks olid loomade nimed esimesed lausutud sõnad – inimkeele lähtehetk. Sel kosmilisel silmapilgul tõendab Aadam oma inimhinge. Nimetada tähendab – me loodame – tervitada; kutsuda teine enda juurde. Kujutlegem, kuidas Aadam hüüab loomade nimesid helluse ja rõõmuga, otsekui öeldes: *seal sa oled, mu kullake! Tere tulemast!* Aadama esimene tegu loomade suhtes oli armastav-hell hõimlase tegu, sest inimene oma langematuses ei

olnud veel lihasööja. Loomad teadsid seda ega jooksnud minema. Nii pidi see olema sel kordumatul päeval – rahumeelne kogunemine, kus iga inimene süleles maa iga elavat olendit.

Kui kaugele me oleme eksinud, kallid kaasimetajad ja kaassurelikud! Kui palju oleme meelega hävitanud! Kui palju on vaja üles ehitada meie endi sees!

Nimetamise aeg ei ole möödas, mu sõbrad. Tema palge ees võime ikka veel elada kuuendat päeva. Mediteerides kujutlege end hällima sinna turvalisse hetke. Sirutage oma käed nende leebete silmade poole, mis vaatavad teid säärase usaldusega – usaldusega, mida ei ole veel rüvetanud verevalamine ja aplus ja ülbus ja põlgus.

Lausuge nende nimed.

Laulgem.

KUI AADAM

Kui Aadam avas silmad kord
ses kuldses maailmas,
ta leidis rahu looduses
ja Jumalagi ilmas.

Nii inimvaim seal kõneles,
talt loomad nime said;
neid kutsuti siis leppima,
nad tulid kohemaid.

Seal, ülistades Jumalat,
nad noogutasid päid.
Ta loovust kiitis nende laul,
see täitis päevi häid.

Kui närtsinud, kui kahanend
on meie päevil see –
sest inimlaps, nii tigedik,
on reetnud vendluse.

Oi loomad, kes te kannatand,
kuis endist aega näeks?
Ehk leiaks taas teid südameis
ja annaks sõbrakäe.

„Jumala Aednike lauluraamatust"

3

TOBY. PODOCARPUSE PÄEV

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

On hommikupuhe. Hommik puhkeb. Toby pöörab seda sõna: puhkeb, puhkes, puhkenud. Mis puhkeb hommikul? Kas öö? Kas päike praguneb silmapiiril kaheks nagu muna, nii et valgus välja voolab?

Ta tõstab binokli. Puud paistavad niisama süütud nagu alati; ometi on tal tunne, et keegi jälgib teda – nagu võiks ka kõige tuimem kivi või känd teda tajuda ja talle halba soovida.

Eraldatusel on seesuguseid mõjusid. Ta on nende tarvis harjutanud Jumala Aednike vigiiliate ja retriitide ajal. Huljuv oranž kolmnurk, rääkivad kilgid, väänlevad taimesambad, silmad lehtedes. Aga siiski, kuidas eristada illusioone ja tõelisust?

Päike on nüüd kõrgel taevas – väiksem, kuumem. Toby tuleb katuselt alla, katab end roosa türbiga, pritsib putukate kaitseks SuperDga ja sätib pähe laia roosa päiksekübara. Siis keerab ta eesukse lukust lahti ja läheb välja aeda harima. Siin kasvatasid nad orgaanilisi salateid Spa Café jaoks – garneeringuid, eksootilisi siirdgeenseid aedvilju, teeürte. Aias on õhuvõrk lindude peletamiseks ja võrkaed kaitseks roheliste küülikute ja ilvikute ja perunkside eest, kes võiksid pargist siia sattuda. Enne upußust ei olnud neid kuigi palju, aga neid on lisandunud lausa hämmastavalt kiiresti.

Ta loodab selle aia peale: laoruumi varud on kasinaks jäänud. Aastate jooksul oli ta sinna kraami kogunud, et piisaks selliseks hädaolukorraks nagu praegu, aga ta on häda alahinnanud, ning nüüd hakkavad sojapalad ja sojaeined otsa saama. Õnneks kasvab aias kõik hästi: kikerherned on hakanud kauna looma, ubanaanid õitsevad, paljukapõõsad on kaetud pisikeste pruunide, eri suuruse ja kujuga nupsudega. Ta nopib veidi spinatit, nipsutab maha rohelised küütlevad mardikad, astub neile peale. Siis uuristab ta

kahetsedes neile pöidlaga haua ja lausub hingevabastamise sõnad ja palub andestust. Ehkki keegi teda ei vaata, on raske sissejuurdunud harjumusi muuta.

Ta tõstab mitu nälkjat ja tigu teise kohta ning kitkub mõne umbrohu, maltsa jätab alles: seda võib hiljem aurutada. Õrnadelt porgandilehtedelt leiab ta kaks eresinist kudzuliblika tõuku. Ehkki liblikad on aretatud invasiivse kudzu bioloogiliseks tõrjeks, näivad nad eelistavat aedvilju. Kerge vimkana, mis oli geenisiirdamise esimestel aastatel nii tavaline, on looja andnud neile lapsenäo, suured silmad ja õnneliku naeratuse, ja see teeb nende tapmise tähelepanuväärselt raskeks. Ta tõmbab nad porganditelt ära, nende lõuad nupsumaskide taga mäluvad aplalt; ta tõstab võrguserva üles ja viskab nad teisele poole aeda. Nagunii tulevad nad tagasi.

Tagasiteel majja leiab ta teeraja kõrvalt koera saba – paistab Iiri setteri oma –, pikkades karvatokerdistes on takjad ja oksaraod. Tõenäoliselt on selle siia pillanud raisakotkas; nad pillavad alailma asju. Ta püüab mõtteist tõrjuda asju, mida nad pillasid esimestel nädalatel pärast uputust. Sõrmed olid kõige hullemad.

Tema enda käed on jämedamaks läinud – need on kanged ja pruunid nagu juurikad. Ta on liiga palju mullas kaevanud.

4

TOBY. PÜHA BASHIR ALOUSE'I PÄEV

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Ta käib vannis varahommikuti, enne kui päike liiga kuumaks muutub. Ta hoiab katusel hulka palisid ja kausse, et pärastlõunase tormi vihmavett koguda: spaal on oma kaev, aga päikseenergiasüsteem on katki, nii et pumpadest pole kasu. Pesu peseb ta samuti katusel ja laotab selle pinkidele kuivama. Musta veega loputab ta tualetti.

Ta hõõrub end seebiga – seepi on seni veel küllaga, ja kõik see on roosa – ja nühib siis käsnaga puhtaks. Mu keha tõmbub kokku, mõtleb ta. Ma kiprun, ma kahanen. Varsti ei ole ma muud kui küünekisk. Ehkki ta on alati olnud kõhnavõitu – *Oi, Tobiatha,* ütlesid naised ikka, *kui mul vaid sinu figuur oleks!*

Ta kuivatab end, tõmbab selga roosa kitli. Sellel on kiri *Melody.* Enam pole end vaja sildistada, ei ole kedagi silte lugemas, nii et ta on hakanud teiste kitleid kandma: *Anita, Quintana, Ren, Carmel, Symphony.* Need tüdrukud olid olnud nii lustakad, nii lootusrikkad. Ren siiski mitte. Ren oli olnud kurb. Aga Ren oli lahkunud varem.

Siis kui häda saabus, olid nad kõik lahkunud. Nad olid läinud koju perekonna juurde, uskudes, et armastus päästab nad. „Minge ees, ma panen uksed lukku," oli Toby neile öelnud. Ja ta panigi uksed lukku, aga seestpoolt.

Ta hõõrub oma pikki tumedaid juukseid, keerab need märjaks krunniks. Ta peaks neid tõesti lõikama. Juuksed on paksud ja nendega on liiga palav. Ja need lõhnavad lamba järele.

Pead kuivatades kuuleb ta imelikku häält. Ta läheb ettevaatlikult katuserinnatise juurde. Kolm hiigelsiga nuusivad ujumisbasseini ääres – kaks emist ja kult. Hommikuvalgus helgib nende lopsakail roosakashallidel kujudel; nad läigivad nagu maadlejad. Nad

näivad liiga suured ja sibuljad, et normaalsed olla. Ta on varemgi aasal samasuguseid sigu silmanud, aga nad ei ole kunagi nii lähedale tulnud. Küllap nad on põgenenud mõnest katsefarmist.

Nad on kogunenud basseini madalama otsa juurde, põrnitsevad, otsekui oleksid mõtteis, kärsad nõkslevad. Võib-olla nuhutavad nad surnud perunksi, mis saastasel veepinnal ulbib. Kas nad püüavad seda kätte saada? Nad röhatavad kergelt üksteisele, siis taganevad: see asi on ilmselt isegi nende jaoks liiga roiskunud. Nad seisatavad viimast korda nuhutama, siis tatsavad maja nurga taha.

Toby kõnnib piki rinnatist ja jälgib neid. Nad on leidnud aiatara, nad vaatavad sisse. Siis hakkab üks neist kaevama. Nad teevad aia alla tunneli.

„Kaduge sealt minema!" karjub Toby neile. Nad kõõritavad ülbelt tema poole üles.

Ta tormab trepist alla nii kiiresti, kui libastumata suudab. Idioot! Ta peaks püssi kogu aeg ligi hoidma. Haaranud selle voodi kõrvalt kaasa, kiirustab ta katusele tagasi. Ta hoiab ühte siga sihikul – kulti, kerge sihtmärk, see on küljega –, aga siis lööb ta kõhklema. Nad on Jumala loomad. Ära tapa kunagi ilma põhjuseta, ütles Aadam Üks.

„Ma hoiatan teid!" kisab ta. Hämmastaval kombel näivad sead aru saavat. Nad on ilmselt varemgi relva näinud – pritspüssi, uimastuspüssi. Nad kiunatavad ärevalt, siis pööravad ringi ja pistavad jooksu.

Nad on juba tubli veerandi aasast ületanud, kui Tobyle kargab pähe, et nad tulevad tagasi. Nad kaevavad öösel tara alla käigu ja songivad aia mõne hetkega üles, ja siis on ta pikemaks ajaks mõeldud toiduvarudel ots peal. Ta peab nad maha laskma, see on enesekaitse. Ta tulistab ühe korra, ei saa pihta, proovib uuesti. Kult kukub. Kaks emist jooksevad edasi. Alles siis, kui nad on jõudnud metsaserva, peatuvad nad ja vaatavad tagasi. Siis sulavad nad lehestikku ja on kadunud.

Toby käed värisevad. Sa kustutasid eluküünla, ütleb ta endale. Sa tegutsesid tormakalt ja vihaga. Sa peaksid süüd tundma. Siiski mõtleb ta tuua kööginoa ja ühe singitüki nüsida. Ta andis vegivande, kui Aednikega ühines, aga kiusatus saada peekonivõileiba

on praegu suur. Ta paneb siiski vastu: loomne valk peaks olema viimane abinõu.

Ta pomiseb Aednike tavapärased vabandussõnad, ehkki tal ei ole tahtmist vabandust paluda. Või mitte küllalt vabandust paluda.

Ta peab sihtimist harjutama. Ta tulistas kulti, laskis kõigepealt mööda, päästis emised minema – kohmakalt tehtud.

Viimastel nädalatel on ta püssiga liiga lodev olnud. Nüüd tõotab ta seda kaasas tassida, kuhu iganes läheb – isegi katusele vanni võtma, isegi tualetti. Isegi aeda – eriti just aeda. Sead on targad, nad peavad teda meeles, nad ei andesta talle. Kas peaks välja minnes ukse lukku keerama? Mis siis, kui ta peab spaahoonesse kiiresti tagasi jooksma? Aga kui uks lukust lahti jätta, võib keegi või miski sisse lipsata, sellal kui ta aias töötab, ja sinna luurama jääda.

Ta peab selle igast küljest läbi mõtlema. *Ararat müürita on kui laev tüürita*, nagu Aednike lapsed leelutasid. *Müür, mida kaitsta ei saa, võib olla ka olemata*. Aednikele meeldisid õpetlikud värsid.

5

Toby läks püssi otsima mõni päev pärast esimest puhangut. See juhtus ööl pärast seda, kui tüdrukud olid AnooYoost pagenud ja roosad kitlid maha jätnud.

Tegemist ei olnud tavalise pandeemiaga: tavaliselt oleks haiguspuhang toonud kaasa mõnisada tuhat surnut, siis oleks see biorelvade ja kloorlubjaga summutatud. See oli Veeta Uputus, mille tulekut olid aednikud nii sageli kuulutanud. Kõik märgid olid olemas: see rändas läbi õhu otsekui tiibadel, see põletas läbi linnade otsekui tuli, tõi kaasa pisikuid kandvaid rahvajõuke, hirmu ja tapatalguid. Tuled kustusid kõikjal, uudiseid kuuldi juhuslikult: süsteemid kukkusid kokku sedamööda, kuidas nende haldajad surid. Näis, et see on totaalne häving, ja seepärast vajaski ta püssi. Püssid olid ebaseaduslikud, ja nädal varem oleks vahelejäämine olnud saatuslik, aga seadused ei olnud enam olulised.

Retk oli kahtlemata ohtlik. Ta pidi oma vanasse pööblasse kõndima – transport enam ei töötanud – ja üles leidma maitsetu poolkorrusega maja, mis oli nii üürikest aega ta vanematele kuulunud. Siis pidi ta kaevama püssi üles sealt, kuhu see oli maetud, lootes, et keegi teda ei näe.

Nii kaugele kõndida ei olnud raske: ta oli end vormis hoidnud. Ohuks olid ainult inimesed. Mäsu oli igal pool, kui otsustada uudisekildude järgi, mida tal oli ikka veel õnnestunud oma telefoniga üles noppida.

Ta lahkus spaast koidikul ja pani ukse enda järel lukku. Ta kõndis üle suurte muruplatside ja suundus põhjavärava poole piki metsarada, kus kliendid varem virgutavaid jalutuskäike olid teinud: nii oli teda vähem näha. Mõned rada tähistavad helendavad märgid olid veel alles. Ta ei kohanud kedagi, ehkki üks roheline

küülik hüppas põõsastesse ja ilvik kõndis üle tee ja pööras ta poole oma ainitised sätendavad silmad.

Värav oli paokil. Ta libises sealt ettevaatlikult läbi, poolenisti heitluse ootel. Siis läks ta läbi Heritage Parki. Inimesed kiirustasid mööda, üksi ja rühmiti, lootes jõuda pööblarüselusest välja ning otsida pelgupaika maalt. Kostis köhimist, lapse halinat. Ta oleks peaaegu kellelegi otsa komistanud.

Selleks ajaks, kui ta pargi teise serva jõudis, oli kottpime. Ta liikus pargiservas puu juurest puu juurde, peitus varjudesse. Bulvarit ummistasid sõiduautod, veoautod, solaarrattad ja bussid, juhid tuututasid ja röökisid. Mõned sõiduriistad olid tagurpidi keeratud ja põlesid. Poodides käis rüüstamine täie hooga. Ühtki CorpSeCorpsi meest ei paistnud. Ilmselt olid nad esimesed desertöörid, suundusid oma turvatud kantsidesse nahka päästma ja kandsid endas – muidugi lootis Toby seda – surmavat viirust.

Kusagilt kuuldus püssipauke. Nii et tagaaiad on juba üles kaevatud, mõtles Toby: tema püss ei olnud ainus.

Tänaval oli barrikaad, kokku kiilutud autod. Sel olid oma kaitsjad, mis oli neil relvadeks? Niipalju kui Toby nägi, kasutasid nad metalltorusid. Rahvasumm karjus raevunult nende peale, loopis telliseid ja kive; nad tahtsid mööda minna, nad tahtsid linnast põgeneda. Mida tahtsid barrikaadikaitsjad? Kahtlemata rüüstamist. Vägistamist ja raha ja teisi kasutuid asju.

Kui veeta veed kerkivad, ütles Aadam Üks, tahavad inimesed end uppumast päästa. Nad klammerduvad iga õlekõrre külge. Vaadake, et teie ei ole need õlekõrred, mu sõbrad, sest kui teie külge klammerdutakse, või teid isegi puututakse, siis upute ka teie.

Toby pööras barrikaadide juurest ära – ta pidi minema ringiga. Ta hoidus pimedusse, küürutas lehtede taga ja liikus pargiserva pidi. Nüüd oli ta jõudnud lagedale platsile, kus aednikud oma laatu pidasid, ja savimajani, kus lapsed kunagi mängisid. Ta peitis end selle taha ja jäi ootama midagi, mis tähelepanu hajutaks. Õige pea kostis mürtsatus ja plahvatus, ja kuni kõigi pead olid ära pööra-

tud, kõndis ta üle platsi. Parem on mitte joosta, oli Zeb õpetanud: jooksmine teeb sinust alati saaklooma.

Kõrvaltänavad olid inimestest tulvil; Toby siugles nende vahel. Ta kandis kirurgikindaid, kuulikindlat ämbliku/kitse-ristandi siidist vesti, mille oli aasta eest AnooYoo vahtkonnamajast näpanud, ja musta õhufiltriga ninakoonust. Aiakuurist oli ta kaasa võtnud labida ja kangi, mõlemad võisid olla surmavad, kui otsustavalt tegutseda. Taskus oli tal pudel AnooYoo läiget andvat juukselakki, silmadesse sihituna oli see tõhus relv. Ta oli Zebilt urbaanse verevalamise vähendamise kursusel palju õppinud: Zebi arvates tuli esmajärjekorras vähendada omaenda vere valamist.

Ta suundus kirdesse, läbi nooblima Fernside'i, siis läbi Big Boxi, läbi kitsaste, halvasti ehitatud majadega kulglate, lippas mööda kitsaid tänavaid, kus valgus oli hämar ja inimesi vähevõitu. Mitu inimest läks temast mööda, omaenese lugudesse süüvinud. Kaks teismelist seisatasid, nagu tahaksid teda rünnata, aga ta hakkas köhima ja kraaksus: „Aidake!", ja nad leekisid minema.

Kesköö paiku, kui ta oli paar korda valele poole keeranud – Big Boxi tänavad olid nii ühesugused – jõudis ta vanemate endisesse majja. Tulesid ei põlenud, garaažiuks oli lahti ja tahvelklaasist aken oli katki löödud, nii et ta uskus, et seal ei ole kedagi. Praegused asukad olid kas surnud või kusagil mujal. Sama lugu oli identse naabermajaga, sellega, kuhu oli maetud püss.

Ta seisis veidi aega, püüdis end rahustada ja kuulas verekohinat peas: *kadahh, kadahh, kadahh*. Üks kahest, kas püss on ikka veel seal või ei ole. Kui on, siis on tal püss. Kui see on läinud, siis ei ole. Ei ole põhjust paanikasse sattuda.

Ta avas naabrite aiavärava salahilju nagu varas. Pimedus, ei mingit liikumist. Öölillede lõhn: liiliad, tubakas. Sellesse segunes suitsuvine, mis tõusis mitme kvartali kauguselt millestki põlevast: ta nägi lõõma. Kudzuliblikas laperdas talle näkku.

Ta torkas kangi terrassiplaadi alla, kangutas, haaras nurgast, pööras kivi ringi. Tegi seda veel kord, ja veel kord. Kolm plaati. Siis kaevas ta labidaga.

Südamelöök, siis veel üks.

See oli alles.

Ära nuta, ütles ta endale. Lihtsalt lõika kile katki, võta püss ja laskemoon ning kao siit.

AnooYoosse tagasijõudmiseks kulus kolm päeva, kõige hullemaist mäsupaikadest hoidis ta kõrvale. Trepil olid porised jalajäljed, aga keegi ei olnud sisse murdnud.

6

See vintpüss on primitiivne relv – Ruger 44/99 Deerfield. See oli ta isa oma. Isa oli õpetanud teda tulistama, kui ta oli kaheteistkümneaastane, ajal, mis nüüd tundub kui seeneuima loodud Technicolouri-stiilis ajupuhkus. Sihi keha keskele, ütles isa. Peade peale ära aega raiska. Ta ütles, et peab silmas muidugi ainult loomi.

Nad elasid siis pool-maal, enne kui eeslinnad üle selle maariba valgusid. Nende valge sõrestikmaja ümber oli kümme aakrit metsa, ja seal oli oravaid ja esimesi rohelisi küülikuid. Perunkse ei olnud, neid ei olnud veel kokku pandud. Hirvi oli rohkesti; nad tungisid ema köögiviljaaeda. Toby oli mõne maha lasknud ja aidanud nahka töödelda; ta mäletab ikka veel seda lõhna ja libedat läikivat sisikonda. Nad olid söönud hirvehautist ja kontidest tegi ema suppi. Aga enamjaolt olid Toby ja isa tulistanud prügimäel plekkpurke ja rotte – prügimägi oli veel olemas. Toby oli tublisti harjutanud, ja isale tegi see heameelt. „Hea lask, semu," oli ta siis öelnud.

Kas isa oli poega soovinud? Võib-olla. Aga ta ütles vaid, et igaüks peaks oskama tulistada. Tema põlvkond uskus, et kui juhtub mingi jama, siis on vaja ainult kedagi tulistada ja kõik saab korda.

Siis oli CorpSeCorps tulirelvad üleüldise turvalisuse huvides seadusevastaseks kuulutanud, äsja leiutatud pritspüssid jätsid nad ainult enda kasutada, ning äkitselt olid inimesed ametlikult relvitud. Isa oli matnud püssi ja laskemoonavaru vanade aiateivaste hunniku alla ja näidanud Tobyle, kus need on, juhuks kui ta peaks neid kunagi vajama. CorpSeCorps oleks pidanud need oma metallidetektoritega üles leidma – räägiti, et nad teevad puhastust –, aga igale poole ei saanud nad vaadata ning Toby isa oli nende vaatepunktist ohutu. Ta müüs konditsioneere. Ta oli tühine tegelane.

*

Siis tahtis üks arendaja ta maalapi ära osta. Pakkumine oli hea, aga Toby isa keeldus müümast. Talle meeldib see koht, kus ta elab, ütles ta. Niisamuti meeldis see Toby emale, kes juhtis lähimas kaubanduspiirkonnas HelthWyzeri toidulisandite ainumüügiettevõtet. Nad ütlesid ära teisest pakkumisest, siis kolmandast. „Me ehitame teie ümbert kõik täis," ütles arendaja. Toby isa ütles, et lasku aga käia: selleks ajaks oli keeldumisest saanud põhimõtte küsimus.

Isa arvas, et maailm oli ikka veel samasugune kui viiskümmend aastat varem, mõtleb Toby. Ta ei oleks pidanud nii põikpäine olema. Juba tollal koondas CorpSeCorps jõude. Nad olid alustanud korporatsioone teenindava eraturvafirmana, aga kui kohalikud politseijõud olid rahastamise nappuse tõttu kokku varisenud, olid nad kõik üle võtnud, ja inimestele see algul meeldis, sest korporatsioonid maksid, aga nüüd sirutas CorpSeCorps oma haarmeid igale poole. Isa oleks pidanud soostuma.

Algul kaotas ta töö konditsioneerifirmas. Siis sai ta tööd teises, mis müüs pakettaknaid, aga palk oli seal väiksem. Siis tabas Toby ema kummaline haigus. Ta ei saanud sellest aru, sest ta oli oma tervise suhtes alati nii hoolas: tegi trenni, sõi palju köögivilju, võttis iga päev HelthWyzeri Hi-Potency VitalVite'i toidulisandeid. Temasugused edasimüüjad said lisandeid soodsamalt – just neile kohandatud pakette, samasuguseid, nagu said HelthWyzeri juhtivtöötajad.

Ema sõi veelgi rohkem lisandeid, aga sellest hoolimata jäi üha nõrgemaks ja muutus üha segasemaks ja kaotas kiiresti kaalu: näis, nagu oleks ta keha iseenese vastu pööranud. Ükski arst ei suutnud diagnoosi panna, ehkki proove võeti HelthWyzeri kliinikus palju; nad tundsid asja vastu huvi, sest ema oli olnud nende toodete truu tarbija. Nad korraldasid oma arstidega erihoolduse. Aga nad küsisid selle eest raha, ning isegi allahindlusega, mida said HelthWyzeri edasimüüjad, oli seda üsna palju; ning kuna tõvele ei osatud nime anda, keeldus vanemate tagasihoidlik kindlustus kulusid katmast. Heaolukulusid ei kaetud kellelgi, kui neil üldse oma raha ei olnud.

Ega neisse avalikesse prügitünnidesse ei oleks nagunii keegi tahtnud minna, mõtles Toby. Seal torgiti ainult su keelt ja anti

mõned pisikud ja viirused, mida sul veel ei olnud, ja saadeti siis koju.

Toby isa võttis teise laenu ja puistas raha arstidele ja ravimitele ja hooldajatele ja haiglatele. Ent Toby ema üha kuhtus.

Isa pidi lõpuks sõrestikmaja maha müüma palju madalama hinna eest, kui algul oli pakutud. Päev pärast tehingu sõlmimist lükkasid buldooserid selle maatasa. Isa ostis uue maja, tillukese pooleteistkordse uues linnajaos, mida hüüti Big Boxiks, sest seda ääristas terve megakaupluste flotill. Püssi oli ta aialattide alt välja kaevanud, uude majja smugeldanud ja uuesti maha matnud, sedakorda ahtasse tagaaeda sillutiseplaatide alla.

Siis kaotas ta oma pakettakende töö, sest oli naise haiguse tõttu nii palju puhkusepäevi võtnud. Solaarauto tuli maha müüa. Siis kadus tükkhaaval mööbel, ehkki Toby isa selle eest kuigi palju raha ei saanud. Inimesed haistavad meeleheidet, ütles ta Tobyle. Nad kasutavad sind ära.

See vestlus käis telefonis, sest Toby oli jõudnud perekonna rahapuudusest hoolimata kolledžisse. Ta sai Martha Grahami akadeemialt kasina stipendiumi, mida kosutas tudengikohvikus ettekandjana töötades. Ta tahtis koju minna ja aidata ema, kes oli haiglast koju lootsitud ja magas allkorruse diivanil, sest ei jõudnud enam trepist käia, aga isa oli keeldunud, Toby peaks kolledžisse jääma, sest kodus ei saa ta midagi teha.

Lõpuks tuli isegi see armetu Big Boxi maja müüki panna. Silt oli murul, kui Toby ema matustele saabus. Isa oli selleks ajaks ainult inimvare; alandus, valu ja äpardused olid teda närinud, kuni järele ei olnud jäänud enam peaaegu mitte midagi.

Ema matus oli lühike ja trööstitu. Pärast talitust istus Toby koos isaga laastatud köögis. Nad jõid kahe peale ära kuus pudelit õlut, Toby kaks, isa neli. Ja siis, kui Toby oli magama läinud, läks isa tühja garaaži, torkas Rugeri suhu ja vajutas päästikule.

Toby kuulis lasku. Ta teadis otsekohe, mis see oli. Ta oli näinud püssi köögiukse taga nurgas: isa oli selle välja kaevanud põhjusega, aga Toby ei olnud tahtnud põhjust ette kujutada.

Ta ei suutnud minna garaaži vaatama. Ta lamas voodis ja keris aega edasi. Mida teha? Kui ta võimumehed kohale kutsub – või arsti või kiirabi –, siis leiavad nad kuulihaava ja nõuavad püssi, ja Toby on hädas, ta on siis seaduserikkuja tütar, ta isal oli keelatud relv. See oleks veel kõige süütum asi. Nad võiksid teda süüdistada mõrvas.

Näis, nagu oleks möödunud tunde, enne kui ta end lõpuks liikvele sundis. Garaažis püüdis ta mitte liiga lähedalt vaadata. Ta mähkis isa jäänused kõigepealt teki sisse, siis vastupidavast kilest prügikotti, kleepis toruteibiga kinni ja mattis terrassikivide alla. Ta tundis end näruselt, aga isa oleks tema teguviisi mõistnud. Ta oli olnud praktiline mees, aga sisimas ka sentimentaalne – võimsad tööriistad kuuris, roosid sünnipäevaks. Kui ta oleks olnud pelgalt praktiline, oleks ta lahutuspaberitega haiglasse marssinud, nagu tegid paljud mehed, kui nende naisi tabas nõnda nõdrendav ja kulukas tõbi. Lasknud ema tänavale visata. Jäänud maksevõimeliseks. Selle asemel oli ta kogu nende raha ära kulutanud.

Toby ei hoolinud eriti tavapärases usust: keegi nende perekonnast ei olnud hoolinud. Nad olid käinud kohalikus kirikus, sest naabridki käisid ja eemalehoidmine oleks ärile halb olnud, aga ta oli kuulnud isa ütlevat – omavahel, ja pärast paari napsi –, et kantslis oli liiga palju sulisid ja pinkides liiga palju ohmusid. Ometigi oli Toby sosistanud terrassiplaatide kohal lühikese palve: *mullast oled sa võetud*. Siis pühkis ta praod liiva täis.

Ta mässis püssi uuesti kilesse ja mattis terrassiplaatide alla naabermaja taha, mis näis olevat tühi: aknad olid pimedad, autosid ei paistnud. Võib-olla oli maja sundmüüki pandud. Ta oli võtnud julguse naabrite aeda tungida seepärast, et kui isa laip oleks vajunud ja aed oleks üles kaevatud ja püss oleks olnud isa kõrvale maetud, oleks ka see üles leitud; aga Toby tahtis, et püss jääks alles. „Ei või iial teada," ütles isa ikka, „millal seda võib vaja minna," ja see oli õige: ei või iial teada.

Võimalik, et mõni naaber nägi teda pimedas kaevamas, aga ta ei uskunud, et nad kaebaksid. Nad ei oleks tahtnud tähelepanu tõmmata omaenda tagaaedadele, mis olid ehk relvi täis.

Ta uhtus voolikuga vere garaažipõrandalt, siis käis duši all. Siis

läks ta voodisse. Siis lebas ta pimeduses, nutt kurgus, aga ta tundis ainult külma. Ehkki ei olnud üldsegi külm.

Ta ei saanud maja maha müüa paljastamata, et tema on nüüd omanik, sest isa oli surnud, nii oleks ta terve konteineritäie jama endale kaela tõmmanud. Kus näiteks oli laip, ja kuidas sellest üldse laip sai? Nii et hommikul pärast nappi einet pani ta nõud kraanikaussi ja astus majast välja. Ta ei võtnud isegi kohvrit. Mida olekski olnud sinna pakkida?

Tõenäoliselt ei vaevuks CorpSeCorps teda jälitama. Nende jaoks oli see tähtsusetu: nagunii saab mõni korporatsioonipank maja endale. Kui ta kadumine üldse kedagi huvitaks, nagu näiteks kolledžit – kus ta on, kas ta on haige, kas on juhtunud õnnetus –, siis levitaks CorpSeCorps kuuldust, et viimati oli teda nähtud ringirändava kupeldajaga, kes otsib värsket liha, ja mida muud võiski oodata temasugusest noorest naisest – kes on lootusetus majanduslikus olukorras, lähemate sugulasteta ja sukasäärerahata ja kogumisfondide ja varuplaanita. Inimesed raputaksid päid – kahju, aga mis siin ikka teha, ja midagi turuväärtuslikku tal siiski oli, nimelt noor tagumik, ja nälga ta seepärast ei sure, keegi ei pea süümepiinu tundma. CorpSeCorps asendas tegutsemise alati kuulujutuga, kui tegutsemine neile midagi maksma läks. Nemad eelistasid jääda pragmaatiliseks.

Mis isasse puutub, siis oletaksid kõik, et ta on nime vahetanud ja mõnda närusemasse pööblasse kadunud, et jätta tasumata matusekulud, mille jaoks tal raha ei olnud. Sedasorti asju juhtus kogu aeg.

7

Järgnenud aeg oli Tobyle vilets. Ehkki ta oli asitõendid ära peitnud ja edukalt kadunud, oli siiski olemas võimalus, et CorpSeCorps hakkab teda isa võlgade pärast otsima. Tal ei olnud raha, mida nad oleksid saanud konfiskeerida, aga liikus lugusid naisvõlgnikest, kes olid seksitööle saadetud. Kui ta pidi elatist selili teenima, siis tahtis ta vähemasti tulu endale jätta.

Ta oli oma dokumendid ära põletanud ja uute ostmiseks tal sularaha ei olnud – isegi mitte odavate jaoks, ilma DNA-sisenduse või nahavärvimuutmiseta – seega seaduslikku tööd ei olnud võimalik saada: need olid enamasti korporatsioonide kontrolli all. Aga kui inimene vajus sügavale – sinna, kus nimed kadusid ja üksk: lugu ei vastanud tõele –, ei viitsinud CorpSeCorps temaga enam jännata.

Ta üüris tillukese toa – selle jaoks tal kohvikus säästetud raha jätkus. Omaenda toa, mis aitaks päästa ta nappi vara mõne kahtlase toanaabri küüsi langemast. Tuba oli tuleohtliku ärihoone ülakorrusel ühes hullemas pööblas – Pajuväljad oli selle ametlik nimi, ehkki kohalikud kutsusid kohta Reoveelaguuniks, sest siia jõudis kõvasti paska. Ta jagas vannituba kuue illegaalse Tai immigrandiga, kes püsisid väga vagusi. Väideti, et CorpSeCorps peab illegaalide väljasaatmist liiga kalliks ja et seepärast olid nad abiks võtnud meetodi, mida kasutasid talunikud, kui karjast tõbise lehma avastasid: kõmmuta maha, kaeva auku, ära kõssa.

Korrus allpool oli ohustatud liikidega kauplev luksusettevõte nimega Hiilimisi. Letist müüsid nad Halloweeni kostüüme, et tüssata loomaõigusäärmuslasi, ja tagaruumis töötlesid nahku. Aurud tulid ventilatsioonisüsteemi kaudu üles: ehkki Toby püüdis lõõri patju toppida, haises ta kamber kemikaalide ja rääsunud rasva

järele. Mõnikord kostis möirgamist ja määgimist – nad tapsid loomi sealsamas, sest kliendid ei tahtnud saada orüksiks maskeeritud kitse või värvitud hunti ahmi asemel. Nad tahtsid, et nende ärplemisõigus oleks ehtne.

Nülitud korjused müüdi gurmeerestoranide ketile nimega Haruldus. Avalikes söögikohtades serveeriti looma- ja lamba- ja hirve- ja pühvliliha, sertifitseeritult taudivaba, nii et seda võis küpsetada haruldaselt õrnalt – seda pidi Haruldus tähendama. Aga erabankettidel – kinnistes klubides, väljaviskaja valvamas – võis süüa ohustatud liike. Kasumid olid üüratud; üksnes pudel tiigriluuveini oli väärt tervet keetäit teemante.

Rangelt võttes oli ohustatud liikidega kauplemine illegaalne – selle eest võis saada väga suure trahvi –, aga see oli väga tulus. Ümbruskonna rahvas oli asjast teadlik, aga neil olid omad mured, ja kellele võiski riskimata rääkida? Taskute sees olid taskud ja igas neist oli CorpSeCorpsi käsi.

Toby sai tööd karusürparina: odav päevatöö, pabereid ei nõutud. Karusürparid panid selga võltskarusnahast loomakostüümid ja pähe papist pead, riputasid reklaamsildid kaela ning töötasid nooblimates kaubanduskeskustes ja peenematel äritänavatel. Aga karusürbi sees oli kuum ja niiske ja nägemisväli oli piiratud. Esimesel nädalal ründasid teda kolm korda fetišistid, paiskasid pikali, väänasid suure pea selja taha, nii et ta ei näinud midagi, ning nühkisid oma vaagnaluud vastu ta karva ja tegid veidraid hääli, millest mäud olid kõige äratuntavamad. See ei olnud vägistamine – tema kehaosi otseselt ei puudutatud –, aga see oli jube. Pealegi oli vastik riietuda karuks või tiigriks või lõviks või mõneks teiseks ohustatud loomaliigiks, keda ta kuulis allkorrusel tapetavat. Nii et ta jättis selle töö.

Siis teenis ta hunniku kiiret raha oma juuste müümisest. Mo'Hairi lammaste kasvatajad ei olnud juustetturgu veel hävitanud – see juhtus mõni aasta hiljem –, nii et ikka veel leidus skalbikogujaid, kes ostsid kellelt tahes, midagi küsimata. Tobyl olid siis pikad juuksed, ja ehkki need olid tavalist pruuni värvi – see ei olnud parim värv, eelistati blondi –, sai ta pihku päris viisaka summa.

Kui juusteraha oli ära kulutatud, müüs ta mustal turul oma munasarju. Noored naised võisid teenida kõva raha, kui annetasid munarakke paaridele, kes ei suutnud nõutud pistist kokku kraapida või olid lihtsalt nii põhjalikult sobimatud, et ükski ametnik ei oleks neile nagunii vanemluselitsentsi müünud. Aga munasarjatrikki sai Toby teha ainult kaks korda, sest teisel korral oli ekstraktsiooninõel saastunud. Sel ajal maksid munasarjaäritsejad veel ravi kinni, kui midagi viltu läks; aga toibumiseks kulus siiski terve kuu. Kui ta kolmandat korda proovis, öeldi talle, et olid tekkinud komplikatsioonid, nii et ta ei saa enam kunagi munarakke annetada ega – olgu öeldud – ka ise lapsi saada.

Toby ei olnud selle ajani teadnud, et tahab lapsi. Martha Grahamis oli ta käinud poisiga, kes rääkis tihti abielust ja perekonnast – tema nimi oli Stan –, aga Toby oli öelnud, et nad on sellele mõtlemiseks liiga noored ja vaesed. Toby õppis terviklikku tervendamist – tudengite keeles leotiselakkeid – ja Stan problemaatikat ning neljakordset loomingulist finantsplaneerimist, milles ta oli üsna edukas. Stani perekond ei olnud rikas, muidu ei oleks ta Martha Grahami suguses kolmandajärgulises urkas istunud, aga ambitsioone tal jagus ja ta oli otsustanud elus edasi jõuda. Mõnel vaiksemal õhtul hõõrus Toby teda oma õiepreparaatide ja taimeleotisekatsetustega, ja pärast seda tuli karge botaanilis-ravimimailine seks, millele järgnes dušš ja paismais, rasva- ja soolavaba.

Aga kui tema perekonda tabas allkäik, teadis Toby, et ei saa Stani endale lubada. Ta teadis sedagi, et tema päevad kolledžis on loetud. Niisiis lõikas ta läbi kõik sidemed. Ta ei vastanud isegi Stani etteheitvatele tekstisõnumitele, sest neis ei olnud tulevikku: Stan tahtis kahe professionaali abielu, kuid Tobyl ei olnud enam mingeid väljavaateid. Parem nutta nüüd kui hiljem, ütles ta endale.

Aga näis, et ta ikkagi oli lapsi tahtnud. Sest kui talle öeldi, et ta on steriliseeritud, tundus talle, nagu oleks valgus temast välja immitsenud.

Pärast selle uudise kuulmist laristas ta kogu munasarjade annetamisest kogutud raha uimastite tiivul tegelikkusest pagemisele. Aga õige varsti ei olnudki enam tore ärgata erinevate meeste kõrval, keda ta kunagi varem näinud polnud, eriti peale seda, kui ta

avastas, et neil on kombeks ta peenraha pihta panna. Pärast neljandat või viiendat korda teadis ta, et peab otsustama; kas ta tahab elada või tahab surra. Kui *surra*, siis selleks oli ka kiiremaid viise. Kui *elada*, siis tuli elada teistmoodi.

Ühe oma öise juhukaaslase kaudu – Reoveelaguuni mõistes lahke hinge kaudu – sai ta tööd pööblajõugu ettevõttes. Seal ei läinud vaja isikutunnistust ega soovitusi: kui näpud rahakarpi pistsid, lõigati need lihtsalt maha.

Toby uus töökoht oli Salaburgeri-nimelises ketis. Salaburgerite saladus seisnes selles, et keegi ei teadnud, missugust loomset valku see õieti sisaldas: tüdrukud leti taga kandsid T-särke ja nokkmütse hüüdlausega *Salaburgerid! Sest saladusi armastavad kõik!* Palk oli närune, aga päevas sai kaks salaburgerit tasuta. Kui Toby oli juba aednike juures ja vegivande andnud, tõrjus ta mälestused burgerisöömisest peast, aga nagu Aadam Üks ikka ütles: nälg suudab väga võimsalt süümet ümber korraldada. Hakklihamasinad ei olnud sajaprotsendiliselt tõhusad; burgerist võis leida kassikarvatupse või hiiresabajuppe. Kas oli seal ka kord inimese küüs?

See oli võimalik. Kohalikud pööblajõugud maksid CorpSeCorpsi meestele, et nad silmad kinni pigistaksid. Vastutasuks laskis CorpSeCorps pööblajõukudel sooritada tähtsusetumaid inimrööve ja tapmisi, hoida käigus savukasvandusi, kräkilaboreid ja narkokaubitsemist tänaval. Nad tegelesid ka laipade hävitamisega, algul võtsid neist elundeid siirdamiseks, siis lasksid roogitud korjused läbi Salaburgerite lihamasina. Nii vähemasti väitsid õudsemad kuulujutud. Salaburgerite hiilgeaegadel leidus tühermaadel väga vähe laipu.

Kui tuli ette mõni niinimetatud tõsielu-tv paljastus, siis tegi CorpSeCorps näo, nagu uuriks asja. Seejärel liigitasid nad juhtumi lahendamatute hulka ja heitsid kõrvale. Nad pidid hoidma oma mainet nende kodanike seas, kes ikka veel silmakirjalikult kiitsid vanu ideaale: nad pidid olema rahukaitsjad, rahva julgeoleku hoidjad, kes tänavaid turvasid. Juba tollal visati selle üle nalja, aga enamik inimesi tundis, et CorpSeCorps on parem kui täielik anarhia. Isegi Toby tundis nii.

Eelmisel aastal olid Salaburgerid liiga kaugele läinud. CorpSeCorps oli need kinni pannud pärast seda, kui üks nende kõrgemaid ametiisikuid läks Reoveelaguuni kõndima ja ta kingad avastati hiljem ühe Salaburgerite lihamasinatöötaja jalast. Nii et mõnda aega hingasid hulkurkassid öösel kergemalt. Aga mõne nädala pärast kuuldus vanades tuttavates putkades jälle särinat, sest kes keelduks ärist, mille tarnekulud on nii madalad?

8

Tobyl oli hea meel, kui kuulis, et oli saanud Salaburgerites töökoha: ta suutis nüüd üüri maksta, ta ei pidanud surnuks nälgima. Ent siis avastas ta konksu.

Konksuks oli juhataja. Ta nimi oli Blanco, ehkki seljataga kutsusid Salaburgerite tüdrukud teda Paiseks. Rebecca Eckler, kes töötas Toby vahetuses, rääkis temast Tobyle kohe. „Hoia tema radaripiirkonnast eemale," ütles ta. „Võib-olla ei juhtu sinuga midagi – tal on praegu see Dora, ja ta võtab tavaliselt ette ühe korraga, ja sa oled lahjavõitu, temale meeldivad vormikad tagumikud. Aga kui ta käsib sul kabinetti tulla, siis vaata ette. Ta on hullu moodi kiivas. Ta teeb tüdruku ribadeks."

„Kas ta sind on kutsunud?" küsis Toby. „Kabinetti?"

„Kiida Jumalat ja sülita," ütles Rebecca. „Mina olen tema jaoks liiga must ja jõle, pealegi meeldivad talle kiisukesed, mitte vanad kassirojud. Võib-olla peaksid end veidi kortsutama, kullake. Paar hammast välja lööma."

„Sa ei ole jõle," ütles Toby. Rebecca oli tegelikult omal toekal moel ilus: pruun nahk, punased juuksed ja Egiptuse nina.

„Ma ei mõtle niimoodi jõledat," ütles Rebecca. „Jõle, kui tegutsemiseks läheb. Meie, Jelackid, meid on kahte sorti inimesi, kellega jamada ei taheta. Ta teab, et ma võin mustunud punakalad talle kaela saata, ja nemad on parajalt ilge kamp. Ja võib-olla ka hundijesajalased. Liiga palju oleks jama!"

Tobyl seesugust seljatagust ei olnud. Ta hoidis pea maas, kui Blanco lähedal oli. Ta oli mehe lugu kuulnud. Blanco oli olnud väljaviskaja Soomustes, Reoveelaguuni kõige nooblimas klubis. Uksehoidjad olid positsioonikad mehed; nad kõndisid ringi mustas ülikonnas ja tumedate prillidega, nägid välja siledad, ent karmid; ja naisi tungles nende ümber kogu aeg. Aga Blanco oli suure-

mat sorti prohmakaga hakkama saanud, rääkis Rebecca. Ta oli ühe Soomuste tüdruku ribadeks käristanud – mitte mõne sissesmugeldatud, illegaalse ajutise tüdruku, neid rapiti kogu aeg, vaid ühe tippudest, postitantsutähe. Sellist meest ei saanud läheduses hoida – sellist, kes töö kihva keerab, sest ei suuda külma verd säilitada –, niisiis lasti ta lahti. Õnneks oli tal CorpSeCorpsis sõpru, muidu oleks ta lõpetanud süsinikjäätõlikastis, mõni kehaosa puudu. Nüüd aga pisteti ta Reoveelaguuni Salaburgerite jaemüüki juhtima. See oli suur allakäik ja Blanco oli kibestunud – miks peab tema mingi lirva pärast kannatama? –, ja ta vihkas oma tööd. Aga tema arvates olid tüdrukud tema boonuseks. Tal oli kaks semu, endised uksehoidjad nagu temagi, kes tegutsesid ta ihukaitsjatena ja said ülejäägid endale. Kui jäi midagi üle.

Blanco oli ikka veel väljaviskaja kehakujuga – pikk ja turske –, ehkki kippus paksuks minema: liiga palju õllekaanimist, ütles Rebecca. Väljaviskaja hobusesaba oli ta kiilanevas kuklas alles, ja käsivartel ilutses terve hulk tätoveeringuid: ussid väänlesid käsivarte ümber, randme ümber pealuudest käevõrud, veenid ja arterid käeseljal, nii et käed paistsid otsekui nülitud. Kaela ümber oli tätoveeritud ahel, mille otsas oli punane südamekujuline lukk, mis surus end ta V-kujulises särgikaeluses rinnakarvadesse. Käisid jutud, et ahel läks mööda selga alla ja keerdus ümber alaspidi alasti naise, kelle pea oli ta tagumikku torgatud.

Toby jälgis Dorat, kes saabus grilliputkasse Toby vahetust üle võtma. Alguses oli tüdruk olnud prink optimist, aga nädalate jooksul oli ta longu ja kühmu vajunud; käsivarte valgel nahal õilmitsesid ja kahvatusid alatasa sinikad. „Ta tahaks ära joosta," sosistas Rebecca, „aga ta kardab. Võib-olla peaksid hoopis sina siit jalga laskma. Blanco on sind vaadanud."

„Minuga on kõik hästi," ütles Toby. Ta ei tundnud end hästi, ta tundis hirmu. Aga kuhu oli tal minna? Ta elas palgast palgani. Tal ei olnud raha.

Järgmisel hommikul viipas Rebecca Toby enda juurde. „Dora on surnud," ütles ta. „Püüdis põgeneda. Ma just kuulsin. Ta leiti tühermaalt, kael kahekorra, põhjalikult ära rapitud. Väidetakse, et mõne hullumeelse tegu."

„Aga tegelikult tema?" küsis Toby.

„Muidugi tema," turtsatas Rebecca. „Ta ju hoopleb."

Sama päeva lõuna ajal käsutas Blanco Toby oma kabinetti. Sõnumi tõid kaks tema semu. Nad sammusid kahel pool Tobyt, igaks juhuks, kui tal peaks äkki pagemismõte tekkima. Kui nad tänaval kõndisid, pöörasid inimesed pead. Tobyl oli tunne, nagu kõnniks ta omaenda hukkamisele. Miks ei olnud ta ära läinud, kui selleks veel võimalust oli?

Kontorisse viis räämas uks, peidus süsinikjäätõlikonteineri taga. Tuba oli väike, seal oli laud, kartoteegikapp ja mühklik nahkdiivan. Blanco hiivas end pöördtoolilt püsti ja irvitas.

„Kondine lirva, ma edutan sind," ütles ta. „Ütle aitäh."

Toby suutis vaid sosistada; oli tunne, nagu teda kägistataks.

„Seda südant näed?" küsis Blanco. Ta osutas tätoveeringule. „See tähendab, et ma armastan sind. Ja nüüd armastad sina mind. Õigus?"

Tobyl õnnestus kuidagimoodi noogutada.

„Tubli tüdruk," ütles Blanco. „Tule siia. Võta mu särk ära."

Tätoveering seljal oli just niisugune, nagu Rebecca oli kirjeldanud: alasti naine, ahelatesse mässitud, pea nähtamatu. Ta pikad juuksed lehvisid otsekui leegid.

Blanco pani oma nülitud käed ta kaela ümber. „Kui reedad, murran su pooleks nagu oksa," ütles ta.

9

Sellest saati, kui ta perekond nii õnnetul kombel suri, sellest saati, kui ta ise oli ametivõimude vaateväljast kadunud, oli Toby püüdnud oma varasemale elule mitte mõelda. Ta oli selle jääga katnud, oli selle külma pannud. Nüüd ihkas ta meeleheitlikult minevikus tagasi olla – ihkas isegi halbu aegu, isegi leina –, sest ta praegune elu oli piin. Ta püüdis kujutleda oma kaugeid, ammuseid vanemaid valvamas ta üle otsekui kaitsevaimud, aga ta nägi ainult udu.

Ta oli olnud Blanco üks ja ainus vähem kui kaks nädalat, aga see tundus aastatena. Blanco meelest oleks nii kondise persega naine nagu Toby pidanud õnnelik olema, kui mõni mees oma nuia temasse tahab pista. Ta peaks olema veel õnnelikum, kui mees teda Soomustesse ajutiseks ei müü, mis tähendaks ajutist elu. Ta peaks oma õnnetähte tänama. Enamgi veel, ta peaks Blancot tänama: Blanco nõudis tänu iga alandava akti eest. Aga ta ei tahtnud, et Toby mõnu tunneks: ainult alandust.

Blanco ei andnud ka Salaburgeri kohustustest vaba aega. Ta nõudis teenuseid lõunaajal – seda oli terve pooltund –, mis tähendas, et lõunat süüa Toby ei saanud.

Päev-päevalt oli Toby näljasem ja kurnatum. Nüüd olid tal omaenda sinikad, samasugused nagu vaesel Doral. Meeleheide valdas teda. Ta nägi, kuhu see kõik viib, ja see tundus otsekui pime tunnel. Varsti on ta omadega otsas.

Mis veelgi hullem – Rebecca oli läinud, keegi ei teadnud täpselt, kuhu. Käisid kuulujutud, et mingi usurühmituse juurde. Blancol oli ükskõik, sest Rebecca ei olnud tema haaremisse kuulunud. Salaburgeri töökohad sai ta kähku täidetud.

Toby töötas hommikuses vahetuses, kui tänaval möödus temast üks veider protsessioon. Loosungite ja laulude järgi võis arvata, et

see oli mingi usuvärk, ehkki seda sekti ei olnud ta kunagi varem näinud.

Reoveelaguunis tegutses hulk äärmuskultusi, mis jahtisid piinatud hingi. Tuntud Viljad ja petrobaptistid ja teised rikaste religioonid hoidsid eemale, aga trummide ja pasunate raskuse all ägisedes lontsis vahel mööda mõni päästearmeeorkester. Mõnikord võis mööda tuhiseda rühm turbanitega Puhta Südamega Vennaskonna Sufisid, või mustas rõivas Muistseid, või salkkond safranikarva ürpides krišnaiite, tilisevaid ja leelutavaid, kes tõmbasid endale kõrvalseisjate pilkeid ja mädaseid vilju. Tänavanurkadel jutlustasid lõvijesajalased ja hundijesajalased, ja kaklesid, kui kokku sattusid: nad tülitsesid selle üle, kas talle kõrval lamab hunt või lõvi, kui kord on saabunud taevane rahuriik. Kui tuli ette kähmlusi, rüselesid langenute kohal pööbratid – pruunid teksmeksid, kalbed linapead, kollased aasiasulamid, mustunud punakalad – tuhnisid riietes, otsides midagi väärtuslikku või lihtsalt teisaldatavat.

Kui rongkäik lähemale jõudis, sai Toby neid paremini silmitseda. Juhil oli habe ja ta kandis kaftanit, mis näis olevat õmmeldud uimlevaist haldjatest. Tema selja taga tuli kari lapsi – erineva pikkusega, mitut värvi, aga kõik tumedais rõivais –, käes tahvlid, millele olid kirjutatud hüüdlaused: *Jumala Aednikud Jumala Aia eest! Ära söö surma! Loomad on meiega üks!* Nad olid otsekui sakris inglid, või siis kääbustest kotimehed. Nemad olidki laulnud. *Ei lihale! Ei lihale! Ei lihale!* leelutasid nad nüüd. Toby oli sellest sektist kuulnud: räägiti, et neil on kusagil aed, mingil katusel. Kahmakas kuivanud pori, mõned norgus saialilled, rääbakas rida armetuid ube, mis halastamatu päikse käes kõrbevad.

Rongkäik peatus Salaburgerite putka ees. Rahvahulk juba kogunes ja valmistus mõnitama. „Sõbrad," ütles juht rahvasummale. Tema siin kaua ei jutlusta, mõtles Toby, sest reoveelaguunlased seda ei kannata. „Head sõbrad. Mu nimi on Aadam Üks. Minagi olin kord materialistlik ja ateistlik lihasööja. Nagu teiegi mõtlesin ma, et inimene on kõigi asjade mõõt."

„Pane kurat mulk kinni, ökofriik," karjus keegi. Aadam Üks ei teinud väljagi. „Tegelikult, head sõbrad, arvasin ma, et mõõdupuu on kõikide asjade mõõt! Jah – ma olin teadlane. Ma uurisin

epideemiaid, ma lugesin kokku haigeid ja surevaid loomi, ja ka inimesi, otsekui oleksid nad olnud suur hulk kivikesi. Ma arvasin, et ainult numbrid suudavad tõeliselt kirjeldada reaalsust. Aga siis ..."

„Aura ära, sitapea!"

„Aga siis ühel päeval, kui ma seisin just seal, kus teiegi, õgisin – jah! – õgisin salaburgerit ja mõnulesin selle rasvas, nägin ma suurt valgust. Ma kuulsin suurt häält. Ja see hääl ütles ..."

„See ütles: keri kusele!"

„See ütles: säästa oma kaasolevusi! Ära söö midagi, millel on nägu! Ära tapa omaenda hinge! Ja siis ..."

Toby tajus, kuidas rahvahulk oli valmis paigalt sööstma. Nad trambivad selle vaese narri porri ja väikesed aednikulapsed koos temaga. „Minge minema!" hüüdis ta nii kõvasti kui suutis.

Aadam Üks kummardas talle viisakalt ja naeratas lahkelt. „Mu laps," ütles ta, „kas sa üldse tead, mida sa müüd? Omaenda sugulasi sa kindlasti ei sööks."

„Sööksin," ütles Toby. „Kui küllalt näljane oleksin. Palun minge minema!"

„Ma näen, et sul on olnud raskeid aegu, mu laps," ütles Aadam Üks. „Sa oled kasvatanud endale paksu ja kalgi koore. Aga see kalk koor ei ole su tõeline olemas. Selle kesta sees on sul soe ja õrn süda, ja lahke hing ..."

See kesta jutt oli õige; Toby teadis, et on kalestunud. Aga tema kest oli tema turvis: ilma selleta muljutaks ta pudruks.

„Kas see persevest tülitab sind?" küsis Blanco. Ta oli Toby selja taha kerkinud, nagu tal kombeks oli. Ta pani käe Toby pihale, ja Toby nägi vaatamatagi: veenid, arterid. Toores liha.

„Kõik on korras," ütles Toby. „Ta on kahjutu."

Aadam ei liigatanudki. Ta jätkas, nagu ei oleks keegi midagi öelnud. „Sa igatsed siin maailmas head teha, mu laps ..."

„Ma ei ole su laps," ütles Toby. Ta teadis paremini kui keegi teine, et ta ei ole enam mitte kellegi laps.

„Me kõik oleme üksteise lapsed," ütles Aadam Üks kurval ilmel.

„Lase jalga," ütles Blanco. „Enne kui ma su sõlme seon!"

„Palun mine või sa saad viga," ütles Toby nii tungivalt kui suu-

tis. See mees ei tundnud hirmu. Toby madaldas häält ja sisistas: „Kao ära! Nüüd kohe!"

„Sina oled see, kes viga saab," ütles Aadam Üks. „Iga päev, mis sa siin seisad ja Jumala armsate olevuste moonutatud liha müüd, teeb sulle veel rohkem viga. Ühine meiega, hea inimene – me oleme su sõbrad, meil on sinu jaoks koht."

„Korista oma sitased käpad mu töötajalt, närune pervert!" röökis Blanco.

„Kas ma tülitan sind, mu laps?" küsis Aadam Üks temast välja tegemata. „Ma ei ole puutunud ..."

Blanco tuli putka tagant välja ja äigas, aga Aadam Üks näis olevat rünnakutega harjunud: ta astus kõrvale ja Blanco lendas ettepoole, laulvate laste sekka, nii et lõi mõne neist jalust ja kukkus ise maha. Teismeline linapea lõi talle varmalt tühja pudeliga pähe – Blanco ei olnud ümbruskonna lemmik – ja ta vajus maha, peas veritsev reig.

Toby jooksis grilliputka ette. Tema esimene aje oli mees üles aidata, sest kui ta seda ei tee, on ta hiljem suures hädas. Punakalapööbrattide jõuk materdas Blancot ja paar aasiasulamit sikutasid ta kingi. Rahvahulk kogunes nende ümber, aga nüüd püüdis Blanco end vaevaga püsti ajada. Kus olid ta kaks ihukaitsjat? Neid ei paistnud kusagil.

Tobyt haaras kummaline joovastus. Siis virutas ta Blancole jalaga vastu pead. Ta tegi seda mõtlemata. Ta tundis, et irvitab nagu koer, tundis jalga pealuud puudutamas: see oli nagu rätikuga kaetud kivi. Niipea, kui see oli tehtud, taipas ta oma viga. Kuidas oli ta saanud nii loll olla?

„Tule ära, hea inimene," ütles Aadam Üks ja võttis tal küünarnukist. „Nii on kõige parem. Töökohast oled nagunii ilma jäänud."

Blanco kaks kõrilõikajast semu olid nüüd kohal ja tõrjusid pööbratte eemale. Blanco oli küll uimane, ent ta silmad olid lahti ja Tobyle kinnitunud. Ta oli seda hoopi tundnud; mis veelgi hullem, Toby oli teda avalikult alandanud. Tema maine oli rikutud. Nüüd võis iga hetk oodata, et ta vinnab end üles ja teeb Toby pulbriks. „Lita!" kraaksatas ta. „Ma lõikan su nisad maha!"

Siis oli Toby ümber äkki lastesumm. Kaks neist võtsid tal käest

ja teised sättisid end auvahtkonda, ette ja taha. „Kiiresti, kiiresti," ütlesid nad ja tirisid ja nügisid teda tänavat mööda edasi.

Nende tagant kostis möire: „Tule tagasi, lirva!"

„Kiiresti, siiapoole," ütles kõige pikem poiss. Aadam Üks seljatagust katmas, sörkisid nad läbi Reoveelaguuni tänavate. See oli nagu paraad: inimesed jõllitasid. Kabuhirmule lisaks oli tunne unenäoline, ja pea pööritas kergelt.

Nüüd olid rahvahulgad hõredamad ja õhk ei olnud enam nii kirbe; vähem poode oli laudadega kinni löödud. „Kiiremini," ütles Aadam Üks. Nad jooksid kõrvaltänavale ja pöörasid järjest mitmel nurgal ära, ning karjumine hääbus.

Nad jõudsid varamodernse punastest tellistest vabrikuhooneni. Fassaadil oli silt kirjaga PACHINKO, selle all väiksema kirjaga TÄHETOLMU MASSAAŽ, TEINE KORRUS, IGALE MAITSELE, NINA LISATASU EEST. Lapsed jooksid ümber majanurga ja hakkasid tuletõrjetrepist üles ronima ning Toby järgnes neile. Tal jäi hing kinni, aga lapsed sibasid nagu ahvipärdikud. Kui nad katusele jõudsid, ütlesid kõik: „Tere tulemast meie aeda!" ja kallistasid teda, ning ta ümber hõljus pesemata laste magussoolane lõhn.

Toby ei mäletanud, et mõni laps oleks teda kunagi kallistanud. Laste jaoks oli see ilmselt vormitäide, nagu kallistanuksid nad mõnd kauget tädi, aga Toby jaoks oli see midagi määratlematut: ehmelist, pehmet ja lähedast. Nagu nuusiksid teda küülikud. Aga Marsi küülikud. Ometi tundus see liigutav: teda puudutati mingil ebaisikulisel, ent lahkel moel, mis ei olnud seksuaalne. Kui mõelda, kuidas ta oli viimati elanud – ainsad käed, mis olid teda puudutanud, kuulusid Blancole –, siis ilmselt tuli see võõrik tunne osaliselt sellest.

Aias oli ka täiskasvanuid, kes sirutasid tervituseks käed – naised tumedates kotjates kleitides, mehed türpides – ja äkki oli seal Rebecca. „Said hakkama, kullake," ütles ta. „Ma ütlesin neile! Ma teadsin, et nemad saavad su sealt kätte!"

Aed ei olnud üldse niisugune, nagu Toby oli kuulujuttude järgi oodanud. See ei olnud kõrbenud mudalamm, kus mädanevad taimejäätmed – hoopis vastupidi. Ta vahtis imestunult ümber-

ringi: seal oli nii ilus, kõikjal oli nii mitut liiki taimi ja lilli, mida ta kunagi varem näinud ei olnud. Ringi lendas erksavärvilisi liblikaid; läheduses oli tunda mesilaste võnkeid. Iga õis ja leht oli elus ja sätendas ja tundis teda. Isegi õhk selles aias oli teistsugune.

Ta tabas end kergendus- ja tänutundest nutmast. Tundus, nagu oleks suur heatahtlik käsi alla sirutunud ja ta üles korjanud ja kaitseks teda nüüd kindlalt. Hiljem kuulis ta Aadam Ühte sageli rääkimas, kuidas „tulvab Jumala loomisvalgus", ja just nii ta tundis, seda ise veel teadmata.

„Ma olen väga rõõmus, et sa selle otsuse tegid," ütles Aadam Üks.

Aga Toby arvates ei olnud ta teinud mingit otsust. Keegi teine oli selle teinud tema eest. Hoolimata kõigest, mis pärast juhtus, ei unustanud ta seda silmapilku iialgi.

Sel esimesel õhtul pühitseti tagasihoidlikult Toby tulekut. Suure sekeldusega avati purgitäis lillakat hoidist – need olid ta esimesed leedrimarjad – ja meepott kanti lauale, otsekui oleks see Püha Graal.

Aadam Üks pidas väikese kõne Jumala juhitud pääsmistest. Mainiti tulest tõmmatud tukki ja kadunud lammast – neist oli ta varem kirikus kuulnud –, aga kasutati ka teisi, tundmatuid näiteid pääsmisest: ümber paigutatud tigu, tuulega maha kukkunud pirn. Siis sõid nad läätsepannkooke ja rooga nimega Pilari marineeritud seenesegu, ja siis lillade marjade ja meega sojaleivaviile.

Pärast esialgset meeleülendust oli Toby jahmunud ja rahutu. Kuidas oli ta siia üles sattunud, siia ebatõenäolisse ja rahutust tekitavasse kohta? Mida tegi ta nende sõbralike, ent veidrate inimeste keskel, kelle usk oli ogar ja hambad – vähemasti praegu – lillad?

10

Toby esimesed nädalad aednike hulgas ei olnud just kuigi julgustavad. Aadam Üks ei andnud talle mingeid juhtnööre: ta vaid jälgis Tobyt, millest Toby mõistis, et on katseajal. Ta püüdis teiste hulka sobituda, olla abiks, kui seda vaja läks, aga tavatöödes oli ta saamatu. Ta ei osanud teha pisikesi pisteid, nii nagu tahtis Eeva Üheksa – Nuala –, ja kui ta oli paar korda salatisse verd tilgutanud, käskis Rebecca tal aedvilja hakkimise katki jätta. „Kui ma tahan, et toit oleks peedi moodi, panen ma sinna peeti sisse," ütles ta. Burt – Aadam Kolmteist, kes vastutas aedviljade eest – tõrjus ta umbrohtu kitkumast, kui ta oli kogemata paar artišokki üles tõmmanud. Violettbiolette puhastada ta siiski suutis. See oli lihtne koristustöö, milleks eriõpet vaja ei läinud. Nii et seda ta siis tegigi.

Aadam Üks pani ta pingutusi tähele. „Bioletid ei olegi nii hullud," oli ta ühel päeval Tobyle öelnud. „Me oleme ju siin kõik rangelt taimetoitlased." Toby arutles, mida ta oli mõelnud, aga siis taipas: haises vähem. Rohkem lehmade kui koerte moodi.

Aednike hierarhiast arusaamine võttis tal natuke aega. Aadam Üks kinnitas, et vaimutasandil on kõik aednikud võrdsed, aga materiaalse tasandi kohta see ei kehtinud: Aadamad ja Eevad oli tähtsamad, ehkki numbrid viitasid pigem nende erialale kui tähtsuse järjekorrale. Mitmelgi moel oli see nagu klooster, mõtles Toby. Pühendatute kapiitel, ja siis ilmikvennad. Ja muidugi ilmikõed. Ainult et karskust ei nõutud.

Kuna ta kasutas aednike külalislahkust ja pealegi veidi silmakirjalikult – ta ei olnud tegelikult ümberpööratu –, tundis ta, et peab vastutasuks kõvasti töötama. Violettbioleti puhastamisele lisaks võttis ta oma õlgadele teisigi ülesandeid. Ta tassis tuletõrjetreppi mööda katusele värsket mulda – aednikud olid seda varu-

nud hüljatud ehitusplatsidelt ja tühermaadelt –, mida segati komposti ja violettbioleti kõrvalsaadustega. Ta sulatas seebijuppe ning villis ja sildistas äädikat. Ta pakkis usse Elupuu loodusmaterjalide vahetuse jaoks, ta küüris Jookse Elu Eest jõusaali põrandat, koristas katuseaiast korrus allpool magalaruume, kus rühmituse üksikliikmed öösiti kuivatatud taimedega täidetud madratsitel magasid.

Kui nii oli möödunud juba mitu kuud, soovitas Aadam Üks tal rakendada oma teisigi oskusi. „Mis teisi oskusi?" küsis Toby.

„Sa ju õppisid terviklikku tervendamist?" küsis Aadam Üks. „Martha Grahamis."

„Jah," vastas Toby. Polnud mõtet küsida, kuidas Aadam Üks seda teadis. Ta lihtsalt teadis asju.

Niisiis hakkas ta valmistama taimeleotisi ja võideid. Lõikuda selle juures kuigi palju vaja ei olnud ning uhmerdamiseks olid ta käed tugevad. Varsti pärast seda palus Aadam Üks tal oma teadmisi lastega jagada, nii et ta lisas oma toimetustele mitu igapäevast õppetundi.

Nüüdseks oli ta juba harjunud tumeda kotitaolise rüüga, mida naised kandsid. „Sa peaksid juuksed pikaks kasvatama," ütles Nuala. „Et ei näeks nii nülitud välja. Meie, aednikunaised, kanname kõik pikki juukseid." Kui Toby küsis miks, siis anti talle mõista, et selline esteetiline eelistus oli Jumalast. Sedasorti naeratavat ja kamandavat vagatsemist oli Toby jaoks veidi liiga ohtrasti, eriti sekti naisliikmete hulgas.

Aeg-ajalt mõtiskles ta pagemisest. Esiteks tabas teda perioodititi häbiväärne himu loomse valgu järele. „Kas sul ei ole vahel tahtmist salaburgerit süüa?" küsis ta Rebeccalt. Rebecca oli tema vanast maailmast: temaga sai selliseid asju arutada.

„Ma pean tunnistama," ütles Rebecca, „et mul on olnud sääraseid mõtteid. Kindla peale panevad nad midagi sinna sisse. Midagi, mis sõltuvust tekitab."

Toit oli üsna maitsev – Rebecca andis piiratud materjalivaliku juures oma parima –, aga see oli üheülbaline. Lisaks olid palved tüütud, teoloogia paras segadik – miks olla nii peps argielu üksikasjades, kui uskuda, et varsti on kõik inimesed planeedi pinnalt pühitud? Aednikud olid veendunud, et tulekul on katastroof, ehkki

kindlaid tõendeid, mida Toby võinuks näha, ei olnud. Võib-olla ennustasid nad lindude sisikonna järgi.

Ees pidi ootama inimrassi massiline väljasuremine, tingitud ülerahvastusest ja kurjusest, aga iseend lugesid aednikud erandiks: nemad kavatsesid Veeta Uputuses pinnale jääd, abiks toit, mis oli kogutud peidetud panipaikadesse, mida nad kutsusid Ararattideks. Mis puutus ujuvvahendeisse, millega nad uputusest pääseksid, siis pidid nad olema ise enda laevad, lastiks omaenda sisemised loomad või vähemasti nende loomade nimed. Nii jäävad nad ellu, et maa uuesti täita. Või midagi niisugust.

Toby küsis Rebeccalt, kas ta tõesti usub seda aednike totaalse katastroofi juttu, aga Rebecca ei lasknud end kaasa tõmmata. „Nad on head inimesed," oli kõik, mis ta ütles. „Mis tuleb, see tuleb, nii et mina ütlen, *võta rahulikult*." Siis andis ta Tobyle mee-sojasööriku.

Head inimesed või mitte, Toby ei kujutanud ette, et suudaks nende pagulaste seas reaalsusele väga kaua vastu seista. Aga ta ei saanud ometi kõigi nähes minema kõndida. See oleks olnud liiga jultunult tänamatu: need inimesed olid ikkagi ta naha päästnud. Nii kujutles ta, kuidas libiseb tuletõrjetrepist alla, mööda magalakorrusest ja *pachinko*-urkast ja massaažisalongist, ning pageb pimeduse katte all, siis hääletab mõne solaarautoga mõnda teise linna, kaugemale põhja poole. Lennukid ei tulnud kõne alla, need olid liiga kallid ja CorpSeCorpsi tõhusa kontrolli all. Isegi kui tal olnuks raha, ei saanuks ta sõita kuulrongiga – seal kontrolliti dokumente, aga neid tal ei olnud.

See ei olnud ainus mure, pööblatänavatel varitseb teda ikka veel Blanco – tema ja ta kaks kõrilõikajast sõpra. Ükski naine ei pääse tema käest, ärples Blanco. Varem või hiljem peilib Blanco ta välja ja sunnib tasuma. See jalahoop läheb maksma väga palju. Ainult avalikult väljakuulutatud jõuguvägistamine või teiba otsa pandud pea kustutaks selle.

Kas oli võimalik, et Blanco ei teadnud, kus ta on? Ei: pööbrattide jõugud oleksid selle info üles korjanud, nii nagu nad korjasid kõikvõimalikke kuulujutte, ja selle talle müünud. Toby oli tänavaid vältinud, aga mis takistaks Blancot talle tuletõrjetreppi mööda

katusele järele tulemast? Lõpuks jagas ta oma kartusi Aadam Ühega. Aadam Üks teadis Blancost, teadis, mida temalt oodata võis – ta oli Blancot tegutsemas näinud.

„Ma ei taha aednikke ohtu seada," nii esitas Toby asja.

„Meie juures oled sa kaitstud," ütles Aadam Üks. „Vähemasti parajalt kaitstud." Blanco oli Reoveelaguuni pööblajõugust, selgitas ta, ja aednikud kuulusid naabrusse, Varinguauku. „Erinevad pööblad, erinevad jõugud," ütles ta. „Nad ei tule teiste territooriumile, kui just ei ole jõugusõda. Niikuinii juhib jõuke CorpSeCorps ja niipalju kui meie teame, on nad kuulutanud meid puutumatuks."

„Miks nad sellist asja peaksid tegema?" küsis Toby.

„Nende mainele mõjuks halvasti, kui nad rapiksid midagi, mille nimes on Jumal," ütles Aadam Üks. „Korporatsioonid ei kiidaks seda heaks, kui võtta arvesse, milline mõju on neile petrobaptistidel ja Tuntud Viljadel. Nad kinnitavad, et austavad vaimsust ja soosivad usulist tolerantsust, senikaua kui religioossed rühmitused ei hakka asju õhku laskma: eraomandi hävitamise vastu tunnevad nad tülgastust."

„Me ei saa neile ometi meeldida," ütles Toby.

„Muidugi mitte," vastas Aadam Üks. „Nende silmis oleme segased fanaatikud, kes segavad toiduäärmusluse halva moetaju ja puritaanliku suhtumisega poodlemisse. Aga meil ei ole midagi, mida nad tahaksid, nii et terroristideks me ei kvalifitseeru. Maga rahulikult, kallis Toby. Inglid kaitsevad sind."

Kummalised inglid, mõtles Toby. Mitte kõik ei ole valguseinglid. Aga ta magas oma krabiseval aganamadratsil tõesti rahulikumalt.

AADAMA JA KÕIGI PRIMAATIDE PÜHA

AADAMA JA KÕIGI PRIMAATIDE PÜHA

KÜMNES AASTA

JUMALA METOOODIKAST INIMESE LOOMISEL
AADAM ÜHE SÕNAD

Kallid kaasaednikud maal, mis on Jumala aed!

Kui imepärane on näha teid kõiki koos siin, meie imeilusas Eedenikalju katuseaias! Olen naudinguga vaadanud võrratut olevuste puud, mille meie lapsed on loonud ülesnopitud plastasjakestest – kui kaunilt näitab see, et kurje aineid võib kasutada headel eesmärkidel! – ja ma ootan innuga meie vendlusesöömaaega, kus Rebecca hõrgus naeripirukas pakutakse meile naereid, mis möödunud aasta saagist alles hoitud, ja muidugi ka marineeritud seenesegu, Pilari, meie Eeva Kuue kätetööd. Me tähistame ka Toby ülendamist täievoliliseks õpetajaks. Oma raske töö ja pühendumisega on Toby meile näidanud, et inimene suudab ületada paljud valusad kogemused ja sisemised tõkked, kui kord on tõevalgust näinud. Me oleme su üle uhked, Toby.

Aadama ja kõigi primaatide pühal me kinnitame oma põlvnemist primaatidest – see kinnitus on toonud meie peale nende inimeste viha, kes ülbelt ja visalt jäävad evolutsiooni eitamise juurde. Aga me kinnitame ka jumalikku tegevust, mis põhjustas meie loomise selliseks, nagu me oleme, ja see on raevu ajanud need teadlastest narrid, kes südames ütlevad: „Jumalat ei ole olemas." Nad väidavad, et Jumala olematus on tõestatud, sest nad ei saa panna Teda katseklaasi ega kaaluda ega mõõta. Aga Jumal on puhas Vaim; kuidas saab siis keegi väita, et suutmatus mõõtmatut mõõta tõestab selle olematust? Jumal ei ole tõepoolest mitte miski asi, ta on mittemiski, mille kaudu ja mille abil eksisteerib kõik materiaalne; sest kui sellist mittemiskit ei oleks, siis oleks eksistents materiaalsust nii täis tuubitud, et ühtegi asja ei saaks teisest eristada. Juba eraldiseisvate materiaalsete asjade olemasolu on Jumala kui mittemiski tõestus.

Kus olid need teadlastest narrid, kui Jumal rajas maa, asetades oma vaimu kahe mateeriatombu vahele, ja lõi seega vormid? Kus nad olid, kui „hommikutähed üheskoos hõiskasid"? Ent andestagem neile oma südames, sest meie ülesanne ei ole täna mitte noomida, vaid mõtiskleda täies alandlikkuses omaenda maise seisundi üle.

Jumal oleks võinud luua inimese puhtast sõnast, aga ta ei kasutanud seda meetodit. Ta oleks võinud ta teha ka mullapõrmust, mida Ta mingis mõttes tegigi, sest mida muud võib tähendada „põrm" kui mitte aatomeid ja molekule, kõigi materiaalsete olemuste ehituskive? Lisaks sellele lõi Ta meid pika ja keerulise loodusliku ja seksuaalse valikprotsessi käigus, mis ei ole midagi muud kui Tema leidlik viis inimestesse alandlikkust sisendada. Ta tegi meid „pisut alamaiks ingleist", aga teistpidi – ja teadus toetab seda – me oleme lähedalt sugulased oma kaasprimaatidega, tõik, mida selle maailma suurelised oma eneseuhkuses sugugi meeldivaks ei pea. Meie himud, meie ihad, meie kontrollimatud emotsioonid – kõik nagu primaatidel! Meie langus algsest aiast oli langus käitumismustrite ja impulsside süütust esitamisest nende teadvustamise ja häbenemiseni; ja sealt tulebki meie kurbus, meie äng, meie kahtlused, meie raev Jumala vastu.

Tõsi, meile – nagu teistelegi loomadele – sai osaks õnnistus ja käsk kasvada ja paljuneda ja maa täita. Ent millisel alandaval ja agressiivsel ja valulikul viisil see paljunemine sageli toimub! Pole ime, et me oleme sündinud süüd ja häbi tundma! Miks ei teinud Ta meid puhtaks vaimuks, nagu on Ta ise? Miks kinnitas Ta meid häviva mateeria külge, nii õnnetult ahviliku mateeria külge? Nii kõlab iidne kisendus.

Millisest käsust me üle astusime? Käsust elada loomade elu kogu selle lihtsuses – nii-öelda riieteta. Aga me nõudsime hea ja kurja tundmist, ja selle tundmise me saime, ja nüüd me lõikame tormi. Oma püüdes tõusta iseendast kõrgemale oleme tõepoolest sügavale langenud, ja langeme veelgi sügavamale; sest nagu loomine, nii on ka langus igikestev. Meie langus on langus ahnusesse: miks me arvame, et kõik maa peal kuulub meile, kui tegelikult kuulume meie kõigele? Me oleme reetnud loomade usalduse ja

reenanud oma püha valitsemisülesannet. Jumala käsk „täitke maa" ei tähendanud, et peaksime selle pilgeni täitma iseendiga ja kõik teised sealt minema pühkima. Kui palju liike oleme juba hävitanud? Niivõrd kui teete seda Jumala kõige pisemale olevusele, teete seda Temale. Palun mõelge sellele, mu sõbrad, kui järgmine kord jalatalla all ussikese lömastate või põrnikat laidate.

Me palume, et me ei teeks uhkusepattu sellega, et peame end ainukordseks, ainsaks olevuste seas, kel on hing; ja et me ilmaaegu ei kujutleks, et oleme seatud kõige muu elava kohale ja võime seda laastata oma tahtmise järgi ja karistamatult.

Me täname sind, oo Jumal, et lõid meid nii, et see meenutab meile mitte ainult meie inglitest veidi alamat olemust, vaid ka DNA ja RNA sõlmekesi, mis seovad meid nii paljude kaasolevustega.

Laulgem.

ÄRA LASE MUL MINNA UHKEKS

Ära lase mul minna uhkeks, Issand,
ja paremaks pidada end
primaatidest, kelle geenide kaudu
armu osaks Sa tegid ju mind.

Miljoneid aastaid läks mööda
Su teid siiski mõistmata,
Su DNA keerdude kaudu
tuli kirg, oskus õppida.

Ei suuda me jälgida kõiges Su teed,
tee ahvist on meieni pikk.
Siiski, siiski meid kaitsmas on veel
vihmavari Sul taevalik.

End kui me peaks puhuma täis
ja tundub, et upsakaks saama,
meenuta australopiteekust,
me sisimat-sisimat looma.

Ja hoia meist kaugel eemal kõik halb,
võta ahnus ja viha meilt ära,
Sa jäta meil alles me esivanem
ja me esmane sünnipära.

„Jumala Aednike lauluraamatust"

11

REN

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Kui ma mõtlen tagasi sellele ööle – ööle, mil algas Veeta Uputus –, ei meenu mulle õieti midagi ebatavalist. Kella seitsme paiku läks mul kõht tühjaks, nii et ma võtsin minikülmikust Joltbari ja sõin pool ära. Ma sõin ainult pool sellepärast, et minu kehatüübiga tüdruk ei saa endale paisumist lubada. Ma küsisin ükskord Mordiselt, kas peaksin rimplantaadid hankima, aga ta ütles, et hämaras võin ma mängida alaealist ja koolitüdruku-etenduste järele oli kõva nõudmine.

Tegin kiiresti mõned lõuatõmbed ja siis põrandal Kegeli harjutusi, ja siis helistas Mordis videofonil, et näha, kas minuga on kõik korras: ta tundis minust puudust, sest keegi ei osanud rahvahulka üles kütta nii nagu mina. „Ren, sa paned nad tuhandedollarisi sittuma," ütles ta ja ma saatsin talle õhusuudluse.

„Hoiad peput vormis?" küsis ta ja ma hoidsin videofoni enda taga.

„Nii mõnus, et laku või ära," ütles ta. Isegi kui end näruselt tundsid, pani tema sind kenana tundma.

Pärast seda vajutasin käima Ussikoopa video ja vaatasin, mis toimub, ja tantsisin muusika järgi. Imelik oli vaadata, kuidas kõik toimus ilma minuta, nagu oleksin ma maha kustutatud. Crimson Petal väänles postil, Savona oli minu asemel trapetsil. Ta nägi hea välja – sätendav, roheline ja nõtke, peas uus hõbedane Mo'Hair. Olin mõelnud ka ise mõne sellise hankida – need oli paremad kui parukad, ei tulnud kunagi peast ära –, aga mõned tüdrukud ütlesid, et need lehkavad nagu lambakarbonaad, eriti vihmaga.

Savona oli veidi kohmakas. Ta ei olnud trapetsitüdruk, ta oli postitüdruk ja ta ülakeha oli suurevõitu – ta oli end täis pumbanud justkui rannapalli. Tõsta ta tikk-kontsadele, hinga tagant peale

ja ta räntsatab näoli maha. „Mis aga töötab," ütles ta ikka. „Ja see töötab."

Nüüd tegi ta pea alaspidi spagaati ja pööras end ühe käe peal. Mind ta ei veennud, aga mehed seal all kunsti vastu suuremat huvi ei tundnud; nende meelest oli Savona võrratu, kui ta just oigamise asemel ei naernud või trapetsilt lausa maha ei kukkunud.

Ma lahkusin Ussikoopast ja klõpsisin teised ruumid läbi, aga suurt midagi ei toimunud. Ei mingeid fetišiste, keegi ei tahtnud saada sulgedega kaetud ega pudruga määritud ega sametköitega poodud ega gupisid end kiusama. Ainult igapäevane tuim töö.

Siis helistasin Amandale. Meie oleme teineteise perekond; lapsena olime vist mõlemad eksinud kutsikad. Selline asi seob.

Amanda oli Wisconsini kõrbes ja pani kokku üht biokunsti installatsiooni, mida ta nüüd teeb, kui harrastab kunstitempe, nagu ta neid nimetab. Seekord oli see lehmakontidest. Wisconsin on lehmakonte täis sellest kümne aasta tagusest põuast peale, kui leiti, et odavam on lehmad maha tappa kui ära vedada – need, kes veel ise maha polnud surnud. Amandal oli paar vesinikumootoriga esilaadurit ja kaks illegaalist teksmeksi põgenikku, kelle ta oli palganud, ja ta oli lohistanud lehmakondid nii suureks mustriks, et seda sai näha ainult ülevalt: tohutud trükitähed, mis moodustasid sõna. Hiljem pidi ta kondid üle valama pannkoogisiirupiga ja ootama, kuni putukad selle üleni katavad, ja siis tegema õhust videoid ja panema galeriisse. Talle meeldis vaadata, kuidas asjad liiguvad ja kasvavad ja siis kaovad.

Amandal õnnestus alati oma kunstitempude jaoks raha saada. Ta oli omamoodi kuulus neis ringkondades, mis kunsti vastu huvi tundsid. Need ringkonnad ei olnud suured, aga need olid rikkad. Seekord oli tal tegemist mingi CorpSeCorpsi tippmehega – too oli talle videote tegemiseks helikopteri hankinud. „Ma kauplesin Suurmehelt pöörleja," nii ta seda mulle ütles – telefonis ei öelnud me kunagi CorpSeCorps või helikopter, sest selliste eriliste sõnade jaoks olid neil robotid pealt kuulamas.

Tema Wisconsini värk oli osa sarjast nimega „Elusmaailm" – ta viskas nalja, et see oli aednikest inspireeritud, sest nemad olid meil nii rangelt keelanud midagi üles kirjutada. Ta oli alustanud üksi-

kute tähtedega – *I* ja *A* ja *O* – ja siis teinud kahetähelisi sõnu nagu *Et*, ja siis kolmetähelisi ja nelja- ja viietähelisi. Nüüd oli ta jõudnud kuueni. Need olid kirjutatud kõik erinevate materjalidega, muuhulgas kalarapete ja mürgiseid jäätmeid söönud lindude ja lammutatud majade tualettidega, mis ta oli täitnud kasutatud toiduõliga ja põlema pannud.

Tema uus sõna oli *kaputt*. Kui ta seda mulle varem oli rääkinud, oli ta öelnud, et saadab sõnumi.

„Kellele?" küsisin mina. „Neile, kes galeriides käivad? Härradele Rikastele ja Tähtsatele?"

„Just nendele," ütles ta. „Ja prouadele Rikastele ja Tähtsatele. Neile kah."

„Sul tuleb jamasid, Amanda."

„Pole häda," ütles ta. „Nad ei saa sellest aru."

Projekt edenes kenasti, ütles ta: oli sadanud, kõrbelilled õilmitsesid, putukaid oli palju, ja see tõotas head ajaks, kui ta lõpuks siirupi peale kallab. K oli tal juba tehtud ja pool A-st. Aga teksmeksid olid tüdima hakanud.

„Siis on meid kaks," ütlesin mina. „Ma ei jõua ära oodata, millal ma siit välja saan."

„Kolm," ütles Amanda. „Neid on kaks – tesmekslased pluss sina. Kolm."

„Ahah, õigus küll. Sa näed väga hea välja – see khakikostüüm sobib sulle." Ta oli pikk, tal oli vilaja maadeavastajatüdruku välimus. Troopikakiivriline välimus.

„Sul pole kah viga," ütles Amanda. „Ren, ole siis tubli."

„Ole ise kah tubli. Ära lase neil teksmeksidel ennast karata."

„Ei nad karga. Nad arvavad, et ma olen hull. Hullud naised lõikavad lohvi maha."

„Seda ma ei teadnud!" Ma naersin. Amandale meeldis mind naerma ajada.

„Miks sa oleksid pidanud teadma?" küsis Amanda. „Sina pole hull, sina pole näinud seda asjandust põrandal vingerdamas. Maga hästi."

„Maga sina ka hästi." Aga ta oli juba mobla kinni klõpsanud.

*

Ma olen pühakutepäevadega järje käest kaotanud – ma ei mäleta, mis päev on täna –, aga aastaid suudan ma loendada. Ma tegin kulmupliiatsiga seinale märke ja lugesin kokku, kui kaua ma olen Amandat tundnud. Ma tegin seda nagu vanadel vangikarikatuuridel – neli kriipsu ja siis üks risti üle viiendaks.

Sellest on kaua aega – üle viieteistkümne aasta –, kui ta aednike hulka tuli. Nii palju inimesi mu varasemast elust on sealt – Amanda ja Bernice ja Zeb; ja Aadam Üks ja Shackie ja Croze; ja vana Pilar; ja muidugi Toby. Ei tea, mida nad minust arvaksid – sellest, millega ma nüüd elatist teenin. Mõned oleksid pettunud, nagu näiteks Aadam Üks. Bernice ütleks, et ma olen tagurlik ja see on mulle paras. Lucerne ütleks, et ma olen lits, ja mina vastaksin, et eks endasuguse tunneb ikka ära. Pilar vaataks mind targalt. Shackie ja Croze naeraksid. Toby saaks Soomuste peale vihaseks. Ja Zeb? Ma arvan, et ta püüaks mind päästa, sest see oleks väljakutse.

Amanda juba teab. Tema ei mõista kohut. Ta ütleb, et pead kauplema sellega, mida sul on. Alati ei saa valida.

12

Kui Lucerne ja Zeb mind vägismaailmast aednike hulka tõid, ei meeldinud see mulle algul üldse. Aednikud naeratasid, aga nad tundusid hirmuäratavad: neid huvitas nii väga kohtupäev ja vaenlased ja Jumal. Ja nad rääkisid nii palju surmast. Aednikud nõudsid rangelt, et elu ei tohi hävitada, aga teisalt ütlesid nad, et surm on loomulik protsess, mis oli nagu vastuoluline, kui ma nüüd sellele mõtlen. Nende jaoks oli kompostiks muutumine igati tore asi. Mitte just igaüks ei leiaks, et keha raisakotkaste osaks anda on võrratult rõõmus tulevikuperspektiiv, aga aednike jaoks just nii oli. Ja kui nad veel hakkasid rääkima Veeta Uputusest, mis hävitab kõik elava maa peal, nemad ise ehk välja arvata –, siis tekitas see mulle luupainajaid.

Tõelisi aednikulapsi need asjad ei hirmutanud. Nemad olid harjunud. Nad viskasid nende üle isegi nalja, vähemasti vanemad poisid – Shackie ja Croze ja nende semud. „Me kõik sureme," ütlesid nad ja tegid surnunäo pähe. „Kuule, Ren. Tahad oma osa elutsüklisse anda? Heida siia prügihunnikusse, sa saad kompostiks." – „Kuule, Ren. Vagel tahad olla? Laku mu haava!"

„Olge vait," ütles Bernice. „Või lähete ise prügihunnikusse, sest ma viskan teid sinna!" Bernice oli tige ja tema alla ei andnud, ja suurem osa lapsi taandus. Isegi poisid. Aga siis jäin ma Bernice'ile võlgu ja pidin tegema nii, nagu ta käskis.

Shackie ja Croze narrisid mind ikkagi, kui Bernice'i polnud kohal neid eemale tõrjumas. Nad olid nälkjalömastajad, nad olid põrnikasööjad. Nad proovisid teistel südant pahaks ajada. Nemad olid tülinaks – nii ütles nende kohta Toby. Ma olin kuulnud teda Rebeccale ütlevat: „Kohe tuleb tülinat."

Shackie oli kõige vanem, ta oli pikk ja kõhetu ja käsivarre sise-

küljele oli tal tätoveeritud ämblik: ta oli selle endale ise nõela ja küünlatahmaga torkinud. Croze oli jässakam, tal oli ümmargune pea ja üks hammas puudu, tänavakakluses välja löödud, nagu ta ise kinnitas. Neil oli väike vend, Oates oli ta nimi. Vanemaid neil ei olnud; kunagi oli olnud, aga nende isa oli läinud koos Zebiga mingile Aadama-retkele ega olnudki tagasi tulnud, ja siis oli nende ema ära läinud ja ütelnud Aadam Ühele, et kutsub poisid enda juurde, kui on end sisse seadnud. Aga seda ei juhtunud kunagi.

Aednike kool oli teises hoones kui katuseaed. Seda kutsuti Heaolukliinikuks, sest see seal varem oli asunud. Seal leidus ikka veel kastitäite kaupa marlisidemeid, mida aednikud käsitööprojektide jaoks korjasid. Maja lõhnas äädika järele: kooliruumidest üle koridori oli ruum, mida aednikud kasutasid äädikategemiseks.

Heaolukliiniku pingid olid kõvad, me istusime ridades. Me kirjutasime tahvlikestele ja need tuli iga päeva lõpuks puhtaks pühkida, sest aednikud ütlesid, et ei tohi jätta sõnu vedelema, et vaenlased neid ei leiaks. Paber oli niikuinii patune, sest see oli tehtud puude lihast.

Me veetsime hulk aega asju meelde jättes ja neid valjusti ette lauldes. Aednike ajalugu käis näiteks nii:

Aasta üks, aed sai looduks; aasta kaks, aed saab kenamaks;
aasta kolm, Pilari mesilaste õietolm; aasta neli, saabus Burt,
me veli; aasta viis, Toby päästeti siis; aasta kuus, Katuro me
seas on uus; aasta seitse, Zeb me taevasse heitles.

Aasta seitsme kohal oleks pidanud ütlema, et tulin ka mina, ja tuli mu ema Lucerne ja et tegelikult ei olnud see taevas, aga aednikele meeldis, kui nende laulud läksid riimi.

Aasta kaheksa, Nuala saatust vahetab; aasta üheksa,
Philo end meile pühendab.

Oleksin tahtnud, et kümnenda aasta juures mainitaks Reni, aga arvasin, et nii ei lähe.

Teised asjad, mis me meelde pidime jätma, olid raskemad. Matemaatika ja teadusevärgid olid kõige hullemad. Me pidime meelde jätma ka kõik pühakute päevad ja igal päeval oli vähemalt üks pühak ja mõnikord ka rohkem, või siis mõni pidustus, mis tähendas, et neid tuli kokku üle neljasaja. Ja veel selle, mida need pühakud olid teinud, et pühakuks saada. Mõned olid lihtsad. Püha Yossi Leshem, loorkakkude kaitsja näiteks – noh, vastus oli üsna ilmselge. Ja püha Dian Fossey, sest see lugu oli nii kurb, ja püha Shackleton, sest see oli kangelaslik. Aga mõned olid väga rasked. Kes suudaks meeles pidada püha Bashir Alouse'i või püha Cricki või Podocarpuse päeva? Mul läks Podocarpuse päev alati sassi, sest mis see *podocarpus* oli? See oli mingi ürgne puu, aga kõlas nagu kala.

Nuala õpetas väikseid lapsi ning juhatas Pungade ja Õite koori ning õpetas materjalide taaskasutust, ja Rebecca õpetas kokakunsti, mis tähendas söögitegemist, ja Surya õpetas õmblemist ning Mugi mentaalset aritmeetikat, Pilar õpetas mesilasi ja mükoloogiat; Toby terviklikku tervendamist koos taimsete ravimitega, Burt metsikut ja aiabotaanikat ja Philo meditatsiooni ning Zeb kiskja-saaklooma suhteid ning loomade kaitsemaskeeringut. Oli veel teisigi õpetajaid – kui olime kolmeteistkümneaastased, õpetas Katuro meile erakorralist meditsiini ja ämmaemand Marushka andis inimese reproduktiivsüsteemi, kuivõrd seni olime õppinud ainult konna munasarju –, aga nemad olid kõige olulisemad.

Aednikulastel olid hüüdnimed kõikidele õpetajatele. Pilar oli Seenend, Zeb oli Hull Aadam, Stuart oli Kruvi, sest ta valmistas mööblit. Mugi oli Muskel, Marushka oli Lima, Rebecca oli Sool ja Piplar, Burt oli Muhk, sest tal oli kiilaspea. Toby oli Kuiviknõid. Nõid sellepärast, et ta alailma segas midagi ja valas pudelitesse, ja Kuivik sellepärast, et ta oli kõhn ja karm ja et teda eristada Nualast, kes oli Märg Nõid, sest tal oli niiske suu ja võdisev tagumik, ja sellepärast, et teda oli kerge nutma ajada.

Lisaks õppelauludele oli aednikulastel ka riivatuid laule, mis nad olid ise leiutanud; nad laulsid vaikselt – Shackleton ja Crozier ja teised vanemad poisid alustasid, aga siis lõime kõik sekka:

Märg nõid, märg nõid,
kes nii paksu võdina lõi?
Kui lihunik ta ära ostis, hulga raha ära tõid,
söö ta ära vorsti sees, märg-märg nõid.

Lihuniku ja vorsti koht oli eriti jõle, sest igasugune liha oli aednike jaoks kõlvatu. „Jätke järele," ütles Nuala, aga siis ta nuutsatas ja vanemad poisid tõstsid pöidlad püsti.

Kuiviknõida Tobyt ei suutnud me kunagi nutma ajada. Poisid ütlesid, et ta on vintske – tema ja Rebecca olid kõige vintskemad. Rebecca oli pealtnäha lõbus, aga teda ei torgitud. Toby, tema oli vintske nii seest kui ka väljast. „Ära mitte proovigi, Shackleton," ütles ta ikka, ehkki oli meie poole seljaga. Nuala oli meiega liiga lahke, aga Toby hoidis meid ohjes, ja me usaldasime Tobyt rohkem; kivi usaldatakse ikka rohkem kui kooki.

13

Ma elasin koos Lucerne'i ja Zebiga majas, mis oli aiast umbes viie kvartali kaugusel. Seda kutsuti juustutehaseks, sest just see seal varem oligi, ja majas heljus ikka veel kerge juustulõhn. Pärast juustutegemist olid katusealust kasutanud kunstnikud, aga kunstnikke enam ei olnud ja keegi ei paistnud teadvat, kellele maja kuulub. Vahepeal olid aednikud selle üle võtnud. Neile meeldis elada kohtades, kus ei pidanud üüri maksma.

Meie päralt oli üks suur tuba, kus olid mõned kardinatega eraldatud ruumikesed – üks mulle, üks Lucerne'ile ja Zebile, üks violettbioletile, üks dušile. Kardinad olid kootud kilekotiribadest ja kleeplindist ja helikindlad ei olnud nad kuidagimoodi. See ei olnud just tore, eriti kui asi puutus violettbioletti. Aednikud ütlesid, et seedimine on püha ning et lõhnad ja hääled, mis käisid toitumisprotsessi lõpp-produkti juurde, ei ole sugugi naljakad ega koledad, aga meie toas oli neid lõpp-produkte raske eirata.

Me sõime suures ruumis uksest tehtud laua ääres. Kõik meie lauanõud ja potid-pannid olid näpatud – korjatud, nagu ütlesid aednikud –, välja arvatud mõned paksemad taldrikud ja kruusid. Need olid aednikud teinud oma keraamikaperioodil, enne kui otsustasid, et põletusahjud kulutavad liiga palju energiat.

Ma magasin aganaid ja õlgi täis topitud madratsil. Sellel oli teksastest ja kasutatud vannimattidest õmmeldud lapitekk, ja igal hommikul pidin ma kõigepealt voodi korda tegema, sest aednikele meeldisid kenasti ülestehtud voodid, ehkki nad ei olnud kuigi pepsid selles suhtes, millest need tehtud olid. Siis võtsin ma seinalt naela otsast riided ja panin selga. Ma sain puhtad riided iga seitsme päeva tagant: aednike meelest ei olnud hea raisata vett ja seepi liiga rohke pesemise peale. Mu riided olid alailma rõsked,

sest õhk oli niiske ja aednikud ei pooldanud kuivateid. „Jumal lõi päikse põhjusega," tavatses Nuala öelda ja tema sõnade järgi oli see põhjus meie riiete kuivatamine.

Lucerne oli tavaliselt ikka veel voodis, see oli ta lemmikpaik. Kui me elasime veel HelthWyzeris mu pärisisa juures, jäi ta õige harva koju, aga siin ei läinud ta majast peaaegu kunagi välja, vahel ainult katuseaeda või Heaolukliinikusse või teistele aednikunaistele appi takjajuuri koorima või neid mügarlikke lapitekke tegema või kilekotikardinaid kuduma või midagi muud sellist.

Zeb oli duši all: *Iga päev ei käida duši all* oli üks paljudest aednike reeglitest, mida Zeb ignoreeris. Meie dušivesi tuli aiavoolikuga vihmaveetünnist ja töötas raskusjõul, nii et energiat selleks ei kulutatud. Nii õigustas Zeb endale erandi tegemist. Ta laulis.

Essugi keegi ei tee,
essugi keegi ei tee,
ja nüüd me oleme sopa sees,
sest essugi keegi ei tee.

Kõik ta dušilaulud olid sedasorti negatiivsed, ehkki ta laulis neid lõbusalt oma suure vene karu häälega.

Zebi vastu olid mul vastakad tunded. Ta võis olla hirmuäratav, aga samas andis see mingi kindlustunde, et mu perekonnas keegi nii tähtis oli. Zeb oli üks Aadamaist – juhtivaist Aadamaist. Seda võis tajuda viisist, kuidas teised tema poole üles vaatasid. Ta oli suur ja tugev, tal oli mootorratturihabe ja pikad juuksed – pruunid, sekka veidi halli – ja nahkjas nägu ning kulmud nagu okastraadist aed. Ta nägi välja, nagu peaks tal olema hõbehammas ja tätoveering, aga neid tal ei olnud. Ta oli tugev nagu väljaviskaja ja tal oli samasugune ähvardav, ent leebe näoilme, nagu võiks ta su kaela murda kui vaja, aga mitte lõbu pärast.

Mõnikord mängis ta minuga doominot. Aednikud olid mänguasjadega kitsid – *loodus on meie mänguplats* – ja mänguasjadest kiitsid nad heaks ainult neid, mis olid õmmeldud riidejääkidest või kootud kokkuhoitud nöörist, või olid need krimpsus vanainimesekujud, pead kuivanud metsõuntest. Aga doominot nad lubasid,

sest nikerdasid kivikesed ise valmis. Kui ma võitsin, siis Zeb naeris ja ütles: „Assa plika!" ja siis hoovas minusse soe tunne nagu mungalilled.

Lucerne käskis mul alailma Zebi vastu kena olla, sest ehkki ta ei olnud mu päris isa, oli ta *nagu* mu päris isa ja teda solvaks, kui ma tema vastu jäme oleksin. Aga samas ei meeldinud talle eriti, kui Zeb minu vastu kena oli. Nii et üsna keeruline oli õigesti käituda.

Sellal kui Zeb duši all laulis, otsisin mina endale midagi süüa – kuivatatud sojapalu või siis lõunasöögist jäänud aedviljapiruka. Lucerne oli üsna vilets kokk. Siis läksin ma kooli. Tavaliselt olin ma ikka veel näljane, aga ma võisin arvestada koolilõunaga. See ei olnud kuigi hea, aga oli siiski toit. Nagu Aadam Üks ikka ütles, nälg on toidule parim kaste.

Ma ei mäleta, et oleksin HelthWyzeri linnakus kunagi näljane olnud. Ma tõesti tahtsin sinna tagasi. Ma tahtsin oma pärisisa, kes mind kindlasti ikka veel armastas: kui ta oleks teadnud, kus ma olen, oleks ta raudselt mulle järele tulnud. Ma tahtsin oma päris maja, omaenda tuba ja roosade kardinatega voodit ja riidekappi, täis igatsorti riideid. Aga kõige rohkem tahtsin ma, et ema oleks selline nagu varem, kui ta viis mu poodidesse või klubisse golfi mängima või AnooYoo spaasse, kus ta laskis end parandada ja täiustada ning kust ta tuli tagasi mõnusalt lõhnates. Aga kui ma midagi meie vana elu kohta laususin, siis ütles ta, et see oli minevikus.

Tal oli palju põhjusi Zebiga ära joosta ja aednikega ühineda. Ta ütles, et nende eluviis oli inimkonnale kõige parem ja teistele olevustele maa peal samuti, ja ta toimis armastusest, mitte ainult Zebi vastu, vaid ka minu vastu, sest ta tahtis, et maailm saaks terveks, nii et kogu elu täienisti välja ei sureks, ja kas see teadmine ei teinud mind õnnelikuks?

Ta ise ei tundunud sugugi õnnelik. Ta istus laua ääres ja harjas juukseid, põrnitses ennast meie ainsast väikesest peeglist ilmel, mis oli tusane, või kriitiline, või võib-olla traagiline. Tal olid pikad juuksed nagu kõigil aednikunaistel, ning nende harjamine ja palmitsemine ja ülespanemine oli suur töö. Halbadel päevadel tegi ta seda kõike neli või viis korda.

Neil päevadel, kui Zeb ära oli, rääkis ta minuga hädavaevu. Või käitus, nagu oleksin mina Zebi ära peitnud. „Millal sa teda viimati nägid?" võis ta küsida. „Kas ta koolis oli?" Tundus, nagu oleks ta tahtnud panna mind Zebi järele luurama. Siis hakkas ta kahetsema ja küsis: „Kuidas sa ennast tunned?", nagu oleks ta mulle midagi halba teinud.

Kui ma vastasin, siis ta ei kuulanud. Selle asemel kuulatas ta, kas Zeb ei tule. Ta läks üha enam ärevile, sai isegi vihaseks; ta sammus ringi ja vaatas aknast välja, ning rääkis omaette, kui halvasti Zeb teda kohtleb; aga kui Zeb viimaks välja ilmus, kukkus ema ta ümber sahmerdama. Siis hakkas ta näägutama – kus Zeb oli olnud, kellega ta seal oli olnud, miks ta ei olnud varem koju tulnud. Zeb kehitas ainult õlgu ja ütles: „Kõik on korras, tibu, ma olen nüüd siin. Sa muretsed liiga palju."

Siis kadusid nad kahekesi kilekotiribadest ja toruteibist kardina taha, ja mu ema tegi valulisi ja vaevatuid hääli, mis tundusid mulle piinlikud. Siis ma vihkasin teda, sest tal ei olnud uhkust ja ta ei suutnud end talitseda. Oli selline tunne, nagu jookseks ta keset äritänavat ilma ühegi riidehilbuta. Miks ta Zebi nii väga jumaldas?

Nüüd saan ma aru, kuidas see võib juhtuda. Armuda võib kellesse tahes – lolli, kurjategijasse, ei kellessegi. Korralikke reegleid ei ole.

Teine asi, mida ma aednike juures üldse ei sallinud, oli riietus. Aednikud ise olid mitut värvi, aga riided mitte. Kui loodus oli ilus, nagu Aadamad ja Eevad väitsid – kui põlluliiliad olid meie eeskujud –, miks ei võinud meie olla siis rohkem liblikate ja vähem parkimisplatside moodi? Me olime nii lamedad, nii inetud, nii koredad, nii tumedad.

Tänavalapsed – pööbratid – ei olnud just rikkad, aga nad olid sätendavad. Ma kadestasin neid läikivaid asju, neid helkivaid asju, nagu TV-kaameratelefonid, roosad ja lillad ja hõbedased, mis vilkusid nende käes nagu mustkunstniku kaardid, või Sea/H/Ear Candyd, mida nad muusika kuulamiseks kõrva toppisid. Ma tahtsin nende toretsevat vabadust.

Meil oli keelatud pööbrattidega sõbrustada ja nemad omalt

poolt kohtlesid meid kui paariaid, hoidsid nina kinni ja röökisid või loopisid meid asjadega. Aadamad ja Eevad ütlesid, et meid kiusatakse taga meie usu pärast, aga tõenäoliselt tehti seda meie riiete pärast. Pööbratid olid väga moeteadlikud ja kandsid kõige paremaid riideid, mis nad olid suutnud endale äritseda või varastada. Nii et me ei käinud nendega läbi, aga me võisime nende jutte pealt kuulata. Me saime nende teadmistest niimoodi osa – see hakkas meile külge otsekui bakterid. Me vahtisime seda keelatud maist elu otsekui läbi võrkaia.

Ükskord leidsin ma kõnniteelt ilusa kaameratelefoni. See oli porine ja signaali ei olnud, aga ma tõin selle ikkagi koju, ja Eevad sattusid mulle peale. „Kas sul aru peas ei ole?" kurjustasid nad. „Sellised asjad võivad sulle viga teha! See võib su aju ära põletada! Ära isegi vaata seda: kui sina seda näha võid, võib ka see sind näha."

14

Ma kohtasin Amandat kümnendal aastal, kui mina olin kümneaastane: ma olin alati sama vana kui jooksev aasta, nii et aastaid oli kerge meeles pidada.

See oli püha Farley, huntide kaitsja päev – noorte bioneeride koriluspäev, kui me pidime kaela siduma jäledad rohelised rätikud ja minema korjeretkele, koguma asju aednike taaskasutusmaterjalidest käsitöö jaoks. Mõnikord korjasime seebijäänuseid; käes punutud korvid, kõndisime ringi paremates hotellides ja restoranides, sest nemad viskasid seepi välja labidatäite kaupa. Kõige paremad hotellid olid rikastes pööblates – nagu Fernside, Golfgreens ja, kõige rikkam, SolarSpace – ja me sõitsime sinna häälega, ehkki see oli keelatud. Aednikud olid just sellised. Nad käskisid sul midagi teha ja siis keelasid kõige hõlpsama tegemisviisi.

Roosilõhnaline seep oli kõige parem. Bernice ja mina viisime seda natuke koju, ja ma hoidsin oma seebitükke padjapüüris, et niiskest lapitekist hallituslõhna peletada. Ülejäänu viisime aednikele, kes keetsid selle päiksekeetlis tarrendiks, siis jahutasid ja lõikasid viiludeks. Aednikud kasutasid palju seepi, sest nad muretsesid mikroobide pärast, aga mõned lõigatud seebitükid pandi kõrvale. Need keerati lehtedesse ja seoti rohust keerutatud nööriga kinni, et müüa hiljem turistidele ja juhmarditele Aednike Elupuu loodusmaterjalide vahetusel koos ussikotikeste ja mahenaeriste ja suvikõrvitsate ja teiste viljadega, mida aednikud ise ei olnud ära tarvitanud.

See päev ei olnud seebipäev, see oli äädikapäev. Me käisime baaride ja ööklubide ja stripiurgaste tagauste juures ja sorisime nende prügikastides ning otsisime äravisatud veini, ja kallasime selle

oma noore bioneeri emailpange. Siis tirisime oma panged Heaolukliiniku majja, kus vein kallati äädikaruumi üüratutesse tünnidesse ja kääritati äädikaks, mida aednikud kasutasid koristustöödel. Ülejääk villiti pisikestesse pudelitesse, mis me olime oma korjeretkel üles noppinud ja millele olid peale kleebitud Aednike sildid. Siis pandi need koos seebiga Elupuul müüki.

Meie noore bioneeri töö pidanuks meile andma kasulikke õppetunde. Näiteks: midagi ei tohi mõtlematult ära visata, isegi mitte patuurgaste veini. Ei ole olemas sellist asja nagu praht, prügi või rämps, on ainult mateeria, mida ei ole korralikult ära kasutatud. Ja mis kõige tähtsam, kõik, lapsed kaasa arvatud, peavad andma oma panuse kogukonna ellu.

Shackie ja Croze ja vanemad poisid jõid mõnikord veini ära, selle asemel et alles hoida. Kui nad jõid liiga palju, kukkusid nad pikali või oksendasid või sattusid pööbrattidega kaklema ja loopisid joodikuid kividega. Kättemaksuks pissisid joodikud tühjadesse veinipudelitesse, et näha, kas suudavad meid ära petta. Mina ise ei joonud kunagi kust: tuli ainult pudelisuud nuusutada. Aga mõnel lastest oli nina tuimaks muutunud, sest nad suitsetasid sigareti- või sigarikonisid või isegi savu, kui kätte said, ja nemad kummutasid pudeli suule, ja siis sülitasid ja vandusid. Aga võib-olla jõid need lapsed pissipudelitest meelega, et leida ettekäänet vandumiseks, mis oli aednike hulgas keelatud.

Niipea, kui nad aia vaateväljast eemal olid, võtsid Shackie ja Croze ja teised poisid oma noore bioneeri rätikud kaelast ja sidusid ümber pea nagu aasiasulamitel. Nemadki tahtsid tänavagäng olla – neil oli isegi märgusõna. „Gang!" ütlesid nad, ja teine pidi ütlema „Green". Nii et gangreen. Sellepärast „gang". Et nad olid gäng, ja green tähendas „rohelist", nagu olid nende pearätikud. See pidi olema salaasi, ainult jõugu liikmetele, aga nagunii me teadsime sellest kõik. Bernice ütles, et see on nende jaoks paslik märgusõna, sest gangreen oli lihamädanik ja nemad olid läbinisti mädad.

„Hea nali, Bernice," ütles Crozier. „P.S. Sa oled kole."

Me pidanuks korjeretkel käima rühmiti, et saaksime end kaitsta pööbratijõukude eest, või joodikute eest, kes võinuks meil panged

käest kahmata ja veini ära juua, või lapsenäppajate eest, kes võinuks meid tibuseksiturul maha müüa. Aga selle asemel jagunesime ja käisime kahe-kolmekesi, sest nii sai piirkonna kiiremini läbitud.

Sellel päeval olin ma algul Bernice'iga, aga siis me läksime tülli. Me nääklesime kogu aeg ja ma pidasin seda sõpruse märgiks, sest ükskõik kui ägedalt me ka tülitsesime, pärast leppisime alati ära. Mingi side hoidis meid koos: see ei olnud kõva nagu kont, vaid libe nagu krõmpsluu. Tõenäoliselt tundsime mõlemad end aednikulaste seas ebakindlalt, me mõlemad kartsime jääda liitlaseta.

Seekord tekkis tüli meritähekujulise pärltikandiga peenrahakoti pärast, mille me olime prahihunnikust välja koukinud. Me ihaldasime selliseid leide ja otsisime neid alailma. Pööblaelanikud viskasid hulganisti asju minema, sest – nagu ütlesid Aadamad ja Eevad – keskendumisvõime oli neil kasin ja moraali ei olnud üldse.

„Mina nägin seda esimesena," ütlesin mina.

„Sina nägid esimesena eelmine kord," ütles Bernice.

„Ja mis siis? Seda nägin ma ka esimesena!"

„Su ema on lipakas," ütles Bernice. See oli ebaaus, sest ma arvasin ka ise nii ja Bernice teadis seda.

„Sinu oma on juurikas!" ütlesin mina. „Juurikas" ei oleks pidanud aednike hulgas solvang olema, aga oli. „Juurika-Veena!" lisasin ma.

„Lihahaisukas!" ütles Bernice. Rahakott oli tema käes ja ta hoidis sellest kõvasti kinni.

„Hästi!" ütlesin ma ja kõndisin minema. Ma lonkisin, aga ei vaadanud tagasi, ja Bernice ei kiirustanud mulle järele.

See juhtus äritänaval, mida kutsuti Õunaaiaks. See oli meie pööbla ametlik nimi, ehkki kõik kutsusid seda Varinguauguks, sest inimesed kadusid siin jäljetult. Meie, aednikulapsed, jalutasime läbi äritänava, mil iganes saime, lihtsalt uudistamise pärast.

Nagu kõik muu meie pööblas, oli ka see tänav kunagi olnud nooblim. Seal oli katkine purskkaev, täis tühje õllepudeleid, seal olid sisseehitatud lillepotid, kus leidus rohkelt Zizzy Frooti purke ja sigaretikonisid ja kasutatud kondoome, mis olid paksult täis (nii väitis Nuala) mädapisikuid. Seal oli holospinneriputka, mis oli

kunagi välja veeretanud päikeseid ja kuid ja haruldasi loomi ja su enda kujutise, kui raha sisse panid, aga see oli juba mõnda aega tagasi ära lõhutud ning seisis nüüd tühjana, aukus silmaga. Mõnikord läksime sisse ja tõmbasime räbaldunud tähekirjud kardinad ette ja lugesime seinalt pööbrattide jäetud sõnumeid. *Monica imeb. Darf ka aint paremini. UR$= 4U free, baBc8s! Brad olt srnd.* Need pööbratid olid nii uljad, nad kirjutasid ükskõik kuhu ja ükskõik mida. Neil oli kama, kes seda luges.

Varinguaugu pööbratid käisid holospinneris savu suitsetamas – putka oli selle haisu täis – ja nad seksisid seal: me saime aru, sest maha oli jäetud kondoome ja mõnikord alukaid. Aednikulapsed ei tohtinuks teha kumbagi – hallutsinogeenid olid ette nähtud ainult religioosseteks eesmärkideks ja seks oli neile, kes olid omavahel vahetanud rohelisi lehti ja hüpanud üle lõkke –, aga vanemad aednikulapsed väitsid, et nad on ikkagi mõlemat proovinud.

Poed, mis ei olnud laudadega kinni löödud, olid kahekümnedollari poed, nagu Tinsel ja Wild Side ja Bong – sääraste nimedega. Nad müüsid sulekübaraid ja kehakriite ning draakonite ja pealuude ja õelate hüüdlausetega T-särke. Ja muidugi Joltbare, ja närimiskumme, mis panid keele pimedas helendama, ja punahuulelisi tuhatoose kirjaga „Las minu suu teeb oma töö" ja In-Your-Skin Etcha-Tattoo'sid, mis Eevade jutu järgi kõrvetasid su naha veresoonteni välja. Siin võis leida soodushinnaga kallist kraami, mis oli Shackie sõnul SolarSpace'i butiikidest varastatud.

Toretsev rämps üksnes, oleksid Eevad öelnud. Kui kavatsed hinge maha müüa, siis küsi vähemalt kõrget hinda! Bernice ja mina ei teinud sellest väljagi. Meie hinged ei huvitanud meid. Me piilusime vaateaknaid, pea himust pööritamas. *Mis sina võtaksid?* küsisime teineteiselt. *Selle LED-tulega võlukepi? See on titekas! Selle „Vere ja Rooside" video? Väkk, see on poistele! Tõeliste naiste isekleepuvad rimplantaadid? Ren, sa oled nõme!*

Kui Bernice oli sel päeval ära läinud, et teadnud ma päriselt, mida teha. Ma mõtlesin, et peaksin võib-olla lihtsalt tagasi minema, sest mina ei tundnud end samuti üksi kindlalt. Siis nägin ma Amandat, kes seisis teisel pool kaubandustänavat koos rühma teksmekslas-

test pööblatüdrukutega. Seda rühma tundsin ma välimuse järgi, aga Amandat ei olnud ma kunagi varem nendega koos näinud.

Neil tüdrukuil olid seljas sedasorti riided, nagu neil tavaliselt ikka olid: miniseelikud ja sätendavad topid, suhtkruvatiboad kaela ümber, hõbekindad, pehmed plastliblikad juustesse torgatud. Neil olid Sea/H/Ear Candyd ja ergavad telefonid ja millimallikakäevõrud ja nad eputasid. Nad kõik mängisid Sea/H/Ear Candydel sama laulu ja tantsisid selle järgi, hööritasid tagumikku ja upitasid rindu. Nad nägid välja, nagu oleks neil olemas juba kõik asjad igast viimasest kui poest ja nagu oleksid nad sellest tüdinud. Ma kadestasin sellist ilmet nii väga. Ma lihtsalt seisin seal ja kadestasin.

Amanda tantsis ka, ainult et paremini. Veidi aja pärast ta lõpetas ja seisis veidi eemal ja klõbistas messi kirjutada. Siis vaatas ta otse minu poole ja naeratas ja lehvitas oma hõbesõrmi. See tähendas *Tule siia.*

Ma kontrollisin, kas keegi ei näe. Siis läksin ma üle tee.

15

„Tahad mu millimallikakäevõru näha?" küsis Amanda, kui ma tema juurde jõudsin. Küllap olin ma tema silmis oma vaeslapseriiete ja kriidiste sõrmedega üsna hale. Ta tõstis randme: seal olid pisikesed millimallikad, kes avasid ja sulgesid end nagu ujuvad lilled. Nad näisid hunnitud.

„Kust sa selle said?" küsisin ma. Ma ei teadnud õieti, mida öelda.

„Pätsasin," ütles Amanda. Nii need pööblatüdrukud oma asjad enamasti said.

„Kuidas nad seal sees elus on?"

Ta osutas hõbenupule käevõru kinnituskohal. „Siin on õhuti," ütles ta. „See pumpab hapnikku. Kaks korda nädalas tuleb süüa anda."

„Mis siis saab, kui sa ära unustad?"

„Siis nad söövad üksteist ära," vastas Amanda. Ta muigas kergelt. „Mõned teevad seda meelega, nad ei anna süüa. Siis käib seal nagu minisõda ja natukese aja pärast on ainult üks millimallikas järel ja siis sureb see ka ära."

„Õudne," ütlesin mina.

Amanda näol oli ikka seesama muie. „Jah. Sellepärast nad nii teevadki."

„Nad on väga ilusad," ütlesin ma neutraalse häälega. Ma tahtsin talle meeldida ja ma ei saanud aru, kas tema meelest oli *õudne* hea või halb.

„Võta endale," ütles Amanda. Ta sirutas randme ette. „Ma võin endale uue pätsata."

Ma tahtsin hirmsasti seda käevõru, aga ma ei teadnud, kuidas toitu osta, ja siis pidi millimallikas ju ära surema. Või siis leitakse

käevõru üles, ükskõik kui hästi ma selle ära peidan, ja siis olen ma hädas. „Ma ei saa," ütlesin ma. Astusin sammu tagasi.

„Sa oled siis üks *neist*," ütles Amanda. Ta ei paistnud mõnitavat, ta paistis lihtsalt uudishimulik. „Neist jummeleist. Jumalaõudikuist. Räägitakse, et neid on siin terve kari."

„Ma ei ole üks neist," ütlesin ma. See vale pidi kaugele näha olema. Varinguaugu pööblas oli palju näruseid inimesi, aga nad ei olnud meelega närused, nii nagu olid aednikud.

Amanda kallutas pea veidi küljele. „Naljakas," ütles ta. „Sa näed nende moodi välja."

„Ma ainult elan nende juures," ütlesin ma. „Ma olen seal enamvähem külas. Ma ei ole tegelikult üldse nende moodi."

„Muidugi ei ole," ütles Amanda ja naeratas. Ta patsutas kergelt mu kätt. „Tule siia, ma tahan sulle midagi näidata."

Ta juhtis mu põiktänavale, mis viis Sabade ja Soomuste taha. Meie, aednikulapsed, ei tohtinuks sinna minna, aga me käisime ikkagi, sest kui me kogumisretkel käisime, võis saada kõvasti äädikaveini, kui olid küllalt varakult enne joodikuid kohal.

See kõrvaltänav oli ohtlik. Sabad ja Soomused oli räpaurgas, ütlesid Eevad. Me ei tohi sinna mitte kunagi minna, eriti mitte tüdrukud. TÄISKASVANUTE MEELELAHUTUS seisis neoonkirjas ukse kohal, mida valvasid öösiti kaks tohutu suurt mustas ülikonnas meest, kes kandsid päikseprille isegi pimedas. Üks vanem aednikutüdruk kinnitas, et need mehed olid talle öelnud: „Tule aasta pärast tagasi ja too oma kena väike ahter siia." Aga Bernice ütles, et ta lihtsalt hooples.

Soomustel olid kahel pool sissepääsu pildid – valgustatud holofotod. Need pildid kujutasid ilusaid tüdrukuid, kes olid üleni kaetud sädelevate roheliste soomustega nagu sisalikud, ainult juuksed mitte. Üks neist seisis ühel jalal, teine jalg kaela taga. Ma arvasin, et selline asend pidi haiget tegema, aga tüdruk pildil naeratas.

Kas soomused kasvasid kehal või olid peale kleebitud? Bernice ja mina olime eriarvamusel. Mina ütlesin, et olid kleebitud, Bernice ütles, et kasvasid, tüdrukud on opereeritud, nii nagu pannakse rimplantaate. Ma ütlesin Bernice'ile, et see on ogar mõte, sest mitte

keegi ei taha endale sellist operatsiooni. Aga salajas ma isegi nagu uskusin teda.

Ühel päeval me nägime, kuidas soomustes tüdruk keset päeva mööda tänavat jooksis ja mustas ülikonnas mees teda taga ajas. Tüdruk sätendas läikivate roheliste soomuste tõttu kõvasti; ta heitis kõrge kontsaga kingad jalast ja jooksis paljajalu, põikles inimeste vahel siia-sinna, aga siis astus ta klaasikillule ja kukkus. Mees jõudis talle järele ja kaapas ta sülle ja kandis tagasi Soomustesse, nii et tüdruku ussinahksed käed ripendasid. Ta jalad veritsesid. Kui ma sellele mõtlesin, jooksis mul külmavärin mööda selga alla, nagu oleksin vaadanud kedagi sõrme lõikavat.

Põiktänava lõpus Soomuste taga oli väike plats, kus hoiti prügikaste – ühed süsinikjäätõli jaoks ja mõned teised. Siis oli seal plankaed ja teisel pool oli tühermaa, kus maja oli maha põlenud. Nüüd oli seal ainult kõva maa, tsemenditükid, söestunud palgid ja klaasikillud ja kõige peal kasvas umbrohi.

Mõnikord jõlkusid seal pööbratid ja nad kargasid meile kallale, kui me veinipudeleid tühjendasime. Nad karjusid „jummel, jummel, ilge pummel" ja tõmbasid meil panged käest ja jooksid nendega minema või kallasid meile kaela. Bernice'iga juhtus ükskord niimoodi ja ta haises päevi veini järele.

Mõnikord läksime sinna tühermaale koos Zebiga õuesõppe päevadel: ta ütles, et see on kõige rohkem aasa moodi asi, mida meie pööblas leida võib. Kui Zeb oli koos meiega, siis pööbla lapsed meid ei tülitanud. Zeb oli nagu meie isiklik tiiger: meiega taltsas, kõigi teistega metsik.

Ükskord leidsime sealt surnud tüdruku. Tal ei olnud juukseid ega riideid: olid ainult mõned üksikud rohelised soomused. *Külge kleebitud,* mõtlesin ma. *Või midagi sellist. Igal juhul need ei kasva. Nii et mul oli õigus.*

„Võib-olla ta päevitab," ütles üks vanemaist poistest, ja ülejäänud hirnusid.

„Ärge puutuge teda," ütles Zeb. „Ilmutage natuke austust! Me peame oma tänase tunni katuseaias." Kui me järgmisel õuesõppetunnil tagasi tulime, oli ta kadunud.

„Kindlasti on ta nüüd süsinikjäätõli," sosistas Bernice mulle. Süsinikjäätõli oli tehtud igasugustest süsinikujäätmetest – tapamajajäätmetest, vanadest köögiviljadest, restorani heitmetest, isegi plastpudelitest. Need läksid katlasse ning õli ja vesi ja kõik metalne tuli välja. Ametlikult ei tohtinud inimkehi sinna sisse panna, aga lapsed viskasid selle üle nalja. Õli, vesi ja pluusinööbid. Õli, vesi ja kuldsed suleotsad.

„Õli, vesi ja rohelised soomused," sosistasin ma Bernice'ile.

Esimesel pilgul paistis plats tühi. Ei joodikuid, ei pööbratte, ei surnud alasti naisi. Amanda viis mu kaugemasse nurka, kus oli lapik betoonplaat. Selle vastu oli toetatud tuubjas siirupipudel.

„Vaata seda," ütles ta. Ta oli paneelile siirupiga oma nime kirjutanud ning terve sipelgarodu sõi tähti, nii et igal tähel oli mustadest sipelgatest rant. Nii ma saingi esimest korda teada Amanda nime – nägin seda sipelgatega kirjutatult. Amanda Payne.

„Lahe ju?" ütles ta. „Tahad oma nime kirjutada?"

„Miks sa seda teed?" küsisin ma.

„See on kena," ütles Amanda. „Sina kirjutad, ja nemad söövad kirjutise ära. Kõigepealt sa ilmud ja siis kaod. Nii ei saa keegi sind üles leida."

Miks see mulle mõttekas tundus? Ma ei tea, aga nii see oli. „Kus sa elad?" küsisin ma.

„Ah, siinsamas lähedal," ütles Amanda hooletult. See tähendas, et ta ei elanud tegelikult kusagil: ta magas mingis skvotis või mõnes veel hullemas kohas. „Varem elasin Texases," lisas ta.

Nii et ta oli põgenik. Terve hulk Texase põgenikke oli välja ilmunud pärast orkaane ja neile järgnenud tõmbetuuli. Enamasti olid nad illegaalid. Nüüd sain ma aru, miks kadumine Amandat nii väga huvitas.

„Sa võid minu juurde elama tulla," ütlesin ma. Ma ei olnud seda kavatsenud, see lihtsalt tuli mu suust.

Sel hetkel pressis end läbi aiaaugu Bernice. Ta oli leebunud, ta oli tulnud mulle järele, ainult et nüüd ma enam ei tahtnud teda.

„Ren! Mida sa teed!" kisas ta. Ta kõmpis üle tühermaa sihikindlalt, nagu tal kombeks oli. Tabasin end mõtlemast, et tal on suured

jalad ja ta keha on liiga kandiline ja nina liiga väike ja et ta kael peaks olema pikem ja peenem. Rohkem Amanda kaela moodi.

„Sealt tuleb su sõber," ütles Amanda ja naeratas. Ma oleksin tahtnud öelda *Ta ei ole mu sõber,* aga mul ei jätkunud julgust nii reetlik olla.

Bernice tuli meie juurde, nägu punane. Ta läks vihastades alati punaseks. „Tule, Ren," ütles ta. „Sa ei tohiks temaga rääkida." Ta silmas Amanda millimallikavõru ja ma nägin, et ta tahtis seda niisama palju kui minagi. „Sa oled kuri," ütles ta Amandale. „Pööbratt!" Ta võttis mul käevangust.

„See on Amanda," ütlesin mina. „Ta tuleb minu juurde elama."

Ma arvasin, et Bernice kihvatab raevuhoost. Aga ma saatsin talle kivise pilgu, mis andis mõista, et ma ei kavatsegi järele anda. Ta riskiks end võõra ees häbistada, kui liiga kõvasti peale käiks, nii et selle asemel heitis ta mulle vaikse kaalutleva pilgu. „Olgu siis," ütles ta. „Ta võib aidata äädikaveini tassida."

„Amanda oskab varastada," ütlesin ma Bernice'ile, kui me tagasi Heaolukliinikusse vantsisime. See oli mõeldud rahupakkumisena, ent Bernice vaid mühatas.

16

Ma teadsin, et ma ei saa tegelikult Amandat koju kaasa võtta nagu hulkuvat kassipoega: Lucerne käsiks mul ta viia tagasi sinna, kus ma ta leidsin, sest Amanda oli pööbratt ja Lucerne vihkas pööbratte. Tema meelest olid nad kõik rikutud lapsed, vargad ja valetajad, ja kui laps oli rikutud, siis oli ta nagu metskoer, teda ei olnud võimalik välja õpetada ega usaldada. Ta kartis minna mööda tänavat ühest Aednike paigast teise, sest seal võisid pööbrattide jõugud ta sisse piirata ning ükskõik mida kaasa krabada. Ta ei õppinudki kunagi maast kivi haarama ja vastu lööma ja karjuma. Oma varasema elu pärast. Ta oli kasvuhoonelill: nii kutsus teda Zeb. Ma arvasin, et see on kompliment, sõna *lill* tõttu.

Nii et Amanda kupatataks minema, kui ma ei saa kõigepealt Aadam Ühe luba. Aadam Ühele meeldis väga, kui inimesed Aednikega ühinesid, eriti lapsed – ta rääkis alailma, kuidas aednikud peaksid noorte vaimu vormima. Kui tema ütleks, et Amanda peab meie juures elama, siis ei saa Lucerne keelduda.

Leidsime Aadam Ühe Heaolukliinikust, kus ta aitas äädikat pudelitesse villida. Ma seletasin, et olin Amanda kaasa võtnud – „üles korjanud", ütlesin ma – ja et ta soovis meiega ühineda, sest oli näinud valgust, ja kas ta siis võiks minu majas elada.

„Kas see on tõsi, mu laps?" küsis Aadam Üks Amandalt. Teised aednikud olid töö katkestanud ning silmitsesid Amanda miniseelikut ja hõbedasi küüsi.

„Jah, härra," ütles Amanda aupaklikul hääletoonil.

„Ta mõjub Renile halvasti," ütles Nuala, kes oli meie juurde tulnud. „Ren on liiga mõjutatav. Me peaksime ta Bernice'i juurde panema."

Bernice heitis mulle võiduka pilgu: *näe, mis sa korda saatsid!* „See oleks väga tore," ütles ta erapooletult.

„Ei!" ütlesin mina. „Mina leidsin ta!" Bernice põrnitses mind. Amanda ei öelnud midagi.

Aadam Üks vaatas meid kolme. Tema teadis paljutki. „Vahest peaks Amanda ise otsustama," ütles ta. „Ta peaks kõnealuste perekondadega kohtuma. See aitaks asja selgitada. See oleks kõige õiglasem, kas pole?"

„Minu juurde kõigepealt," ütles Bernice.

Bernice elas Buenavista kompleksis. See ei olnud otseselt Aednike maja, sest omada oli vale, aga mingil moel oli neil selle üle kontroll. Maja seinale oli kahvatunud kuldtähtedega kirjutatud „Luksuslikud katusekorterid nüüdisaja vallalistele", aga ma teadsin, et see ei olnud luksuslik: Bernice'i korteri dušš oli umbes, plaadid köögis pragunenud ja suurte vahedega, katus jooksis vihmaga läbi, vannituba oli hallitusest libe.

Läksime kolmekesi vestibüüli, möödusime keskealisest aednikunaisest, kes seal valvet pidas – ta oli ametis mingi sassiläinud makrameevärgiga ja peaaegu ei märganudki meid. Me pidime kuus korrust mööda treppe ronima, et Bernice'i korterisse jõuda, sest aednikud ei pooldanud lifte, need olid ainult vanainimeste ja halvatute jaoks. Trepikojas oli keelatud esemeid – nõelu, kasutatud kondoome, lusikaid, küünlajuppe. Aednikud väitsid, et pööbla kelmid ja pätid ja kupeldajad tungisid öösel sisse ja korraldasid trepikojas jäletuid pidusid; meie ei olnud kunagi midagi näinud, ehkki kord tabasime Shackie ja Croze'i ja nende semud veinipärasid joomast.

Bernice'il oli oma plastvõti; ta tegi ukse lahti ja laskis meid sisse. Korteri lõhn tõi meelde tilkuva kraani alla jäetud pesemata riided või teiste laste ninakollid või mähkmed. Läbi nende lõhnade tungis veel üks – rikas, rammus, vürtsikas maine aroom. Võib-olla kandus seda kuumaõhutuulutusavade kaudu keldrist, aednike seenepeenarde juurest.

Aga see lõhn – kõik need lõhnad – näisid tulevat Bernice'i emast Veenast, kes istus kulunud plüüskattega diivanil, nagu oleks talle juured alla kasvanud, ja põrnitses seina. Tal oli üll tavaline vormitu kleit; põlvi kattis vana kollane titetekk; tema kahvatud juuksed

tolknesid kahel pool ümmargust, pehmet ja valget nägu; ta käed oli lõdvalt kägaras, nagu oleksid ta sõrmeluud katki. Tema ees põrandal vedeles musti taldrikuid. Veena ei teinud süüa: ta sõi seda, mida Bernice'i isa talle andis; või siis ei söönud ta seda. Aga ta ei koristanud kunagi. Ta vaevu rääkiski, ja praegu ta ei rääkinud. Ta pilk siiski vilas, kui me mööda läksime, nii et võib-olla ta nägi meid.

„Mis temaga lahti on?" sosistas Amanda mulle.

„Ta on kesas," sosistasin ma vastu.

„Jah?" sosistas Amanda. „Ta näeb täitsa pilves välja."

Minu ema ütles, et Bernice'i ema on „depressioonis". Aga minu ema ei olnud tõeline aednik, nagu Bernice mulle pidevalt toonitas, sest tõeline aednik ei ütleks kunagi *depressioonis*. Aednikud uskusid, et inimesed, kes käitusid Veena moodi, olid kesas – puhkasid, tõmbusid endasse, et vaimset valgustust saavutada, kogusid energiat hetkeks, mil nad jälle puhkevad nagu pungad kevadel. Ainult pealtnäha tundus, et nad ei tee midagi. Mõned aednikud võisid jääda kesasse väga pikaks ajaks.

„Siin ma elan," ütles Bernice.

„Kus mina magaksin?" küsis Amanda.

Me vaatasime Bernice'i tuba, kui Muhu-Burt sisse astus. „Kus mu väike tüdruk on?" hüüdis ta.

„Ära vasta," ütles Bernice. „Pane uks kinni!" Me kuulsime, kuidas Burt suures toas ringi liikus; siis tuli ta Bernice'i tuppa ja krabas ta kaenlasse. Burt seisis ja hoidis teda kaenla alt. „Kus mu väike tüdruk on?" küsis ta jälle ja see tundus mulle piinlik. Ma olin näinud teda varemgi nii tegemas, mitte ainult Bernice'iga. Talle meeldisid väga tüdrukute kaenlaalused. Ta tõkestas sul tee oavarte taga, kus sa parajasti nälkjaid ja tigusid ümber paigutasid, ning teeskles, et tahab abistada. Siis tulid mängu käed. Ta oli paras muhk.

Bernice põrnitses ja vingerdas. „Ma ei ole su väike tüdruk," ütles ta, mis võis tähendada *ma ei ole väike* või *ma ei ole sinu* või isegi *ma ei ole tüdruk*. Burt võttis seda naljana.

„Kuhu mu väike tüdruk siis läks?" kordas ta kaeblikul häälel.

„Pane mind maha," karjus Bernice. Mul oli temast kahju ja ma tundsin, et mul on vedanud – sest mis tundeid Zeb minus ka tekitas, piinlikkus see ei olnud.

„Ma tahaksin nüüd sinu juurde minna," ütles Amanda. Nii et me läksime kahekesi trepist alla ja jätsime Bernice'i maha, punasema ja vihasemana kui kunagi varem. Ma tundsin end selle pärast pahasti, aga mitte küllalt pahasti, et Amandast loobuda.

Lucerne'il ei olnud sugugi hea meel, et Amanda meie perekonda lisandus, aga ma ütlesin talle, et nii oli käskinud Aadam Üks, nii et mida ta teha sai? „Ta peab magama sinu toas," ütles ta pahuralt.

„Tal pole selle vastu midagi," ütlesin mina. „Ega ju, Amanda?"

„Ei, loomulikult mitte," ütles Amanda. Ta oskas etendada üliviisakat tegelast, nagu oleks tema see, kes sulle teene osutab. See riivas Lucerne'i.

„Ja neist uhketest riietest peab ta loobuma," ütles Lucerne.

„Aga need ei ole veel ära kantud," ütlesin ma süütult. „Me ei saa neid heast peast minema visata! See oleks raiskamine!"

„Me müüme need maha," ütles Lucerne napilt. „Raha kulub meile päris kindlasti ära."

„Amanda peaks raha endale saama," ütlesin ma. „Need on ju tema riided."

„Pole midagi," ütles Amanda, leebelt, ent majesteetlikult. „Need ei läinud mulle midagi maksma." Siis läksime minu ubrikusse ja istusime voodile ja itsitasime pihku.

Kui Zeb sel õhtul tagasi tuli, ei öelnud ta algul asja kohta midagi. Me sõime kõik koos õhtust, ja Zeb mälus sojapala ja oahautist ja vaatas Amandat, kes, kael graatsiliselt kumeras, hõbedaste sõrmedega kombekalt taldrikult toitu nippis. Ta ei olnud veel kindaid ära võtnud. Lõpuks ütles Zeb talle: „Sa oled üks väike kaval kelm, mis?" See oli öeldud rahuliku häälega, nii nagu ta ütles tavaliselt doominomängu juures „Assa tüdruk".

Lucerne, kes talle parajasti teist portsu ette tõstis, tardus keset liigutust, suur lusikas õhus nagu mingi metallidetektor. Amanda vahtis talle ilmetu näoga otsa, silmad pärani. „Vabandust, härra?"

Zeb naeris. „Väga osav oled," ütles ta.

17

Amandaga koos elada tundus, nagu oleks mul õde, ainult et see oli veelgi parem. Ta kandis nüüd Aednike riideid, nii et ta nägi meie moodi välja; ja õige pea ta ka lõhnas meie moodi.

Esimesel nädalal näitasin ma talle ümbruskonda. Ma viisin ta äädikaruumi, õmblustuppa ja Jookse Elu Eest jõusaali. Selle eest hoolitses Mugi; me hüüdsime teda Muskli-Mugiks, sest tal oli ainult üks muskel alles. Aga Amanda sõbrunes temaga. Ta sõbrunes kõigiga, küsides neilt, kuidas asju õigesti teha.

Burt Muhk seletas, kuidas aias nälkjaid ja tigusid ümber paigutada: tõsta nad üle rinnatise liikluse sekka, kus nad peaksid edasi roomama ja uue kodu leidma, ehkki ma teadsin, et tegelikult nad lömastatakse. Katuro Mutrivõti, kes lekkeid parandas ja veesüsteemide eest hoolitses, tutvustas talle torulukksepatööd.

Udu-Philo ei rääkinud temaga palju; ta ainult naeratas Amandale palju. Vanad aednikud ütlesid, et Philo on ületanud keele ja rändab vaimuga, aga Amanda ütles, et ta on lihtsalt uimas. Kruvi-Stuartile, kes taaskasutatud kolist meile mööblit valmistas, inimesed eriti ei meeldinud, aga Amanda talle meeldis. „Sellel tüdrukul on puu peale silma," ütles ta.

Amandale ei meeldinud õmblemine, aga ta teeskles, et meeldib, nii et Surya kiitis teda. Rebecca kutsus teda *kullakeseks* ja ütles, et tal on hea maitse; ja Nuala kiitis kangesti tema laulmist Pungade ja Õite kooris. Isegi Kuiviknõid Toby muutus lõbusamaks, kui Amandat tulemas nägi. Tema oli kõige kõvem pähkel, aga Amanda ilmutas äkki huvi seente vastu, ja ta aitas vanal Pilaril meesiltidele mesilasi tembeldada, ja see tegi Tobyle heameelt, ehkki ta püüdis seda varjata.

„Miks sa nii hirmsasti poed?" küsisin ma Amandalt.

„Nii saab igasugu värki teada," ütles ta.

*

Me rääkisime teineteisele paljudest asjadest. Mina rääkisin oma isast ja majast HelthWyzeri linnakus ja kuidas mu ema oli Zebiga ära jooksnud.

„Kindlasti oli tal Zebi järele kange kihk," ütles Amanda. Me sosistasime seda kõike oma kambrikus öösel, Zeb ja Lucerne sealsamas kõrval, nii et raske oli mitte kuulda nende seksihääli. Enne Amanda tulekut tundus see kõik mulle häbiväärne, aga nüüd tundus naljakas, sest nii tundus Amandale.

Amanda rääkis mulle Texase põudadest – kuidas ta vanemad olid kaotanud oma Happicuppa kohvipoe ega saanud maja maha müüa, sest keegi ei tahtnud osta, ja kuidas tööd enam ei olnud ja kuidas lõpuks sattusid nad vanu treilereid täis põgenikelaagrisse, kus oli palju teksmekslasi. Siis hävitas üks orkaanidest nende treileri ja isa sai lendavast metallitükist surma. Palju inimesi uppus, aga tema ja ta ema hoidsid puust kinni ja ühed aerupaadiga mehed päästsid nad ära. Nad olid vargad, ütles Amanda, otsisid kraami, mida ära vinnata, aga nad lubasid, et viivad Amanda ja ta ema kuivale maale ja annavad peavarju, kui kaubale saavad.

„Mis kaubale?" küsisin ma.

„Lihtsalt kaubale," vastas Amanda.

Peavari oli jalgpallistaadion, kuhu oli hulk telke üles löödud. Kaupa tehti seal kõvasti: kahekümne dollari eest tegid inimesed mida iganes, ütles Amanda. Siis jäi ta ema joogiveest haigeks, aga Amanda mitte, sest tema tegi limonaadi eest kaupa. Ja ravimeid ei olnud, nii et ema suri. „Palju inimesi sittus end surnuks," ütles Amanda. „Sa oleksid pidanud selle koha haisu tundma."

Amanda hiilis minema, sest üha rohkem inimesi jäi haigeks ja keegi ei viinud sitta ja prahti minema ega toonud toitu. Ta muutis nime, sest ei tahtnud, et ta jalgpallistaadionile tagasi saadetaks: põgenikud pidid minema tööle, ükskõik mis tööle neid parajasti kästi minna. „Tasuta lõunaid ei ole," ütlesid inimesed: kõige eest pidi maksma, ühel või teisel viisil.

„Mis su nimi enne oli?" küsisin ma temalt.

„See oli valge rämpsu nimi. Barb Jones," vastas Amanda. „See oli mu identiteet. Aga enam mul identiteeti ei ole. Nii et ma olen

nähtamatu." See oli veel üks asi, mida ma tema juures imetlesin – tema nähtamatus.

Amanda siirdus koos tuhandete teiste inimestega põhja. „Ma püüdsin hääletada, aga mind võeti ainult korra peale, üks kutt, kes väitis, et ta on kanakasvataja," ütles ta. „Ta surus käe mu jalgade vahele; seda võib oodata, kui nad naljakalt hingama hakkavad. Ma torkasin talle pöidlad silma ja lasin käpelt jalga." Tema suus kõlas see nii, nagu oleks pöialde silma torkamine vägismaailmas täiesti tavaline asi. Ma tahtnuksin seda tegema õppida, aga ei uskunud, et närv vastu peaks.

„Ja siis ma pidin müürist mööda pääsema," ütles ta.

„Mis müürist?"

„Kas sa uudiseid ei vaata? Sellest müürist, mida nad ehitavad, et teksipõgenikke eemal hoida, sest lihtsalt tarast ei piisanud. Seal on pritspüssidega mehed – see on CorpSeCorpsi müür. Aga iga tolli ei saa nad passida – teksmeksi lapsed teavad kõiki tunneleid, nad aitasid mu läbi."

„Nad oleksid võinud su maha lasta," ütlesin ma. „Ja mis siis sai?"

„Siis töötasin ja tulin siia. Toidu ja värgi eest. See võttis natuke aega."

Tema asemel oleksin mina lihtsalt kraavi heitnud ja end surnuks nutnud. Aga Amanda ütles, et kui midagi tõesti tahad, siis mõtled ka välja, kuidas seda saada. Ta ütles, et julguse kaotamine on üksnes aja raiskamine.

Ma muretsesin, et teiste aednikulastega võib tülinat tulla: Amanda oli ikkagi pööbratt – üks meie vaenlasi. Bernice muidugi vihkas teda, aga ta ei julgenud seda öelda, sest nagu kõik teisedki, tundis ta Amanda ees aukartust. Ja pealegi ei osanud ükski aednikulaps tantsida, aga Amanda teadis oivalisi liigutusi – näis, nagu oleks ta puusad paigast ära. Ta õpetas mind, kui Lucerne'i ja Zebi kohal ei olnud. Me saime muusikat lillast telefonist, mida ta hoidis meie madratsi sees peidus, ja kui kaart sai tühjaks, näppas ta uue. Ta oli ka mõned erksad pööblarõivad ära peitnud, nii et kui tal oli vaja midagi näpata, pani ta need selga ja läks Varinguaugu äritänavale.

Ma nägin, et Shackleton ja Crozier ja vanemad poisid olid temasse armunud. Ta oli väga nägus – nahk kollakaspruun ja kael pikk ja silmad suured –, aga isegi kui olid kena, võisid poisid sind ikkagi kutsuda porgandiimejaks või jalgadel lihaauguks; neil oli tüdrukute kohta terve hunnik ilgeid nimesid.

Aga mitte Amanda jaoks: teda nad austasid. Amandal oli klaasikild, mille üks äär oli kinnivõtmiseks teibitud; ja ta ütles, et see klaasikild on ta elu päästnud rohkem kui korra. Ta näitas meile, kuidas poisile jalgevahesse äsada või talle jalg taga panna ja siis lõua alla virutada ning kael murda. Sihukesi trikke on palju, ütles ta – sihukesi, mida vajaduse korral kasutada.

Aga pidupäevadel või Pungade ja Õite koori harjutusel ei olnud keegi nii vaga kui tema. Võinuks arvata, et ta on piimas kümmelnud.

LAEVADE PÜHA

LAEVADE PÜHA

KÜMNES AASTA

KAHEST UPUTUSEST JA KAHEST LEPINGUST AADAM ÜHE SÕNAD

Kallid sõbrad ja kaassurelikud!

Täna on lapsed ehitanud pisikesed laevad ja saatnud need arboreetumi ojja, kaasas sõnumid austusest jumalaloomade vastu kõigile teistele lastele, kes juhtuvad neid mererannalt leidma. Milline hoolitsev tegu meie üha ohustatumas maailmas! Pidagem meeles: parem loota, kui norutada hoota!

Täna õhtul saab meie osaks eriline pidusöök – Rebecca võrratu läätsesupp, mis kujutab esimest uputust, sees Noa laeva klimbid, mis on täidetud köögiviljadest loomakujudega. Ühes neist klimpidest on naerist Noa, ja kes leiab selle Noa, saab eriauhinna – seega õpetab see meid sööma mõistlikult ja kugistamata.

Auhinnaks on pilt, mille on maalinud Nuala, meie andekas Eeva Üheksa: see kujutab püha Brendanit, rändajat, keda ümbritsevad olulised asjad, mis peavad olema meie Ararati hoidlates valmis Veeta Uputuse puhuks. Selles kunstiteoses on Nuala sojaeinepurkidele ja sojapaladele väärika koha andnud. Aga meenutagem endile, et Araratte tuleb uuendada korrapäraselt. Hädatunnil ei taha keegi sojaeinepurki avades leida, et sisu on halvaks läinud.

Burti hea naine Veena on ikka veel kesaolekus ega saa koos meiega neil pidustustel viibida, aga me loodame teda õige pea taas endi keskel tervitada.

Pöörakem nüüd oma palved laevade püha poole.

Sel päeval me leiname, ent me ka rõõmustame. Me leiname kõiki neid pudulojuseid, kes esimeses väljasuretavas uputuses hukka said – millal see siis ka juhtus –, aga me ka rõõmustame kalade ja vaalade ja korallide ja merekilpkonnade ja delfiinide ja merisiilikute pärast, jah, ka haide pärast – me rõõmustame, et neid säästeti, kui just mageveesadudest põhjustatud muutused ookeani

temperatuuris ja soolsuses ei teinud kahju mõnele meie jaoks tundmatule liigile.

Me kurvastame tapatalgute pärast, mis loomade seas toime pandi. Ilmselt tahtis Jumal paljud liigid kaotada, nagu tunnistavad säilinud fossiilid; aga paljud jäid alles meie päevini, ja need usaldas Ta taas meie hoolde. Kui teie oleksite komponeerinud hunnitu sümfoonia, kas tahaksite siis, et see minema pühitaks? Maa ja selle muusika, universum ja selle harmoonia – need tööd on sünnitanud Jumala loomejõud, mille kõrval inimese loomejõud on vaid vilets vari.

Jumala inimkeelsete sõnade järgi anti valitud liikide päästmise töö Noale, kes sümboliseeris inimkonna teadlikumat osa. Teda üksi hoiatati ette; tema üksi võttis enda kanda Aadama algse juhirolli ning hoidis Jumala armsaid liike kaitstuna, kuni uputuse veed olid taandunud ning laev Ararati mäel randus. Siis lasti kõik päästetud maale valla, nagu olnuks see teine loomine.

Esimene loomine oli läbinisti rõõmusündmus, ent see teine sündmus oli mõõdukam: Jumalal ei olnud enam nii hea meel. Ta teadis, et midagi oli läinud väga valesti tema viimase eksperimendi, inimesega, aga veel ei olnud liig hilja seda parandada. „Ma ei nea enam maad inimese pärast, sest inimese südame mõtlemised on kurjad ta lapsepõlvest peale; ma ei hävita ka enam kõike, mis elab, nõnda nagu ma olen teinud," kõlavad Jumala inimkeelsed sõnad esimeses Moosese raamatus 8:21.

Jah, mu sõbrad – edaspidi ei neednud maad Jumal, vaid inimene ise. Mõelge Vahemere lõunakallastele – kord olid need viljakad põllumaad, nüüd kõrb. Mõelge Amazonase jõgikonda tabanud hukatusele; mõelge, kuidas on massiliselt maha notitud ökosüsteeme, millest igaüks peegeldab elavana Jumala lõputut hoolt üksikasjade eest ... aga need on mõne teise päeva teemad.

Siis ütleb Jumal midagi tähelepanuväärset. Ta ütleb: „Teid" – see tähendab inimesi – „peavad kartma ja pelgama kõik maa loomad ja kõik taeva linnud ... need on teie kätte antud." Esimene Moosese raamat 9:2. Sellega ei ütle Jumal inimesele, et tal on õigus hävitada kõiki loomi, nagu mõned väidavad. See on hoopistükkis hoiatus Jumala armsatele olevustele: *Hoiduge inimese ja tema kurja südame eest.*

Siis teeb Jumal lepingu Noaga ja tema poegadega ja „iga elava hingega". Paljudele meenub leping Noaga, aga nad unustavad lepingu kõigi teiste elavate hingedega. Ent Jumal seda ei unusta. Ta kordab sõnu „kõik liha" ning „iga elav hing" palju kordi, et me asjast kindlasti aru saaksime.

Mitte keegi ei saa teha lepingut kiviga: et leping kehtiks, peab olema vähemalt kaks elavat ja vastutusvõimelist osapoolt. Seega ei ole loomad meelemõistuseta ained, ei ole vaid lihakäntsakad. Ei, neil on elav hing, muidu ei oleks Jumal saanud nendega lepingut teha. Jumala inimkeelsed sõnad kinnitavad seda: „Aga küsi ometi loomadelt," seisab Iiobi raamatu 12. peatükis, „et need õpetaksid sind, ja taeva lindudelt, et need annaksid sulle teada ... ja et mere kalad jutustaksid sulle!"

Meenutagem täna Noad, väljavalitut, liikide eest hoolitsejat. Meie, Jumala Aednikud, oleme Noad mitmuses: meidki on kutsutud, meidki on hoiatatud. Me tunneme tulevase katastroofi sümptomeid, just nagu doktor tunneb haige mehe pulssi. Me peame valmis olema ajaks, mil need, kes on loomade usaldust kuritarvitanud – jah, on hävitanud loomad maapinnalt, kuhu Jumal nad asetas –, pühib minema Veeta Uputus, mis kandub edasi Jumala tumedate inglite tiibadel, kes lendavad öösiti; ning lennukite ja helikopterite ja kuulrongidega; ning veoautode ja teiste veovahenditega.

Aga meie, Aednikud, peame kalliks liikide tundmist ja nende väärtuslikkust Jumalale. Me peame sõudma selle hindamatu teadmise üle veeta vete palge, nagu oleksime Noa laevas.

Ehitagem oma Araratid hoolikalt, mu sõbrad. Varustagem need ettenägelikult konservide ja kuivtoiduga. Maskeerigem need hästi.

Päästku Jumal meid linnupüüdja paelust, ja Tema tiibade alt leidku me varju, nagu on öeldud 91. laulus, ja sa ei karda siis katku, mis rändab pilkases pimedas, ega tõbe, mis laastab lõunaajal.

Tuletan teile meelde kätepesu vajalikkust vähemalt seitse korda päevas ja pärast iga kohtumist võõraga. Kunagi ei ole liiga vara nii oluliseks ettevaatusabinõuks.

Vältige kõiki, kes aevastavad.

Laulgem.

MU KEHA ON MU MAINE LAEV

Mu keha on mu maine laev,
mis kaitseb tulva eest.
See teab, et loomad kõik on head,
neid hoiab südames.

Ta koostisosaks geen ja rakk,
ja neuroneid – mustmiljon.
Mu laev on vana aastaid sest
kui Aadam unes huljund.

Kui häving ümberringi hoos,
ma maabun Araratil.
Mu laev siis kindlalt randumas –
mind vaimust valgustati.

Harmoonias loomadega siis
ma oma päevi viidan.
Ja igaüks neist häälekalt
me Loojat lauldes kiidab.

„Jumala Aednike lauluraamatust"

18

TOBY. PÜHA CRICKI PÄEV

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Kuldi surnukeha lebab ikka veel põhjapoolsel aasal. Raisakotkad on selle kallal käinud, ehkki nad ei saa vintskest nahast jagu: nad piirduvad silmade ja keelega. Nad peavad ootama, kuni korjus mädaneb ja lõhkeb, alles siis saavad nad päriselt sisse kaevuda.

Toby pöörab binokli taevas lärmavate ronkade poole. Kui ta pilgu tagasi pöörab, astuvad üle aasa kaks lõmmast. Isane ja emane, kes jalutavad, nagu kuuluks see koht neile. Nad peatuvad kuldi juures, nuhutavad korraks. Seejärel jätkavad nad oma teed.

Toby vahib neid võlutult: ta ei ole kunagi elusat lõmmast näinud, ainult piltidel. Kas ma kujutan endale asju ette? mõtleb ta. Ei, lõmbad on päriselt olemas. Ilmselt on need loomaaialoomad, kelle mõni fanaatilisem sekt on neil viimastel meeleheitepäevadel vabaks päästnud.

Nad ei paista ohtlikud, ehkki tegelikult on. Siirdgeense lõvi/lamba tellisid lõvijesajalased, et kiirendada taevase rahuriigi saabumist. Nad leidsid, et ainus tee viia täide lõvi/lambatalle sõpruse ettekuulutust, ilma et esimene teise ära sööks, on need kaks ühendada. Aga tulemus ei saanud rangelt taimetoiduline.

Ometi näivad kuldse lokkis villa ja keerutava sabaga lõmbad üsna vagurad. Nad näksivad õienuppe, nad ei vaata üles; ometi on Tobyl tunne, et nad on temast vägagi teadlikud. Siis avab isane suu ja näitab pikki teravaid kihvu ja hüüab. See on pentsik mää ja möirge segu: mäire, mõtleb Toby.

Ta nahk kirvendab. Talle ei meeldi sugugi mõte, et üks neid lojuseid võib põõsa tagant talle selga hüpata. Kui ta saatuseks on saada lõhki kistud ja seeditud, siis eelistaks ta tavapärasemat röövlooma. Aga lõmbad on siiski hämmastavad. Ta vaatab, kuidas nad üheskoos kepslevad, siis õhku nuhutavad ja metsaserva poole longivad ning laigulisse varju kaovad.

Kuidas küll Pilar oleks seda vaatepilti nautinud, mõtleb ta. Pilar ja Rebecca ja väike Ren. Ja Aadam Üks. Ja Zeb. Nüüd kõik surnud.

Jäta järele, ütleb ta endale. Jäta kohe järele.

Ta astub ettevaatlikult, külg ees, trepist alla, harjavars tasakaalu hoidmiseks käes. Ta nagu ootaks – ikka veel –, et liftiuksed avanevad, tuled hakkavad vilkuma, konditsioneer hakkab hingama ja keegi – kes? – astub välja.

Ta läheb mööda pikka halli, astub pehmelt üha urbsemal vaibal, möödub peeglireast. Peeglitest spaas puudus ei ole: daamidele oli vaja karmis valguses meenutada, kui viletsad nad välja näevad, ja siis pehmes valguses näidata, kui ilusad nad võiksid ikka veel olla väikse hinnalise abiga. Aga paari esimese nädala järel kattis ta peeglid roosade rätikutega kinni, et ei peaks ehmatama omaenda kuju peale, kui see ühest raamist teise vilksatas.

„Kes siin elab?" küsib ta kõva häälega. Mitte mina, mõtleb ta. Seda, mis mina teen, saab küll vaevalt elamiseks nimetada. Ma olen suikunud nagu bakter jääliustikus. Löön aega surnuks. See on kõik.

Ülejäänud hommiku veedab ta suuresti mingis tardumuses istudes. Kunagi oleks see võinud olla meditatsioon, aga praegu võib seda vaevalt küll nii nimetada. Näib, et mõnikord võib teda ikka veel haarata halvav raev: võimatu on teada, millal see saabub. See algab uskmatusega ja lõpeb kurbusega, aga nende kahe faasi vahel vappub kogu ta keha vihast. Vihast kelle või mille vastu? Miks tema üksi on ellu jäänud? Arvututest miljonitest. Miks mitte keegi noorem, keegi, kel on rohkem optimismi ja värskemad rakud? Ta peaks uskuma, et on siin põhjusega – et olla tunnistajaks, anda edasi sõnum, päästa vähemalt midagi üleüldisest hävingust. Ta peaks uskuma, aga ta ei suuda.

Ei tohi nii palju aega leinamisele kulutada, ütleb ta endale. Leinamisele ja juurdlemisele. Sellega ei saavuta midagi.

Päevaleitsaku ajal ta tukastab. Püüda südapäevase aurusauna ajal ärkvel olla oleks energia raiskamine.

Ta magab massaažilaual ühes kabiinis, kus spaa klientidele tehti

orgaanilis-botaanilist hooldust. Seal on roosad linad ja roosad padjad ja roosad tekid samuti – pehmed kaisuvärvid, poputavad titevärvid –, ehkki tekki tal vaja ei lähe, selle ilmaga küll mitte.

Tal on olnud ärkamisega raskusi. Ta peab letargia vastu võitlema. See on tugev iha – magada. Magada ja magada. Magada igavesti. Ta ei saa elada ainult olevikus nagu võsa. Aga minevik on suletud ukse taga ja tulevikku ta ei näe. Võib-olla elab ta nii edasi, päevast päeva ja aastast aastasse, kuni lihtsalt närbub, käänab end kokku, kärbub nagu vana ämblik.

Või siis valib otsetee. Ikka leidub punases pudelis magunat, ikka veel on tal surmavaid kärbseseeni, väikseid surmaingleid. Kui kaua veel läheb, enne kui ta need enda sisse valla päästab ja laseb neil ära lennata ja end valgetel-valgetel tiibadel minema kanda?

Et end pisut turgutada, avab ta meepurgi. See on viimane sellest meest, mille ta kunagi nii kaua aega tagasi – koos Pilariga – Eedenikalju katuseaias võttis. Ta on seda kõik need aastad alles hoidnud otsekui kaitsvat ohutist. Mesi ei lähe pahaks, ütles Pilar, seni kui vaid sinna vett hulka ei satu: sellepärast kutsusidki antiikrahvad seda surematuse toiduks.

Ta neelab ühe aromaatse lusikatäie ja siis veel ühe. Meevõtmine oli raske töö: mesitarude suitsutamine, kärgede hoolikas eemaldamine, meevõtmine. Mesilastega tuli rääkida, neid veenda, ajuti ka uimastada, ja mõnikord nad nõelasid, aga Toby mälus on see kogemus üksainus plekitu õnn. Ta teab, et petab ennast, aga ta tahabki end petta. Tal on vaja meeleheitlikult uskuda, et niisugune puhas rõõm on ikka veel võimalik.

19

Ajapikku ei mõelnudki Toby enam aednike juurest lahkumisele. Ta ei uskunud päriselt nende tõekspidamisi, aga ei olnud ka päriselt uskmatu. Ühest aastaajast sai vaikselt teine – vihmane, tormine, kuum ning kuiv, jahedam ning kuiv, vihmane ja soe – ja siis ühest aastast teine. Ta ei olnud päriselt aednik, aga ta ei olnud enam ka pööblaelanik. Ta ei olnud ei üks ega teine.

Ta söandas nüüd tänavatel käia, ehkki ta ei läinud aiast kaugele ja ta kattis end korralikult kinni ning kandis ninakoonust ja laia päiksekübarat. Ta nägi ikka veel Blancost luupainajaid – madusid ta käsivarrel, peata ja ahelais naist ta seljal, nülitud sinisoonelisi käsi enda kaela poole liikumas. *Ütle, et sa armastad mind! Ütle, lita!* Neil kõige hullematel aegadel Blanco juures keskendus ta kujutlusele, kuidas need käed randmete küljest ära tulevad. Käed, teised kehaosad. Hall veri purskab välja. Ta kujutles, kuidas mees on elusana jäätõlikatlasse topitud. Need olid vägivaldsed mõtted, ja aednikega ühinemisest saati oli ta siiralt püüdnud neid oma ajust kustutada. Aga need naasid üha. Aednikud, kes magasid kõrvalruumides, ütlesid, et mõnikord andis ta unes „hädasignaale", nagu nad seda nimetasid.

Aadam Üks teadis neist signaalidest. Ajapikku oli Toby hakanud aru saama, et seda meest alahinnata oleks viga. Ehkki ta habe oli muutunud süütult sulgjasvalgeks ning silmad olid ümmargused ja puhtsüdamlikud nagu lapsel, ehkki ta tundus nii usaldav ja haavatav, tundis Toby, et ei kohta kunagi kedagi, kes oleks oma eesmärgiga nii tugev. Ta ei tarvitanud seda eesmärki nagu relva, vaid hõljus selle sees ja lasi end sellel kanda. Seda oleks olnud raske rünnata: nagu oleks raske rünnata tõusuvett.

„Ta on nüüd Värvisõjas, kullake," ütles Aadam Üks ühel ilusal

püha Mendeli päeval. „Teda ei lasta võib-olla kunagi välja. Vahest saab ta seal taas elementideks."

Toby süda väratas. „Mida ta tegi?"

„Tappis ühe naise," ütles Aadam Üks. „Vale naise. Ühe korporatsiooninaise, kes käis pööblates põnevust otsimas. Ma tahaksin, et nad ei teeks seda. CorpSeCorps oli seekord sunnitud tegutsema."

Toby oli Värvisõjast kuulnud. See oli loodud süüdimõistetud kurjategijate jaoks, nii poliitiliste kui ka teistsuguste kurjategijate jaoks: neile anti valida, kas nad tulistatakse pritspüssiga surnuks või lähevad aega teenima Värvisõja areenile, mis ei olnud tegelikult mitte areen, vaid pigem nagu suletud mets. Inimene sai kaasa kahe nädala toiduvaru ja Värvisõja püssi – see tulistas värvi nagu tavaline värvipüss, aga silma tabades see pimestas, nahale sattudes hakkas söövitama, ja siis oli ta teise meeskonna kõrilõikajatele kerge saak. Iga sõttamineja pandi ühte kahest meeskonnast: punasesse või kuldsesse.

Naiskurjategijad enamasti Värvisõda ei valinud, nemad valisid pritspüssi. Niisamuti poliitilised süüdimõistetud. Nad teadsid, et neil ei ole seal mingit võimalust, nemad eelistasid asjaga kiiresti ühele poole saada. Toby mõistis seda.

Pikka aega hoiti Värvisõja areeni saladuses nii nagu kukevõitlusi ja sisealistumist, aga räägiti, et nüüd võis seda ekraanilt vaadata. Värvisõja metsas olid puude vahele peidetud ja kaljudesse ehitatud kaamerad, aga sageli ei olnud eriti muud näha kui kätt või jalga või hägust varju, sest mõistagi liikusid värvisõdalased vargsi. Kui keegi kuu aega vastu pidas, oli hea; kui kauem, siis väga hea. Mõni jäi adrenaliinisõltuvusse ega tahtnud välja tulla ka siis, kui tema aeg täis sai. Isegi CorpSeCorpsi professionaalid kartsid staažikaid värvisõdalasi.

Mõned meeskonnad riputasid tapetud puu otsa, mõned köndistasid kehad. Lõikasid pea otsast, rebisid südame ja neerud välja. Seda tehti vastasmeeskonna hirmutamiseks. Osa kehast söödi ära, kui toitu nappis või taheti näidata, kui vilets vastane oli. Mõne aja pärast, mõtles Toby, ei astu sa üksnes piirist üle, vaid sa unustad, et kunagi piirid üldse olemas olid. Teed kõike mida vaja.

Tema silme ees vilksas Blanco, peatult, alaspidi rippu. Mida ta tundis? Heameelt? Kahjutunnet? Ta ei osanud öelda.

Ta palus, et saaks vigiiliat pidada, ja ta veetis selle põlvitades, püüdes mõtteis ühte sulada varretäie hernestega. Väätidega, õitega, lehtedega, kaunadega. Nii roheliste ja trööstivatega. See peaaegu et aitas.

Ühel päeval küsis vana krimpsusnäoline Pilar – Eeva Kuus –, kas Toby ei tahaks õppida mesilasi pidama. Mesilased ja seened – need olid Pilari erialaks. Tobyle meeldis Pilar, kes tundus lahke ja kelles oli meelerahu, mida ta kadestas; niisiis oli ta nõus.

„Väga hea," ütles Pilar. „Sa võid alati oma muresid mesilastele rääkida." Nii et Aadam Üks ei olnud ainus, kes oli Toby vaevlemist märganud.

Pilar viis ta mesilasperesid vaatama ning tutvustas teda mesilastele nimepidi. „Nad peavad teadma, et sa oled sõber," ütles ta. „Nad tunnevad su lõhna. Liigu aeglaselt," hoiatas ta, kui mesilased kuldse karusnahana Toby palja käsivarre katsid. „Järgmine kord tunnevad nad su ära. Jah – kui nad nõelavad, siis ära löö neid. Võta ainult nõel välja. Aga nad ei nõela, kui nad ei ole hirmunud, sest nõelamisest nad surevad."

Pilaril oli hulganisti mesilastarkusi. Mesilane majas tähendab külalist ja kui mesilase tapad, siis ei ole külaskäik hea. Kui mesilastepidaja sureb, tuleb seda mesilastele öelda, muidu nad sülemlevad ja lendavad minema. Mesi aitab lahtise haava korral. Mesilassülem maikuus, tuleb jahe päev uus. Mesilassülem juunikuus, loomisel on uus kuu. Mesilassülem juulikuus, pole sellel tähtsust suurt. Kõik pere mesilased on üks mesilane: sellepärast ongi nad valmis pere eest surema. „Nagu aednikud," ütles Pilar. Toby ei saanud aru, kas ta naljatab või mitte.

Mesilased olid algul tema pärast ärevil, aga natukese aja pärast võtsid ta omaks. Nad lubasid tal mett võtta ja ta sai nõelata ainult kaks korda. „Mesilased eksivad vahel," ütles Pilar. „Sa pead nende emalt luba küsima ja seletama, et ei taha neile viga teha." Ta ütles, et rääkida tuleb kõva häälega, sest mesilased ei suuda mõtteid täpselt lugeda, nagu ei suuda ka ükski inimene. Niisiis Toby rääkis,

ehkki tundis end tobedalt. Mida inimesed all kõnniteel mõtleksid, kui näeksid teda mesilasperega rääkimas?

Pilari sõnul olid kogu maailma mesilased aastakümneid hädas olnud. Kas asi oli pestitsiidides või kuumas ilmas või haiguses või ehk kõigis neis kokku – keegi ei teadnud täpselt. Aga katuseaia mesilastega oli kõik korras. Nemad olid terved ja prisked. „Nad teavad, et neid armastatakse," ütles Pilar.

Toby kahtles selles. Ta kahtles paljudes asjades. Aga ta jättis oma kahtlused enda teada, sest *kahtlus* ei olnud sõna, mida aednikud kuigi palju kasutanuks.

Mõne aja pärast viis Pilar Toby Buenavista kompleksi rõskesse keldrisse ja näitas talle, kus kasvatati seeni. Mesilased ja seened käivad kokku, ütles Pilar. Mesilased said nähtamatu maailmaga hästi läbi ja olid surnute käskjalad. Ta heitis selle pöörase pisifakti, nagu teaks seda igaüks, ja Toby tegi näo, nagu poleks kuulnudki. Seened olid selle nähtamatu maailma roosid, sest tõelised seenetaimed olid maa all. See osa, mis näha oli – mida enamik inimesi seeneks nimetas –, oli ainult üürike ilmutus. Pilvelill.

Seal oli söögiseeni, ravimseeni ja nägemuseseeni. Viimaseid kasutati ainult retriitide ja eraldumisnädalate ajal, ehkki mõnikord võisid need olla kasulikud teatud tervisehädade puhul, ja isegi selleks, et aidata inimesi kergemini läbi kesaoleku, mil hing end taas viljastas. Pilar ütles, et kesaseisundit tuleb ette kõigil. Aga ohtlik oli kesasse liiga kauaks jääda. „Nagu läheksid trepist alla," ütles ta, „ja ei tuleks enam kunagi üles. Aga seened võivad aidata."

Seeni on kolme sorti, ütles Pilar – ühed, mis on alati ohutud, teised, mida käsitseda ettevaatuse ja hoolega, ning kolmandad, millest hoiduda. Need kõik tuli meelde jätta. Murumunad, igat sorti: alati ohutud. Psilotsübiinid: käsitseda ettevaatuse ja hoolega. Kõik kärbseseened ja eriti *amanita phalloides*, surmaingel: hoiduda.

„Kas need ei ole mitte väga ohtlikud?" küsis Toby.

Pilar noogutas. „Jah. Väga ohtlikud."

„Miks sa neid siis kasvatad?"

„Jumal ei oleks mürgiseid seeni loonud, kui Ta ei oleks ette näinud, et me neid mõnikord kasutame," ütles Pilar.

Pilar oli nii leebe ja malbe, et Toby ei suutnud uskudagi, mida just kuulnud oli. „Sa võiksid kelle tahes ära mürgitada!" ütles ta.

Pilar vaatas talle otse silma. „Kunagi ei või teada, kullake," ütles ta. „Millal seda teha on vaja."

Nüüd veetis Toby kõik oma vabad tunnid Pilari seltsis – hoolitses Eedenikalju mesilasperede eest ning tatra ja lavendli eest, mida kõrvalkatustel mesilaste jaoks kasvatati, ta võttis mett ja pani seda purkidesse. Nad märgistasid sildid väikese mesilasepitsatiga, mida Pilar kirjutamise asemel kasutas, ja panid mõned purgid kõrvale, et lisada need Ararati varaaita, mille Pilar oli rajanud Buenavista keldrisse lahtise tuhaploki taha. Või siis hoolitsesid nad magunataimede eest ja kogusid kupardest tihket mahla või nokitsesid Buenavista keldris seenepeenarde kallal või keetsid eliksiire ja ravimeid ning mee-roosi nahaemulsiooni, mida nad Elupuu loodusmaterjalide vahetusel müüsid.

Nii möödus aeg. Toby ei pidanud selle üle enam arvet. Niikuinii ei ole aeg miski, mis läheb mööda, ütles Pilar: see on meri, millel sa hõljud.

Öösiti hingas Toby sisse iseennast. Uut iseennast. Ta nahk lõhnas mee ja soola järele. Ja mulla järele.

20

Aednike hulka tuli üha uusi inimesi. Mõned olid ehtsad pöördunud, aga teised ei jäänud kauaks. Nad viibisid seal mõnda aega, kandsid samasuguseid kotjaid ja varjavaid riideid nagu teisedki, tegid kõige labasemaid töid, ja kui nad olid naised, siis nutsid aegajalt. Seejärel olid nad läinud. Nad olid varjuinimesed ja Aadam Üks liigutas neid varjude seas ringi. Nagu ta oli liigutanud ka Tobyt.

See oli oletus: ei läinud kaua, kui Toby sai aru, et aednikele ei meeldinud isiklikud küsimused. Kust sa tuled, mida sa varem tegid – kõik see on tähtsusetu, andis nende hoiak mõista. Oluline oli vaid Praegu. Räägi teistest seda, mida tahaksid sinust endast räägitavat. Teiste sõnadega, mitte midagi.

Oli palju asju, mis Tobyle kuidagi rahu ei andnud. Näiteks: kas Nuala oli kunagi mehega maganud ja kui mitte, siis miks ta nii palju flirtis? Kus oli ämmaemand Marushka oma oskused omandanud? Mida õieti oli Aadam Üks enne Aednikke teinud? Kas kunagi oli olnud ka Eeva Üks või vähemalt proua Aadam Üks või mõni Aadam Ühe laps? Kui Toby seesugusele valdkonnale liiga lähedale nihkus, kingiti talle naeratus ja vahetati teemat, ja vihjati, et ta võiks püüda vältida pärispattu ja mitte ihata liiga palju teadmisi või ehk ka liiga palju võimu. Sest need kaks olid seotud – kas kallis Toby pole mitte nõus?

Ja siis oli veel Zeb. Aadam Seitse. Toby ei uskunud, et Aadam olnuks tõeline aednik, mitte rohkem kui ta ise. Ta oli näinud oma Salaburgeri päevil palju mehi, kes olid umbkaudu samasuguse kuju ja samasuguste karvadega, ja ta oli kindel, et mingit mängu too mees mängis; temas oli teatud valvsust. Mida tegi küll temasugune mees Eedenikalju katuseaias?

Zeb tuli ja läks; mõnikord kadus ta mitmeks päevaks, ja kui ta uuesti välja ilmus, kandis ta vahel pööblaelanike rõivaid: solaarratturi võltsnahast varustust, pargivahi türpi, väljaviskaja musta ülikonda. Algul oli Toby mures, et Zeb võib olla Blanco liitlane ja on tulnud tema järele luurama, aga ei, nii see ei olnud. Lapsed olid talle nimeks pannud Hull Aadam, aga ta paistis üsna terve mõistusega. Pisut liigagi terve mõistusega, et nende kenade, kuid ogaravõitu ekstsentrikute salgas jõlkuda. Ja mis sidus teda ja Lucerne'i? Kaugelt oli näha, et Lucerne oli hellitatud linnakunaine: iga kord, kui ta küüne murdis, hakkas ta mossitama. Ebatõenäoline partner sellisele mehele nagu Zeb – kuulisülitiks oleks teda hüütud Toby lapsepõlves, siis kui kuulid olid tavalised.

Ehkki asi võis olla seksis, mõtles Toby. Ihu ime, hormooniküllane lummus. Seda juhtus paljudega. Ta mäletas aega, kui ta isegi oleks võinud olla tegelane mõnes sellises loos, kui ette juhtunuks õige mees, aga mida kauem ta aednike seas viibis, seda enam see aeg taandus.

Viimasel ajal ei olnud ta seksinud ega tundnud sellest ka puudust: Reoveelaguuni sukeldumise ajal oli ta saanud liigagi palju seksi, ehkki mitte just sellist, mida tavaline inimene igatseks. Blancost vabanemine oli paljugi väärt: Toby oli õnnega koos, et ei olnud pudruks kepitud ega sodiks pekstud ega tühermaale kallatud.

Aednike juures oli tal üks seksiga seotud vahejuhtum: vana Mugi Muskel oli talle peale karanud, kui ta Boulevardi kompleksi ülakorrusel ühes endises peoruumis tunnikese Jookse Elu Eest jooksulindil kulutas. Mugi oli ta jooksulindilt maha kiskunud ning põrandale tõuganud, siis raskelt talle peale langenud ning teksaseelikualust kobanud, ähkides nagu katkine pump. Aga kõik see mullatassimine ja treppidel jooksmine oli Toby tugevaks teinud, ja Mugi ei olnud nii heas vormis kui ennevanasti, ning Toby oli torganud küünarnuki talle ribide vahele ja ta enda pealt maha hoovanud ning jätnud siis põrandale lösutama ja puhkima.

Ta rääkis sellest Pilarile, nii nagu ta rääkis kõigest, mis teda segadusse ajas. „Mida ma peaksin tegema?" küsis ta.

„Meie selliste asjade pärast kära ei tõsta," ütles Pilar. „Mugist ei

ole tegelikult mingit tüli. Ta on seda õige mitme inimesega proovinud – isegi minuga mõni aasta tagasi." Ta kõkutas veidi kuiva naeru. „See vana australopiteekus võib meile kõigile peale hüpata. Sa pead talle oma südames andestama. Rohkem ta seda ei tee, küll sa näed."

Nii see asi siis seksiga oli. Võib-olla on see ajutine, mõtles Toby. Võib-olla on see nii, nagu käsi sureb ära. Mu seksiga seotud närviühendused on blokeeritud. Aga miks on mul ükskõik?

See oli püha Maria Sibylla Meriani, putukate metamorfoosi pühaku päeval, mis pidi olema mesilastega töötamiseks soodus. Toby ja Pilar võtsid mett. Neil olid peas laiad looriga kübarad; suitsutamiseks kasutasid nad lõõtsa ja määndunud puude vina.

„Sinu vanemad – kas nad on elus?" küsis Pilar valge loori tagant.

Tobyt üllatas see küsimus, mis oli ühe aedniku kohta ebaloomulikult otsekohene. Aga Pilar poleks sellist asja ilma korraliku põhjuseta küsinud. Toby ei suutnud end sundida isast rääkima, nii et selle asemel jutustas ta Pilarile oma ema salapärasest haigusest. Eriti kummaline, ütles ta, oli see, et ema oli oma tervisest alati väga hoolinud: kaalu poolest oleks ta võinud olla poolenisti vitamiintoidulisand.

„Ütle," sõnas Pilar, „mis lisandeid ta võttis?"

„Ta juhatas HelthWyzeri müügikohta, nii et nende omi ta võttis."

„HelthWyzer," lausus Pilar. „Jah. Neist me oleme varemgi kuulnud."

„Mida kuulnud?" küsis Toby.

„Seda sorti haigusest, mis käib koos nende lisanditega. Pole ime, et HelthWyzeri inimesed tahtsid su ema ise ravida."

„Mida sa silmas pead?" küsis Toby. Ta tundis külmavärinaid, ehkki hommikupäike lõõskas.

„Kas sulle ei ole kunagi pähe tulnud, kullake," sõnas Pilar, „et su ema võis olla katsejänes?"

Tobyle ei olnud see pähe tulnud, nüüd tuli. „Muidugi ma imestasin," ütles ta. „Mitte nende pillide üle, aga ... Ma mõtlesin, et see

oli see arendaja, kes isa maad endale tahtis. Ma kujutasin ette, et ta võis midagi kaevu panna."

„Sel juhul oleksite kõik haiged olnud," ütles Pilar. „Luba mulle, et sa ei võta kunagi ühtegi korporatsiooni valmistatud pilli. Ei osta ühtegi sellist pilli ega võta vastu, kui pakutakse, ükskõik mis nad ka ütlevad. Nad toovad tõenduseks andmeid ja teadlasi; viitavad arstidele – see on täiesti väärtuseta, nad kõik on ära ostetud."

„Kõik ometi mitte!" hüüatas Toby, Pilari ägedusest jahmunud: tavaliselt oli too nii rahulik.

„Ei," vastas Pilar. „Kõik mitte. Aga kõik, kes veel mõnes korporatsioonis töötavad. Teised – mõned surid ootamatult. Aga need, kes veel elus on – need, kel on veel järel mõned arstieetika riismed ..." Ta tegi pausi. „Niisuguseid arste on veel olemas. Aga mitte korpides."

„Kus nad siis on?" küsis Toby.

„Mõned on siin, koos meiega," vastas Pilar. Ta naeratas. „Katuro Mutrivõti oli varem sisehaiguste arst. Nüüd teeb ta meil torutöid. Surya oli silmakirurg. Stuart oli onkoloog. Marushka oli günekoloog."

„Ja teised arstid? Kui nad siin ei ole?"

„Ütleme lihtsalt, et nad on kaitstud, kusagil mujal," ütles Pilar. „Esialgu. Aga sa pead mulle lubama: need korporatsioonide pillid on surnute roog, kullake. Mitte meie sorti surnute, vaid halbade surnute. Surnute, kes on ikka veel elus. Me peame õpetama lapsi neist pillidest hoiduma – need on kurjast. Me ei tee seda mitte ainult usu pärast, see on vääramatu tõsiasi."

„Aga kuidas te saate nii kindlad olla?" küsis Toby. „Korbid – mitte keegi ei tea, mida nad teevad. Nad on oma linnakutes luku taga, mitte midagi ei pääse välja ..."

„Sa oleksid üllatunud," vastas Pilar. „Ei ole veel ehitatud ühtegi paati, mis lõpuks lekkima ei hakkaks. Nii, luba nüüd mulle."

Toby lubas.

„Ühel päeval," ütles Pilar, „kui sa oled Eeva, mõistad sa rohkem."

„Oh, ma ei usu, et minust kunagi Eeva saab," vastas Toby kergelt. Pilar naeratas.

*

Veidi hiljem samal õhtupoolikul, kui Pilar ja Toby olid meevõtmise lõpetanud ning Pilar tänas mesilasperet ja mesilasema koostöö eest, tuli tuletõrjetrepist üles Zeb. Tal oli seljas must võltsnahast jakk, selline, mida kandsid solaarratturid. Nad tegid neisse jakkidesse lõhikuid, et sõidu peal kuum õhk tsirkuleeriks, aga Zebi jakis oli lõhesid palju enam.

„Mis juhtus?" küsis Toby. „Mis ma teha saaksin?" Zebi kännutaolised käed hoidsid kramplikult kõhust; sõrmede vahelt voolas verd. Toby tundis kerget iiveldust. Samal ajal tundis ta tahtmist öelda: „Ära mesilaste peale tilguta."

„Kukkusin ja sain haavata," ütles Zeb. „Klaasikillud." Ta hingas raskelt.

„Ma ei usu sind," ütles Toby.

„Seda ma ei arvanudki," ütles Zeb irvega. „Võta," ütles ta Pilarile. „Tõin sulle kingituse. Salaburgeri eripakkumise." Ta torkas käe oma võltsnahkjaki taskusse ja tõmbas välja peotäie hakkliha. Hetkeks mõtles Toby õudusega, et see on osa Zebist endast, aga Pilar naeratas.

„Aitäh, kallis Zeb," ütles ta. „Sinu peale võib alati loota! Tule, teeme su nüüd korda. Toby, otsi palun Rebecca üles ja palu tal tuua mõned puhtad köögirätid. Ja Katuro otsi ka üles." Vere nägemine ei paistnud teda sugugi erutavat.

Kui vanaks pean ma saama, mõtles Toby, enne kui mina nii tüüne olen? Tal oli tunne, nagu oleks ta lahti lõigatud.

21

Pilar ja Toby kandsid Zebi katuse loodenurka kesataastumishütti, mida kasutasid vigiiliat pidavad aednikud, või need, kes hakkasid kesaseisundist välja tulema, või need, kes ei olnud väga haiged. Kui nad teda pikali aitasid, tuli katuse tagaotsast kuurist Rebecca, süles hunnik nõuderätte. „Ja kes seda tegi?" küsis ta. „Klaasiga löödud! Pudelivõitlus või?"

Saabus Katuro, kooris jaki Zebi kõhult maha, heitis professionaalse pilgu. „Ribid takistasid," ütles ta. „See on lõikehaav, mitte torkehaav. Sügavaid haavu ei ole – õnneks."

Pilar ulatas hakkliha Tobyle. „See on vaklade jaoks," ütles ta. „Kas seekord võiksid sina selle eest hoolt kanda, kullake?" Lõhna järgi otsustades hakkas liha juba roiskuma.

Toby mässis liha Heaolukliinikust saadud marliriidesse, nagu oli näinud Pilarit tegevat, ja laskis selle nööri otsas üle katuseääre. Paari päeva pärast, kui kärbsed on sinna munenud ja munadel on olnud aega haududa, vinnavad nad liha uuesti üles ja korjavad vaglad kokku, sest kus oli roiskuvat liha, sinna ilmusid kindlasti ka vaglad. Pilaril oli alati käepärast vaklu, mida häda korral raviks kasutada, aga Toby ei olnud neid kunagi tegutsemas näinud.

Pilari jutu järgi oli vaglateraapia iidne ravivõte. See oli vananenuna kõrvale heidetud koos kaanide ja aadrilaskmisega, aga Esimese maailmasõja ajal olid arstid märganud, et sõdurite haavad paranesid palju kiiremini, kui neil olid vaglad. Need abivalmid olevused mitte ainult ei söönud ära mädanevat liha, vaid tapsid ka nekrootilised bakterid ning olid seega tõhusad gangreeni ennetajad.

Vaglad tekitasid meeldiva tunde, ütles Pilar – näkitsesid kergelt nagu lepamaimud –, aga neid tuli hoolikalt valvata, sest kui

mädanev liha otsa sai ja nad hakkasid elusasse lihasse tungima, siis tekitasid nad valu ja veritsemist. Aga muidu paranes haav puhtalt.

Pilar ja Katuro niisutasid Zebi haavu äädikase käsnaga, siis hõõrusid meega. Zeb ei jooksnud enam verd, kuigi oli kahvatu. Toby sundis teda sumahhijooki jooma.

Katuro ütles, et pööblate tänavavõitluseklaas oli septilisuse poolest kurikuulus, nii et nad peaksid vaglad kohe peale panema, et vältida veremürgitust. Pilar tõstis valmisvarutud vaglad pintsettidega marlilapi vahele ja teipis marli Zebi külge. Selleks ajaks, kui vaglad ennast marlist läbi mugivad, on Zeb juba kindlasti küllalt mädane, et neile huvi pakkuda.

„Keegi peab vaglavalvesse jääma," ütles Pilar. „Kakskümmend neli tundi ööpäevas. Juhuks, kui vaglad meie kallist Zebi sööma hakkavad."

„Või juhuks, kui mina neid sööma hakkan," lausus Zeb. „Maakrevetid. Samasugune kehaehitus. Suurepärane lipiidide allikas." Ta tegi uljast nägu, aga hääl oli nõrk.

Toby võttis enda peale esimesed viis tundi. Aadam Üks oli Zebi õnnetusest kuulnud ja tuli teda vaatama. „Ettevaatlikkus on vapruse parim osa," ütles ta leebelt.

„Nojah, neid oli liiga palju," ütles Zeb. „Igal juhul kolm tükki neist saatsin ma haiglasse."

„See pole asi, mille üle uhke olla," ütles Aadam Üks. Zeb kortsutas kulmu.

„Jalaväelased kasutavad jalgu," ütles ta. „Sellepärast kannan ma saapaid."

„Me arutame seda hiljem, kui sa end paremini tunned," ütles Aadam Üks.

„Ma tunnen end hästi," uratas Zeb.

Nuala kõpsis sisse Toby valvekorda üle võtma. „Kas sa talle paju tegid?" küsis ta. „Oh issand, ma vihkan neid vaklu! Oota, las ma toetan sind! Kas me ei võiks aknakatet natuke tõsta? Me peame tuuleõhku sisse laskma! Zeb, kas sa seda peadki urbaanse vere-

valamise piiramise all silmas? Sa oled nii üleannetu!" Ta sädistas ja Tobyl oli tahtmine talle äiata.

Järgmisena saabus pisaralaiguline Lucerne. „See on lihtsalt õudne! Mis juhtus, kes tegi ..."

„Oi, ta on nii paha olnud!" ütles Nuala vandeseltslaslikult. „Kas pole, Zeb? Ta võitles pööblaelanikega," sosistas ta naudinguga.

„Toby," küsis Lucerne Nualast välja tegemata, „kui tõsine see on? Kas ta ... kas ta ..." Ta hääl oli nagu mõnel vanaaegsel telenäitlejataril, kes mängib surivoodistseeni.

„Kõik on hästi," ütles Zeb. „Tõmmake nüüd minema ja jätke mind rahule!"

Ta ei tahtnud, et keegi tema juures sekeldaks, ütles ta. Välja arvatud Pilar. Ja Katuro, kui tõesti vaja. Ja Toby, sest tema oli vähemasti vait. Lucerne lahkus vihaselt nuuksudes, aga Toby ei saanud sinna midagi teha.

Kuulujutud olid aednike hulgas päevauudiste eest. Vanemad poisid kuulsid peagi Zebi lahingust – juba oli sellest saanud lahing – ja järgmisel pärastlõunal tulid Shackleton ja Crozier teda vaatama. Ta magas – Toby oli ta pajutee sisse veidi magunat tilgutanud –, nii et nad kõndisid ta ümber kikivarvul, rääkisid sosinal ja püüdsid ta haava piiluda.

„Ta sõi ükskord karu," ütles Shackleton, „kui ta Bearlifti lennuretkel oli, seekord, kui nad püüdsid jääkarusid päästa. Lennuk kukkus alla ja tema kõndis sealt tagasi – see võttis kuid!" Vanemad poisid teadsid Zebi kohta hulganisti kangelaslikke lugusid. „Ta ütles, et karud nägid nülituna välja just nagu inimesed."

„Ta sõi kaaspiloodi ära. Kui see juba surnud oli muidugi," ütles Crozier.

„Kas me võime vaklu vaadata?"

„Kas tal on gangreen?"

„Gang! Green!" hüüdis väike Oates, kes vendade sabas jõlkus.

„Ole vait, Oatie!"

„Öh! Vana lihahaisukas!"

„Laske nüüd jalga," ütles Toby. „Zeb – Aadam Seitse peab puhkama."

Aadam Üks püsis visalt veendumusel, et Shackletonist ja Crozierist ja väikesest Oatesist kasvavad igati korralikud inimesed, aga Tobyl olid omad kahtlused. Philo Udu pidanuks neile isa eest olema, aga ta ei olnud alati vaimselt kättesaadav.

Pilar võttis enda peale öövahetused: nagunii ei maganud ta öösel palju, väitis ta. Nuala võttis vabatahtlikult hommikud. Toby asus postile õhtupoolikul. Ta kontrollis vaklu iga tunni aja tagant. Palavikku Zebil ei olnud, ja verd rohkem ei immitsenud.

Kui Zeb paranema hakkas, oli ta rahutu, niisiis mängis Toby temaga doominot, seejärel *cribbage*'it ja lõpuks malet. Malekomplekt kuulus Pilarile: mustad olid sipelgad, valged mesilased; ta oli selle ise nikerdanud. „Kunagi arvati, et mesilasema on kuningas," ütles Pilar. „Sest kui selle mesilase tapsid, ei olnud teistest enam kasu. Sellepärast ei liigu males kuningas laual kuigi palju ringi – sest mesilasema jääb alati tarru." Toby ei olnud kindel, kas see on tõsi: kas mesilasema jäi alati tarru? Sülemlemine muidugi välja arvatud ja pulmalennud ... ta põrnitses lauda ja püüdis mustrit näha. Kesataastumisonni seina tagant kostis Nuala hääl, mis segunes väiksemate laste sirtsatustega. „Viis meelt, mille kaudu maailm meie juurde tuleb ... nägemine, kuulmine, kompimine, haistmine, maitsmine ... mida me maitsmiseks kasutama? Õige ... Oates, ei ole vaja Melissat lakkuda. Pistke nüüd oma keeled keelekarpidesse tagasi ja pange kaas kinni." Toby nägi – ei, maitses kujutlust. Ta tundis Zebi käsivarre maitset, selle soolasust ...

„Šahh ja matt," ütles Zeb. „Sipelgad võitsid jälle." Zeb mängis alati sipelgatega, et Tobyle edumaad anda.

„Oi," ütles Toby. „Ma ei pannud seda tähele." Nüüd ta arutles – vääritu mõte –, kas Nuala ja Zebi vahel oli midagi. Ehkki veidi närtsinud, oli Nuala lopsakas ja kummaliselt lapselik. Mõnda meest selline omadus veetles.

Zeb pühkis malendid laualt ja hakkas neid uuesti üles rivistama. „Kas mulle ühe teene teed?" küsis ta. Ta ei oodanud vastust.

Lucerne'il valutas tihti pea, ütles ta. Ta hääl oli neutraalne, aga selles oli mingi varjund, millest Toby sai aru, et peavalud ei pruu-

kinud olla tõelised; või siis olid need küll tõelised, aga Zebi jaoks ikkagi tüütud.

Kas Toby ei võiks oma pudelitega järgmine kord läbi astuda, kui Lucerne'il migreen on, ütles ta, ja vaadata, mida annaks teha? Sest tema ise ei saa surmkindlalt Lucerne'i hormoonidega midagi ette võtta, kui asi selles on. „Ta on mu kallal kõvasti näägutanud," ütles ta. „Et ma nii palju ära olen. See teeb ta armukadedaks." Ta irvitas nagu hai. „Võib-olla võtab ta sinu suust mõistuse häält kuulda."

Niimoodi siis. Roosi õitseaeg on läbi, mõtles Toby. Ja roosile see ei meeldi.

22

Püha Allan Sparrow, puhta õhu pühak: see päev ei olnud seni tema nime vääriline olnud. Toby rajas endale teed läbi rahvarohkete pööblatänavate, kuivatatud rohtude ja rohupudelitega kott avara ürbi all peidus. Õhtune äiksetorm oli õhku vingust ja kübemeist veidi selgitanud, aga Toby kandis siiski püha Sparrow' auks musta ninakoonust. Nagu tavaks oli.

Ta tundis end tänaval turvalisemalt sestpeale, kui Blanco oli Värvisõtta pandud; siiski ei lonkinud ega jalutanud ta kunagi, ent – pidades meeles Zebi juhiseid – ta ka ei jooksnud. Kõige parem oli jätta sihikindel mulje, nagu oleks ülesanne täita. Ta eiras möödujate pilke, Aednike-vastaseid sõimusõnu, aga ta pidas valvsalt silmas äkilisi liigutusi ja et keegi ei tuleks liiga lähedale. Pööbrattide jõuk oli kord tal seened käest rebinud; nende õnneks ei olnud tal tookord kaasas midagi surmavat.

Ta suundus juustutehase hoone poole Zebi soovi täitma. See oli tal kolmas kord sinna minna. Kui Lucerne'i peavalud olid tõelised ja mitte lihtsalt tähelepanu võitmiseks, oleks müügiletist ostetud topeltkange valuvaigisti-uinuti probleemi lahendanud, kas siis ravides või tappes. Aga korpide pillid olid aednike hulgas tabu; seetõttu kasutas Toby pajuekstrakti, millele lisas palderjani ja segas sisse veidi magunat; magunat siiski mitte liiga palju, see võis sõltuvust tekitada.

„Mis siin sees on?" küsis Lucerne iga kord, kui Toby teda ravis. „Pilari rohul on parem maitse."

Toby hoidus ütlemast, et Pilar oligi selle tegelikult teinud, ja kehutas Lucerne'i annust alla neelama. Siis pani ta Lucerne'i laubale külma kompressi ja istus ta voodiserval, püüdes Lucerne'i vingumisest mitte välja teha.

Aednikelt oodati, et nad isiklikke probleeme avalikult ei kuulutaks: oma vaimse pahna sokutamist teistele tauniti. Elu joomiseks on kaks tassi, õpetas Nuala lastele. See, mis seal sees, võib olla täpselt sama, aga oi kui erinevalt see maitseb!

Ei-tass on mõru, Jah-tass on mõnus,
mida tahad sina *tunda* oma *kõhus?*

See oli aednike peamine kreedo. Ent kuigi Lucerne oskas hüüdlauseid kuuldavale tuua, ei olnud ta õpetust omaks võtnud. Toby tundis teesklejad ära, kui neid nägi, sest oli ka ise teeskleja. Niipea kui Toby võttis ravitsejahoiaku, kobrutas üles kõik, mis Lucerne'i sees kirvendas. Toby noogutas ega öelnud midagi lootuses näida kaastundlik, ehkki tegelikult arutas omaette, mitu tilka magunat vaja läheks, et Lucerne oimetuks rabada, enne kui tema, Toby, alistub madalamatele tungidele ja ta ära kägistab.

Tõtates mööda tänavaid, aimas Toby Lucerne'i kaebusi juba ette. Kui ta endale truuks jääb, puudutavad need Zebi: miks teda kunagi kohal ei ole, kui Lucerne teda vajab? Kuidas oli ta sattunud siia ebasanitaarsesse septikusse, karja unistajate keskele – *ma ei mõtle sind, Toby, sinul on ikka mõistus peas* –, kes ei jaganud mõhkugi sellest, kuidas maailm tegelikult toimib? Ta oli siia elusana maetud koos egoistliku koletisega, mehega, kes hoolis ainult omaenda vajadustest. Temaga rääkida oli nagu rääkida kartuliga – ei, kiviga. Ta ei kuulanud kunagi, ei öelnud kunagi, mida ta mõtleb, ta oli ränikõva.

Lucerne oli ometi püüdnud. Ta tahtis olla vastutusvõimeline, ta tõesti uskus, et Aadam Ühel on väga paljudes asjades õigus, ja keegi ei armastanud loomi rohkem kui tema, aga igal asjal on ometi piir ja ta ei usu mitte hetkekski, et nälkjatel on kesknärvisüsteem, ja väita, et neil on hing, tähendaks naeruvääristada kogu hinge ideed, ja ta pani seda pahaks, sest keegi ei suudaks austada hinge rohkem kui tema, ta oli alati olnud väga vaimne inimene. Ja mis maailma päästmisse puutub, siis keegi ei taha päästa maailma rohkem kui tema, aga ükskõik kui visalt ka aednikud korralikust toidust ja riietest ja isegi korralikust dušist loobuksid, issand jumal, ja tunneksid

end kõrgema ja võimsama ja vooruslikumana kui kõik teised, see ei muuda ju tegelikult midagi. Nad on just nagu need inimesed, kes end keskajal piitsutasid – need flagellaadid.

„Flagellandid," oli Toby öelnud, kui see esimest korda jutuks tuli.

Siis oli Lucerne öelnud, et ta ei mõtle tegelikult kõike seda, mis ta aednike kohta ütles, ta oli lihtsalt peavalu tõttu sünges meeleolus. Ja sellepärast, et nad vaatasid talle ülalt alla, sest ta tuli linnakust ja jättis mehe maha ja jooksis Zebiga ära. Nad ei usaldanud teda. Nad pidasid teda lipakaks. Nad tegid temast selja taga nilbeid nalju. Vähemasti lapsed tegid – tegid ju?

„Lapsed teevad nilbeid nalju kõikide kohta," oli Toby öelnud. „Mina kaasa arvatud."

„Sina?" oli Lucerne öelnud ja suured, tumedate ripsmetega silmad pärani ajanud. „Miks nad sinu kohta peaksid nilbeid nalju tegema?" *Sinus* ei ole midagi seksuaalset, tähendas see. Lame nagu laud, nii eest kui ka tagant. Töömesilane.

Selles oli ka oma hea külg: vähemasti ei olnud Lucerne tema peale armukade. Selle poolest oli Toby aednikunaiste seas ainulaadne.

„Nad ei vaata sinu peale ülalt alla," oli Toby öelnud. „Nad ei pea sind lipakaks. Lase end nüüd lõdvaks ja pane silmad kinni ja kujutle, kuidas paju liigub läbi su keha pähe, kus see valu pesitseb."

Oli tõsi, et aednikud ei vaadanud Lucerne'ile ülalt alla, vähemasti mitte nende asjade pärast, mis ta ise arvas. Nad võisid pahaks panna seda, et ta oli koristades lohakas või et ta ei õppinudki korralikult porgandeid lõikuma, nad võisid põlastada ta eluruumi räpasust ja haledaid katseid aknalaual tomateid kasvatada ja voodis veedetud ajahulka; aga nad ei teinud väljagi ta truudusetusest või abielurikkumisest, või kuidas seda ka nimetati.

Seda seetõttu, et aednikele ei olnud abielutunnistus oluline. Nad pooldasid truudust seni, kui paarisuhe kestis, aga ei olnud mingit tunnistust selle kohta, et esimene Aadam ja esimene Eeva oleksid laulatustalituse läbi teinud, nii et nende silmis ei olnud ei teiste uskude vaimulikel ega ühelgi ilmalikul ametnikul võimu inimesi paari panna. Ja CorpSeCorps soosis ametlikke abielusid

ainult vahendina saamaks kätte inimese vikerkestajäljendit, sõrmeskaneeringut ja DNAd, kõik ainult selleks, et teda paremini jälitada. Vähemasti nii väitsid aednikud, ja see oli ometi kord väide, mida Toby suutis tingimusteta uskuda.

Aednike seas olid laulatused lihtsad toimingud. Kumbki pool pidi tunnistajate ees kuulutama oma armastust teise vastu. Nad vahetasid kasvu ja viljakuse sümbolina rohelisi lehti ning hüppasid üle lõkke kui universumi energia sümboli, siis kuulutasid end abielus olevaks ja läksid voodisse. Lahutamisel tehti sama asja tagurpidi: armastuse lõppemise ja lahusoleku avalik kuulutamine, kuivanud okste vahetamine, ja nõtke hüpe üle külma tuha.

Üks Lucerne'i alatine kaebus – mis kostis päris kindlasti, kui Toby magunaga küllalt kiire ei olnud – oli see, et Zeb ei olnud kunagi palunud teda haljaste lehtede ja lõkkehüppe tseremooniale. „Mitte et see minu arust midagi tähendaks," ütles ta. „Aga Zebi arvates peab tähendama, sest ta on ju üks neist. Järelikult, kui ta seda ei tee, siis keeldub ta pühendumast. Mis sina arvad?"

„Mina ei tea kunagi, mida keegi mõtleb," ütles Toby.

„Aga kui sina oleksid minu asemel, kas sa ei tunneks, et ta põikleb vastutusest kõrvale?"

„Miks sa tema käest ei küsi?" ütles Toby. „Küsi, miks ta ei ole ..." Kas *kosinud* on õige sõna?

„Ta saaks lihtsalt vihaseks." Lucerne ohkas. „Ta oli nii teistsugune, kui ma temaga kohtusin!"

Siis kostitati Tobyt looga Lucerne'ist ja Zebist – see oli lugu, mida Lucerne ei väsinud kunagi pajatamast.

23

Lugu oli järgmine. Lucerne oli Zebi kohanud AnooYoo pargispaas – kas Toby teab AnooYood? Ahah. Nojah, see oli fantastiline paik, kus lõõgastuda ja end lihvida lasta. See juhtus just pärast seda, kui spaa oli äsja ehitatud ja maastikku ümberringi alles kujundati. Purskkaevud, muruplatsid, aiad, põõsad. Helendroosid. Kas Tobyle ei meeldinud hullupööra helendroosid? Ta ei ole kunagi neid näinud. Ah nii. Noh, võib-olla kunagi …

Lucerne armastas tõusta koidu ajal, tollal oli ta varajane tõusja, talle meeldis päiksetõusu vaadata; ta oli alati valguse ja värvi suhtes nii tundlik olnud, ta oli oma kodudes väga palju tähelepanu pööranud esteetilistele väärtustele – neis kodudes, mis ta oli kujundanud. Talle meeldis vähemalt üks ruum kujundada koiduvärvides – ta mõtles sellest ruumist kui koidikuruumist.

Neil aegadel oli ta ka rahutu. Ta oli tõepoolest väga rahutu, sest tema abikaasa oli külm nagu kalm ja nad ei armatsenud enam, sest mees oli karjäärist nii hõivatud. Ja Lucerne oli meeleline inimene, oli alati olnud, ja ta meeleline loomus oli kängunud. Ja see oli tervisele kahjulik, eriti immuunsüsteemile. Ta oli neist asjust lugenud!

Nii et seal ta siis oli, luusis koidu ajal roosas kimonos ringi ja tihkus nutta ja kaalus oma HelthWyzeri mehest lahutamist või vähemasti lahuselamist, ehkki ta sai aru, et Reni jaoks ei oleks see kõige parem, Ren oli siis ju nii väike ja isasse kiindunud, ehkki isa ka Renile eriti tähelepanu ei pööranud. Ja äkitselt seisis seal koiduvalguses Zeb nagu – tõesti, nagu nägemus, omaette, ja istutas helendroosipõõsast. Need roosid helendasid pimedas ja lõhn oli jumalik – kas Toby oli neid kunagi nuusutanud? – ilmselt mitte, sest aednikud põlastasid ju kõike uut, aga need roosid olid tõesti ilusad.

Seega oli seal siis mees, koidu ajal, põlvitas maapinnal ja nägi välja, nagu oleks tal käes kimbuke elavaid süsi.

Milline rahutu naine suudaks vastu panna mehele, kel on ühes käes labidas ja teises hõõguv roosipõõsas, ning silmis parajalt hullumeelne sädelus, mida võib eksikombel pidada armastuseks? mõtles Toby. Ja Zeb – eks tähenda midagi ka veetlev naine roosas kimonos, lõdvalt seotud vööga roosas kimonos murul pärlendavas päiksetõusus, eriti veel siis, kui naine on pisarais. Sest Lucerne oli veetlev. Silmale oli ta väga veetlev. Isegi kui ta halises, nii nagu ta Toby juuresolekul enamasti tegi.

Lucerne oli hõljunud üle muru, ta oli tunnetanud oma jalalabasid niiskel jahedal murul, ta oli tunnetanud kangast riivamas oma reisi, oli tunnetanud pingul vööd piha ümber ja kaeluse avarust. Voogavana nagu lained. Ta oli peatunud Zebi ees, kes oli vaadanud teda lähenemas, nagu oleks Zeb kogemata ookeani heidetud meremees ja Lucerne näkineid või hai. (Need kujutluspildid lisas jutule Toby: Lucerne ütles *saatus.)* Nad *tunnetasid* nii selgelt, ütles ta Tobyle; ta oli alati tunnetanud teiste inimeste tunnetamist, ta oli nagu kass või, või ... tal oli see anne, või oli see needus – ta lihtsalt teadis. Nii tundis ta iseenese sees seda, mida tundis Zeb teda vaadates. See oli nii vapustav!

Võimatu on seda sõnadega edasi anda, ütles ta, nagu ei võiks Tobyga iialgi midagi sellesarnast juhtuda.

Ja nii nad seal seisid, ehkki olid juba aimanud, mis kohe juhtub – mis peab juhtuma. Hirm ja iha tõukas neid kokku ja hoidis neid lahus, võrdselt.

Lucerne ei nimetanud seda ihaks. Ta nimetas seda igatsuseks.

Selle koha peal tõusid Toby silme ette soola- ja pipratoosid, mis seisid ta ammuse lapsepõlvekodu köögilaual: väike portselankana, väike portselankukk. Kana oli olnud sool, kukk oli olnud pipar. Soolane Lucerne oli seisnud piprase Zebi ees, oli naeratanud ja üles vaadanud ning küsinud lihtsa küsimuse – kui palju roosipõõsaid sinna tuleb või midagi taolist, ta ei mäleta täpselt, nii lummatud oli ta Zebi (siinkohal lülitas Toby oma tähelepanu välja, sest ta ei tahtnud kuulda Zebi biitsepsitest, triitsepsitest ja muudest lihasvõludest. Kas ta ise oli nende vastu immuunne? Ei. Kas ta

oli seepärast loo sellele osale kade? Jah. Me peame kogu aeg meeles pidama omaenda loomalikke kalduvusi, tavatses Aadam Üks öelda.)

Ja siis, ütles Lucerne ja tiris Toby loo juurde tagasi – ja siis juhtus kummaline asi: ta tundis Zebi ära.

„Ma olen sind varem näinud," oli ta öelnud. „Kas sa ei olnud varem HelthWyzeris? Aga siis sa ei tegelnud haljastusega! Sa olid ..."

„Eksitus," ütles Zeb. Ja siis suudles ta Lucerne'i. See suudlus läks tema sisse otsekui nuga ja ta langes mehe kätele käkru nagu – nagu surnud kala – ei – nagu alusseelik – ei – nagu märg siidpaber! Ja siis oli Zeb ta üles tõstnud ja asetanud ta murule, sinna, kus igaüks võis teda näha, mis oli uskumatult erutav, ja ta oli tema kimono vallale päästnud ja tõmmanud roosidelt peotäie õielehti ja puistanud neid üle ta keha ja siis nad olid ... See oli nagu ülikiire kokkupõrge, ütles Lucerne, ja ta oli mõelnud: kuidas ma selle üle elan, ma suren siinsamas, kohe praegu! Ja ta tajus, et nii tunneb ka Zeb.

Hiljem – päris palju aega hiljem, kui nad juba koos elasid – oli Zeb talle öelnud, et tal oli õigus. Jah, ta oli olnud HelthWyzeris, aga teatud põhjustel, millest ta lähemalt rääkida ei taha, oli ta pidanud kiiresti lahkuma, ja ta loodab väga, et Lucerne ei maini seda varasemat aega ega kohta, kus ta kunagi oli elanud, mitte kellelegi. Ja Lucerne ei olnudki maininud. Mitte eriti. Ainult nüüd, Tobyle.

Selle spaakülastuse jooksul – jumal tänatud, et ta ei võtnud ühtegi nahaprotseduuri, mis oleks ta kärnaseks muutnud, ta oli seal ennast ainult sättimas – olid nad teineteist mitu korda maitsnud ujula rõivistu dušikabiinis, nii et isu ainult kasvas, ja pärastseda oli ta Zebi küljes kinni nagu märg leht. Nagu Zeb temagi küljes. Nad ei saanud teineteisest küllalt.

Ja siis, kui ta spaasessioonid olid läbi ja ta oli tagasi oma niinimetatud kodus, lipsas ta mõnel ettekäändel linnakust välja – enamjaolt oli ettekäändeks poeskäik, asjad, mida linnakust osta sai, olid nii ettearvatavad – ja nad kohtusid salaja pööblas – see oli algul nii põnev! – sellistes pentsikutes kohtades, koli täis väikestes armuhotellides ja üüritubades, neid sai võtta tunnikaupa, see oli

nii erinev tema HelthWyzeri linnaku kammitsetud õhkkonnast; ja siis, kui Zeb oli pidanud kiiruga ära sõitma – oli mingi jama, Lucerne ei saanudki päriselt aru, mis, aga ta pidi väga kiiresti lahkuma – jah, siis ei suutnud ta Zebist enam lahus olla.

Seega oli ta oma niinimetatud abikaasa maha jätnud, aga muidugi oli see tollele ka paras, et ta nii tuim oli. Ja nad olid kulgenud ühest linnast teise, ühest treileripargist teise, ja Zeb oli ostnud mustalt turult mõned protseduurid oma sõrmede ja DNA jaoks ja nii edasi; ja siis, kui oht oli kadunud, olid nad tagasi tulnud, siiasamasse, aednike juurde. Sest Zeb oli talle öelnud, et oli kogu aeg aednik olnud. Nii ta vähemasti oli väitnud. Igal juhul paistis ta Aadam Ühte päris hästi tundvat. Nad olid koos koolis käinud. Või midagi taolist.

Nii et Zeb oli selleks sunnitud, mõtles Toby. Ta oli jooksupannud endine korpuslane, võib-olla oli ta mustal turul mingite patentidega äritsenud, nanotehnoloogia või siirdgeense asjaga. See võis tabamisel saatuslikuks saada. Lucerne oli näo ja endise nime kokku pannud ja Zeb oli pidanud teda seksiga eksiteele viima ja siis kaasa võtma, et ta lojaalsus kindlustada. Pidi kaasa võtma või tapma. Maha jätta Lucerne'i ei saanud: ta oleks tundnud end ärapõlatuna, ta oleks CorpSeCorpsi verekoerad talle kannule saatnud. Aga ikkagi – milline risk see oli. See naine oli nagu isetehtud autopomm: iial ei võinud teada, millal ta lõhkeb või kelle koos endaga kaasa viib, kui seda teeb. Toby mõtles, kas Zeb oli mõnikord tahtnud korki ta epiglotisesse suruda ja teda jäätõlikonteinerisse toppida.

Aga võib-olla Zeb armastas teda. Omal moel. Seda oli Tobyl siiski raske kujutleda. Siiski, võib-olla oli armastus otsa saanud, sest erilise hoolitsusega Zeb teda praegu ei ümbritsenud.

„Kas su abikaasa ei ole sind otsinud?" oli Toby küsinud, kui esimest korda seda lugu kuulis. „See HelthWyzeri oma?"

„Ma ei pea seda meest enam oma abikaasaks," oli Lucerne solvunud toonil vastanud.

„Vabandust. Su endine abikaasa. Kas CorpSeCorps ... kas sa jätsid talle sõnumi?" Lucerne'i jäljerida tooks nad otse aednike juurde – mitte ainult Zebi, vaid ka Tobyni, ja tema varasema iden-

titeedini. Mis on ilmselgelt ebamugav: CorpSeCorps ei kustutanud kunagi maksmata jäetud võlgu, ja mis saab siis, kui ta isa üles kaevatakse?

„Miks nad peaksid selle peale raha raiskama?" küsis Lucerne. „Maa ei ole nende jaoks tähtis. Ja mis mu endisesse abikaasasse puutub," – ta krimpsutas nägu – „tema oleks pidanud abielluma võrdusmärgiga. Võib-olla ta isegi ei märka, et ma olen kadunud."

„Aga Ren?" küsis Toby. „Ta on väike armas tüdruk. Kindlasti igatseb isa teda."

„Oi jah," ütles Lucerne. „Jah. Seda ta arvatavasti märkab."

Toby tahtis küsida, miks ei olnud Lucerne Reni isa juurde jätnud. Laps ära varastada mingit teadet jätmata – see tundus väiklase ja vimmase teona. Aga niisugune küsimus oleks Lucerne'i ainult vihale ajanud – see oleks liiga kriitika moodi kõlanud.

Juustutehasest kahe kvartali kaugusel sattus Toby pööbrattide tänavakaklusele – aasiasulamid mustunud punakalade vastu, paar linapead õhutas eemalt takka. Need lapsed olid kõigest seitsme- või kaheksa-aastased, aga neid olid palju, ja kui nad teda silmasid, lõpetasid nad üksteise peale karjumise ja hakkasid tema peale karjuma. *Jummel, jummel, valge lita! Võtke ta kingad ära!*

Ta pööras ringi, nii et selg jäi vastu seina, ja valmistus lapsi tagasi tõrjuma. Raske oli neid tõeliselt kõvasti lüüa, kui nad nii väiksed olid – nagu Zeb oli urbaanse verevalamise piiramise tunnis osutanud, oli liikidel oma laste vigastamine pärsitud –, aga ta teadis, et peab seda tegema, sest nad võisid olla surmavad. Nad sihtisid kõhtu, rammisid teda väikeste kõvade peadega, püüdsid pikali sikutada. Pisematel oli vastik komme aednikunaiste kotjaid kleite kergitada ja sinna alla sukelduda, ja kui nad juba seal olid, hammustada kõike, mis ette sattus. Aga Toby oli valmis: kui nad küllalt lähedale jõuavad, väänab ta nende kõrvu või raiub käeservaga vastu kaela või kopsab kaks väikest koljut kokku.

Äkitselt põikasid nad kõrvale nagu kalaparv, kiirustasid temast mööda ja kadusid põiktänavasse.

Toby pööras pead ja nägi, miks. See oli Blanco. Ta ei olnudki

Värvisõjas. Ilmselt oli ta välja lastud. Või oli ta kuidagimoodi välja pääsenud.

Kabuhirm haaras ta südant. Ta nägi mehe punasiniseid nülitud käsi, tundis, kuidas kondid murenevad. See oli ta suurim hirm.

Võta end kokku, ütles ta endale. Blanco oli teisel pool tänavat ja tema oli oma kotjas ürbis ja musta ninakoonusega, nii et võib-olla ei tunne Blanco teda ära. Veel ei paistnud, et Blanco oleks teda näinud. Aga Toby oli üksi, ja Blanco ei põlanud kindlasti mõnd juhuslikku trampimist ja vägistamist. Ta lohistaks ta sinnasamasse põiktänavasse, kuhu olid kadunud pööbratid. Siis rebiks ta koonuse maha ja näeks, kes ta on. Ja see oleks lõpp, aga mitte kiire lõpp. See oleks nii aeglane, kui Blanco vähegi suudab. Ta teeb temast lihast kuulutustahvli – mitte just elusa tunnismärgi oma tülgastavas osavusest.

Toby pöördus kärmelt ja marssis minema nii kiiresti kui suutis, enne kui Blancol avanes võimalus oma õelus talle keskendada. Hingetuna keeras ta ümber nurga, kõndis pool kvartalit edasi, heitis pilgu selja taha. Blancot ei olnud.

Ometi kord oli ta üliõnnelik, kui Lucerne'i korteriukse taha jõudis. Ta võttis ninakoonuse näolt, tõmbas lihased professionaalseks naeratuseks ja koputas.

„Zeb?" hüüdis Lucerne. „Kas sina oled?"

PÜHA EUELL,
METSTOIDUSE PÜHAK

PÜHA EUELL, METSTOIDUSE PÜHAK

KAHETEISTKÜMNES AASTA

PÜHA EUELLI ANDIDEST
AADAM ÜHE SÕNAD

Mu sõbrad, mu kaasolevused, mu kallid lapsed!

See päev tähistab püha Euelli nädala algust, mil me kõik korjame metsaande, mis Jumal looduse kaudu meie käsutusse on andnud. Pilar, meie Eeva Kuus, viib meid Heritage Parki uitama ja seeni jahtima, ja Burt, meie Aadam Kolmteist, aitab meil leida söödavaid taimi. Pidage meeles – kui kahtlete, sülitage välja! Aga kui hiir on seda söönud, võite küllap süüa teiegi. Ehkki mitte alati.

Vanemad lapsed õpivad Zebilt, meie austatud Aadam Seitsmelt, kuidas äärmise häda korral ellujäämiseks pisiloomi püüda. Pidage meeles, miski ei ole meile ebapuhas, kui tunda tänutunnet ja paluda andestust ja kui me ise oleme omakorda valmis andma end suurde toitumisahelasse. Sest kas mitte just see ei ole ohverduse sügavam mõte?

Burti hea naine Veena on ikka veel kesaolekus, ehkki me loodame teda õige pea jälle endi keskel näha. Soovime tema ümber valgust.

Täna mõtiskleme püha Euell Gibbonsi üle, kes viibis siin maa peal aastail 1911 kuni 1975, nii kaua aega tagasi, ent nii lähedal meie südameis. Poisipõlves, kui tema isa lahkus kodunt tööd otsima, elatas püha Euell oma perekonda loodusetundmise abil. Ta ei käinud üheski kõrgemas koolis peale Sinu oma, oh issand. Sinu liikides leidis ta endale õpetajad, sageli ranged, ent alati õiglased. Ja siis jagas ta seda õpetust meiega.

Ta õpetas tarvitama Sinu paljusid murumunasid ja teisi tervislikke seeni, ta õpetas hoiduma mürgistest liikidest, mil ometi võib olla spirituaalne väärtus, kui neid tarvitada mõistlikul määral.

Ta ülistas metssibulat, metsasparit, metsikut küüslauku, mis ei näe vaeva ega ketra ja mille peale ei ole pritsitud pestitsiide, kui

nad õnnelikult kasvavad kaugel eemal põllumajandustööstuse viljust. Ta tundis teeäärseid ravimeid: pajukoor palaviku ja valu vastu, võilillejuur kui diureetik liigse vedeliku väljaajamiseks. Ta õpetas meid hoiduma raiskamisest; sest isegi tühine nõges, mis nii tihti üles kistakse ja ära visatakse, on tegelikult rohkete vitamiinide allikas. Ta õpetas meid improviseerima; sest kui ei ole oblikaid, siis leidub ehk hundinuiasid; ja kui ei ole mustikaid, siis on ehk külluses jõhvikaid.

Püha Euell, tahaksime sinuga vaimus istuda lauda, selle tagasihoidliku maapinnale laotatud puldani äärde; ja võtta koos sinuga eineks metsmaasikaid ja kevadisi sõnajalavõrseid ja noori askleepiakaunu, mida on kergelt kuumutatud võiasendajas, kui seda on võimalik hankida.

Ja kõige suurema häda ajal aita meil vastu võtta kõike, mida saatus meile võib tuua, ning sosista meie sisemisse ja vaimsesse kõrva taimede nimetusi ja nende kasvuaegu ja kohti, kust neid leida võib.

Sest tulekul on Veeta Uputus, mil lakkab igasugune ost ja müük ja me oleme heidetud tagasi omaenda leidlikkuse najale keset Jumala külluslikku aeda. Mis oli ka sinu aed.

Laulgem.

UMBROHTU PÜHA KIITKEM NÜÜD

Umbrohtu püha kiitkem nüüd,
mis kraavis kasvamas,
see vaguraile hädas vaid,
ei rikast aitamas.

Ei leia seda kauplusest,
ei supermarketeist,
ta põlatud, sest ta on see,
mis sirgub vaestele.

Võilill see võrsub kevadel
ning õide puhkeb mais.
Takjajuur on parim juunis,
sest siis on ta mahla täis.

Sügis käes, siis tõru küps
ja pähkel valmis saand.
Askleepiakaun keedetult magus,
kuid parem veel värskena.

On kuusel ja kasel ta koor,
milles sisaldub C-vitamiin –
kuid säästa sa puud, mis veel noor,
muidu tapad ta hoopiski nii.

Oblikas, hanemalts, portulak
ja nõgesed – neist on abi.
Viirpuu, leeder, roos, sumahh –
need marjad on tervislik rohi.

Pühi umbrohutaimi on rohkelt
ja kaunid nad silmalegi –
kes kahtleks, et Jumal nad lõi,
et nälga me ei näeks ealeski.

„Jumala Aednike lauluraamatust"

24

REN

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Ma mäletan, mis oli sel õhtul kleeptsoonis söögiks: kobarkana. Liha ei suutnud ma Aednike ajast peale hästi suhu võtta, aga Mordis ütles, et kobarkanad on tegelikult taimed, sest nad kasvavad varre otsas ja neil ei ole nägu. Nii et pool sõin ma ära.

Siis ma tantsisin natuke harjutamise mõttes. Mul oli oma Sea/H/Ear Candy ja ma laulsin kaasa. Aadam Üks ütles, et muusika on meie sisse pannud Jumal: me võime laulda nii nagu linnud, aga ka nagu inglid, sest laulmine oli ülistuse viis, mis tuli sügavamalt kui lihtsalt rääkimine, ja Jumal kuuleb meid paremini, kui me laulame. Püüan selle meelde jätta.

Siis vaatasin ma jälle Ussikoopasse. Ussikoopas oli kolm Värvisõja meest – sellised, kes olid just välja saanud. Sellest sai alati aru, sest habemed olid äsja aetud, juuksed lõigatud ja riided samuti uued, ja näol jahmunud ilme, nagu oleks neid väga kaua pimedas kapis hoitud. Veel oli neil vasaku pöidla päkal väike tätoveering – ümmargune rõngas, punane või erekollane, sõltuvalt sellest, kas nad olid punasest või kuldsest meeskonnast. Teised kliendid nihkusid neist nagu natuke eemale, tegid neile ruumi, aga aupaklikult – nagu oleksid nad veebitähed või spordikangelased, mitte Värvisõja kurjategijad. Rikastele tüüpidele meeldis end kujutleda Värvisõja mängijatena. Nad vedasid ka meeskondade peale kihla: punased kuldsete vastu. Värvisõja pärast liikus hulk raha käest kätte.

Paar CorpSeCorpsi meest pidas Värvisõja veterane alati silmas – nad võisid pööraseks minna ja kõvasti kahju teha. Meid, soomukaid, ei lubatud kunagi nendega omavahele jääda: kujutlusmängust ei saanud nad aru, nad ei teadnud kunagi, millal lõpe-

tada, ja nad võisid lõhkuda enamatki kui mööbel. Kõige parem oli nad ära kurnata, aga seda tuli teha kiiresti, muidu tabas neid tõeline märatsushoog.

„Ma ise jätaksin need persevestid ukse taha," ütles Mordis. „Ega neisse peale armkoe suurt midagi inimlikku pole jäänud. Aga SeksMart maksab meile kõva boonust, kui nendega tegeleme."

Me toppisime neile sisse jooke ja tablette, kühvliga, kui saime. Nad olid hakanud kasutama midagi uut just pärast seda, kui ma kleeptsooni läksin – BlyssPluss oli selle nimi. Jamavaba seks, täielik rahuldus, pöörane mõnu, lisaks sajaprotsendiline kaitse – nii sellest räägiti. Soomuste tüdrukutel ei olnud lubatud töö ajal mingeid aineid võtta – meile ei makstud lõbutsemise eest, ütles Mordis –, aga see oli teistmoodi, sest kui seda võtsid, siis ei olnud liibuvat biokileülikonda vaja ja paljud kliendid maksid sedaviisi rohkem. Soomused katsetasid BlyssPlussi ReJoovi jaoks, nii et ega nad seda niisama maiustusena ei jaganud – see oli peamiselt tippklientide jaoks –, aga ma tahtsin hirmsasti seda proovida.

Me saime Värvisõja õhtutel alati kõva jootraha, ehkki tavalised Soomuste tüdrukud ei pidanud uusveteranidega madratsitööd tegema, sest meie olime väljaõppinud artistid ja iga vigastus läks kalliks maksma. Tavalise harjasetöö jaoks toodi ajutised töötajad – sissesmugeldatud eurorämps või teksmekslased või aasiasulamid ja tänavatelt kokku kahmitud punakalanoored, sest Värvisõja sellid tahtsid membraani, ja kui nad omadega valmis said, siis arvati sind saastunuks, kuni vastupidist tõendati, ja Soomused ei tahtnud kulutada kleeptsooni raha nende tüdrukute testimiseks ega ravimiseks. Ma ei näinud neid tüdrukuid kunagi kaks korda. Nad kõndisid sisse, aga ma ei usu, et nad välja kõndisid. Viletsamates klubides oleks neid kasutatud selliste meeste jaoks, kes oma vampiirifantaasiaid välja elasid, aga sinna juurde käis suu-vere-kontakt, ja nagu ma ütlesin, Mordis eelistas asju puhtana hoida.

Sel õhtul oli ühe Värvisõja mehe süles Starlite ja tegi oma tunnustvisti. Ta oli paabrusulekostüümis ja peaehisega, ja võib-olla nägi ta eest välja hunnitu, aga minu juurest paistis, nagu nühiks meest suur siniroheline hari – nagu tehtaks kuiva autopesu.

Teine mees vahtis Savonat, suu ammuli ja pea nii kaugele kuk-

lasse kallutatud, et oli selgrooga peaaegu täisnurga all. Kui tal haare libiseb, murrab ta mehe kaela. Kui see juhtub, mõtlesin ma, ei ole ta esimene mees, kes Soomuste tagauksest välja kärutatakse ja ilma riieteta tühermaale visatakse. Ta oli juba vanem mees, pealagi kiilas ja kuklas hobusesaba ning käsivars tätoveeringuid täis. Temas oli midagi tuttavat – võib-olla oli ta mitmendat korda –, aga väga hästi ma ei näinud.

Kolmas jõi ennast otse mutta. Võib-olla püüdis ta unustada, mida oli Värvisõja areenil teinud. Mina ise ei vaadanud kunagi Värvisõja areeni veebilehte. See oli liiga vastik. Ma teadsin sellest ainult meeste juttude järgi. Hämmastav, mida kõike nad räägivad, eriti kui oled kaetud kiiskavroheliste soomustega ja nad ei näe su tõelist nägu. Ilmselt tundub, nagu räägiks kalaga.

Midagi muud ei juhtunud, nii et ma helistasin Amanda moblale. Aga ta ei vastanud. Võib-olla ta magas kusagil Wisconsinis magamiskotis kägaras. Võib-olla istus ta lõkke ääres ja kaks teksmekslast mängisid kitarri ja laulsid ja Amanda laulis kaasa, sest ta oskas teksmeksi keelt. Võib-olla oli taevas kuu ja mõned koiotid ulgusid kauguses nagu vanas filmis. Ma lootsin seda.

25

Asjad muutusid mu elus, kui Amanda tuli minu juurde elama, ja muutusid jälle püha Euelli nädalal, kui ma olin peaaegu kolmeteistkümneaastane. Amanda oli vanem: talle olid juba päris tissid kasvanud. Kummaline, kuidas aega saab niimoodi mõõta.

Sel aastal pidime Amanda ja mina – ja Bernice samuti – koos vanemate lastega osalema Zebi kiskja-saaklooma suhete demonstratsioonil, kus meil tuli süüa tõelist saaklooma. Mul oli lihasöömisest ähmane mälestus HelthWyzeri linnaku ajast. Aga aednikud olid rõhutatult lihasöömise vastu, välja arvatud kriisi ajal, nii et mõte panna käntsakas veriseid lihaseid ja krõmpsluid suhu ja suruda need kurku oli tülgastav. Vandusin siiski, et ei hakka öökima, sest mina oleksin siis häbisse jäänud ja Zeb halvas valguses paistnud.

Amanda pärast ma mures ei olnud. Tema oli harjunud liha sööma, ta oli seda varem mitmeid kordi teinud. Ta näppas salaburgeri, mil iganes sai. Nii et tema võis mäluda ja neelata, nagu oleks see tühiasi.

Püha Euelli nädala esmaspäeval panime selga puhtad riided – eilsed puhtad – ja mina palmitsesin Amanda juuksed ja tema palmitses minu omad. „Primaadid mukivad," ütles selle kohta Zeb.

Me kuulsime Zebi duši all laulmas:

Sittagi keegi ei tee,
sittagi keegi ei tee,
ja nüüd me oleme supi sees,
sest sittagi keegi ei tee.

Olin hakanud seda hommikust laulmist pidama hubaseks hääleks. See tähendas, et kõik oli nagu ikka, vähemalt selleks päevaks.

Tavaliselt jäi Lucerne voodisse, kuni me olime läinud, osalt selleks, et Amandat vältida, aga täna oli ta köögialal, seljas tumedavärviline aednikukleit, ja ta tegi koguni süüa. Sellise ponnistuse oli ta viimasel ajal sagedamini ette võtnud. Ja meie eluruume hoidis ta ka paremas korras. Ta oli suutnud aknalaual kasvatada isegi ühe armetu tomatitaime. Ma arvan, et ta tahtis asju Zebi jaoks kenamaks teha, ehkki nad tülitsesid rohkem. Nad käskisid meid välja minna, kui nad tülitsesid, aga see ei tähendanud, et me poleks saanud pealt kuulata.

Tülitseti selle üle, kus Zeb oli, kui ta ei olnud Lucerne'iga. „Töötasin," oli kõik, mis Zeb ütles. Või: „Ära käi peale, kabujalakene." Või: „Sul pole vaja seda teada. Sinu enda pärast."

„Sul on keegi teine!" ütles siis Lucerne. „Litsi haisu on kaugele tunda!"

„Vau," sosistas Amanda. „Küll on ropp suu su emal!" Ja ma ei teadnud, kas tunda uhkust või häbi.

„Ei, ei," ütles Zeb tüdinult. „Miks ma peaksin kedagi peale sinu tahtma?"

„Sa valetad!"

„Oh Kristus helikopteris! Jäta kurat mu hing rahule!"

Zeb tuli dušikabiinist välja, vett tilkus põrandale. Ma nägin armi, kust teda oli lõigutud, kui ma olin kümneaastane: see ajas mulle judinad peale. „Kuidas mu väikestel pööbrattidel täna läheb?" küsis ta ja irvitas nagu troll.

Amanda naeratas mahedalt. „Suurtel pööbrattidel," ütles ta.

Hommikusöögiks olid oakotletid ja poolpehmeks keedetud tuvimunad. „Kena eine, tips," ütles Zeb Lucerne'ile. Ma pidin tunnistama, et see oli tõesti päris kena, ehkki selle oli teinud Lucerne.

Lucerne saatis Zebile siirupise naeratuse. „Ma tahtsin kindel olla, et te saate ikka korraliku kõhutäie," sõnas ta. „Kui mõelda, mida te ülejäänud nädala sööte. Tohletanud juurikaid ja hiiri ilmselt."

„Grillitud küülikut," ütles Zeb. „Ma võiks sihukesi näkitsejaid

kümme tükki ära süüa, ja kõrvale hiiri ja magustoiduks mõned friteeritud nälkjad." Ta kõõritas Amanda ja minu poole: ta püüdis meil südant pahaks ajada.

„Kõlab väga maitsvalt," ütles Amanda.

„Sa oled tõeline koletis," ütles Lucerne ja volksutas Zebi poole silmi.

„Kahju, et ma sinna juurde õlut ei saa," ütles Zeb. „Tule kaasa, tips, meil oleks veidi kaunistust vaja."

„Oh, ma arvan, et selle ma jätan vahele," ütles Lucerne.

„Sa ei tulegi meiega?" küsisin ma. Püha Euelli nädalal kõmpis Lucerne tavaliselt metsaradadel kaasa, kiskus maast mõne umbrohu, kaebas putukate üle ja pidas Zebi silmas. Tegelikult ma ei tahtnud teda seekord kaasa, aga ma tahtsin, et elu oleks tavaline, sest mul oli tunne, et kohe muutub kõik jälle teiseks nagu siis, kui mind HelthWyzeri linnakust välja tiriti. See oli ainult tunne, aga see ei meeldinud mulle. Ma olin aednikega harjunud, ma kuulusin nüüd siia.

„Ma kardan, et ma ei saa," ütles ta. „Mul on migreen." Tal oli ka eelmisel päeval migreen. „Lähen parem voodisse tagasi."

„Ma palun Tobyl läbi astuda," sõnas Zeb. „Või Pilaril. Las ajavad selle vana kurja valu minema."

„Kas oleksid nii kena?" Kannataja naeratus.

„Muidugi," vastas Zeb. Lucerne ei olnud oma tuvimuna söönud, nii et Zeb sõi selle tema eest ära. See oli nagunii ainult ploomisuurune.

Oad pärinesid aiast, aga tuvimunad olid meie oma katuselt. Taimi meil seal ei olnud, sest Aadam Üks ütles, et pind pole sobiv, aga meil olid tuvid. Zeb peibutas neid saiapuruga, liikudes pehmelt, et linnud ära ei ehmataks. Siis nad munesid ja siis rüüstas Zeb pesad. Tuvid ei olnud ohustatud liik, ütles ta, nii et sellest ei olnud lugu.

Aadam Üks ütles, et munad on võimalikud olevused, aga nad ei ole veel olevused: pähkel ei ole puu. Kas munadel on hing? Ei, aga neil on võimalik hing. Nii et kuigi paljud aednikud mune ei söönud, ei mõistnud nad seda ka hukka. Muna ees ei vabandatud enne selle valgu omastamist, ent vabandust tuli paluda ematuvilt ja

teda kingituse eest tänada. Ma kahtlen, kas Zeb viitsis vabandust paluda. Tõenäoliselt sõi ta salaja ka mõne tuviema.

Amanda sõi ühe tuvimuna. Mina samuti. Zeb sõi kolm, lisaks Lucerne'i oma. Temal läks vaja rohkem, sest ta oli suurem, ütles Lucerne: kui meie tema moodi sööksime, läheksime paksuks.

„Hiljem näeme, sõjaneitsid. Ärge kedagi maha tapke," ütles Zeb, kui uksest välja astusime. Ta oli kuulnud Amanda kubemelöögist ja silmakoukimisnipist ja tema teibitud servaga klaasitükist; ta viskas nende üle nalja.

26

Me pidime Bernice'i Buenavistast enne kooli kaasa võtma. Amanda ja mina olime tahtnud loobuda, aga me teadsime, et kui seda teeme, saame Aadam Ühe käest võtta, et ei käitu aednike vääriliselt. Bernice'ile ei meeldinud Amanda ikka veel, aga ega ta teda ka päriselt ei vihanud. Ta oli tema suhtes valvas, nagu ollakse mõne looma suhtes, näiteks väga terava nokaga linnu suhtes. Bernice oli tige, aga Amanda oli vintske, ja need on erinevad asjad.

Miski ei saanud asjade seisu enam muuta – seda, et Bernice ja mina olime kunagi olnud parimad sõbrad ja enam ei olnud. See tegi mu kohmetuks, kui Bernice'iga koos olin: ma tundsin end mingil moel süüdi. Bernice teadis seda ja ta püüdis leida viisi mu süütunnet väänata ja see Amanda vastu pöörata.

Välispidi olid me suhted ikkagi sõbralikud. Me kõndisime kolmekesi kooli ja koju või koristasime koos või käisime noore bioneeri korjeretkedel. Tegime sedasorti asju. Bernice ei tulnud kunagi juustutehasesse külla ja pärast kooli me koos temaga aega ei veetnud.

Teel Bernice'i juurde ütles Amanda sel hommikul: „Ma sain midagi teada."

„Mida?" küsisin mina.

„Ma tean, kus Burt käib viie ja kuue vahel kahel õhtul nädalas."

„Muhu-Burt? Mul kama!" ütlesin mina. Me mõlemad põlastasime teda, sest ta oli hale kaenlaalusekabistaja.

„Ei. Kuula. Ta käib samas kohas kus Nualagi," ütles Amanda.

„Nalja teed! Kus kohas?" Nuala flirtis, aga ta flirtis kõigi meestega. Tal oli lihtsalt selline komme, nagu kivine pilk oli Toby komme.

„Nad käivad äädikaruumis, kui seal ei juhtu kedagi olema."

„Ei või olla!" hüüatasin ma. „Päriselt?" Ma teadsin, et jutt oli seksist – enamik meie nalju puudutas seksi. Aednikud nimetasid seksi „generatiivseks aktiks" ja ütlesid, et see ei ole pilkamiseks sobiv teema, aga Amanda pilkas ikkagi. Selle üle võis itsitada, sellega võis kaupa teha, aga austusega sellesse suhtuda ei saanud.

„Pole ime, et Nuala tagumik niimoodi võdiseb," ütles Amanda. „See hakkab ära kuluma. See on nagu Veena vana diivan – üleni lötsis."

„Ma ei usu sind!" ütlesin ma. „Ei või olla, et ta seda teeb! Burtiga!"

„Ausõna ja sülitan üle õla," ütles Amanda. Ta sülitas. Ta oli hea sülitaja. „Miks siis Nuala muidu koos temaga sinna läheks?"

Meie, aednikulapsed, leiutasime tihti Aadamate ja Eevade suguelust rämedaid lugusid. Nende võim pisenes natuke, kui kujutlesime neid alasti kas üksteise seltsis või hulkuvate koertega või isegi Soomuste ja Sabade piltide rohenahksete tüdrukutega. Aga ikkagi, raske oli kujutleda Nualat oigamas ja Muhu-Burtiga nühkimas. „Nojah," ütlesin ma, „Bernice'ile me küll seda öelda ei saa!" Siis me naersime veel.

Buenavistas noogutasime rääbakale aednikunaisele, kes istus valvelaua taga, tegi sõlmpunutist ega vaadanud meie poolegi. Siis ronisime trepist üles, vältides kasutatud nõelu ja kondoome. Amanda kutsus seda maja Buenavista Kondoomiks, nii et nõnda kutsusin seda nüüd ka mina. Buenavista vürtsine seenelehk oli täna tugevam.

„Kellelgi on siin kasvandus," ütles Amanda. „Haiseb rohu järele." Tema oli autoriteet: ta oli elanud vägismaailmas, oli isegi mõnda uimastit pruukinud. Aga mitte palju, ütles ta, sest uimastid tegid nüriks, neid võis osta ainult usaldusväärsetelt inimestelt, sest rohu sees võis olla ükskõik mida, ja tema ei usaldanud eriti kedagi. Ma lunisin, et ta laseks ka minul proovida, aga ta ei lasknud. „Sa oled alles lapsuke," ütles ta. Või siis väitis ta, et sestpeale kui ta aednike juures elab, ei ole tal häid kontakte.

„Seal ei saa olla kasvandust," ütlesin ma. „See on Aednike maja. Ainult pööblajõukudel on kasvandused. Need on kõigest lapsed, kes siin öösiti suitsetavad. Pööblalapsed."

„Jah, ma tean," ütles Amanda, „aga see ei ole siin suits. See on rohkem kasvanduselõhn."

Kui me neljandale korrusele jõudsime, kuulsime ühe ukse tagant hääli – meeste hääli, neid oli kaks tükki. Hääled ei kõlanud sõbralikult.

„Rohkem mul ei ole," ütles üks hääl. „Ülejäänu toon homme."

„Persevest!" ütles teine. „Ära jura siin minuga!" Kostis mütsatus, nagu oleks midagi vastu seina lennanud; siis teine mütsatus ja sõnatu röögatus, valu- või viharöögatus.

Amanda müksas mind. „Roni edasi," ütles ta. „Kiiresti!"

Me jooksime trepist üles nii kiiresti kui suutsime. „See oli tõsine lugu," ütles Amanda, kui me kuuendale korrusele jõudsime.

„Mismoodi?"

„Mingi nässu läinud tehing," ütles Amanda. „Me pole seda kuulnud. Käitu nüüd normaalselt." Ta näis hirmul ja see hirmutas ka mind, sest Amandat polnud kerge hirmutada.

Me koputasime Bernise'i uksele. „Kop-kop," ütles Amanda.

„Kes seal on?" küsis Bernice'i hääl. Ilmselt ootas ta meid otse ukse taga, otsekui kartnuks, et me ei tulegi. See tundus mulle kurb.

„Gang," ütles Amanda.

„Kes gang?"

„Gangreen," ütles Amanda. Ta oli Shackie märgusõna omastanud ja nüüd kasutasime seda kolmekesi.

Kui Bernice ukse lahti tegi, nägin ma vilksamisi Juurika-Veenat. Ta istus pruunil plüüsdiivanil nagu tavaliselt, aga ta vaatas meid, nagu tõesti näeks meid. „Ära hilja peale jää," ütles ta Bernice'ile.

„Ta rääkis sinuga!" ütlesin ma Bernice'ile, kui me koridoris olime ja uks selja taga kinni vajus. Ma püüdsin olla sõbralik, aga Bernice oli tõrjuv. „Ja siis?" küsis ta. „Ega ta idioot ei ole."

„Mai öeldki, et on," vastasin ma külmalt.

Bernice vaatas mind korraks altkulmu. Isegi tema jõllitamisvõime ei olnud enam endine sestpeale, kui Amanda oli tulnud.

27

Kui me jõudsime Soomuste taha tühermaale, kus pidi toimuma kiskja-saaklooma demonstratsioon, istus Zeb seal kokkupandaval riidest laagritoolil. Tema jalgade juures oli riidekott, milles oli midagi sees. „Kas kõik on kohal? Väga hea," ütles Zeb. „Niisiis, kiskja-saaklooma suhted. Jahipidamine ja jälitamine. Millised on reeglid?"

„Näe, ilma et sind nähtaks," laulsime kooris. „Kuule, ilma et sind kuuldaks. Haista, ilma et sind haistetaks. Söö, ilma et sind söödaks."

„Ühe unustasite ära," ütles Zeb.

„Vigasta, ilma et sind vigastataks," ütles üks vanemaist poistest.

„Õige! Kiskja ei saa endale tõsist vigastust lubada. Kui ta ei saa jahti pidada, jääb ta nälga. Ta peab ründama äkitselt ja tapma kiiresti. Ta peab valima saaklooma, kes on ebasoodsamas olukorras – liiga noor, liiga vana, liiga armetu, et ära joosta või vastu hakata. Kuidas me väldime saakloomaks saamist?"

„Nii, et ei näe saaklooma moodi välja," laulsime vastu.

„Nii, et ei näe *selle kiskja* saagi moodi välja," ütles Zeb. „Lainelaudur näeb hai jaoks altpoolt välja hülge moodi. Püüdke kujutleda, kuidas te näete välja kiskja vaatepunktist."

„Ei tohi välja näidata hirmu," ütles Amanda.

„Õige. Ei tohi välja näidata hirmu. Ei tohi paista haige. Tehke end nii suureks, kui saate. See heidutab suuremaid jahipidajaid. Aga me ise oleme samuti suuremate jahipidajate hulgas. Miks me jahti peame?" küsis Zeb.

„Et süüa," ütles Amanda. „Muud korralikku põhjust ju ei ole."

Zeb irvitas ta poole, nagu teaksid seda saladust vaid nemad kahekesi. „Täpselt," ütles ta.

Zeb tõstis riidekoti üles, sidus lahti ja torkas käe sisse. Meile tundus, et tema vasak käsi jäi sinna väga kauaks. Siis tõmbas ta välja surnud rohekküüliku. „Sain selle Heritage Parkist. Küülikulõksust," ütles ta. „Silmusega. Neid saab ka perunksidejaoks kasutada. Nüüd me nülime saagi ja puhastame sisikonnast."

Sellele osale mõtlemine ajab mind siiani iiveldama. Vanemad poisid aitasid Zebi – nad ei pilgutanud silmagi, ehkki isegi Shackie ja Croze paistsid pisut pinevil. Sellised olid nad alati, ükskõik mida Zeb ütles. Nad vaatasid talle alt üles. Mitte ainult ta pikkuse pärast. Sellepärast et temal oli teadmust, ja seda teadmust nad austasid.

„Mis siis, kui jänes ei ole, noh, nagu surnud?" küsis Croze. „Selles püünises."

„Siis sa tapad ta ära," ütles Zeb. „Äsad kiviga vastu pead. Või võtad tagajalgadest ja virutad vastu maad." Lammast nii tappa ei saa, lisas ta, sest lammastel on kõva kolju: neil tuleb kõri läbi lõigata. Igaühe jaoks oli oma tõhusaim tapmisviis.

Zeb nülgis edasi. Amanda aitas, kui karvast rohelist nahka nagu kinnast pahupidi keerati. Püüdsin veresooni mitte vaadata. Need olid liiga sinised. Ega läikivaid kõõluseid.

Zeb lõikas lihatükid väga väikseks, et kõik saaksid maitsta, ja ka seepärast, et ta ei tahtnud meid sundida suuri tükke sööma. See oleks meile liig olnud. Siis küpsetasime lihatükke tulel, mille tegime üles paarist vanast lauajupist.

„Nii tulebki toimida, kui asjad on päris hullud," ütles Zeb. Ta ulatas mulle lihatüki. Ma panin selle suhu. Leidsin, et suudan mäluda ja neelata, kui üha kordan: „See on tegelikult oapuder, see on tegelikult oapuder ..." Lugesin sajani, siis oli see alla neelatud.

Aga mu suus oli küüliku maitse. Mul oli tunne, nagu oleksin söönud ninaveritsust.

Sel pärastlõunal toimus meil Elupuu loodusmaterjalide vahetus. Seda peeti Heritage Parki põhjaservas väikses pargikeses, mis jäi SolarSpace'i butiikide vastu. Seal oli liivakast ning kiik ja liumägi väikelastele. Seal oli ka savist, liivast ja õlgedest majake. Majas oli kuus tuba ja kaarjad ukseavad ja aknad, aga uksi ega aknaklaase ei

olnud. Aadam Üks ütles, et selle olid ehitanud ammused rohelised, vähemalt kolmkümmend aastat tagasi. Pööbratid olid spreivärviga pritsinud seintele oma sõnumeid ja märke: *Ma armstan tsse (BBQd). Ime mu kppi, see on orgaaniline! Olt srnd krdi rohekad!*

Elupuu ei olnud mõeldud ainult aednikele. Siin käisid müümas kõik, kes kuulusid Looduskauba võrgustikku – Fernside'i ühistu, Big Boxi Tagahoov, Golfgreeni rohelised. Meie vaatasime teistele ülalt alla, sest nende riided olid meie omadest kenamad. Aadam Üks ütles, et nende kaup oli moraalselt saastunud, ehkki neist ei kiiranud sünteetilist orjatöökurjust nii nagu vilkuvaist asjadest kaubanduskeskustes. Fernside'i omad müüsid glasuuritud keraamikat ja kirjaklambritest valmistatud ehteid, Big Boxi tüübid kootud loomakesi, Golfgreenis tehti vanade ajakirjade kokkurullitud paberist maitsetuid käekotte ja kasvatati golfiradade kõrval kapsaid. Õige mul asi, ütles Bernice, aga muru pritsivad nad ikka, nii et need paar kapsast nende hingi ei päästa. Bernice muutus üha vagamaks. Võib-olla asendas see talle kuidagi seika, et tal ei olnud tõelisi sõpru.

Elupuule kogunes palju noobleid ja trenditeadlikke inimesi. Rikkureid SolarSpace'i väravate tagant, Fernside'i eputisi, isegi linnakutest tuli inimesi osa saama turvalisest pööblaseiklusest. Nad väitsid, et eelistavad Aednike köögivilja supermarkettide kraamile ja isegi niinimetatud talupoodidele, kus – väitis Amanda – talunikuriietes inimesed ostsid kraami hulgimüügist ja viskasid need etnilistesse korvidesse ja ajasid hinna kõrgeks, nii et kuigi sildil oli lugeda „mahe", ei võinud seda uskuda. Aga aednike tooted olid ehtsad. Need olid ehtsusest läbi imbunud: aednikud võisid olla fanaatilised ja lõbusalt veidrad, aga vähemasti olid nad eetilised. Nii need inimesed rääkisid, sellal kui mina nende oste taaskasutuskilesse pakkisin.

Kõige hullem Elupuul abistades oli see, et pidime kandma noore bioneeri kaelarätti. See oli alandav, sest trendiinimesed võtsid tihti lapsed kaasa. Neil lastel olid peas kirjadega pesapallimütsid ja nad vahtisid meid ja meie kaelarätte ja ilmetuid riideid, nagu me oleksime ebardid, nad sosistasid omavahel ja naersid. Mina püüdsin neid eirata, Bernice trampis nende juurde ja käratas: „Mis

te vahite?" Amanda teguviis oli libedam. Ta naeratas neile, siis võttis välja teibitud klaasitüki ning lõikas kätte ja limpsas verd. Siis libistas verise keelega üle huulte ja sirutas käe välja, ning nad taganesid kärmelt. Amanda ütles, et kui tahad, et inimesed su rahule jätaks, siis pead käituma hullumeelselt.

Meil kolmel oli kästud seeneputka juures abiks olla. Tavaliselt olid seal Pilar ja Toby, aga Pilar ei tundnud end hästi, nii et Toby oli seekord üksi. Tema oli range: tuli seista sirgelt ja olla eriti viisakas.

Ma piidlesin rikkureid, kui need mööda kõndisid. Mõnel olid pastelsed teksad ja sandaalid, teistel oli kuhjadena kalleid nahku – alligaatorikingad, leopardiminiseelikud, orüksinahast käekotid. Nad heitsid mulle õigustava pilgu: *Mina ei tapnud, aga miks lasta sel raisku minna?* Mõtlesin, mis tunne võiks olla neid asju kanda – tunda teise olevuse nahka enda oma vastas.

Mõnel neist oli uus Mo'Hair – hõbedane, roosa, sinine. Amanda ütles, et Reoveelaguunis oli Mo'Hairi poode, mis meelitasid tüdrukud sisse, ja kui sa olid skalbisiirdamise ruumis, lõid nad su uimaseks, ja kui sa üles ärkasid, siis ei olnud sul mitte ainult teised juuksed, vaid ka teised sõrmejäljed, ja siis pandi sind membraanimajja luku taha ja sunniti harjatööle, ning isegi kui sa põgenesid, ei suutnud sa tõestada, kes sa oled, sest nad olid su identiteedi varastanud. See kõlas tõeliselt jõhkralt. Ja Amanda valetas mõnikord. Aga me olime sõlminud pakti, et teineteisele me ei valeta. Nii et ma mõtlesin, et see võib tõsi olla.

Kui olime koos Tobyga tund aega seeni müünud, kästi meil minna äädikaletti Nualat aitama. Selleks ajaks olime tüdinud ja lollitamistujus, ja iga kord kui Nuala kummardus leti alt kastist äädikat võtma, ôötsutasime meie tagumikku ja kihistasime pihku. Bernice läks näost üha punasemaks, sest teda me kampa ei võtnud. Ma teadsin, et see oli meist õel, aga miskipärast ei suutnud ma end pidurdada.

Siis pidi Amanda minema teisaldatavasse violettbioletti ja Nuala ütles, et ta peab rääkima Burtiga, kes müüs kõrvalputkas lehtedesse keeratud seepi. Niipea kui Nuala oli selja pööranud,

haaras Bernice mu käsivarrest ja väänas seda kahele poole korraga. „Räägi välja!" sisistas ta.

„Lase lahti," ütlesin mina. „Mida ma pean rääkima?"

„Sa tead küll, mida! Mis sul ja Amandal nii naljakat on?"

„Ei midagi!" vastasin ma.

Ta väänas kõvemini. „Olgu," ütlesin ma, „aga see ei meeldi sulle." Siis rääkisin ma talle Nualast ja Burtist ja mida nad äädikaruumis teevad. Küllap olin seda tahtnud ammu teha, sest see kõik purtsatas äkki välja.

„See on haisev vale!" hüüdis Bernice.

„Mis on haisev vale?" küsis Amanda, kes oli violettbioletist tagasi.

„Minu isa ei kepi Märga Nõida!" sisistas Bernice.

„Ma ei saanud midagi parata," ütlesin ma. „Ta väänas mu kätt." Bernice'i silmad olid punased ja vesised ja kui Amandat poleks olnud, oleks ta mulle äianud.

„Ren läheb mõnikord hoogu," ütles Amanda. „Tegelikult me ei tea täpselt. Me ainult *kahtlustame,* et su isa kepib Märga Nõida. Võib-olla ka mitte. Aga see on ju arusaadav, kui ta seda teeb, su ema on ju nii palju kesaolekus. Ilmselt läheb Burt väga kiima – ja sellepärast kabistabki väikeste tüdrukute kaenlaaluseid." Ta ütles seda kõike voorusliku, eevaliku häälega. See oli julm.

„Ta ei kepi," ütles Bernice. „Ta ei kepi!" Pisarad olid lähedal.

„Kui ta kepib," ütles Amanda vagura häälega, „siis sa peaksid valvel olema. Tähendab, kui minul oleks isa, siis ma küll ei tahaks, et ta kepiks kellegi teise kui mu ema generatiivset organit. See on räpane komme – nii antisanitaarne. Peab kogu aeg muretsema, et need pisikuid täis käed puudutavad sindki. Ehkki ma olen kindel, et ta ..."

„Ma vihkan, vihkan sind!" hüüdis Bernice. „Põle ja kärva!"

„See ei ole kuigi *andestav*, Bernice," ütles Amanda etteheitva häälega.

„Nii, tüdrukud," ütles Nuala, kes meie poole tõttas. „Kas kliente on? Bernice, miks su silmad nii punased on?"

„Mul on mingi allergia," ütles Bernice.

„Jah," ütles Amanda tõsiselt. „Ta ei tunne ennast hästi. Võib-

olla peaks ta koju minema. Aga võib-olla on see halvast õhust. Võib-olla peaks ta ninakoonuse ette panema. Kas sa ei arva nii, Bernice?"

„Amanda, sa oled nii *hooliv* tüdruk," ütles Nuala. „Jah, Bernice kullake, ma arvan, et sa peaksid kohe ära minema. Ja homme vaatame sulle allergia vastu ninakoonuse. Ma saadan sind natuke, kullake." Ja ta pani käe Bernice'ile õlgade ümber ja viis ta minema.

Ma ei suutnud uskuda, millega me just hakkama olime saanud. Mul oli kõhus samasugune õõnes tunne nagu siis, kui lased raskel asjal kukkuda ja tead, et see maandub su jalal. Me olime läinud liiga kaugele, aga ma ei teadnud, kuidas seda Amandale öelda, ilma et ta seda moraalilugemiseks pidanuks. Nagunii, tagasi võtta ei saanud enam midagi.

28

Just siis tuli meie putka juurde poiss, keda ma ei olnud kunagi varem näinud – teismeline, meist vanem. Ta oli kõhn, tumedapäine ja pikk, ja ta ei kandnud rikkurite moodi rõivaid. Lihtsalt musta.

„Millega saan teid aidata?" küsis Amanda. Me matkisime mõnikord Salaburgeri palgaorje, kui putkades töötasime.

„Mul on vaja Pilariga kokku saada," ütles ta. Ei naeratust, ei midagi. „Sellega on midagi valesti." Ta võttis seljakotist purgi Aednike mett. See oli kummaline, sest mis sai meega valesti olla? Pilar ütles, et see ei lähe kunagi pahaks, kui sinna just vett sisse ei satu.

„Pilar ei tunne ennast hästi," ütlesin ma. „Sa peaksid rääkima Tobyga – tema on seal teisel pool, seeneletis."

Poiss vaatas ringi, nagu oleks ärevil. Temaga koos ei paistnud olevat kedagi – ei sõpru ega vanemaid. „Ei," ütles ta. „Mul on Pilarit vaja."

Zeb tuli aedviljaleti tagant, kus ta müüs takjajuuri ja hanemaltsa. „Kas midagi on lahti?" küsis ta.

„Ta otsib Pilarit," ütles Amanda. „Mingi mee pärast." Zeb ja poiss vaatasid teineteisele otsa ning mulle tundus, et Zeb raputas kergelt pead.

„Kas mina ei kõlba?" küsis Zeb.

„Ma arvan, et Pilarit on vaja," ütles poiss.

„Amanda ja Ren viivad su sinna," sõnas Zeb.

„Aga kes äädikat müüb?" küsisin ma. „Nuala pidi ära minema."

„Ma hoian silma peal," ütles Zeb. „See on Glenn. Hoolitsege tema eest kenasti. Ära lase neil ennast elusalt ära süüa," lisas ta Glennile.

Me suundusime piki pööblatänavaid Eedenikalju katuseaia poole. „Kust sa Zebi tunned?" küsis Amanda.

„Noh, ma tundsin teda varem," ütles poiss. Ta ei olnud kuigi jutukas. Ta ei tahtnud isegi meie kõrval kõndida: paari kvartali järel jäi ta meist natuke maha.

Me jõudsime Aednike maja juurde ja ronisime tuletõrjetrepist üles. Udu-Philo ja Katuro Mutrivõti olid üleval – me ei jätnud seda kohta kunagi valveta, et pööbratid ei saaks sisse hiilida. Katuro parandas üht kastmisvoolikut; Philo lihtsalt muheles.

„Kes see on?" küsis Katuro poissi nähes.

„Zeb käskis meil ta siia tuua," ütles Amanda. „Ta otsib Pilarit."

Katuro noogutas üle õla. „Kesaonnis."

Pilar lebas lamamistoolis. Malelaud oli ta kõrvale üles seatud, kõik nupud omal kohal, ta ei olnud mänginud. Ta nägi üsna vilets välja – kuidagi kokkuvajunud. Ta silmad olid kinni, aga ta tegi need lahti, kui kuulis meid tulemas. „Tere, kulla Glenn," ütles ta, nagu oleks teda oodanud. „Ma loodan, et sul tülinat ei olnud."

„Ei mingit tülinat," ütles poiss. Ta võttis purgi välja. „Ei ole hästi," ütles ta.

„Kõik on hästi," ütles Pilar. „Suures plaanis. Amanda, Ren, kas te tooksite mulle klaasi vett?"

„Ma lähen," ütlesin ma.

„Minge mõlemad," ütles Pilar. „Palun."

Ta tahtis, et me ära läheksime. Lahkusime kesaonnist nii aeglaselt kui suutsime. Tahtnuksin kuulda, mida nad räägivad – kindlasti mitte meest. Pilari väljanägemine heidutas mind.

„Ta ei ole pööblast," sosistas Amanda. „Ta on linnakust."

Olin seda isegi arvanud, aga küsisin: „Kuidas sa aru saad?" Linnakutes elasid korporatsiooniinimesed, kõik need teadlased ja äritegelased, kes Aadam Ühe sõnul hävitasid vanu liike ja tegid uusi ja hukutasid maailma, ehkki ma ei suutnud päriselt uskuda, et mu pärisisa HelthWyzeris seda teeb; aga ikkagi, kuidas Pilar saab mõnele linnakuinimesele teregi öelda?

„Mul on lihtsalt selline tunne," ütles Amanda.

Kui me veeklaasiga tagasi jõudsime, olid Pilari silmad jälle kinni. Poiss istus ta kõrval; ta oli liigutanud mõnda nuppu. Valge lipp oli sisse piiratud: üks liigutus, ja ta on kadunud.

„Aitäh," ütles Pilar ja võttis Amanda käest veeklaasi. „Ja aitäh tulemast, kallis Glenn," ütles ta poisile.

Poiss tõusis püsti. „Head aega siis," ütles ta kohmetult ja Pilar naeratas talle. Ta naeratus oli rõõmus, ent nõrk. Ma tahtsin teda kallistada, ta paistis nii pisike ja habras.

Kui me Elupuule tagasi läksime, kõndis Glenn meie kõrval. „Temaga on midagi tõsist lahti," küsis Amanda, „on ju nii?"

„Haigus on projektiviga," ütles poiss. „Seda on võimalik parandada." Jah – ta oli päris kindlasti linnakust. Ainult sealsed taibud rääkisin niimoodi: ei vastanud küsimusele otse, vaid ütlesid midagi üleüldist, nagu teaksid seda kindlalt. Kas nii rääkis ka mu pärisisa? Võib-olla.

„Nii et kui sina maailma looksid, siis teeksid selle paremini?" küsisin ma. Paremini kui Jumal, mõtlesin ma. Äkitselt tundsin end vagana nagu Bernice. Nagu Aednik.

„Jah," vastas ta. „Tegelikult teeksingi."

29

Järgmisel päeval läksime Bernice'ile Buenavista kompleksi järele nagu tavaliselt. Ma arvan, et me mõlemad tundsime häbi sellepärast, mida eelmisel päeval teinud olime – vähemasti mina tundsin. Aga kui me uksele koputasime ja ütlesime: „Kop-kop," ei vastanud Bernice: „Kes on?" Ta ei vastanud midagi.

„Siin Gang," hüüdis Amanda. „Gang green!" Ikka ei kostnud midagi. Ma võisin vaikust peaaegu tunda.

„Kuule, Bernice," ütlesin ma. „Tee uks lahti. Meie oleme."

Uks läks lahti, aga seal ei olnud Bernice. Seal seisis Veena. Ta vaatas meile otse silma ja ei paistnud kuidagimoodi kesas olevat. „Minge minema," ütles ta. Siis lõi ta ukse kinni.

Vaatasime teineteisele otsa. Mul oli väga halb tunne. Mis siis, kui me olime Bernice'ile oma Burti ja Nuala looga tõepoolest viga teinud? Mis siis, kui see ei olnudki tõsi? Algul oli kõik olnud pelk nali. Aga enam see nalja moodi ei tundunud.

Igal teisel püha Euelli nädalal oleksime koos Pilari ja Tobyga Heritage Parki seeni otsima läinud. Seal oli põnev, sest kunagi ei teadnud, mida nägema satub. Seal võis näha pööblaperekondi, kes einestasid ja tülitsesid, ja me hoidsime nina kinni, et säriseva liha haisu vältida; põõsastes kabistas paarikesi, või jõid seal kodutud otse pudelist või norskasid puu all, või jõlkus seal sakris peaga hulle, kes iseendaga rääkisid või röökisid, või süstivaid narkareid. Kui me rannani välja läksime, võis seal leida bikiinides päevitavaid tüdrukuid ja Shackie ja Croze ütlesid *Nahavähk*, et nende tähelepanu püüda.

Või siis tulid mõned CorpSeCorpsi mehed avaliku turvateenistuse salgast inimestele ütlema, et nad paneksid prügi selleks

ettenähtud kohta, ehkki tegelikult – väitis Amanda – otsisid nad pisikaubitsejaid, kes tegid äri ilma jõugusõpru asjasse pühendamata. Siis võis kuulda pritspüssi kuuma *sipsipsippi* ja mõnda karjatust. Vägivaldne käitumine, ütlesid nad kõrvalseisjatele, kui mehe minema lohistasid.

Aga sel päeval jäi meie Heritage Parki retk ära, sest Pilar oli haige. Nii et selle asemel oli meil Muhu-Burtiga Soomuste ja Sabade tagusel tühermaal metsbotaanika tund.

Meil olid kaasas tahvlid ja kriidid, sest metstaimi me joonistasime, see aitas neid paremini meelde jätta. Siis pühkisime joonistused ära ja taim jäi meie pähe. Kõige paremini aitab asju näha just see, kui neid joonistada, ütles Burt.

Burt kappas tühermaal ringi, noppis midagi maast ja tõstis meile vaatamiseks üles. „*Portulaca oleracea,*" ütles ta. „Harilik nimetus portulak. Esineb viljelduna ja metsikuna. Eelistab häiritud mulda. Pange tähele punast vart, vahelduvaid lehti. Hea omega-3 rasvhapete allikas." Ta tegi pausi, kortsutas kulmu. „Pooled teist ei vaata ja pooled ei joonista," ütles ta. „See võib teie elu päästa! Me räägime siin peatoidusest. Peatoidusest. Mis on peatoidus?"

Tühjad pilgud, vaikus. „Peatoidus," ütles Muhk, „on see, mis keha toidab. See on toit. Toit! Kust tuleb toit?"

Me leelutasime üheskoos: „Kõik toit tuleb maast."

„Õige!" ütles Burt. „Maast! Ja suurem osa inimesi ostab seda supermarketist. Mis juhtuks, kui äkki ei oleks enam supermarkette? Shackleton?"

„Siis tuleb toitu katusel kasvatada," vastas Shackie.

„Oletame, et katuseid enam ei ole," küsis Muhk, kes hakkas näost roosatama. „Kust siis toitu saada?" Jällegi tühjad pilgud. „Siis tuleb tegeleda *korilusega*," ütles Muhk. „Crozier, mida tähendab tegeleda *korilusega*?"

„Värki otsida," ütles Croze. „Sellist värki, mille eest ei maksa. Noh, nagu varastaks." Me naersime.

Muhk ignoreeris seda. „Ja kust sa sellist *värki* leiaksid? Quill?"

„Äritänavalt?" pakkus Quill. „Nagu sealt tagant. Kuhu nad värki välja viskavad, nagu vanu pudeleid ja ..." See Quill oli natuke

juhm, aga ta ka mängis juhmi. Poisid tegid nii, et Muhku endast välja viia.

„Ei-ei!" karjus Muhk. „Mitte kellegi äravisatud värki ei ole siis olemas! Te ei ole kunagi siit pööblast ju väljas käinud? Te ei ole kunagi näinud *kõrbe*, te ei ole kunagi olnud *näljas*! Kui Veeta Uputus saabub, siis võite ju isegi vastu pidada, aga te nälgite. Miks? Sest te ei ole tähele pannud! Miks ma üldse oma aega teie peale raiskan?" Iga kord, kui Muhk tundi andis, pudenes ta üle mingi nähtamatu ääre ja hakkas karjuma.

„Niisiis," ütles ta, kui oli maha rahunenud. „Mis taim see on? Portulak! Mida sellega teha saab? Süüa. Joonistage nüüd edasi. Portulak! Pange tähele lehtede ovaalset kuju! Pange tähele, kuidas nad läigivad! Vaadake vart! Jätke see meelde!"

Ma mõtlesin: see ei saa olla tõsi. Ma ei saanud aru, kuidas keegi – isegi Märg Nõid Nuala – võis küll Muhu-Burtiga seksida. Ta oli nii kiilas ja higine. „Kretiinid," pomises ta omaette. „Miks ma üldse vaeva näen?"

Siis jäi ta vait. Ta vaatas midagi meie selja taga. Me pöörasime ringi: seal, aiaaugu kõrval, seisis Veena. Ta oli end augustläbi pressinud. Tal olid ikka veel sussid jalas; kollane lapsetekk oli üle pea heidetud nagu sall. Tema kõrval seisis Bernice.

Nad lihtsalt seisid seal. Nad ei liikunud. Siis tuli läbi aia ka kaks CorpSeCorpsi meest. Nad olid lahinguvalmis, oma helkivais hallides vormides olid nad otsekui miraaž. Pritspüssid olid neil käes. Ma tundsin, kuidas mu näost kogu veri minema valgus; mõtlesin, et hakkan oksele.

„Mis lahti?" hõikas Burt.

„Paigal!" ütles üks korpusemeestest. Ta hääl oli väga vali, kiivri sees oli mikrofon. Nad liikusid edasi.

„Hoidke kaugemale," ütles Burt meile. Ta nägi välja, nagu oleks taseriga pihta saanud.

„Tulge meiega kaasa," ütles üks CorpSe meestest, kui nad meieni olid jõudnud.

„Mida?" küsis Burt. „Ma ei ole midagi teinud!"

„Illegaalne marihuaanakasvatus musta turu jaoks," ütles teine. „Parem on, kui te vastu ei hakka."

Nad viisid Burti aiaaugu juurde. Me kõik lonkisime vaikselt nende kannul – me ei saanud aru, mis toimub.

Kui nad Veena ja Bernice'i juurde jõudsid, sirutas Burt käed välja. „Veena! Kuidas see juhtus?"

„Sa sitane degenerant!" hüüdis Veena talle. „Silmakirjatseja! Hoorapoeg! Kui lolliks sa mind pead?"

„Millest sa räägid?" küsis Burt anuvalt.

„Ju ma olin sinu arvates su mürgirohtudest nii umbes, et ei taibanud enam mõhkugi," ütles Veena. „Aga ma sain teada. Mida sa selle lehma Nualaga teed! Ega tema ei ole see kõige hullem. Väärakas persevest!"

„Ei," ütles Burt. „Ma vannun! Mitte kunagi ... Ma lihtsalt ..."

Ma vaatasin Bernice'i: ma ei saanud aru, mida ta tunneb. Ta nägu ei olnud isegi punane. See oli tühi nagu tahvel. Tolmjasvalge.

Läbi aiaaugu astus Aadam Üks. Ta paistis alati teadvat, kui midagi ebatavalist toimus. Amanda ütles, et Aadam Ühel oleks justkui telefon. Ta pani käe Veena kollasele lapsetekile. „Kallis Veena, sa oled kesaolekust välja tulnud," ütles ta. „Kui tore. Me oleme selle eest palvetanud. Mis siin õieti lahti on?"

„Astuge palun eest, härra," ütles esimene korpusemees.

„Miks sa seda mulle teed?" ulgus Burt Veenale, kui teda edasi nügiti.

Aadam Üks tõmbas sügavalt hinge. „See on kahetsusväärne," ütles ta. „Vahest oleks mõistlik mõtiskleda meie kõigi inimlike nõrkuste üle ..."

„Sa oled idioot," ütles Veena talle. „Burt on pidanud Buenavistas suurt kasvandust, otse teie pühade aednikuninade all. Ja ta on otse teie nina all äritsenud teie lollakal turul. Need nunnud lehtedesse mässitud seebitükid ei olnudki kõik seebid. Ta tegi kõva äri!"

Aadam Üks näis kurblik. „Raha on kohutav kiusatus," ütles ta. „See on haigus."

„Lollpea," ütles Veena. „Orgaaniline botaanika, hea nali!"

„Ma ütlesin sulle, et Buenavistas on kasvandus," sosistas Amanda mulle. „Muhk on kõrvuni pasa sees."

*

Aadam Üks ütles, et me peaksime kõik koju minema, ja seda me tegimegi. Mul oli Burti pärast tõsiselt halb tunne. Ma suutsin ette kujutada ainult seda, et sel päeval, kui me Elupuul Bernice'i vastu nii õelad olime, oli ta koju läinud ning rääkinud Veenale, et Burt ja Nuala seksivad, oli rääkinud ka kaenlaaluste kabistamisest, ja see oli teinud Veena nii armukadedaks ja vihaseks, et ta oli CorpSeCorpsiga ühendust võtnud ja süüdistuse esitanud. CorpSeCorps kehutas inimesi seda tegema – naabreid ja pereliikmeid üles andma. Selle eest võis isegi raha saada, ütles Amanda.

Ma ei mõelnud midagi halba, mitte sedasorti halba. Aga näe, mis välja tuli.

Ma mõtlesin, et peaksime minema Aadam Ühe juurde ja rääkima, mida olime teinud, aga Amanda ütles, et sellest ei oleks mingit kasu, asja see ei parandaks, vaid tooks meile ainult veel rohkem jama kaela. Tal oli õigus. Aga paremini ma end sellest ei tundnud.

„Aja nina püsti," ütles Amanda. „Ma varastan sulle midagi. Mida sa tahaksid?"

„Telefoni," ütlesin ma. „Lillat. Nagu sinul."

„Olgu," ütles Amanda. „Ma tegelen sellega."

„See on sinust väga kena," ütlesin ma. Ma püüdsin häälde panna indu ja mõista anda, et ma hindan seda, aga ta sai aru, et ma teesklen.

30

Järgmisel päeval teatas Amanda, et tal on üllatus, mis mu tuju kindla peale paremaks teeb. See on Varinguaugu äritänaval, ütles ta. Ja see oli tõesti üllatus, sest kui me sinna jõudsime, jõlkusid holospinneriputka rusude ümber Shackie ja Croze. Ma teadsin, et mõlemad on Amandast sisse võetud – kõik poisid olid –, ehkki Amanda käis koos nendega ainult kambas.

„Kas saite?" küsis ta neilt. Nad irvitasid ujedalt vastu. Shackie oli viimasel ajal kõvasti kasvanud: ta oli pikk ja vilajas, tumedakulmuline. Croze oli samuti kasvanud, ent laiusesse niisama palju kui pikkusesse; lõual olid tal õlekarva udemed. Varem ei olnud ma eriti mõelnud, kuidas nad välja näevad – mitte üksipulgi –, aga nüüd tabasin end neid teisiti vaatamast.

„Siin," ütlesid nad. Nad ei paistnud päris hirmunud, ent siiski valvsad. Nad kontrollisid, et keegi ei näeks, ja siis pressisime kõik end putkasse, kust inimesed said oma kujutise äritänavale keerutada. See oli mõeldud kahele, nii et me pidime väga lähestikku seisma.

Sees oli palav. Tundsin meie kehade kuumust, nagu oleksime haiged ja õhetaksime palavikust, ja tundsin Shackiest ja Croze'ist õhkuvat kuivanud higi ja vana puuvilla ja mustuse ja rasvase peanaha lõhna – nii me lõhnasime kõik –, millesse segunes nende vanema poisi lõhna, seene ja veinipära lõhna; ning Amanda lillelõhna, millel oli kerge muskuse- ja verehõng.

Ma ei osanud öelda, kas ma lõhnasin nende moodi. Öeldakse, et iseenda lõhna ei saa kunagi päriselt tunda, sest sellega ollakse nii harjunud. Tahtnuksin, et oleksin üllatusest varem teadnud, sest siis oleksin kasutanud varukshoitud roosiseebijääke. Ma lootsin, et ma ei haisenud musta aluspesu või umbunud jalgade järele.

Miks me tahame teistele inimestele meeldida, isegi kui me neist tegelikult eriti ei hooli? Ma ei tea, aga nii see on. Ma seisin seal ja haistsin kõiki neid lõhnu ja lootsin väga, et Shackie ja Croze'i meelest olen ma ilus.

„Siin see on," ütles Shackie. Ta võttis välja riidetüki, kuhu oli midagi sisse mähitud.

„Mis see on?" küsisin ma. Ma kuulsin iseenda häält: plikalikku ja piiksuvat.

„Üllatus," ütles Amanda. „Nad hankisid meile natuke seda superrohtu. Seda kraami, mida Muhu-Burt kasvatas."

„Ei või olla!" ütlesin ma. „Ostsite või? CorpSeCorpsilt?"

„Pätsasime," ütles Shackie. „Me hiilisime Buenavista taha – seda me oleme ohtrasti teinud. Korpusemehed käisid eesuksest sisse ja välja, nad ei pannud meid tähelegi."

„Ühel keldriaknal trellid logisevad – sealtkaudu käisime trepikojas pidutsemas," ütles Croze.

„Nad olid kotid keldrisse pannud," ütles Shackie. „Nad koristasid vist kõik kasvanduseruumid tühjaks. Juba hingamisest võis pilve jääda."

„Näita," ütles Amanda. Shackie rullis riide lahti: seal olid kuivatatud ja peenikesteks ribadeks rebitud lehed.

Ma teadsin, mida Amanda uimastitest arvas: et nii kaotasid kontrolli oma mõistuse üle ja et see oli riskantne, sest andis teistele inimestele eelise. Ja seda võis tarvitada ülemäära palju, nagu tegi Udu-Philo. Ja siis kaotasid sa viimsegi mõistuseraasu, nii et kõigil oli ükskõik, kas sa kaotasid selle üle kontrolli või mitte. Ja seda võis suitsetada ainult koos inimestega, keda usaldad. Kas ta usaldas Shackiet ja Croze'i?

„Oled sa seda kraami proovinud või?" küsisin sosinal Amandalt.

„Veel ei ole," sosistas Amanda vastu. Miks me sosistasime? Olime neljakesi nii lähestikku, et Shackie ja Croze kuulsid kõike.

„Siis ma ei taha," ütlesin ma.

„Aga ma tegin kaupa!" Ta hääl oli äge. „Tegin paljuga kaupa!"

„Mina olen seda sitta teinud," ütles Shackie. *Sitta* ütles ta oma kõige vingema häälega. „See on ilgelt lahe!"

„Mina olen ka proovinud, niuke tunne nagu õhus oleks," ütles Croze. „Nagu mõni kuradi lind!" Shackie rullis juba lehti, juba süütas, juba tõmbas sisse.

Kellegi käsi oli mu tagumikul, ma ei teadnud, kelle. See ronis ülespoole, kobas mu kotja aednikukleidi all. Ma tahtsin öelda, jäta järele, aga ei öelnud.

„Proovi ainult," ütles Shackie. Ta võttis mu lõuast kinni ja torkas oma suu minu suhu ja puhus mu suitsu täis. Ma köhisin ja ta tegi seda uuesti ja mu pea käis metsikult ringi. Siis nägin ma selgelt pimestaveredat helendavat küülikut, kelle me olime sel nädalal ära söönud. See vahtis mind oma surnud silmadega, ainult et silmad olid oranžid.

„Seda on liiga palju," ütles Amanda. „Ta ei ole harjunud!"

Siis hakkas mul kõhus keerama ja ma oksendasin. Ma arvan, et nende kõigi peale. Ei, mõtlesin ma, milline lollpea. Ma ei tea, kui kaua see kõik kestis, sest aeg oli nagu kumm, mis venis nagu pikk elastne köis või tohutu närimiskumm. Siis plaksas see tillukeseks mustaks ruuduks ja ma kaotasin teadvuse.

Kui ma üles ärkasin, istusin ma keset kaubanduskeskust, selg vastu katkist purskkaevu, ma olin ikka veel uimane, aga paha mul ei olnud: pigem kõik nagu hõljus. Kõik näis kauge ja kumav. Võib-olla saan ma käe tsemendist läbi torgata, mõtlesin ma. Võib-olla on kõik pitsist – kübemetest tehtud ja Jumal keskel, nagu Aadam Üks ütleb. Võib-olla olen ma suits.

Meie vastas oli poeaken otsekui kastitäis jaanimardikaid, nagu elavad tsekiinid. Seal käis pidu, ma kuulsin muusikat. Tinisev ja pentsik liblikapidu: küllap nad tantsivad oma niitpeenikestel liblikajalgadel. Kui ma ainult püsti suudaksin tõusta, mõtlesin ma, siis võiksin ka mina tantsida.

Amanda käsivars oli mu ümber. „Kõik on korras," ütles ta. „Sinuga on kõik kombes." Shackie ja Croze olid ikka veel seal ja tundusid tigedad. Vähemalt Croze oli, rohkem kui Shackie, sest Shackie oli peaaegu niisama sassis kui mina.

„Noh, millal sa ära maksad?" küsis Croze.

„See ei töötanud," ütles Amanda. „Järelikult mitte kunagi."

„Nii see kaup ei olnud," ütles Croze. „Kaup oli nii, et me toome kraami. Me tõime. Nii et sina oled meile võlgu."

„Kaup oli nii, et Ren olgu õnnelik," ütles Amanda. „Ta ei ole. Lugu läbi."

„Kaugel sellest," ütles Croze. „Sa oled meile võlgu. Maksa ära."

„Eks sa sunni," ütles Amanda. Ta hääles oli ohtlik varjund, nii rääkis ta pööbrattidega, kui need liiga lähedale tulid.

„Mis iganes," ütles Shackie. „Mil iganes." Teda ei paistnud see morjendavat.

„Sa oled kaks keppi võlgu," ütles Croze. „Kummalegi ühe. Me riskisime kõvasti, me oleks võinud surma saada!"

„Ära näri," ütles Shackie. „Ma tahan ainult su juukseid puudutada," ütles ta Amandale. „Sa lõhnad nagu iiriskomm." Ta oli ikka veel uimas.

„Tõmba uttu," ütles Amanda. Ja küllap nad tõmbasidki, sest kui ma järgmine kord üles vaatasin, siis neid ei olnud.

Selleks ajaks tundsin end normaalsemalt. „Amanda," ütlesin ma. „Ma ei suuda uskuda, et sa nendega kaupa tegid." Ma tahtsin öelda: minu pärast. Aga kartsin, et hakkan nutma.

„Kahju, et ei töötand," ütles ta. „Ma tahtsin ainult, et sul parem hakkaks."

„Mul ongi parem," ütlesin ma. „Kergem." See oli tõsi, osalt seetõttu, et ma olin hulga veeraskust endast välja öökinud, aga osalt ka Amanda tõttu. Ma teadsin, et ta oli varem sellist kaupa teinud toidu pärast, kui ta pärast Texase orkaane näljas oli, aga ta oli mulle öelnud, et talle polnud see kunagi meeldinud ja see oli puhtalt äriasi, nii et enam ta seda ei teinud, sest polnud tarvis. Ja ei olnud ka seekord tarvis, aga ta oli seda ikkagi teinud. Ma ei teadnudki, et ma talle nii väga meeldisin.

„Nüüd on nad su peale vihased," ütlesin ma. „Nad maksavad kätte." Aga see ei tundunud kuigi tähtis, sest ma olin ikka veel pilves nagu mesilane.

„Ma ei muretse," ütles Amanda. „Nendega saan ma hakkama."

MUTIPÄEV

MUTIPÄEV

KAHETEISTKÜMNES AASTA

MAA-ALUSEST ELUST
AADAM ÜHE SÕNAD

Kallid sõbrad, kallid kaasimetajad, kallid kaasolevused!

Ma ei näita näpuga, sest ma ei tea, kuhu näidata; aga nagu me äsja kogesime, võivad kuritahtlikud kuulujutud segadust külvata. Hooletu märkus võib olla otsekui prügikasti visatud sigaretikoni, mis hõõgub, kuni lahvatab leekidesse ja neelab kogu ümbruskonna. Valvake edaspidi oma sõnu.

Paratamatult võivad teatud sõprussuhted anda ainet sobimatuteks märkusteks. Aga meie ei ole šimpansid: meie emased ei hammusta rivaalitsevaid emaseid, meie isased ei karga emaste kallale ega tao neid okstega. Vähemalt mitte enamasti. Igasugused paarisuhted võivad kaasa tuua paineid ja kiusatust – ent ärgem suurendagem seda painet ega tõlgendagem seda kiusatust valesti.

Me tunneme puudust oma kunagisest Aadam Kolmeteistkümnest, Burtist, ja tema naisest Veenast ning väiksest Bernice'ist. Andestagem see, mis tuleb andestada, ning ümbritsegem nad oma südames valgusega.

Edasi, oleme tuvastanud hüljatud autoparandustöökoja, mille saab muuta mugavaks koduks, kui on läbi viidud meie kavatsetud rottide ümberpaigutamine. Ma olen kindel, et FenderBender Body Shopi rotid on Buenavistas väga õnnelikud, kui kord on avastanud kõik toiduvõimalused, mida sel on pakkuda.

Teil on kindlasti hea meel kuulda, et ehkki Buenavista seenepeenrad on meie jaoks kadunud, on Pilar hoidnud tallel kõigi meie hinnatud liikide niidistiku, ja me rajame oma seenepeenrad Heaolukliiniku keldrisse, kuni on leitud niiskem paik.

Täna tähistame mutipäeva, meie maa-aluse elu püha. Mutipäev on laste püha ja meie lapsed on usinalt töötanud ning Eedenikalju katuseaeda kaunistanud. Kammidest vormitud pisikeste küünistega mutid, läbipaistvatest kilekottidest ümarussid, täistopitud

sukkpükstest ja niidist vihmaussid, sitasitikad – milline tunnistus on see meile Jumalast antud loomisvõimest, mille kaudu isegi kasutu ja äravisatu võib saada tähendusetusest päästetud.

Me kipume silmapaari vahele jätma neid imetillukesi, kes meie seas elunevad; ometi, ilma nendeta ei oleks olemas ka meid endid, sest igaüks meist on silmale nähtamatute eluvormide aed. Mis me oleksime ilma floorata, mis asustab meie seedetrakti, või bakteriteta, mis kaitsevad meid vaenulike sissetungijate eest? Me kihame rahvahulkadest, mu sõbrad – musttuhat eluvormi roomab meie jalge all ja – ma lisaksin – meie varbaküünte all.

Tõsi, mõnikord vaevavad meid nanobiovormid, kellest me eelistaksime vabad olla, nagu nääpsulest, kidauss, kubemetäi, naaskelsaba ja puuk, rääkimata vaenulikest bakteritest ja viirustest. Aga mõelge neist kui Jumala tillukestest inglitest, kes teevad Tema äraarvamatut tööd omal moel, sest ka need olevused elunevad igikestvas meeles ja säravad igikestvas valguses ning on osakesed loomise polüfoonilisest sümfooniast.

Mõelge ka Tema töölistele maa sees! Ilma vihmausside ja ümarusside ja sipelgate ja nende lõputu maaharimiseta taheneks maa tsemenditaoliseks massiks ja lämmataks kõik elava. Mõelge vaklade antibiootilistele omadustele ja mitmesugustele hallitustele ja meele, mida valmistavad meie mesilased, ja mõelge ka ämblikuvõrgule, mis on nii kasulik verejooksu peatamisel. Iga haiguse jaoks on Jumal andnud oma suurest looduse ravimikapist arstimi!

Raisamardikate ja lagundavate bakterite tööga lammutatakse meie lihalikud elupaigad taas algosakesteks, et rikastada teiste olevuste elu. Kui väga olid eksiteel meie esivanemad, kui surnukehi säilitasid – palsameerisid, ehtisid, mausoleumidesse sulgesid. Milline koledus – muuta hinge kest jõletuks fetišiks! Ja lõppude lõpuks, kui isekas! Kas ei pea me tasuma elu kingitust, kinkides iseend elule, kui selleks aeg kord käes?

Kui järgmine kord hoiate käes niisket komposti, lausuge vaikne palve tänuks kõigile maa eelmistele olevustele. Las teie sõrmed pigistavad kujutluses armastavalt neist igaühte. Sest kahtlemata on nad meiega, alati kohal selles toitvas maatriksis.

Ühinegem nüüd meie Pungade ja Õite kooriga ning laulgem traditsioonilist mutipäeva laste kiidulaulu.

Me kiidame tillukest mutti,
maapõues kes kaevamas teid,
nematoodi ja sipelgat, ussi,
kus iganes leiaks me neid.

Neil olendeil pimedus ümber,
inimsilm vaevalt seda küll näeb;
muld nende jaoks otsekui kamber,
mis öö meile, nendele päev.

Nad künnavad, harivad mulda,
neilt turgutust saab iga taim.
Kui poleks Jumal neid loonud,
maa oleks vaid kõrb, kõrb vaid.

Raisamardikad, väikesed putukad,
muudkui otsivad kohta, kus olla.
Algosiks meid muudavad mutukad,
nad teevad meid luuni puhtaks.

Nüüd Jumala väikesel' teenreil',
kes teenivad mullas meid,
rõõmsalt väljendagem tänu,
sest Jumal nii heaks peab neid.

„Jumala Aednike lauluraamatust"

31

TOBY. MUTIPÄEV

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Kui tulvaveed raevutsevad, tuleb lugeda päevi, ütles Aadam Üks. Tuleb jälgida päikesetõuse ja kuu muutumisi, sest igale asjale on määratud aeg. Mediteerides ärge rännake oma siserändudel nii kaugele, et sisenete ajatusse enne selle aega. Kesaseisundis ärge laskuge tasemele, mis on taastõusuks liiga sügav, muidu saabub öö, mille kõik tunnid on teile ühesugused, ja siis ei ole enam lootust.

Toby peab päevadel järge vanal AnooYoo pargispaa märkmepaberil. Iga roosa lehe ülaservas on kaks pikkade ripsmetega silma, üks neist pilgutab, ja värviline musisuu. Talle meeldivad need silmad ja naeratavad suud: nad on omal moel seltsiks. Iga uue lehe serva märgib ta Aednike püha või pühakupäeva. Ta võib ikka veel need kõik peast üles lugeda: püha E. F. Schumacher, püha Jane Jacobs, püha Sigurdsdottir Gullfossist, raisakotkaste kaitsja püha Wayne Grady, püha James Lovelock, õnnistatud Gautama Buddha, varjulise kohvi pühak püha Bridget Stutchbury, botaanilise nomenklatuuri pühak püha Linnaeus, krokodilliliste püha, juura kiltkivi kaitsja püha Stephen Jay Gould, nahkhiirte kaitsja püha Gilberto Silva. Ja kõik ülejäänud.

Iga pühaku nime alla kirjutab ta oma majapidamismärkmeid: mida istutas, mida võttis üles, missugune oli kuufaas, millised putukad külas käisid.

Mutipäev, kirjutab ta nüüd. *Kahekümne viies aasta. Pesta pesu. Kuu kolmandas veerandis.* Mutipäev oli osa püha Euelli nädalast. See ei olnud kuigi tore aastapäev.

Aga helgema külje pealt peaks nüüd leiduma paljukaid, küpseid paljukaid. Siirdgeense paljuka voorus on see, et ta kannab vilja igal aastaajal. Võib-olla läheb ta pärastlõunal neid korjama.

*

Kahe päeva eest – püha Orlando Garrido, sisalike pühaku päeval – tegi ta sissekande, mis ei puudutanud aiapidamist. *Hallutsinatsioon?* oli ta kirjutanud. Ta mõlgutleb nüüd selle sissekande üle. Siis tundus see tõesti nagu hallutsinatsioon.

See oli pärast päevast äiksetormi. Ta oli katusel, kontrollis vihmaveetünni ühendusi: ainsast kraanist, mida ta all lahti hoidis, ei jooksnud vett. Ta leidis probleemi üles – uppunud hiir ummistas sisselaskeava – ja hakkas parajasti trepist alla minema, kui kuulis veidrat häält. See oli nagu laulmine, aga mitte ühegi varem kuuldud laulu moodi.

Ta uuris ümbrust binokliga. Algul ei paistnud midagi, aga siis ilmus aasa kaugemas servas nähtavale kummaline protsessioon. See näis tervenisti koosnevat alasti inimestest, ehkki kõige ees kõndival mehel olid riided seljas ja peas mingi punane müts ja ees – kas tõesti? – päikseprillid. Tema taga oli igat nahavärvi mehi ja naisi ja lapsi; teravustades nägi Toby, et mitmel alasti inimesel oli sinine alakeha.

Sellepärast ta otsustaski, et see peab olema hallutsinatsioon: selle sinise pärast. Ja kristallselge ebamaise laulu pärast. Ta oli neid kujusid näinud vaid korraks. Nad olid olemas, siis olid nad kadunud just nagu udu. Küllap läksid nad puude vahele, et seal oma retke jätkata.

Ta süda oli rõõmust hüpanud – ta ei saanud sinna midagi parata. Ta oleks tahtnud trepist alla joosta, joosta välja, joosta neile järele. Aga liiga palju oli seda loota, loota teisi inimesi – nii palju teisi inimesi. Teisi inimesi, kes nägid välja nii terved. Nad ei saanud kuidagimoodi tõelised olla. Kui ta lubaks sel sireenlikul miraažil end välja meelitada – meelitada sigu täis metsa –, oleks ta esimene inimene ajaloos, kelle on hukutanud omaenda meele ülearu optimistlikud projektsioonid.

Kui aju puutub kokku liiga suure tühjusega, ütles Aadam Üks, siis hakkab ta leiutama. Üksildus loob seltsi, just nagu janu loob vett. Kui palju meremehi on hukkunud, jälitades saart, mis oli vaid virvendus?

Ta võtab pliiatsi ja kriipsutab küsimärgi maha. *Hallutsinatsioon*, seisab seal nüüd. Selgelt. Lihtsalt. Pole kahtlustki.

Ta paneb pliiatsi käest, võtab harjavarre ja binokli ja püssi ning kõmbib trepist üles katusele oma valdusi jälgima. Täna hommikul on kõik rahulik. Põllul pole mingit liikumist – ei suuri loomi, ei alasti sinkjaid lauljaid.

32

Kui kaua aega tagasi oli see mutipäev, viimane, mil Pilar veel elus oli? See pidi olema kaheteistkümnendal aastal.

Just enne seda oli juhtunud katastroof ja oli arreteeritud Burt. Pärast seda, kui CorpSeCorpsi mehed ta ära viisid, ning Veena ja Bernice olid tühermaalt lahkunud, oli Aadam Üks kutsunud kõik aednikud Eedenikalju katusele erakorralisele koosolekule. Ta andis uudised edasi, ja kui aednikud olid asjast aru saanud, oli vapustus suur. Paljastus oli nii valus ja nii häbiväärne! Kuidas oli Burt suutnud pidada rohukasvandust Buenavistas, ilma et keegi oleks midagi kahtlustanud?

Usalduse kaudu muidugi, mõtleb Toby. Aednikud umbusaldasid igaüht vägismaailmas, aga omaenda maailma nad usaldasid. Nüüd kuulusid ka nemad sellesse suurde usklike kogukonda, kes ühel päeval ärgates leidsid, et vikaar oli kirikuehitusfondi rahadega jalga lasknud ja jätnud maha karjakaupa ahistatud kooripoisse. Vähemasti ei olnud Burt tegelnud kooripoiste ahistamisega, seni vähemalt ei olnud sellest midagi teada. Laste hulgas oli sahinaid liikunud – sedasorti rämedaid märkusi, nagu lapsed ikka teevad –, aga need ei olnud puudutanud poisse. Ainult tüdrukuid ja ainult kabistamist.

Ainus aednikest, keda kasvanduse uudis ei olnud üllatanud ega kohutanud, oli Udu-Philo, aga teda ei üllatanud ega kohutanud miski. „Seda paska võiks täitsa proovida, kas on ka hea," oli kõik, mis tal öelda oli.

Aadam Üks oli palunud vabatahtlikel enda juurde võtta need pered, kes olid nii äkitselt välja tõrjutud – nad ei saanud Buenavistasse tagasi minna, ütles ta, sest see on korpusemehi pilgeni täis, nii et oma maise vara peaksid nad kadunuks lugema. „Kui maja

oleks leekides, ei jookseks te tagasi mõnda kulinat ja nipsasjakest päästma," ütles ta. „See on Jumala viis panna proovile teie kiindumus kasutu illusiooni maailma." Aednikud ei pidanuks selle asja pärast muret tundma: nemad korjasid oma maise varanduse prügilatest ja prügikonteineritest, nii et teooria järgi võinuks nad alati muud asemele korjata. Ometi halasid mõned kadunud kristallklaaside pärast ja tõstsid kisa katkise, tundeväärtusega vahvliraua pärast.

Aadam Üks palus kõiki juuresolijaid, et nad ei räägiks Burtist ja Buenavistast, eriti just CorpSeCorpsi meestega. „Meie vaenlased võivad kuulata," oli ta öelnud. Ta oli seda viimasel ajal üha sagedamini öelnud. Toby mõtles mõnikord, kas ta pole äkki paranoiline.

„Nuala, Toby," ütles Aadam Üks, kui teised lahkusid. „Üks hetk. Kas sa võid minna ja järele vaadata?" ütles ta Zebile. „Ehkki ma ei usu, et midagi teha saaks."

„Ei," ütles Zeb rõõmsalt. „Mitte sittagi. Aga ma heidan pilgu peale."

„Pane pööblariided selga," ütles Aadam Üks.

Zeb noogutas. „Solaarratturi kostüümi." Ta lonkis tagatrepi poole.

„Kallis Nuala," ütles Aadam Üks. „Kas sa võid sellele asjale natuke valgust heita? Mida Veena sinu ja Burti kohta ütles?"

Nuala hakkas ninaga löristama. „Mul ei ole aimugi," ütles ta. „See on õudne vale! Nii lugupidamatu! See teeb nii väga haiget! Kuidas võis ta sellist asja mõelda, minust ja ... ja Aadam Kolmeteistkümnest?"

Ega see nii raske ei olnud, mõtles Toby, kui mõelda, mismoodi sa end vastu püksisääri nühid. Nuala flirtis kõigi isastega. Aga Veena oli olnud kesas, kui flirtimine käis, nii et mis oli tema kahtlused äratanud?

„Keegi meist ei usu seda, kullake," ütles Aadam Üks. „Veena kuulas ilmsesti mõnd keelekandjat – võib-olla mõnda *provokaatorit*, kelle vaenlased on saatnud meie sekka lahkarvamusi külvama. Ma küsin Buenavista väravavahtidelt, kas Veenal on hiljuti ebatavalisi külalisi käinud. Ja nüüd, kallis Nuala, kuivata pisarad

ja mine õmblustuppa. Meie pagulastest koguduseliikmetel on vaja palju riideesemeid, näiteks tekke, ja ma tean, et sa aitad rõõmuga."

„Aitäh sulle," ütles Nuala tänulikult. Ta heitis Aadam Ühele oma ainult-sina-mõistad-mind-pilgu ja ruttas tuletõrjetrepi poole.

„Kallis Toby, mis sa arvad, kas su süda kutsuks sind Burti kohustusi üle võtma?" küsis Aadam Üks, kui Nuala oli läinud. „Aiabotaanika, söödavad taimed. Me teeme sinust muidugi Eeva. Ma olen juba mõnda aega mõelnud seda teha, aga Pilar on su abi assistendina väga hinnanud, ma usun, et oled selles rollis õnnelik olnud. Ma ei tahtnud sind temalt varastada."

Toby mõtles. „See oleks mulle suur au," ütles ta lõpuks. „Aga ma ei saa seda vastu võtta. Olla täievoliline Eeva ... see oleks silmakirjalik." Tal ei olnud kunagi õnnestunud uuesti esile manada seda valgustusehetke, mida ta oli tundnud esimesel päeval aednike juures, ehkki oli sageli püüdnud. Ta oli läbi teinud retriite, oli veetnud eraldumisnädalaid, oli pidanud vigiiliaid, ta oli võtnud vajalikke seeni ja eliksiire, aga ühtegi erilist ilmutust ei olnud saabunud. Nägemusi küll, aga mitte tähenduslikke. Vähemalt mitte sellise tähendusega, mida ta oleks suutnud lahti harutada.

„Silmakirjalik?" küsis Aadam Üks ja kortsutas kulmu. „Mismoodi?"

Toby vaagis oma sõnu hoolikalt: ta ei tahtnud teda solvata. „Ma ei ole kindel, kas ma usun seda kõike." Selge eufemism: ta uskus sellest väga vähe.

„Mõnes religioonis eelneb usk tegudele," ütles Aadam Üks. „Meie omas eelnevad teod usule. Sa oled tegutsenud nii, nagu usuksid, kallis Toby. *Nii nagu* – need kaks sõna on meile väga tähtsad. Kui sa nende järgi edasi elad, tuleb usk ajapikku."

„Seda ei ole just palju, millele toetuda," ütles Toby. „Eeva peaks kindlasti ..."

Aadam Üks ohkas. „Me ei tohiks usult liiga palju oodata," ütles ta. „Inimmõistus on ekslik, ja me näeme läbi klaasi hämaralt. Iga religioon on Jumala vari. Aga Jumala varjud ei ole Jumalad."

„Ma ei tahaks olla vilets eeskuju," ütles Toby. „Lapsed tunnevad võltsi asja kohe ära – nad saavad aru, et ma teen üksnes liigutusi. See võib kahjustada seda, mida me püüame saavutada."

„Sinu kahtlused veenavad mind," ütles Aadam Üks. „Need näitavad, kui usaldusväärne sa oled. Iga ei kohta on olemas ka jah! Kas sa teeksid minu heaks midagi?"

„Mida?" küsis Toby ettevaatlikult. Ta ei tahtnud Eeva-seisuse vastutust – ta ei tahtnud oma valikuid piirata. Ta tahtis tunda, et on vaba lahkuma, kui seda peaks vaja olema. Ma olen olnud omakasupüüdlik, mõtles ta. Olen nende lahkust ära kasutanud. Petis.

„Palu juhatust," ütles Aadam Üks. „Pea üks öine vigiilia. Palu jõudu oma kahtlustele ja hirmudele vastu astuda. Ma olen kindel, et sulle antakse positiivne vastus. Sul on andeid, mida ei tohiks lasta raisku minna. Me kõik tervitaksime sind endi hulgas Eevana, ma võin seda kinnitada."

„Olgu," ütles Toby. „Seda ma võin teha." Iga jahhi kohta, mõtles ta, on ka ei.

Pilari hoida olid vigiiliaained ja aednike teiste kehaväliste rännakute ained. Toby ei olnud temaga mitu päeva rääkinud, sest Pilar oli haige – kõhuviirus, räägiti. Aga nende vestluse ajal ei olnud Aadam Üks haigust maininud, nii et võib-olla oli Pilar jälle terve. Need pisikud ei pidanud vastu kunagi kauem kui nädala.

Toby leidis Pilari pisikesest ruumist maja tagumisest otsast. Pilar lamas poolistukil madratsil; tema kõrval põrandal hubises plekkpurgis mesilasvahast küünal. Õhk oli tihke ja lehkas okse järele. Aga kauss Pilari voodi kõrval oli tühi ja puhas.

„Kallis Toby," ütles Pilar. „Tule istu mu kõrvale." Tema väike nägu oli rohkem kui kunagi varem maapähkli moodi, ehkki nahk oli kalbe, või nii kalbe kui pruun nahk saab olla. Hallikas. Porikarva.

„Kas sul on parem?" küsis Toby ja võttis Pilari soonilise kämbla oma kätte.

„Jaa, palju parem," ütles Pilar maheda naeratusega. Ta hääl ei olnud kuigi tugev.

„Mis see oli?"

„Ma sõin midagi, mis mu tervisele hea ei olnud," ütles Pilar. „Nii, mida ma sinu heaks teha saaksin?"

„Ma tahtsin vaadata, kas sinuga on kõik korras," ütles Toby, kes

oli just avastanud, et see on tõsi. Pilar nägi välja nii kahkjas, nii kängus. Ta tundis ära hirmu iseenda sees: mis siis, kui Pilar – kes oli tundunud igavene, kes ometi pidi igavesti olemas olema, või kui mitte igavesti, siis vähemalt väga kaua aega nagu kivirahn või iidne känd – mis siis, kui ta äkki kaob?

„See on sinust väga lahke," ütles Pilar. Ta pigistas Toby kätt.

„Ja Aadam Üks palus mul Eevaks hakata."

„Ja sina ütlesid kindlasti ei?" küsis Pilar muiates.

„Õige," ütles Toby. Pilar oskas tavaliselt ta mõtteid aimata. „Aga ta tahab, et ma öise vigiilia peaksin. Paluksin juhatust."

„Nii oleks kõige parem," ütles Pilar. „Sa tead, kus ma vigiilia-asju hoian. See pruun pudel," ütles ta, kui Toby kergitas riiulite eest kummipaeltest ja nöörist kardinat. „See pruun, paremal pool. Ainult viis tilka, ja kaks lillast."

„Kas ma olen seda segu varem teinud?" küsis Toby.

„Mitte täpselt sellist. Sellega sa saad mingisuguse vastuse. See ei vea kunagi alt. Loodus ei peta meid kunagi. Sa ju tead seda?"

Toby ei teadnud midagi seesugust. Ta mõõtis tilgad ühte Pilari täkitud teetassi, siis pani pudelid tagasi. „Kas sul on päris kindlasti parem?"

„Kõik on hästi," ütles Pilar, „vähemasti praegu. Ja praegu on ainus aeg, mil meil saab hästi minna. Mine nüüd, kulla Toby, ja olgu sul kena vigiil. Täna on kuu kolmandas veerandis. Naudi seda!" Mõnikord, kui Pilar vaimuretki välja jaotas, kõlas tema jutt nagu kasvatajal laste lustipeol.

Vigiiliakohaks valis Toby tomatiosa Eedenikalju katuseaias. Ta pani üles vigiiliasildi, nii nagu nõutud: vigiiliapidajad läksid mõnikord uitama, ja neid jälitades oli hea teada, kus nad oleksid pidanud olema.

Aadam Üks oli hiljuti otsustanud paigutada iga korruse mademele väravavalvurid. Nii et ma ei pääse trepist alla, ilma et mind keegi näeks, mõtles Toby. Kui ma just katuselt alla ei kuku.

Ta ootas videvikuni, siis võttis tilgad sisse, mis olid segatud leedri ja vaarikaga, et maitset peita: Pilari vigiiliajook oli alati maitsnud nagu multš. Siis istus ta mõtluseasendisse suure tomati-

taime lähedale, mis kuuvalguses paistis otsekui väändunud lehine tantsija või groteskne putukas.

Varsti hakkas taim helendama ja vääte kruttima, ja tomatid hakkasid põksuma nagu südamed. Läheduses häälitsesid kilgid, kes kõnelesid keeli: kriiks, kriiks, sirr, sirr, sirts, sirts ...

Neurogümnastika, mõtles Toby. Ta sulges silmad.

Miks ma ei suuda uskuda? küsis ta pimeduselt.

Silmalaugude taga nägi ta üht looma. See oli kuldne, tal olid leebed rohelised silmad ja kihvad ning karvakasuka asemel kräsune vill. Loom avas suu, aga ei rääkinud. Selle asemel ta haigutas.

Loom vahtis teda. Tema vahtis looma. „Sinu on tekitanud hoolikalt mõõdetud taimsete toksiinide segu," ütles ta loomale. Siis jäi ta magama.

33

Järgmisel hommikul tuli Aadam Üks vaatama, kuidas Toby vigiilia oli läinud. „Kas sa said vastuse?" küsis ta.

„Ma nägin üht looma," ütles Toby.

Aadam Üks oli vaimustatud. „Kui õnnestunud tulemus! Missugust looma? Mis ta sulle ütles?" Aga enne kui Toby jõudis vastata, vaatas Aadam Üks üle ta õla. „Meile on sõnumitooja," ütles ta.

Oma ähmases vigiiliajärgses seisundis arvas Toby, et see peab olema mõni seeneingel või taimevaim, aga see oli kõigest Zeb, kes hingeldades tagatrepist üles ronis. Tal oli ikka veel üll pööblamaskeering: must võltsnahast vest, õlised teksased, päevinäinud solaarratturisaapad.

„Kas sa olid kogu öö üleval?" küsis Toby.

„Sina ka, nagu paistab," ütles Zeb. „Eks ma oma pesas saan selle eest pasasaju kaela – Lucerne ei kannata, et ma öösiti töötan." Ta ei paistnud selle pärast väga mures olevat. „Kas sa tahad üldkoosoleku kokku kutsuda," küsis ta siis Aadam Ühelt, „või tahad kõigepealt ise halbu uudiseid kuulda?"

„Kõigepealt halvad uudised," ütles Aadam Üks. „Me peame neid võib-olla laiemaks tarbimiseks veidi toimetama." Ta noogutas Toby poole. „Tema ei lähe endast välja."

„Hästi," ütles Zeb. „Lugu on sedaviisi."

Tema infoallikad olid mitteametlikud, ütles ta. Tõe jahil oli ta olnud sunnitud end ohverdama ja õhtul vahtima tiirlevaid tüdrukuid Sabades ja Soomustes, kus CorpSeCorpsi mehed vabal ajal jõlkusid. Ta ei tahtnud korpusemeestele liiga lähedale minna, ütles ta – tal oli oma minevik, teda võidi ära tunda hoolimata muudatustest, mis ta oli lasknud endale teha. Aga ta tundis mõnda tüdrukut, nii et ta oli neilt kuulujutte õngitsenud.

„Kas sa maksid neile?" küsis Aadam Üks.

„Mitte miski ei ole tasuta," ütles Zeb. „Aga ma ei maksnud liiga palju."

Burtil oli tõepoolest Buenavistas kasvandus olnud, ütles ta. See oli tavaline meetod – elaniketa korterid, pimendatud aknad, varastatud elekter. Aga see ei olnud tavaline uimarohi, isegi mitte läänerranniku supersavu: see oli stratosfääriline siirdgeenne taim, milles oli uimakaktuse ja psilotsübiini geene ja isegi natuke *ayahuasca*'t – selle head osa, ehkki nad ei olnud päriselt suutnud eemaldada seda osa, mis pani inimese sisikonda välja öökima. Paljud inimesed, kes rohtu proovinud olid, oleks andnud mida iganes, et seda uuesti teha, ja kuna seda ainet ei olnud veel kuigi palju toodetud, sai turul selle eest väga kõrget hinda.

Loomulikult oli see CorpSeCorpsi operatsioon. HelthWyzeri laborid olid selle aretanud, CorpSeCorpsi mehed olid hulgikauplejad. Nad juhtisid seda nii, nagu nad juhtisid kõike ebaseaduslikku, pööblajõukude kaudu. Nende meelest oli päris hea nali üks Aadamaid etteotsa panna ja kasvandus Aednike kontrolli all olevasse hoonesse sokutada. Nad olid Burtile üsna hästi maksnud, aga siis oli Burt otsustanud neid tüssata ja kraami omal käel müüa. Ta oligi puhtalt välja tulnud, ütles Zeb, kuni CorpSeCorps sai anonüümse vihje. Jälitades jõudsid nad prügikasti visatud mobiilini. DNAd sel ei olnud. Aga hääl oli kuulunud naisele. Väga tigedale naisele.

See oli Veena, mõtles Toby. Huvitav, kust ta mobiili sai? Käisid jutud, et ta oli viinud Bernice'i läänerannikule selle raha eest, mis CorpSeCorps talle maksnud oli.

„Kus ta nüüd on?" küsis Aadam Üks. „Aadam Kolmteist? Endine Aadam Kolmteist. Kas ta on veel elus?"

„Ei oska öelda," vastas Zeb. „Sellest pole midagi kuulda."

„Palvetagem," ütles Aadam üks. „Ta lobiseb meist."

„Kui ta nendega põhjalikult mestis oli, siis ta on juba lobisenud," ütles Zeb.

„Kas ta Pilari koeproovidest teab?" küsis Aadam Üks. „Ja meie HelthWyzeri kontaktist? Meie noorest meepurgiga käskjalast."

„Ei," vastas Zeb. „Seda teadsime ainult sina ja mina ja Pilar. Me ei arutanud seda nõukogus kunagi."

„Õnneks," sõnas Aadam Üks.

„Loodame, et tal juhtub rappimisnoaga õnnetus," ütles Zeb. „Sina ei ole sellest kõigest midagi kuulnud," ütles ta Tobyle.

„Ära karda!" lausus Aadam Üks. „Toby on nüüd tõega üks meie seast. Temast saab Eeva."

„Ma ei saanud vastust!" protestis Toby. Looma haigutus ei olnud midagi väga lõplikku, kui asi oli nägemustes.

Aadam Üks naeratas malbelt. „Sa teed õige otsuse," ütles ta.

Ülejäänud õhtu kulus Tobyl selleks, et kokku segada lõhnakombinatsioon, mis oleks rottidele vastupandamatu ja mida võiks puistata rajana FenderBender Body Shopist Buenavista kompleksini. Eesmärk oli rotid esimesest eemaldada ja teise ümber asustada ilma elusid kaotamata; aednikud ei tahtnud kaasliike ümber paigutada, ilma et oleks neile samaväärset eluaset pakkunud.

Ta kasutas lihajäänuseid, mis Pilar oli vaklade jaoks kõrvale pannud, natuke mett, natuke pähklivõid – ta oli saatnud Amanda seda supermarketist ostma. Natuke rääsunud juustu; vedelaks olluseks õllesagu. Kui see oli valmis, kutsus ta Shackletoni ja Crozieri ja andis neile juhiseid.

„See on täiega rüve," ütles Shackleton ja nuhutas imetlusega.

„Arvate, et suudate välja kannatada?" küsis Toby. „Sest kui ei suuda ..."

„Teeme ära," ütles Crozier ja ajas õlad sirgu.

„Kas ma võin ka tulla?" küsis väike Oates, kes neil sabas jõlkus.

„Ei mingeid päkaimejaid," ütles Crozier.

„Olge ettevaatlikud," sõnas Toby. „Me ei taha teid leida tühermaalt pritspüssist maha lastuna. Ilma neerudeta."

„Ma tean, mis ma teen," ütles Shackleton uhkelt. „Zeb aitab meid. Me kanname seda pööblavärki – näed?" Ta tegi aednikusärgi eest lahti: selle all oli must T-särk kirjaga: SURM: SUUREPÄRANE VAHEND KAALUKAOTAMISEKS! Hüüdlause all oli pealuu ja hõbedased ristis säärekondid.

„Need Corpsi kutid on nii lollid," irvitas Crozier. Temal oli samuti T-särk: STRIPPARID ARMASTAVAD MU POSTI. „Me kõnnime neist lihtsalt mööda."

„Ei ole päkaimeja," ütles Oates ja toksas Crozierit vastu säärt. Crozier laksas talle vastu pead.

„Me oleme nende radari all," ütles Shackleton. „Nad isegi ei näe meid!"

„Seaõgija!" ütles Oates.

„Oates, aitab vägisõnadest," ütles Toby. „Sa võid tulla ja aidata mul usse sööta. Minge nüüd," ütles ta teistele. „Pudel on siin. Ärge seda FenderBenderis maha tilgutage, ja mitte mingil juhul puidu peale, või mõned õnnetud inimesed peavad sellega väga kaua aega elama." Ta lisas Shackletoni poole pöördudes: „Me loodame teie peale." Selles vanuses poistel oli hea lasta uskuda, et nad teevad meestetööd, seni kui nad liiga hoogu ei satu.

„Tšau, voodimärgaja," ütles Crozier.

„Sa haised täiega," ütles Oates.

34

Järgmisel hommikul andis Toby Heaolukliinikus tundi, õpetades kaheteist- kuni viieteistaastastele tundeärrituslikke taimi. Lapsed kutsusid tundi maania-botaaniaks, mis oli siiski parem kui see, mis nad mõnele teisele ainele olid nimeks pannud: violettbioleti õpetus oli julgandus, kompostihunniku ehitamine oli kõntsandus.

„Paju," ütles Toby. „Analgeetikum. A-N-A-L-G-E-E-T-I-K-U-M, kirjutage see oma tahvlitele." Kriit kriiksus – kriiksus liigagi. „Jäta järele, Crozier," ütles Toby üles vaatamata. Crozier oli krooniline kriiksutaja. Kas ta kuulis sosinat *Kuiviknõid*? „Ma kuulsin seda, Shackleton," ütles ta. Klass oli rahutum kui tavaliselt: Veena põhjustatud möllu järelreaktsioon. „Analgeetikum. Mida see tähendab?"

„Valuvaigisti," ütles Amanda.

„Õige, Amanda," vastas Toby. Amanda, kes klassis käitus alati kahtlaselt hästi, oli täna eriti tubli. Ta oli kaval, see Amanda. Vägismaailma kommetes liiga vilunud. Aga Aadam Üks uskus, et aednikud olid talle suuresti kasuks tulnud, ja kes võis öelda, et Amanda ei teinud läbi elumuutust?

Ikkagi oli kahetsusvääne, et Ren oli Amanda üleliia kütkestavasse orbiiti tõmmatud. Ren oli liiga järeleandlik – temal oli alati oht kellegi käpa alla sattuda.

„Millist paju osa me analgeetikumi tehes kasutame?" jätkas Toby. „Lehti?" pakkus Ren. Liiga innukas meele järele olema, nagunii vale vastus, ja veel ärevam kui tavaliselt. Küllap elas Ren üle Bernice'i kaotust, või tundis ehk süüd: kui julmalt oli Bernice kõrvale heidetud, kui Amanda lavale ilmus. Nad arvavad, et me ei näe neid, mõtles Toby. Nad arvavad, et me ei tea, mis tempe nad teevad. Nende snooblust, nende julmust, nende salaplaane.

Nuala pistis pea ukse vahelt sisse. „Toby, kullake," ütles ta, „kas

ma võin sinuga sõnakese rääkida?" Tema hääletoon oli kaeblik. Toby astus koridori.

„Mis on juhtunud?" küsis ta.

„Sa pead minema Pilarit vaatama," ütles Nuala. „Nüüd kohe. Ta on aja valinud." Toby tundis, kuidas süda kokku tõmbus. Nii et Pilar oli talle valetanud. Ei, mitte valetanud; lihtsalt ei olnud öelnud kogu tõde. Ta oligi midagi söönud, aga mitte kogemata. Nuala pigistas Toby käsivart, et sügavat kaastunnet osutada. Korista oma niisked peopesad ära, mõtles Toby, ma ei ole mees.

„Kas sa võid mu klassi järele vaadata?" küsis ta. „Palun. Ma õpetan paju."

„Muidugi, Toby, kullake," ütles Nuala. „Ma laulan nendega „Leinapaju"." See suhkurmagus laul oli Nuala lemmik; ta oli selle komponeerinud väikestele lastele. Toby kujutles suuremate laste pööritavaid silmi. Aga kuna Nuala botaanikast midagi ei teadnud, siis aitaks laulmine vähemasti aega täita.

Toby tõttas minema, saatjaks Nuala hääl: „Toby kutsuti halastuskäigule, nii et aidakem teda, lauldes leinapaju laulu!" Ta tungiv, veidi lame kontraalt tõusis üle laste tusaste häälte:

Leinapaju, leinapaju, oksad sul kui merelained,
kui mu pea on voodipadjal, võta minult kõik mu pained ...

Põrgu on terve igavik Nuala luulet, mõtles Toby. Igal juhul ei olnud see leinapaju, see oli hõbepaju, *salix alba*, millest sai salitsüülhapet. See võttis valu.

Pilar lebas oma kambrikus voodil, mesilasvahast küünal plekkpurgis põles ikka veel. Ta sirutas kõhnad pruunid sõrmed välja. „Kallis Toby," ütles ta. „Aitäh, et sa tulid. Ma tahtsin sind näha."

„Sa tegid seda ise!" ütles Toby. „Sa ei öelnud mulle!" Ta oli nii kurb, et oli vihane.

„Ma ei tahtnud, et sa aega muretsemisele raiskaksid," ütles Pilar. Ta hääl oli hääbunud sosinaks. „Ma tahtsin, et sul oleks kena vigiilia. Tule nüüd, istu mu kõrvale ja räägi, mida sa möödunud öösel nägid."

„Looma," ütle Toby. „Nagu lõvi, aga see ei olnud päris lõvi."

„Väga hea," sosistas Pilar. „See on hea märk. Sind aidatakse jõuga, kui sul seda vaja on. Mul on hea meel, et see ei olnud nälkjas." Ta kõkutas korraks naerda, siis väändus ta nägu valust.

„Miks?" küsis Toby. „Miks sa seda tegid?"

„Ma sain diagnoosi," ütles Pilar. „See on vähk. Väga kaugele arenenud. Nii et parem on minna nüüd, kui ma veel tean, mis ma teen. Milleks viivitada?"

„Mis diagnoosi?" küsis Toby.

„Ma saatsin mõned biopsia proovid," ütles Pilar. „Katuro tegi seda minu heaks – võttis koeproovid. Me peitsime need meepurki ja smugeldasime HelthWyzeri laboratooriumisse – valeidentiteedi all muidugi."

„Kes neid smugeldas?" küsis Toby. „Kas Zeb?"

Pilar muigas, nagu naeraks mõne teistele arusaamatu nalja üle. „Üks sõber," ütles ta. „Meil on palju sõpru."

„Me võiksime su haiglasse viia," ütles Toby. „Ma olen kindel, et Aadam Üks annaks loa ..."

„Ära mandu, Toby," ütles Pilar. „Sa tead, mida me haiglatest arvame. Sama hästi võiks mind lampkasti visata. Selle vastu, mis ma sisse võtsin, nagunii ravimit ei ole. Ulata mulle nüüd see klaas – see sinine."

„Veel mitte!" ütles Toby. Kuidas viivitada, edasi lükata? Pilarit enda juures hoida.

„See on ainult vesi, ja natuke paju ja magunat," sosistas Pilar. „Tuimastab, aga ei tee oimetuks. Ma tahan ärkvel olla nii kaua kui võimalik. Mõnda aega tunnen ma ennast hästi."

Toby vaatas, kuidas Pilar jõi. „Veel üks padi," ütles Pilar.

Toby ulatas talle jalutsist ühe aganatega täidetud padja. „Sina oled siin olnud mu perekond," ütles ta. „Rohkem kui teised." Ta tundis, et rääkida on raske, aga ta trotsis nuttu.

„Ja sina oled olnud minu pere," ütles Pilar lihtsalt. „Hoolitse ikka Buenavista Ararati eest. Hoia see värske."

Toby ei tahtnud talle öelda, et Burti pärast oli Buenavista Ararat neile kadunud. Milleks tema meelerahu häirida? Ta pani padja

Pilarile toeks: Pilar oli kummaliselt raske. „Mida sa kasutasid?" küsis ta. Ta kurk tõmbus kokku.

„Ma olen sind hästi õpetanud," vastas Pilar. Tema silmanurgad kurdusid, nagu oleks kogu lugu üks nali. „Vaatame, kas sa arvad ära. Sümptomid: krambid ja oksendamine. Siis taastusperiood, mille ajal patsient näib paranevat. Aga samal ajal hävib vaikselt maks. Vastumürki ei ole."

„Mõni kärbseseen," pakkus Toby.

„Tark tüdruk," sosistas Pilar. „Surmaingel, sõber hädas."

„Aga see on nii valus," ütles Toby.

„Ära selle pärast muretse," vastas Pilar. „Magunakontsentraati meil jagub. See on punases pudelis – selles seal. Ma ütlen sulle, kui vaja. Kuula mind nüüd hoolega. See on minu tahe. Nagu me ikka ütleme, surilinadel ei ole taskuid – kõik maised asjad tuleb surevatelt elavatele üle anda, ja see käib ka meie teadmiste kohta. Ma tahan, et sina saaksid endale kõik, mis ma olen siia kogunud – kõik mu materjalid. See on hea kogu ja annab suure võimu. Valva seda hästi ja kasuta hästi. Ma usaldan sind. Sa oled osa pudelitega tuttav. Ülejäänutest tegin ma sulle nimekirja, mille sa pead meelde jätma ja siis hävitama. Nimekiri on rohelises purgis – selles seal. Kas lubad?"

„Jah," vastas Toby. „Ma luban."

„Surivoodil antud lubadused on meie hulgas pühad," ütles Pilar. „Sa tead seda. Ära nuta. Vaata mind. Ma ei ole kurb."

Toby teadis teooriat. Pilar uskus, et annetab end oma tahteakti kaudu elumaatriksile, ja ta uskus ka, et see tegu on väärt pühitsemist.

Aga mina? mõtles Toby. Mind jäetakse maha. Just nagu siis, kui suri ema, ja hiljem isa. Kui palju kordi peab ta orvuks jäämise protsessi läbi tegema? Ära hala, ütles ta endale karmilt.

„Ma tahan, et sa oleksid Eeva Kuus," ütles Pilar. „Minu asemel. Mitte kellelgi teisel ei ole annet ega teadmisi. Kas sa võiksid seda minu heaks teha? Lubad?"

Toby lubas. Mida muud sai ta öelda?

„Väga hea," sosistas Pilar ja hingas välja. „Nüüd on maguna aeg. Punane pudel, just see. Soovi mulle teekonnale head."

„Aitäh kõige eest, mis sa oled mulle õpetanud," ütles Toby. Ma

ei suuda seda taluda, mõtles ta. Ma tapan ta. Ei: ma aitan tal surra. Ma täidan ta soovi.

Ta vaatas, kuidas Pilar jõi.

„Aitäh sulle, et õppisid," ütles Pilar. „Ma jään nüüd magama. Ära unusta mesilastele rääkida."

Toby istus Pilari kõrval, kuni tolle hingamine lakkas. Siis tõmbas ta teki üle Pilari tüüne näo ja puhus küünla ära. Kas oli see vaid kujutlus või oli küünlaleek tõesti Pilari surma hetkel korraks lahvatanud, otsekui oleks sellest möödunud kerge õhuvoog? Hing, oleks öelnud Aadam Üks. Energia, mida ei saa haarata ega mõõta. Pilari mõõtmatu hing. Läinud.

Aga hing ei olnud mingil moel materiaalne, see ei saaks mõjutada küünlaleeki. Või saaks?

Ma lähen peast pehmeks nagu nad kõik, mõtles Toby. Pehmeks nagu muna. Järgmiseks räägin ma lilledega. Või tigudega, nagu Nuala.

Aga mesilastele rääkima ta läks. Ta tundis end seda tehes idioodina, aga ta oli lubanud. Talle meenus, et ei piisa ainult mõtlemisest: sõnad tuli valjusti välja öelda. Mesilased olid sõnumiviijad selle ja teise maailma vahel, oli Pilar öelnud. Elavate ja surnute vahel. Nemad kandsid õhust tehtud sõnu.

Toby kattis pea – niisugune oli Pilari väitel komme – ja seisis katuseaia mesipuude ees. Mesilased lendasid ringi nagu tavaliselt, tulid ja läksid, tõid jalgadel õietolmukoormaid, lõnkusid kaheksakujulistes semaforitantsudes. Mesipuude seest kostis tiibade suminat, kui nad tuulutasid, jahutasid, kärgi ja käike ventileerisid. Üks mesilane on kõik mesilased, oli Pilar öelnud, nii et mis on hea mesipuu jaoks, on hea ka mesilase jaoks.

Mitu mesilast lendas ta pea ümber, kullakarvalised. Kolm laskus ta näole ja maitses teda.

„Mesilased," ütles ta. „Ma toon uudiseid. Te peate ütlema oma emale."

Kas nad kuulasid? Võib-olla. Nad näkkisid õrnalt ta kuivanud pisarate ääri. Soola pärast, ütleksid teadlased.

„Pilar on surnud," ütles ta. „Ta saadab teile terviseid ja tänab

aastatepikkuse sõpruse eest. Kui tuleb teie aeg talle järgneda sinna, kuhu ta läks, kohtute seal." Need olid sõnad, mis Pilar oli talle õpetanud. Ta tundis end neid lausudes juhmakana. „Seni olen mina teie Eeva Kuus."

Keegi ei kuulanud, ja kui olekski kuulanud, ei oleks ta selles midagi pentsikut leidnud, siin katusel mitte. Aga all maapinnal oleks ta tembeldatud hulluks naisterahvaks, kes käib tänaval ja kõneleb omaette valju häälega.

Pilar viis tavaliselt mesilastele uudiseid igal hommikul. Kas Toby peaks edaspidi sama tegema? Jah, peab küll. See oli üks Eeva Kuue ülesandeid. Kui mesilastele ei räägita, mis toimub, ütles Pilar, siis nad solvuvad ja sülemlevad ja lähevad mujale. Või surevad.

Mesilased kõhklesid ta näol: võib-olla tundsid nad ta värinat. Aga nad oskasid leina hirmust eristada, sest nad ei nõelanud. Mõne hetke pärast tõusid nad õhku ja lendasid minema ja segunesid mesitarude kohal ringleva summaga.

35

Kui ta oli end kokku võtnud ja näo korda teinud, läks ta Aadam Ühele teatama. „Pilar suri," ütles ta. „Ta hoolitses ise enda eest."

„Jah, kulla Toby. Ma tean," ütles Aadam Üks. „Me arutasime seda. Ta kasutas vist surmainglit ja siis magunat?" Toby noogutas. „Aga – see on delikaatne asi ja ma loodan su diskreetsusele – tema arvas, et aednike suurele hulgale ei peaks kogu tõde rääkima. Lõplik eneserännule minek on moraalne valik, mis on kohane ainult kogenutele ja, ma pean ütlema, ainult parandamatult haigele, nii nagu oli Pilar; aga me ei peaks seda laiemalt teatavaks tegema – eriti mitte noortele, kes on mõjutatavad ja kalduvad morbiidsesse süngusse ja võltskangelaslikkusse. Ma loodan, et sina võid need Pilari ravimipudelid oma hoole alla võtta? Me ei taha, et mingeid õnnetusi juhtuks."

„Jah," ütles Toby. Ma pean laskma kasti teha, mõtles ta. Metallist. Lukuga.

„Ja sa oled nüüd Eeva Kuus," ütles Aadam Üks särades. „Mul on nii hea meel, kullake."

„Tundub, et sa arutasid ka seda Pilariga," ütles Toby. Kogu see vigiiliaasi oli ainult kaval ettekääne. Et mind kinni hoida, kuni Pilar tehingu kinnitab.

„See oli tema siiras soov," ütles Aadam Üks. „Ta armastas ja austas sind väga."

„Ja mina loodan tema vääriline olla," ütles Toby.

Nii et need kaks olid ta lõksu püüdnud. Mida oli tal öelda? Ta leidis end astumas rituaali otsekui kivisesse kingapaari.

Aadam Üks kutsus kokku aednike üldkoosoleku, kus ta pidas valeliku kõne. „Õnnetuseks," alustas ta, „lahkus meie kallis Pilar – Eeva

Kuus – traagilisel kombel täna hommikul meie seast, kui oli liigi tuvastamisel vea teinud. Tal oli seljataga palju aastaid eksimatut praktikat –, aga võib-olla oli see Jumala viis viia Eeva Kuus meie seast üllamatel eesmärkidel. Lubage teile meelde tuletada, kui tähtis on õppida põhjalikult seeni tundma; ja piirake oma seenealast tegevust teada-tuntud liikidega, nagu mürklid, soomustindikud ja murumunad – nendega, mille puhul pole vähimatki segiajamist karta.

Oma eluajal laiendas Pilar meie seenekollektsiooni määratult ja lisas sinna hulga metsikut päritolu eksemplare. Mõned neist võivad olla abiks mediteerimisel retriitide ajal, aga palun ärge proovige neid ilma kogenud abita, ning pange tähele reetlikke rõngaid ja tuppesid – me ei soovi enam sedasorti õnnetuid juhtumeid."

Toby tundis raevu: kuidas võis Aadam Üks Pilari mükoloogilist asjatundlikkust laimata? Pilar ei oleks kunagi sellist viga teinud: vanemad aednikud pidid seda teadma. Aga võib-olla oli see lihtsalt üks viis asjast rääkida, nii nagu suitsiidist räägitakse kui „surmast õnnetusjuhtumi tagajärjel".

„Mul on hea meel teatada," jätkas Aadam Üks, „et meie hea Toby on nõustunud täitma Eeva Kuue kohuseid. See oli Pilari soov ja kindlasti nõustute kõik, et sellele kohale ei leidu kedagi sobivamat. Mina ise usaldan teda täielikult ... paljudes asjades. Tema võrratute annete hulgas ei ole mitte ainult laialdased teadmised, vaid ka väga terav taip. Meelekindlus ebaõnnes ja lahke süda. Sellepärast valis ka Pilar ta välja." Noogutati vaikselt ja naeratati Toby poole.

„Meie armas Pilar soovis, et ta kompostitaks Heritage Parkis," jätkas Aadam Üks. „Ta valis ettenägelikult välja põõsa, mis tema soovi kohaselt tuleks tema peale istutada – ilus leedripõõsa eksemplar –, nii et aja jooksul võime oodata korjedividende. Nagu te teate, on mitteametlik kompostimine seotud riskiga, sest see toob kaasa suured trahvid – vägismaailm usub, et isegi surm peab olema reglementeeritud ja et kindlasti tuleb selle eest maksta –, aga me valmistame sündmuse hoolega ette ja viime diskreetselt läbi. Vahepeal võivad need, kes soovivad viimast korda Pilarit näha, külastada tema ruumi. Kui te soovite talle austust avaldada lille-

dega, siis soovitaksin ma mungalilli, mida on sel hooajal rohkesti. Palun ärge korjake küüslaugu õisi, sest me hoiame neid paljundamiseks."

Oli pisaraid ja suisa laste nuutsumist – Pilarit oli armastatud. Siis kõndisid aednikud laiali. Mõned naeratasid jälle Tobyle, et näidata, kui hea meel neil tema edutamise üle on. Toby ise jäi sinna, kus oli, sest Aadam Üks hoidis ta käsivarrest.

„Andesta mulle, kallis Toby," ütles ta, kui kõik olid läinud. „Ma palun vabandust selle väljamõeldistesse eksimise eest. Mõnikord tuleb öelda asju, mis ei ole ühemõtteliselt ausad. Aga see toimub suurema hüve nimel."

Toby ja Zeb pidid valima Pilari kompostimise koha ja augu valmis kaevama. Aeg oli olulise tähtsusega, ütles Aadam Üks: Aednikud ei pooldanud külmutamist ja ilm oli soe, nii et kui nad Pilarit peagi ei kompostinuks, siis võtnuks ta selle protsessi tõenäoliselt ise veidi liiga tormakalt ette.

Zebil olid mõned Heritage Parki haljastajariided – mustad kombinesoonid ja särgid, peal pargi valge logo. Nad panid need selga ja asutasid minekule, paar labidat ja reha ja kirkat ja hark autokastis kolisemas. Tobyle oli uudiseks, et aednikel oli veoauto, aga ometi oli. See oli suruõhupikap, mida nad hoidsid Reoveelaguuni lemmikloomapoes. Hüljatud lemmikloomapoes – laguunis loomi ei poputata, ütles Zeb, sest kui sul oli kass, siis jõudis see tõenäoliselt lõpuks kellegi fritüüri.

Aednikud maalisid autole erinevaid märke, ütles Zeb, nii kuidas parasjagu vaja oli. Praegu oli sellel laitmatult võltsitud Heritage Parki logo. „Aednike hulgas on terve hulk endisi kunstnikke," ütles Zeb. „Muidugi on terve hulk igasuguseid endisi."

Nad sõitsid läbi Varinguaugu, peletasid tuututades tee pealt pööbratte ja kõssitasid minema kõik, kes püüdsid vägisi nende aknaid pesta. „Kas sa oled seda varem teinud?" küsis Toby.

„Sa mõtled, kas ma olen illegaalselt matnud vanu daame avalikku parki? Ei," ütles Zeb. „Ükski Eeva ei ole siiani minu vahikorra ajal surnud. Aga üks kord on alati esimene."

„Kui ohtlik see on?" küsis Toby.

„Eks me saame teada," ütles Zeb. „Muidugi võime ta jätta tühermaale raipesööjatele, aga ta võib jõuda Salaburgeritesse. Loomne valk on hinda läinud. Või siis võidakse ta müüa jäätõliinimestele, nemad võtavad kõik vastu. Me päästame ta sellest: vana Pilar oli kõigest hingest õli vastu, see käis ta usu vastu."

„Ja sinu oma vastu ei käi?" küsis Toby.

Zeb kõhistas naerda. „Ma jätan doktriini peenemad nüansid Aadam Ühele. Mina kasutan seda, mida mul on vaja, et jõuda sinna, kuhu vaja. Tule. Võtame ühe Happicuppa." Ta põikas kaubanduskeskuse juurde.

„Me joome Happicuppat?" küsis Toby. „Geneetiliselt muundatud, päikse käes kasvanud, mürgiga pritsitud Happicuppat? See tapab linde, laostab maainimesed – me kõik teame seda."

„Meil on kõva maskeering," ütles Zeb. „Sa pead oma osa mängima!" Ta pilgutas Tobyle silma, siis sirutas käe üle tema ja avas ukse. „Võta vabamalt. Kindla peale olid beibe, enne kui Aednikud su endale said."

„Olid," mõtleb Toby. See võtab enam-vähem kõik kokku. Ometigi oli ta meelitatud: ammu ei olnud talle öeldud ühtegi sooga seotud komplimenti.

Happicuppa oli kunagi kuulunud ta lõunapauside juurde, mis tal oli õnnestunud näpata, kui ta veel Salaburgerites töötas; terve inimiga tundus olevat möödunud ajast, kui ta viimati midagi sellist jõi. Ta tellis Happicappuchino. Ta oli unustanud, kui hõrk see oli. Ta jõi väikeste sõõmudega: võis minna aastaid, enne kui ta seda jälle saab, kui üldse kunagi saab.

„Hakkame parem minema," ütles Zeb, enne kui Toby lõpetanud oli. „Meil on veel vaja auk kaevata. Pane müts pähe, topi juuksed mütsi alla, nii need pargitüdrukud seda kannavad."

„Hei, pargilita," ütles üks hääl ta selja taga. „Näita oma puhmast!" Toby kartis pilku sinnapoole heita. Aga Blanco oli jälle Värvisõjas, oli Aadam Üks talle rääkinud – nii oli kuulda olnud tänavatel.

Zeb tajus ta hirmu. „Kui mõni mees sind tülitab, siis ma virutan kirkaga," ütles ta.

Tagasi autos, liikusid nad läbi pööblatänavate, kuni jõudsid

Heritage Parki põhjaväravani. Zeb lehvitas väravavahtidele oma võltsitud passi ja nad sõitsid parki sisse. Park oli ametlikult jalakäijate ala, nii et teisi sõidukeid peale nende oma seal ei olnud.

Zeb sõitis aeglaselt. Nad möödusid pööblaperedest, kes istusid piknikulaudade ääres, grillid huugamas. Mürgeldavate pööbrattide jõugud jõid ja mäslesid. Auto vastu põrkas kivi: Heritage Parki hooldajad ei olnud relvastatud ja pööbratid teadsid seda. Mõnikord oli neid parves rünnatud ja isegi fataalselt, rääkis Zeb. Miski asi puudesalus pani inimesi mõtlema, et nad võivad vabalt märatseda. „Kus on loodus, seal on ka sitapead," ütles ta lustlikult.

Nad leidsid hea koha – lapikese lagedat maad, kus leedripõõsal on küllalt päiksevalgust ja kus ei tule kaevates ette liiga palju juurikaid. Zeb asus kirkaga tööle ja tagus mulda lahti, Toby kaevas. Nad panid välja sildi: HelthWyzer Westi annetatud taimeistikud. „Kui keegi küsib, siis mul on luba olemas," ütles Zeb. „Siin taskus. Ei maksnud kuigi palju."

Kui auk oli küllalt sügav, pakkisid nad asjad kokku, sildi aga jätsid kohale.

Pilari kompostimine leidis aset pärastlõunal. Pilar rändas sinna autos, karedas kotis kirjaga „Multš", kõrval leedripõõsas ja viiegalloniline veepaak. Nuala ja Aadam Üks marssisid Pungade ja Õite kooriga läbi pargi, matmispaigast otse mööda, nii et igaüks vaatas pigem neid kui Zebi ja Tobyt ja põõsaistutamist. Nad laulsid täiest kõrist „Mutipäeva hümni". Kui nad viimase salmini jõudsid, karjusid pööbrattide T-särgis Shackleton ja Crozier kõnniteelt neile mõnitusi. Kui Crozier nende poole pudeli viskas, hakkasid Pungad ja Õied röökima ning astusid rivist välja ja jooksid teerajale. Kõik pööblaasukad jälgisid tagaajamist huviga, lootes näha vägivalda. Zeb libistas Pilari, ikka veel kotis, nobedalt auku, ja tõstis leedripõõsa talle peale. Toby kühveldas mulda ja tampis selle kinni; siis nad kastsid.

„Ära ole nii leinalise näoga," ütles Zeb. „Tee nii, nagu oleks see kõige tavalisem töö."

Eemal oli veel üks pealtvaataja, pikk tumedapäine poiss. Teda ei olnud Pungade ja Õite etendus häirinud; ta seisis ja nõjatus vastu

puud, nagu oleks tal ükskõik. Tal oli seljas must T-särk kirjaga MAKS ON KURI JA VÄÄRIB KARISTUST.

„Kas sa tunned seda poissi?" küsis Toby. T-särk näis kuidagi vale. Kui ta oleks olnud tõeline pööbratt, oleks särk talle paremini istunud.

Zeb heitis pilgu sinnapoole. „Teda? Miks sa küsid?"

„Ta paistab meie vastu huvi tundvat." CorpSeCorps? mõtles ta. Ei. Kindla peale liiga noor.

„Ära vahi," ütles Zeb. „Ta tundis Pilarit. Ma andsin talle teada, et me oleme siin."

36

Aadam Ühe sõnul oli inimese langus mitmemõõtmeline. Esivanemad primaadid langesid puudelt, siis langesid nad taimetoitlusest lihasöömisse. Siis langesid nad instinktist mõistusse ja seega tehnoloogiasse; lihtsatest signaalidest keerulisse grammatikasse ja seega inimsusse; tuletusest tule juurde ja seega relvade juurde; ja hooajalisest paaritumisest lakkamatusse seksuaalsesse tõmblusse. Siis langesid nad rõõmuküllaset hetke-elust ärevasse mõtisklusse kadunud mineviku ja kauge tuleviku üle.

Langus oli igikestev ja selle trajektoor viis üha allapoole. Teadmiste kaevu tõmmatuna võis inimene üksnes püstloodis langeda, üha rohkem teada saades, ilma et see teinuks teda õnnelikumaks. Ja nii toimus see ka Tobyga, kui ta oli Eevaks saanud. Ta tundis, kuidas Eeva Kuue tiitel temasse imbus, uuristas teda, kulutas maha tema kunagise olemuse servi. See oli midagi enamat kui karvane särk, see oli nõgestest särk. Kuidas oli ta lasknud ennast sellesse õmmelda?

Ometi teadis ta nüüd rohkem. Aga nagu ikka teadmise puhul, kui ta seda kord teadis, ei suutnud ta ette kujutada, et varem ei olnud ta seda teadnud. Nagu mustkunst oli teadmine otse ta silme ees, enne kui ta teadis, aga ta vaatas mujale.

Näiteks: Aadamatel ja Eevadel oli sülearvuti. Toby oli sellest avastusest rabatud – kas selline riistapuu ei olnud otseses vastuolus aednike põhimõtetega? – aga Aadam Üks oli teda rahustanud: nad ei ühendanud seda võrku ilma äärmiste ettevaatusabinõudeta, nad kasutasid seda peamiselt, et talletada vägismaailma kohta käivaid olulisi andmeid, ja nad varjasid nii ohtlikku eset hoolega aednike

laiema kogukonna eest – eriti laste eest. Aga ikkagi, neil oli arvuti. „See on nagu Vatikani pornokogu," ütles Zeb talle. „Meie käes turvaline."

Sülearvutit hoidsid nad peidus seinaorvas, pisikeses ruumis äädikatünnide taga, seal pidasid nad ka iga kahe nädala tagant Aadamate ja Eevade koosolekuid. Sinna ruumi viis uks, aga enne kui Eeva-seisus oli Toby ümber sulgunud, oli talle räägitud, et ukse taga on kõigest kapp, kus hoitakse pudeleid. Tõepoolest olid seal mõned tühjade pudelitega riiulid, aga kogu see riiuliosa käis samuti uksena lahti ning paljastas pärisukse. Mõlemat ust hoiti lukus: võti oli ainult Aadamatel ja Eevadel. Nüüd oli võti ka Tobyl.

Ta oleks pidanud taipama, et Aadamatel ja Eevadel on mingi kokkusaamisviis. Nad näisid liikuvat ja mõtlevat ühena, aga nad ei kasutanud telefone ega arvuteid, niisiis kuidas said nad teha neid rühmaotsustusi muidu, kui silmast silma kohtudes? Ju ta oletas, et nad vahetavad infot keemiliselt nagu puud. Aga ei, ei midagi nii taimset: nad istusid laua ümber nagu iga teinegi salanõukogu ja sepitsesid oma seisukohti – nii teoloogilisi kui ka praktilisi – sama halastamatult nagu keskaegsed mungad. Ja nagu munkadelgi, oli neil üha enam kaalul. See tegi Tobyle muret, sest korporatsioonid ei sallinud mingit opositsiooni, kuid Aednike vastuolekut ärritegevusele laiemalt võis just sellena tõlgitseda. Nii et Toby ei mähkunud mingisse ebamaisesse aedikutaolisse kookonisse, nagu ta oli kunagi arvanud. Selle asemel kõndis ta tõelise ja plahvatusohtliku väe serval.

Sest paistis, et Aednikud ei olnud enam pisike kohaliku tähtsusega kultus. Nende mõju oli hakanud kasvama: see ei olnud kaugeltki piiratud Varinguaugu Eedenikalju katuseaiaga ja külgnevate katuste ja teiste majadega, mis olid nende kontrolli all, neil oli harusid eri pööblates ning isegi teistes linnades. Neil oli mõttekaaslaste rakukesi ka vägismaailmas, igal tasandil, koguni korporatsioonides. Nende mõttekaaslaste edastatud info oli Aadam Ühe sõnul asendamatu: selle abil sai jälgida vaenlaste kavatsusi ja liikumisi, vähemalt osaliselt.

Rakukestest räägiti kui trühvlitest, kuna need olid maa-alused, haruldased ja hinnalised, sest kunagi ei võinud teada, kus nad järgmine kord välja ilmuvad, ja kuna nende väljanuhkimiseks kasutati

sigu ja koeri. Ega aednikel ei olnud midagi pärissigade ja -koerte vastu, kiirustas Aadam Üks selgitama – ainult selle vastu, kuidas pimeduse jõud neid orjastasid.

Ehkki nad oma ängi aednike laiema hulga eest varjasid, oli Burti arreteerimine Aadamaid ja Eevasid kõvasti kohutanud. Mõned väitsid, et CorpSeCorps pakub neile igivana saatanlikku tehingut – informatsioon elu vastu. Aga CorpSeCorpsil ei olnud vaja tehinguid sõlmida, sõnas Zeb süngelt, sest kui nad juba oma sisealistumise protseduure alustasid, ütles inimene ükskõik mida. Kes teab, mitu ämbritäit inkrimineerivaid valesid oli vaeselt Burtilt koos ta vere, sita ja oksega välja pigistatud?

Niisiis ootasid Aadamad ja Eevad iga hetk CorpSeCorpsi reidi aeda. Nad panid paika kiirevakuatsiooni plaanid ning hoiatasid trühvlirakukesi, kes võiksid neid häda korral peita. Siis leiti Burt Sabade ja Soomuste tagant tühermaalt, nahal külmapõletusjäljed ja elulised organid puudu.

„Nad tahavad selle jõugutööks maskeerida," ütles Zeb nõukogu koosolekul äädikaruumi taga. „Aga see ei ole veenev. Jõuk oleks teda arutumalt sandistanud. Nalja pärast."

Nuala ütles, et Zebist oli lugupidamatu kasutada selles kontekstis sõna *nali*. Zeb ütles, et ta rääkis irooniliselt. Ämmaemand Marushka, kes harva midagi ütles, sõnas, et iroonia on ülehinnatud. Zeb ütles, et aednike hulgas ta seda ülehindamist ei ole eriti märganud. Rebecca – kes oli nüüd võimukas uus Eeva – Eeva Üksteist, toidusekombineerimise Eeva – ütles, et kõik peaksid end kokku võtma ja moka maas pidama. Aadam Üks lausus, et maja, mis on isekeskis riius, ei jää püsima.

Siis leidis aset tuline vaidlus, kuidas Burti kehaga toimida. Burt oli olnud Aadam, ütles Rebecca: ta väärib illegaalset kompostimist Heritage Parki nagu iga teine Aadam ja Eeva. See oleks õiglane. Udu-Philo – kes nõukoguruumis oli vähem udune kui muidu – ütles, et see oleks liiga ohtlik: mis siis, kui CorpSeCorps oli Burti laiba söödaks pannud ja varitses, et näha, kes sellele järele tuleb. Stuart Kruvi ütles, et CorpSeCorps juba teadis, et Burt oli aednik, nii et mida uut nad õieti teada saaksid? Zeb ütles, et võib-olla oli sur-

nud Burt CorpSeCorpsi sõnum pööblajõukudele, et nad tõhustaksid oma tegevust ja juuriksid välja kõik isepäised omakasuvedajad.

Nuala ütles, et olgu, kui nad ei saa vaest Burti kompostida, võib-olla võiksid nad minna öösel ja sümboolse teona puistata tema peale lusikatäie mulda: tema isiklikult tunneks end vaimus hoopis paremini, kui seda teha saaks. Mugi ütles, et Burt oli lihahaisune seaõgija, kes oli neid reetnud, ja ta ei saa aru, miks nad sellest üldse veel räägivad. Aadam Üks ütles, et nad peaksid pidama vaikuseminuti ja Burti oma südames valgusega ümbritsema, ja Zeb ütles, et nad olid teda juba nii rohke valgusega ümbritsenud, et see sell ilmselt põles nagu põuepommar grillkanaputkas. Nuala ütles, et Zeb on kergemeelne. Aadam Üks ütles, et nad peaksid ühe öö mediteerima ja võib-olla saabub lahendus nägemusliku inspiratsioonina. Philo ütles, et sel juhul tõmbab ta mõne kõhvi.

Aga järgmisel päeval ei olnud Burti keha enam tühermaal: usinad jäätõlikogujad olid ta üles korjanud, teatas Zeb, ja kahtlemata põles ta nüüd mõne Corpsi töötaja furgoonis. Toby küsis, kust ta seda teab, ja Zeb irvitas ja ütles, et tal on sidemeid pööbratigängides, kes annaksid üles kelle tahes, kui neile maksta.

Aadam Üks pidas aednikele kõne, milles ta visandas Burti saatuse, nimetas teda ohvriks, kelle ahvatles valele teele materialistliku ahnuse vaim ja kellele nad peaksid jagama pigem kaastunnet kui hukkamõistu; ning ta palus neil olla eriti valvsad ja teada anda kõigist ülearu uudishimulikest turistidest ja eriti igasugusest ebatavalisest tegevusest.

Aga mingit ebatavalist tegevust ei täheldatud. Möödusid kuud, siis veel mõned kuud. Igapäevased toimetused ja õppetunnid jätkusid nagu tavaliselt; pühakupäevad ja pidustused järgisid kindlaks määratud rada. Toby hakkas tegema makrameed, lootes, et see ravib ta logelevast unelemisest ja viljatuist ihadest ning aitab tal paremini hetkele keskenduda. Mesilased paljunesid ja iibasid, ja Toby viis neile igal hommikul uudiseid. Kuu ilmus pimedusest, siis muutus matsakaks, siis kuivas kokku. Ilmus mitu imikut ja hulk uusi Aednike usku pöördunuid, ja toimus ka läikivate roheliste põrnikate rünnak. Ajaliiv on vesiliiv, ütles Aadam Üks. Nii palju vajub sinna jäljetult sisse. Ja milline õnnistus, kui asjad, mis sinna vajuvad, on tarbetud mured.

APRILLIKALA

APRILLIKALA

NELJATEISTKÜMNES AASTA

NARRUSEST KÕIKIDES RELIGIOONIDES
AADAM ÜHE SÕNAD

Kallid sõbrad, kallid kaasolevused ja kaassurelikud!

Milline lustiküllane aprillikalapäev oli meil siin, meie Eedenikalju katuseaias! Tänavused kalalaternad, mis on modelleeritud ookeanisügavusi kaunistavate fosforkalade järgi, on kõige mõjusamad, mis meil senini on olnud, ja kalakoogid paistavad hõrgud! Me peame nende suupäraste maiuste eest täname Rebeccat ja tema abilisi, Amandat ja Reni.

Meie lapsed naudivad seda päeva alati, sest siis tohivad nad vanemate üle nalja heita; ja meie, vanemad, tervitame seda, kuni naljad üle piiri ei lähe, sest see meenutab meile meie enda lapsepõlve. Kunagi ei tee paha meelde tuletada, kui väiksena me siis end tundsime, kui väga lootsime oma vanemate tugevuse, teadmiste ja tarkuse peale, mis meid kaitseksid. Õpetagem oma lastele sallivust ning hella lahkust ja õigeid piire nii nagu ka lõbusat naeru. Kuna Jumalas on olemas kõik head asjad, peab Temas olema ka vallatut meelt – kingitust, mida Ta jagas teistegi olevustega peale meie, nagu tunnistavad kaarnate vembud ja oravate ülemeelikus ja kassipoegade tembutused.

Aprillikalapäeval, mis pärineb algselt Prantsusmaalt, heidame üksteise üle nalja ja kinnitame paberkala või meie puhul taaskasutatud riidest kala teise inimese külge ja hüüame siis: „Aprillikala!" Või algselt prantsuse keeles: *„Poisson d'Avril!"* Inglise keelt kõnelevates maades on see päev tuntud kui naljapäev, aprillinarri päev. Ent aprillikalapäev oli algul kahtlemata kristlik püha, sest kala kasutasid varakristlased rõhumise aegadel oma usu salamärgina.

Kala on sünnis sümbol, sest Jeesus kutsus oma esimesteks apostliteks kaks kalameest, kahtlemata valitud seetõttu, et säiliks

kalapopulatsioon. Neil kästi olla kalapüüdjate *asemel* inimesepüüdjad, seega neutraliseeriti kaks kalade hävitajat! Et Jeesus ei unustanud linde, loomi ja taimi, see on selge tema märkustest varblaste, kanade, lammaste ja liiliate kohta; aga ta mõistis, et suurem osa Jumala aiast on vee all ning et seegi vajab hoolitsust. Püha Franciscus Assisist jutlustas kaladele, mõistmata, et kalad suhtlevad Jumalaga otse. Aga siiski kinnitas see pühak neile õigusega kuuluvat austust. Kui prohvetlik tundub see nüüd, mil ookeanimaailmad on lagastatud!

Mõned võivad esindada liigišovinistlikku vaatekohta, et inimesed on targemad kui kalad, ning seetõttu on aprillikala saanud külge tumma ja narri märgi. Aga vaimuelu näib alati narr neile, kes seda ei jaga: seepärast peame Jumala narri silti kandma rõõmuga, sest võrreldes Jumalaga oleme kõik narrid, ükskõik kui targaks me ise ennast ka peaks. Olla aprillikala tähendab alandlikult aktsepteerida omaenda rumalust ning rõõmsalt tunnistada, et materialistlikust vaatepunktist on iga meie kuulutatud vaimne tõde absurdne.

Palun ühinege nüüd minuga ja mediteerigem meie kalavendade üle.

Hea Jumal, Sina, kes Sa lõid suure ja laia mere kõigi selle arvutute olevustega: me palume, et Sa hoiaksid oma pilku neil, kes elunevad Su veealuses aias, kust pärineb kõik elu; ja me palume, et keegi neist inimtegevuse tõttu maa pealt ei kaoks. Saagu mereolevustele osaks armastust ja abi nende praeguses hädaohus ja suures kannatuses, mis on nendeni tulnud mere soojenemise tõttu ning võrkude ja konksude merepõhjas lohistamise tõttu ja kõige selle piires toimunud veristamise tõttu – pinnaveeolevustest kuni süvaveeolevusteni, hiidkalmaar kaasa arvatud; ja ärge unustage vaalu, kelle Sina lõid viiendal päeval ja panid merre mänglema, ja anna abi iseäranis haidele, sellele vääritimõistetud ja tagakiusatud tõule.

Me hoiame oma meeles Mehhiko lahe suurt surnud ala ja Erie järve suurt surnud ala; ja suurt surnud ala Mustas meres ja Newfoundlandi trööstitut Suurmadalat, kus kunagi kihas turskadest, ja Suurt Vallrahu, mis nüüd on suremas, pleekimas ja murenemas.

Lase neil taas ellu ärgata; lase armastust paista nende peale ja nad taastada, ja anna meile andeks meie ookeanimõrvad; ja meie narrus, kui see on valet sorti narrus, ülbe ja hävitav.

Ja aita meil tunnistada täies alandlikkuses meie sugulust kaladega, kes näivad meile tummad ja narrid; sest Sinu palge ees oleme kõik tummad ja narrid.

Laulgem.

OH JUMAL, SA TEAD MEIE NARRUST

Oh Jumal, Sa tead meie narrust
ja kõiki me rumalaid tegusid.
Meid sibamas näed Sa siin-seal
ja jahtimas mõttetuid himusid.

Me kahtleme – oled Sa armastus?
Sind tänada unustame.
Me meelest on taevas vaid tühjus
ja kosmos nii üksildane.

Me langeme masenduskütke,
neame tundi, kui sündisime.
Me väidame, et Sind ei ole,
või et unustand oled me nime.

Anna andeks need tühised tujud
ning süngus me sõnades;
täna peame end Sinu narreks
ja rõõm on meis tänades.

Me pihime Sulle nüüd kõik,
mis meie sees olla võib mäda –
iseendale valmistet valu,
rumal riid ja tilluke häda.

Aprillikuu algus – me rõõmsad,
täis naeru ja lapsikut lusti,
nõel hävitas uhkuse pallis,
ses pallis, mille katki ta pistis.

Su tähine maailm me kohal
on mõõtmatu imede ime.
Me palume, et oma aardeist
Sa leiaksid meiegi nime.

„Jumala Aednike laulurааmatust"

37

REN

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Ma olin ilmselt suigatanud – kleeptsoonis tuleb väsimus peale –, sest ma nägin Amandast und. Ta jalutas minu poole, seljas khakikostüüm, üle avara kuivanud rohuvälja, kus oli palju valgeid konte. Raisakotkad lendlesid ta pea kohal. Aga ta nägi, et ma temast und nägin, ja ta naeratas ja lehvitas mulle ja ma ärkasin üles.

Liiga vara oli päriselt magama minna, seepärast tegelesin oma varbaküüntega. Starlite'ile meeldis ämblikusiidist tugevdajatega küüniseefekt, aga mina ei kasutanud seda kunagi, sest Mordis ütles, et see on haige aju sünnitis, nagu okastega jänku. Nii et ma jäin pastelltoonide juurde. Uued säravad varbad tekitasid värske ja sädeleva tunde; kui keegi tahtnuks varbaid lutsida, siis pidid varbad olema lutsimist väärt. Kui lakk oli kuivanud, vaatasin ma interkomi kaameraga seda tuba, mida me Starlite'iga jagasime. Oma vanade asjade nägemine tegi tuju paremaks – mu kapp, mu robotkoer, mu kostüümid riidepuudel. Ma ei suutnud ära oodata, millal normaalsesse ellu tagasi saan. Mitte et see just päris normaalne olnuks. Aga ma olin sellega harjunud.

Siis surfasin ma netis, otsisin horoskoope, et vaadata, missugune nädal tuleb, sest ma pidin kleeptsoonist õige pea välja saama, kui proovid olid puhtad. Metsikud Tähed oli mu lemmik; mulle meeldis, sest see oli nii julgustav.

> Kuu sinu märgis, Skorpion, tähendab, et su hormoonid on sel nädalal õuhevil! Kuum, kuum, kuum! Naudi, aga ära seda seksikat lööma liiga tõsiselt võta – see läheb mööda.
>
> Näed vaeva, et muuta kodu naudingute paleeks. Aeg osta uued satäänlinad ja nende vahele libiseda! Sel nädalal hellitad kõiki oma Sõnni-meeli!

Ma lootsin, et minu poole suunduvad armastus ja seiklused, kui ma kleeptsoonist välja saan. Ja võib-olla reisid või vaimsed otsingud – mõnikord olid need ka sees. Aga mu enda horoskoop ei olnud nii hea.

> Sõnumitooja Merkuur sinu märgis, Kalad, tähendab, et sind üllatavad lähinädalatel asjad ja inimesed minevikust. Ole valmis kiireiks üleminekuiks! Armastus võib võtta veidraid kujusid – illusioonid ja tegelikkus tantsivad lähestikku, astu ettevaatlikult.

See, et armastus võtab veidraid kujusid, mulle eriti ei meeldinud. Tööl tuli seda niigi küllaga ette.

Kui ma jälle Ussikoopasse kiikasin, oli see rahvast täis. Savona oli endiselt trapetsil ja Crimson Petal oli samuti üleval, liibuvas biokileülikonnas, millel oli rohkesti genitaalikrookeid, nii et ta nägi välja nagu hiigelorhidee. All töötles Starlite ikka veel oma Värvisõja kundet. See plika võis surnud ka üles äratada, aga mees oli teadvusetusele nii lähedal, et temalt ilmselt suurt tippi välja ei pigistanud.

CorpSeCorpsi valvurid lonkisid ringi, aga äkki pöörasid nad kõik pilgu sissepääsu poole, nii et ma läksin teise kaamera juurde ja vaatasin ise järele. Seal oli Mordis ja rääkis paari CorpSeCorpsi mehega. Neil oli slepis veel üks värvisõdalane, kes näis olevat isegi hullemas seisundis kui need kolm esimest. Plahvatusohtlikum. Mordis just rõõmus ei olnud. Neli värvisõdalast – sellega oli kõvasti tegemist. Ja mis siis, kui nad olid eri meeskondadest ja olid alles eile püüdnud üksteisel soolikaid välja lasta?

Mordis karjatas uue värvisõdalase kaugemasse nurka. Siis kärkis ta midagi oma mobiili, siis ruttasid sinna kolm taustatantsijat: Vilya, Crenola, Sunset. Tõkestage vaadet, ütles ta ilmselt neile. Pange tissid tööle, mis põrgu päralt Jumal need siis tegi? Kõik hakkas virvendama, suled lendlesid, kuus käsivart siugles mehe ümber. Ma võisin peaaegu kuulda, mida Vilya mehe kõrva sosistas: *Võta kaks, kullake, nad on odavad.*

Märguanne Mordiselt ja muusika läks valjemaks; vali muusika hajutab tähelepanu, nad ei kipu nii hirmsasti mürgeldama, kui kõrvad on hääli täis. Nüüd olid tantsijad mehe kallal otsekui anakondad. Kaks Soomuste uksehoidjat seisid ootevalmis.

Mordis irvitas: olukord oli lahendatud. Ta tüürib mehe mõnda sulelaega ruumi, kallab veidi alkoholi sisse, torkab mõne tüdruku otsa, ja ongi mees valmis – nagu Mordis seda nimetas – kustunud, ajusurnud ja kuivaks pigistatud *zombi*. Ja nüüd kui meil oli BlyssPluss, sai mees ilma mikroobisurma ohuta mitmekordseid orgasme ja jaburmõnusa tunde. Mööblilõhkumist oli Soomustes kõvasti vähemaks jäänud sestpeale, kui nad seda kraami kasutasid. Seda serveeriti šokolaadiga paljukates ja sojahõrgulistes oliivides – ehkki pidi ette vaatama, et ülearu ei võta, ütles Starlite, muidu võis mehe vänt lõhki minna.

38

Neljateistkümnendal aastal tähistasime aprillikalapäeva nagu tavaliselt. Sellel päeval pidi totralt käituma ja kõvasti naerma. Mina kinnitasin Shackie külge kala ja Croze kinnitas minu külge kala ja Shackie kinnitas Amanda külge kala. Hulk lapsi kinnitas kala Nuala külge, aga Toby külge ei pannud kala keegi, sest tema selja taha tema teadmata ei pääsenud. Aadam Üks kinnitas kala iseenda külge, see pidi midagi Jumala kohta väitma. Oates, see väike jõmm, jooksis ringi ja kisas „kalapulgad" ja suskas inimesi sõrmega, kuni Rebecca selle ära lõpetas. Siis oli ta kurb, nii et ma viisin ta ühte nurka ja rääkisin talle loo tillukesest raisakotkast. Ta oli väga armas poiss, kui ta parajasti viimane nuhtlus ei olnud.

Zeb oli mingil retkel – viimasel ajal oli ta rohkem ära käinud. Lucerne jäi koju: ta ütles, et temal ei ole midagi tähistada ja nagunii on see üks rumal püha.

See oli mu esimene aprillipäev ilma Bernice'ita. Väiksena, enne Amanda tulekut, olime alati koos kalakooki kaunistanud. Me nääklesime alatasa selle pärast, mis sinna peale panna. Ükskord tegime koogi roheliseks, spinatiroheliseks, porgandirõngad panime silmadeks. See nägi tõeliselt mürgine välja. Koogile mõeldes tõusis mul nutt kurku. Kus Bernice nüüd oli? Ma tundsin enda pärast häbi, et olin tema vastu nii südametu olnud. Mis siis, kui ta oli surnud nagu Burt? Kui oli, siis oli see osalt minu süü. Suuremalt jaolt minu süü. Minu süü.

Amanda ja mina jalutasime tagasi juustutehasesse ning Shackie ja Croze kõndisid koos meiega – et meid kaitsta, väitsid nad. Amanda naeris selle üle, ent ütles, et nad võivad meiega kaasa tulla, kui tahavad. Olime neljakesi jälle enam-vähem sõbrad, ehkki aeg-ajalt

sõnas Croze Amandale „Sa oled meile ikka võlgu" ja Amanda käskis tal lesta tõmmata.

Selleks ajaks kui me juustutehasesse jõudsime, oli juba pime. Arvasime, et saame hiljaks jäämise pärast võtta – Lucerne hoiatas meid alailma tänavaohtude eest –, aga tuli välja, et Zeb oli tagasi ja nad juba tülitsesid. Nii et me läksime koridori ootama, sest nende tülid täitsid kogu ruumi.

See tüli oli valjuhäälsem kui tavaliselt. Mingi mööblitükk läks ümber, või paisati ümber: see pidi olema Lucerne, sest Zeb ei olnud asjade loopija.

„Millest jutt käib?" küsisin ma Amandalt. Tal oli kõrv ukse vastas. Ta kuulas uste taga täiesti häbitult pealt.

„Mai tea," ütles ta. „Nad röögivad liiga kõvasti. Oota – Lucerne ütleb, et Zeb seksib Nualaga."

„Nualaga küll mitte!" ütlesin mina. „Seda ta ei teeks!" Nüüd ma teadsin, mis tunne pidi Bernice'il olema, kui me kõike seda tema isa kohta ütlesime.

„Mehed seksivad millega iganes, kui võimalust on," sõnas Amanda. „Nüüd ütleb Lucerne, et Zeb on sisimas kupeldaja. Ja et Zeb põlgab teda ja kohtleb teda näruselt. Mulle tundub, et ta nutab."

„Võib-olla ei tohiks me enam kuulata," ütlesin ma.

„Olgu," vastas Amanda. Toetasime selja vastu seina ja ootasime, millal Lucerne töinama hakkab. Nagu ta alati tegi. Siis trambib Zeb välja ja virutab ukse kinni ja me ei näe teda võib-olla päevade kaupa.

Zeb tuli välja. „Eks näeme, öökuningannad," ütles ta. „Valvake seljatagust." Ta viskas meiega nalja, nii nagu ta ikka armastas teha, aga mingit lusti selles ei olnud. Ta paistis sünge.

Tavaliselt läks Lucerne pärast tüli voodisse ja nuttis, aga sel õhtul hakkas ta asju kokku pakkima. Ta pani need roosasse seljakotti, mille Amanda ja mina olime kuskilt korjanud. Lucerne'il ei olnud sinna suurt midagi panna, nii et õige varsti oli ta valmis ja tuli meie kambrikusse.

Amanda ja mina teesklesime oma aganatäidisega madratsitel teksatekkide all magajaid. „Tõuse üles, Ren," ütles Lucerne. „Me läheme ära."

„Kuhu?" küsisin ma.

„Tagasi," ütles ta. „HelthWyzeri linnakusse."

„Kohe praegu?"

„Jah. Miks sa sellise näoga vaatad? Seda oled sa ju alati tahtnud." Tõsi, kunagi olin ma HelthWyzeri linnakut taga igatsenud. Olin koduigatsust tundnud. Aga sestpeale, kui Amanda meie juurde kolis, ei olnud ma sellele eriti mõelnud.

„Kas Amanda tuleb ka?" küsisin ma.

„Amanda jääb siia."

Külm hoovas must üle. „Ma tahan, et Amanda kaasa tuleks," ütlesin.

„Ei tule kõne allagi," vastas Lucerne. Näis, et nüüd oli midagi muud juhtunud: Lucerne oli endalt heitnud halvava lumma, Zebi lumma. Ta oli seksist välja astunud otsekui avarast kleidist. Nüüd oli ta ergas, otsustav, ei mingit jaburust enam. Kas ta oli kunagi ammu samasugune olnud? Ma mäletasin vaevu.

„Miks?" küsisin ma. „Miks Amanda ei või tulla?"

„Sest nad ei lase teda HelthWyzerisse sisse. Meie saame seal oma isikutunnistused tagasi, aga temal seda ei ole, ja mul ei ole ka raha talle seda osta. Nad hoolitsevad siin tema eest," lisas ta, nagu oleks Amanda kassipoeg, kelle ma olen sunnitud hülgama.

„Ei lähe läbi," ütlesin ma. „Kui tema ei tule, ei tule mina ka!"

„Ja kus sa siin siis elaksid?" küsis Lucerne põlastavalt.

„Me jääme Zebi juurde," ütlesin ma.

„Teda pole kunagi kodus," lausus Lucerne. „Ärge arvakegi, et kahel tüdrukul lastaks omaette laagrisse lüüa."

„Siis me võime elada Aadam Ühe juures," ütlesin mina. „Või Nuala juures. Või siis Katuro juures."

„Või Stuart Kruvi juures," ütles Amanda lootusrikkalt. See oli meeleheitlik katse – Stuart oli sünge ja eraklik –, aga ma haarasin sellest ideest kinni.

„Me võime aidata tal mööblit teha," ütlesin ma. Kujutasin kogu seda stsenaariumi ette – Amanda ja mina korjame Stuarti jaoks

rämpsu, saeme ja kopsime haamriga ja laulame tööd tehes, keedame ürditeed ...

„Sinna teid küll ei oodata," ütles Lucerne. „Stuart on misantroop. Ta talub lapsi ainult Zebi pärast, ja kõigi teistega on sama lugu."

„Me jääme Toby juurde," ütlesin mina.

„Tobyl on muudki teha. Nüüd aitab. Kui Amanda ei leia kedagi, kes ta enda juurde võtaks, võib ta alati pööbrattide juurde tagasi minna. Nagunii kuulub ta nende hulka. Sina mitte. Tee nüüd kiiresti."

„Ma pean riided selga panema," ütlesin mina.

„Hästi," ütles Lucerne. „Kümme minutit." Ta läks toast välja.

„Mis me teeme?" sosistasin Amandale, kui hakkasin riidesse panema.

„Ma ei tea," sosistas Amanda vastu. „Kui sa juba seal sees oled, siis ta enam sind välja ei lase. Need linnakud on nagu kindlused, nagu vanglad. Ta ei lase sul iialgi minuga kohtuda. Ta vihkab mind."

„Mul kama, mis ta mõtleb," sosistasin mina. „Kuidagi ma ikka välja pääsen."

„Mu telefon," sosistas Amanda. „Võta see kaasa. Sa võid mulle helistada."

„Kuidagi saan ma sind sisse," ütlesin ma. Selleks ajaks nutsin ma vaikselt. Libistasin ta lilla telefoni oma taskusse.

„Tee kähku, Ren," ütles Lucerne.

„Ma helistan sulle," sosistasin ma. „Mu isa ostab sulle identiteedi!"

„Kindla peale," ütles Amanda leebelt. „Ära paska puutu, eks?"

Suures toas tegutses Lucerne kärmelt. Ta viskas välja need kidurad tomatitaimed, mida oli aknalaual kasvatanud. Mulla all oli kilekotitäis raha. Ilmselt oli ta seda sisse vehkinud, kui Elupuul müümas käis – seepi, äädikat, makrameed, lapitekke. Raha oli vanamoodne, aga inimesed kasutasid seda ikka veel pisiasjade jaoks ja aednikud ei võtnud vastu virtuaalset raha, sest arvutid ei olnud neile lubatud. Nii et Lucerne oli siis põgenemise tarvis üht-teist

kõrvale pannud. Ta ei olnudki olnud säärane jalamatt, nagu ma olin arvanud.

Siis võttis ta köögikäärid ja lõikas oma pikad juuksed maha, kuklajooneni välja. Lõikamine tegi takjateibi häält – kriipivat ja kuiva. Ta jättis juuksehunniku keset söögitoa lauda.

Siis võttis ta mul käsivarrest ja tiris mu välja, trepist alla. Ta ei käinud kunagi õhtuti väljas, sest ta kartis joodikuid ja narkareid tänavanurkadel ja pööbrattide jõuke ja kõrilõikajaid. Aga seal ta nüüd oli: vihast hõõgvel, täis säredat energiat: inimesed astusid tänaval meie teelt kõrvale, nagu oleksime nakkushaiged, ning isegi aasiasulamid ja mustunud punakalad jätsid meid rahule.

Kulus tunde, et läbi Varinguaugu ja Reoveelaguuni minna ja rikkamatesse pööblatesse jõuda. Sedamööda, kuidas tee edenes, nägid majad ja hooned ja hotellid välja uuemad ning tänavad inimtühjemad. Big Boxis saime solaartakso: me sõitsime läbi Golfgreeni ja siis mingist avarast väljast mööda ning lõpuks otse HelthWyzeri linnaku värava ette. Nii kaua aega oli möödas sellest, kui ma seda kohta viimati olin näinud, et tunne oli otsekui unenäos, kus kõik on võõras ja ometi tuttav. Mul oli natuke paha olla, aga see võis tulla ka ärevusest.

Enne kui me autosse istusime, oli Lucerne mu juuksed sassi ajanud, oma näole pori määrinud ja kleidist tüki välja rebinud. „Miks sa seda teed?" küsisin ma. Aga ta ei vastanud.

HelthWyzeri värava väikse akna taga oli kaks valvurit. „Isikutunnistused?" küsisid nad.

„Meil ei ole," vastas Lucerne. „Varastati ära. Meid rööviti vägivaldselt." Ta vaatas selja taha, nagu kardaks, et keegi jälitab meid. „Palun – te peate meid kohe sisse laskma! Mu abikaasa – ta on nanobiovormides. Ta ütleb teile, kes me oleme." Ta hakkas nutma.

Üks valvureist küünitas telefoni poole, vajutas nuppu. „Frank," ütles ta. „Peavärav. Siin üks daam väidab, et on sinu naine."

„Meil on vaja põsest limaproove, nakkushaiguste pärast," ütles teine. „Siis võite viibida ooteruumis, kuni biovormid selgitatakse ja tuvastatakse. Kohe tuleb keegi teie juurde."

Ooteruumis istusime mustale vinüüldiivanile. Kell oli viis hom-

mikul. Lucerne võttis kätte mingi ajakirja – NooSkins, võis kaanelt lugeda. *Milleks elada puudustega?* Ta sirvis selle läbi.

„Kas meid rööviti vägivaldselt?" küsisin temalt.

„Oh, kullake," ütles ta. „Sina ei mäleta! Sa olid liig väike. Ma ei tahtnud sulle rääkida – ma ei tahtnud sind hirmutada! See oleks võinud sulle kohutavalt mõjuda." Siis hakkas ta uuesti nutma, veel ägedamalt. Selleks ajaks kui bioülikonnas korpusemees sisse tuli, oli ta nägu üleni triibuline.

39

Ole oma soovidega ettevaatlik, ütles vana Pilar ikka. Ma olin HelthWyzeri linnakus tagasi ja jälle koos oma isaga, nii nagu ma kunagi kaua aega tagasi olin unistanud. Aga mitte miski ei tundunud õige. Kõik see võltsmarmor ja antiikmööbli reproduktsioon ja vaibad meie majas – mitte miski ei tundunud tõeline. Lõhn oli samuti veider – nagu desinfektsioonivahend. Ma tundsin puudust aednike lehistest lõhnadest, toidutegemislõhnadest, isegi kirbest äädikalehast; isegi violettbioletist.

Mu isa – Frank – ei olnud mu toas midagi muutnud. Aga baldahhiinvoodi ja roosad eesriided näisid olevat kokku tõmbunud. See paistis minu jaoks ka liiga lapsik. Seal olid plüüsloomad, keda olin kunagi nii väga armastanud, aga nende klaassilmad näisid surnud. Toppisin nad kapipõhja, et nad ei saaks minust läbi vaadata, otsekui oleksin ma vari.

Esimesel õhtul tegi Lucerne mulle võltslilleessentsiga vanni. Suur valge vann ja valged puhevil rätikud tekitasid mus kasimata tunde, ja haisva pealegi. Ma haisesin mulla järele – kompostimulla, enne kui see valmis on. Selle hapuka hõngu järele.

Ja mu nahk oli sinine: see oli aednike riiete värvainest. Ma ei olnud seda kunagi märganud, sest aednike juures käidi duši all kärmelt ja peegleid seal ei olnud. Ma ei olnud ka märganud, kui karvaseks ma olin läinud, ja see oli suurem ehmatus kui sinine nahk. Ma hõõrusin ja hõõrusin seda sinist: see ei tulnud maha. Ma vaatasin oma varbaid, mis vanniveest välja kiikasid. Varbaküüned olid nagu küünised.

„Paneme neile natuke lakki peale," ütles Lucerne kaks päeva hiljem, kui mu plätudes jalgu nägi. Ta käitus, nagu ei oleks kunagi

midagi olnud – ei aednikke, ei Amandat ja eriti mitte Zebi. Ta kandis kargeid linaseid kostüüme, ta laskis juuksed soengusse lõigata ja triibutada. Ka oma varbad laskis ta korda teha – ta ei raisanud aega. „Vaata, mis värve ma sulle ostsin! Rohelist, lillat, tuhmoranži, ja ma tõin sulle veel sädelevaid ..." Aga ma olin ta peale vihane ja pöörasin talle selja. Ta oli õudne valetaja.

Kõik need aastad oli mu peas olnud visand isast otsekui kriidijoon, mis isakujulist ruumi piirab. Kui ma olin väike, värvisin seda üsna tihti. Aga need värvid olid olnud liiga erksad ja visand oli olnud liiga suur: Frank oli lühem, hallim, kiilam ja hämmeldunuma olekuga, kui ma mäletasin.

Enne kui ta HelthWyzeri väravasse meid identifitseerima tuli, olin ma mõelnud, et ta on üliröõmus, kui leiab meid eest tervelt ja veatult, üldsegi mitte surnuna. Aga kui ta mind nägi, langes ta näost ära. Nüüd sain ma aru, et viimati oli ta mind tundnud siis, kui olin pisike tüdruk, nii et ma olin suurem, kui ta oli oodanud, ja arvatavasti suurem, kui ta tahtnuks. Ma olin ka närusem – igavaist aednikerõivaist hoolimata nägin ma ilmselt välja nagu mõni pööbratt, keda ta võis olla näinud ringi jooksmas, kui ta üldse kunagi oli käinud Varinguaugus või Reoveelaguunis. Võib-olla ta kartis, et ma näppan midagi ta taskust või kraban kingadest. Ta lähenes nii, nagu kardaks, et ma võin hammustada, ja embas mind kohmakalt. Ta lõhnas keemiliste ühendite järele – selliste kemikaalide järele, mida kasutatakse kleepuvate asjade, näiteks liimi eemaldamiseks. See lõhn võis otse kopsudeni kõrvetada.

Sel esimesel ööl magasin ma kaksteist tundi, ja kui ma üles ärkasin, leidsin, et Lucerne oli mu aednikurõivad ära viinud ja ära põletanud. Õnneks olin Amanda lilla telefoni peitnud kappi plüüstiigri sisse – ma olin selle kõhu lõhki lõiganud. Nii et telefon ei põlenud ära.

Ma igatsesin omaenese naha lõhna, see oli kaotanud soolaka maitse ja oli nüüd seebine ja parfüümine. Mulle meenus, mida Zeb ikka hiirte kohta ütles – kui nad hiirepesast natukeseks ajaks ära

võtta ja siis tagasi panna, rebivad teised hiired nad lõhki. Kui ma oma võltslillelõhnaga aednike juurde tagasi lähen, kas nad rebivad siis mu lõhki?

Lucerne viis mu HelthWyzeri kliinikusse, et mul kontrollitaks täisid ja usse ja mind põhjalikult läbi vaadataks. See tähendas, et paar sõrme topiti sisse, nii eest kui tagant. „Oh issand," ütles arst, kui mu sinist nahka nägi. „Kas need on sinikad?"

„Ei," vastasin ma. „See on värv."

„Aa," vastas ta. „Kas nad sundisid sind ennast värvima?"

„See tuleb riietest," sõnasin ma.

„Selge," vastas arst. Siis pani ta mulle kinni aja psühhiaatri juurde, kes oli tegelenud sektide röövitud inimestega. Mu ema pidi samuti neil kohtumistel viibima.

Nii ma saingi teada, mida Lucerne neile rääkis. Meid oli kinni krahmatud tänaval, kui me SolarSpace'i butiikides käisime, aga ta ei osanud täpselt öelda, kuhu meid viidi, sest tal ei lastud seda teada saada. Ta ütles, et see ei olnud tegelikult selle sekti süü – üks meesliikmeid oli lihtsalt temast lummutuslikult sisse võetud ja tahtis teda enda isiklikuks seksorjaks, ja mees oli ta kingad ära võtnud, et teda vangis hoida. See pidi siis olema Zeb, ehkki Lucerne väitis, et ei teadnud mehe nime. Mina olin olnud liiga väike, et aru saada, mis toimub, ütles ta, aga ma olin olnud pantvang – ta pidi selle hullu käske täitma, teenima iga ta väärastunud tuju, jäledaid asju sundis mees teda tegema – muidu oleks mu elu ohus olnud. Aga lõpuks oli ta saanud oma muret jagada ühe vanema sektiliikmega – kes oli omamoodi nunn. Ta pidas ilmselt silmas Tobyt. See naine oli aidanud tal põgeneda – tõi talle kingad, andis raha, peibutas hullumeelse eemale, et Lucerne saaks vabadusse söösta.

Minult ei ole mõtet midagi pärida, ütles ta. Sektiliikmed olid minu vastu kenad olnud, ja nagunii oli neid tüssatud. Tema oli olnud ainus, kes tõde teadis: seda taaka oli ta pidanud üksi kandma. Kas ei oleks iga naine, kes armastas oma last niisama palju kui tema mind, sedasama teinud?

Enne meie psühhiaatriseansse pigistas ta mu õlga ja ütles: „Amanda on ikka veel seal. Pea seda meeles." See tähendas, et kui

ma kellelegi ütlen, et ta valetab nii et suu suitseb, siis tuleb talle äkki meelde, kus teda vangis hoiti, ja CorpSeCorps läheb pritspüssidega kohale ja kes teab, mis siis võib juhtuda? Kõrvalseisjaid sai pritspüssirünnakutes hulganisti hukka. Midagi ei olnud parata, ütles CorpSeCorps. Kõik toimus avaliku korra huvides.

Lucerne hoidis nädalate kaupa mu ligidusse, et olla kindel, et ma ei püüa ära joosta või siis tema peale kaevata. Aga viimaks tekkis võimalus Amanda lilla telefon välja võtta ja helistada. Amanda oli mulle saatnud tekstisõnumiga uue telefoni numbri, mille ta oli näpanud, nii et ma teadsin, kuidas teda kätte saada – ta mõtles alati kõige peale ette. Ma istusin kapis, et helistada. Seal oli valgus, nagu kõikides selle maja seinakappides. Kapp ise oli sama suur kui mu endine magamiskabiin.

Amanda vastas kohe. Seal ekraanil ta nüüd oli ja nägi välja samasugune nagu alati. Ma igatsesin aednike juurde tagasi.

„Ma igatsen sind väga," ütlesin ma. „Ma jooksen ära niipea kui saan." Aga ma ei teadnud, millal see juhtuda võiks, ütlesin ma, sest Lucerne hoidis mu pabereid sahtlis luku taga ja väravast ma ilma nendeta läbi ei saa.

„Kas sa kaupa ei saa teha?" küsis Amanda. „Nende valvuritega?"

„Ei," ütlesin ma. „Ma ei usu. Siin on kõik teistmoodi."

„Ahah. Mis su juustega juhtus?"

„Lucerne sundis neid ära lõikama."

„Paistab täitsa okei," lausus Amanda. Siis ütles ta: „Nad leidsid Burti tühermaalt, Soomuste tagant. Tal olid külmapõletused."

„Ta oli külmikus olnud?"

„See, mis temast järel oli. Osa asju oli puudu – maks, neerud ja süda. Zeb ütleb, et jõugud müüvad kehaosi, ja siis hoiavad ülejäänut külmas, kuni neil on vaja sõnum edasi anda."

„Ren! Kus sa oled?" See oli Lucerne, minu toas.

„Ma pean minema," sosistasin ma. Toppisin telefoni tagasi tiigri sisse. „Siin," hüüdsin ma. Mu hambad plagisesid. Sügavkülmutitest õhkas pakast.

„Mis sa kapis teed, kullake?" küsis Lucerne. „Tule lõunat sööma!

Varsti hakkab sul parem!" Ta hääl oli reibas: mida hullumeelsemalt ja segasemalt ma käitusin, seda parem talle, sest seda vähem keegi mind usuks, kui ma temast räägiksin.

Tema jutu järgi oli ususekti väärastunud mõtete ja ajupesu keskele sattumine mul trauma tekitanud. Ma ei saanud seda kuidagi ümber lükata. Ja pealegi, võib-olla mul oligi trauma: mul ei olnud end millegagi võrrelda.

40

Kui mind olin küllalt kohendatud – nad kasutasid tõesti sõna *kohendatud*, nagu oleks ma rinnahoidjapael –, ütles Lucerne, et ma pean kooli minema, sest ei ole hea, kui ma kodus mossitan: ma pean väljas käima ja endale uue elu looma, nii nagu temagi teeb. See oli tema jaoks risk – ma olin kõndiv kobarpomm, tõde tema kohta võis minu suust välja poksatada iga hetk. Aga ta teadis, et vaikimisi mõistan ma teda hukka, ja see häiris teda, nii et ta tahtis tõesti mind kuhugi ära saata.

Frank paistis ta lugu uskuvat, ehkki temal näis nii või teisiti ükskõik olevat. Nüüd sain ma aru, miks Lucerne oli Zebiga ära jooksnud: Zeb oli teda vähemasti märganud. Ja ta oli ka mind märganud, sellal kui Frank kohtles mind nagu akent: ta ei vaadanud kunagi mulle otsa, ainult minust läbi.

Mõnikord nägin ma Zebi unes. Tal oli seljas karukostüüm ja karusnahk käis lukuga lahti otsekui pidžaamakott ja Zeb astus sellest välja. Unes lõhnas ta lohutavalt – nagu vihmamärg rohi ja kaneel ja aednike soolane, äädikane, lehekõrbemisehõngune lõhn.

Kooli nimeks oli HelthWyzeri keskkool. Esimesel päeval panin selga uued riided, mis Lucerne oli mulle välja valinud. Need olid roosad ja sidrunikollased – neid värve ei oleks aednikud iialgi heaks kiitnud, sest mustus paistis nende pealt välja ja seepi kulus siis palju.

Uutes riietes tundsin end otsekui maskeeritult. Ma ei suutnud harjuda, et need olid nii liibuvad võrreldes mu vanade lohmakate kleitidega, et paljad käsivarred paistsid käistest välja ja põlvini ulatuv voldiline seelik jättis sääred paljaks. Aga Lucerne'i jutu järgi kandsid selliseid riideid kõik HelthWyzeri keskkooli tüdrukud.

„Ära päiksekreemi unusta, Brenda," ütles ta, kui ma ukse poole astusin. Ta kutsus mind nüüd Brendaks: ta väitis, et see on mu päris nimi.

HelthWyzer saatis ühe õpilase mind juhendama – mind kooli saatma ja seda tutvustama. Ta nimi oli Wakulla Price, ta oli sale, nahk läikiv nagu iiris. Tal oli seljas pastellkollane topp nagu minulgi, aga jalas olid tal püksid. Ta vahtis mu volditud seelikut, silmad pärani. „Kena seelik," ütles ta.

„Ema ostis selle," ütlesin ma.

„Ah soo," ütles ta kahetseval toonil. „Minu ema ostis mulle sihukese kaks aastat tagasi." Nii et ta meeldis mulle.

Teel kooli küsis Wakulla *Mis su isa teeb, millal sa siia tulid* ja nii edasi, aga mingeid ususekte ta ei maininud; ja mina küsisin *Kuidas sulle kool meeldib, kes õpetajad on*, ja nii jõudsime õnnelikult pärale. Teeäärsed majad olid kõik eri stiili, aga kõigil olid solaarkihid. Linnakutes oli kasutusel tehnoloogia viimane sõna, millele Lucerne oli alalõpmata osutanud. *Tõepoolest, Brenda, nad on tegelikult palju rohelisemad kui need ülipuhtad aednikud, nii et sa ei pea nii palju muretsema, kui palju sa kuuma vett kulutad, kas sa ei peaks üldse uuesti duši all käima?*

Keskkoolihoone oli säravalt puhas – ei mingit grafitit, ei pudenevat krohvi, ei sissepekstud aknaid. Maja ees oli sügavroheline muru ja mõned ümarateks keradeks pügatud põõsad, ja üks kuju: „Florence Nightingale" oli kirjas sildil, „Daam lambiga". Aga keegi oli a-st o teinud, nii et paistis „Daam lombiga".

„Seda tegi Jimmy," ütles Wakulla. „Tema on nanovormide biotehnoloogias mu laborikaaslane, ta teeb alailma selliseid totrusi." Ta naeratas: tal olid väga valged hambad. Lucerne oli öelnud, et minu hambad on väga pruunid ja et ma pean minema hambakosmeetiku juurde. Ta kavatses kogu meie maja ümber kujundada, aga tal oli ka minu jaoks muudatusi kavandatud.

Vähemasti ei olnud mu hammastes auke. Aednikud olid rafineeritud suhkru vastu ja harjamise osas ranged, ehkki kasutada tuli narmastatud oksaraagu, sest mõte panna suhu plastmassi või loomakarvu oli neile vastik.

*

Esimene hommik selles koolis oli väga kummaline. Tundus, nagu toimuksid tunnid võõrkeeles. Kõik õppeained olid teistsugused, sõnad olid teistsugused, ja siis olid seal veel arvutid ja pabervihikud. Hirm nende ees oli minus sügavale juurdunud: see tundus nii ohtlik - kogu aeg kirjutada, nii et vaenlased võivad selle üles leida –, seda ei saanud lihtsalt maha pühkida nagu tahvlilt. Ma tahtsin pesuruumi joosta ning käed pärast klahvide ja vihikute puutumist ära pesta; oht oli kindlasti minu peale edasi kandunud.

Lucerne ütles, et meie niinimetatud isiklikku ajalugu – vägivaldset röövimist ja nii edasi – hoiavad HelthWyzeri linnaku ametnikud salajas. Aga keegi oli seda lekitanud, sest sellest teadsid kõik kooli lapsed. Vähemasti ei olnud nad kuulnud Lucerne'i lugu seksiorjast ja ihahullust perverdist. Aga ma teadsin, et kui vaja, siis ma valetan, et kaitsta Amandat ja Zebi ja Aadam Ühte ja isegi tavalisi aednikke. Me oleme kõik üksteise kätes, tavatses Aadam Üks öelda. Ma hakkasin aru saama, mis ta mõtles.

Lõunavaheajal kogunes minu ümber salgake. Mitte õel salgake, aga uudishimulik. *Sa elasid ususektiga! Äge! Kui hullud nad olid?* Neil oli palju küsimusi. Samal ajal sõid nad oma lõunaeinet ja ümberringi heljus lihahais. Peekon. Kalapulgad, 20 protsenti kala. Burgerid – nende nimi oli Wyzeburgerid ja need olid tehtud paindraamidel kasvatatud lihast. Nii et ühtegi looma ei olnud tapetud. Aga see haises ikkagi liha järele. Amanda oleks peekoni ära söönud näitamaks, et lehesööjad ei olnud talle ajupesu teinud, aga mina ei suutnud. Ma nokkisin oma Wyzeburgerist saia ja proovisin seda süüa, aga see haises surnud looma järele.

„No kui jäle see oli?" küsis Wakulla.

„See oli lihtsalt üks roheliste kultus," vastasin ma.

„Nagu hundijesajalased," ütles üks lastest. „Kas nad olid terroristid?" Kõik nad kummardusid lähemale: nad ootasid õuduslugusid.

„Ei. Nad olid patsifistid," ütlesin ma. „Me pidime katuseaias töötama." Ja ma jutustasin neile tigude ja nälkjate ümberpaigutamisest. Niimoodi rääkides tundus see mulle väga pentsik.

„Vähemasti te ei söönud neid," ütles üks tüdruk. „Mõnes ususektis süüakse maanteelaipu."

„Hundijesajalased kindlasti söövad. See oli veebis."

„Sa elasid siis pööblas. Lahe." Siis ma taipasin, et mul oli eelis, sest mina olin elanud pööblas, kus keegi neist ei olnud isegi mitte käinud, vahest ainult kooliekskursiooniga, või siis oli mõni heategijakalduvustega lapsevanem neid Elupuule tirinud. Nii et ma võisin leiutada, mida aga tahtsin.

„Sa olid lapstööjõud," ütles üks poiss. „Väike keskkonnaori. Seksikas!" Nad kõik naersid.

„Jimmy, ära ole totter," ütles Wakulla. „Kõik on korras," ütles ta mulle, „ta räägib alati nihukseid asju."

Jimmy irvitas. „Kas te kummardasite kapsaid?" jätkas ta. „Oo suur kapsas, ma suudlen su kapsalikku kapsasust!" Ta laskus ühele põlvele ja krabas mu volditud seeliku pihku. „Ilusad lehed, kas need tulevad ära?"

„Ära ole nisuke lihahaisukas," ütlesin ma.

„Mis asi?" küsis ta naerdes. „Lihahaisukas?"

Siis ma pidin seletama, et äärmusroheliste seas oli see jõhker sõimusõna. Nagu ka seaõgija. Nagu nälkjanägu. See ajas Jimmy veel rohkem naerma.

Ma nägin kiusatust. Ma nägin seda selgelt. Ma leiutan oma kultuseelu kohta üha veidramaid detaile, ja siis ma teesklen, et minu arust on kõik need asjad just niisama segased kui HelthWyzeri laste meelest. Ma oleksin populaarne. Aga ma nägin end ka nii, nagu näinuks mind Aadamad ja Eevad: kurvastuse, pettumusega. Aadam Üks ja Toby ja Rebecca. Ja Pilar, ehkki ta oli surnud. Ja isegi Zeb.

Reetmine on nii kerge. Sinna võib lihtsalt libiseda. Aga seda ma juba teadsin, Bernice'i tõttu.

Wakulla kõndis koos minuga koju ja Jimmy tuli samuti. Ta lollitas kõvasti – tegi nalja ja ootas, et me naeraksime – ja Wakulla naeriski viisakalt. Ma sain aru, et Jimmy oli temast sisse võetud, ehkki Wakulla ütles mulle pärast, et tema ei suuda Jimmyt võtta teisiti kui sõbrana.

Wakulla pööras poolel teel oma kodu poole ja Jimmy ütles, et tuleb koos minuga, sest see jäi talle tee peale. Ta oli tüütu, kui

olime mitmekesi koos; võib-olla tundis ta, et parem on iseend narriks teha kui lasta seda teha teistel. Aga kui ta ei tolatsenud, oli ta palju kenam. Ma sain aru, et sisimas oli ta kurb, sest selline olin ma isegi. Niimoodi olime omamoodi kaksikud, nii ma vähemasti tollal tundsin. Ta oli esimene poiss, keda ma tõepoolest sõbraks võisin pidada.

„Vist on üsna imelik pärast pööblat siin linnakus olla," ütles ta ühel päeval.

„Jah," vastasin ma.

„Kas mingi segane maniakk hoidis su ema tõesti voodi külge seotult kinni?" Jimmy võis välja paisata asju, mida teised inimesed ehk mõtlesid, aga iialgi ei öelnud.

„Kus sa seda kuulsid?" küsisin ma.

„Riietusruumis," ütles Jimmy. Nii et Lucerne'i vaimusepitsus oli välja imbunud.

Ma hingasin sügavalt sisse. „See jääb ju meie vahele?"

„Ausõna," ütles Jimmy.

„Ei," ütlesin ma. „Ta ei olnud voodi külge kinni seotud."

„Ma ei uskunudki," sõnas Jimmy.

„Aga ära seda kellelegi räägi. Ma väga loodan, et sa ei räägi."

„Ei räägi," ütles Jimmy. Ta ei küsinud *Miks mitte.* Ta teadis, et kui kõik kuulevad, et Lucerne on jama ajanud, siis teavad nad, et ta ei olnud röövitud, ta oli lihtsalt suurejoonelise pettusega hakkama saanud. Ta oli seda teinud armastuse või siis seksi pärast. Ja et ta oli HelthWyzeris tagasi oma luusermehe juures sellepärast, et teine sell oli ta üle parda heitnud. Aga ta pigem sureks, kui seda tunnistaks. Või siis pigem tapaks kellegi.

Kogu selle aja käisin ma oma kapis, võtsin lilla mobiiltelefoni tiigri seest välja ja helistasin Amandale. Me saatsime vastastikku sõnumeid teatega, millal on kõige parem helistada, ja kui ühendus oli hea, võisime teineteist ekraanil näha. Ma pärisin palju aednike kohta. Amanda ütles mulle, et ta ei ela enam Zebi juures – Aadam Üks oli öelnud, et ta on peaaegu täiskasvanud, nii et ta pidi magama ühes üksikkabiinis ja see oli üsna tüütu. „Millal ma sinu

siia tagasi saan?" küsis ta. Aga ma ei teadnud, kuidas mul õnnestuks HelthWyzerist ära joosta.

„Ma tegelen sellega," ütlesin ma.

Järgmine kord, kui me telefonitsi rääkisime, ütles ta: „Vaata, kes siin on," ja seal oli Shackie ja irvitas mulle kohtlaselt, ja ma arutlesin, kas nad äkki seksisid. Mul oli tunne, nagu oleks Amanda endale krahmanud mingi sädeleva pahna, mida ma endale tahtsin, aga see oli tobe, sest mul ei olnud Shackie vastu mitte mingisuguseid tundeid. Ma mõtisklesin küll, kas tema käsi oli olnud mu tagumikul sel õhtul, kui ma holospinneris minestasin. Aga väga tõenäoliselt oli see Croze'i käsi.

„Kuidas Croze'il läheb?" küsisin ma Shackielt. „Ja Oatesil?"

„Hästi," mõmises Shackie. „Millal sa tagasi tuled? Croze tõsiselt igatseb sind! Gang, eks?"

„Green," ütlesin ma. „Gangreen." Olin üllatunud, et ta kasutas ikka veel seda lapsikut salasõna, aga võib-olla oli Amanda seda nõudnud, et ma tunneksin end nende sekka kuuluvat.

Kui Shackie ekraanilt kadus, ütles Amanda, et nad olid partnerid – nad virutasid kahekesi kaubanduskeskusest asju. Aga see oli aus kaup: Amandal oli keegi, kes seljatagust valvas ja aitas asju näpata ja maha müüa, ja Shackie sai seksi.

„Kas sa siis ei armasta teda?" küsisin mina.

Amanda ütles, et ma olen romantik. Ta ütles, et armastus on mõttetu, sest see viib rumala vahetuskaubani, kus üks annab liiga palju ära ja muutub siis kibestunuks ja õelaks.

41

Jimmy ja mina hakkasime koos koduülesandeid tegema. Ta oli väga kena ja aitas mind nende osade juures, mida ma ei teadnud. Kuna me olime Aednike juures nii palju memoreerinud, võisin ma õppetükki lihtsalt vahtida ja siis nägin kõike oma peas otsekui pilti. Nii et ehkki see oli mulle raske ja ma tundsin end mahajäänuna, jõudsin üsna kiiresti järele.

Kuna Jimmy oli minust kaks klassi eespool, ei käinud Jimmy üheski minu tunnis peale eluliste oskuste, mis pidi aitama elu struktureerida, kui see elu kord käes oli. Eluliste oskuste tunnis pandi eri vanuserühmad kokku, et me oma erinevate elukogemuste vahetamisest kasu saaksime, ja Jimmy vahetas pinki, et otse minu taga istuda. „Ma olen su ihukaitsja," sosistas ta, ja see tekitas minus turvalise tunde.

Kui Lucerne'i kodus ei olnud, läksime õppima minu juurde; kui oli, läksime Jimmy poole. Mulle meeldis Jimmy juures rohkem, sest tal oli taltsas perunks – see oli uus siirdgeenne loom, pooleldi skunks, aga ilma haisuta, pooleldi pesukaru, aga ilma agressiivsuseta. Tema nimi oli Mõrtsukas; ta oli üks esimesi, kes tehtud oli. Kui ma ta sülle võtsin, meeldisin ma talle kohe.

Paistis, et ma meeldisin ka Jimmy emale, ehkki esimene kord, kui ta mind nägi, vaatas ta mind oma tõresiniste silmadega väga karmilt ja küsis, kui vana ma olen. Tema meeldis mulle ka päris hästi, ehkki ta suitsetas liiga palju ja see ajas mu köhima. Aednikest ei suitsetanud keegi, vähemasti mitte sigarette. Jimmy ema töötas päris palju arvutiga, aga ma ei saanudki aru, mida ta sellega tegi, sest tööl ta ei käinud. Jimmy isa oli harva näha – tema oli laboris, kus ta nuputas, kuidas siirata sigadele inimeste tüvirakke ja DNAd, et kasvatada uusi inimtükke. Ma küsisin Jimmylt, mis tükke, ja ta

ütles, et neere, aga võib-olla ka kopse – tulevikus on võimalik lasta endale teha päris oma siga, kus on kõigest varukoopia. Ma teadsin, mida aednikud sellest mõtleksid: nad mõtleksid, et see on halb, sest sead tuleb tappa.

Jimmy oli neid sigu näinud; neid hüüti sigaamideks, nagu siga-aam, sest nad olid nii suured. Topeltorganite meetodid olid omandisaladused, ütles ta: ülimalt väärtuslikud. „Kas sa ei karda, et mõni võõras korporatsioon röövib su isa ja pigistab saladused ta ajust välja?" küsisin ma. Seda juhtus üha sagedamini; uudistes sellest ei räägitud, aga HelthWyzeris liikus kuulujutte. Mõnikord said nad röövitud teadlased tagasi, mõnikord mitte. Turvasüsteem muutus üha rangemaks.

Kui olime ülesanded ära teinud, hängisime Jimmyga HelthWyzeri kaubanduskeskuses, mängisime videomänge ja jõime Happicappuchinot. Esimene kord ütlesin ma talle, et Happicuppa on kurja pruulis ja ma ei saa seda juua, ja ta naeris mu üle. Teinekord ma ponnistasin, ja see maitses hõrgult, ja varsti ei mõelnud ma enam eriti kurjusest, mida see sisaldas.

Mõne aja pärast rääkis Jimmy mulle Wakulla Price'ist. Ta ütles, et Wakulla oli esimene tüdruk, kellesse ta oli armunud, aga kui ta oli palunud tal asja tõsiselt võtta, oli Wakulla öelnud, et nad saavad olla ainult sõbrad. Ma teadsin seda juba, aga ma ütlesin, et kahju küll, ja Jimmy ütles, et oli nädalate kaupa olnud koera okseloik, ja ta ei ole sellest ikka veel üle saanud.

Siis ta küsis, kas mul oli pööblas oma poiss, ja ma ütlesin jah – mis ei olnud tõsi –, aga kuna ma sinna enam tagasi ei pääse, otsustasin ta unustada, sest nii on kõige parem, kui tahad kedagi, keda ei või saada. Jimmy tundis mulle mu kaotatud poisi pärast väga kaasa ja pigistas mu kätt. Siis tundsin ma valetamise pärast süümepiinu; aga pigistusest mul kahju ei olnud.

Selleks ajaks oli mul päevik – kõigil tüdrukutel koolis oli, see oli retrohullus; inimesed võisid häkkida su arvutisse, aga paberist raamatusse nad häkkida ei saanud. Ma kirjutasin selle kõik oma päevikusse. See oli nagu jutuajamine kellegagi. Ma ei arvanudki enam, et asjade kirjapanemine on ohtlik: arvatavasti näitab see, kui kaugeks olid aednikud mulle juba jäänud. Ma hoidsin päevikut kapis

mängukaru sees, sest ma ei tahtnud, et Lucerne mu järel nuhiks. Selles oli aednikel õigus: inimese salajaste sõnade lugemine annab sulle tema üle võimu.

Siis tuli HelthWyzeri keskkooli uus poiss. Tema nimi oli Glenn, ja niipea kui ma teda nägin, teadsin ma, et ta oli seesama Glenn, kes oli tulnud püha Euelli nädalal Elupuule ja kelle Amanda ja mina olime saatnud koos ta meepurgiga Pilari juurde. Mulle tundus, et ta noogutas mulle kergelt – kas ta tundis mu ära? Ma lootsin, et mitte, sest ma ei tahtnud, et ta hakkaks rääkima, kus ta mind viimati näinud oli. Mis siis, kui CorpSeCorps püüdis ikka veel Lucerne'i väidetavat seksiorjastajat üles leida? Mis siis, kui nad leiavad minu kaudu Zebi ja ta lõpetab sügavkülmas, mõni elund puudu? See oli kohutav mõte.

Aga isegi kui Glenn mind mäletaks, ei ütleks ta kindlasti midagi, sest ta ei tahaks, et nad saavad teada Pilarist ja Aednikest ja kõigest, mida tema koos nendega tegi. Ma olin kindel, et see oli midagi ebaseaduslikku, miks muidu oleks Pilar Amanda ja minu ära saatnud? See pidi olema meie kaitsmiseks.

Glenn käitus nii, nagu ei hooliks ta mitte kellestki, tema ja ta mustad T-särgid. Aga mõne aja pärast hakkas Jimmy temaga läbi käima, ja siis ma ei näinud enam Jimmyt nii palju.

„Mis asju te selle Glenniga ajate? Ta on jube," ütlesin ma ühel pärastlõunal, kui me kooliraamatukogu arvutitel kodutöid tegime. Jimmy ütles, et nad mängivad tema või Glenni juures kolmemõõtmelist malet või võrgumänge. Ma arvasin, et tõenäoliselt vahivad nad pornot – suurem jagu poisse vahtis ja hulk tüdrukuid ka –, seepärast ma küsisin, missuguseid mänge. „„Barbarite laastamistööd"," vastas ta – see oli sõjamäng. „Veri ja roosid" oli nagu „Monopol", ainult et üles pidi ostma genotsiidi ja julmusteturgu. Extinctathon oli teadmistemäng, mida mängiti väljasurnud loomadega.

„Võib-olla peaksin ma ka mõni päev mängima tulema," ütlesin ma, aga Jimmy ei võtnud vedu. Seega arvasin, et tegelikult vaatavad nad pornot.

Siis juhtus üks tõeliselt paha lugu: Jimmy ema kadus. Väideti, et teda ei röövitud: ta oli ise ära läinud. Ma kuulsin, kuidas Lucerne sellest Frankiga rääkis: paistis, et Jimmy ema oli sisse vehkinud suure hulga olulisi andmeid, ning CorpSeCorps vallutas Jimmy maja nagu paha lööve. Aga kuna Jimmy oli mulle nii suur semu, ütles Lucerne, võib varsti neist ka siin kubiseda. Mitte et meil oleks midagi varjata. Aga see oleks paras tülin.

Ma saatsin Jimmyle kohe sõnumi ja ütlesin, kui kahju mul ta ema pärast on, ja küsisin, kas ma võiksin midagi teha. Teda ei olnud koolis, aga ta saatis mulle mõne päeva pärast tekstisõnumi ja tuli siis minu juurde. Ta oli sügavas masenduses. Oli niigi halb, et ema oli läinud, ütles ta, aga CorpSeCorpsi mehed olid palunud isa uurimisele kaasa aidata, mis tähendas, et isa kärutati mustas solaarautos minema; nüüd nuhkisid kaks CorpSe naist majas ringi ja küsisid talt hulgaliselt totraid küsimusi. Mis kõige hullem – Jimmy ema oli Mõrtsuka varastanud, et ta loodusesse lasta – ta oli Jimmyle kirja jätnud. Aga metsik loodus oli Mõrtsuka jaoks täiesti vale koht, sest ilvikud söövad ta ära.

„Oi, Jimmy," ütlesin ma. „See on kohutav." Ma panin käed talle ümber ja kallistasin teda: omamoodi ta nuttis. Mina hakkasin samuti nutma ja me silitasime teineteist ettevaatlikult, nagu oleks meil mõlemal käeluu katki või haigus kallal; ja siis vajusime õrnalt mu voodile, ikka veel teineteisest kinni hoides, nagu oleksime uppumas, ja me hakkasime suudlema. Ma tundsin, et aitan Jimmyt ja tema aitab samas mind. See oli nagu mõni püha Aednike juures, kui me tegime kõike erilisel viisil, sest see toimus millegi auks. Seda see oli: *auks*.

„Ma ei taha sulle haiget teha," ütles Jimmy.

Oh, Jimmy, mõtlesin ma. Ma ümbritsen su valgusega.

42

Pärast seda esimest korda olin ma väga õnnelik, nagu ma laulaksin. Mitte kurblikku laulu, rohkem nagu linnulaulu. Mulle meeldis Jimmyga voodis olla, nii turvaline oli tunda ta käsi enda ümber, ja mind hämmastas, kui libe ja siidine võib tunduda nahk teise naha vastas. Kehal on omaenese tarkus, tavatses Aadam Üks öelda: ta rääkis immuunsüsteemist, aga see oli tõsi teiselgi viisil. See tarkus ei olnud mitte ainult laulmise moodi, see oli nagu tantsimine, ainult parem. Ma olin Jimmysse armunud ja ma pidin uskuma, et Jimmy on minusse niisama armunud.

Ma kirjutasin oma päevikusse JIMMY. Siis tõmbasin ma sellele punase joone alla ja joonistasin punase südame. Ma umbusaldasin kirjutamist ikka veel nõnda palju, et ei talletanud sinna kõike, mis juhtus, aga iga kord, kui me seksisime, joonistasin ma uue südame ja värvisin ära.

Ma tahtsin Amandale helistada ja talle sellest rääkida, ehkki Amanda oli kunagi öelnud, et inimesed, kes räägivad oma seksielust, on niisama tüütud kui inimesed, kes räägivad oma unenägudest. Aga kui ma kappi läksin ja plüüstiigri välja võtsin, ei olnud lillat telefoni enam seal.

Ma läksin üle kere külmaks. Päevik oli endiselt karu sees, kuhu olin selle peitnud. Aga telefoni ei olnud.

Siis tuli Lucerne mu tuppa. Kas ma ei tea, küsis ta, et linnakus peavad olema kõik telefonid registreeritud, et inimesed ei saaks telefoni teel tööstussaladusi reeta? Registreerimata telefoni omamine oli kuritegu ja CorpSeCorps võis neid telefone jälitada. Kas ma seda ei teadnud?

Ma raputasin pead. „Kas nad saavad aru, kellele helistati?" Ta ütles, et nad saavad numbrit jälitada, mis võib mõlemale rääki-

jale tõeliselt halbu uudiseid tähendada. Ta ei öelnud *tõeliselt halbu uudiseid*, ta ütles *kahetsusväärseid tagajärgi.*

Siis ütles ta, et ehkki ma ilmselgelt pean teda halvaks emaks, on tal siiski südamel minu heaolu. Kui ta näiteks juhtuks leidma lilla telefoni, kust on sageli helistatud ühele numbrile, siis võiks ta jätta sellele numbrile tekstisõnumi, näiteks: „Viska minema!!" Nii et kui nad selle teise telefoni asukoha kindlaks teevad, siis on see kusagil prügikonteineris. Ja tema ise vabaneks sellest lillast. Ja nüüd kavatseb ta golfi mängima minna ja ta loodab, et ma mõtlen hoolega selle peale, mis ta just ütles.

Ma mõtlesin tõesti väga hoolega. Ma mõtlesin: *Lucerne püüdis kangesti Amandat päästa. Ta pidi teadma, et just temale ma helistasin. Aga ta vihkab Amandat. Nii et tegelikult püüdis Lucerne kõigest väest Zebi päästa: ta armastab teda kõigest hoolimata.*

Nüüd, kui ma olin Jimmysse armunud, jagus mul rohkem osavõtlikkust ka Lucerne'ile ja viisile, kuidas ta Zebi juuresolekul oli käitunud. Ma sain aru, kuidas armastatu pärast võidakse teha äärmuslikke asju. Aadam Üks ütles, et kui armastad kedagi, ei leia sa võib-olla iga kord niisugust vastuarmastust, nagu igatsed, ent ikkagi on see hea asi, sest armastus ümbritseb sind nagu energialaine, ja sellest saab abi olevus, keda sa isegi ei tunne. Näitena tõi ta mõne viirusest tapetu, keda söövad raisakotkad. Mulle ei olnud see võrdlus meeldinud, aga laias laastus oli mõte õige; sest siin see nüüd oli – Lucerne saatis tekstisõnumi, sest ta armastas Zebi, aga kõrvalmõjuna päästis ta Amanda, mis ei olnud tema algne kavatsus. Niisiis oli Aadam Ühel õigus.

Aga samas kaotasin ma ühenduse Amandaga. Olin selle pärast väga kurb.

Jimmy ja mina tegime ikka veel koos kodutöid. Mõnikord me tõesti tegimegi, kui läheduses oli teisi inimesi. Muul ajal mitte. Kulus umbes minut, et riided seljast heita ja teineteise kaela viskuda ja et Jimmy libistaks käsi üle mu keha ja ütleks, et ma olen sire nagu sülfiid – talle meeldisid säärased sõnad, ega ma küll alati ei teadnud, mis need tähendavad. Ta ütles, et mõnikord tunneb ta end lapseahistajana. Hiljem kirjutasin ma mõned ta öeldud asjad

üles, nagu oleksid need prohvetlikud. *Jimmy on nii tore ta ütles et ma olen sülfiit.* Õigekirjast ma eriti ei hoolinud, ainult tundest.

Ma armastasin teda väga. Aga siis tegin ma vea. Ma küsisin, kas ta on ikka veel Wakullasse armunud või armastab ta mind. Ma ei oleks pidanud seda küsima. Ta viivitas vastusega liiga kaua ja ütles siis, On sel tähtsust? Ma tahtsin öelda jah, aga ütlesin ei. Siis kolis Wakulla Price läänerannikule ja Jimmy muutus tusaseks ja veetis jälle Glenniga rohkem aega kui minuga. Nii et see oli vastus, ja see tegi mu väga õnnetuks.

Sellest hoolimata seksisime ikka, ehkki mitte kuigi tihti – punased südamed mu päevaraamatus olid üksteisest üha kaugemal. Siis nägin ma Jimmyt kogemata äritänaval koos LyndaLeega, ühe vanema ropu suuga tüdrukuga, kes juttude järgi võttis ette kõik kooli poisid, ükshaaval, aga kiiresti, nagu sööks sojapähkleid. Jimmy parem käsi oli ta tagumikul ja siis tiris LyndaLee ta pea allapoole ja suudles teda. See oli pikk märg suudlus. Mu kõhus keeras, kui mõtlesin, kuidas Jimmy temaga on, ning mulle meenus midagi, mis Amanda oli kunagi haiguste kohta öelnud, ja ma mõtlesin: mis iganes on LyndaLeel, on ka minul. Ja ma läksin koju ja oksendasin ja nutsin ja siis läksin oma suurde valgesse vanni. Aga palju see lohutust ei pakkunud.

Jimmy ei teadnud, et ma temast ja LyndaLeest tean. Mõni päev hiljem küsis ta, kas ta tuleb minu juurde nagu tavaliselt, ja ma ütlesin jah. Ma kirjutasin oma päevikusse *Jimmy sa uudishimulik jõmpsikas, ma tean, et sa seda loed, mulle on see vastik, see, et ma lasin sul ennast keppida, ei tähenda, et sa mulle meeldid, nii et HOIA EEMALE!!!* Kaks punast kriipsu sõna *vastik* all, kolm *hoia eemale* all. Siis jätsin ma päeviku kummuti peale. Vaenlased võivad kirjutatut sinu vastu kasutada, mõtlesin ma, aga sina võid seda ka nende vastu kasutada.

Pärast seksi käisin üksi duši all ja kui ma välja tulin, luges Jimmy mu päevikut ja küsis, miks ma teda nii äkki vihkama olen hakanud. Niisiis ma rääkisin talle. Ma kasutasin sõnu, mida ma ei olnud kunagi varem valjusti öelnud, ja Jimmy ütles, et ta ei ole minu jaoks õige, ta on võimetu pühenduma, Wakulla pärast, Wakulla oli muutnud ta emotsionaalseks prügikastiks, aga vahest

oli juba ta loomus hävitav, sest ta rikub ära iga tüdruku, keda puudutab. Ja ma küsisin, kui palju neid siis õieti on. Oli talumatu, et ta heitis mu lihtsalt suurde tüdrukute korvi, nagu oleksime virsikud või kaalikad. Siis ta ütles, et inimesena ma talle meeldin, ja sellepärast on ta minuga aus, ja mina käskisin tal persse kerida. Nii et me läksime lahku üsna ebasõbralikult.

Järgnenud ajajärk oli väga tume. Ma mõtlesin, mida ma maa peal üldse teen: keegi ei hooli vähimatki, kui mind siin enam ei oleks. Võib-olla peaksin minema heitma selle, mida Aadam Üks mu kestaks nimetas, ja muutuma raisakotkaks või vaglaks. Aga siis meenus mulle, kuidas Aednikud ütlesid *Ren, su elu on hinnaline kingitus, ja kui on kink, siis on ka kinkija, ja kui sulle antakse kingitus, peaksid sa alati tänama*. Sellest oli mõneti abi.

Ja ma kuulsin ka Amanda häält: miks sa nii nõrk oled? Armastus ei ole kunagi aus kaup. Noh, Jimmy on sust tüdinud, suur asi, kuttidest kihab igal pool nagu pisikutest ja neid võib noppida nagu lilli ja ära visata, kui nad on närtsinud. Aga sa pead käituma, nagu oleks sul võrratu olemine ja iga päev oleks pidu.

See, mis ma järgmiseks tegin, ei olnud hea, ja mul on selle pärast ikka veel häbi. Ma kõndisin kohvikus Glenni juurde – see nõudis julgust, sest Glenn oli nii külmavereline, et oli praktiliselt jääst. Ja ma küsisin, kas ta tahaks minuga hängida. Mõttes mõlkus mul muidugi, et ma võin Glenniga seksida ja Jimmy saab sellest teada ja on siis muserdatud. Ega ma tegelikult tahtnukski Glenniga seksida, see olnuks nagu salatikandiku keppimine. Kuidagi lame ja puine.

Glenn küsis hämmeldunult: „Hängida? Kas sa ei käigi Jimmyga?" Ma ütlesin, et see on läbi ja et nagunii ei olnud see kunagi tõsine, sest Jimmy oli paras tola. Siis prahvatasin välja järgmise asja, mis mulle pähe tuli.

„Ma nägin sind aednikega, Elupuul," ütlesin ma. „Mäletad? Mina olin see, kes su Pilari juurde saatis. Selle meega." Ta näis ärevusse sattuvat ja ütles, et me peaksime ühe Happicappuchino võtma ja rääkima.

Me rääkisime. Me rääkisime palju. Me hängisime äritänaval nii palju, et meid hakati paariks pidama, aga seda me ei olnud – meil

ei olnud kunagi armulugu. Mis see siis oli? Küllap oli Glenn ainus inimene HelthWyzeris, kellega ma sain Aednikest rääkida, ja sama oli ka temaga – see meid sidus. Nagu kuuluksime salaklubisse. Võib-olla ei olnudki Jimmy mu kaksik – võib-olla oli see Glenn. Mis on kummaline mõte, sest ta oli kummaline poiss. Rohkem nagu küborg, ja nii Wakulla Price teda kutsuski. Kas me olime sõbrad? Ma ei nimetaks seda isegi nii. Mõnikord vaatas ta mind, nagu oleksin ma amööb, või mingi probleem, mida ta nanobiovormide tunni jaoks lahendas.

Glenn teadis Aednikest juba üsna palju, aga ta tahtis veel rohkem teada. Kuidas oli nendega päev päeva kõrval elada. Mida nad tegid ja rääkisid, mida nad tegelikult uskusid. Ta pani mind laule laulma, ta tahtis, et ma kordaksin, mida Aadam Üks oli oma pühakute päevade või pühade kõnedes öelnud: Glenn ei naernud selle üle kunagi, nagu oleks teinud Jimmy, kui ma oleksin temale rääkinud. Ta päris hoopis selliseid asju nagu näiteks: „Nii et nende arvates tohiksime kasutada ainult taaskasutatud asju. Aga mis siis, kui korbid enam uusi asju ei teeks? Siis saaks kõik otsa." Mõnikord küsis ta isiklikumaid asju, näiteks: „Kas sa sööksid loomi, kui oleksid näljas?" ja „Kas sinu arvates tuleb tõesti Veeta Uputus?" Aga iga kord ma vastust ei teadnud.

Ta rääkis palju ka muudest asjadest. Ühel päeval ta ütles, et vaenlasega silmitsi seistes tuleb tappa kuningas, nii nagu males. Ma ütlesin, et inimestel ei ole enam kuningaid. Ta vastas, et mõtleb võimukeskusi, aga tänapäeval ei ole see enam üksikisik, vaid tehnoloogilised ühendused. Ma küsisin, kas ta mõtleb sääraseid asju nagu kodeerimine ja geenisiirdamine, ja ta vastas: „Midagi taolist."

Ükskord ta küsis, kas minu arvates on Jumal neuronikobar, ja kui on, kas see kobar on siis edasi antud loodusliku valiku teel, sest see andis võitluses eelise, või oli see lihtsalt vikkel, nagu omada punaseid juukseid, mis ei tähendanud ellujäämisvõimaluste koha pealt tuhkagi. Enamasti tundsin ma end üsna kõikuval pinnal, seepärast küsisin ma tavaliselt vastu: „Mis sina arvad?" Temal oli alati vastus valmis.

Jimmy nägi meid tõepoolest kaubanduskeskuses koos, ja ta näis tõesti jahmunud, ehkki mitte kauaks, sest ma nägin, kuidas ta

Glenni poole pöidlad püsti tõstis, otsekui öeldes: *Las käia, semu, ole nii lahke!* Nagu oleksin ma tema omand ja ta jagaks mind lahkelt.

Jimmy ja Glenn lõpetasid kaks aastat enne mind ja läksid kolledžisse. Glenn läks koos kõigi taibudega Watson-Cricki ja Jimmy läks Martha Grahami akadeemiasse, mis oli mõeldud neile, kel polnud matemaatilisi ega loodusteaduslikke andeid. Nii et vähemasti ei pidanud ma enam koolis Jimmyt nägema, kui ta ühele või teisele tüdrukule külge lõi. Aga see, et Jimmyt enam ei olnud, oli peaaegu veel hullem kui see, et ta oli.

Kaks järgmist aastat vedasin ma kuidagiviisi läbi. Mu hinded olid viletsad, ja ma ei uskunud, et ma kuhugi kolledžisse pääseksin – ma lõpetan miinimumpalgaga lihaorjana, töötan Salaburgerites või mõnes vastavas kohas. Aga Lucerne tõmbas mingeid niite. Ma kuulsin, kuidas ta ühele oma golfiklubisõbrale rääkis: „Ta ei ole rumal, aga see sektikogemus hävitas ta motivatsiooni, nii et Martha Grahami akadeemia on parim, mis me teha saime." Nii et ma pidin minema samasse kohta kus Jimmygi: see tegi mu nii närviliseks, et mul oli süda paha.

Ööl enne seda, kui ma pitseeritud kuulrongiga minema sõitsin, lugesin üle oma vana päevikut, ja siis ma teadsin, mida mõtlesid aednikud, kui ütlesid *Vaata ette, mida sa kirjutad.* Mu ees olid mu enda sõnad sellest ajast, kui ma olin väga õnnelik, ainult et nüüd oli neid piin lugeda. Viisin päeviku tänavale nurga taha ja viskasin jäätõlikonteinerisse. Sellest pidi saama õli ja siis kaovad kõik mu joonistatud punased südamed suitsu, aga vähemasti on nad niiviisi kasulikud.

Mingi osa minust uskus, et leian Martha Grahamis taas Jimmy ja ta ütleb, et on kogu aeg armastanud ainult mind, ja me oleme uuesti koos ja ma andestan talle ja kõik on imetore nii nagu kunagi alguses. Aga teine osa minust sai aru, et see on enam-vähem võimatu. Aadam Üks tavatses öelda, et inimesed võivad uskuda kahte vastandlikku asja ühtaegu, ja nüüd ma teadsin, et see on tõsi.

MAOTARKUSE PÜHA

MAOTARKUSE PÜHA

KAHEKSATEISTKÜMNES AASTA

VAISTLIKU TEADMISE TÄHTSUSEST
AADAM ÜHE SÕNAD

Kallid sõbrad, kaassurelikud, kaasolevused!

Täna on meie maotarkuse püha ja meie lapsed on taas kord loonud võrratud kaunistused. Peame tänama Amandat ja Shackletoni põneva seinamaali eest, mis kujutab konna kugistavat roninastikut – kui sündsalt meenutab see meile Elutantsu läbipõimunud olemust. Sellel pühal pakume kombe kohaselt suvikõrvitsat, maokujulist aedvilja. Tänud Rebeccale, meie Eeva Üheteistkümnele, uudse suvikõrvitsa-redisetordi eest. Ootame selle maitsmist innuga.

Ent esmalt pean ma teid hoiatama, et teatud isikud on teinud mitteametlikke järelepärimisi Zebi, meie mitmeti andeka Aadam Seitsme kohta. Meie Isa aias on palju liike, ning ökosüsteemi jaoks on vaja igasuguseid, ning Zeb on valinud vägivallatu tee; nii et kui teilt küsitakse, pidage meeles, et „ma ei tea" on alati parim vastus.

Meie maotarkuse tekstikoht pärineb Matteuse evangeeliumist 10:16: „Olge siis arukad nagu maod ja tasased nagu tuvid." Endistele bioloogidele meie seas, kes on uurinud madusid või tuvisid, võib see lause tunduda hämmeldav. Maod on vilunud kütid, kes halvavad või kägistavad ja muljuvad oma saagi, see anne võimaldab neil jahtida palju hiiri ja rotte. Ometi, nende sünnipärasest tehnikast hoolimata ei nimetata madusid tavaliselt „arukaks". Ja tuvid – ehkki meile kahjutud, on nad äärmiselt agressiivsed teiste tuvide vastu: isatuvi ründab vähem dominantset isast ja tapab ta, kui selleks võimalus tekib. Jumala Vaimu kujutatakse mõnikord tuvina, mis annab meile teada, et see vaim ei ole alati rahumeelne: tal on ka raevukas pool.

Madu on sümbolina olnud tähendustest küllastatud kõikjal

Jumala inimkeelsetes sõnades, ehkki selle ilmingud on erinevad. Mõnikord on teda esitatud kui inimkonna kurja vaenlast – vahest seetõttu, et meie primaatidest eellased magasid puu otsas ja kägistajad maod olid nende väheste öiste jahtijate hulgas. Ja meie esivanemate jaoks – jalavarjudeta nagu nad olid – tähendas rästiku peale astumine kindlat surma. Ometi on madu võrdsustatud ka Leviataniga, selle suure veekoletisega, kelle Jumal tegi inimkonna alandamiseks, ja Iiobile on teda nimetatud aukartustäratava näitena Tema leidlikkusest.

Iidsete kreeklaste seas olid maod pühendatud tervendamise jumalatele. Teistes religioonides viitab madu, saba suus, elu ringkäigule ning aja algusele ja lõpule. Kuna maod ajavad nahka, on nad sümboliseerinud ka uuenemist – hinge, mis heidab maha vana iseenda ja tõuseb sellest taas hiilgavana. Tõepoolest, keeruline sümbol. Seega – kuidas peaksime olema „arukad nagu maod"? Kas peaksime sööma iseenese saba või ahvatlema inimesi pahategudele või keerduma ümber vaenlaste ja nad surnuks kägistama? Muidugi mitte – sest samas lauses kästakse meil olla tasased nagu tuvid.

Maotarkus – arvan ma – on *vahetu tunnetamise* tarkus, nii nagu madu tunneb maa võnkeid. Madu on tark selle poolest, et elab siiruses, ilma et tal oleks vaja keerukaid intellektuaalseid raamistikke, mida inimkond endale lõputult ehitab. Sest mis meis on tõekspidamine ja usk, on teistes olevustes kaasasündinud teadmine. Ükski inimene ei suuda tõeliselt kogu Jumala mõistust tunda. Inimmõistus on kui piruetikeerutus ingli pealael, nii tilluke on see võrreldes jumaliku otsatusega, mis meid ümbritseb.

Nii nagu on öeldud Jumala inimsõnades: „Usk on loodetava tõelisus, nähtamatute asjade tõendus." Selles ongi asja iva: *nähtamatud* asjad. Me ei saa tunda Jumalat arutlemise ja mõõtmise kaudu; tõepoolest, liigne arutlus ja mõõtmine viib kahtluseni. Nende kaudu me teame, et komeedid ja tuumaholokaust on võimalikud homsed, rääkimata Veeta Uputusest, mis terendab üha lähemal, nagu me kardame. See kartus nõrgendab meie kindlameelsust ja sedakaudu tuleb usukaotus; ja seejärel tungib meie hingedesse kiusatus pahatahtlikkus seaduslikuks muuta; sest kui meid ootab ees häving, milleks siis veel hea poole püüelda?

Meie, inimesed, peame uskumiseks vaeva nägema, teistel olenditel ei ole seda vaja. Nad *teavad*, et saabub koidik. Nad tunnevad seda – seda hämaruselainetust, virvendust silmapiiril. Mitte ainult iga pääsuke, mitte ainult iga pesukaru, vaid ka iga ümaruss ja mollusk ja kaheksajalg ja Mo'Hair ja lõmmas – kõiki hoitakse Tema peopesal. Erinevalt meist ei ole neil usku vaja.

Ja madu – kes võib öelda, kus tema pea lõpeb ja keha algab? Tema tajub Jumalat igas oma kehaosas; tema tunneb jumaluse võnkeid, mis läbistavad maad, ja tema vastab neile kiiremini kui mõte.

Ja see ongi maotarkus, mida igatseme – see olemise terviklikkus. Tervitagem rõõmuga neid väheseid hetki, mil Jumala armust ning meie retriitide ja vigiiliate vahendusel ning Jumala botaanika abil seda meile tunda antakse.

Laulgem.

Jumal loomadel' andis
tarkuse, mida meie ei tea:
igaüks neist elab, kuis elab.
Meil selles suhtes ei vea.

Loomad ei õpikuid vaja, sest
Jumal meeli ja hingi neil ravib:
päike juhib ju iga mesilast,
aitab mutti niiske savi.

Oma roa saab igaüks Jumalalt,
igaüks naudib Maa vilju tasa,
ent keegi ei osta ja keegi ei müü
ja ei rüveta enda pesa.

Erksa noolena mõjumas madu,
maa võnkeid ta iial ei pelga,
need läbivad soomustet keha
ja säravat väänlevat selga.

Oh oleks ma tark nagu madu –
saaksin tunda siis terviku täiust.
Ja peale mu mõtleva aju
ka hing mõõdaks tuntava laiust.

„Jumala Aednike lauluraamatust"

43

TOBY. MAOTARKUSE PÜHA

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Maotarkuse püha. Vana kuu. Toby kirjutab püha ja kuufaasi roosale, silmapilgutuse ja musihuultega paberile. Vanal kuul tuleb pügada, ütlesid aednikud. Uuel kuul istutada, vanal kuul lõigata. See on hea aeg terariist iseenda külge panna, täksida ära kõik võõrad kehaosad, mis kohendamist vajavad. Näiteks pea.

„Nali," ütleb ta kõva häälega. Ta peaks sellistest morbiidsetest mõtetest hoiduma.

Täna lõikab ta sõrmeküüsi. Varbaküüsi samuti: neil ei tohiks lasta ohjeldamatult vohada. Ta peaks endale maniküüri tegema: siin on terve hulk kosmeetikavahendeid, terved riiulitäied. AnooYoo meelas läige. AnooYoo ploominaha silendus, AnooYoo põhjalik kümblus noorenduslättes: *vabane ketendavast epidermisest!* **Aga milleks vaevuda lakkima või silendama või vabanema? Aga milleks mitte vaevuda? Mõlemad valikud on ühtviisi mõttetud.**

Tee seda enda heaks, ümises AnooYoo. *Uus Sina.* Ma võiksin saada täiesti uue enda, mõtleb Toby. Veel ühe uue iseenda, värske nagu mao. Mitmes see nüüdseks juba on?

Ta ukerdab trepist üles katusele, tõstab binokli, jälgib oma silmaga nähtavaid valdusi. Metsaservas paistab rohu sees liikumist: kas need võivad olla sead? Kui on, siis hoiavad nad end varju. Raisakotkad kogunevad ikka veel surnud kuldi ümber. Seal tegutseb ilmselt terve hulk nanobiovorme: see on nüüd vist juba küps.

Midagi on siin teistmoodi. Maja lähedal sööb rohtu salgake lambaid. Viis tükki: kolm Mo'Hairi – roheline, roosa ja erelilla –

ja veel kaks, kes paistavad olevat tavalised. Mo'Hairide paks vill ole kuigi heas seisukorras – selles on klompjaid pusasid ja oksaraage ja kuivanud lehti. Ekraanil, reklaamides, oli nende vill läikiv – võis näha lammast juukseid pildumas, ja siis ilusat tüdrukut samasugusest villast juukselakka pillutamas. *Peas uus Mo'Hair – ja ilul pole otsa-äärt!* Aga ilma salongihoolduseta ei lähe neil nii hästi.

Lambad tõmbuvad kobarasse, tõstavad pead. Toby näeb, miks: rohu sees küürutavad kaks lõmmast, kes peavad jahti. Võib-olla tunnevad lambad nende lõhna, aga see hõng ajab neid ilmselt segadusse – osalt lõvi, osalt lambatalle lõhn.

Lilla Mo'Hair on kõige enam ähmi täis. Ära näe saaklooma moodi välja, mõtleb Toby tema eest. Tõepoolest, lillat lõmbad jahivadki. Nad lõikavad ta rühmast ära ja ajavad veidi maad eemale. Soeng takistab seda mannetut looma – ta näeb välja nagu lilla jalgadega klouniparukas – ja lõmbad tõmbavad ta kiiresti pikali. Võtab veidi aega, kuni nad villapolsterdise alt kõri leiavad, ja Mo'Hair ukerdab mitu korda jalule, enne kui lõmbad talle otsa peale teevad. Siis asuvad nad sööma. Teised lambad on segiläbi määgides kohmakalt eemale jooksnud, aga nüüd söövad nad jälle rohtu.

Toby kavatseb täna aiatööd teha, köögivilju korjata: ta kuiv- ja konservtoiduvaru kahaneb nagu kuu. Aga ta otsustab lõmmaste pärast sellest loobuda. Kaslased, olgu mis sorti tahes, seavad lõkse: üks kargleb ringi, et su tähelepanu hajutada, ja teine hiilib samal ajal vaikselt selja taha.

Õhtupoolikul tukastab ta veidi. Vana kuu tõmbab ligi minevikku, ütles Pilar: mis iganes saabub varjudest, seda pead sa pidama õnnistuseks. Ja minevik tuleb tõesti tema juurde: lapsepõlve valge sõrestikseintega maja, tavalised puud, taamal mets, sinaka varjundiga, nagu oleks seal udu. Metsa taustal paistab siluetina üks hirv, ta seisab kangelt nagu murukaunistus, kõrvad kikkis. Isa kaevab labidaga aiateivaste hunniku juures; ema paistab vilksamisi köögiaknast. Võib-olla keedab ta suppi. Kõik on rahumeelne, nagu ei lõpeks see kunagi. Aga kus on Toby sellel pildil? Sest see on pilt.

See on lame nagu pilt seinal. Teda seal ei ole.

Ta avab silmad: põskedel on pisarad. Mind ei olnud pildil, sest mina olen raam, mõtleb ta. See ei ole tegelikult minevik. See olen ainult mina, kes kõike koos hoiab. See on ainult peotäis haihtuvaid närviradu. See on ainult miraaž.

Ma olin tollal siiski optimist, mõtleb ta. Siis ja seal. Ma ärkasin üles vilistades. Ma teadsin, et maailmas on asju valesti, neist räägiti, ma olin uudiseid vaadanud. Aga valed asjad olid valed kusagil mujal.

Selleks ajaks kui ta kolledžisse jõudis, oli valed asjad lähemale nihkunud. Ta mäletab seda ängistavat tunnet, just nagu ootaks kogu aeg raskeid kiviseid samme ja koputust uksele. Kõik teadsid. Keegi ei tunnistanud teadvat. Kui teised inimesed seda arutama hakkasid, häälestasid sina end mujale, sest see, mis nad ütlesid, oli ühtaegu nii ilmselge ja nii mõeldamatu.

Me kasutame maa ära. See on peaaegu kadunud. Sääraste hirmudega ei saa vilistades edasi elada. Ootus kerkib sinus nagu tõusulaine. Hakkad tahtma, et see läbi saaks. Leiad end ütlevat taeva poole: *Tee see ometi ära. Tee seda kõige hullemat. Saagu sellega ühele poole.* Ta tundis värinat mööda selgroogu liikuvat, unes või ärkvel. See ei kadunud kunagi ära, isegi mitte aednike seas. Kui aeg edasi läks, siis eriti mitte aednike seas.

44

Esimene pühapäev pärast maotarkuse püha oli püha Jacques Cousteau päev. See oli kaheksateistkümnes aasta – katkemise aasta, ehkki Toby seda veel ei teadnud. Ta mäletab, kuidas rühkis läbi Varinguaugu tänavate Heaolukliinikusse tavapärasele pühapäevaõhtusele Aadamate ja Eevade kogunemisele. Midagi head ta sealt ei oodanud: viimasel ajal olid need koosolekud muutunud nääklemiseks.

Nädal varem oli kogu aeg kulunud teoloogiliste probleemide peale. Kõigepealt Aadama hammaste küsimus.

„Aadama *hambad*?" oli Toby pahvatanud. Ta pidi õppima selliseid jahmatuseväljendusi kontrollima, sest seda võidi pidada kriitikaks.

Aadam Üks oli selgitanud, et mõned lapsed olid endast väljas, sest Zeb oli osutanud erinevustele lihasööjate rebivate, hammustavate hammaste ning taimetoiduliste jahvatavate, mäluvate hammaste vahel. Lapsed tahtsid teada, miks – kui Aadam loodi taimesööjaks, nii nagu ta kindlasti oligi – on inimhammastel sellised segajooned.

„Ei oleks pidanud seda asja üles võtma," oli Stuart pomisenud.

„Me muutusime langedes," ütles Nuala reipalt. „Me arenesime. Kui inimene hakkas liha sööma, siis loomulikult ..."

See oleks vankri rakendamine hobuse ette, ütles Aadam Üks; nad ei saavuta oma eesmärki – lepitada teaduse avastused oma sakramentlike eluvaadetega – endisi reegleid jalge alla tampides. Ta palus neil selle keerulise küsimuse üle mõtiskleda ning hiljem lahendusi pakkuda.

Siis võeti jutuks loomanahksed riided, mis Jumal Aadamale ja Eevale Esimese Moosese raamatu kolmanda peatüki lõpus annab. Need tülikad „nahkriided".

„Lapsed olid nende pärast väga mures," ütles Nuala. Toby sai aru, miks nad olid nii kohkunud olnud. Kas Jumal oli mõne oma armsa olevuse tapnud ja nülginud, et neid nahkriideid teha? Kui nii, siis andis ta inimesele väga halba eeskuju. Kui mitte, siis kust need nahkriided pärit olid?

„Võib-olla surid need loomad loomulikku surma." See oli Rebecca. „Ja Jumal ei tahtnud lasta neil raisku minna." Tema nõudis järeleandmatult kõigi jääkide ärakasutamist.

„Võib-olla väga väiksed loomad," oli Katuro öelnud. „Lühikese elueaga."

„See on üks võimalus," sõnas Aadam Üks. „Jääme praegu selle juurde, kuni ilmub veenvam seletus."

Oma Eeva-seisuse algusaegadel oli Toby küsinud, kas on tõesti vaja selliseid teoloogilisi juuksekarvu lõhki ajada, ja Aadam Üks oli kinnitanud, et on. „Tõde on see," oli ta öelnud, „et enamik inimesi ei hooli teistest liikidest, vähemasti mitte siis, kui ajad raskeks lähevad. Nad hoolivad ainult oma järgmisest söögikorrast, ja see on täiesti loomulik: me peame sööma või surema. Aga mis siis, kui Jumal hoolib? Me oleme arenenud jumalaid uskuma, nii et see meie uskumise kalduvus peab andma meile evolutsioonilise eelise. Rangelt materialistlik nägemus – et me oleme katsetus, mida loomne proteiin iseendaga teeb – on enamikule liiga jõhker ja üksildane ning viib nihilismini. Niisiis peame tõukama üldist meeleolu biosfäärisõbralikus suunas ja osutama, kui ohtlik on Jumalat vihastada meile usaldatud hooldusülesannet eirates."

„See tähendab, et kui loos on Jumal, on ka karistus," ütles Toby.

„Jah," vastas Aadam Üks. „Pole vist vaja lisada, et karistus on ka siis, kui Jumalat loos ei ole. Aga siis ei tunnista inimesed seda nii lihtsalt. Kui on karistus, siis tahavad nad ka karistajat. Neile ei meeldi mõttetud katastroofid."

Mis on küll tänane teema? mõtles Toby. Mis vilja Eeva hea ja kurja tundmise puust sõi? See ei saanud olla õun, kui arvestada aiaviljeluse tollast olukorda. Dattel? Bergamott? Nõukogu oli seda kaua kaalunud. Toby oli mõelnud pakkuda maasikat, aga maasikad ei kasvanud ju puu otsas.

*

Kõndides pani Toby tähele teisigi inimesi, nagu alati. Ta võis näha ette ja külgedele, päiksekübarast hoolimata. Ta seisatas ukseavades ja aknapeegelduste ees, et seljatagust kontrollida. Aga ta ei suutnud maha raputada tunnet, et keegi varitseb teda – et käsi tõuseb ta kaelale, punaste ja siniste veresoontega, lapsekolpadest käevõruga käsi. Blancot ei olnud Reoveelaguunis mõnda aega nähtud – ikka veel Värvisõjas, väitsid mõned; ei, mere taga palgasõdur, ütlesid teised –, aga ta oli nagu sudu: mõned molekulid temast olid alati õhus.

Keegi oli ta selja taga – ta tundis seda otsekui kihelust õlgade vahel. Ta astus ukseavasse, pööras näo kõnnitee poole ja lasi end kergendustundega lõdvaks: see oli Zeb.

„Hei, tips," ütles Zeb. „On alles kuum, mis?"

Zeb lonkis ta kõrval ja laulis omaette:

Tattigi keegi ei tee,
tattigi keegi ei tee,
ja me oleme pasa sees,
sest tattigi keegi ei tee!

„Sa ei peaks ehk laulma," ütles Toby neutraalselt. Ei olnud hea endale pööblateel tähelepanu tõmmata, eriti mitte aednikel.

„Ma ei saa parata," ütles Zeb rõõmsalt. „Jumala viga. Tema kudus muusika meie olemisekangasse. Ta kuuleb sind paremini, kui sa laulad, nii et just praegu kuulab Ta seda. Ma loodan, et Talle meeldib," lisas ta vagalt, ahvides Aadam Ühe häält – seda häält tegi ta tihti, ehkki mitte siis, kui Aadam Üks läheduses oli.

Varjatud allumatus, mõtles Toby: Zeb on tüdinud olemast beetašimpans.

Eevaks saamisest saadik oli ta Zebi staatusest aednike hulgas palju rohkem teada saanud. Iga Aednike katus ja trühvlirakuke ajas oma asju, aga iga poole aasta tagant saatsid nad saadikud keskkonvendile, mida turvakaalutlustel ei peetud kunagi kahte korda ühes ja samas hüljatud laohoones. Zeb oli alati saadik: tema oma varustusega suutis minna läbi kõige jõhkramate pööblate ja mööda pääseda CorpSeCorpsi kontrollpunktidest, ilma et teda oleks rünnatud, pekstud, pritspüssist tulistatud või arreteeritud. Võib-olla just sellepärast lubati tal Aednike reegleid niimoodi väänata.

Aadam Üks võttis konvendist harva osa. Teekond oli ohte täis, ning vaikimisi eeldati, et Zebi võib ohverdada, ent Aadam Üht mitte. Teoorias ei olnud Aednike vennaskonnal üldist juhti, aga tegelikkuses oli juhiks Aadam Üks, austatud asutaja ja guru. Tema leebel sõnavasaral oli Aednike konventidel suur kaal, ja kuna ta ise oli harva kohal haamrit kasutamas, käsitses seda tema eest Zeb. See pidi olema ahvatlus; mis siis, kui Zeb heidab Aadam Ühe käsud üle parda ja asendab need enda omadega? Niisuguste võtetega oli varemgi riigikordi muudetud ja valitsejaid kukutatud.

„Kas sa oled halbu uudiseid kuulnud?" küsis nüüd Toby Zebilt. Laulmine oli võti: kui uudised olid halvad, oli Zeb tüütult lustlik.

„Tõesti," ütles Zeb. „Me kaotasime kontakti ühe oma linnakuliikmega – kulleripoisiga. Ta on tumenenud."

Toby oli kulleripoisist kuulnud, kui ta Eevaks oli saanud. Poiss oli viinud Pilari biopsianäiteid ja toonud talle saatusliku diagnoosi – mõlemad peidetud meepurki. Aga see oli kõik, mida ta teadis: Aadamad ja Eevad vahetasid informatsiooni, ent ainult niipalju kui hädavajalik. Pilar oli surnud aastaid tagasid: kulleripoiss ei saanud enam olla poiss.

„Tumenenud?" küsis ta. „Kuidas?" Kas tema pigmentatsiooni oli muudetud? Ega ometi.

„Ta oli HelthWyzeris, aga nüüd on ta keskkooli ära lõpetanud ja läinud Watson-Cricki instituuti ja meie ekraanilt kadunud. Ega meil eriti palju seda ekraani küll ei ole," lisas Zeb.

Toby ootas. Ei olnud mõtet Zebile peale käia ega urgitseda.

„See jääb meie vahele, eks?" küsis Zeb veidi aja pärast.

„Muidugi," vastas Toby. Ma olen ainult kõrv, mõtles ta. Koera moodi ustav kaaslane. Vaikiv kaev. Mitte midagi rohkemat. Kui Lucerne oli neli aastat tagasi kuudist ära lennanud, oli Toby korraks kaalunud, kas kunagi võiks tema ja Zebi vahel ka midagi rohkemat olla. Aga sellest ihalusest ei olnud midagi tulnud. Ma olen vale kehatüübiga, mõtles ta. Liiga lihaseline. Kindlasti meeldivad Zebile jõnksud.

„Nõukogu ei tea sellest midagi, selge?" ütles Zeb. „Tema tumenemine ajab nad ainult ärevile."

„Ma unustan, et sellest kuulsin," ütles Toby.

„Tema isa oli Pilari sõber – Pilar töötas HelthWyzeris siirdgeense botaanika vallas. Ma tundsin neid mõlemaid. Aga poisi isa oli nördinud, kui teada sai, et nende hädiste toidulisanditega sokutati inimestesse haigusi – et neid kasutati tasuta katseloomadena, ja siis toodi nad samu haiguseid ravima. Päris teravmeelne petukaup, nad korjasid iseenda tekitatud värgi eest kõva raha. See näris ta südametunnistust. Nii et isa sokutas meile huvitavat teavet. Ja siis juhtus temaga õnnetus."

„Õnnetus?"

„Kukkus tipptunnil ülekäigusillalt alla. Verepuder."

„Veidi liiga kujukas," ütles Toby. „Taimetoitlase kohta."

„Vabandust," ütles Zeb. „Räägiti, et see oli suitsiid."

„Ma oletan, et ilmselt ei olnud," ütles Toby.

„Me nimetame seda korpitsiidiks. Kui oled korporatsioonis ja teed midagi, mis neile ei meeldi, oled surnud. Nagu tulistaksid iseennast."

„Saan aru," ütles Toby.

„Nojah, tagasi meie noormehe juurde. Tema ema töötas HelthWyzeris diagnostikas, poiss häkkis ta labori parooli ja sai selle süsteemi kaudu meile materjali hankida. Geniaalne häkker. Ema abiellus ühe HelthWyzeri keskuse tipptegelasega, ja poiss läks koos temaga."

„Sinna, kus on ka Lucerne."

Zeb laskis selle kõrvust mööda. „Ta tungis läbi nende tulemüüride, sepitses mõned kuvariidentiteedid, võttis uuesti ühendust. Mõnda aega saime temast kuulda, aga siis jäi kõik vaikseks."

„Võib-olla ta kaotas huvi," ütles Toby. „Või said nad ta kätte."

„Võib-olla," ütles Zeb. „Aga ta mängib kolmemõõtmelist malet, talle meeldivad väljakutsed. Tal on vilgas mõistus. Ja ta ei tunne hirmu."

„Kui palju temasuguseid meil veel on?" küsis Toby. „Linnakutes?"

„Mitte ühtegi nii head häkkerit," vastas Toby. „See poiss on ainulaadne."

45

Nad jõudsid Heaolukliinikusse ja suundusid äädikaruumi. Toby läks kolme hiigeltünni taha, keeras pudeliriiuli lukust lahti ja lükkas eest, et saaks siseukse avada. Ta kuulis, kuidas Zeb kõhu sisse tõmbas, et end tünnidest mööda pressida: ta ei olnud lodevalt paks, aga ta oli suur.

Vanadest põrandaplankudest kokku lapitud laud täitis siseruumi peaaegu tervenisti, selle ümber oli kirev kogu toole. Ühel seinal oli hiljuti valminud akvarell – püha E. O. Wilson, kiletiivaliste kaitsja –, mille oli maalinud Nuala inspiratsioonipuhangul, mida tal tuli ette liigagi tihti. Pühaku selja taha oli maalitud päike, ja see tekitas nimbuseefekti. Tema näol oli ekstaatiline naeratus ja käes korjepurk, milles oli hulk musti täppe. Need on mesilased, oletas Toby, või siis sipelgad. Nagu Nuala pühakumaalidel sageli, oli üks käsi pikem kui teine.

Kostis kerge koputus ja Aadam Üks libises läbi ukseava. Teised tulid järgemööda.

Lava taga oli Aadam Üks teistsugune. Mitte päriselt teistsugune – mitte vähem siiras –, ent praktilisem. Ja taktikalisem. „Lugegem vaikne palve meie arupidamise edenemiseks," alustas ta. Koosolekuid alustati alati nii. Tobyl oli salaruumi ahtuses veidi raske palvetada: ta tajus liiga hästi kõhukorinaid, salalõhnade puhanguid, kehade kriginat ja nihkumist. Aga teisalt oli tal nagunii raske palvetada.

Vaikne palve käis otsekui aja peale. Kui tõsteti pead ja avati silmad, vaatas Aadam Üks ruumis ringi. „Kas see on uus pilt?" küsis ta. „Seinal?"

Nuala säras. „See on püha E. O.," ütles ta. „Wilson. Kiletiivaliste kaitsja."

„Nii tema moodi, mu kallis," ütles Aadam Üks. „Eriti ... Sind on õnnistatud suure andega." Ta köhatas kergelt. „Siirdume nüüd pakiliste ja praktiliste küsimuste juurde. Meie juurde on äsja saabunud väga eriline külaline, pärit HelthWyzeri keskusest, ehkki ta on, kuidas öeldagi, ringi rännanud. Hoolimata kõigist takistustest on ta toonud meile kingituseks geneetilised koodid, mille eest võlgneme talle mitte ainult ajutise varjupaiga, vaid ka turvalise koha vägismaailmas."

„Nad otsivad teda," ütles Zeb. „Ta ei tohiks sinna kanti tagasi minna. Me peame ta nii kiiresti kui võimalik välja toimetama. Kas läbi FenderBenderi ja üle Unelmate tänava nagu tavaliselt?"

„Kui tee on puhas," ütles Aadam Üks. „Me ei tohi asjatult riskida. Kui vaja, võime ta alati koosolekuruumi peita."

Korporatsioonide eest põgenevate inimeste seas oli vahekord kolm üks naiste kasuks. Nuala väitis, et naised on eetilisemad, Zeb ütles, et nad on pirtsakamad, ja Philo ütles, et see teeb sama välja. Need põgenikud tõid tihti salakaubana informatsiooni. Vormeleid. Pikki koodijadasid. Katsete saladusi, omandivalesid. Mida aednikud selle kõigega tegid? imestas Toby. Ega nad ometi ei müünud seda tööstuskorporatsioonide spionaažimaterjalina, ehkki välismaistelt rivaalidelt võinuks selle eest tubli nutsu saada. Niipalju kui Toby taipas, hoidsid nad seda lihtsalt enda käes; ehkki oli võimalik, et Aadam Üks hellitas lootust kõik kadunud liigid säilinud DNA koodide abil taastada; kui kord praeguse masendava aja asemele on saabunud eetilisem ja tehniliselt asjatundlikum tulevik. Mammutit oli kloonitud, miks siis mitte kõiki teisi? Kas see oli tema nägemus lõplikust Noa laevast?

„Meie uus külaline tahaks oma pojale sõnumi saata," ütles Aadam Üks. „Ta on mures, et jättis ta maha võib-olla pojale kõige otsustavamal elujärgul. Poisi nimi on Jimmy. Ma usun, et ta on praegu Martha Grahami akadeemias."

„Postkaart," ütles Zeb. „Me ütleme, et see on tädi Monicalt. Andke mulle aadress, ma läkitan selle Inglismaa kaudu – üks inimene meie trühvlirakukesest läheb järgmisel nädalal sinna. CorpSeCorps loeb selle loomulikult läbi. Nad loevad kõiki postkaarte."

„Ta tahab teada anda, et poisi taltsas perunks lasti Heritage Parkis vabadusse ja ta elab seal vabalt ja õnnelikult. Selle nimi on – oh – Mõrtsukas."

„Oh Kristus tsepeliinis!" ütles Zeb.

„Säärane keelepruuk on kohatu," lausus Nuala.

„Vabandust. Aga nad teevad selle kuradi keeruliseks," ütles Zeb. „See on kolmas taltsa perunksi sõnum sel kuul. Järgmiseks tulevad kõrbehiired ja koduhiired."

„Minu meelest on see liigutav," ütles Nuala.

„Ju vist mõned inimesed viivad ka ellu selle, mida nad on jutlustanud," ütles Rebecca.

Toby määrati uue põgeniku hooldajaks. Tema varjunimi oli Haamer, sest väidetavasti oli ta enne HelthWyzerist lahkumist oma abikaasa arvuti Home Handymani tööriistakomplektiga tükkideks lammutanud, et varjata oma ulatuslikku andmevargust. Ta oli kõhn ja siniste silmadega ja kaugeltki mitte rahulik. Nagu kõik korporatsioonist ülejooksnud, arvas ta, et on ainus inimene, kes kunagi äkilise ja ketserliku sammuga korporatsioonile vastu astunud; ja nagu nad kõik, ihkas ta meeleheitlikult kuulda, kui hea inimene ta on.

Toby tuli talle vastu. Ta rääkis, kui vapper Haamer oli olnud, mis oli tõsi, ja kui taibukas ta oli olnud, et valis selle kaudse ja kõvera tee, ja kui väga hindasid nad temalt saadud informatsiooni. Tegelikult ei olnud Haamer rääkinud midagi, mida nad juba poleks tednud – see oli see inimeselt seale siirdatud neokorteksi materjal –, aga oleks olnud kalk seda öelda. Me peame heitma võrgud laialt välja, ütles Aadam Üks, ehkki mõned kalad võivad olla väikesed. Ja me peame olema lootusemajakas, sest kui inimestele öelda, et nad ei saa midagi teha, siis teevad nad midagi hullemat kui mitte midagi.

Toby rüütas Haamri tumesinisesse aednikukleiti ja andis näo varjamiseks ninakoonuse. Aga naine oli närviline ja kärsitu ja aina küsis, kas ta võiks ühe sigareti saada. Toby ütles, et aednikud ei suitseta – kindlasti mitte tubakat –, seega paljastaks suitsetamine ta maskeeringu. Pealegi ei olnud katusel sigarette.

Haamer kõndis edasi-tagasi ja näris küüsi, kuni Toby tundis tahtmist teda lüüa. Me ei palunud sul siia tulla ja kõigi meie pead silmusesse pista teelusikatäie iganenud rämpsu pärast, tahtis ta öelda. Lõpuks andis ta naisele kummeliteed, sees mõni tilk magunat, et teda lainetelt maha võtta.

46

Järgmine päev oli Galiitsia pühaku Aleksander Zawadzki päev. See oli vähemtähtis pühak, ent üks Toby lemmikuid. Ta oli elanud ärevail aegadel – aga millised ajad Poolas ei olnud rahutud? –, ent jätkanud sellest hoolimata omaenda rahumeelseid ja veidi totraid toiminguid, katalooginud Galiitsia lilli ja andnud putukatele nimesid. Rebeccale meeldis ta samuti: ta oli pannud ta koos liblikaaplikatsioonidega oma põllele ja väikestele lastele tegi ta suupisteks väikseid põrnikaküpsiseid, igaühel kaunistuseks tähed A ja Z. Lapsed olid temast teinud laulu: *Alexsander, Alexsander, nina peal on sitikas! Puhu taskurätile, pane õielehele!*

Oli keskhommik. Haamer magas ikka veel eelmise päeva maguna mõju välja: Toby oli teinud joogi liiga kange, aga ta ei tundnud eriti süümepiina, ja nüüd oli tal aega oma tavaliste toimetuste jaoks. Ta tõmbas ülle mesilasvõrgu ja kindad ning süütas lõõtsas suitsupuru: nagu ta mesilastele oli seletanud, kavatses ta hommikul täis kärgedest mett võtta. Aga enne kui ta suitsutama jõudis hakata, ilmus välja Zeb.

„Närused uudised," ütles ta. „Su Värvisõja sell on jälle väljas." Nagu kõik teisedki aednikud, teadis Zeb seda lugu, kuidas Aadam Üks ning Pungad ja Õied olid Toby Blanco käest päästnud – see oli osa suulisest ajaloost. Aga ta tajus ka Toby hirmu. Ehkki nad seda kunagi ei arutanud.

Toby tundis jäist sähvatust end läbistavat. Ta tõstis võrgu üles. „Päriselt?"

„Aina vanem ja tigedam," vastas Zeb. „See väärdunud sitapea oleks ammu pidanud raisakotkaste sõnnik olema. Tal on ilmselt sõpru kõrgetel kohtadel, sest ta juhib jälle Reoveelaguunis Salaburgereid."

„Kui ta ainult sinna jääks," ütles Toby. Ta püüdis rääkida kindla häälega.

„Mesilased võivad oodata," sõnas Zeb. Ta võttis Tobyl käsivarrest. „Sa pead maha istuma. Ma nuhin natuke ringi. Võib-olla on ta su unustanud."

Ta viis Toby kööki. „Kullake, sa näed roid välja," ütles Rebecca. „Mis lahti on?" Toby rääkis talle.

„Oh sa raisk," ütles Rebecca. „Ma teen sulle veidi päästeteed, paistab, et sul on seda vaja. Ära muretse – ühel päeval selle mehe karma tapab ta." Aga *ühel päeval* on liiga kaugel, mõtles Toby.

Oli õhtupoolik. Paljud Aednike lihtliikmed olid katusele kogunenud. Mõned sidusid tomateid ja tõstsid üles suvikõrvitsaid, mis torm, tugevam kui tavaliselt, oli pikali puhunud. Teised istusid varjus, kudusid, sõlmisid, lappisid. Aadamad ja Eevad olid rahutud nagu alati, kui nad jooksikule peavarju andsid – mis siis, kui Haamrit jälitati? Aadam Üks oli välja pannud vahimehed; ta ise seisis katuseserval, ühel jalal, meditatsioonipoosis, ja pidas silmas tänavat enda all.

Haamer oli üles ärganud ja Toby oli käsutanud ta salatilt tigusid noppima; lihtaednikele ütles ta, et Haamer on uus pöördunu ja uje. Nad olid näinud paljusid uusi pöördunuid tulemas ja minemas.

„Kui meile tullakse külla," ütles Toby Haamrile, „kui on midagi inspekteerimise moodi, tõmba päiksekübar silmile ja tegele tigudega edasi. Hoia tagaplaanile." Ta ise suitsutas mesilasi, järgides teooriat, et kõige parem on käituda nagu tavaliselt.

Siis tulid Shackleton ja Crozier ja väike Oates tüminal trepist üles, kannul Amanda ja siis Zeb. Nad suundusid otse Aadam Ühe poole. Aadam Üks nokutas lõuaga Toby poole: *ühine meiega.*

„Reoveelaguunis oli kähmlus," ütles Zeb, kui nad olid Aadam Ühe ümber kogunenud.

„Kähmlus?" küsis Aadam Üks.

„Me ainult vaatasime," ütles Shackleton. „Aga ta nägi meid."

„Ta sõimas meid kuradi lihavarasteks," ütles Crozier. „Ta oli purjus."

„Mitte purjus: laksu all," ütles Amanda autoriteetselt. „Ta

püüdis mind lüüa, aga ma tegin *satsuma*'t." Toby muigas kergelt: Amandat alahinnata oli viga. Ta oli nüüdseks pikk sitke amatsoon, ja ta oli Zebi juures urbaanse verevalamise piiramist õppinud. Nagu ka tema kaks ustavat kannupoissi. Kolm, kui ka Oatesi nende hulka lugeda, ehkki tema oli Amandast lihtsalt lootusetult sisse võetud.

„Kes on see tema?" küsis Aadam Üks. „Kus see juhtus?"

„Salaburgerites," vastas Zeb. „Me kontrollisime seda – kuulsime, et Blanco on tagasi."

„Zeb tõmbas talle ühe *unagi*," ütles Shackleton. „See oli vägev!"

„Kas teil oli vaja tingimata sinna minna?" küsis Aadam Üks pisut tõredalt. „Meil on teisigi viise ..."

„Siis tormasid aasiasulamid talle peale," ütles Oates joovastunult. „Neil olid pudelid!"

„Tema tõmbas tapjanoa välja," ütles Croze. „Täkkis paar tükki ära."

„Ma loodan, et ei ole sündinud pöördumatut kahju," ütles Aadam Üks. „Kui väga me ka taunime Salaburgerite olemasolu ja selle õnnetu inimese hävitustööd, vägivalda me ei soovi."

„Putka pöörati pahupidi, liha pilluti laiali. Tema sai ainult mõned muhud ja kriimud," ütles Zeb.

„See on kahetsusväärne," ütles Aadam Üks. „Tõsi, mõnikord tuleb meil end kaitsta, ja meil on varemgi olnud tüli selle – temaga. Aga praegu jääb mul mulje, et meie ründasime esimesena?" Ta kortsutas Zebi poole kulmu. „Või provotseerisime rünnaku? On see tõsi?"

„See sitapea oli keretäie ära teeninud," vastas Zeb. „Me peaksime medalid saama."

„Meie tee on rahumeelne tee," ütles Aadam Üks, kulm veel enam kortsus.

„Rahuga jõuab ainult teatud maani," vastas Zeb. „Vähemalt sada liiki on eelmisest kuust saadik välja surnud. Nad kurat söödi ära! Me ei saa lihtsalt niisama istuda ja vaadata, kuidas tuled kustuvad. Me peame kuskilt alustama. Täna Salaburgerid, homme kuradi gurmeerestoranide kett. Haruldus. See peab kaduma."

„Meie osa olevuste hulgas on olla tunnistajaks," ütles Aadam

Üks. „Ning hoida lahkunute mälestusi ja genoome. Vere eest ei saa võidelda verega. Ma arvasin, et oleme ühel meelel."

Tekkis vaikus. Shackleton ja Crozier ja Oates ja Amanda vahtisid Zebi. Zeb ja Aadam Üks vahtisid teineteist.

„Nüüd on nagunii liiga hilja," ütles Zeb. „Blanco on marus."

„Kas ta rikub pööblajõukude piire?" küsis Toby. „Tungib meile siia Varinguauku kallale?"

„Tahtmist tal selleks on, pole küsimustki," ütles Zeb. „Tavalised jõugumehed teda enam ei hirmuta. Ta on mitmekordne Värvisõjamees."

Zeb hoiatas kokku kogunenud aednikke, pani katusele vahid välja ja paigutas kõige tugevamad väravavalvurid tuletõrjetrepi alumisse otsa. Aadam Üks protestis, öeldes, et vaenlaste moodi käituda tähendab nende tasemele laskuda. Zeb ütles, et kui Aadam Üks tahab kaitseküsimuse mingil muul moel lahendada, võib ta seda vabalt teha, aga kui mitte, siis ärgu oma nina vahele pistku.

„Paistab liikumist," ütles Rebecca. „Kolm tükki tuleb."

„Mida iganes sa teed," ütles Toby Haamrile, „ära plagama pista. Ära tee midagi, mis tähelepanu tõmbaks." Ta läks katuseäärele vaatama.

Kolm raskekaallast trampis kõnniteel. Neil olid pesapallikurikad käes. Pritspüsse ei olnud. Seega ei olnud need CorpSeCorpsist, vaid kõigest tavalised pööbla kõrilõikajad: kättemaks Salaburgerite rüüstamise eest. Üks kolmest oli Blanco – Toby võis selle mehe iga nurga alt ära tunda. Mida ta kavatseb teha? Klohmib kohapeal surnuks või tirib minema, et seda mujal pikaldasemalt teha?

„Mis lahti, kullake?" küsis Aadam Üks.

„See on tema," vastas Toby. „Kui ta mind näeb, tapab ta mu ära."

„Pea püsti," ütles Aadam Üks. „Sulle ei juhtu midagi halba." Aga kuna Aadam Ühe meelest juhtusid isegi kõige hirmsamad asjad lõppkokkuvõttes suurepärastel, ehkki äraarvamatutel põhjustel, ei rahustanud see Tobyt kuigivõrd.

Zeb ütles, et Toby peaks nende erikülalise igaks juhuks silma alt ära viima, seepärast ta viis Haamri oma kambrikusse ja andis talle rahustavat jooki, rohkelt kummelit ja natuke magunat. Haa-

mer vajus unne ja Toby istus ning vaatas teda ning lootis, et nad ei oleks lõpuks kahekesi nurka aetud. Ta tabas end relvade järele ringi vaatamas. Ma võiksin neid magunapudeliga lüüa, mõtles ta. Aga see ei ole väga suur.

Siis kõndis ta tagasi katusele. Ta oli ikka veel mesinikurüüs. Ta sättis raskeid kindaid, võttis lõõtsa kätte ja lasi võrgu näo ette. „Seiske mu kõrval," ütles ta mesilastele. „Olge mu sõnumikandjad." Just nagu nad kuuleksid.

Võitlus ei kestnud kaua. Hiljem kuulis Toby, kuidas Shackleton ja Crozier ja Oates esitasid täit lahingulugu väiksematele lastele, kelle Nuala oli kiiresti minema kupatanud. Nende sõnul oli lahing olnud kangelaslik.

„Zeb oli võrratu," ütles Shackleton. „Tal oli kõik ette plaanitud! Nad ilmselt mõtlesid, et kuna me oleme nii patsifistlikud, siis nad võivad lihtsalt ... Nojah, see oli nagu lõks – me taganesime trepist üles ja nemad tulid järele."

„Ja siis, ja siis," ütles Oates.

„Ja siis katusel lasi Zeb esimesel kutil endale äsada ja siis ta võttis kuti pesapallikurikast kinni ja pillutas veits ja kutt prantsatas peaaegu vastu Rebeccat ja temal oli see kaheharuline kahvel, ja siis lendas tüüp karjudes üle katuseääre."

„Niimoodi!" ütles Oates käsi lehvitades.

„Ja siis pritsis Stuart järgmist taimeniisutiga," ütles Crozier. „Ta ütles, et kassidele see mõjub."

„Amanda tegi talle midagi. Tegid ju?" pöördus Shackleton kiindunult Amanda poole. „Nagu mingi verevalamise piiramise liigutus, nagu *hamachi* või – ma ei tea, mis ta tegi, aga see lendas kah üle ääre. Kas sa äsasid talle munadesse või mida?"

„Ma paigutasin ta ümber," ütles Amanda tagasihoidlikult. „Nagu teo."

„Ja siis see kolmas kutt jooksis minema," ütles Oates. „See kõige suurem. Mesilased ümberringi. Toby tegi seda, see oli vinge. Aadam Üks ei lubanud meil talle järele minna."

„Zeb ütleb, et see ei ole veel lõpp," lausus Amanda.

*

Tobyl oli oma versioon, kus kõik oli liikunud niihästi väga kiiresti kui ka väga aeglaselt. Ta oli läinud mesitarude taha, ja siis olid need kolm kohal, kerkisid trepiotsast. Kahvanäoline tumeda lõua ja pesapallikurikaga mees, armiline punakalatüüp, ja Blanco. Blanco oli teda kohe märganud. „Ma näen sind, vintske persega lirva!" röökis ta. „Sa oled liha!" Toby mesilasvõrgust maskeeringuks ei piisanud. Blanco tõmbas noa välja; ta irvitas.

Esimene mees oli Rebeccaga kokku sattunud ja kuidagi üle katuseääre kukkunud, karjudes, aga teine tuli üha edasi. Siis oli Amanda – kes oli seisnud veidi kõrval, eeterliku ja ohutu väljanägemisega – tõstnud käe. Toby oli näinud valgusevälgatust: kas see oli klaas? Aga Blanco oli peaaegu tema juures; nende vahel ei olnud midagi peale mesipuude.

Ta lükkas mesipuud ümber – kolm tükki. Temal oli võrk, Blancol ei olnud. Mesilased valgusid vihast vingudes välja ja sööstsid Blanco poole otsekui nooled. Ta põgenes ulgudes tuletõrjetrepi poole, kätega vehkides ja rapsides, mesilasparv kuklas.

Tobyl võttis tarude püstipanemine aega. Mesilased olid raevunud ja mitu aednikku sai nõelata. Toby vabandas ohvrite ees ning tema ja Katuro ravitsesid neid kalamiini ja kummeliga; aga palju sõnaohtramalt vabandas ta mesilaste ees, kui oli nad küllalt uimaseks suitsutanud: nemad olid lahingus ohverdanud palju omakseid.

47

Aadamatel ja Eevadel oli äädikatünnide taga salaruumis pingeline koosolek. „See sitapea ilma loata ei ründa," ütles Zeb. „Selle taga on CorpSeCorps – nad teavad mõnda inimest, keda me aitame, ja seepärast katsuvad nad näidata meid samasuguste fanaatikutest terroristidena nagu hundijesajalased."

„Ei, see on isiklik," ütles Rebecca. „See mees on õel nagu madu, kogu lugupidamise juures madude vastu, ja ta jahtis Tobyt, see on kõik. Kui ta kord oma pulga mõnda prakku topib, siis ta arvabki, et see on tema oma." Kui Rebecca ärritus, siis kippus ta oma endisaegset sõnavara pruukima, ja siis kohe kahetsema. „Ära pane pahaks, Toby," ütles ta.

„Otsene põhjus on kindlasti meie seas," ütles Aadam Üks. „Noored provotseerisid teda. Ja Zeb. Oleksime pidanud magava koera rahule jätma."

„Koer on õige sõna," ütles Rebecca. „Kogu lugupidamise juures koerte vastu."

„Kaks surnukeha kõnniteel ei tule kindlasti meie rahumeelsele mainele kuidagimoodi kasuks," ütles Nuala.

„Õnnetusjuhtumid. Kukkusid katuselt alla," ütles Zeb.

„Ja ühel lõigati kukkumise pealt kõri läbi ja teisel torgati silm välja," vastas Aadam Üks. „Nagu igasugune kohtulik juurdlus kohe näitaks."

„Ohtlik, tellisseinad," ütles Katuro. „Leidub torkavaid asju. Naelu. Klaasikilde. Teravaid asju."

„Sulle oleks äkki mõni surnud aednik rohkem meeldinud?" küsis Zeb.

„Kui su oletused on õiged," lausus Aadam Üks, „ja see on CorpSeCorpsi sepitsus, kas sul ei tulnud siis pähe, et võib-olla

saadeti need kolm just nimelt sellist vahejuhtumit provotseerima? Et panna meid seadust rikkuma ja seeläbi leida ettekäänet survevahendite kasutamiseks?"

„Mis meil valida oli?" küsis Zeb. „Lasta end lömastada otsekui putukaid? Ehkki me putukaid ei lömasta," lisas ta.

„Nad tulevad tagasi," ütles Toby. „Mis selle põhjus ka oli, CorpSeCorps või mitte. Niikaua kui mina siin olen, olen ma sihtmärk."

„Ma arvan," ütles Aadam Üks, „et sinu turvalisuse huvides, kallis Toby, ja ühtlasi kogu aia turvalisuse huvides on parem, kui me paigutame su mõnda vägismaailma trühvliorva. Sinust võib seal meile palju kasu olla. Me palume oma pööbrattidest sidemeestel levitada sõnumit, et sa ei ole enam meie hulgas. Võib-olla kaob siis su vihamehel motivatsioon ja me oleme sellesuunalise agressiooni vastu kaitstud, vähemasti mõneks ajaks. Kui kiiresti me te ära viia saame?" küsis ta Zebilt.

„Võid selle juba tehtuks lugeda," ütles Zeb.

Toby läks oma magamiskabiini ja pakkis kokku hädavajalikumad asjad – ekstraktipudelid, kuivatatud ürdid, seened. Viimased kolm purki Pilari mett. Ta jättis igast asjast natuke järele sellele, kes iganes tema asemel Eeva Kuueks hakkab.

Ta mäletas, kui väga oli ta alguses ihanud aiast lahkuda, lahkuda igavusest ja klaustrofoobiast, mäletas, kuidas ihkas seda, mida ta arvas omaenese elu olevat; aga nüüd, kui ta tõesti pidi lahkuma, tundus see nagu väljaheitmine. Ei: pigem äraväänamine, lahtiraiumine, naha mahakoorimine. Ta tundis kiusatust juua veidi magunat, et tuimastada, aga pidas vastu. Ta pidi valvsaks jääma.

Veel miski tegi haiget: ta vedas Pilarit alt. Kas tal jääb aega mesilastele hüvasti öelda, ja kui ta seda ei tee, kas mesilaspered surevad? Kes võtab mesinikutöö üle? Kel on selleks oskusi? Ta kattis pea rätiga ja kiirustas mesitarude juurde.

„Mesilased," ütles ta valjusti. „Mul on uudiseid." Kas mesilased seisatasid õhus, kas nad kuulasid? Mitu tükki tuli teda uudistama; nad laskusid ta näole, et uurida ta emotsioone nahal leiduvate kemikaalide järgi. Ta lootis, et nad on mesitarude ümberpaiska-

mise andestanud. „Te peate oma emale ütlema, et ma pidin lahkuma," lausus ta. „Sellel pole teiega midagi pistmist, teie olete oma kohust hästi täitnud. Mu vaenlane sunnib mind minema. Mul on kahju. Ma loodan, et kunagi kohtume õnnelikumail asjaoludel." Ta leidis end mesilastega rääkides alatihti ülevat stiili tarvitamas.

Mesilased sumisesid ja suhisesid; tundus, et nad räägivad temast. Toby soovis, et võiks nad kaasa võtta – suure, kuldse, karvase kollektiivse lemmiklooma. „Ma jään teid igatsema, mesilased," ütles ta. Otsekui vastuseks hakkas üks neist ta ninasõõrmest sisse ronima. Ta puhus mesilase järsult välja. Võib-olla me kanname neil vestlustel võrku, mõtles ta, et nad ei saaks meile kõrva tungida.

Ta läks tagasi oma kambrikusse, kus tunni aja pärast ühinesid temaga Aadam Üks ja Zeb. „Kallis Toby, pane parem see selga," ütles Aadam Üks. Tal oli kaasas karusürp – punaste plagisevate kummijalgade ja kollase naeruse plastnokaga kahune roosa part. „Ninakoonus on sisse ehitatud. See on uusim materjal. Mo'Hairi neobiokarusnahk – see hingab. Vähemasti silt väidab nii."

Nad ootasid kahekesi kabiinikardina taga, kuni Toby sünge aednikukleidi seljast võttis ja karusnaha selga pani. Neobiokarusnahk või mitte, selle sees oli igatahes palav. Ta teadis, et vaatab välja valgetest ümmargustest, mustade pupillidega silmadest, aga tundus, nagu piiluks lukuaugust.

„Plagista tiibu," ütles Zeb.

Toby liigutas karusvarrukates käsi üles ja alla ja pardikostüüm prääksus. Hääl oli selline, nagu oleks mõni vanamees nina nuusanud.

„Kui tahad saba jonksutada, siis põruta vasaku jalaga vastu maad."

„Kuidas ma räägin?" küsis Toby. Ta pidi seda uuesti ütlema, kõvemini.

„Parema kõrvaaugu kaudu," ütles Aadam Üks.

Einoh, tore, mõtles Toby. Prääksud jalaga, räägid kõrvaaugu kaudu. Teiste kehafunktsioonide kohta ma parem ei küsigi.

Ta pani uuesti kleidi selga ja Zeb toppis karusürbi õlapauna. „Ma viin su veoautoga ära," ütles ta. „See on maja ees."

„Me võtame õige pea ühendust," ütles Aadam Üks. „Ma kahetsen ... Õnnetul kombel ... Hoia valgus enda ümber ..."

„Ma püüan," vastas Toby.

Aednike suruõhuveoautol oli nüüd logo PEOTUJU. Toby istus ette Zebi kõrvale. Haamer oli õhupallikastiks maskeerituna taga: Zeb ütles, et ta lööb kaks kärbest ühe hoobiga.

„Kahju küll," lisas ta.

„Mispärast?" küsis Toby. Kahju, et ta ära läheb? Ta tundis, kuidas pulss hakkas põksuma.

„Kahe kärbse mahalöömise pärast. Ei ole hea kärbsetapmist mainida."

„Ahah, jah," ütles Toby. „Pole hullu."

„Haamri saadame päris kaugele," ütles Zeb. „Meil on sidemeid kotilaadijate hulgas, kes töötavad pitseeritud kuulrongidel; ta võib sõita laadungina; me paneme „Kergesti puruneva" sildi peale. Oregonis on meil üks trühvlirakuke – nemad toimetavad ta silma alt ära."

„Ja mis minust saab?" küsis Toby.

„Aadam Üks tahab, et sina oleksid aiale lähemal," ütles Zeb, „juhuks kui Blanco jälle Värvisõtta satub ja sa saad tagasi tulla. Meil on sinu jaoks üks vägismaailma paik, aga sättimisega läheb paar päeva aega. Vahepeal võid sa oma ürbis ringi käia. Unelmate tänaval, kus nad kaubitsevad tellimusgeenidega – see koht kubiseb karusürparitest, keegi ei pane sind tähele. Nüüd kükita parem maha – me sõidame läbi Reoveelaguuni."

Zeb viis Toby FenderBender Body Shopi, kus üks aednikust elanik ta auto pealt maha viipas ja peitis vana hüdrolifti auku, mille nad pealt luugilaudadega katsid. Seal hingas ta igivanu mootoriõli aure ja sõi kasina eine niisketest sojapaladest ja naeripüreest ning jõi peale sumahhijooki. Ta magas vanal madratsil, karusürp padjaks. Bioletti seal ei olnud, ainud üks roostes Happicuppa kohvikann. *Kasuta seda, mis käepärast*, oli aednike hulgas armastatud moto.

Mitte kõiki FenderBenderi rotikoloonia asukaid ei olnud suudetud edukalt Buenavista kompleksi ümber paigutada, avastas Toby. Aga allesjäänud ei olnud otseselt vaenulikud.

Järgmisel hommikul alustas ta võltstööd – paterdas võltskarusnahamütakana piki Unelmate tänavat, kaelas kahe poolega plakat, aeg-ajalt prääksus ja jõnksutas saba, ning jagas brošüüre. Plakati esiküljel seisis INETUST PARDIPOJAST UHKEKS LUIGEKS UUES ANOOYOO PARGISPAAS! *Turguta oma enesehinnangut!* Tagaküljel ANOOYOO! SINU ENDA HÜVANGUKS! Brošüürides oli kirjas *Epidermise edendus! Madalamad hinnad! Väldi geenivigu! Täielikult pööratav!* AnooYoo ei müünud geeniteraapiat – ei midagi nii radikaalset ega püsivat. Selle asemel müüs ta pindmisi menetlusi. Taimeeliksiirid, kehapuhastid, nahatoonuse tõstjad; aedvilja-nanorakusüstid, hallitustõrjega mikrovõrgukate, kauapüsivad näokreemid, niisutavad palsamid. Iguaanipõhised toonimuutused, mikroobne laigueemaldus, tüügaste kaankoorimine.

Ta jagas välja hulga brošüüre, ent mõned geenipoepidajad tulid ka õiendama: Unelmate tänaval õgis unelm unelmat. Tänaval töötas karusürpareid terve hulk – lõvi, Mo'Hairi lammas, kaks karu ja veel kolm parti. Toby arutas, kui paljud neist on tegelikult need, kelleks end väidavad: kui tema kõigi silme all end peitis, siis võisid lahenduse avastanud olla teisedki, kes nähtamatust vajasid.

Kui ta oleks töötanud ehtsas karusürbis nagu kunagi varem, oleks ta päeva lõpul oma töötunnid kokku löönud, ürbist välja roninud ja arve e-maksu jaoks tasku pistnud. Praegu korjas Zeb ta pikapiga üles. Nüüd oli sellel logo KARUSÜRP – HETKE MENUK! Ta veeretas enda auto tagaossa, ürp ikka veel seljas, ja Zeb sõidutas ta ühte aednike enklaavi – hüljatud panka Reoveelaguunis. Mitmed panganduskorporatsioonid olid kunagi kohalikele pööblajõukudele katuse eest maksnud, aga varsti olid jõukude teksmeksi identiteedivarguse spetsialistid sõelunud sisse ja välja niisama vabalt nagu hiired. Lõpuks olid pangad alla andnud ja plehku pannud, sest ühegi ametniku ettekujutuses ei pidanuks mõnus tööpäev mööduma põrandal lebades, suu kinni teibitud, sellal kui identiteedinäppaja häkkis arvetesse ja pääses su äralõigatud pöidlaga kõigele ligi.

Vanamoodne pangakelder oli ööbimiseks palju parem paik kui hüdraulilise lifti auk. Jahe, rottideta, gaasiaurudeta; kunagiste rahatähtede vaikselt oksüdeeruva paberi hõng. Aga ühtäkki hakkas Toby mõtlema, mis saab siis, kui keegi seifiukse kogemata sulgeb ja lukustab ja tema ära unustab, nii et ta ei maganud väga hästi.

Järgmisel päeval oli ta jälle Unelmate tänaval. Pardikostüüm oli kuumuses talumatu, üks kummijalg tuli lahti ja ninakoonuse filter ei töötanud. Mis siis, kui aednikud ta hülgavad ja ta jääb tiirlema Unelmatemaale, muudetud olematuks lindloomaks, ja kuivab vaikselt surnuks, ja ta leitaks ühel päeval niiskete roosade valesulgede puntrast, mis kanalisatsioonitorusid ummistab?

Aga lõpuks korjas Zeb ta üles. Ta viis ta Mo'Hairi filiaali taha mingisse kliinikusse. „Me teeme juuksed ja naha ümber," ütles ta. „Sa tumened. Ja sõrmejäljed ja häälejälje. Ja veidi kontuurimuudatusi." Vikerkesta pigmendi muutmise biotehnika oli riskantne – kõrvalmõjuna oli ette tulnud ebameeldivat pundumist, ütles Zeb, nii et ta peab kasutama kontaktläätsi. Rohelisi – Zeb oli värvi ise valinud.

„Hääl kõrgem või madalam?" küsis ta.

„Madalam," ütles Toby, lootes, et ei muutu baritoniks.

„Hea valik," ütles Zeb.

Arst oli hiinlane, ja väga libe. Kasutatakse anesteetikumi, ja toibumisaja veedab ta ülakorrusel taastusosakonnas – parim, mis saada, ütles Zeb –, ja kui Toby kord seal oli, paistis koht väga puhas. Väga palju ei lõigatud ega õmmeldud. Sõrmeotsad kaotasid tundlikkuse – see tuleb tagasi, väitis Zeb – ja kurk oli häälemuutmise järel hell. Naha pigmentatsioon oli algul ebaühtlane, aga Zeb ütles, et kuue nädala jooksul saab see korda: seniks peab ta otsese päikese eest hoiduma.

Ta veetis need kuus eraldusnädalat SolarSpace'i trühvlirakukeses. Tema kontaktisik, naine nimega Muffy, tuli Tobyle kliinikussse järele väga kalli täiselektrilise kupeega. „Kui keegi küsib," ütles Muffy, „ütle, et oled meie uus teenija. Ma pean tõesti vabandust paluma," jätkas ta, „aga me oleme sunnitud kodus liha sööma, see on osa meie maskeeringust. Meil on sellepärast väga halb tunne, aga SolarSpace'is on enam-vähem kõik lihasööjad, ja grillimist

harrastavad nad palju – mahetoodetud liha muidugi, ja osa on paindraamidel kasvatatud, nad kasvatavad ainult lihaskudet, ei ole aju, ei ole taju, ja näiks kahtlane, kui me seda väldiksime. Aga ma püüan köögilõhnad sust eemal hoida."

Hoiatuseks oli juba hilja: Toby oli haistnud midagi, mis meenutas kondipuljongit, mida ta ema ikka keetis. Häbi küll, aga see tegi ta näljaseks. Näljaseks ja kurvaks. Võib-olla on kurbus omamoodi nälg, mõtles ta. Võib-olla käisid need kaks asja koos.

Oma väikses teenijatoas luges Toby e-ajakirju ja harjutas kontaktläätsede panemist silmamunale ja kuulas Sea/H/Ear Candyt. See oli sürrealistlik vahepala. „Mõtle endast kui nukkunud olendist," oli Zeb talle öelnud enne muutmisprotsessi algust. Tõesti, ta oli läinud sisse Tobyna ja tulnud välja Tobiathana. Vähem inglist, rohkem latiinot. Rohkem alti.

Ta vaatas iseennast – uus nahk, uued lopsakad juuksed, esiletungivamad põsesarnad. Uued mandlilõikega rohelised silmad. Ta peab meeles pidama, et läätsed tuleb igal hommikul silma panna.

Muudatused ei olnud teinud teda rabavalt ilusaks, aga see ei olnudki eesmärk. Eesmärk oli teha ta nähtamatuks. Ilu on ainult pindmine, mõtles ta. Aga miks öeldi alati *ainult?*

Aga uus välimus ei olnudki paha. Juuksed oli kenaks vahelduseks, ehkki pere kassid nende vastu huvi tundisid, ilmselt kerge lambalõhna pärast. Kui ta hommikuti üles ärkas, istus alatihti mõni neist padjal, lakkus ta juukseid ja nurrus.

48

Kui skalp oli kindlalt pähe juurdunud ja nahatoon ühtlane, oli Toby valmis oma uude identiteeti astuma. Muffy seletas, milline see pidi olema.

„Me mõtlesime AnooYoo pargispaale," ütles ta. „Seal tegelevad nad kõvasti botaanikaga, nii et sina sobid sinna väga hästi kõigi oma seente ja pruuliste ja kõigega, millest Zeb mulle rääkis – nii et sa võid päris kiiresti nende tootearenduseni jõuda. Neil on kohviku jaoks maheviljelusaed; selle üle on nad kangesti uhked, seal on kompostihunnik ja muud vastavad värgid, ja nad teevad seal mingeid siirdgeenseid katseid, mis võiksid sulle huvi pakkuda. Aga muidu on see nagu iga teine organiseerimistöö – toode sisse, lisaväärtus, toode välja. Raamatupidamise ja tarnete kontrollimine, personalitöö – Zeb ütleb, et sa saad inimestega väga hästi hakkama. Protseduurireeglid on juba paigas – sa pead neid lihtsalt järgima."

„Tooted on ilmselt inimesed?" küsis Toby.

„Just nii," vastas Muffy.

„Ja lisatud väärtus?"

„See on immateriaalne," ütles Muffy. „Nad tunnevad end pärast tublisti paremini. Selle eest makstakse kõvasti raha."

„Kui tohib küsida, siis kuidas sa mulle selle koha said?" küsis Toby.

„Mu abikaasa on AnooYoo juhatuses," ütles Muffy. „Ära muretse, ma ei valetanud talle. Ta on üks meie hulgast."

Kui Toby AnooYoo spaas paigas oli, elas ta oma rolli sisse – nüüd oli ta Tobiatha, ebamäärast teksmeksi päritolu, ent diskreetne ja tõhus mänedžer. Päevad olid rahulikud, ööd vaiksed. Tõsi, kogu selle paiga ümber oli elektriaed ja neli valvuritega väravat, aga

isikukontroll oli loge ja Tobyga ei viitsinud valvurid kunagi õiendada. See ei olnud kõrge turvariskiga ametikoht. Spaal ei olnud mingeid suuri saladusi kaitsta, nii et valvurid ei teinud muud, kui seirasid daame, kes tulid spaasse, esimestest lõtvumise ja kortsumise märkidest kohkunud, ja lahkusid taas, trimmitud ja pinguldatud ja lihvitud, kiiritatud ja laikudest vabastatud.

Ent endiselt kohkunud, sest mis siis, kui kogu see probleem – kogu see *asi* – hakkab nendega uuesti juhtuma? Kogu see surelikkusemärkide asi. Kogu selle *asja* asi. Kellelegi ei meeldi see, mõtles Toby – olla keha, asi. Keegi ei taha olla sel moel piiratud. Pigemini tahaksime endale tiibu. Isegi sõnal *ihu* on nätske kõla.

Me ei müü ainult ilu, öeldi AnooYoo töötajaile mõeldud juhendeis. Me müüme lootust.

Mõned kliendid olid nõudlikud. Nad ei mõistnud, miks isegi kõige nüüdisaegsemad AnooYoo ravivõtted ei teinud neid taas kahekümne ühe aastaseks. „Meie laboratooriumites tegeldakse ealise noorendamise võimalustega," seletas Toby neile trööstivalt, „aga lõplikku lahendust ei ole veel leitud. Mõne aasta pärast ..."

Kui tahad tõesti nüüd ja igavesti sama vana olla, mõtles ta, siis hüppa katuselt alla: surm on aja peatamiseks kaljukindel meetod.

Toby püüdis igati veenev tegevjuht olla. Ta juhtis spaad tõhusalt, ta kuulas hoolikalt nii töötajaid kui ka kliente, ta oli vaidlustes vahetalitajaks kui vaja, ta viljeles tõhusust ja taktitunnet. Teda aitas see, et ta oli olnud Eeva Kuus: selle kogemuse kaudu oli ta endas avastanud ande hoida silmis pühendunud pilku, nagu oleks ta sügavalt huvitatud, ja seda sõnagi lausumata. „Pidage meeles," ütles ta oma töötajatele, „iga külastaja tahab end tunda printsessina, ning printsessid on isekad ja upsakad." Ärge ainult nende supi sisse sülitage, oleks tahtnud ta soovitada, aga see ei oleks tema Tobiatha-loomusega kokku käinud.

Kõige tüütumatel päevadel lõbustas Toby end sellega, et vaatas spaad, nagu oleks see mõni tabloidajakiri: *Murult leitud seltskonnategelase laip. Kahtlustatakse mürgistust näohooldusel. Nahakoorimissurma segatud kärbseseened. Tragöödia basseinis.* Aga miks seda daamide peale välja valada? Nemad tahtsid ainult end hästi

tunda ja õnnelikud olla nagu kõik teisedki sel planeedil. Miks neile pahaks panna, et punsunud veenid ja väljaveninud vats nii väga nende mõtteid painasid? „Roosat rõõmu," ütles ta oma tüdrukutele, nagu AnooYoo mall ette nägi, ja siis ütles ta iseendale sedasama. Miks ka mitte? See oli kenam värv kui sapikollane.

Pärast ettevaatlikku pausi hakkas ta mõningaid asju kõrvale panema – ehitama oma isiklikku Araratti. Ta ei olnud kindel, et usub Veeta Uputust – ajapikku tundusid aednikud ja nende teooriad üha kaugemad, üha lennukamad, üha fantaasiaküllasemad – ühesõnaga hullumeelsemad – aga ta uskus siiski piisavalt, et algelisi ettevaatusabinõusid rakendada. Tema vastutas spaainventari eest, nii et varude soetamine oli lihtne. Ta korjas prügikastidest tühje purke, paar tükki korraga – AnooYoo Siseluuakeste purgid oli eriti kasulikud, sest need olid suured ja kõpskaanega – ning täitis need sojapalade või kuivatatud mererohu või piimaasenduspulbri või sojaeinega. Siis pani ta kaaned peale ja peitis purgid lao tagumistele riiulitele. Paaril töötajal oli laoruumi uksekood, aga kuna Toby oli tuntud kui range inventuuritegija, kes oli näppajate vastu üsna karm, ei olnud kuigi tõenäoline, et keegi tema taastäidetud purgid sisse vehiks.

Tal oli oma kabinet ja kabinetis oli arvuti. Ta teadis, mis riskid on piiride ületamisel – mõni AnooYoo ametnik võis jälgida ta otsinguid ja sõnumeid ning kontrollida, et töötajad ei vaataks tööajal pornoklippe –, seepärast sirvis ta enamasti üldisi uudiseid, lootes niiviisi leida mõne sõna Aednike kohta.

Palju seda ei olnud. Aeg-ajalt leidus mõni lugu rohefanaatikute õõnestustoimingutest, aga taolisi rühmi oli nüüd terve hulk. Ta silmas mõne aedniku nägu rahvahulgas Bostoni kohvijoomise ajal, kui Happicuppa ube sadamavette kallati, aga ta võis ka eksida. Mitu inimest kandis T-särki „Jumal on roheline", aga see ei tõestanud midagi: aednikud ise ei oleks selliseid särke kandnud, endistel aegadel küll mitte.

CorpSeCorps oleks võinud Happicuppa mässu lõpetada. Nad oleksid võinud selle karja pritspüssiga maha niita, ja lisaks kõik telekaameramehed, kes läheduses juhtusid olema. Täielikult ei

oleks nad suutnud sündmuste edastamist lõpetada: inimesed kasutasid mobiilikaameraid. Aga miks ikkagi ei astunud CorpSeCorps otse mässajatele vastu, ei pommitanud vastaseid kõigi nähes, ei kehtestanud avalikult totalitaarset seadust, kuigi ainult neil olid relvad? Nad juhtisid nüüd isegi sõjaväge, nüüd, kui see oli erastatud.

Ta oli kunagi seda Zebilt küsinud. Zeb oli öelnud, et ametlikult olid nad eraettevõte Corporation Security Corps, kes töötas kaubamärgile Corporations, ja need korporatsioonid tahtsid ikka veel mõista anda, et nad on ausad ja usaldusväärsed, sõbralikud nagu kirikakrad, valskuseta nagu jänkukesed. Nad ei saanud endale lubada, et keskmine tarbija näeks neid kui valelikke, südametuid lihuniktüranne.

„Korporatsioonid peavad müüma, aga nad ei saa sundida inimesi ostma," oli ta öelnud. „Veel mitte. Nii et puhas maine on ikka veel hädavajalik."

Lühike vastus olnuks selline: inimesed ei tahtnud, et nende Happicuppa maitseks vere järele.

Muffy, tema järelevaataja trühvlirakukest, pidas Tobyga sidet AnooYoo protseduuridel käies. Mõnikord tõi ta uudiseid: Aadam Ühega on kõik hästi, Nuala tervitab, Aednikud laiendasid veelgi oma mõjuvõimu, aga olukord oli ebakindel. Aeg-ajalt tõi ta sinna mõne naispõgeniku, kes vajas ajutist pelgupaika. Toby riietas need naised endasarnaseks – rikaste SolarSpace'i emandate värvidesse, pastellsinisesse, kreemjasbeeži – ja pani nad protseduuridele kirja. „Kuhja muda peale ja mässi rätikutesse ja keegi ei märka midagi," ütles ta, ja nagu selgus, oli see tõsi mis tõsi.

Üks neid hädakülalisi oli Haamer. Toby tundis ta ära – need nihelevad käed, need siresinised märtrisilmad –, aga tema Tobyt ei tundnud. Nii et Haamer ei jõudnudki Oregoni rahulikuma elu juurde, mõtles Toby: ta on ikka veel siinkandis, riskib, kogu aeg jooksus. Tõenäoliselt oli ta sattunud linnas mõnda rohegeriljade kähmlusse; ja sel juhul olid ta päevad loetud, sest väidetavasti üritas CorpSeCorps kõik niisugused aktivistid kõrvaldada. Neil olid tema vanast HelthWyzeri isikutunnistusest näidised olemas, ja kui kord juba nende süsteemis sees olid, ei pääsenud sa kunagi,

kui just ei ilmunud välja laibana, kelle hambad ja DNA klappisid nende andmetega.

Toby tellis Haamrile täieliku aromaatika ja lisaks pooride sügavlõdvestuse. Ta tundus neid tõeliselt vajavat.

AnooYoos varitses üks tõsine oht: Lucerne oli seal püsiklient. Ta käis iga kuu, üll linnaku kõrgema astme juhi naise rõivad. Ta võttis alati meela läike, ploominahasilendusse ja kümbluse AnooYoo noorenduslättes. Ta nägi välja stiilsem kui aednike juures – ja see polnud raske, mõtles Toby, sest isegi kilekotis võis aednikust stiilsem välja näha –, aga ta nägi välja ka vanem ja kuivetunum. Kunagi nii himur alahuul oli muutunud lontis lotiks, kõigest kollageenist ja taimeekstraktidest hoolimata, mis sinna oli pumbatud, nagu Toby teadis, ja ta silmalaud hakkasid omandama magunaõite kurrulist tekstuuri. Allakäigumärgid tegid Tobyle heameelt, ehkki selline väiklane ja armukade tunne teda ehmatas. *Jäta*, ütles ta endale. *See, et Lucerne muutub vanaks murumunaks, ei tähenda, et sina oled kuum tibi.*

Oleks muidugi olnud katastroof, kui Lucerne oleks äkitselt põõsa või dušikardina tagant välja karanud ja Toby tõelist nime kiljunud. Seepärast võttis Toby kasutusele ennetavad meetmed. Ta vaatas kinnipandud ajad üle, et teaks täpselt, millal Lucerne kohale ilmub. Siis andis ta töö üle oma kõige tarmukamatele töötajatele – laiade õlgadega Melodyle, kindlate kätega Symphonyle – ja hoidis end Lucerne'i vaateväljast eemal. Aga Lucerne lamas tavaliselt kõhuli ja oli kaetud pruuni läga ja silmapatjadega, niisiis polnud kuigi tõenäoline, et ta Tobyt silmaks; ja isegi kui ta näeks, vaataks ta kindlasti temast otse läbi. Lucerne'i-sugustele naistele olid Tobiatha-sugused naised ilma näota.

Mis siis, kui ma hiiliksin noorenduskümbluse ajal ta selja taha ja tulistaksin laserist? mõtles Toby. Või ajaksin soojuslambi lühisesse? Ta sulaks nagu vahukomm. Ümarussi suupiste. Maa rõõmustaks.

Kallis Eeva Kuus, ütles Aadam Ühe hääl. Sellised fantaasiad ei ole sinu väärilised. Mida küll Pilar mõtleks?

*

Ühel pärastlõunal koputati Toby uksele. „Sisse," ütles ta. See oli pikk mees, seljas haljastaja rohelised tunked. Ta vilistas surmkindlalt tuttavat viisi.

„Ma tulin helendroose kärpima," ütles ta. Toby vaatas üles ja tõmbas äkiliselt hinge. Ta teadis, et ei tohi midagi öelda: kabinet võis lutikaist kubiseda.

Zeb heitis pilgu koridori, astus siis sisse ja pani ukse kinni. Ta istus arvuti taha, võttis vildika ja kirjutas lauakattele: *Vaata mis ma teen.*

Aednikud? kirjutas Toby. *Aadam Üks?*

Lõhenemine, kirjutas Zeb. *Nüüd oma rühm.* „Kas istikutega on mingit muret olnud?" küsis ta valjusti.

Shackleton ja Crozier? kirjutas Toby. *Kas sinuga?*

Omamoodi jah, kirjutas Zeb vastu. *Oates. Katuro, Rebecca. Uusi ka.*

Amanda?

Väljas. Kõrgem haridus. Kunst. Tark.

Ta tegi lahti lehekülje EXTINCTATHON. Teid jälgib MaddAddam. *Aadam andis nime elavatele loomadele, MaddAddam annab nime surnud loomadele. Kas tahad mängida?*

MaddAddam? kirjutas Toby. *Sinu rühm? Sa oled mitmuses?* Ta oli elevil: Zeb oli siinsamas, tema kõrval, lihast ja verest. Pärast seda, kui ta oli nii kaua mõelnud, et ei näe teda enam kunagi.

Minus on palju, kirjutas Zeb. *Vali varjunimi. Väljasurnud eluvorm.*

Dodo, kirjutas Toby.

Viimased viiskümmend aastat, kirjutas Zeb. Palju aega ei ole. *Pügajad ootavad. Küsi lehetäide kohta.*

„Helendroosidel on lehetäid," ütles Toby. Ta sobras peas vana aednike nimekirja – loomad, kalad, linnud, lilled, karbid, sisalikud, hiljuti välja surnud. *Hiirruik*. See lind oli kadunud kümme aastat tagasi. *Kas nad suudavad seda saiti häkkida?*

„Sellega me saame hakkama," ütles Zeb. „Ehkki putukatõrje peaks olema sisse ehitatud ... Ma võtan mõned proovid. Kassi võib nülgida mitut moodi." *Ei*, kirjutas ta. *Meie oma virtuaalne võrgustik. Neljakordselt krüpteeritud. Vabandust selle kassinülgimise jutu pärast. Siin on sinu number.*

Ta kirjutas Toby uue varjunime ja passinumbri lehele. Siis trükkis ta omaenda numbri ja koodi sisselogimise lahtrisse. *Tere tulemast, Vaimukaru. Kas tahad mängida tavalist mängu või suurmeistriga?*

Zeb klõpsas suurmeistril. *Tore. Leia endale mänguruum. MaddAddam kohtub sinuga seal.*

Vaata, kirjutas ta oma paberile. Ta läks lehele, mis reklaamis Mo'Hairi siirdamist, hüppas läbi pikseldatud lüüsi fuksiapunase lamba silmas, sisenes HelthWyzeri antatsiidi reklaamivasse sinisesse nõretavasse makku, mis viis mugimast tabatud Salaburgerikliendi aplasse suhu. Siis rullus lahti avar roheline maastik – puud taamal, järv esiplaanil, ninasarvik ja kolm lõvi joomas. Stseen minevikust.

Üle selle rullus lahti kirjarida: *Tere tulemast MaddAddami mänguruumi, Vaimukaru. Sulle on sõnum.*

Edasta sõnum, klõpsas Zeb.

Maks on kurjast ja väärib karistust.

Kuulen sind, Tõmmu-metsruik, kirjutas Zeb. *Kõik on hästi.*

Siis sulges ta lehekülje ning tõusis püsti. „Helistage, kui lehetäid peaksid uuesti ilmuma," ütles ta. „Kui te meie töö aeg-ajalt üle kontrolliksite ja mind kursis hoiaksite, oleks väga tore." Ta kirjutas lehele: *Juuksed on ägedad, tibi. Viltused silmad on väga ilusad.* Siis oli ta läinud.

Toby korjas kõik märkmelehed kokku. Õnneks oli tal põletamiseks tikke; ta oli tikke Ararati jaoks kogunud ja hoidis neid karbis, millel oli silt Sidrunibesee-näohooldus.

Pärast Zebi külaskäiku tundis ta end vähem eraldatuna. Ta logis Extinctathonisse sisse korrapäratute vaheaegadega ja liikus MaddAddami suurmeistrite jututuppa. Varjunimed ja sõnumid vilksatasid ekraanil. *Must Ninasarvik Vaimukarule: uustulnukad. Vandelnokk-kuningrähn Välerebasele: ära karda kärsaklast. Valge Tarn ja Sinitiib: hiiresiird kümme punkti! Tõmmu Metsruik MaddAddamile: vahukommi maanteed – ilus!* Tal ei olnud õrna aimugi, mida enamik neid sõnumeid tähendas, aga vähemasti tundis ta end osalisena.

Mõnikord oli seal e-bülletääne, mis olid pealtnäha CorpSeCorpsi salastatud infokandjad. Paljudes neist oli juttu kummalistest uute haiguste puhangutest või pentsikutest kahjuritest – siirdgeenne okaskobras, kes ründas autode ventilaatoririhmu, oakärsaklane, kes hävitas Happicuppa kohviistandusi, asfaldisööja mikroob, mis sulatas maanteid.

Siis laastas Harulduse restoraniketti rida tapvaid pommiplahvatusi. Ta nägi tavalisi uudiseid, kus need sündmused pandi ebamääraste ökoterroristide süüks; aga ta oli MaddAddamis ka üksikasjalikumat analüüsi lugenud. Pomme olid pannud hundijesajalased, öeldi seal, sest Haruldus oli menüüsse võtnud uue roa – lõmba, hundijesajalaste püha looma. MaddAddam oli lisanud märkuse: *PS: hoiatus kõigile Jumala Aednikele: nad ajavad selle teie kaela. Minge põranda alla.*

Veidi pärast seda tuli spaasse ootamatult Muffy. Ta oli elegantne nagu alati, tema käitumine ei reetnud midagi ebatavalist. „Jalutame veidi murul," ütles ta. Kui nad olid väljas ja peidetud mikrofonidest kaugel, sosistas ta: „Ma ei tulnud siia protseduurile. Ma pidin sulle ainult ütlema, et me läheme ära, ma ei saa öelda, kuhu. Ära muretse. Pakiline on see ainult siin."

„Kas saad ikka hakkama?" küsis Toby.

„Aeg näitab," vastas Muffy. „Õnn olgu sinuga, kallis Toby. Kallis Tobiatha. Ümbritse mind valgusega."

Nädal hiljem olid tema ja ta abikaasa nimed õhulaevaõnnetuses hukkunute nimekirjas. CorpSeCorps oskas tähtsate kahtlusaluste jaoks väga osavalt korraldada kõrget klassi õnnetusi, oli Zeb Tobyle rääkinud – kuna nende jäljetu kadumine tekitaks korporatsioonide pühitsetute seas ärevust.

Pärast seda ei läinud Toby kuude kaupa MaddAddami jututoa ligi. Ta ootas koputust uksele, klaasiklirinat, pritspüssi *sipsipsippi*. Aga midagi ei juhtunud. Kui ta viimaks julgust kogus, et taas MaddAddamisse siseneda, oli talle seal sõnum. *Hiirruigale Vaimukarult: Aed on hävitatud. Aadamad ja Eevad tumenenud. Vaata ja oota.*

TOLMLEMISPÄEV

TOLMLEMISPÄEV

KAHEKÜMNE ESIMENE AASTA

PUUDEST JA VILJADEST
AADAM ÜHE SÕNAD

Kallid sõbrad ja kaasimetajad!

Täna on pidusöögipäev, ent kahjuks ei ole meil pidusööki. Meie pagemine oli järsk: meie pääsemine napp. Oma loomusele truuks jäädes on vaenlased laastanud meie katuse. Aga kahtlemata naaseme ühel päeval Eedenikaljule ja taastame selle õnnistatud paiga endises hiilguses. CorpSeCorps võis hävitada meie aia, ent meie vaimu ei ole ta hävitanud. Ükskord me istutame taas.

Miks ründas meid CorpSeCorps? Paraku muutusime nende jaoks liiga mõjuvõimsaks. Paljud katused õilmitsesid kui roosid; paljud südamed ja meeled ihkasid maad taas tasakaalu viia. Aga edus on ka hukatuse eod, sest need, kes on võimul, ei saa enam meid saamatute veidrikena kõrvale heita: nad kartsid meid, saabuva aja prohveteid. Lühidalt – me seadsime ohtu nende kasumi.

Lisaks seostasid nad meid biorünnakuga, mida nende infrastruktuuridele sooritas lahkulöönud ketserlik rühm, kes nimetab end MaddAddamiks. Eelmise nädala pommirünnakud Harulduse restoraniketile – ehkki üksnes hundijesajalaste toime pandud – andsid neile ettekäände valla päästa ulatuslikud haarangud kõigi vastu, kes on Jumala loodud maa poolel.

Osutugu nende materialistlik nägemus niisama valeks, kui juba kaua aega on olnud nende vaimne nägemus! Sest ehkki möödas on need päevad, mil pööblatänavatel lihasööjaid avalikult kahetsema kutsusime, ei ole loomade kaitsevärvuse õpetus asjata olnud. Moondatult, taustaga ühte sulanult elutseme otse vaenlaste nina all. Me oleme maha heitnud oma lihtsad rõivad ja mähkunud äritänavailt ostetuisse. Monogrammiga golfisärk, laimiroheline maika, triibuline pastelne kudum, mida Nuala nii söakalt kannab – selline on meie kaitserüü.

Mõned teie hulgast on tahtnud kahtlusi vaigistada vapralt meie kaasolevuste liha süües; kuid ärge püüdke teha vägitükke, mis käivad teile üle jõu, mu kallid sõbrad. Salaburgerit hammustades ja siis seda välja öökides tõmbaksite meie peale soovimatuid pilke. Kui kahtlete, piirduge SoYummie jäätisega. Selliseid pseudotoite võib neelata liigse pingutuseta.

Tänagem Fernside'i trühvlirakukest, kes on andnud meie käsutusse pelgupaiga Unelmate tänaval. Silt meie uksel, ROHELISED GEENID, viitab siirdgeense botaanika firmale. Teine silt – see, millel seisab REMONDI TÕTTU SULETUD – on mõeldud meie kaitseks. Kui küsitakse, öelge, et meil on töövõtjaga probleeme. See on alati usutav seletus.

Täna on tolmlemispäev, mil me meenutame panust, mille andsid metsade säilimiseks nii paljude teiste hulgas püha Suryamani Bhagat Indiast, püha Stephen King Uus-Meremaa Pureora metsast ja püha Odigha Nigeeriast. See päev on pühendatud taimede paljunemise müsteeriumile, eriti mõtleme neile imeväärsetele puudele, õistaimedele, iseäranis luuviljadele ja õunalistele.

Legendid seesugustest viljadest on meieni jõudnud antiikrahvastelt – hesperiidide kuldsed õunad, samamoodi kuldne tüliõun. Mõned ütlevad, et hea ja kurja tundmise puu vili oli viigimari, teised eelistavad datlit ja kolmandad hoopiski granaatõuna. Ehk tunduks mõttekam, kui see toiduaine oleks olnud tõeliselt kuri – lihane ese, näiteks biifsteek. Miks siis ometi puuvili? Sest ilma igasuguse kahtluseta olid meie esivanemad puuviljasööjad ning ainult puuvili oleks neid ahvatlenud.

Puuvili jääb meile sügava tähendusega sümboliks, mis kehastab tervistavat viljakoristust, küllusliku haripunkti ja uut algust, sest iga vilja sees on seeme – uue elu võimalik algus. Vili küpseb ja langeb ning saab taas mullaks; ent seeme juurdub ja kasvab ning toob esile uue elu. Nagu Jumala inimkeelsed sõnad ütlevad: „Te tunnete nad ära nende viljast." Palugem, et meie viljad oleksid hea viljad, mitte kurja viljad.

Aga veel üks hoiatussõna: me austame tolmeldajaid putukaid, eriti mesilasi, ent nüüd oleme teada saanud, et lisaks viiruskind-

lale tüvele, mis loodi pärast hiljutist meemesilase äkilist surma, on korporatsioon aretanud ka hübriidmesilase. See ei ole siirdgeenne mesilane, mu sõbrad. Ei: see on jäledam! Mesilased võetakse vastsena kinni ja neisse sisestatakse mikromehaaniline süsteem. Sisestatu ümber kasvab kude ning kui koorub täiskasvanu või „valmik", on see mesilasest küberspioon, mida kontrollib saatjaga varustatud CorpSeCorpsi operaator, ja seega on ta reetlik.

Kerkivad rasked eetilised probleemid: kas me peaksime abi otsima putukatõrjevahenditest? Kas selline mehhaniseeritud orjamesilane on *elus*? Kui on, kas on ta siis tõeline Jumala loom või midagi hoopis muud? Me peame mõtisklema nende sügavamate tähenduste üle, mu sõbrad, ja paluma juhatust.

Laulgem.

Viljapuu, mis oksi laotab,
on kaunis oma õitevahus.
Aega lind või loom ei kaota,
rüüpab nestet pühas rahus.

Tolmlemine leiab aset:
iga pähkli, vilja jaoks.
Tillukene kuldne kübe
lendleb, juurdub ega kao.

Paisub, tasapisi küpseb
varre ehteks saav ovaal,
igas viljas tallel toidus,
osa saab sest lind ja loom.

Igas seemnes, viljas, pähklis
keerdund puulaps peidus; tea,
sellest tärkab mullas peagi
kaunis õis, mis silmal' hea.

Kui kord virsikut sa ampsad,
viskad ära selle kivi,
mõtle, peitub selles elu –
viib sealt tee sind Jumalani.

„Jumala Aednike lauluraamatust"

49

REN

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Aadam Üks tavatses öelda: „Kui sa ei saa laineid peatada, siis astu paati." Või siis: iga asja vastu leidub väikest rohtu. Või siis: valguseta pole santsu, pimedata pole tantsu. Mis tähendas, et isegi halbades asjades on midagi head, sest need panid inimese proovile ja alati ei võinud teada, mis head mõju neil on. Ega aednikud küll iseenesest eriti tantsu ei löönud.

Nii et ma otsustasin mediteerida, mis oli üks viis toime tulla seigaga, et kleeptsoonis ei olnud midagi teha. Kui probleemiks on mitte midagi, siis tegele mitte millegagi, ütles Udu-Philo. Eemaldu oma meelte vadinast. Ava oma sisemine silm, oma sisemine kõrv. Näe, mida võid näha. Kuule, mida võid kuulda. Aednike juures võisin näha minu ees istuvate tüdrukute patsikesi ja kuulda Philo norskamist, sest kui ta meditatsiooni juhatas, jäi ta alati magama.

Nüüd ei olnud mul kuigi palju rohkem edu. Ma kuulsin Ussikoopast kostvat bassitümpsu ja minikülmiku surinat, ma nägin, kuidas tänavalaternate valgus läbi klaaskivist akende ähmaseid mustreid joonistas, aga miski sellest ei valgustanud mind vaimselt. Siis ma lõpetasin mediteerimise ja lülitasin sisse uudised.

Räägiti, et oli puhkenud veel üks väike epideemia, ent ärevuseks pole põhjust. Viirused ja bakterid muteerusid alailma, aga ma teadsin, et korporatsioonid leiutavad nende vastu alati mingeid ravimeid, ja mis pisilane see ka oli, minul seda ei olnud, sest ma olin olnud isolatsioonis ja mind oli kaitsnud kahekordne viirusetõke. Ma olin kõige turvalisemas kohas, kus üldse olla sai.

Ma lülitasin tagasi Ussikoopasse. Seal oli puhkenud kaklus. Ilmselt olid alustanud värvisõdalased – need kolm, kes tulid kõigepealt, ja see neljas.

Sellal kui ma vaatasin, sisenesid sinna CorpSeCorpsi järelevaatajad. Nad surusid ühe värvisõdalase põrandale ja kasutasid tasereid. Väljaviskajad võitlesid nüüd samuti – üks neist vankus tagasi ja surus käe silmale; siis äigas teine kangiga. Tavaliselt ei võtnud olukorra kontrolli alla saamine nii kaua aega. Savona ja Crimson Petal püüdsid ikka veel trapetsil töötada, aga postitüdrukud silkasid lavalt minema. Siis jooksid nad lavale tagasi: väljapääsud olid ilmselt kinni. Oo ei, mõtlesin ma. Siis lendas kaamerasse pudel ja purustas selle.

Ma läksin teise kaamera juurde, aga mu käed värisesid ja ma olin koodi unustanud ja selleks ajaks, kui ma selle tööle ja fookusesse sain, oli Ussikoobas palju tühjem. Tuled põlesid ja muusika mängis, aga ruumist oleks nagu tapatalgud üle käinud. Kliendid olid ilmselt kõik välja jooksnud. Savona lamas baariletil: ma tundsin ta ära sädeleva kostüümi järgi, ehkki see oli poolenisti maha rebitud. Pea oli veidra nurga all väändunud ja nägu oli verega kaetud. Crimson Petal rippus trapetsil; üks köis oli ta kaela ümber ja jalge vahel vilksatas pudelikild – keegi oli pudeli tema sisse surunud. Tema satsid ja rüüsid olid ribadeks kistud. Ta nägi välja nagu longus lillekimp.

Kus oli Mordis?

Üle ekraani vankus tume vehklev komps: varjutants, nilbe ballett. Kostis *põmm!*, mingi uks langes kinni ja kostis huilgamist. Siis kõlasid kaugusest sireenid. Jooksusammud.

Siis kuulsin kleeptsooni eest koridorist karjumist ja videoekraan, mis näitas mu uksetagust, lõi helendama. Sellel oli Mordis, väga lähedal, ja vaatas mind ühe silmaga. Teine silm oli kinni. Ta nägu oli otsekui äramälutud.

„Sinu nimi," sosistas ta.

Siis haaras üks käsi tal kõrist, tiris ta pea tahapoole. Üks värvisõdalastest. Ma nägin ta kätt, mis hoidis pudelitükki: punased ja sinised veresooned. „Tee see kuradi uks lahti, persevest," ütles ta. „Lita indleb! Nüüd on aeg jagada!"

Mordis ulgus. Nad tahtsid temalt uksekoodi. „Numbrid, numbrid," ütlesid nad.

Ma nägin Mordist veel ühe hetke. Kostis korinat ja enam teda ei olnud. Tema asemel oli värvisõdalane – näotäis arme.

„Tee lahti ja me jätame su semu ellu," ütles ta. „Me ei tee sulle viga." Aga ta valetas, sest Mordis oli juba surnud.

Siis kostis veel tulistamist ja siis võtsid korpusemehed ta ilmselt taseriga maha, sest tema ulgus omakorda ja kadus ekraanilt ja siis kostis mütsatusi, nagu taoks keegi jalaga kotti.

Ma läksin Ussikoopa kaamera juurde: seal oli veel mässuvarustuses korpusemehi, terve trobikond. Nad tirisid ja nügisid värvisõdalasi uksest välja – üks surnud, kolm veel elus. Nemad lähevad tagasi Värvisõtta – neid ei oleks tohtinud välja lasta, mitte kunagi.

Siis ma mõistsin, mis oli juhtunud. Kleeptsoon oli kindlus. Keegi ei saanud ilma uksekoodita sisse ja peale Mordise ei teadnud koodi mitte keegi. Seda oli ta alati korrutanud. Ja ta ei olnud seda öelnud: ta oli päästnud mu elu.

Aga nüüd olin ma luku taga ja keegi ei saanud mind välja lasta. *Palun*, mõtlesin ma. *Ma ei taha surnud olla.*

50

Ma ütlesin endale, et paanikasse minna ei tohi. SeksMart saadab koristajad ja nad saavad aru, et ma olen siin sees, ja nad kutsuvad kellegi lukuga tegelema. Nad ei jäta mind siia nälgima ja muumiaks kuivama: kui nad Sabad ja Soomused uuesti lahti teevad, on neil mind vaja. Ilma Mordiseta ei ole see koht enam sama – juba ma tundsin temast puudust –, aga vähemasti minul on töö olemas. Mind ei saanud niisama ära visata, mina olin andekas. Seda oli Mordis alati öelnud.

Nii et nüüd tuli see lihtsalt ära oodata.

Ma käisin duši all – tundsin end räpasena, otsekui oleksid need värvisõdalased tõesti sisse pääsenud või nagu oleksin olnud üleni Mordise verega koos.

Siis mediteerisin veel kord, seekord tõeliselt. *Ümbritse Mordis valgusega,* palusin ma. *Lase tal minna universumisse. Saagu tema vaim rahu.* Kujutlesin, kuidas ta tõuseb oma purustatud kehast väikse pruuni pärlisilmse linnuna.

Järgmisel päeval juhtus kaks halba asja. Kõigepealt lülitasin sisse uudised. See väike epideemia, millest oli varem räägitud, ei käitunud nii nagu tavaliselt – lokaalse puhanguna, mida suudetaks piirata. Nüüd oli käes hädaolukord. Nad näitasid maailma kaarti, kus olid punasega märgitud kriisikolded – Brasiilia, Taiwan, Saudi-Araabia, Bombay, Pariis, Berliin – tundus, nagu tulistataks planeeti pritspüssist. See oli purskeline tõbi, öeldi, ja see levis kiiresti – ei, see isegi ei levinud, vaid puhkes ühel ja samal ajal üksteisest kaugel asuvais linnades, ja tegu ei olnud tavapärase mustriga. Tavaliselt oleksid korporatsioonid võtnud kasutusele valed ja varjamise ja me oleksime midagi tegelikkust meenutavat kuulnud ainult kuulujut-

tudest, seega osutas fakt, et kõik oli uudistes avalik, sellele, et lugu oli väga tõsine – korporatsioonid ei suutnud seda kinni mätsida.

Uudistelugejad püüdsid näida rahulikud, eksperdid ei teadnud, mis superpisik see oli, aga see oli kahtlemata pandeemiline ja suur hulk inimesi suri väga kiiresti – nad otsekui sulasid. Niipea kui õõnsalt rahulikul häälel ja näkku kleebitud naeratusega öeldi: „Paanikaks pole põhjust," sain ma aru, et asi on väga tõsine.

Teine halb asi oli see, et mõned bioülikondades inimesed tulid Ussikoopasse ja toppisid surnud inimesed laibakottidesse ja viisid minema. Aga teisele korrusele nad ei tulnud, ehkki ma karjusin hullumoodi. Ilmselt nad ei kuulnud mind, sest kleeptsooni seinad olid paksud ja Ussikoopas mängis ikka veel muusika ja see ilmselt summutas mu hääle. Tegelikult mul vedas, sest kui ma oleksin siis kleeptsoonist lahkunud, oleksin ma külge saanud sellesama, mis kõik teisedki. Nii et see ei olnudki halb asi, aga siis tundus küll niimoodi.

Järgmisel päeval olid uudised veelgi hullemad. Taud levis ning kõikjal oli mäsu ja rüüstamist ja tapmist ning CorpSeCorps oli enam-vähem kadunud: vist surid nemadki maha.

Ja mõne päeva pärast enam uudiseid ei olnud.

Nüüd olin ma tõeliselt hirmul, aga ma ütlesin endale, et ehkki mina välja ei pääse, ei pääse keegi teine ka sisse ja minuga on kõik hästi, kuni päikseenergiasüsteem kokku ei kuku. Sellega töötas vesi ja minikülmik ja sügavkülmik ja õhufiltrid. Õhufiltrid olid kasulikud, sest varsti pidi seal väljas väga vastikult lõhnama. Ja ma kavatsesin võtta ühe päeva korraga ja vaadata, mis saab.

Ma teadsin, et pean olema praktiline, muidu võin kaotada lootuse ja langeda kesaseisundisse ja sellest ei pruugi ma enam kunagi välja tulla. Niisiis avasin ma minikülmiku ja sügavkülmiku ja lugesin üle kogu kraami, mis seal sees oli – Joltbarid ja energiajoogid ja suupisted ja külmutatud kobarkanad ja valekalad. Kui ma sööksin igast einest ainult kolmandiku, mitte poole, ja hoiaksin ülejäägi alles, mitte ei viskaks prügišahti, siis jätkuks mul toitu kuueks nädalaks.

Olin püüdnud Amandale helistada, aga ta ei olnud vastanud.

Ma ei saanud teha muud kui jätta tekstisõnumeid: TLE SMUSTESSE. Lootsin, et ta saab sõnumid kätte ja taipab, et midagi on valesti, ja siis tuleb ta Soomustesse ja mõtleb välja, kuidas ust lahti saada. Hoidsin mobiili kogu aeg sees, juhuks kui ta peaks helistama, aga nüüd, kui ma püüdsin helistada või messida, sain teate TEENUS PUUDUB. Üks kord sain lühikese sõnumi – MINUGA OK –, aga kanalid olid vist ummistunud hirmunud inimestest, kes püüdsid perekondi kätte saada, sest rohkem ei jõudnud minuni midagi.

Ma arvan, et siis hakkas helistamine hõrenema sedamööda, kuidas inimesed surid, ja ma pääsesin läbi. Pilti ei olnud, ainult ta hääl. „Kus sa oled?" küsisin ma, ja ta vastas: „Vehkisin ühe solaarauto sisse. Ohios."

„Ära linnadesse mine," ütlesin ma. „Ära lase kellelgi ennast puudutada." Ma tahtsin talle rääkida, mis ma olin uudistest teada saanud, aga ta hääl hääbus. Pärast seda ei kostnud enam isegi signaali. Mobiilimastid olid ilmselt lakanud töötamast.

Horoskoopides öeldi alati, et inimene loob endale ise oma reaalsuse, ja seda ütlesid ka aednikud. Nii ma siis püüdsin luua Amandale reaalsust. Ta oli oma khakivärvi kõrbetüdrukukostüümis. Siis peatus ta vett jooma. Siis kaevas ta üles juurika ja sõi seda. Siis kõndis ta jälle. Ta tuli minu poole, tund-tunnilt. Ta ei jäänud haigeks ja keegi ei tapnud teda, sest ta oli nii arukas ja tugev. Ta naeratas. Siis ta laulis. Aga ma teadsin, et mõtlen selle lihtsalt välja.

51

Ma ei olnud Amandat nii kaua näinud – ainult telefonis –, ei olnud näinud sestpeale, kui Soomustesse tööle tulin. Enne seda oli olnud periood, kus ma ei teadnudki, kus ta on. Ma olin kontakti kaotanud, kui Lucerne mu lilla telefoni minema viskas, siis kui ma veel HelthWyzeri linnakus elasin. Sel ajal arvasin ma, et ei näe Amandat enam kunagi – et ta on mu elust igaveseks kadunud.

Seda uskusin ma ka veel siis, kui istusin kuulrongis teel Martha Grahami akadeemiasse. Tundsin end väga üksi ja haledana: ma ei olnud kaotanud mitte ainult Amanda, ma olin kaotanud oma elus kõik, mis midagi tähendas. Aadamad ja Eevad, vähemalt mõned neist, nagu Toby ja Zeb. Aga ennekõike Jimmy. Ma olin paranenud hullemaist haavadest, mis ta mulle löönud oli, aga alles oli tuhm pakitsus. See oli külm ja õnnetu tunne. Olin niisuguses masenduses, et olin isegi loobunud mõttest, et võiksin Jimmyga Martha Grahamis taas kokku saada: see näis saavutamatu unelm.

Selleks ajaks, kui ma kuulrongis istusin, oli möödunud hulk aega sellest, kui ma Jimmysse armunud olin olnud. Ei: oli möödunud hulk aega sellest, kui Jimmy oli minusse armunud olnud – kui ma olin aus, mitte ainult vihane ja kurb, teadsin ma, et olen Jimmysse ikka veel armunud. Ma olin maganud teiste poistega, ent teinud vaid liigutusi. Läksin Martha Grahamisse osalt selleks, et Lucerne'ist eemale pääseda, aga midagi pidin ma nagunii tegema, nii et sama hästi võisin endale ka kõrgema hariduse hankida. Nii sellest räägiti, nagu oleks haridus asi, mida hangitakse, nagu kleit. Mul oli kama, mis minuga juhtub, tundsin end ülimalt hallina.

Aednikud ei tohtinuks sugugi niimoodi mõelda. Aednikud ütlesid, et ainus tõeline haridus on vaimuharidus. Aga ma olin unustanud, mida see tähendas.

*

Martha Graham oli kunstikallakuga kool, mis oli nime saanud kellegi kuulsa iidse tantsijanna järgi, nii et tantsukursused olid seal tähtsal kohal. Kuna midagi pidin ma õppima, valisin plastilise tantsugümnastika ja draamaväljenduse – nende jaoks ei olnud vaja eelteadmisi ega matemaatikat. Kujutasin ette, et võiksin saada tööd mõnes korporatsioonis ja juhatada asutusesisest keskpäevast võimlemisprogrammi, nagu neid paremates ettevõtetes korraldati. Toonusetõstmine muusika saatel, jooga keskastme juhtidele – midagi sinna kanti.

Martha Grahami kampus oli nagu Buenavista kompleks – kunagi olnud peen, aga nüüd lagunemas, seintel oli hallitust ja katused jooksid läbi. Ma ei suutnud kohvikutoitu süüa, sest ma teadsin, mis seal sees oli – mul oli ikka veel loomse valguga raskusi. Aga siin tundsin ma end kodusemalt kui HelthWyzeri linnakus, sest vähemasti ei olnud Martha Graham nii särav ja nii võltspalgeline ja see ei haisenud keemiliste puhastusvahendite järele. Ega üldse mingite puhastusvahendite järele.

Iga Martha Grahami rebane pidi kellegagi apartementi jagama. Mina sain naabriks tegelase nimega Buddy Kolmas; palju ma teda ei näinud. Tema mängis jalgpalli, aga Martha Grahami meeskond tehti alati pihuks ja põrmuks ja Buddy Kolmas oli selle tagajärjel purjus või pilves. Ma panin meie ühise vannitoa ukse enda poolt lukku, sest jalgpallipoisid olid tuntud kohtinguvägistajad ja ma kahtlustasin, et Buddy ei viitsiks isegi kohtinguga vaeva näha, aga ma kuulsin, kuidas ta hommikuti oksendas.

Kampuses oli Happicuppa pood, ja ma käisin seal hommikust söömas, sest neil oli vegaanikukleid, ma ei pidanud Buddy öökimist kuulma ja sain kasutada sealset pesuruumi, mis haises vähem kui minu oma. Ühel päeval läksin Happicuppasse ja seal oli Bernice. Ma tundsin ta kohe ära. Oli jahmatav teda näha. See oli ehmatus – otsekui elektrilöök. Kogu see süütunne, mida olin kord tema pärast tundnud, ent enam-vähem unustanud, voogas tagasi.

Tal oli seljas suure R-tähega roheline T-särk ja käes silt HAPPICUP ON ENDATAPP. Tema kõrval oli veel kaks samasuguse särgiga, ent teistsuguse sildiga inimest: KURJA RÜÜBE, ÄRA JOO SURMA-

JOOKI. Riietest ja näoilmetest sain aru, et nad on fanaatilised äärmusrohelised ja piketeerivad seda kohta. See oli aasta, mil toimusid kõiksugu Happicuppa mäsud – olin neid võrgus näinud.

Bernice ei olnud sugugi nägusam kui varem. Ta oli ehk veelgi matsakam ja põrnitses veel ägedamalt. Tema mind ei märganud, nii et mul oli valida: oleksin võinud temast mööda minna ja Happicuppasse astuda, teeselda, et ei ole teda märganud, või siis võisin ringi pöörata ja minema lipsata. Aga leidsin end paugupealt taas aednike kombeid järgimas, mulle tulid meelde kõik õpetused: vastutust tuleb kanda, ja kui oled midagi tapnud, tuleb seda süüa. Ja omamoodi olin ma Burti tapnud. Vähemasti tundsin, et olen.

Nii et ma ei põiganud kõrvale. Ma läksin hoopis otseteed tema juurde ja ütlesin: „Bernice! See olen mina – Ren!"

Ta võpatas, nagu oleksin ma teda löönud. Siis pööras ta pilgu minule. „Näha on," ütles ta hapult.

„Las ma teen sulle ühe kohvi välja," ütlesin ma. Ma pidin olema väga närvis, et midagi niisugust öelda, sest miks pidanuks Bernice tahtma kohvi kohast, mida ta piketeeris.

Ilmselt ta arvas, et ma pilkan teda, sest ta ütles: „Tõmba uttu."

„Vabandust," ütlesin ma. „Ma ei mõelnud nii. Aga vett? Me võiksime seda seal kuju juures juua." Martha Grahami kuju oli omamoodi maskott: see kujutas teda Juuditina, kes hoiab Olovernese pead, ja tudengid olid maalinud kaelaköndi punaseks ja Martha kaenlaalustesse terasvilla torganud. Otse Olovernese pea all oli lame alus, kus sai istuda.

Ta heitis mulle veel ühe põlgliku pilgu. „Sa oled nii madalale langenud," ütles ta. „Pudelivesi on kurjast. Kas sa ei jaga mitte midagi?"

Ma oleksin võinud teda litaks sõimata ja jalamaid minema jalutada. Aga ma olin saanud võimaluse asju õigeks seada, vähemalt iseenda jaoks. „Bernice," ütlesin ma. „Ma tahaksin vabandust paluda. Nii et ütle mulle, mida sa jood, ja ma toon seda ja me läheme seda kuhugi jooma."

Ta oli ikka veel torssis – keegi ei suutnud temast visamalt vimma pidada –, aga kui ma olin öelnud, et peame selle ümbritsema valgusega, vallandas see temas parema aednikupoole ja ta

ütles, et on üks mahesegu kudzulehtedest pressitud taaskasutatavast kartongist pakendis, mida saab kampuse supermarketist, ja et ta peab veel piketeerima, aga siis, kui ma tagasi jõuan, võib ta väikese vaheaja pidada.

Me istusime Olovernese pea all, käes kaks karpi minu ostetud vedelat multši, ja selle maitse tõi mulle meelde mu esimesed päevad Aednike juures – kui õnnetu ma olin alguses olnud, kuidas Bernice siis mu kõrval oli olnud. „Kas sa ei läinud läänerannikule?" küsisin ma. „Pärast kõike seda ..."

„Jah," vastas ta. „Noh, nüüd olen ma jälle siin." Ta ütles, et Veena oli pöördunud vana elu juurde tagasi ning ühinenud hoopis teise usulahuga, Tuntud Viljadega, kes kinnitasid, et rikkus on Jumala armu märk, sest *te tunnete nad ära nende viljast* ja et *viljad* tähendab pangaarvet. Veena oli läinud tööle HelthWyzeri vitamiiniseeritud toidulisandite ainumüüja juurde ja õige kiiresti oli ta äri laienenud viie poeni ja tal läks väga hästi. Bernice ütles, et läänerannik oli selle jaoks ideaalne koht, sest ehkki kõik tegid mingit joogavärki ja ütlesid, et see on vaimne, olid nad tegelikult kari väärakaid kalakrõmpsutajaid, materialistlikke kehakummardajaid, kõigile tehtud iluravi ja pandud rimplantaadid ja igaühel geene kohandatud ja väärtushinnangud igas mõttes kiivas.

Veena oli tahtnud, et Bernice kolledžis majandust õpiks, aga Bernice oli jäänud Aednike usu juurde, nii et nad olid sellepärast tülitsenud, ning Martha Graham oli olnud kompromiss, sest neil oli kursus tervikliku tervendamise kasumlikkusest. Mille Bernice siis valis.

Ma ei suutnud kujutleda Bernice'i midagi tervendamas, sest ma ei suutnud kujutleda, et ta tahaks midagi tervendada. Pori haava sisse hõõruda olnuks rohkem tema moodi. Aga ma ütlesin, et see on väga huvitav.

Ma rääkisin, mida mina õpin, aga nägin, et teda see ei huvita. Siis rääkisin ma talle oma toakaaslasest, Buddy Kolmandast, ja tema ütles, et terve Martha Grahami akadeemia on sihukesi inimesi täis – vägismaalasi, kes raiskavad oma aega siin maa peal, ilma et peas oleks ühtki tõsist mõtet peale joomise ja nikkumise. Ta ütles, et tal oli olnud alguses just selline toakaaslane ja lisaks

oli ta olnud loomamõrtsukas, sest ta kandis nahksandaale. Ehkki tegelikult olid need võltsahast. Aga need nägid päris naha moodi välja. Ja siis ta oli need ära põletanud. Ja jumal tänatud, et ta ei pidanud selle kutiga enam vannituba jagama, sest ta kuulis teda tüdrukutega seksiasja ajamas enam-vähem igal öösel nagu mõni degenereerunud bonobo-küülikuristand.

„Jimmy!" ütles ta. „Igavene lihahaisukas!"

Kui ma kuulsin Jimmy nime, mõtlesin ma, et see ei saa olla seesama Jimmy, ent siis ma mõtlesin: jah, saab küll. Kui see mu peast läbi sähvas, ütles Bernice, et ma võiksin tema kõrvaltuppa kolida, Jimmy oli välja kolinud ja tuba oli nüüd tühi.

Ma tahtsin temaga ära leppida, aga mitte nii kangesti. Nii et ma paiskasin välja selle, mida ma pidin ütlema. „Mul on Burti pärast väga kahju," ütlesin ma. „Su isa pärast. Et ta niimoodi suri. Ma tunnen end vastutavana."

Ta vaatas mind, nagu oleksin ma hullumeelne. „Mis asja sa räägid?" küsis ta.

„Siis, kui ma ütlesin, et ta seksib Nualaga, ja sina ütlesid Veenale ja tema plahvatas ja kutsus CorpSeCorpsi. Noh, ma ei usu, et ta Nualaga seksis. Mina ja Amanda – me mõtlesime selle välja, sest me olime õelad. Mul on sellepärast nii õudne tunne ja mul on väga kahju. Ma ei usu, et ta kunagi midagi tüdrukute kaenlaalustest hullemat kabistas."

„Vähemasti oli Nuala täiskasvanud," ütles Bernice. „Aga ega ta ei piirdunud kaenlaalustega. Tüdrukute puhul. Ta oli väärakas, just nagu mu ema ütles. Burt ütles mulle kogu aeg, et ma olen ta lemmiktüdruk, aga isegi see polnud tõsi. Nii et ma rääkisin Veenale ära. Ja sellepärast andis Veena ta üles. Seega pole sul enam vaja nii tähtsust täis olla." Mulle heideti vana tuttav pilk, ehkki seekord punastest ja vesistest silmadest. „Sul lihtsalt vedas, et sina ette ei jäänud."

„Oi," ütlesin ma. „Bernice, mul on väga kahju."

„Ma ei taha sellest rohkem rääkida," ütles Bernice. „Ma eelistan oma aega tõhusamalt kasutada." Ta küsis, kas ma tuleksin koos temaga Happicuppa-vastaseid protestiloosungeid tegema, ja ma ütlesin, et mul jäi täna juba üks loeng vahele, aga vahest mõni teine

kord. Ta heitis mulle kissis silmist pilgu, mis ütles, et ta saab aru, et ma keerutan ennast välja. Siis ma küsisin, kuidas ta toakaaslane Jimmy välja näeb, ja ta küsis, mis see minu asi peaks olema.

Ta oli jälle kamandav nagu vanasti ja ma teadsin, et kui ma temaga veel kauem koos olen, siis olen ma jälle üheksa-aastane ja tema käsutab mind samamoodi, ainult veel rohkem, sest kui koledaid asju minu elus ka oleks, tema elus on alati midagi koledamat, ja ta hoiaks mind oma ohvrihaardes. Ma ütlesin, et pean tõesti jooksma, ja tema vastas „Nojah, muidugi", ja siis ta ütles, et ma ei ole üldse muutunud, et ma olen niisama kohtlaselt kerglane nagu alati.

Aastaid hiljem – kui ma juba Sabades ja Soomustes töötasin – nägin ma ekraanilt, kuidas Bernice pritspüssiga maha lasti, kui Aednike turvamajja haarang tehti. See juhtus pärast seda, kui Aednikud lindpriiks kuulutati. Ehkki lindpriius ei oleks Bernice'i peatanud; temal oli julgust oma veendumuste eest võidelda. Seda ma pidin temas küll imetlema – veendumusi ja julgust samuti –, sest mulle tundus, et mul endal ei olnud õieti kumbagi kunagi olnud.

Tema surnud nägu näidati suures plaanis ja see oli leebem ja rahulikum, kui ma teda elus kunagi näinud olin. Võib-olla oli see tõeline Bernice, mõtlesin ma – lahke ja süütu. Võib-olla oli ta sisimas just selline, ja kõik meie kaklused ja tema teravad ja ebameeldivad nurgad – oli tema viis võidelda, et pääseda välja kõvast koorikust, mille ta oli endale ümber kasvatanud otsekui putukakesta. Aga ükskõik kui ägedalt ta ka peksis ja raevutses, ta jäi sinna igaveseks kinni. See mõte tegi mu nii kurvaks, et ma nutsin.

52

Enne seda vestlust Bernice'iga, kui ta rääkis oma endisest toakaaslasest, olin ma poolenisti lootnud Jimmyt kohata – loenguruumis, Happicuppas või niisama kusagil kõndimas. Aga nüüd ma tundsin, et ta on siinsamas, väga lähedal. Ta võis olla nurga taga või teispool akent; ma võiksin ühel päeval ärgates leida ta enda kõrvalt mu kätt hoidmas ja vaatamas mind nii nagu siis, kui me alles kohtusime. Nagu jälitanuks mind kummitus.

Võib-olla olin ma Jimmy endale ära märkinud, mõtlesin ma. Nagu pardipoeg, kes koorub munast ja näeb esimese asjana nirki, nii et just temale järgneb ta kogu oma elu. Mis on väga tõenäoliselt lühike. Miks pidi Jimmy olema esimene inimene, kellesse ma armusin? Miks ei võinud see olla keegi parema iseloomuga? Või vähemasti püsivam inimene. Tõsisem inimene, kes ei oleks nii pühendunud lollimängimisele.

Kõige hullem kogu asja juures oli see, et ma ei suutnud mitte kellegi teise vastu huvi tunda. Minu südames oli auk, mille sai täita ainult Jimmy. Ma tean, et see kõlab nagu mõni kantrilaul – olin sedasorti muusikat oma Sea/H/Ear Candyst juba küllalt kuulnud –, aga ainult nii oskan ma seda seletada. Ja ei maksa arvata, nagu poleks ma kõiki Jimmy vigu teadnud, teadsin küll.

Lõpuks ma muidugi nägin Jimmyt. Kampus ei olnud suur, nii et varem või hiljem see pidi juhtuma. Mina nägin teda kaugelt ja tema nägi mind, aga ta ei tõtanud minu juurde. Ta jäi kaugele. Ta isegi ei lehvitanud, vaid vaatas kõrvale, nagu ei oleks mind näinudki. Nii et kui ma ootasin vastust küsimusele, mida ma alailma endale esitasin – kas Jimmy armastab mind veel? – siis siin see nüüd oli.

Siis kohtasin ma plastilises tantsugümnastikas ühte tüdrukut – kedagi Shaylubat –, kes oli natuke aega Jimmyga koos olnud. Ta rääkis, et see oli algul olnud väga tore, aga Jimmy oli hakanud rääkima, kuidas ta on tüdruku jaoks tegelikult väga halb, ta on võimetu pühenduma ja seda ühe keskkooliaegse tüdruku pärast. Nad olevat olnud liiga noored, lugu oli lõppenud halvasti ja sestpeale on ta olnud emotsionaalne prügikast, aga võib-olla on juba ta loomus hävitav, sest ta ajas asjad nurja iga tüdrukuga, keda puudutas.

„Kas selle tüdruku nimi oli Wakulla Price?" küsisin ma.

„Ei olnud tegelikult," ütles Shayluba. „See olid sina. Ta rääkis sinust."

Jimmy, sa oled paras petis ja plämav valevorst, mõtlesin ma. Aga siis ma mõtlesin: mis siis, kui see on tõsi? Mis siis, kui ma olin Jimmy elu nässu keeranud samamoodi, nagu tema oli nässu keeranud minu oma?

Ma püüdsin Jimmy lõplikult unustada. Aga miskipärast ei suutnud. Iseennast Jimmy pärast piitsutada oli saanud mulle halvaks harjumuseks just nagu küünte närimine. Ikka nägin teda aeg-ajalt kaugel mööda loivamas, see oli nagu üheainsa sigareti suitsetamine, kui proovid parajasti maha jätta – kõik algab jälle otsast. Kuigi ma ei ole küll kunagi suitsetanud.

Olin olnud Martha Grahamis peaaegu kaks aastat, kui saabusid tõeliselt kohutavad uudised. Lucerne helistas ja ütles, et kusagil Euroopa idaosas on rivaalitsev korporatsioon röövinud mu bioloogilise isa Franki. Sealsed korporatsioonid püüdsid alailma meie korpides jahtida – nende salaröövlid olid veel hullemad kõrilõikajad kui meie omad, ja neil oli eelis, sest nad oskasid paremini keeli ja nad võisid teeselda, et on immigrandid. Meie seda neile teha ei saanud, sest miks me peaksime sinna emigreeruma?

Nad olid Franki kotti tõmmanud otse keset linnakut – laborihoone meestetualetis, ütles Lucerne – ja vedanud ta välja Zizzy Frooti kaubaautoga; siis olid nad ta õhulaevaga üle Atlandi ookeani sõidutanud, ta oli sidemeisse mähitud ja näolõikusest toibuvaks patsiendiks maskeeritud. Ja mis veelgi hullem, nad saatsid DVD,

kus Frank paistab uimastatud ja tunnistab, et HelthWyzer sokutas oma toidulisandisse aeglase toimega, ent ravimatut siirdgeenset haigust tekitava bakteri. See oli ilmselge väljapressimine, ütles Lucerne – nad tahtsid Franki vahetada paari retsepti vastu, eriti just nende aeglase arenguga haiguste raviks; ja lisaks ei avalikustaks nad siis seda inkrimineerivat DVDd. Vastasel juhul, ütlesid nad, võib Franki pea kehaga hüvasti jätta.

HelthWyzer oli analüüsinud kulusid ja tulusid, ütles Lucerne, ning otsustanud, et tõvebakterid ja retseptid on neile rohkem väärt kui Frank. Mis ebasoodsasse reklaami puutub, siis võisid nad selle eos summutada, sest see, mis pääses uudistesse ja mis ei pääsenud, oli meediakorporatsioonide kontrolli all. Ja internetis oli valedest ja tõelistest faktikestest selline segapuder, et keegi ei uskunud enam mitte midagi, mis seal oli, või siis usuti kõike, mis tegi sama välja. Nii et HelthWyzer ei kavatsenud midagi maksta. Nad ütlesid, et tunnevad Lucerne'ile kaotuse puhul kaasa, aga nende poliitika ei luba väljapressimisele järele anda, sest see õhutaks inimrööve takka ja neid oli juba niigi küllalt.

Seega oli Lucerne HelthWyzeris oma tippjuhinaise positsiooni kaotanud, ja koos sellega ka maja, ja neil asjaoludel, mis olid väga kahetsusväärsed, otsustas ta kolida CryoJeenyuse linnakusse ja hakata majapidajaks ühe väga kena mehe juures, keda ta oli kohanud golfiklubi kaudu ja kelle nimi oli Todd. Ja ta lootis väga, et ma Franki leinates üle piiri ei lähe, nii nagu ma lähen üle piiri kõigi emotsioonidega.

CryoJeenyus. See oli jube sohipaik. Inimene maksis raha selle eest, et pärast surma ta pea külmutataks, juhuks kui keegi tulevikus leiutab viisi, kuidas kaela külge uus keha kasvatada, ehkki HelthWyzeri lapsed ilkusid, et nad külmutavad ainult kolba, sest neuronid on juba välja urgitsetud ja sigadele siirdatud. HelthWyzeri keskkoolis tehti palju sääraseid jõhkravõitu nalju, ehkki kunagi ei võinud teada, kas need ongi üldse naljad.

Selle tulemus on – jätkas Lucerne –, et rahaga on kitsas käes. Todd ei olnud juhtiv asepresident, tema oli kõigest kliendihaldur ja tal oli kolm väikest last, keda ülal pidada ja kellel on eelisõigus, ja Lucerne küll ei saa paluda Toddi maksta minu eest lisaks kõigele

muule, mille eest ta maksab. Nii et ma pean kolledžis triivimise lõpetama ja Martha Grahamist ära tulema ja ise enda eest vastutama hakkama.

Ma olin üheainsa nõtke jalahoobiga pesast välja visatud. Mitte et ma oleksin kunagi eriti pesas olnud: Lucerne'iga olin ma alati olnud kaljunuki serval.

See on iroonia, mõtlesin ma. Ma olin tantsuteatraalsuses iroo-niat õppinud. Seesama Lucerne oli kokku luuletanud üüratu laimu-loo, kuidas ta rööviti, ja nüüd oli vaene Frank, mu bioloogiline isa, tõepoolest röövitud ja ilmselt ka mõrvatud. Oli selge, et Lucerne'il ei ole selle kõige suhtes erilisi tundeid. Ja mina – mina ei teadnud, mida tunda.

Enne kevadisi eksameid panid mitmed korporatsioonid suurde fuajeesse üles intervjuuboksid. Muidugi mitte tõsised teaduskorporatsioonid – nemad ei vaevunuks Martha Grahamis värbama, nemad tahtsid numbritaibuga inimesi –, vaid tühisemad. Mina ei olnud nende intervjuude jaoks sobilik, sest mina ei lõpetanud sel aastal, aga ma otsustasin ikkagi minna ja proovida. Ma ei saaks nagunii ühtegi tööotsa, aga võib-olla võtaksid nad mu põrandaid nühkima. Ma olin aednike juures põrandaid nühkinud, aga mõistagi ei saanud ma seda öelda, muidu oleks mul veidrikust rohefanaatiku märk küljes.

Mu plastilise tantsugümnastika õppejõud ütles, et ma peaksin rääkima Sabade ja Soomustega. Ma olin üsna hea tantsija ning Soomused oli nüüd osa SeksMartist, mis oli seaduslik korporatsioon, see andis kõik tervisekindlustused ja hambaravi, nii et see ei olnud nagu prostitueerimine. Sinna läks terve hulk tüdrukuid ja mõned kohtasid niiviisi väga kenasid mehi ja edaspidi läks neil elus väga hästi. Nii et ma mõtlesin, et võin ju proovida. Ilma kraadita ma tõenäoliselt midagi paremat ei saaks. Isegi Martha Grahami kraad oli parem kui mitte midagi. Ja ma ei tahtnud lõpetada lihabaristana mõnes Salaburgerite-suguses paigas.

Sel päeval õnnestus mul saada kokku viis intervjuud. Kõhus kõditas, aga ma surusin selle tunde maha ja naeratasin ja rääkisin end

vestlusele, ehkki mind lõpetajate nimekirjas ei olnud. Oleksin võinud kuuelgi käia – CryoJeenyus otsis trööstitüdrukut lohutama inimesi, kes oma lähedaste ja mõnikord lemmikloomade päid külmutada tõid –, aga seal ei suutnuks ma töötada Lucerne'i pärast. Ma ei tahtnud teda enam iialgi näha, mitte ainult sellepärast, mis ta mulle teinud oli, vaid ka sellepärast, kuidas ta seda teinud oli. Nagu vallandanuks toatüdruku.

Ma kohtusin Happicuppa ja Kanakobarate ja Zizzy Frooti ja Sabade ja Soomuste ning lõpuks AnooYoo värbajatega. Esimesed kolm mind ei tahtnud, aga Sabad ja Soomused tegid mulle pakkumise. Igal korporatsioonil oli intervjueerijate rühm ja Mordis oli Soomuste rühmas – olid ka mõned SeksMarti tähtsamad asjapulgad, aga Mordis oli see, kes tõmbas niite, nii et tegelikult tema otsustas. Ma esitasin plastilise tantsugümnastika kava ja Mordis ütles, et ma olen just see, keda nad otsivad, väga andekas, ja kui ma tulen Soomustesse, siis lubab ta, et ma ei kahetse. „Sa võid olla, kes aga tahad," ütles ta. „Näitle!" Ja ma peaaegu võtsingi selle töö vastu.

Aga AnooYoo boks oli otse Soomuste oma kõrval ja selle meeskonnas oli üks naine, kes meenutas mulle väga Aednike Tobyt, ehkki ta oli tõmmum ja ta juuksed olid teistsugused, silmad olid rohelised ja hääl kähedam. Ta viis mu veidi eemale ja küsis, kas ma olen raskustes, ja ma leidsin end seletamast, et perekondlikel põhjustel pean ma kolledžist lahkuma. Ma teeksin ükskõik millist tööd, ütlesin ma; ma olen valmis õppima. Kui ta küsis, millised need perekondlikud põhjused on, purskasin ma välja, et isa on röövitud ja emal ei ole raha. Tundsin, et mu hääl kippus värisema: see ei olnud ainult näitlemine.

Siis ta küsis, mis mu ema nimi on. Ma ütlesin ja ta noogutas: ta võtab mu AnooYoo spaasse õpilaseks ja ma võin sealsamas ka elada ja nad õpetavad mu välja. Ma töötaksin naistega, mitte meestega, kes on purjus ja vägivaldsed, nii nagu Soomustes tihti juhtus, ehkki Soomused pakkusid hambaravi, ja ma ei pea kandma biokileülikonda ega lubama võõrastel meestel end puudutada. Seal on tervendav keskkond ja ma saaksin inimesi aidata.

See naine oli tõesti väga Toby moodi ja kummalisel kombel oli

ta rinnasildil nimi Tobiatha. See oli mulle otsekui märk – et ma olen seal tõepoolest kaitstud ja teretulnud ja oodatud. Niisiis jäin ma nõusse.

Mordis andis mulle siiski oma kaardi ja ütles, et kui ma meelt muudan, võtab ta mu iga kell Soomustesse ega päri midagi.

53

AnooYoo spaa asus keset Heritage Parki. Olin sellest palju kuulnud, sest Aadam Üks oli väga selle vastu olnud – ta ütles, et selle edevusepaviljoni ehitamiseks oli hävitatud palju olevusi ja puid. Mõnikord pidas ta tolmlemispäeval sellest terve jutluse. Aga ometigi olin ma seal õnnelik. Neil olid roosid, mis pimedas helendasid, ja suured roosad liblikad päeva ajal ning ilusad kudzuliblikad öösel ja ujumisbassein, ehkki töötajad ei tohtinud seda kasutada, ja purskkaevud, ja omaenda mahekööogiviljaaed. Õhk oli seal puhtam kui keset linna, nii et ninakoonuseid ei pidanud nii sageli kandma. See oli nagu lohutav unelm. Nad panid mu tööle pesuruumi linu ja rätikuid voltima ja mulle see meeldis, sest see oli nii rahulik: kõik oli roosa.

Kolmandal päeval, kui ma viisin ühte tuppa puhtaid käterätikuid, tuli Tobiatha minu juurde ja ütles, et tahaks minuga rääkida. Ma mõtlesin, et olen võib-olla midagi valesti teinud. Me läksime välja muruplatsile ja ta käskis mul rääkida vaikselt. Siis ta ütles, et saab aru, et olen ta osaliselt ära tundnud ja tema tundis minu päris kindlasti ära. Ta võttis mu tööle sellepärast, et ma olin olnud aednik, ja nüüd, kui aednikud on lindpriid ja aed hävitatud, on meie kohus üksteise eest hoolitseda. Ta saab aru, et mul on muidki muresid peale raha. Mis lahti on?

Ma hakkasin nutma, sest aia hävitamisest ma ei teadnud. See oli vapustus: vist olin endamisi mõelnud, et võin sinna tagasi minna, kui asjad päris hulluks lähevad. Ta viis mu ühe purskkaevu äärde istuma – pahisev vesi summutab meie hääled, juhuks kui kuskil on suundmikrofone, ütles ta – ja ma rääkisin talle HelthWyzerist ja kuidas ma olin Amanda kaudu aednikega ühenduses olnud, enne kui mobiilist ilma jäin, ja et pärast seda ei teadnud ma aednikest

midagi. Ma ei rääkinud, et olin olnud Jimmysse armunud ja et ta murdis mu südame, aga Martha Grahamist rääkisin, ja kuidas Lucerne oli must nii järsku lahti öelnud, kui mu isa rööviti.

Siis ma ütlesin, et mu elul ei ole mingit sihti ja et ma olen sisemiselt tuim nagu orb. Toby ütles, et see on kindlasti väga paha tunne; ka temal oli olnud raskeid aegu, kui ta oli umbes minuvanune, ja midagi samasugust oli juhtunud ka temaga ja tema isaga.

See Toby uus ilming ei olnud kaugeltki nii käre, kui oli olnud Eeva Kuus. Ta oli mahedam. Või siis olin mina vanem.

Ta vaatas ringi ja madaldas häält. Siis ta ütles, et oli pidanud Eedenikalju katuseaiast kiiruga lahkuma ja laskma end muuta, sest ta oli olnud ohus, nii et ma peaksin väga hoolega ette vaatama, et ma kellelegi ei reedaks, kes ta on. Ta oli mind siia võttes riskinud ja ta lootis, et võib mind usaldada, ja ma ütlesin, et võib. Siis ta hoiatas mind, et mõnikord käis spaas Lucerne, ma peaksin seda teadma ja hoiduma ta silma alla sattumast.

Lõpuks ta ütles, et kui midagi peaks juhtuma – mingi kriis – ja teda ei ole läheduses, siis peaksin ma teadma, et ta oli kogunud AnooYoo spaa laoruumi aednike stiilis kuivtoidu-Ararati; ta ütles mulle uksekoodi, juhuks kui mul peaks olema tarvis sinna pääseda. Ehkki ta lootis, et seda kunagi vaja ei lähe.

Ma tänasin teda väga ja siis ma küsisin, kas ta teab, kus on Amanda. Ma tõesti tahaksin teda jälle näha, ütlesin ma. Ta oli mu ainus tõeline sõber. Toby ütles, et ta saab ehk välja uurida.

Pärast seda me eriti tihti ei rääkinud – Toby ütles, et see võiks kahtlane paista, ehkki ta ei teadnud, kes võiks meie järele luurata –, aga me vahetasime mõnikord paar sõna ja peanoogutuse. Ma tundsin, et ta valvas mu üle – kaitses mind nagu mingi tulnukate jõuväli. Aga muidugi mõtlesin ma selle välja.

Ühel päeval – kui ma olin seal olnud juba peaaegu aasta – ütles Toby, et oli Amanda mingite ühiste tuttavate kaudu internetis üles leidnud. See, mis ta mulle rääkis, oli üllatav, ehkki järele mõeldes mitte eriti üllatav. Amandast oli saanud biokunstnik: ta tegi kunsti olevustest või olevuste osadest, mis olid hiiglaslikus mõõtkavas

laiali laotatud. Ta elas Heritage Parki läänepoolse sissepääsu lähedal, ja kui ma peaksin tahtma teda vaatama minna, siis võib Toby mulle pääsme muretseda ja lasta mind ühe roosa AnooYoo väikebussiga sinna sõidutada.

Ma viskusin Tobyle kaela ja kallistasin teda, aga ta ütles, et sellega peaks ette vaatama – pesutüdruk kallistab tegevjuhti. Siis ta ütles, et ma ei tohiks ennast liiga kõvasti Amanda külge siduda: Amandal oli kalduvus liiga kaugele minna, ta ei tundnud omaenese tugevuse piire. Ma tahtsin küsida, mida Toby sellega mõtleb, aga ta kõndis minema.

Külaskäigupäeval ütles Toby, et Amandat oli minu tulekust hoiatatud, aga et me peaksime ootama, kuni ma uksest sees olen, enne kui kallistama või kiljuma või midagi muud tegema hakkame. Ta andis mulle kaasa korvi AnooYoo tooteid, see pidi olema ettekäändeks, kui keegi bussi kinni peab ja küsib, kuhu ma lähen. Juht jääb mind ootama; mul on aega ainult tund, sest oleks imelik, kui üks AnooYoo tüdruk vägismaailmas liiga kaua viibiks.

Ma ütlesin, et võib-olla peaksin ma minema maskeeritult, ja Toby ütles ei, sest valvurid hakkaksid pärima. Niisiis panin töökitli ja puuvillapükste peale roosa AnooYoo ürbi ja asusin oma roosa korvikesega teele nagu Roosamütsike.

AnooYoo minibuss viis mu Amanda raamas hoonekompleksi juurde just nagu plaanitud. Mul olid Toby sõnad meeles. Ma ootasin, kuni olin astunud uksest sisse, mille taga ootas Amanda, ja siis ütlesime nagu ühest suust: „See on täitsa uskumatu!" ja sülelesime teineteist. Aga mitte kaua; Amanda ei olnud kunagi kõva kallistaja olnud.

Ta oli pikem kui siis, kui ma teda viimati oma ihusilmaga olin näinud. Ta oli päevitunud – päiksekreemidest ja kübaratest hoolimata, sest ta oli nii palju vabaõhukunsti teinud, ütles ta. Me läksime kööki, kus seintele oli kinnitatud suur hulk tema töid ja siinseal vedeles mõni kont, ja võtsime kumbki ühe õlle. Mulle pole alkohol kunagi eriti meeldinud, aga nüüd oli eriline puhk.

Me hakkasime rääkima aednikest – Aadam Ühest ja Nualast ja

Muskli-Mugist ja Udu-Philost ja Katurost ja Rebeccast. Ja Zebist. Ja Tobyst muidugi, ehkki ma ei öelnud, et ta on nüüd Tobiatha ja juhib AnooYoo spaad. Amanda rääkis, miks Toby oli pidanud Aednike juurest ära minema. Reoveelaguuni Blanco oli tal jälil. Blanco oli selle poolest tuntud, et tegi kutuks igaühe, kes teda ärritas, eriti naised.

„Ja miks Toby?" küsisin ma. Amanda ütles, et see oli mingi vana seksiasi; mis oli veider, ütles ta, sest seksiasjad ja Toby ei olnud kunagi kokku klappinud, ja sellepärast me ilmselt teda lastena Kuiviknõiaks kutsusimegi. Ja mina ütlesin, et võib-olla oli Toby olnud märjem, kui me arvasime, ja Amanda naeris ja ütles, et ilmselt usun ma ikka veel imedesse. Aga nüüd ma teadsin, miks Toby end valenime all varjab.

„Mäletad, kuidas me ütlesime *Kop-kop, kes on?* Sina ja mina ja Bernice?" küsisin ma. See õlu hiilis mulle pähe.

„Gang," ütles Amanda. „Mis gang?"

„Gang green," ütlesin mina ja me mõlemad purtsatasime naerma ja õlu läks mulle ninna. Siis ma rääkisin, kuidas ma olin Bernice'iga kokku põrganud ja kuidas ta oli niisama torsakil nagu alati. Me naersime sellegi üle. Aga surnud Burti ma ei maininud.

Ma ütlesin: „Ja mäletad seda korda, kui sa koos Shackie ja Croze'iga mulle selle superpurukostituse korraldasid ja me läksime kõik holospinneriputkasse ja ma oksendasin?" Ja me naersime veel.

Ta rääkis, et tal on kaks toakaaslast, samuti kunstnikud; ja esimest korda elus oli tal peika, kes temaga koos elas. Ma küsisin, kas ta on armunud, ja ta vastas: „Eks kõike peab korra proovima."

Ma küsisin, milline see poiss on, ja ta ütles, et väga kena, ehkki mõnikord tujukas, sest ta toibub siiani mingist teismeeas ihatud plikast. Ja ma küsisin, mis ta nimi on, ja ta ütles: „Jimmy – võib-olla sa tundsid teda HelthWyzeri keskkoolist, ta pidi umbes samal ajal seal olema."

Ma läksin üle kere külmaks. Amanda ütles: „Ta on seal külmkapi peal, paremal, kolmas pilt ülevalt." See oli tõepoolest Jimmy, käsi ümber Amanda ja näol irve nagu konnal elektritoolil. Mul oli

tunne, nagu oleks Amanda mulle naela otse südamesse torganud. Aga ei olnud mingit mõtet Amandaga asju vussi ajada ja talle seda öelda. Ta ei olnud seda meelega teinud.

Ma ütlesin: „Ta paistab väga kena, aga ma pean nüüd minema, sest juht ootab." Amanda küsis, kas midagi on lahti, ja ma ütlesin ei. Ta andis mulle oma mobiilinumbri ja ütles, et järgmine kord, kui ma külla tulen, on kindlasti Jimmy ka kohal ja me sööme koos spagette.

Oleks olnud kena uskuda, et armastust jagatakse õiglaselt, nii et igaüks saab midagi. Aga minuga ei pidanud see nii minema.

Ma läksin tagasi AnooYoo spaasse, täiesti kurnatud ja õõnes. Ja just siis, kui ma olin tagasi jõudnud ja vedasin rätikuid tubadesse, jooksin peaaegu Lucerne'ile otsa. Oli tema järjekordse näolõikuse aeg: Toby oli mind iga kord tema tulekust ette hoiatanud, et võiksin tagaplaanile tõmbuda ja teda vältida, aga Amanda ja Jimmy pärast oli see mul peast välja lennanud.

Ma naeratasin talle neutraalselt, nii nagu meid oli õpetatud. Ma arvan, et ta tundis mu ära, aga puhus mu ükskõikselt eemale, nagu oleksin ma riidekübe. Ehkki ma ei olnud tahtnudki teda näha ega temaga rääkida, oli ometi ääretult vilets tunne teada, et ka tema ei tahtnud mind näha ega minuga rääkida. Nagu oleksin ma universumitahvlilt kustutatud – et mu oma ema käitub nii, nagu ei oleks ma kunagi sündinud.

Sel hetkel ma mõistsin, et ei saa AnooYoosse jääda. Pidin olema omaette, eemal Amandast, eemal Jimmyst, eemal Lucerne'ist, eemal isegi Tobyst. Ma tahtsin olla kusagil hoopis mujal, ma ei tahtnud kellelegi midagi võlgu olla ja ma ei tahtnud ka, et keegi mulle võlgu oleks. Ma ei tahtnud sidemeid, minevikku ega küsimusi. Ma olin küsimustest väsinud.

Ma leidsin kaardi, mille Mordis oli mulle andnud, ja jätsin Tobyle kirjakese, milles tänasin teda kõige eest ja ütlesin, et isiklikel põhjustel ei saa ma enam spaas töötada. Mul oli veel alles selle päeva pääse, mida ma Amanda juurde minnes olin kasutanud, nii et ma lahkusin otsekohe. Kõik oli kokku varisenud ja hävitatud ja minu jaoks ei olnud ühtegi turvalist paika; ja kui ma pidin olema

turvatus paigas, siis võis see sama hästi olla turvatu paik, kus mind hinnati.

Kui ma Soomustesse jõudsin, pidin ma väljaviskajatele augu pähe rääkima, sest nad ei uskunud, et ma tõesti seal tööd otsin. Aga lõpuks helistasid nad Mordisele ja tema ütles, et muidugi mäletab ta mind – ma olin see väike tantsija. Brenda, eks? Ma jaatasin ja ütlesin, et ta võib mind hüüda Reniks - tundsin end temaga suheldes juba sedavõrd hästi. Ta küsis, kas ma tahan tõesti seda tööd, ja ma ütlesin, et tahan küll; ja tema ütles, et see ei nõua palju vaeva, sest väljaõpetamise peale ei taha nad kulutada, nii et kas ma võiksin kohe lepingule alla kirjutada?

Ma ütlesin, et võib-olla olin ma selle töö jaoks liiga kurb: kas nad ei tahtnud veidi lustlikuma loomuga tüdrukuid? Aga Mordis naeratas oma säravate mustade sipelgasilmadega ja ütles – nagu oleks mind patsutanud: „Ren-Ren. Kõik on kõige pärast liiga kurvad."

54

Nii sattusin ikkagi Soomustesse tööle. Mõneti oli see kergendus. Mulle meeldis Mordis ülemusena, sest vähemasti oli selge, mis talle meele järele on. Temaga tundsin ma end kindlalt, vahest oli ta kõige enam isa moodi inimene, kes mul üldse kunagi olla sai: Zeb oli jäljetult kadunud ja mu pärisisa ei olnud minu vastu eriti huvi tundnud, ja pealegi oli ta surnud.

Aga Mordis ütles, et ma olen väga eriline – mina olin vastus igale unelmale, kaasa arvatud märjale. Nii kosutav oli teha midagi, mida ma hästi oskasin. Töö muud osad mulle eriti ei meeldinud, aga trapetsitants meeldis, sest siis ei saanud mind keegi puutuda. Olin õhus nagu liblikas. Ma kujutlesin, et Jimmy vaatab mind ja mõtleb, et on alati armastanud ainult mind, mitte Wakulla Price'i ega LyndaLeed ega kedagi teist, isegi mitte Amandat, ja et ma tantsin ainult temale.

Ma tean, kui mõttetu see oli.

Pärast Soomustesse minekut suhtlesin Amandaga ainult telefonitsi. Ta oli üsna palju ära ja tegi oma kunstiprojekte, ja ma ei tahtnudki teda näost näkku näha. Oleksin end Jimmy pärast ebamugavalt tundnud ja ta oleks seda tajunud ja pärinud ja mina oleksin kas valetanud või tõe välja rääkinud; ja kui ma oleksin talle ära rääkinud, oleks ta saanud vihaseks või hakanud hoopis uudishimutsema; või oleks arvanud, et ma olen rumal. Amandal oli oma kalk pool.

Armukadedus on väga destruktiivne emotsioon, ütles Aadam Üks. Selle oleme saanud päranduseks kangekaelselt australopiteekuselt ja lahti me sellest ei saa. See närib inimest ja suretab ta vaimse elu, aga see paneb ta ka vihkama ja teistele häda põhjus-

tama. Aga Amanda oli viimane inimene maailmas, kellel ma tahtnuksin häda põhjustada.

Püüdsin oma armukadedust visualiseerida: kollakaspruun pilv, mis mu sees kobrutab, siis tõuseb mu ninast otsekui suits ja muutub kiviks ja kukub maha. See aitas veidi. Aga minu kujutluses kasvas kivist mürgimarjadega kaetud taim, tahtsin ma seda või ei.

Siis läks Amanda Jimmyst lahku. Ta andis mulle sellest teada kaude. Ta oli mulle juba rääkinud oma vabaõhukunstist, maastikuinstallatsioonide sarjast nimega „Elav sõna" – kuidas ta kirjutas hiiglaslike tähtedega sõnu, kasutades biovorme, et panna sõnad ilmuma ja seejärel kaduma, nii nagu ta lapsena oli teinud sipelgate ja siirupiga. Nüüd ütles ta: „Ma olen neljatäheliste sõnade juures." Ja mina ütlesin: „Sa mõtled rõvedusi, näiteks *sitt*?" Ta naeris ja ütles: „Hullemaid." Ja mina küsisin: „Sa mõtled v-sõnu ja k-sõnu?" ja tema ütles: „Ei. Näiteks *Lemb*."

Ja mina ütlesin: „Ah soo. Nii et Jimmyga ei klappinud." Ja tema ütles: „Jimmy ei suuda tõsine olla." Siis ma teadsin, et Jimmy oli teda petnud või midagi muud säärast teinud.

„Mul on kahju," ütlesin ma. „Kas sa oled tema peale väga tige?" Ma püüdsin õnnetunnet hääles vaos hoida. *Nüüd võin ma Amandale andeks anda,* mõtlesin ma. Aga tegelikult ei olnudki midagi andeks anda, sest ta ei olnud mulle ometi meelega haiget teinud.

„Tige?" küsis ta. „Jimmy peale ei saa tige olla." Ma arutasin endamisi, mida ta sellega mõtleb, sest mina olin küll Jimmy peale tige. Ehkki ma teda ikka veel armastasin.

Võib-olla see ongi armastus, mõtlesin ma: et oled tige.

Mõne aja pärast hakkas Soomustes käima Glenn – mitte igal öösel, aga küllalt tihti, et hinnaalandust saada. Ma ei olnud teda HelthWyzeri aegadest saadik näinud – tema oli üks taibusid, kes Watson-Cricki instituudis teadusega tegeles –, aga nüüd oli ta ReJoovis tipptegelane. Hooplemisest ta ei hoidunud, ehkki Glenni suus kõlas see rohkem fakti nentimisena, nagu ütleks ta: „Hakkab vihma sadama." Kui kuulsin pealt ta vestlusi suurte ninade ja

finantseerijatega, jäi mulle kõrva, et tema vastutas mingi tõeliselt tähtsa asja eest, mille nimi oli Päradiisi projekt. Nad olid selle jaoks ehitanud eraldi õhuvarustuse ja neljakordse turvasüsteemiga kupli. Ta oli kokku pannud parimatest saadaolevatest ajudest meeskonna ja nad töötasid ööd ja päevad läbi.

Sellest, mille kallal nad töötasid, rääkis Glenn üsna ähmaselt. Ta kasutas sõna *surematus* – ReJoov oli sellest aastakümneid huvitunud, millestki, mis muudaks rakke, nii et need ei sureks kunagi; surematuse eest maksaksid inimesed kõvasti, ütles ta. Iga paari kuu tagant kinnitas ta, et on jõudnud läbimurdeni, ja mida rohkem oli läbimurdeid, seda rohkem raha ta Päradiisi projekti jaoks sai.

Mõnikord ütles ta, et otsib lahendusi kõige suuremale probleemile, ja selleks on inimolevused – nende julmus ja kannatused, nende sõjad ja vaesus, nende surmahirm. „Mida sina täiusliku inimolevuse kavandi eest maksaksid?" küsis ta. Siis ta vihjas, et Päradiisi projekt sellist kavandabki, ja nad andsid talle veel rohkem raha.

Nende kohtumiste lõpetuseks üüris ta sulglaega toa ja tellis jooke ja uimasteid ja soomukaid – mitte enda jaoks, aga nende jaoks, keda ta kaasa tõi. Mõnikord kostitas ta isegi tähtsaid korpusemehi. Need kutid olid võikad. Värvisõdalastega ei olnud mina kunagi pidanud tegelema, aga korpusemeestega küll, ja neid sallisin klientidena kõige vähem. Nende silmade taga oleks olnud otsekui masinavärk.

Mõnikord üüris Glenn kaks-kolm soomukat kogu õhtuks, mitte seksi, vaid mõne väga veidra asja jaoks. Kord laskis ta meil kassi moodi nurruda, et meie häälekurde mõõta. Teinekord tahtis ta, et me laulaksime nagu linnud, et meid siis lindistada. Starlite kaebas Mordisele, et säärase asja jaoks ei olnud meid palgatud, aga Mordis ütles ainult: „Nojah, ta on segane. Te olete selliseid varemgi näinud. Aga ta on rikas segane ja ta on täiesti kahjutu, nii et tehke talle meelehead."

Mina olin osa kolmikust ühel õhtul, kui ta meile mingisuguse küsitluse korraldas. Mis meid õnnelikuks teeb? tahtis ta teada. Kas õnn on pigem erutus või pigem rahulolu? Kas õnn on seesmine või välimine? Kas puud on vajalikud? Kas lähedal on voolav vesi? Kas

liiga palju õnne võib tüütavaks muutuda? Starlite ja Crimson Petal püüdsid aru saada, mida ta kuulda tahaks, et siis õigesti valetada. „Ei," ütlesin mina. Ma teadsin, milline Glenn on. „Ta on nohik. Ta tahab, et me ütleksime ausalt, mida tunneme." See ajas nad kaunikesti segadusse.

Aga kurbuse kohta ei küsinud ta kunagi midagi. Võib-olla arvas ta, et sellest teab ta juba küllalt.

Siis hakkas temaga kaasas käima üks naine – aasiasulamite kehaehituse ja võõra aktsendiga. Glenn ütles, et naine tahab Soomustega tutvuda, sest ReJoov oli valinud meid oma esmasteks katsealusteks, ja see naine tutvustas meile uut toodet – BlyssPlussi pilli, mis lahendaks kõik vähegi tuntud seksiga seotud probleemid. Meile oli antud privileeg seda meie klientidele tutvustada. Sel naisel oli ReJoovi ametitiitel – asepresident rahulolu tõstmise alal –, ehkki ta päris töö oli olla Glenni esimene madrats.

Ma sain kohe aru, et ta oli olnud üks meie hulgast: üht või teist sorti üüritüdruk. See oli ilmselge, kui märke oskasid lugeda. Ta näitles kogu aeg, ei reetnud enda kohta midagi. Ma vaatasin neid kuvarilt: ma olin uudishimulik, sest Glenn oli ju muidu külm nagu kala, aga ta tõepoolest suutis seksida täpselt nagu inimene. See tüdruk liikus rohkem kui kaheksajalg ja tema madratsitöö oli hämmastav. Glenn käitus nii, nagu oleks too esimene, viimane ja ainus tüdruk kogu planeedil. Mordis vaatas neid ka vahel, ja tema ütles, et Soomused maksaksid sellele tüdrukule vingelt. Aga ma ütlesin, et seda tüdrukut ta endale lubada ei saa: tema oli hoopis teisest hinnaklassist.

Neil kahel olid teineteise jaoks hellitusnimed. Tüdruk hüüdis Glenni Ruigaks, Glenn teda Orüksiks. Teiste tüdrukute meelest oli see pentsik – et need kaks niimoodi kudrutasid –, sest see ei käinud Glenni loomuga üldse kokku. Aga minu meelest oli see omamoodi armas.

„See on mingi venelane või?" küsis Crimson Petal minult. „Orüks ja Ruik?"

„Ju vist," vastasin ma. Need olid väljasurnud loomade nimed – iga aednik pidi neid terve tonni jagu meelde jätma –, aga kui ma

oleksin seda öelnud, siis oleksid tüdrukud imestanud, miks ma sellist asja tean.

Esimene kord, kui Glenn Soomustesse tuli, tundsin ma ta kohe ära, aga tema muidugi mind ei tundnud, ma olin liibuvas biokileülikonnas ja rohelisi litreid terve nägu täis, ja ma ei reetnud ennast. Mordis ei lubanud personalil klientidega isiklikke sidemeid sõlmida, sest kui nad tahtsid suhet, siis võisid nad mujale minna. Ta ütles, et Soomuste kliendid ei hooli su eluloost, nemad tahavad ainult epidermist ja fantaasiat. Nad tahavad rännata Eikunagimaale, kus nad leiaksid patuseid elamusi, mida nad kodus mitte iialgi ei koge. Draakonnaisi enda ümber väänlemas, ussnaisi endast üle libisemas. Nii et eraviisilise emotsionaalse prahi võisime hoida nende jaoks, kes meist tõesti hoolivad, näiteks teiste soomukate jaoks.

Kord korraldas Glenn väga erilise võõrusõhtu – väga erilise külalise jaoks, ütles ta. Ta tellis suletoa, kus oli rohelise kattega voodi, ja kõige kangemad Sabade ja Soomuste martiinid – neid hüüti „jokteilideks" – ja kaks soomukat, minu ja Crimson Petali. Mordis valis meid, sest Glenni jutu järgi eelistas see väga eriline külaline saledat kehakuju.

„Kas ta tahab seda koolitüdruku madrusekleidi asja?" küsisin ma; mõnikord „sale kehakuju" just seda tähendas. „Kas ma pean hüppenööri võtma?" Kui nii, siis pidin riideid vahetama, sest olin parajasti täies sädeluses.

„See sell on juba nii jõmmis, et ei tea isegi, mida tahab," ütles Mordis. „Anna talle kõike, mis sul on, jänku. Võta meile kõva numbriga tippi. Pane need nullihulgad tal kõrvust purskama."

Kui ma tuppa jõudsin, lamas mees rohelisel atlassvoodikattel, nagu oleks ta sinna lennukilt visatud, aga selle üle täitsa rõõmus, sest kogu ta kere irvitas.

See oli Jimmy, armas, laostav Jimmy. Jimmy, kes oli mu elu hävitanud.

Mu südames lahvatas. Kurat, mõtlesin ma. Seda ma ei suuda. Ma lähen endast välja ja hakkan nutma. Ma teadsin, et ta ei tea, et see olen mina: ma olin üleni sädelev ja tema oli nii pilves, et oli

peaaegu pime. Siis asusin ma toimetama nagu tavaliselt ja hakkasin ta nööpe ja takjateipe lahti tegema. Me soomukad kutsusime seda „kreveti koorimiseks". „Oo, kenad kõhulihased," sosistasin ma. „Kallis, heida nüüd selili."

Kas ma tegin seda vastutahtsi või meeldis see mulle? Miks pidi olema tingimata üht- või teistpidi? Nagu Vilya alati oma tisside kohta ütles – *Võta kaks, need on odavad.*

Siis püüdis ta soomuseid mu näolt maha kiskuda, nii et ma pidin võtma ta käed ja need mujale panema. „Kas sa oled kala?" küsis ta. Paistis, et ta tõesti ei tea.

Oi Jimmy, mõtlesin ma. Mis on sinust järele jäänud?

PÜHA DIAN, MÄRTER

PÜHA DIAN, MÄRTER

KAHEKÜMNE NELJAS AASTA

TAGAKIUSAMISEST
AADAM ÜHE SÕNAD

Kallid sõbrad, kallid ustavad kaaslased!

Meie Eedenikalju katuseaed õitseb veel vaid meie mälestustes. Maisel tasandil on see nüüd laastatud maa – soo või kõrb, olenevalt sademeist. Kui erinev on meie olukord meie varasemaist roheluse- ja nooruspäevadest! Kui kokku kuivanud, kui kahanenud on meie hulk! Meid kupatatakse ühest pelgupaigast teise, meid aetakse taga ja jälitatakse. Mõned endised sõbrad on meie tõekspidamistest lahti öelnud, teised on andnud meie vastu valetunnistusi. Ja mõned on võtnud appi äärmusluse ja vägivalla ning nad on haarangutes mõrtsukalike pritspüssidega maha lastud. Selles ühenduses meenutagem oma armast endist last Bernice'i. Ümbritsegem ta valgusega.

Mõned on köndistatud ja tühermaale heidetud, et meie hulgas paanikat külvata. Ja nii mõnedki on kaotsi läinud, pelgupaikadest kinni võetud ja vägisvõimude vanglasse kadunud, ilma kohtumõistmiseta, ilma et neil oleks isegi süüdistajate nimesid teada antud. Nende meeled on võib-olla juba uimastite ja piinamisega hävitatud, nende kehad sulanud jäätõliks. Ebaõiglaste seaduste tõttu ei saa me oma kaasaednike asupaika kindlaks teha. Me võime vaid loota, et nad surevad vankumatus usus.

Täna on püha Diani päev, mis on pühendatud liikidevahelisele empaatiale. Sel päeval hüüame appi püha Jerome'i, lõvide kaitsjat, ja püha Robert Burnsi, hiirte kaitsjat, ja püha Christopher Smarti, kasside pühakut; niisamuti huntide kaitsjat püha Fraley Mowatit ning Ikhwan al-Safat ja nende „Kirja loomadele". Eriti aga püha Dian Fosseyt, kes andis oma elu, kaitstes gorillasid koletu ärakasutamise eest. Tema töötas rahuriigi heaks, kus au sees on igasugune elu; ometi lõid kuritahtlikud jõud mesti, et hävitada nii tema kui

ka tema leebed primaatidest kaaslased. Tema mõrvamine oli jõletu ja eriti jõletud olid õelad kuulujutud, mida levitati tema kohta nii tema eluajal kui ka pärast seda. Sest vägisvõimud tapavad tõesti nii teo kui ka sõnaga.

Püha Dian kehastab ideaali, mida me kalliks peame: hella hoolitsust kõigi teiste olevuste eest. Ta uskus, et nemadki väärivad sedasama hellust, mida me ilmutame kalliste sõprade ja sugulaste vastu, ja seetõttu on ta meie jaoks hardalt austatud eeskuju. Ta on maetud oma gorilladest sõprade keskele mäele, mida ta kaitsta püüdis.

Nagu paljud teisedki märtrid, ei elanud püha Dian nii kaua, et näha oma püüdluste täitumist. Vähemasti säästeti teda teadmisest, et liiki, mille eest ta oma elu andis, ei ole enam nii nagu paljusid teisigi. Nagu nii paljud teisedki, on see liik Jumala planeedi palgelt pühitud.

Mis asi on küll meie oma liigi juures, mis jätab meid nii haavatavalt vägivallakihu küüsi? Miks köidab meid nii väga verevalamine? Mil iganes tunneme kiusatust end tähtsaks puhuda ja näha end kõigist teistest loomadest kõrgemana, peaksime mõtisklema omaenda brutaalse ajaloo üle.

Lohutust pakub ehk mõte, et selle ajaloo on Veeta Uputus peagi maa pealt pühkinud. Ei jää järele midagi vägismaailmast peale kõduneva puu ja roostetavate metallriistade; ja nende peal ronivad kudzutaimed ja teised väänlad; linnud ja loomad loovad sinna pesi, nagu on meile öelnud Jumala inimkeelsed sõnad. „Need jäetakse üheskoos maha mägede röövlindudele ja maa loomadele; suviti on nende peal röövlinnud ja talviti kõik maa loomad!"

Kui me nüüd siin hämaras keldris koos kössitame, räägime tasakesi pimendatud akende taga ja tunneme muret, kas meie seas ei ole nuhke või pealtkuulamisseadmeid ega läheduses küborgputukaid või CorpSeCorpsi vaenulikke tegelasi, kes ikka veel meie poole kiirustavad, on meil otsustavust vaja enam kui kunagi varem. Me palume, et püha Diani vaim meid innustaks ja aitaks meid katsumuse hetkel kindlaks jääda. Ärge kartke, ütleb see vaim, isegi siis,

kui tuleb kõige hullem; sest me leiame varju veelgi suurema vaimu tiibade all.

Tund enne koidikut peame siit varjupaigast lahkuma, üksinda ja kahe-kolmekesi. Olge siis vaiksed, mu sõbrad, olge nähtamatud; sulage ühte omaenda varjuga. Ja ühes Jumala armuga me võidame.

Me ei saa laulda kartusest, et meid võidakse kuulda, ent: sosistagem.

TÄNA KIIDAME PÜHA DIANI

Täna kiidame püha Diani,
usust pärines temagi jõud.
Tema verd rikka elu eest valati –
ja hukkuski veel üks tõug.

Gorillasid metsikuid otsis
nii mitmelgi udusel mäel,
ja otsitud uskusid armastust
ning võtsid kinni ta käest.

Neid kohmetuid hiiglasi tugevaid
hoidis ta embuses kindlas.
Ta valvas neid äreval hoolel,
jäi endale seejuures kindlaks.

Ja usaldus oli ta päralt,
ta ümber käis tants vaid ja trall.
Öö ometi mõrvareid varjas,
pea maha nad raiusid tal.

Liig palju on jõhkrust siin ilmas,
liig vähe su laadseid on veel.
Kui üks liik Maa pealt on kadund,
tükk meistki kaduma läeb.

Neis haljastes, udustes mägedes,
kord ahvidel elu läks hästi.
Nüüd rändab su vaim seal vaid tasaselt,
kuid rändab – igavesti.

„Jumala Aednike lauluraamat"

55

REN

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Omaenda maailma võib luua oma sisemise mõtteviisiga, ütlesid Aednikud. Ja ma ei tahtnud luua maailma, mis oli väljas olemas: surnute ja surevate maailma. Seepärast laulsin ma vanu aednikelaule, eriti just õnnelikke. Või tantsisin. Või mängisin laule Sea/H/Ear Candyga, ehkki ma ei saanud lahti mõttest, et uut muusikat enam ei tule.

Lausu nimesid, ütles meile Aadam Üks. Ja me leelutasime ridamisi olevuste nimesid: diplodookus, pterosaurus, kaheksajalg ja brontosaurus; trilobiit, laevuke, ihtüosaurus, nokkloom. Mastodon, dodo, hiidalk, komodo varaan. Ma nägin kõiki neid nimesid, selgelt otsekui paberi peal. Aadam Üks ütles, et nimede lausumine on üks viis neid loomi elus hoida. Nii ma siis laususin.

Ma laususin teisigi nimesid. Aadam Üks, Nuala, Zeb. Shackie, Croze ja Oates. Ja Glenn – ma ei suutnud uskuda, et nii tark inimene võiks olla surnud.

Ja Jimmy, hoolimata sellest, mis ta teinud oli.

Ja Amanda.

Ma laususin neid nimesid ikka ja jälle, et neid elus hoida.

Siis ma mõtlesin sellele, mis Mordis oli viimaks sosistanud. *Sinu nimi,* oli ta öelnud. See pidi olema tähtis.

Ma pidasin järelejäänud toidu üle arvet. Neljaks nädalaks, kolmeks, kaheks. Ma märkisin aega kulmupliiatsiga. Kui ma vähem söön, võib seda jätkuda kauemaks. Aga kui Amanda õige varsti ei tule, olen ma surnud. Ma ei suutnud seda päriselt ette kujutada.

Glenn ütles, et inimene ei suuda end päriselt surnuna ette kujutada sellepärast, et niipea, kui ta ütleb „Ma olen surnud", on öeldud sõna „mina" ja siis on ta lause sees ikkagi elus. Ja nii ongi inimes-

tel tekkinud ettekujutus hinge surematusest – see on grammatikast põhjustatud. Ja samamoodi on ka Jumalaga, sest niipea, kui on olemas minevik, peab olema ka minevik enne minevikku, ja sa lähed ajas üha tagasi, kuni jõuad fraasini „ma ei tea", ja see ongi Jumal. See, mida ei tea – tume, varjatu, kõige nähtava tagakülg, ja kõik pelgalt sellepärast, et meil on grammatika ja grammatika oleks võimatu ilma FoxP2 geenita; nii et Jumal on aju mutatsioon, ja see geen on sama, mida lindudel on vaja laulmiseks. Niisiis on muusika sisse kodeeritud, ütles Glenn: see on meisse sisse kootud. Seda oleks väga raske eemaldada, sest see on meist väga oluline osa, nagu vesi.

Ma ütlesin, et sel juhul on võib-olla ka Jumal sisse kootud. Ja tema ütles, et võib-olla ongi, aga midagi head pole see meile toonud.

Tema Jumala-seletus erines Aednike omast üsna palju. Tema ütles, et lause „Jumal on vaim" on mõttetu, sest vaimu ei saa mõõta. Ta ütles ka *Kasuta oma liharaali*, kui mõtles *Kasuta oma mõistust.* See tundus mulle vastik: ma jälestasin mõtet, et mu pea on täis liha.

Mulle tundus kogu aeg, et kuulen inimesi majas kõndimas, aga kui ma ruume skännisin, ei näinud ma liikumas mitte kedagi. Vähemalt töötas seni veel päikseenergiasüsteem.

Lugesin toidu uuesti üle. Viis päeva veel, ja seda pingutusega.

56

Märkasin Amandat kõigepealt varjuna videokuvaril. Ta astus ettevaatlikult Ussikoopasse, hoidudes seina ligi: tuled põlesid ikka veel, nii et ta ei pidanud pimeduses kobama. Muusika plärtsus ja tümpsus endist viisi, ja kui ta oli ringi vaadanud ja kindlaks teinud, et kedagi pole, läks ta lava taha ja lülitas muusika välja.

„Ren?" kuulsin ma teda ütlemas.

Siis kadus ta ekraanilt. Hetke pärast tabas videokaamera mikker koridoris ta pehmed sammud ja siis ma nägin teda. Ja tema nägi mind. Ma nutsin kergendusest nii hirmsasti, et ei suutnud rääkida.

„Hei," ütles ta. „Otse ukse taga on üks surnud kutt. Jälk. Ma tulen tagasi." Ta mõtles Mordist – teda ei olnudki ära viidud. Hiljem rääkis Amanda, et oli sikutanud Mordise dušikardina peale, lohistanud läbi koridori ja toppinud lifti, selle, mis temast veel alles oli. Rotid olid pidutsenud, ütles ta, mitte ainult Soomustes, vaid igal pool üle linna. Amanda oli pannud kellegi biokileülikonna kindad kätte, enne kui teda puutus – Amanda oli küll uljas, aga uisapäisa ta ei riskinud.

Mõne aja pärast oli ta mu ekraanil tagasi. „Nii," ütles ta. „Siin ma nüüd olen. Ära nuta enam, Ren."

„Ma mõtlesin, et sa ei jõuagi siia," suutsin ma öelda.

„Mina mõtlesin niisamuti," ütles ta. „Nii. Kuidas see uks lahti käib?"

„Mul ei ole koodi," ütlesin ma. Ma rääkisin Mordisest – et tema oli ainus, kes kleeptsooni numbreid teadis.

„Ta ei öelnudki sulle?"

„Ta ütles, et milleks meile koodid. Ta muutis neid iga päev – ta ei tahtnud, et need välja lekiksid, sest mingid hullud võisid sisse pääseda. Ta tahtis meid ju kaitsta." Ma püüdsin väga, et rahu säi-

litada: Amanda oli ukse taga, aga mis siis, kui ta ei suuda midagi teha?

„Mingeid vihjeid?" küsis ta.

„Ta ütles midagi mu nime kohta," ütlesin ma. „Just enne kui ta – kui nad – võib-olla mõtles ta seda."

Amanda proovis. „Ei," ütles ta. „Olgu. Võib-olla su sünnipäev. Kuu ja päev? Aasta?"

Ma kuulsin teda numbreid toksimas ja vaikselt omaette kirumas. Väga pika aja pärast, nagu mulle tundus, kuulsin ma uksekolksatust. Uks paiskus lahti ja seal ta oligi, otse mu ees.

„Oi, Amanda," ütlesin ma. Ta oli päikesest kõrbenud, räbalais ja määrdunud, aga ta oli tõeline. Ma sirutasin käed ta poole, aga ta astus sammu tagasi.

„See oli lihtne A võrdub üks kood," ütles ta. „Ikkagi oli sinu nimi. Brenda, ainult tagurpidi. Ära mind puuduta, mul võivad pisikud küljes olla. Ma pean duši all käima."

Sellal kui Amanda mu kleeptsooni vannitoas duši all oli, panin ma tooli ukse vahele, sest ma ei tahtnud, et see kinni vajuks ja me mõlemad luku taha jääksime. Välisõhk haises õudselt võrreldes filtreeritud õhuga, mida mina olin hinganud: roiskuv liha ja suits ja kõrbenud kemikaalid, sest väljas oli olnud rohkelt põlenguid ja kedagi ei olnud neid kustutamas. Tõeline õnn, et Soomused ei olnud süttinud ja maha põlenud, mina seal sees.

Kui Amanda oli duši all käinud, käisin ka mina, et oleksin niisama puhas kui tema. Siis panime selga rohelised Soomuste hommikumantlid, mida Mordis hoidis parimatele tüdrukutele, ja sõime külmikust leitud Joltbare ja soojendasime mikrolaineahjus kobarkana ja jõime mõne alt leitud õlle ja jutustasime teineteisele, miks me ikka veel elus olema.

57

TOBY. PÜHA KAREN SILKWOOD

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Toby ärkab äkitselt, veri sööstab läbi pea: *kadahh, kadahh, kadahh*. Ta teab kohe, et midagi on tema ümber muutunud. Keegi jagab tema hapnikku.

Hinga, ütleb ta endale. Liigu, nagu ujuksid. Ära erita hirmulõhna.

Ta tõstab roosa lina oma niiskelt kehalt nii aeglaselt kui saab, tõuseb istuli, vaatab ettevaatlikult ringi. Ei midagi suurt, selles kabiinis küll mitte: siin pole selleks ruumigi. Siis ta näeb. See on kõigest mesilane. Meemesilane, kes aknalaual kõnnib.

Mesilane majas tähendab külalist, ütles Pilar; ja kui mesilane sureb, ei ole see hea külaskäik. Ma ei tohi teda tappa, mõtleb Toby. Ta mähib mesilase ettevaatlikult roosasse pesulappi. „Vii sõnum," ütleb ta. „Ütle neile, kes on vaimuilmas: palun saatke kiiresti abi." Ebausk, ta teab küll; ometi tunneb ta end kummaliselt erksana. Ehkki mesilane võib olla üks neid siirdgeenseid putukaid, kes lahti lasti, kui viirus looduslikud mesilased hävitas; see võib olla isegi küborgnuhk, kes lendab ringi, ilma et keegi teda enam kontrolliks. Sel juhul on ta küll väga vilets sõnumiviija.

Ta pistab pesulapi kombinesoonitaskusse: katusel võtab ta mesilase välja, laseb lahti, vaatab, kuidas ta asub ülesandega surnute poole teele. Aga ilmselt on ta püssirihma üle õla heites taskut litsunud, sest kui ta mesilase lahti harutab, ei näe see kuigi elus välja. Ta raputab rätikut üle katuseääre, lootes, et mesilane lendab. Mesilane liigub läbi õhu, ent rohkem seemne kui putuka moodi: külaskäik ei tule hea.

Toby kõnnib katuse aiapoolsesse serva ja vaatab üle ääre. Selge, halb külaskäik on juba toimunud: sead on tagasi tulnud. Nad on end aia alt läbi kaevanud ja siis laamendanud. Kahtlemata oli see

pigem tahtlik kättemaksuakt kui pöörane toiduotsing. Maa on üles tõngutud ja segi trambitud: kõik, mida nad ei ole söönud, on purustatud.

Kui Toby oleks nutja, siis ta nutaks. Ta tõstab binokli, uurib aasa. Esialgu ta neid ei näe, aga siis märkab kahte roosakashalli pead – ei, kolme – ei, viit –, mis umbrohuõitest kerkivad. Säravad nööpsilmad, üks iga sea kohta: nad piidlevad teda silmanurgast. Nad on vahti pidanud: nagu tahaksid olla tema nördimuse tunnistajaks. Ja pealegi on nad laskeulatusest väljas: kui ta tulistaks, siis ta ainult raiskaks kuule. Eks võis arvatagi, et nad selle välja mõtlevad.

„Sitased sead!" karjub ta nende poole. „Sitasead! Sealõustad!" Muidugi, ükski neist sõnadest ei solva neid.

Mis nüüd? Kuivatatud köögiviljade varu on õige pisike, taralõng ja salvei on peaaegu otsakorral, taimne valk otsas. Seda kõike lootis ta saada aiast. Ja mis kõige hullem, tal ei ole enam rasvu: ta on viimase võiseemiku-avokaado kehavõide juba ära söönud. Joltbarides on rasvu – mõni üksik on veel alles –, aga kauaks sellest ei piisa. Lipiidideta hakkab keha sööma rasva ja siis lihaseid, ja aju on puhas rasv ja süda on lihas. Inimesest saab tagasisideahel ja siis kukub ta siruli.

Ta peab abiks võtma koriluse. Minema aasale, metsa: leidma valke ja lipiide. Kult on nüüdseks juba roiskunud, seda süüa ei saa. Ta võiks lasta mõne rohelise küüliku; aga ei, küülik on kaasimetaja ja sellist tapatööd ei suuda ta ette võtta. Sipelgavastsed ja munad, või tõugud ehk alustuseks.

Kas seda tahtsidki sead teda tegema sundida? Et ta läheks kaitsvate seinte vahelt välja lageda taeva all, et nad saaksid talle kallale söösta, ta pikali tõugata ja siis lõhki rebida? Korraldada sigase pikniku. Ta kujutab üsna selgesti ette, kuidas see välja näeks. Aednikud olid kirjeldanud häbenematult mitmesuguste jumalaloomade söögiharjumisi: nende ees tagasi kohkuda olnuks silmakirjalik. Mitte keegi ei tule maailma, nuga, kahvel ja praepann pihku pigistatud, armastas Zeb öelda. Või salvrätik. Ja kui meie sööme sigu, miks ei peaks siis sead meid sööma? Kui nad meid kusagil vedelemas näevad.

Aeda korda sättida ei ole mingit mõtet. Sead ootaksid ainult, kuni seal on midagi laastamist väärt, ja siis laastaksid. Võib-olla võiks ta teha katuseaia, nagu aednikel vanasti oli – siis ei peaks ta kunagi peamajast välja minema. Aga ta peaks mulla ämbritega kõigist neist treppidest üles tarima. Ja kuiva ilmaga tuleks kasta ja sademete ajal vett ära juhtida: ilma aednike keeruka süsteemita on see võimatu.

Seal need sead ongi, piidlevad teda üle kirikakarde. Nad on kuidagi lustilised. Kas nad turtsatavad pilkavalt? Kahtlemata võiks seal röhkimist kuulda ja mõne noore inkumist nagu siis, kui Reoveelaguuni *topless*-baar ööseks suleti.

„Persevestid!" kisendab ta neile. Kisendamine teeb olemise paremaks, vähemasti räägib ta kellegagi peale iseenda.

58

REN

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Kõige hullemad olid äiksetormid, ütles Amanda – ta arvas mitu korda, et on juba surnud, välk oli nii lähedal, aga siis oli ta ühest tööriistapoest virutanud kummimati, mille peal kükitada, ja pärast seda tundis ta end kindlamalt.

Ta vältis inimesi, kui aga sai. New Yorgist veidi eemal jättis ta solaarauto maha, sest kiirtee oli täis kiilutud metalliromu. Seal oli toimunud suurejoonelisi kokkupõrkeid. Juhid olid ilmselt hakanud sulama otse autos. „Verevedelseep," ütles Amanda. Tee kohal oli lennanud oma miljon raisakotkast. Osa inimesi oli neist täiesti paanikasse läinud – aga mitte Amanda – tema oli kunsti tehes nende lindudega töötanud. „See kiirtee oli suurim vultuurskluptuur, mida üldse võib ette kujutada," ütles ta. Ta soovis, et tal oleks kaamera kaasas olnud.

Kui ta oli solaarauto kraavi jätnud, oli ta veidi aega kõndinud ja siis järgmise solaarsõiduki sisse vehkinud – seekord ratta –, sellega oli metallirägastikust kergem läbi pääseda. Kahtluse korral hoidus ta linnaserva või siis metsa. Paar korda oli läinud üsna napilt, sest teistelgi oli ilmselt tulnud sama mõte – ta oli laipadele peaaegu otsa komistanud. Väga hea, et ta neid puudutanud ei olnud.

Ta oli näinud mõnda elavat inimest. Paar tükki oli näinud ka teda, aga selleks ajaks teadsid ilmselt kõik, et see batsill on ülinakkav, nii et nad olid eemale hoidnud. Osa neist oli juba viimases staadiumis, vankus ringi nagu *zombi*; või oli juba pikali, kortsus nagu riie.

Ta magas garaažikatustel, kui sai, või siis mahajäetud hoonetes, aga mitte kunagi allkorrusel. Või siis puu otsas; kui sel olid tugevad oksaharud. See oli ebamugav, aga sellega harjus, ja parem oli olla maapinnast kõrgemal, sest ringi liikus mingeid kummalisi loomi.

Tohutu suuri sigu, need lõvi/lamba ristandid, ümberringi varitses metsikute koerte karju – üks kari oli ta peaaegu nurka ajanud. Puu otsas oli ta ka *zombi*-inimeste eest paremini kaitstud: kes oleks tahtnud, et pimeduses sajab talle kaela jalgadega kängar.

Tema jutt oli võigas, aga sel ööl naersime palju. Küllap oleksime pidanud leinama ja halama, aga seda ma olin juba teinud, ja mis kasu sellest pealegi oleks olnud? Aadam Üks ütles, et peaksime alati helgemat külge vaatama, ja helgem külg oli see, et me olime ikka veel elus.

Me ei rääkinud ühestki tuttavast.

Ma ei tahtnud oma kleeptsooni toas magada, sest ma olin seal küllalt kaua olnud, ja mu vana tuba ei saanud me samuti kasutada, sest seal oli ikka veel Starlite'i kest. Lõpuks valisime ühe klienditoa, kus oli hiigelsuur voodi ja rohelisest atlassist voodikate ja sulgedega kaetud lagi. See tuba paistis elegantne, kui ei mõelnud liiga palju sellele, milleks seda kasutatud oli.

Viimast korda olin Jimmyt näinud selles toas. Aga Amanda oli seal nagu kustutuskumm: ta hägustas varasema mälestuse. See pani mind end kindlamalt tundma.

Järgmisel hommikul magasime kaua. Siis me tõusime ja tõmbasime selga rohelised hommikumantlid ja läksime Soomuste kööki, kus tavaliselt valmistati baari jaoks suupisteid. Võtsime suurest sügavkülmutist külmutatud sojaleiba ja soojendasime mikrolaineahjus ja sõime seda hommikusöögiks ja jõime lahustuvat Happicuppat.

„Kas sa ei arvanud, et ma olen surnud?" küsisin ma Amandalt. „Ja et siis ei tasu ehk vaeva siia tulla?"

„Ma teadsin, et sa ei ole surnud," ütles Amanda. „See on kohe tunda, kui keegi on surnud. Keegi, keda sa tõesti hästi tunned. Kas sina ei arva nii?"

Ma ei olnud selles kindel. Niisiis ma ütlesin: „Igal juhul aitäh." Alati kui ma Amandat millegi eest tänasin, tegi ta näo, nagu ei kuuleks, või siis ütles: „Küll kunagi ära tasud." Seda ütles ta ka praegu. Tema tahtis, et kõik oleks vahetuskaup, sest asju niisama ära anda oli liiga pehme värk.

„Mis me nüüd teeme?" küsisin ma.

„Jääme siia," ütles Amanda. „Kuni toit otsas. Või kuni päikseenegiasüsteem välja lülitub ja külmutatud kraam roiskuma hakkab. See võib jäle olla."

„Ja siis?" küsisin ma.

„Siis läheme kuhugi mujale."

„Kuhu?"

„Selle pärast ei pea praegu muretsema," ütles Amanda.

Aeg hakkas venima. Me magasime nii kaua kui tahtsime, siis tõusime ja kümblesime – meil oli ikka veel vett, sest solaarsüsteem töötas – ja siis otsisime külmikust midagi hamba alla. Siis rääkisime asjadest, mida aednike juures olime teinud – vanast värgist. Me magasime veel, kui liiga kuumaks läks. Pärastpoole läksime kleeptsooni ruumidesse ja lülitasime õhukonditsioneeri sisse ja vaatasime DVDlt vanu filme. Meil ei olnud tahtmist majast välja minna.

Õhtuti tegime mõne dringi – baari taga oli veel paar tervet pudelit – ja sobrasime kallites purgitoitudes, mida Mordis hoidis jõukamate mängurite, aga ka parimate tüdrukute jaoks. Ta nimetas neid ustavuseineteks; need kraamis ta välja siis, kui me olime teinud mõne lisapingutuse, ehkki kunagi ei teadnud ette, mis see lisapingutus on. Nii sain ma esimest korda kaaviari maitsta. Maitses nagu soolased mullid.

Aga minu ja Amanda jaoks Soomustes enam kaaviari järel ei olnud.

59

TOBY. PÜHA ANIL AGARWAL

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Nüüd on nälg käes, mõtleb Toby. Püha Euell, palu minu ja kõigi teiste eest, kes nälgivad külluse keskel. Aita mind seda küllust leida. Saada kiiresti loomset valku.

Aasal on surnud metskult astumas teispoolsusse. Gaasid kerkivad temast, vedelikud nõrguvad välja. Raisakotkad on ta kallal käinud; varesed passivad parajas kauguses nagu könnid tänavakakluses ja haaravad, mida aga saavad. Mis iganes seal ka toimub, vaglad on asjaosalised.

Äärmises hädas, ütles Aadam Üks, alusta toiduahela alumisest otsast. Kesknärvisüsteemita olevused kannatavad kindlasti vähem.

Toby korjab kokku vajalikud esemed – roosa ürbi, päiksekübara, päikseprillid, veepudeli, paari kirurgikindaid. Binokli, püssi. Harjavarrest kepi tasakaalu hoidmiseks. Ta leiab plastpurgi ja lööb kaane sisse mõne augu, lisab lusika ja pakib kõik selle plastist kinkekotti, millel on pilgutava silmaga AnooYoo logo. Seljakott oleks parem, see jätaks käed vabaks. Paar seljakotti peaks siin kusagil olema – daamid võtsid nendega jalutuskäikudele võileibu kaasa –, aga ta ei mäleta, kuhu ta need pannud on.

Laos on veel alles AnooYoo looduslikku SolarNixi. See on vanaks läinud ja lõhnab rääsunult, aga ta määrib seda ikkagi näole, ja pihustab siis sääskede vastu randmetele ja pahkluudele SuperDd. Ta joob tublisti vett ja käib violettbiolettis: kui tõuseb kabuhirm, ei kuse ta end vähemasti täis. Ei oli hullemat asja kui kiirjooks märjas ürbis. Ta riputab binokli kaela ja läheb katusele viimast korda kontrollima. Aasal ei ole kõrvu ega kärssi. Ega karvaseid kuldseid sabasid.

„Lõpeta see venitamine," ütleb ta endale. Ta peab kohe minema hakkama, et jõuda enne pärastlõunast tormi tagasi. Oleks totter

saada välgust tabatud. Iga surm on totter selle vaatepunktist, kellele see parajasti osaks saab, tavatses Aadam Üks öelda, sest ükskõik kui palju on hoiatatud, surm saabub alati koputamata. Miks just nüüd? hüütakse. Miks nii vara? Nii hüüab laps, keda videvikul koju hõigatakse, see on universaalne protest aja vastu. Pidage meeles, kallid sõbrad: milleks ma elan ja milleks ma suren on üks ja sama küsimus.

Küsimus – ütleb Toby endale väga kindlalt –, mida ma praegu endalt ei küsi.

Ta tõmbab kirurgikindad kätte ja viskab AnooYoo koti üle õla ning astub välja. Kõigepealt läheb ta rüüstatud aeda, kus ta päästab ühe sibula ja kaks redist ja kühveldab krõpskaanega karpi niiske mullakihi. Siis läheb ta üle parkimisplatsi ja kõnnib vaikinud purskkaevudest mööda.

Ta ei ole ammu spaahoonetest nii kaugel käinud. Nüüd on ta aasal: seal on avarust. Valgus on pimestav, ehkki tal on laia äärega kübar ja päikseprillid ees.

Ära pabista, ütleb ta endale. Nii tunnevad end hiired, kui argselt toapõrandale astuvad, aga sina ei ole hiir. Umbrohi jääb ta kombinesooni külge ja takerdub jalgadesse, nagu tahaks teda tagasi hoida, enda juures pidada. Rohus on peidus väikseid okkaid, väikseid küüniseid ja lõkse. Otsekui rühiks ta läbi hiiglasliku kudumistöö, ja kudumistöö on tehtud okastraadist.

Mis see on? King.

Mitte mõelda kingadest. Mitte mõelda määnduvast käekotist, mida ta just äsja läheduses silmas. Stiilne. Punane võltsnahk. Minevikuräbal, mida veel ei ole maa sisemusse tõmmatud. Ta ei taha neile jäänustele astuda, aga läbi nõgeste ja umbrohupüüniste on raske midagi märgata.

Ta liigub edasi. Jalad kirvendavad nagu ikka siis, kui ihu tajub, et kohe teda puudutatakse. Kas ta tõesti arvab, et ristikheina ja ohakate keskelt tõuseb käsi ja haarab ta pahkluust?

„Ei," ütleb ta valjusti. Ta peatub, et südant vaigistada ja maad kuulata. Kübara lai äär tõkestab vaadet. Ta pöörab kogu keha nagu öökulli pead – vasakule, paremale, taha ja siis jälle ette. Tema

ümber on magus hõng – õitseb ristikhein, metsporgand, lavendel ja majoraan ja sidrunmeliss, isekülvanud. Väljal sumiseb tolmlejaid: kimalasi, läikivaid vapsikuid, küütlevaid põrnikaid. See hääl on äiutav. Jää siia. Vaju maha. Jää magama.

Loodus käib kogu oma vägevuses meil üle jõu, ütles Aadam Üks. Harjumata hingele võimas hallutsinogeen, uinuti. Me ei tunne end temaga enam mugavalt. Me peame teda lahjendama. Me ei suuda seda kangena juua. Ja Jumalaga on sama lugu. Liiga palju Jumalat, ja sa annustad üle. Jumalat tuleb filtreerida.

Tema ees keskplaanil on tume puude rida, mis märgib metsaserva. Ta tunneb, et see peibutab teda, meelitab teda endasse, nii nagu väidetakse ookeanisügavusi ja mägede kõrgusi inimesi meelitavat, üha kõrgemale või üha sügavamale, kuni nad vajuvad õndsusse, mis ei ole inimlik.

Näe ennast nii, nagu sind näeb kiskja, õpetas kord Zeb. Toby asetab end mõttes puude taha, piidleb läbi lehtede ja okste filigraanmustri. Ta näeb üüratut metsikut savanni ja selle keskel seisab väike pehme roosa kuju nagu embrüo või tulnukas. Suurte tumedate silmadega – üksi, kaitsetu, haavatav. Kuju taga on tema asupaik, jabur kast, mis on tehtud õlgedest, mis ainult paistavad telliskividena. Nii kerge pikali puhuda.

Hirmu lõhn tuleb temast, temast endast.

Ta tõstab binokli. Lehed liiguvad veidi, aga ainult tuule käes. Kõnni aeglaselt edasi, ütleb ta endale. Pea meeles, mida sa tegema tulid.

Üsna pika aja pärast, nagu talle tundub, jõuab ta surnud kuldini. Selle kohal õhus võbeleb hordidena sädelevaid rohelisi ja pronksikarva kärbseid. Kui ta lähemale astub, tõstavad raisakotkad oma punased sulgedeta pead, kaelad, mis on otsekui keedetud. Toby vibutab nende poole harjavart ja nad ukerdavad põlglikult susisedes minema. Mõned neist keerlevad spiraalina õhku ja peavad teda silmas, teised laperdavad puude poole ja kohendavad oma tolmulapisulgi, ootavad.

Kuldikorjuse peale ja kõrvale on puistatud lehviklehti. Sõna-

jalalehti. Selliseid sõnajalgu aasal ei kasva. Osa neist on vanad ja kuivanud ja pruunid, osa päris värsked. Ja lilli. Kas need on sissesõiduteeäärsete rooside kroonlehed? Ta on sarnastest asjadest midagi kuulnud; ei, ta luges sellest lapsena, lastele mõeldud elevandiraamatust. Elevandid seisavad oma surnute ümber, mornilt, nagu mediteerides. Siis puistavad nad neile oksi ja mulda.

Aga sead? Tavaliselt nad söövad surnud sea ära, nii nagu nad söövad ka kõike muud. Aga seda siin nad söönud ei ole.

Kas sead võisid siin matuseid pidada? Kas nad tõid leinakimpe? See mõte tundub talle tõeliselt jube.

Aga miks mitte? küsib Aadam Ühe leebe hääl. Me usume, et loomadel on hing. Miks ei peaks nad matuseid pidama?

„Sa oled hull," ütleb ta valjusti.

Roiskuva liha lehk on vänge; raske on öögatamast hoiduda. Ta võtab ürbi riidevoldi, tõstab nina ette. Teine käsi sobrab kepiga surnud kuldis: vaglad kihavad välja. Nad on nagu hiiglaslik hall riis.

Mõtle neist kui maakrevettidest, ütleb Zebi hääl. Sama kehaehitus. „Sa suudad küll," ütleb ta endale. Ta peab püssi ja harjavarre maha panema, et järgmist toimetust teha. Ta kühveldab väänlevaid tõuke lusikaga plastkarpi. Mõne pillab ta maha, käed värisevad. Peas suriseb, nagu töötaksid seal väiksed puurid; või on need ainult kärbsed? Ta sunnib end tegutsema aeglasemalt.

Kaugusest kostab äiksemürinat.

Ta pöörab metsale selja, suundub tagasi aasale. Ta ei jookse.

Kindla peale on puud lähemale nihkunud.

60

REN

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Ühel päeval jõime šampanjat ja ma ütlesin: „Teeme oma küüned korda, need on täitsa hukas." Ma mõtlesin, et see tõstab meil ehk tuju. Amanda naeris ja ütles: „Miski ei ole küüntele hukutavam kui pandeemiline surmatõbi," aga me lakkisime küüned ikkagi ära. Amandal oranžroosa värv nimega Satsumaparfee, minul Mahe vaarikas. Mulle meeldib küünelaki lõhn. Ma tean, et lakk on mürgine, aga see lõhnab nii puhtalt. Kargelt nagu tärgeldatud lina. See tegi meil tuju tõesti paremaks.

Pärast seda jõime veel šampanjat ja mul oli veel üks peoidee, ja ma läksin üles. Ainult ühes ruumis oli inimene – Starlite, meie vanas magamistoas. Mul oli temast hirmus kahju, aga ma toppisin linad tihedalt uksepragudesse, et hais välja ei imbuks, ja lootsin, et mikroobid asuvad tööle ja ta võib õige kähku millekski muuks muutuda. Savona ja Crimson Petali tühjast toast võtsin liibuvad biokileülikonnad ja kostüümid ning tassisin selle hiigelsületäie alla ja me hakkasime neid selga proovima.

Biokilet tuli vee ja niisutava nahaküllastiga pritsida – ülikonnad olid kuivanud –, aga kui see oli tehtud, libisesid need selga nagu tavaliselt ning võis tunda meeldivat imamistunnet, kui elusrakkude kiht liibus nahale, ja siis sooja kihelust, kui see hingama hakkas. Sisse ei pääse midagi muud kui hapnik, välja ei pääse muud kui loomulikud eritised, väideti siltidel. Näoosas olid isegi ninasõõrmed. Paljud Soomuste kliendid oleksid eelistanud membraani ja harjatööd, kui see olnuks läbinisti turvaline, aga biokiles võisid nad vähemasti lõõgastuda, sest nad teadsid, et ei koini mädahaava.

„Väga mõnus on," ütles Amanda. „See nagu masseeriks."

„Mõjub hästi jumele," ütlesin ma ja me naersime veelgi. Siis

tõmbas Amanda selge roosade sulgedega flamingokostüümi ja mina paabrukostüümi ja me panime muusika mängima ja värvilised tuled põlema ning läksime lavale tantsima. Amanda oli endiselt hea tantsija, sulgi raputada ta oskas. Aga selleks ajaks olin mina temast parem, ma olin nii palju harjutanud ja trapetsil töötanud; ja Amanda teadis seda. Ja selle üle oli mul hea meel.

Kogu see tantsuvärk oli meist õieti rumal: me olime muusika väga valjuks kruttinud ja see kostis läbi lahtiste uste välja ja kui keegi juhtus ümbruskonnas olema, pidi ta seda kuulma. Aga ma ei mõelnud sellele. „Ren, sa ei ole ainus inimene sel planeedil," ütles Toby ikka, kui ma väike olin. Aga nüüd arvasin ma tõesti, et olen ainus inimene kogu planeedil. Või et mina ja Amanda oleme. Ja seal me siis olime, flamingoroosas ja paabrusinises kostüümis, küüntel värske lakk, ja tantsisime Soomuste laval, muusika üürgamas, tümp tümp tabadatümp, pam pam kabamm, ja me laulsime kaasa, nagu ei oleks meil ilmas mingit muret.

Siis jõudis pala lõpule ja me kuulsime plaksutamist. Seisime otsekui tardunud. Tundsin, kuidas külmajudinad minust läbi jooksevad: mu silme ees välgatas, kuidas Crimson Petal ripub trapetsiköiel, pudel kehasse lükatud, ja ma ei suutnud hingata.

Kolm meest olid sisse tulnud – nad olid ilmselt väga vargselt hiilinud – ja seal nad nüüd seisid. „Ära jookse," ütles Amanda mulle vaikselt. Siis ta küsis: „Olete elus või surnud?" Ta naeratas. „Sest kui olete elus, tahate ehk ühe väikse dringi?"

„Kena tants," ütles neist kõige pikem. „Kuidas te seda batsilli külge ei saanud?"

„Võib-olla saime," ütles Amanda. „Võib-olla me oleme nakkavad, ainult ei tea seda veel. Nüüd kustutan ma lavatuled, et me teid näeksime."

„Kas siin on veel kedagi?" küsis kõige pikem neist. „Noh, mõni kutt?"

„Mitte ühtegi, niipalju kui mina tean," ütles Amanda. Ta keeras valguse maha. „Võta oma nägu ära," ütles ta mulle. Ta mõtles rohelisi tsekiine ja biokilet. Ta astus lavalt maha. „Natuke on viskit järel, või siis võime teile kohvi keeta." Ta kooris oma biokilest peakatet maha, ja ma teadsin, mida ta mõtleb: loo silmside, nagu Zeb meile

oli õpetanud. Ära pööra selga, tagantpoolt kargavad nad sulle tõenäolisemalt kallale. Ja mida vähem me paistsime sädelevate lindudena ja mida rohkem inimestena, seda väiksem oli tõenäosus, et meid lõhki kistakse.

Nüüd nägin ma neid kolme paremini. Üks pikk, üks lühem ja veel üks pikk. Nad olid peiterõivais, väga räpastes, ja nägid välja, nagu oleksid olnud liiga palju päikse käes. Päikse, vihma, tuule käes.

Siis äkki ma teadsin. „Shackie?" küsisin ma. „Shackie! Amanda, need on Shackie ja Croze!"

Pikk pööras näo minu poole. „Kes kurat sina oled?" küsis ta. Mitte vihaselt, vaid kuidagi rabatult.

„Ren," ütlesin ma. „Kas see on väike Oates?" Ma hakkasin nutma.

Me kõik viiekesi liikusime üksteise poole nagu aegluubis jalgpallikuhil televiisoris, ja siis me kallistasime üksteist. Muudkui kallistasime ja kallistasime ja hoidsime.

Külmikus oli natuke apelsinivärvi mahla ja Amanda segas ülejäänud šampanjast meile kokteilid. Tegime lahti mõned sojapähklipakid ja soojendasime mikrolaineahjus valekala ja istusime viiekesi baari. Kolm poissi – ma mõtlesin neist ikka veel kui poistest – lausa ahmisid toitu. Amanda sundis neid veidi vett jooma, aga mitte liiga kiiresti. Nad ei olnud näljas – nad olid sisse murdnud supermarkettidesse ja isegi majadesse ja elatunud sellest, mis neil leida õnnestus, ja nad olid isegi küülikuid püüdnud ja lihakäntsakaid küpsetanud, nii nagu olime teinud aednike juures püha Euelli nädalal. Aga nad olid ikkagi kõhnad.

Siis rääkisime üksteisele, kus me olime olnud, kui saabus Veeta Uputus. Mina rääkisin kleeptsoonist ja Amanda lehmakontidest Wisconsinis. Rumal vedamine oli see meie mõlema jaoks, ütlesin ma – et me ei olnud koos teiste inimestega, kui see värk pihta hakkas. Ehkki Aadam Üks ütles, et vedamine ei ole kunagi rumal, sest vedamine on hoopis ime teine nimetus.

Shackie ja Croze ja Oates ei olekski peaaegu pääsenud. Nad olid olnud Värvisõja areenil. Punases meeskonnas, ütles Oates ja näitas

oma pöidlatätoveeringut; ta paistis selle üle uhke olevat. „Nad pistsid meid sinna selle eest, mis me tegime," ütles Shackie. „MaddAddamiga."

„Mad Adam? Hull Aadam?" ütlesin ma. „Nagu Aednike Zeb?"

„Rohkemgi kui Zeb. Meid oli terve jõuk – tema ja meie ja veel mõned," vastas Shackie. „Tippteadlased – geenisiirdajad, kes olid korporatsioonidest ära hüpanud ja põranda alla läinud, sest vihkasid seda, mida korporatsioonid tegid. Rebecca ja Katuro olid seal – nemad aitasid toodet laiali jagada."

„Meil oli võrguleht," ütles Croze. „Selle kaudu saime infot jagada, salajases jututoas."

„Toodet?" küsis Amanda. „Te äritsesite mingi superpuruga? Lahe!" Ta naeris.

„Ei-ei. See oli biovormide vastupanuliikumine," ütles Croze tähtsalt. „Geenisiirdajad panid biovormid kokku ja Shackiel ja minul ja Rebeccal ja Katurol olid vinged isikupaberid – kindlustus ja kinnisvara, seda sorti, millega saab ringi reisida. Ja siis me viisime biovormid kohale ja lasime lahti."

„Me sokutasime need õigesse paika," ütles Oates. „Tead, nagu viitsütikuga pommid."

„Mõned neist olid täiega lahedad," ütles Shackie. „Mikroobid, mis sõid asfalti, ja hiired, mis ründasid autosid ..."

„Zeb mõtles, et kui hävitada infrastruktuur," ütles Croze, „siis suudab planeet ise end parandada. Enne kui on liiga hilja ja kõik on välja surnud."

„Nii et see tõbi on siis MaddAddami värk?" küsis Amanda.

„Mitte mingil juhul," ütles Shackie. „Zeb ei uskunud inimeste tapmisse. Ta tahtis lihtsalt panna neid raiskamist ja perssekeeramist lõpetama."

„Ta tahtis neid mõtlema panna," sõnas Oates. „Ehkki mõned hiired läksid ülekäte. Nad sattusid segadusse. Ründasid kingi. Jalavigastusi tuli ka ette."

„Kus ta nüüd on?" küsisin mina. Oleks nii lohutav, kui Zeb oleks siin: tema teaks, mida edasi teha.

Shackie ütles: „Me rääkisime temaga ainult võrgus. Tema lendas üksi."

„CorpSeCorps nabis meie MaddAddami geenisiirdajad ikkagi kinni," ütles Croze. „Nad jõudsid meile jälile. Ilmselt oli mõni tüüp meie jututoas nuhk."

„Kas nad lasti maha?" küsis Amanda. „Need teadlased?"

„Ei tea," vastas Shackie, „aga meiega koos nad Värvisõtta ei jõudnud."

„Me olime seal ainult paar päeva," ütles Oates. „Värvisõjas."

„Kolm oli meid ja kolm olin neid. Kuldne meeskond – need olid tõelised ilgurid. Üks neist – mäletate ju Blancot Reoveelaguunist? Kes rebiks sul pea otsast ja pistaks nahka? Natuke kõhnem, aga siiski tema," ütles Croze.

„Nalja teed," ütles Amanda. Ta paistis – mitte just hirmunud. Aga mures.

„Blanco kukkus sinna Soomustes lõhkumise eest – oli seal inimesi tapnud ja paistis selle üle uhke. Ütles, et Värvisõda on talle nagu kodu, nii palju juba seal oldud."

„Kas ta teadis, kes teie olete?" küsis Amanda.

„Kindel see," ütles Shackie. „Ta röökis meie peale. Ütles, et aeg on käes kätte tasuda selle Eedenikalju katuseaia mäsu eest – et ta rapib meid nagu kalu."

„Mis Eedenikalju katuseaia mäsu?" küsisin mina.

„Sa olid siis juba läinud," ütles Amanda. „Kuidas te välja saite?"

„Kõndisime," vastas Shackie. „Me nuputasime, kuidas teine meeskond tappa, enne kui nemad meid tapavad – nad andsid meile plaanipidamiseks kolm päeva, enne kui stardikella löödi –, aga äkitselt valvureid ei olnud enam. Järsku olid nad kadunud."

„Ma olen jõle väsinud," ütles Oates. „Ma pean magama." Ta pani pea baariletile.

„Tuli välja, et valvurid olid siiski seal," ütles Shackie. „Väravahoones. Ainult et nagu sulanud."

„Ja siis me läksime võrku," ütles Croze. „Uudised veel töötasid. Suur katastroofireportaaž, nii et me mõtlesime, et ei tohiks välja rahva sekka minna. Me lukustasime end ühte vahimajja – seal oli natuke toitu."

„Aga häda oli selles, et kuldsed olid teisel pool väravat teises vahimajas. Me mõtlesime, et nad notivad meid une pealt maha."

„Olime siis kordamööda ärkvel, aga liiga pingeline värk oli lihtsalt oodata. Ja siis me sundisime nad välja tulema," ütles Croze. „Shackie ronis öösel aknast välja ja lõikas nende veejuhtme läbi."

„Kurat!" ütles Amanda imetlusega. „Tõsiselt?"

„Ja siis nad pidid ära minema," ütles Oates. „Vett ei olnud."

„Siis sai meil toit otsa ja me pidime ise ka ära minema," ütles Shackie. „Me mõtlesime, et võib-olla nad ootavad meid, aga ei oodanud." Ta kehitas õlgu. „Ongi kõik."

„Miks te siia tulite?" küsisin ma. „Soomustesse?"

Shackie irvitas. „Sel on kõva maine," ütles ta.

„Legendaarne," ütles Croze. „Ehkki me ei uskunud, et siin enam tüdrukuid on. Pidime vähemasti ära nägema."

„Et on veel midagi enne surma teha," ütles Oates. Ta haigutas.

„Tule, Oates," ütles Amanda. „Paneme su voodisse."

Me viisime nad üles ja lasime kõigil kleeptsooni duši all käia, ja välja tulles olid nad palju puhtamad kui sisse minnes. Andsime neile käterätid ja nad kuivatasid end ja me pistsime nad voodisse, igaühe eraldi tuppa.

Mina hoolitsesin Oatesi eest – andsin talle räti ja seebi ja näitasin, millises voodis ta magab. Ma ei olnud teda nii kaua aega näinud. Kui ma aednike juurest ära läksin, oli ta alles laps. Väike marakratt – alati mingi pahandus käsil. Nii ma teda mäletasin. Aga isegi siis armas.

„Sa oled kõvasti kasvanud," ütlesin ma. Ta oli peaaegu sama pikk kui Shackie. Ta heledad juuksed olid niisked nagu koeral, kes ujumast tulnud.

„Minu meelest olid sina alati kõige parem," ütles ta. „Kaheksaaastaselt olin sinust kõvasti sisse võetud."

„Seda ma ei teadnud," ütlesin ma.

„Kas ma võin sind suudelda?" küsis ta. „Üldse mitte seksi pärast."

„Olgu," ütlesin ma. Ja ta andis mulle nina kõrvale imearmsa musi.

„Sa oled nii ilus," ütles ta. „Palun jäta see linnukostüüm selga." Ta puudutas sulgi mu tagumiku peal. Siis irvitas arglikult. See meenutas mulle Jimmyt sellisena, nagu ta kunagi oli, ja ma

tundsin südames pigistust. Aga ma astusin kikivarvul toast välja.

„Me võiksime nad luku taha panna," sosistasin ma koridoris Amandale.

„Miks me seda peaks tegema?" küsis Amanda.

„Nad olid Värvisõjas."

„Ja siis?"

„Noh, kõik need Värvisõja kutid on üsna talitsematud. Iialgi ei tea, mis nad ette võtavad, nad lähevad lihtsalt peast segi. Ja neil võib see pisik olla. See taudivärk."

„Me kallistasime neid," ütles Amanda. „Meil on juba kõik pisikud, mis neilgi. Ja pealegi on nad vanad aednikud."

„Ja see tähendab?" küsisin ma.

„Ja see tähendab, et nad on meie sõbrad."

„Tollal nad just otse sõbrad ei olnud. Mitte alati."

„Rahune maha," ütles Amanda. „Me tegime nende sellidega koos igasugu värki. Miks nad meile midagi tegema peaksid?"

„Ma ei taha olla ühiskasutuses lihaauk," ütlesin ma.

„See on üsna toorelt öeldud," lausus Amanda. „Mitte neid ei peaks sa kartma, vaid kolme Värvisõja kutti, kes koos nendega sees olid. Blancoga pole nalja. Nad on kusagil seal väljas. Ma panen päris riided selga." Ta kooris juba flamingokostüümi maha ja tõmbas khakirõivad selga.

„Me peaksime välisukse lukku panema," ütlesin ma.

„Lukk on katki," ütles Amanda.

Siis kuulsime tänavalt hääli. Nad laulsid ja karjusid, nii nagu tegid mehed Soomustes, kui ülimalt purju jäid. Ropult purju, jäledalt purju. Me kuulsime klaasi purunemist.

Jooksime magamistubadesse ja äratasime poisid üles. Nad panid väga kähku riidesse ja me läksime teise korruse akna juurde, mis avanes tänavale. Shackie kuulas, siis piilus ettevaatlikult välja. „Raisk," ütles ta.

„Kas siin varuväljapääsu on?" sosistas Croze. Ta nägu oli päikesepõletusest hoolimata valge. „Me peame välja pääsema. Kohe."

Me läksime tagatrepi juurde ja lipsasime prügiveoukse kaudu

välja hoovi, kus olid jäätõlikonteiner ja taarakonteinerid. Me kuulsime, kuidas kuldse meeskonna mehed majas laamendasid, purustades kõike, mida ei olnud veel purustatud. Kostis tohutu raksatus: ilmselt olid nad baari taga riiulid maha tõmmanud.

Me litsusime end läbi aiaaugu ja jooksime üle tühermaa kaugema tänavanurgani ja sealt põiktänavale. Nad ei saanud meid kuidagimoodi näha, ometi tundus mulle, nagu nad näeksid – nagu suudaksid nende pilgud tungida läbi tellise otsekui mutantidel telekas.

Mitu kvartalit eemal aeglustasime sammu. „Võib-olla nad ei taipa," ütlesin ma. „Et me seal olime."

„Nad saavad aru," ütles Amanda. „Mustad taldrikud, märjad rätikud. Voodid. Igaüks saab aru, et voodis on äsja magatud."

„Nad tulevad meile järele," ütles Croze. „Pole kahtlustki."

61

Me põikasime alatasa ümber nurga kõrvaltänavaisse, et jälgi segada. Jäljed olid probleem – maad kattis tuhane pori –, aga Shackie ütles, et vihm uhub jäljed ära ja liiatigi ei ole kuldses meeskonnas koerad, nad ei suuda meid haista.

Need pidid olema needsamad kolm värvisõdalast, kes uputuse esimesel õhtul Soomustes lagastasid. Need, kes tapsid Mordise. Nad olid mind interkomis näinud. Sellepärast tulid nad Soomustesse tagasi – et avada kleeptsoon nagu austrikarp ja mind kätte saada. Nad oleksid tööriistad leidnud. See oleks võtnud võib-olla aega, aga lõpuks oleksid nad hakkama saanud.

See mõte ajas mulle külmajudinad peale, aga teistele ma sellest ei rääkinud. Neil oli niigi muret küllaga.

Tänavatel oli rohkelt risu – põlenud asju, katkisi asju. Mitte ainult autosid ja veoautosid. Klaasi – ja palju. Shackie ütles, et peame hoolega vaatama, kuhu majja läheme: nad olid ühe maja lähedal olnud, kui see kokku kukkus. Kõrgetest peaksime eemale hoidma, sest põlengud võivad olla kõik seest ära söönud ja kui aknaklaas pähe kukub, siis jäta peaga hüvasti. Praegu oli metsas ohutum kui linnas. Vastupidiselt sellele, mida inimesed arvama kaldusid.

Mind häirisid kõige enam väiksed, tavalised asjad. Kellegi vana päevik, sõnad lehekülgedel laiali valgunud. Kübarad. Kingad – need olid hullemad kui kübarad, ja veel hullem, kui neid oli kaks tükki, terve paar. Mänguasjad. Tittedeta lapsekärud.

Kogu paik oli otsekui nukumaja, tagurpidi keeratud ja puruks trambitud. Ühest poest tuli erksate T-särkide rida otsekui hiiglaslikud kangast jalajäljed, mis kõnniteed pidi astuvad. Keegi oli ilmselt aknad sisse löönud ja paika röövinud, ehkki miks nad küll arvasid,

et neil on tingimata vaja posu T-särke? Mööblipoest valgus kõnniteele toolide käetugesid ja lauajalgu ja nahkpatju, ja prillipoest moodsaid raame, kuldseid ja hõbedasi – neid ei olnud vaevunud keegi võtma. Apteek – see oli mõnuainete otsingul täiesti laastatud. Seal oli hunnik BlyssPlussi purke. Ma arvasin, et neid alles katsetati, aga siin müüdi neid ilmselt mustalt.

Oli kondi- ja kaltsupuntraid. „Endised inimesed," ütles Croze. Need olid kuivanud ja läbi soritud, aga mulle ei meeldinud silmakoopad. Ja hambad – suud nägid ilma huulteta õige hullud välja. Ja juuksed olid nii kiudjad, nii irruli. Juuksed kõdunevad aastaid; me õppisime seda aednike juures kompostimise tunnis.

Meil ei olnud Soomustest aega toitu kaasa haarata, niisiis läksime ühte supermarketti. Põrand oli rämpsu täis, aga me leidsime mõned Zizzy Frootid ja natuke Joltbare, ja ühes teises kohas oli solaarkülmik, mis ikka veel töötas. Seal oli sojaube ja marju – need me sõime kohe ära – ja külmutatud salaburgeripihve, kuus tükki karbis.

„Kuidas me neid küpsetame?" küsis Oates.

„Välgumihkliga," vastas Shackie. „Näed?" Letil oli restitäis konnakujulisi välgumihkleid. Shackie proovis ühte: leek lõi konna suust välja ja kostis krooks.

„Võta terve peotäis," ütles Amanda.

Selleks ajaks olime Varinguaugu lähedal, nii et suundusime vana Heaolukliiniku poole, sest seda kohta me tundsime. Ma lootsin, et sinna on jäänud mõned aednikud, aga maja oli tühi. Me pidasime oma vanas klassitoas piknikku: tegime katkistest pinkidest lõkke, mitte suure, sest me ei tahtnud kuldsetele värvisõdalastele mingeid suitsumärke saata, aga me pidime aknad lahti tegema, sest me köhisime hirmsasti. Me küpsetasime salaburgereid ja sõime need ära ja ka pooled sojaoad – neid me ei viitsinud soojendada – ja jõime Zizzy Frooti. Oates pani konnamihkli kogu aeg krooks ütlema, kuni Amanda käskis tal järele jätta, sest ta raiskas kütust.

Põgenemise adrenaliin hakkas lahtuma. Kurb oli olla kohas, kus olime olnud lapsed: ehkki meile ei olnud siin just alati meeldinud, tundsin nüüd ometi selle järele igatsust.

Selline vist ongi mu ülejäänud elu, mõtlesin ma. Põgenen, näppan toidujäätmeid, küürutan põrandal, muutun üha räpasemaks. Oleksin tahtnud, et mul oleks olnud päris riided, sest olin ikka alles paabrukostüümis. Ma tahtsin minna T-särgipoe juurde tagasi ja vaadata, kas seal leiduks midagi, mis ei ole niiske ja hallitanud, aga Shackie ütles, et see on liiga ohtlik.

Ma mõtlesin, et võib-olla me seksime: see oleks olnud lahke ja helde tegu. Aga kõik olid liiga väsinud ja me olime häbelikud. See tuli ümbrusest – ehkki aednikke ihulikul kujul siin ei olnud, olid nad ometi kohal vaimus, ja raske oli teha midagi, mida nad tauninuks, kui näinuks meid seda tegemas kümneaastastena.

Ma magasime puntras üksteise peal nagu kutsikad.

Järgmisel hommikul, kui me üles ärkasime, seisis ukselävel hiigelsuur siga, vahtis meid ja nuhutas oma märja, nälkjaliku ninaga õhku. Ta oli ilmselt uksest sisse tulnud ja koridori mööda edasi kõmpinud. Ta pööras ringi ja läks minema, kui nägi, et me teda vaatame. Võib-olla tundis ta burgeripihvide küpsetamise lõhna, ütles Shackie. Ta ütles, et see on ülivõimekas siirdgeenne loom – MaddAddam oli neist teadnud – ja et temas on inimese ajukude.

„Jajah," ütles Amanda, „ja ta tegeleb kõrgema füüsikaga. Sa ajad meile udu."

„See on tõsi," ütles Shackie veidi tusaselt.

„Kahju, et meil pritspüssi ei ole," ütles Croze. „Kaua pole peekonit saand."

„Sellist keelt siin ei pruugita," ütlesin ma Toby häälega ja me kõik naersime.

Enne kui me Heaolukliinikust ära läksime, heitsime viimast korda pilgu äädikatuppa. Suured tünnid olid alles, ehkki keegi oli nende kallal käinud, ja seal oli kempsu lõhn: inimesed olid toanurka selleks kasutanud ja mitte kuigi kaua aega tagasi. Väike kambriuks, mille taga hoiti äädikapudeleid, oli lahti. Pudeleid seal ei olnud, aga riiulid küll. Need olid mingi imeliku nurga all ning Amanda läks ning sikutas nurgast ja riiulid paiskusid laiali.

„Vaadake," ütles ta. „Seal taga on terve tuba."

Me läksime sisse. Suurema osa toast võttis enda alla laud ja

mõned toolid. Aga kõige huvitavam asi oli madrats, samasugune, nagu aednikel vanasti oli olnud, ja hunnik tühje toidupurke – sojaube, kikerherneid, kuivatatud taralõnga. Ühes nurgas konutas elutu rüperaal.

„Keegi teine on enne meid siia jõudnud," ütles Shackie.

„Mitte aednik," ütlesin mina. „Rüperaaliga küll mitte."

„Zebil oli rüperaal," lausus Croze. „Aga tema ei olnud siis enam aednik."

Me lahkusime Heaolukliinikust kindla plaanita. Mina ütlesin, et peaksime minema AnooYoo spaasse: selles Araratis, mis Toby lattu kogus, võis toitu olla; ta oli mulle uksekoodi öelnud. Ja aias võis veel midagi kasvada. Ma mõtlesin koguni, et äkki peidab end seal Toby, aga ma ei tahtnud lootusi kõrgele kruvida, nii et ma ei öelnud seda.

Me arvasime, et olime väga ettevaatlikud. Me ei näinud mitte kusagil mitte kedagi. Läksime Heritage Parki ja suundusime spaa läänevärava poole ja hoidsime metsarajale puude alla – nii tundsime end vähem nähtavana.

Me kõndisime hanereas. Shackie oli kõige ees, siis Croze, siis Amanda, siis mina; Oates oli kõige lõpus. Siis tundsin ma külmajudinaid ja vaatasin selja taha ja Oatesi ei olnud enam. Ma hüüdsin: „Shackie!"

Ja siis vaarus Amanda raja kõrvale külili.

Siis oli otsekui must laik nagu läbi põldmurakate kõndides – kõik oli valus ja sassis. Maapinnal olid kehad ja üks neist oli minu oma ja siis mind vist löödigi.

Kui ma jälle üles ärkasin, ei olnud Shackiet ega Croze'i ega Oatesi. Aga Amanda oli.

Ma ei taha mõelda, mis edasi juhtus.

Amandale oli see hullem kui minule.

KISKJAPÄEV

KISKJAPÄEV

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

JUMALAST KUI ALFAKISKJAST
AADAM ÜHE SÕNAD

Kallid sõbrad, kallid kaasolevused, kallid kaassurelikud!

Kaua aega tagasi pühitsesime kiskjapäeva oma imelises Eedenikalju katuseaias. Meie lapsed tõmbasid ülle võltskarusnahast kiskjakõrvad ja -sabad, ning päikseloojakul süütasime küünlad lõvides ja tiigrites ja karudes, mis olid meisterdatud mulgustatud plekkpurkidest, ning nende kiskjakujude kirkalt lõõmavad silmad särasid meie kiskjapäeva pidusöömaaja kohal.

Aga täna peame seda püha tähistama oma meelte siseaias. Oleme õnnega koos, et meil needki alles on, sest Veeta Uputus on nüüd uhtunud üle meie linna ja, tõepoolest, üle terve planeedi. Paljusid tabas see ootamatult, aga meie lootsime vaimsele juhatusele. Või materialistlikult väljendudes: me tundsime globaalse pandeemia ära, kui seda nägime.

Olgem tänulikud selle Ararati eest, kus oleme viimased kuud varju leidnud. See ei ole ehk see Ararat, mille oleksime valinud, kuna see asub Buenavista kompleksi keldris, mis oli rõske isegi Pilari seenepeenarde ajal, ja on nüüd veelgi rõskem. Aga õnnistusena on nii paljud meie rottidest sugulased annetanud meile oma proteiini ja seeläbi võimaldanud meil jääda maisele tasandile. Meil oli õnne, et Pilar rajas Ararati just sellesse keldrisse, peitis selle betoonploki taha ja märgistas tillukese mesilasega. Milline Jumala õnnistus, et nii paljud tema varudest on säilinud värskena! Ehkki kahjuks mitte kõik.

Aga need tagavarad on nüüd ammendatud ja me peame kas edasi liikuma või nälgima. Palugem, et väline maailm ei oleks enam vägismaailm – et Veeta Uputus on nii hästi puhastanud kui ka hävitanud ja et maailm on nüüd uus Eeden. Või kui see veel ei ole uus Eeden, siis saab selleks peagi. Nii me loodame.

*

Kiskjapäeval ei ülista me Jumalat kui armastavat ja leebet isa ning ema, vaid Jumalat kui tiigrit. Või Jumalat kui lõvi. Või Jumalat kui karu. Või Jumalat kui metskulti. Või Jumalat kui hunti. Või isegi Jumalat kui haid. Mis iganes sümbol ka valida, kiskjapäev on pühendatud sellistele omadustele nagu hirmuäratav välimus ja tohutu jõud, mis, kuna me neid mõnikord ihaldame, peavad omased olema ka Jumalale, sest tema osaks on kõik hea.

Loojana on Jumal pannud veidi iseennast igasse olevusse – kuidas võiks see olla teisiti? – ja seepärast on tiiger, lõvi, hunt, karu, kult ja hai – või pisemas mõõtkavas vesimutt ja palvetajaritsikas – omal moel jumalikkuse peegeldused. Inimühiskonnad on seda teadnud läbi aegade. Lippudele ja vappidele ei ole nad seadnud saakloomi, jäneseid ja hiiri, vaid loomi, kes suudavad tuua surma, ja kui nad hüüdsid Jumalat endale appi kaitsjaks, kas ei hüüdnud nad mitte just nende omaduste poole?

Seega mõtiskleme kiskjapäeval Jumala alfakiskjalike külgede üle. Äkilisus ja raevukus, millega jumalik mõistmine võib ilmuda; meie väiksus ja arglikkus – meie hiirelikkus, kui nii võib öelda – sellise väe palge ees; tunne, et meid endid hävitatakse selle võrratu valguse ereduses. Jumal kõnnib vaimu õrnades koidikuaedades; aga Ta varitseb ka öistes metsades. Ta ei ole taltsas olevus, mu sõbrad: Ta on metsik olevus, Teda ei saa käsutada ja valitseda nagu koera.

Inimolendid on küll tapnud viimase tiigri ja viimase lõvi, aga nende nimesid me peame kalliks; ja neid nimesid lausudes kuuleme nimede taga Jumala kohutavat häält, mis kajas nende loomise hetkel. Küllap ütles Jumal neile: mu lihasööjad, ma käsin teil täita teile antud ülesannet: valige välja oma saakloomad, et nemad ülearu ei paljuneks ega ammendaks oma toiduvarusid ega haigestuks ega sureks välja. Ja seepärast rünnake! Hüpake! Jookske! Möirake! Varitsege! Karake! Sest teie hirmuäratavad südamed teevad mulle meelehead, samuti teie silmade kuldsed ja rohelised kalliskivid ning teie hästivormitud kõõlused ja lõikavad hambad ja mõõgaküüned, mis ma ise olen teile andnud. Ja ma annan teile oma õnnistuse ja kuulutan teid heaks.

Sest nad nõuavad Jumalalt oma toidust, nagu psalm 104 nii rõõmsalt ütleb.

Valmistudes sest kaitsvast Araratist lahkuma, küsigem endilt: mis on õndsam, süüa või olla söödud? Põgeneda või jälitada? Anda või saada? Sest see on olemuselt sama küsimus. See küsimus lakkab peagi olemast teoreetiline: me ei tea, millised alfakiskjad võivad väljas varitseda.

Palugem siis, et kui me peame oma proteiini ohverdama, nii et see võiks ringelda meie kaasliikide seas, siis tunneksime ära selle toimingu püha loomuse. Me ei oleks inimesed, kui me ei eelistaks olla sööjad, mitte söök, aga mõlemad on õnnistuseks. Kui teilt nõutakse teie elu, siis olge kindlad, et seda nõuab Elu.

Laulgem.

VESIMUTT, SAAKI KES REBIB

Vesimutt, saaki kes rebib,
seda loomusest lähtuvalt teeb;
ei kõhkle, ei mõtle, ei küsi,
tema lihtsalt tegutseb, teeb.

Leopard kallale sööstab –
kodukiisu tal sugulashing –
käib jahiga käsikäes arm,
see Jumala loovuse hind.

Kes ütleks, kas rõõm ja hirm
pole nakatund üksteise tõppe?
Kas saakloom siis naudibki elu
ohu tõttu, mis eales ei lõppe?

Aga meie ei ole kuis loomad:
meil' kallis on teistegi elu.
Ja meie ei söö nende liha,
kui nälg ei teekski meist lelu.

Ja kui ta meist selle on teinud
ning kiusatus polegi köömes,
siis, Jumal, meil' andesta vanded
ja õnnista neid, keda sööme.

„Jumala Aednike laulurraamatust"

62

TOBY. PÜHA NGANEKO MINHINNICK MANUKAUST

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Punane päikesetõus, see tähendab, et pärastpoole tuleb vihma. Aga alati tuleb pärastpoole vihma.

Udu kerkib.

Uuhuduu. Uuhuduu. Tsirrrp, tviriip. Kraa, kraa, kraa. Tiit, tiit, tiit. Huu, huu, uruu.

Händ-ruugetuvi, punarind, vares, sininäär, härgkonn. Toby lausub nende nimed, aga need nimed ei tähenda neile midagi. Varsti on ta enda keel peast kadunud ja see ongi kõik, mis alles jääb. Uuhuduu, uuhuduu, huu, huu. Katkematu kordus, ilma alguse ja lõputa laul. Ei küsimusi, ei vastuseid, üsna vähe sõnu. Üldse mitte sõnu. Või on see kõik üksainus üüratu sõna?

Kust tuli see aim, eikusagilt, tema pähe?

Tobii!

Otsekui keegi hüüaks teda. Aga see on ainult linnulaul.

Ta on katusel ja küpsetab hommikuvilus oma igapäevast maakreveti portsu. Ära põlga ära püha Euelli alandlikku toidulauda, ütleb Aadam Ühe hääl. Jumal annab toidu, ja mõnikord annab ta maakrevette, ütleb Zeb. Palju lipiide, hea valguallikas. Kuidas muidu sinu arvates karud nii paksud on?

Suitsu ja kuumuse pärast on parem süüa teha väljas. Ta kasutab pühast Euellist inspireeritud hulkuripliiti, mis on tehtud kopsakast kehavõidepurgist: põhjas auk kuivade okste ja tõmbe jaoks, külje peal auk suitsu jaoks. Maksimaalne kuumus minimaalse küttega. Täpselt nii palju kui vaja. Maakrevetid särisevad.

Äkki on kohal käratsevad varesed: nad on millegi pärast ärevil. See ei ole häirehüüd, nii et tegu ei ole öökulliga. See on pigem hämmastus: *Kraa! Kraa! Vaata! Vaata seda!*

Toby kraabib krõbedad maakrevetid purgilt taldrikule – toitu raisata tähendab elu raisata, ütleb Aadam Üks, siis kustutab tule vihmaveega ja viskab katusele kõhuli. Tõstab binokli. Varesed tiirlevad puulatvade ümber, neid on terve parv. Kuus või seitse. *Kraa! Kraa! Vaata! Vaata!*

Puude vahelt tuleb välja kaks meest. Nad ei laula ja nad ei ole alasti ega sinised: neil on riided seljas.

Inimesi on ikka veel olemas, mõtleb Toby. Elus. Võib-olla on üks neist Zeb, kes tuleb teda otsima: küllap ta arvas, et Toby on siin, ikka veel peidus, ikka veel peab vastu. Ta pilgutab silmi: kas need on pisarad? Ta tahaks trepist alla ja välja tormata, sirutada käe tervituseks, õnnest naerda. Aga ettevaatus hoiab teda tagasi ja ta kükitab konditsioneeri tõmbetoru taha ja piilub rinnatise vahelt.

See võib olla meelepete. Kas ta näeb jälle asju?

Mehed on kaitsevärvi riietes. Ühel neist on mingi relv – võib-olla pritspüss. Zeb ei ole ta kindlasti: kuju on vale. Kumbki neist ei ole. Nendega on veel üks inimene – mees või naine? Pikk, khakivärvi rõivais. Pea longus; raske öelda, kumb. Käed ees otsekui palves kokku pigistatud. Üks meestest hoiab tal käsivarrest või küünarnukist. Tõukab või tõmbab.

Siis kerkib varjudest veel üks mees. Tal on hiigellind lõa – ei, köie otsas –, sinakasroheliste ehissulgedega lind nagu paabur. Aga linnul on naise pea.

Ma näen vist jälle hallutsinatsioone, mõtleb Toby. Sest mida need geenisiirdajad ka teha suudaks, seda nad ikka ei suuda. Mehed ja lindnaine paistavad üsna tõelised ja kindlakujulised, aga sellised on hallutsinatsioonid muidugi alati.

Ühel neist on õlale heidetud mingi kandam. Algul peab Toby seda kotiks, aga ei, see on kellegi kints. Sellel on karv. Kuldne karv. Kas see on lõmmas? Jubedusevärin läbistab teda: pühaduseteotus! Nad on tapnud taevase rahuriigi looma!

Mõtle selgelt, käsib Toby end. Kõigepealt – millal on saanud sinust fanaatiline rahuriigijesajalane? Teiseks, kui need mehed on tõelised, mitte su sassis aju püörane mõtteuit, siis on need mehed tapnud. Tapnud ja veristanud suuri olevusi, ja sel juhul on neil surmavad relvad ja nad on alustanud toiduahela ülemisest otsast. See

on ähvardav oht, nemad ei peatu millegi ees, ja ma peaksin nad maha laskma, enne kui nad minuni jõuavad. Siis saan ma vabastada selle suure linnu või mis iganes see on, enne kui nad ka tema tapavad.

Ja nagunii, kui nad ei ole tõelised, siis pole sel tähtsust, kui ma neid tulistan, nad lihtsalt hajuvad nagu suits.

Siis tõstab see, kes lindnaist talutab, pilgu. Ta on ilmselt Tobyt märganud, sest ta hakkab hõikuma ja lehvitab oma vaba kätt. Valgus helgatab noalt vastu. Teised kaks vaatavad ja siis hakkavad nad kõik spaa poole traavima. Lindolevus peab nendega köie tõttu sammu pidama, ja nüüd näeb Toby, et suled on mingisugune kostüüm. See on naine. Tiibu ei ole. Ümber kaela on silmus.

See ei ole siis hallutsinatsioon. Tõeline. Tõeline kurjus.

Ta sihib noameest ja tulistab. Mees vangub tagasi ning röögatab ja kukub. Aga Toby ei ole küllalt kiire, ta pigistab küll veel paar lasku, aga laseb teisest kahest mööda.

Nüüd on haavatud mees jälle jalul, lonkab, ja kõik nad jooksevad tagasi puude poole. Lindnaine jookseb koos nendega. Tal ei ole küll selle köie tõttu valikut. Siis ta kukub ja kaob rohu sisse.

Teiste taga avanevad rohelised puulehed ja neelavad nad. Nüüd on nad kadunud. Nad kõik. Toby ei näe kohta, kus naine komistas: rohi on liiga kõrge. Kas ta peaks minema teda otsima? Ei. See võib olla lõks. Neid on kolm ühe vastu.

Ta peab kaua aega vahti. Varesed ilmselt jälitavad neid – neid mehi, ja seda khakirõivas inimest. *Kraa kraa kraa.* Helirada, mis viib kaugusse.

Kas nad tulevad tagasi? Nad tulevad tagasi, mõtleb Toby. Nad teavad, et ma olen siin, nad arvavad, et mul peab olema toitu, kui nii kaua olen elus püsinud. Ja ma tulistasin neist ühte: nad tahavad kätte maksta, see on igati inimlik. Nad on neimahimulised nagu sead. Aga kohe nad ei tule, sest nad teavad, et mul on püss. Neil on vaja plaani pidada.

63

TOBY. PÜHA WEN BO PÄEV

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Mehi ei paista. Ka mitte sigu. Ega lõmbaid.

Ei mingit lindnaist.

Võib-olla olen ma aru kaotanud, mõtleb Toby. Mitte kaotanud. Ajutiselt valesse kohta pannud.

On kümbluseaeg, ta on üleval katusel. Ta kallab vihmavee väiksematest kaussidest ja pottidest kõige suuremasse kaussi, seebitab end, ainult nägu ja käsi: üleni vannis oleks ta haavatav ja ta ei riski, sest kes teab, kes võib piiluda? Ta nühib parajasti käsnaga seebivahtu maha, kui kuuleb vareseid kusagil lähedal sagimas. *Kraa kraa kraa!* Seekord kõlab see nagu naer.

Toby! Toby! Aita mind!

Kas see oli minu nimi? mõtleb Toby. Ta vaatab üle rinnatise, aga ei näe midagi. Hääl kostab jälle, maja lähedalt.

Kas see on lõks? Naine hüüab teda, mehe käsi kõril, nuga kägiveenil?

Toby! See olen mina! Palun!

Ta kuivatab end rätiga, astub kombinesooni, viskab püssi õlale, läheb trepist alla. Avab ukse: ei kedagi. Aga hääl kostab jälle, väga lähedalt: *Palun!*

Vasak nurk: mitte kedagi. Parem nurk, ikka mitte kedagi. Ta on aiavärava taga, kui maja tagant tuleb välja naine. Ta komberdab, ta on kõhn ja läbipekstud; pikad juuksed ripuvad näo ees, mustusest ja kuivanud verest paakunud. Ta kannab sätendavat kombinesooni, mille küljes ripuvad niisked sagris suled.

Lindnaine. Mingi seksitsirkuse friik. Ta on kindlasti nakatunud, ta on elav katk. Kui ta mind puudutab, mõtleb Toby, olen ma surnud.

„Hoia minust eemale!" karjub ta. Ta taganeb aiatara vastu. „Keri siit minema!"

Naine kõigub jalgadel. Ta ühel säärel on sügav haav ja paljad käsivarred on kriimulised ja veritsevad – küllap ta jooksis läbi põldmurakate. Toby suudab mõelda ainult värskele verele: see kubiseb mikroobidest ja viirustest.

„Tõmba uttu! Kao minema!!"

„Ma ei ole haige," ütleb naine. Pisarad jooksevad mööda ta nägu alla. Aga seda on nad kõik meeleheites öelnud. Nad on seda öelnud anudes, käed tõstetud abipalves, trööstі otsides, ja siis on nad muutunud roosakas pudruks. Toby vaatas neid katuselt.

Nad upuvad. Ärge laske neil end puutuda. Ärge laske endal olla see viimane õlekõrs, sõbrad, ütleb Aadam Üks.

Püss. Ta kohmitseb rihma kallal; see on jäänud rüü külge kinni. Kuidas see mädane kolle eemale tõrjuda? Ilma relvata pole karjumisest kasu. Võib-olla peaksin talle kiviga pähe virutama, mõtleb Toby. Aga tal ei ole kivi. Üks tubli hoop päikesepõimikusse, pärast pesen jala ära.

Sa oled armutu inimene, ütleb Nuala hääl. Sa põlastad Jumala olevusi, sest kas ei ole ka inimesed Jumala olevused?

Juustepulsti alt anub naine: „Toby! See olen mina!" Ta variseb kokku, kukub põlvili. Siis näeb Toby, et see on Ren. Kõige selle räpa ja katkise sädeluse all on kõigest väike Ren.

64

Toby tirib Reni spaahoonesse ja toetab ta põrandale, kuniks ukse lukku paneb. Ren nutab ikka veel hüsteeriliselt, nuutsudes ja luksudes.

„Pole viga," ütleb Toby. Ta võtab Renil kaenla alt ja tõmbab ta püsti ja nad komberdavad mööda koridori ühte ravikabiini. Reni tuleb lohistada, aga ta ei ole väga raske, ja Tobyl õnnestub ta massaažilauale vinnata. Ta lõhnab higi ja mulla järele, ja vere järele, ja veel üks lõhn: miski roiskub.

„Jää siia," ütleb Toby, ehkki seda poleks vaja: Ren ei lähe kuhugi. Ta lamab selili roosal padjal, silmad kinni. Üks silm on sinkjasmust. AnooYoo rahustavad aaloesilmapadjad, mõtleb Toby. Arnikaga. Ta teeb ühe paki lahti ja paneb need Reni silmadele, ja laotab talle roosa lina peale, topib serva alla, et Ren laualt maha ei kukuks. Reni laubal on haav, ja põsel samuti üks: väga tõsine see ei ole, sellega võib hiljem tegelda.

Ta läheb kööki, keedab välikannuga vett. Tõenäoliselt on Renil vedelikupuudus. Ta valab kuuma vee tassi, lisab veidi oma kallihinnalist mett, näpuotsaga soola. Kahanevast varust natuke kuivatatud rohelist sibulat. Ta viib tassi Reni kabiini, võtab silmapadjad ära, aitab ta istuli.

Reni silmad ta kõhnas ärapekstud näos on tohutu suured. „Ma ei ole haige," ütleb ta, mis ei ole tõsi: ta hõõgub palavikus. Aga haigusi on mitut sorti. Toby kontrollib sümptomeid: pooridest ei immitse verd, vahtu ei ole. Aga Ren võib ikkagi olla tõvekandja, inkubaator, sel juhul on Toby juba nakatunud.

„Püüa juua," ütleb Toby.

„Ma ei saa," ütleb Ren. Aga tal õnnestub siiski natuke vett neelata. „Kus on Amanda? Ma pean riidesse panema."

„Kõik on korras," ütleb Toby. „Amanda on lähedal. Püüa nüüd

magada." Ta laseb Reni jälle pikali. Nii et Amanda on ka asjasse segatud, mõtleb ta. Sellest tüdrukust oli alati tüli.

„Ma ei näe," ütleb Ren. Ta väriseb üle kogu keha.

Köögis valab Toby ülejäänud kuuma vee kaussi: ta peab need mudas lohisenud suled ja tsekiinid ära puhastama. Ta viib kausi ja käärid ja seebitüki ja hunniku roosasid rätikuid Reni kabiini, lükkab lina kõrvale ja lõikab räpase kostüümi tal seljast. See ei ole riie, sulgede all on mingi muu materjal. Veniv. Peaaegu nagu nahk. Ta leotab kinnikleepunud lapikesi, nii saab need kergemini maha koorida. Jalgevahe on ära rebitud. Jeerum, mõtleb Toby, on ikka roppus. Hiljem peab tegema puderhautist.

Kaela ümber on marrastusi – kahtlemata köie hõõrutud. Vasaku jala haav on see, mis roiskub. Toby on nii õrn kui suudab, aga Ren võpatab ja kiljatab. „See kurat teeb haiget!" ütleb ta. Siis oksendab ta soola-suhkruvee välja.

Kui mustus on ära pühitud, hakkab Toby haava pesema. „Kuidas sa selle said?" küsib ta.

„Ma ei tea," sosistab Ren. „Ma kukkusin."

Toby puhastab haava ära ja paneb sellele mett. Mees on antibiootikume, ütles Pilar. Kusagil spaas peaks olema esmaabikarp. „Püsi paigal. Gangreeni sa endale küll ei taha," ütleb ta Renile.

Ren itsitab. „Kop-kop," ütleb ta. „Gang green."

Räpane kiht on maha võetud ja Ren käsnaga üle pestud. „Ma annan sulle natuke paju ja kummelit," ütleb Toby. Ja magunat, mõtleb ta. „Sa pead magama." Renil on põrandal kindlam kui laual: Toby teeb roosadest rätikutest pesa, nihutab Reni selle peale, paneb veel natuke polstriks alla, sest tualettruumi Ren ei jõua, ta on liiga nõrk. Ta on kuum nagu hõõguv tuhk.

Toby toob väikse klaasiga pajusegu. Ren neelab, ta kõri liigub nagu linnul. Midagi ei tule üles.

Praegu pole veel mõtet vaklu proovida. Ren peab selle jaoks selge peaga olema, suuteline korraldusi täitma: kratsida näiteks ei tohi. Kõigepealt tuleb palavik alla saada.

Kui Ren magab, tuhnib Toby oma kuivatatud seente varus. Ta valib immuunsüsteemi tugevdajaid: *reishi*, *maitake*, *shitake*, kasekäsn,

zhu ling, korallnarmik, kedristõlvik, ta paneb need keedetud vette likku. Õhtu poole teeb ta seeneeliksiiri – kupatab, kurnab, jahutab – ja annab Renile kolmkümmend tilka.

Kabiin haiseb. Toby tõstab Reni üles, veeretab küljele, tirib ligased linad ära, kuivatab Reni. Ta paneb selle jaoks kummikindad kätte: kui düsenteeriat peaks ringi liikuma, siis ei ole tal küll mingit tahtmist seda külge saada. Ta silub puhtaid linu, veeretab Reni tagasi. Reni käed patsatavad maha, pea ripendab lõdvalt; ta pomiseb.

Tööd tuleb palju, mõtleb Toby. Ja kui Ren paraneb – juhul kui ta paraneb –, siis sööb siin ühe inimese asemel kaks. Nii et toiduvaru kahaneb kaks korda kiiremini. See, mis veel järel on. Mida ei ole palju.

Võib-olla teeb palavik Renile otsa. Võib-olla sureb ta une pealt.

Toby mõtleb surmainglipulbrile. Palju poleks vaja. Reni nõrgestatud seisundis ainult natuke. Vabastada ta vaevadest. Aidata tal helevalgetel tiibadel ära lennata. Võib-olla oleks see lahke tegu. Õnnistus.

Ma olen vääritu inimene, mõtleb Toby. Et selline mõte üldse pähe tuleb. Sa oled tundnud seda tüdrukut lapsest peale, ta tuli sinu juurde abi järele, tal on igati õigus sind usaldada. Aadam Üks oleks öelnud, et Ren on hinnaline kingitus, mis on Tobyle antud, et Toby võiks ilmutada isetust ja heldust ja neid kõrgemaid omadusi, mida aednikud nii innukalt tahtsid temas esile tuua. Toby ei näe asja päris niimoodi, vähemalt praegu mitte. Aga ta peab püüdma.

Ren ohkab ja oigab ja vehkleb. Ta näeb halba und.

Kui pimedaks läheb, süütab Toby küünla ja istub Reni kõrvale, kuulab ta hingamist. Sisse, välja, sisse, välja. Paus. Sisse. Siis välja. Katkendlikult. Aeg-ajalt katsub ta Reni laupa. Jahedam? Kusagil siin majas peab olema kraadiklaas; hommikul läheb ta seda otsima. Ta mõõdab pulssi: kiire, ebaühtlane.

Siis jääb ta toolil tukkuma, ja järgmine asi, mida ta tajub, on kõrbelõhn pimeduses. Ta keerab taskulambi üles: küünal on ümber läinud ja Reni roosa lina nurk suitseb. Õnneks on see niiske.

See oli hukutavalt rumal, ütleb Toby endale. Ei mingeid küünlaid enam, kui ma ei ole täiesti ärkvel.

65

TOBY. PÜHA MAHATMA GANDHI PÄEV

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Hommikul tundub Ren jahedam. Ta pulss on tugevam ja ta suudab isegi kuumaveetassi oma kahe väriseva käe vahel hoida. Toby pani sinna sel hommikul münti, mett ja soola samuti.

Kui Ren on jälle magama jäänud, tassib Toby mustad linad ja rätikud katusele, et need ära pesta. Ta on binokli kaasa võtnud, ning sellal kui linad ja rätikud ligunevad, uurib ta spaa ümbrust.

Sead on kaugel, aasa kagunurgas. Kaks Mo'Hairi, sinine ja hõbedane, söövad rahulikult rohtu. Lõmbaid ei ole. Kusagil hauguvad koerad. Raisakotkad lendlevad sea matusepaiga ümber.

„Kaduge sealt minema, arheoloogid," ütleb Toby. Ta tunneb end kergemeelsena, peaaegu tuisupäisena – sellises tujus, et tahaks iseendale nalju rääkida. Kolm hiigelsuurt roosat liblikat keerlevad ta pea ümber ja laskuvad roosale linale. Võib-olla arvavad nad, et on leidnud maailma suurima roosa liblika. Võib-olla on see armulugu. Nüüd rullivad nad oma peenikesed keeled lahti, lakuvad. Ei olegi siis armastus: sool.

Mõned väidavad, et armastus on puhtalt keemiline, mu sõbrad, ütles Aadam Üks. Muidugi on see keemiline: mis me oleksime ilma keemiata? Aga teadus on vaid üks viis maailma kirjeldada. Teine viis oleks öelda: kus me oleksime ilma armastuseta?

Kallis Aadam Üks, mõtleb Toby. Küllap ta on surnud. Ja Zeb – samuti surnud, kõigest soovmõtlemisest hoolimata. Ehkki võib-olla ka mitte; sest kui mina olen elus – ja veel enamgi, kui Ren on elus – siis võib igaüks elus olla.

Ta lakkas oma üleskeeratavat raadiot kuulamast kuid tagasi, sest vaikus oli nii heidutav. Aga see, et ta ei ole kedagi kuulnud, ei tähenda, et kedagi ei ole. Mis oli olnud üks Aadam Ühe hüpoteetilisi tõestusi Jumala olemasolu kohta.

*

Toby peseb Reni põletikulist jalga, lisab mett. Ren sööb natuke, joob natuke. Veel seeneeliksiiri, veel paju. Suure tuhlamise järel leiab Toby esmaabikomplekti; selles on tuub antibiootilist salvi, aga selle kasutusaeg on möödas. Kraadiklaasi ei ole. Kes selle rämpsu tellis? mõtleb ta. Ah jaa. Mina tellisin.

Vaglad on nagunii paremad.

Õhtu poole võtab ta krõpskaanega karbist vaglad, loputab neid leige veega. Siis tõstab ta nad esmaabikarbist leitud marlilapile, paneb teise marlitüki peale ja teibib vakladega täidetud ümbriku haavale. Ei lähe kaua, kui vaglad on end marlist läbi söönud: nad teavad, mis neile meeldib.

„See teeb kõdi," ütleb ta Renile. „Aga nad ravivad sind. Püüa jalga mitte liigutada."

„Mis need on?" küsib Ren.

„Nad on sinu sõbrad," vastab Toby. „Aga sa ei pea vaatama."

Tema eelmise õhtu mõrvakihk on kadunud: ta ei kavatse surnud Reni aasale lohistada sigadele ja raisakotkastele toiduks. Nüüd tahab ta teda ravida, hellitada, sest kas pole imepärane, et Ren on siin? Et ta tuli läbi Veeta Uputuse ainult väikeste vigastustega. Või suhteliselt väikestega. Juba see, et teine inimene on kohal – olgu või nõrk, olgu või haige inimene, kes suurema osa ajast magab – juba see teeb spaast kummitusmaja asemel õdusa koduse elupaiga.

Ma olen olnud vaim, mõtleb Toby.

66

TOBY. PÜHA HENRI FABRE, PÜHA ANNA ATKINS, PÜHA TIM FLANNERY, PÜHA ICHIDA-SAN, PÜHA DAVID SUZUKI, PÜHA PETER MATTHIESSEN

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Vakladel läheb haava puhastamiseks kolm päeva. Toby valvab neid hoolikalt: kui surnud kude otsa saab, hakkavad nad sööma elavat.

Teiseks hommikuks on Reni palavik kadunud, ehkki Toby annab talle kindluse mõttes seenetilku edasi. Ren sööb nüüd rohkem. Toby aitab ta trepist üles katusele ja paneb ta istuma tehispuust pingile varase hommikuvalguse kätte. Vaglad pelgavad valgust: valgus ajab nad haava kaugematesse nurkadesse, kus nad peavadki olema.

Aasal ei paista liikumist. Metsast ei kosta hääli.

Toby püüab Renilt küsida, kus ta on olnud sestpeale, kui Veeta Uputus tulvama hakkas, ja kuidas ta pääses ja kuidas ta siia sattus, miks tal need sinised suled seljas olid; aga ta püüab ainult korra, sest Ren hakkab nutma. Ta suudab öelda vaid: „Ma kaotasin Amanda!"

„Pole viga," ütleb Toby. „Me leiame ta üles."

Neljandal hommikul võtab Toby vaglaplaastri ära: haav on puhas ja paraneb. „Nüüd tuleb su lihased uuesti vormi saada," ütleb ta Renile.

Ren hakkab kõndima, trepist üles ja alla, piki koridori. Ta on natuke juurde võtnud: Toby on söötnud talle viimased purgitäied AnooYoo sidrunibesee-näokreemi, milles on palju suhkrut, aga ei midagi mürgist, nii palju kui Tobyle meenub. Ta aitab Renil teha Zebi urbaanse verevalamise vähendamise õppetundide harjutusi – *satsuma, unagi.* Keskendunud nagu vili, nõtke nagu angerjas. Ta peab isegi meelde tuletama, ta pole saanud harjutada.

*

Mõne päeva pärast räägib Ren oma loo, vähemasti natuke oma loost. See purskub välja lühikeste sõnakämpudena, mille vahel on pikad tühjusesse vaatamise pausid. Ta räägib, kuidas ta oli Soomustes luku taga ja kuidas Amanda tuli Wisconsini kõrbest ja nuputas uksekoodi välja. Siis ilmusid eikusagilt nagu võluväel Shackie, Croze ja Oates ja ta oli nii õnnelik – nad olid Värvisõjast pääsenud, kui tõbi puhkes. Aga siis olid Soomustesse tulnud kolm õudset meest Värvisõja kuldsest meeskonnast, ja tema ja Amanda ja poisid põgenesid. Ta oli öelnud, et nad peaksid tulema AnooYoosse, sest Toby võib seal olla, ja nad olid peaaegu kohale jõudnud – nad kõndisid puude vahel, ja siis tuli must auk. Kaugemale ta ei jõua.

„Kuidas nad välja nägid?" küsib Toby. „Kas neil oli ..." Ta tahab öelda eritunnuseid, aga Ren raputab pead, andes mõista, et teema on lõpetatud. „Ma pean Amanda üles leidma," ütleb ta ja pühib pisaraid. „Ma pean. Nad tapavad ta ära."

„Nuuska nina," ütleb Toby ja ulatab talle roosa rätiku. „Amanda on väga nutikas." Parem on rääkida nii, nagu oleks Amanda veel elus. „Ta on väga leidlik. Temaga saab kõik korda." Ta kavatseb juba öelda, et naistest on puudus ja sellepärast jäetakse Amanda päris kindlasti ellu ja jagatakse mõistlikult, aga mõtleb ümber.

„Sa ei saa aru," ütleb Ren ja nutab kõvemini. „Neid on kolm tükki, nad on värvisõdalased – nad ei ole päris inimesed. Ma pean ta üles leidma."

„Me läheme otsima," ütleb Toby lohutades. „Aga me ei tea, kuhu nad – kuhu ta on läinud."

„Kuhu sina läheksid?" küsib Ren. „Kui nende asemel oleksid?"

„Võib-olla itta," ütleb Toby. „Mere äärde. Kus saaks kala püüda."

„Me võime sinna minna."

„Kui sa oled küllalt tugev," ütleb Toby. Nad peavad nagunii kuhugi mujale minema: toiduvarud kahanevad kiiresti.

„Ma olen juba küllalt tugev," sõnab Ren.

Toby kammib aia läbi, tõmbab üles veel ühe üksiku sibula. Ta kaevab aasapoolsest äärest välja kolm takjat ja mõned metsporgandid – nende pikad ja peenikesed valged protoporgandijuured. „Mis

sa arvad, kas sa küülikut suudaksid süüa?" küsib ta Renilt. „Kui ma lõikan selle väga väikesteks tükkideks ja teen supiks?"

„Ma arvan küll," vastab Ren. „Ma proovin."

Toby ise on peaaegu valmis täiemõõduliseks lihasööjaks hakkama. Püssipaugu hääl teeb talle veidi muret, aga kui metsas luurab ikka veel värvisõdalasi, siis teavad nad juba, et tal on püss. Meeldetuletus ei tee mingit kahju.

Ujumisbasseini lähedal on tihti rohelisi küülikuid. Toby tulistab neist ühte katuselt, aga ei saa pihta. Kas süüme väänab ta sihikut? Võib-olla on vaja suuremat sihtmärki, hirve või koera. Viimasel ajal ei ole ta sigu näinud, lambaid samuti mitte. Just siis, kui ta on lõpuks valmis neid sööma, on nad läinud.

Ta leiab pesuruumi riiulilt seljakotid. Ta ei ole seal all käinud sestpeale, kui pumbad lakkasid töötamast, ja õhk on hallitusest paks. Õnneks ei ole seljakotid mitte puuvillast, vaid läbimatust sünteetikast. Ta viib need katusele, nühib käsnaga, jätab kuuma päikese kätte kuivama.

Ta laotab saadaoleva varustuse köögiletile. Ära kanna kaasas nii rasket kandamit, et põletad kaloreid rohkem, kui süüa saad, ütleb Zebi hääl. Tööriistad on tähtsamad kui toit. Su kõige tähtsam tööriist on su aju.

Muidugi püss. Laskemoon. Aiakühvel juurikate kaevamiseks. Tikud. Grillisüütaja, mis ei pea kaua vastu, aga sama hästi võib selle siis ära kasutada. Kääride ja pintsettidega taskunuga. Köis. Kaks kilelina, vihma korral kuluvad ära. Üleskeeratav taskulamp. Marliside. Toruteip. Krõpskaanega plastkarbid. Riidekotid söödavate asjade jaoks. Keedupott. Välikann. Tualettpaber – see on luksus, aga ta ei suuda vastu panna. Minibaarist kaks keskmise suurusega Zizzy Frooti, vaarikamaitselist: rämpstoit, aga ikkagi toit, sest selles on kaloreid. Pudeleid saab hiljem vee hoidmiseks kasutada.

Lusikad, metallist, kaks tükki; kruusid, plastist, kaks tükki. Järelejäänud päiksekreem. Viimane SuperD putukatõrje. Binokkel: raske, aga vajalik. Harjavars. Suhkur. Sool. Viimane mesi. Viimased Joltbarid. Viimased sojapalad.

Magunasiirup. Kuivatatud seened. Surmainglid.

*

Päev enne minekut lõikab ta juuksed lühikeseks. Ta näeb nuditud välja – meenutab Jeanne d'Arci halval päeval–, aga ta ei taha, et peast kasvaks juuksekäepide, millest on väga mugav haarata ja siis kõri läbi lõigata. Ta lõikab ka Reni juuksed maha. Nii on neil jahedam, seletab ta.

„Me peaksime juuksed maha matma," ütleb Ren. Mingil Tobyle mõistetamatul põhjusel tahab ta need silma alt ära saada.

„Äkki paneme katusele?" ütleb Toby. „Siis saavad linnud neist pesa punuda." Ta ei taha oma keha kaloreid raisata juustele matmispaika kaevates.

„Ah soo. Olgu," ütleb Ren. See mõte näib talle meeldivalt.

67

TOBY. PÜHA CHICO MENDES, MÄRTER

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Nad lahkuvad spaast enne koitu. Neil on seljas roosad puuvillased treeningurõivad, laiad püksid ning musisuu ja silmapilgutusega T-särgid. Roosad kanvaast spordikingad, sellised, mida daamid kandsid hüppenööri- ja jõuharjutusi tehes. Laia äärega roosad kübarad. Nad lõhnavad SuperD ja rääsunud SolarNixi järele. Seljakottides on roosad kombinesoonid selleks puhuks, kui päike liiga ägedaks läheb. Kui kõik ainult nii roosa ei oleks, mõtleb Toby – nagu beebiriided või plikakeste sünnipäevapeod. See pole sugugi seikluslik värv. Moondriietuseks vilets valik.

Ta teab, et olukord on tõsine, nagu uudistes ikka räägiti – muidugi on. Aga sellest hoolimata tunneb ta end reipalt, peaaegu lustakalt. Nagu oleks veidi purjus. Nagu nad läheksid lihtsalt piknikule. Ilmselt on see adrenaliinisööst.

Ida pool muutub silmapiir heledamaks, puude vahelt tõuseb udu. Kaste helgib helendroosipõõsastel, peegeldab õite nõrka jubedat kuma. Ümberringi õhkub niiske aasa mahedust. Linnud on hakanud liikuma ja siristama, raisakotkad laotavad paljastel puuokstel tiibu ja kuivatavad neid. Paabur lendleb lõunast nende poole, tüürib üle aasa, siis sööstab alla ja maandub rohevahuse ujumisbasseini serval.

Tobyle tuleb pähe, et ei näe seda vaadet võib-olla enam kunagi. Hämmastav, kuidas süda klammerdub kõige tuttava külge, niitsub *Minu oma! Minu oma!* Kas ta nautis seda sunnitud viibimist AnooYoo spaas? Ei. Aga nüüd on see tema kodukoht: ta on sinna kõikjale jätnud oma nahaebemeid. Hiir saaks aru: see on tema pesa. *Hüvasti* on Aja laul, ütles kunagi Aadam Üks.

Kusagil hauguvad koerad. Ta on neid viimastel kuudel ajuti kuulnud, aga täna kostab see lähemalt. Talle see eriti ei meeldi. Kui

keegi neid ei toida, siis võivad ellujäänud koerad olla metsistunud.

Ta ronis enne lahkumist katusele, uuris põlde. Ei sigu, ei Mo'Haire, ei lõmbaid. Vähemasti mitte nägemisulatuses. Kui vähe olen ma küll näinud, mõtleb ta. Aasa, autoteed, ujumisbasseini, aeda. Metsaserva. Ta tahaks, et pääseks sinna minemast, sinna puude vahele. Loodus võib olla nüri nagu nui, ütles Zeb, aga sinust on ta nutikam.

Näe, ta mõtleb metsale koos kõigi seal redutavate sigade ja lõmmastega. Ja värvisõdalastega, nii palju kui ta teab. Ärge käige peale. Ma võin olla roosa, aga mul on püss. Kuulid ka. Laseb kaugemale kui pritspüss. Nii et tõmmake tagasi, persevestid.

Spaa maa-ala ja mets on ümbritsevast Heritage Parkist eraldatud võrkaiaga, mille peal on elektriseeritud okastraat, ehkki elekter ilmselt puudub. Neli väravat, idas, läänes, põhjas, lõunas, mida ühendavad looklevad teed. Toby on kavatsenud veeta öö idapoolses väravamajas. See ei ole Reni jaoks liiga kaugel: ta on kangelasliku matkamise jaoks veel liiga nõrk. Järgmisel hommikul võivad nad vähehaaval hakata mere poole minema.

Ren usub ikka veel, et nad leiavad Amanda. Nad leiavad ta ja Toby laseb kuldsed värvisõdalased püssiga maha ja siis ilmuvad Shackleton ja Crozier ja Oates, kus nad siis end ka peitnud on. Ren ei ole veel haigusemõjudest vaba. Ta tahab, et Toby parandaks kõik, teeks kõik terveks, nagu oleks ta ikka alles laps; nagu oleks Toby ikka alles täiskasvanu võluvõimetega Eeva Kuus.

Nad mööduvad lömmis minibussist ja käänaku taga veel kahest sõiduriistast – solaarautost ja džiibimõõtu jäätõliõgardist. Mustunud vrakkide järgi otsustades on mõlemad põlenud. Need on roostes, magusavõitu hõng seguneb söestumislõhnaga.

„Ära sisse vaata," ütleb Toby Renile, kui nad mööda kõnnivad.

„Pole hullu," ütleb Ren. „Ma nägin pööblas sellist värki kõvasti, kui me Soomustest siia tulime."

Kaugemal on üks koer – spanjel, hiljuti surnud. Keegi on ta lõhki rebinud; seal on sisikonnakirmeid, kärbsepininat, aga raisakotkaid veel ei ole. Kes iganes see ka oli, tuleb ta kindlasti saagi juurde tagasi; kiskjatele raiskamine ei meeldi. Toby silmitseb tee-

äärseid põõsaid: väädid kasvavad peaaegu kuuldavalt ja varjavad vaate. Milline hulk kudzut. „Me peaksime kiiremini kõndima," ütleb ta.

Aga Ren ei jõua kiiremini kõndida. Ta on väsinud, seljakott on liiga raske. „Mul tuleb vist vill," ütleb ta. Nad peatuvad puu all Zizzy Frooti jooma. Toby ei suuda maha raputada tunnet, et keegi küürutab okste taga, ootab, et neile kallale karata. Kas lõmbad oskavad ronida? Ta sunnib end kiirust vähendama, sügavalt hingama, aega võtma.

„Vaatame su villi," ütleb ta Renile. See ei ole veel vill. Ta rebib oma kombinesooni küljest riba, mässib selle Reni jala ümber. Päike on kümne peal. Nad panevad kombinesoonid selga ja Toby määrib mõlema näole veel SolarNixi, siis pihustab SuperDd.

Ren hakkab lonkama enne, kui nad järgmise käänakuni jõuavad.

„Me läheme otse üle aasa," ütleb Toby. „See on lühem tee."

PÜHA RACHEL
JA KÕIK LINNUD

PÜHA RACHEL JA KÕIK LINNUD

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

PÜHA RACHELI ANDIDEST JA VAIMU VABADUSEST AADAM ÜHE SÕNAD

Kallid sõbrad, kallid kaasolevused ja kaassurelikud!

Kui palju on meil põhjust rõõmu tunda selles muutunud maailmas, kust me end leiame! Tõsi, esineb teatud – ärgem öelgem *pettumust*. Veeta Uputusest jäänud rusud, nagu kogu taanduvast tõusuveest jäänud jälg, ei ole silmale kaunis. Läheb aega, kuni meie igatsetud Eeden taas ilmub, kallid sõbrad.

Aga milline privileeg oli olla nende taassünni esimeste hinnaliste hetkede tunnistajaks! Kui palju puhtam on õhk, kui inimeste reostus on lõppenud! See värskelt puhastatud õhk on meie kopsudele otsekui pilvede õhk lindude kopsudele, kui kergelt, kui taevalikult tunnevad nad end puude kohal sõudes! Ajast aega on linde seostatud vaimu vabadusega vastandina mateeria raskele koormale. Kas ei sümboliseeri mitte tuvi armu, kõikeandestavat, kõike omaks võtvat?

Selle armuvaimu vaimus tervitame oma teekonnal kolme kaassurelikust kaaslast – Melindat, Darrenit ja Quilli. Nad pääsesid imekombel Veeta Uputusest, kui kaitselmuse tahtel olid teistest eraldatud: Melinda künkatipul jooga- ja kaalukaotusasutuses, Darren haigla karantiiniosakonnas ja Quill üksikvangistuses. Me rõõmustame, et neil kolmel ei ole viirusnakkuse tunnuseid. Ehkki nad ei ole meie usku – või Quilli ja Melinda puhul ei ole veel meie usku –, on nad siiski meie kaasolevused; ja meil on hea meel neid ühise katsumuse tunnil aidata.

Me olema tänulikud selle ajutise pelgupaiga eest, mis, ehkki see on endine Happicuppa kauplus, on meid kaitsnud kõrvetava päikese ja ränga tormi eest. Tänu Stuarti oskustele – eeskätt tema peitlikäsitsusele – oleme pääsenud sisse laoruumi ja seega omandanud ligipääsu paljudele Happicuppa toodetele: siin on piimaasenduspulbrit, vaniljemaitselist siirupit, *moccachino*-segu ja paki-

suhkrut, nii pruuni kui ka valget. Te kõik teate, mida ma arvan rafineeritud suhkrutoodetest, aga käes on ajad, mil reegleid tuleb painutada. Tänu Nualale, meie alistumatule Eeva Üheksale, selle osavuse eest, millega ta on meile turgutuseks kokku seganud kosutava joogi.

Sel päeval meenutame, et Happicuppa oli otseses vastuolus püha Racheli vaimuga. Happicuppa päikse käes kasvatatud, pestitsiididega pritsitud, vihmametsade elu hävitanud kohvitooted olid üheks suuremaks ohuks Jumala sulelistele olevustele meie aegadel, nii nagu DDT oli neile suurim oht püha Rachel Carsoni aegadel. Just püha Racheli vaimus ühinesid mõned meie endised radikaalsed liikmed sõjaka Happicuppa-vastase kampaaniaga. Teised rühmitused protestisid pärismaiste töötajate halva kohtlemise vastu, aga need endised Aednikud protestisid Happicuppa linnuvastase poliitika vastu. Ehkki me ei suutnud andeks anda vägivaldseid võtteid, toetasime ometi nende eesmärki.

Püha Rachel pühendas oma elu sulelistele ja seega kogu planeedi heaolule – sest kui linnud haigestusid ja välja surid, kas ei osutanud see siis kogu Elu süvenevale haigusele? Kujutlege Jumala kurbust, kui Ta nägi oma kõige oivalisemate ja viisirikkamate suleliste ahastust!

Püha Rachelit ründasid kaasaja kõige vägevamad keemiakompaniid, nad põlastasid ja häbistasid tema tõekuulutust, aga lõpuks jõudis tema võitlus võidule. Õnnetuseks ei saatnud Happicuppa-vastast võitlust samasugune edu, aga selle probleemi on nüüd lahendaud kõrgem võim: Happicuppa ei elanud Veeta Uputust üle. Nagu ütlevad Jumala inimkeelsed sõnad Jesaja raamatus 34: „See jääb laastatuks põlvest põlve. ... Puguhani ja siil pärivad selle ... Seal pesitseb süstmadu, muneb, haub pojad välja, ja kogub oma varju alla. Tõesti, sinna kogunevad raisakotkad, igaüks oma paarilisega."

Ja nii on see sündinud. Küllap just praegugi, mu sõbrad, taastekkib vihmamets!

Laulgem.

KUI JUMAL TIIVAD LÖÖB VALLA

Kui Jumal tiivad lööb valla,
tuvi kuju Ta esmalt võtab,
taevakõrgusest laskub siis alla,
lumivalgena meile ilmub.

Mustaks kaarnaks seejärel moondub,
pole tähtis Tal linnu kuju.
Igas linnus, mis Tema loonud,
tallel ilu on – ja Tema tuju.

Või seltsib Ta pistriku, luigega,
seejärel kaku või kakaduuga;
metsas Ta hääl kajab huikena,
järvel sukeldub veelinnuna.

Raisakotkaks muutub järgmisel korral,
pühaks linnuks ammusest aast;
saab elusaineks taas uueks
Ta nokas surnukeha ja saast.

Kaitsvad tiivad Ta laiali laotab,
püüdja paelust ära meil päästab
vaese varblase, kes tõsises ohus,
kotkast ennastki püüab säästa.

Teadke, linnu veri on püha,
ta on Jumala sarnane olend,
lindu kaitstes ja teda hoides
Tema õnnistust pälvinud oled.

„Jumala Aednike lauluraamatust"

68

REN. PÜHA CHICO MENDES, MÄRTER

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Me kõnnime üle virvendava aasa. Ümberringi sumiseb, nagu töötaks tuhat tillukest vibraatorit; hiigelsuured roosad liblikad laperdavad kõikjal. Ristikulõhn on väga tugev. Toby kompab harjavarrega teed. Ma püüan hoolega ette vaadata, kuhu jala panen, aga maapind on mühklik ja ma komistan, ja kui ma maha vaatan, on seal saabas. Põrnikad vudivad minema.

Eespool on mõned loomad. Minuti eest neid seal ei olnud. Ma mõtlen, kas nad lamasid rohus ja tõusid siis püsti. Ma jään toppama, aga Toby ütleb: „Kõik on korras, need on ainult Mo'Hairid."

Ma ei ole neid kunagi elusast peast näinud, ainult võrgus. Nad seisavad ja vaatavad meid, lõuad küliti liikumas. „Kas nad lubaksid mul end patsutada?" küsin ma. Nad on sinised ja roosad ja hõbedased ja lillad; nad on nagu kommid või pilved päikselisel päeval. Nii rõõmsad ja rahulikud.

„Ma kahtlen," ütleb Toby. „Me peame kiiremini minema."

„Nad ei karda meid," ütlen ma.

„Aga nad peaksid kartma," ütleb Toby. „Tule. Lähme."

Mo'Hairid vaatavad meid. Kui me neile lähemale jõuame, kogunevad nad salka ja kõnnivad aeglaselt eemale.

Algul ütleb Toby, et me läheme idavärava juurde. Kui me oleme mõnda aega mööda sillutatud teed kõndinud, ütleb ta, et värav on kaugemal, kui ta arvas. Mu pea hakkab ringi käima, sest on nii kuum, eriti kombinesoonis, niisiis ütleb Toby, et me läheme aasa serva puude alla, sest seal on jahedam. Mulle ei meeldi puud, seal on liiga pime, aga ma tean, et me ei saa aasale jääda.

Puude all on varjulisem, aga mitte jahedam. Seal on rõske ja tuult ei ole ja õhk on paks, nagu oleks sinna topitud rohkem õhku,

kui on tavalises õhus. Aga vähemasti ei ole me enam päikse käes, me võtame kombinesoonid ära ja kõnnime mööda rada. Seal on rammus, küllane kõduneva puu lõhn, seenjas lõhn, mida ma mäletan Aednike aegadest, mil me püha Euelli nädalal pargis käisime. Vääntaimed on kasvanud kruusale, aga paljude okste peale on astutud, paljud on murtud ja Toby ütleb, et siit on keegi läbi läinud; kuigi mitte täna, sest lehed on närtsinud.

Pea kohal käratsevad varesed.

Me jõuame oja ja väikse sillani. Vesi vuliseb üle kivide ja ma näen seal lepamaime. Teisel kaldal paistab kaevamise jälgi. Toby seisatab, pöörab pead ja kuulatab. Siis läheb ta üle silla ja vaatab kaevatud auku. „Aednikud," ütleb ta, „või keegi, kellel on nutti."

Aednikud õpetasid, et kunagi ei tohi otse ojast juua, eriti mitte linna lähedal. Tuleb kaevata ojakaldale auk, et vett vähemalt natuke filtreerida. Tobyl on tühi pudel, see, millest me jõime. Ta täidab selle veeaugust nii, et ainult pealmine veekiht pudelisse voolab: ta ei taha sinna mingeid uppunud ussikesi.

Eemal väiksel lagendikul kasvavad lapikesena seened. Toby ütleb, et see on maius – *Hydnum repandum* – ja et see oli sügisliik, kui meil veel sügis oli. Me korjame neid ja Toby paneb need ühte kaasavõetud riidekotti ja riputab koti seljakoti peale, et seened muljuda ei saaks. Siis läheme edasi.

Me haistame asju enne, kui näeme. „Ära karju," ütleb Toby.

Sellepärast ongi varesed vaakunud. „Oi ei," sosistan ma.

See on Oates. Ta ripub puu küljes ja keerleb vaikselt. Tal on köis kaenla alt läbi tõmmatud ja selja taga kokku sõlmitud. Tal ei ole riideid seljas, ainult sokid ja kingad. See teeb asja hullemaks, sest nii meenutab ta vähem raidkuju. Ta pea on kuklasse vajunud, liiga kaugele, sest kõri on läbi lõigatud; varesed lendlevad ta pea ümber ja otsivad jalgadele tuge. Ta heledad juuksed on paakunud. Seljal haigutab haav nagu neil laipadel, mis pärast neeruvargust tühermaale visati. Aga Oatesi neerusid ei ole varastatud siirdamiseks.

„Kellelgi on olnud väga terav nuga," ütleb Toby.

Nüüd ma nutan. „Nad tapsid väikse Oatesi," ütlen ma. „Mul on paha." Ma vajun kägarasse. Praegu on mul ükskõik, kui ma ka

sinnasamasse sureksin. Ma ei taha olla maailmas, kus nad teevad seda Oatesile. See on nii ebaõiglane. Ma ahmin õhku ja nutan nii kõvasti, et vaevalt näen midagi.

Toby võtab mu õlgade ümbert kinni ja tõmbab mu püsti ja raputab mind. „Jäta järele," ütleb ta. „Meil ei ole selleks aega. Tule nüüd." Ta tõukab mind enda ees rajal edasi.

„Kas me võiksime ta vähemalt maha lõigata?" suudan ma öelda. „Ja maha matta?"

„Me teeme seda hiljem," ütleb Toby. „Aga ta ei ole enam oma kehas. Ta on nüüd Vaimus. Tss, kõik on korras." Ta peatub ja paneb käe mulle ümber ja kiigutab mind edasi-tagasi, siis tõukab jälle õrnalt teele. Me peame jõudma väravaputkasse enne õhtust äiksetormi, ütleb ta, ja lõunast ja läänest liigub kiiresti pilvi.

69

TOBY PÜHA CHICO MENDES, MÄRTER

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Tobyl on tunne, nagu oleks talle nuiaga virutatud – see oli jõhker, see oli jõletu –, aga ta ei tohi oma tundeid Renile näidata. Aednikud oleksid õhutanud leinama – mõõdukalt –, see olnuks tervenemisprotsessi osa, aga praegu pole aega. Tormipilved on kollakasrohelised, välgud raevukad: ta kardab keeristormi. „Kiiresti," ütleb ta Renile. „Kui sa ei taha, et sind minema puhutaks." Viimased viiskümmend meetrit jooksevad nad käsikäes, pea kumaras, tuule sisse.

Väravamaja on retroteksmeksi stiilis, ümarate joontega roosa plonnmaja, millel on solaarkate: puudu on ainult kabelitorn ja kellad. Juba ronib mööda seina üles kudzu. Sepisrauast värav on pärani lahti. Ehisaias, kus on valgeks lubjatud kiviring – petuuniatest moodustatud kiri TERE TULEMAST ANOOYOOSSE, mille nüüd on vallutanud maltsad ja ohakad –, on keegi sonkinud. Tõenäoliselt sead.

„Seal on mingid jalad," ütleb Ren. „Seal värava juures." Ta hambad plagisevad: ta on ikka veel šokis.

„Jalad?" küsib Toby. Ta tunneb end teotatuna: kui palju poolikuid kehasid peab ta ühe päeva jooksul kohtama? Ta läheb värava juurde vaatama. Need ei ole inimese jalad, need on Mo'Hairi jalad – täiskomplekt, neli tükki, ainult sääred, kondised osad. Neil on ikka veel natuke lavendlivärvi karvu. Seal on ka üks pea, ehkki mitte Mo'Hairi oma. See on lõmba pea, kuldne karv sakris ja paakunud. Ja keelt ei ole. Lõmbakeel oli kunagi Harulduses väga kallis gurmeeroog.

Toby kõnnib tagasi Reni juurde, kes väriseb ikka veel, käed suu ees.

„Mo'Hairi jalad," ütleb Toby. „Ma teen neist suppi. Ja panen mõned maitsvad seened sisse."

„Oi, mina ei suuda midagi süüa," ütleb Ren kaeblikult. „Ta oli kõigest – ta oli poisike. Kunagi tassisin teda süles ringi." Pisarad voolavad mööda ta põski. „Miks nad seda tegid?"

„Sa pead sööma," ütleb Toby. „See on sinu kohus." Kohus mille ees? mõtleb ta. Su keha on Jumala kingitus ja sa pead seda kingitust austama, ütles Aadam Üks. Aga praegu ei ole ta selles veendunud.

Väravamaja uks on lahti. Toby vaatab läbi akna vastuvõtuosakonda – mitte kedagi – ja lükkab Reni sisse: torm liigub kiiresti lähemale. Ta klõpsutab lülitit: voolu ei ole. Ruumis on tavaline kuulikindla klaasiga vastuvõtukabiini aken, tühi dokumendiskänner, sõrmejäljeskänner ja vikerkestakaamera. Inimene pidi seal seisma, teades, et viis seinale kinnitatud pritspüssi sihtis ta selga ja teda kontrolliti tagaruumist, kus valvurid tavaliselt logelesid.

Ta libistab taskulambi valgusvihu läbi letiakna tagaruumi pimedusse. Lauad, kartoteegikapid, praht. Nurgas on mingi kuju: küllalt suur, et olla keegi. Keegi laip, keegi magaja – või – hullemal juhul – keegi, kes on kuulnud neid tulemas ja teeskleb prügikotti. Ja siis, kui nad on kergendatult hinganud, tuleb ta hiilides ja paljastab kihvad, lõikab ja lõhestab.

Tagaruumi uks on poikvel: Toby nuhutab õhku. Hallitus muidugi. Mis veel? Väljaheited, roiskuv liha. Veel mingid kahjulikud virvendused. Ta sooviks endale koera nina, et üht lõhna teisest eristada.

Ta tõmbab ukse kinni. Siis läheb ta vihmast ja tuulest hoolimata välja ning lohistab lillepeenra äärest kõige suurema kivi sisse. Sellest ei piisa, et tugevat inimest peatada, aga see võib takistada kedagi aeglast või kedagi nõrka. Ta ei taha, et talle selja tagant mingi lihasööja nartsuhunnik kaela kargaks.

„Miks sa seda teed?" küsib Ren.

„Igaks juhuks," ütleb Toby. Ta ei täpsusta. Ren on niigi endast väljas: veel mõni õudus ja ta variseb kokku.

Siis tabab torm neid täie võimsusega. Nende ümber ulub tihke pimedus; äike õõnestab õhku. Välguvalgel ilmub ja kaob Reni nägu, silmad kinni, suu hirmunud O. Ta pigistab Toby käsivart, nagu hakkaks kaljuservalt alla kukkuma.

✦

Tundub, et läheb tükk aega, enne kui äike eemale veereb. Toby läheb välja Mo'Hairide jalgu uurima. Ta nahk kirvendab: need jalad ei kõndinud siia ise ja on veel üsna värsked. Tulest ei ole mingit märki: kes iganes need loomad tappis, siin ta ülejäänut ei küpsetanud. Toby silmitseb lõikejälgi: siit on mööda läinud härra Teravnuga. Kui lähedal võiks ta olla?

Ta vaatab teel kahele poole, tee on nüüd täis puistatud puudelt rebitud lehti. Liikumist ei paista. Päike on tagasi. Tõuseb udu. Kaugemal kraaksuvad varesed.

Ta kraabib noaga ühelt Mo'Hairi jalalt karvase naha maha. Kui tal oleks lihunikukirves, võiks ta selle raiuda parajateks tükkideks, mis keedupotti mahuksid. Lõpuks paneb ta ühe otsa majatrepile ja teise otsa kõnniteele ning virutab kiviga. Nüüd on veel tuleküsimus. Ta võib hulk aega metsas kuivi oksi otsida, aga siiski tühjade kätega tagasi tulla. „Ma pean sellest uksest sisse minema," ütleb ta Renile.

„Miks?" küsib Ren nõrga häälega. Ta kössitab tühjas eesruumis.

„Seal on kraami, mida me saaks põletada," ütleb Toby. „Et tuld teha. Kuula nüüd. Seal võib keegi sees olla."

„Mõni laip?"

„Ma ei tea," ütleb Toby.

„Ma ei taha enam laipu," ütleb Ren mornilt. Valikut ei pruugi eriti olla, mõtleb Toby.

„Siin on püss," ütleb ta. „See on päästik. Ma tahan, et sa seisaksid siia. Kui keegi muu kui mina siit uksest välja astub, siis tulista. Ära kogemata minu pihta lase. Selge?" Kui teda maha lüüakse, siis on vähemasti Renil relv.

„Selge," ütleb Ren. Ta võtab kohmakalt püssi. „Aga mulle see ei meeldi."

Hullumeelne idee, mõtleb Toby. Ren on küllalt ähmis, et mind maha lasta, kui ma kas või aevastan. Aga kui ma seda ruumi üle ei vaata, ei ole täna öösel mingit magamist ja hommikuks võib meil kõri olla läbi lõigatud. Ja ei mingit tuld.

Ta siseneb tagumisse ruumi, kaasas taskulamp ja harjavars. Põrandal vedeleb pabereid, katkisi lampe. Jalge all ragisevad klaasi-

killud. Lehk on nüüd tugevam. Kärbsed sumisevad. Karvad ta käsivarrel tõusevad püsti, veri pahiseb pähe.

Pundar põrandal on kahtlemata inimene, keda katab mingi jube tekk. Nüüd näeb ta kiilast pealage, mõnda juuksetuusti. Ta tonksab tekki harjavarrega ja hoiab valgusvihku puntral. Oie. Ta tonksab uuesti, kõvemini: riie nõksatab kergelt. Nüüd paistavad silmapilud ja suu, korpas ja villis huuled.

„Kuradi perse," ütleb suu. „Kes kurat sa oled?"

„Kas sa oled haige?" küsib Toby.

„See sitapea tulistas mind," ütleb mees. Ta silmad pilguvad valguse käes. „Kustuta see kuradi tuli ära." Ta ninast ei paista verd voolavat ega ka suust ega silmadest: kui vähegi õnne on, siis taudi tal ei ole.

„Kuhu ta sind tulistas?" küsib Toby. Ilmselt oli see tema kuul seal aasal. Käsi roomab välja: sinised ja punased veresooned. Ehkki mees on kokkukuivanud ja räpane, silmad palavikust sisse langenud, on see Blanco, selles pole kahtlustki. Toby peaks ta ju ära tundma, ta on teda lähedalt näinud.

„Jalga," ütleb ta. „Halvasti läks. Need kuradid jätsid mu siia maha."

„Neid oli kaks?" küsib Toby. „Kas neil oli naine kaasas?" Ta räägib vaikse häälega.

„Anna vett," ütleb Blanco. Nurgas, ta pea lähedal, on tühi pudel, kaks pudelit, kolm. Näritud ribid: lavendlikarva Mo'Hair? „Kes siin veel on?" kähiseb Blanco. Ta hingab raskelt. „Veel litasid. Ma kuulsin neid."

„Las ma vaatan su jalga," ütleb Toby. „Võib-olla saan aidata." Blanco ei oleks esimene inimene maailmas, kes vigastust teeskleb.

„Kurat, ma suren," ütleb Blanco. „Kustuta see tuli ära!" Toby näeb, kuidas väikeste kortsulainetena jookseb üle ta lauba mitmeid sepitsusi. Kas Blanco teab, kes ta on? Kas ta proovib kallale karata?

„Lükka tekk kõrvale," ütleb Toby, „ja ma toon sulle vett."

„Lükka ise," kraaksatab Blanco.

„Ei," ütleb Toby. „Kui sa ei taha aidata, siis panen su lihtsalt luku taha."

„Lukk on katki," ütleb Blanco. „Kuradi kondine lita! Anna vett!"

Toby tabab veel mingi leha: mis Blancol ka muud viga oleks, igal juhul ta mädaneb. „Mul on Zizzy Frooti," ütleb ta. „See maitseb paremini." Ta taganeb uksest välja ja paneb selle enda järel kinni, aga enne jõuab Ren pilgu sisse heita.

„See on tema," sosistab. „See kolmas, see kõige hullem!"

„Hinga sügavalt sisse," ütleb Toby. „Sinul ei ole midagi karta. Sinul on püss, temal ei ole. Hoia ust sihikul."

Ta kaevab oma seljakotis, leiab viimase Zizzy Frooti, joob soojast, suhkrusest ja kihisevast vedelikust veerandi ära: *ära lase raisku minna*. Siis täidab ta pudeli magunaga ja lisab heldelt kämbukese peenestatud kärbseseent. Valge surmaingel, tumedate soovide täitja. Kui on valida kahe halva vahel, siis vali väiksem kuri, ütleks Zeb.

Ta lükkab ukse harjavarrega lahti ja valgustab tuba taskulambiga. Muidugi, Blanco lohistab end üle põranda, hambad pingutusest irevil. Ühes käes on tal nuga: tõenäoliselt lootis ta pääseda küllalt lähedale, et saaks Tobyl pahkluust haarata, kui ta sisse tuleb. Ta pikali tõmmata, või kasutada kauplemiseks, et Reni kätte saada.

Marukoerad hammustavad. Muud ei olegi vaja teada.

„Palun," ütleb Toby. Ta veeretab pudeli Blanco poole. Blanco nuga kukub kilinal maha, kui ta pudeli haarab, korgi väriseva käega maha keerab, jooki kulistab. Toby ootab ja jälgib, et ta kõik alla neelaks. „Nüüd tunned sa end paremini," ütleb ta leebelt. Ta paneb ukse kinni.

„Ta pääseb välja!" ütleb Ren. Ta on tuhakarva.

„Kui välja pääseb, siis tulistame," ütleb Toby. „Ma andsin talle rahustuseks veidi valuvaigistit." Endamisi lausub ta vabandus- ja vabastamissõnad, nii nagu ta teeks põrnika puhul.

Ta ootab, kuni magun on mõjuma hakanud, siis läheb uuesti tuppa. Blanco norskab raskelt: kui magun talle otsa ei tee, siis teevad surmainglid. Toby kergitab tekki: vasak reis on kole – roiskuv riie ja roiskuv liha podisevad koos. Läheb vaja kõva enesevalitsemist, et mitte oksendada.

Siis otsib ta ruumi läbi, et leida süttivat kraami, korjab üles, mis saab – paberit, mõned lõhutud tooliriismed, hunniku CDsid. Majal on ka teine korrus, aga selle ukse ees, mis trepikotta peaks

viima, lebab Blanco, ja ta ei ole veel valmis mehele nii lähedale minema. Väljas otsib ta puude alt kuivi oksi: grillisüütaja ja paberi ja CDdega võtavad need lõpuks tuld. Ta keedab Mo'Hairi jalast kondisuppi, lisab seeni ja natuke lillepeenralt korjatud maltsa; nad söövad suitsu käes, mis kaitseb neid sääskede eest.

Nad magavad lamedal katusel, kuhu nad ronivad mööda puutüve. Toby tirib üles ka seljakotid ja ülejäänud kolm Mo'Hairi jalga, et miski ei saaks neid öösel varastada. Katus on kividega kaetud ja libe: nad lebavad kahel kiletükil. Tähed on eredamast eredamad; kuud ei paista. Just enne, kui nad magama jäävad, sosistab Ren: „Mis siis, kui ta üles ärkab?"

„Ta ei ärka enam kunagi."

„Oh," ütleb Ren peenikese häälega. Kas see on imetlus Toby vastu või hoopis aukartus surma palge ees? Blanco ei oleks ellu jäänud, ütleb Toby endale, nii jubeda jalaga kindlasti mitte. Püüda seda ravida olnuks vaklade raiskamine. Aga ikkagi, ta on just sooritanud mõrva. Või halastusteo: vähemasti ei surnud mees janusena.

Ära peta ennast, tipsi, ütleb Zebi hääl ta peas. Sinul mõlkus meeles kättemaks.

„Mingu ta vaim rahus," ütleb ta kõvasti. Sihuke nagu ta on, sitane siga.

70

TOBY. PÜHA RACHEL JA KÕIK LINNUD

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Toby ärkab veidi enne koitu. Kaugusest kostab lõmba hääl, veider kaeblik möire. Koerad hauguvad. Ta liigutab käsivarsi ja siis jalgu: ta on kange nagu tsementplaat. Uduniiskus tungib otse üdini.

Päike tuleb välja, kuum roos, mis tõstab pead virsikukarva pilvedest. Pea kohal rippuvad puulehed on kaetud tillukeste piiskadega, mis tugevnevas roosas valguses säravad. Kõik näib nii värske, nagu äsja loodud: kivid katusel, puud, oksalt oksale heidetud ämblikuvõrk. Magav Ren paistab helendav, otsekui oleks üleni hõbetatud. Roosa kombinesoon ümber ovaalse näo tõmmatud ja udu pikkadel ripsmetel pärlendamas, näib ta habras ja ebamaine, nagu lumest tehtud.

Valgus tabab Reni ja ta silmad avanevad. „Oh kurat, oh kurat," ütleb ta. „Ma jään hiljaks! Mis kell on?"

„Sa ei jää kuhugi hiljaks," ütleb Toby ja miskipärast naeravad mõlemad.

Toby silmitseb binokliga ümbrust. Idas, kuhu nad lähevad, ei paista mingit liikumist, aga läänes on salgake sigu, kõige suurem kogunemine, mida ta siiani on näinud – kuus täiskasvanut, kaks noort. Nad seisavad ridamisi tee ääres nagu ümarad lihapärlid kaelakees; nende kärsad on maas, nad nuhutavad, otsekui ajaksid jälgi.

Meie jälgi, mõtleb Toby. Võib-olla on nad needsamad sead: vimmapidajad sead, matusesead. Ta tõuseb püsti, vibutab püssi õhus ja karjub: „Minge minema! Tõmmake uttu!" Algul nad jõllitavad ainult, aga kui ta püssi langetab ja neid sihib, longivad nad puude vahele.

„Just nagu nad teaksid, mis asi see püss on," ütleb Ren. Ta on hommikul palju tasakaalukam, tugevam.

„Jah, teavadki," ütleb Toby.

Nad ronivad puud pidi alla ja Toby ajab välikatla kuumaks. Ehkki kedagi ei paista lähedal olevat, ei taha ta suurema lõkkega riskida. Ta on suitsu pärast mures – kas keegi haistab seda? Zebi reegel: loomad väldivad tuld, inimesi tõmbab see ligi.

Kui vesi on keema läinud, teeb ta teed. Siis kupatab ta veel veidi maltsa. See ajab neil varase rännaku tarvis keha soojaks. Hiljem võivad nad järelejäänud jalgadest veel Mo'Hairi suppi keeta.

Enne lahkumist vaatab Toby väravamaja üle. Blanco on külm, ta haiseb veel hullemini, kui see muidugi võimalik on. Toby veeretab ta tekile ja tirib lillepeenra ülessongitud mullale. Siis leiab ta põrandalt mahapillatud noa. See on terav nagu habemenuga; sellega lõikab ta räpase särgi eest lõhki. Karvane kahkjas kõht. Kui ta tahaks põhjalik olla, peaks ta Blanco lõhki lõikama – raisakotkad tänaksid teda –, aga Tobyle meenub tülgastav sisikonnalehk, mis tõusis surnud kuldist. Küll sead selle eest hoolitsevad. Võib-olla näevad nad Blancos lepitusohvrit ja andestavad oma kaassea tapmise. Ta jätab noa lillede keskele. Hea riist, aga halb karma.

Ta tõmbab sepistatud värava selja taga kinni; elektrooniline lukk ei tööta, seepärast seob ta värava köiega kinni. Kui sead otsustavad neile järgneda, ei tõkesta värav neid kaua – nad oskavad alt läbi kaevata –, aga see sunnib neid ehk järele mõtlema.

Nüüd on tema ja Ren AnooYoo alalt väljas, nad kõnnivad piki rohuga ääristatud teed, mis viib läbi Heritage Parki. Nad jõuavad piknikulauaga lagendikule; kudzu roomab üle prahitünnide ja grillide, üle laudade ja pinkide. Päikese käes, mis on iga minutiga üha kuumem, lehvivad ja keerlevad liblikad.

Toby püüab suunda määrata: mäest alla, idas, peaks olema rand ja siis meri. Edelas arboreetum ja oja, kus aednikulapsed kunagi oma miniatuurseid Noa laevu teele saatsid. SolarSpace'i sissesõidutee peaks siia kusagile välja jõudma. Kuhugi siia matsid nad Pilari: muidugi, siin on leedripuu, juba päris kõrge ja õites. Mesilased sumisevad selle ümber.

Kallis Pilar, mõtleb Toby. Kui sina täna siin oleksid, oleks sul meile midagi tarka öelda. Mis see küll oleks?

*

Eemalt kuulevad nad määgimist ja viis – ei, üheksa – ei, neliteist Mo'Hairi ronib kaldast üles tee peale. Hõbedane, sinine, lilla, must, punane, villas palju patse – ja nüüd on seal üks mees. Mees valges linas, vöö piha ümber seotud. Stseen on piibellik: tal on isegi pikk sau, kahtlemata lammaste utsitamiseks. Kui ta neid näeb, peatub ta ja pöördub, silmitseb neid rahulikult. Tal on päikseprillid; tal on ka pritspüss. Ta hoiab seda hooletult küljel, aga jätab selle selgelt nähtavale. Päike paistab ta selja tagant.

Toby seisatab, kolp ja käsivarred pakitsevad. Kas see on üks värvisõdalasi? Mees muudaks ta sõelapõhjaks enne, kui ta püssi tõsta jõuaks: päike mängib tema kasuks.

„See on Croze!" hüüab Ren. Ta jookseb mehe poole, käed välja sirutatud, ja Toby loodab väga, et tal on õigus. Aga küllap on, sest mees laseb endale käed kaela ümber lüüa. Ta pillab pritspüssi ja saua maha ning pigistab Reni kõvasti, Mo'Hairid loivavad lilli mugima.

71

REN. PÜHA RACHEL JA KÕIK LINNUD

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

„Croze!" ütlen ma. „Täitsa uskumatu! Ma arvasin, et sa oled surnud!" Ma räägin ta voodilinasse, sest me embame nii kõvasti, et ma olen vastu teda litsutud. Ta ei ütle midagi – võib-olla ta nutab –, nii et ma ütlen: „Sa arvasid kindla peale, et mina olen surnud," ja ma tunnen teda noogutavat.

Ma lasen tast lahti ja me silmitseme teineteist. Ta püüab suule irvet venitada. „Kust sa voodilina said?" küsin ma.

„Voodeid on ümberringi palju," ütleb ta. „Need asjandused on paremad kui püksid, ei lähe nii kuumaks. Kas te Oatesi nägite?" Ta hääl on murelik.

Ma ei tea, mida öelda. Ma ei taha seda hetke rikkuda, teatada talle midagi nii kurba. Vaene Oates, kes ripub puu otsas, kõri läbi lõigatud ja neerud puudu. Aga siis vaatan ma Croze'ile näkku ja mõistan, et olen valesti aru saanud: ta on mures minu pärast, sest temal on Oatesi kohta juba kõik teada. Tema ja Shackie kõndisid eespool. Nad pidid mu hüüatust kuulma, nad peitsid end ära. Siis pidid nad kuulma karjumist, igasugu karjumist. Ja siis, hiljem – sest muidugi pidid nad tulema pärast kontrollima – pidid nad kuulma vareseid.

Kui ma ütlen ei, siis ta tõenäoliselt teeskleb, et Oates on elus, ta ei taha mind endast välja ajada. „Jah," ütlen ma. „Me nägime teda. Mul on kahju."

Ta vaatab maha. Ma arutan, kuidas jutuainet muuta. Mo'Hairid näksivad meie ümber rohtu – nad hoiduvad Croze'i lähedusse –, ja ma küsin: „Kas need on sinu lambad?"

„Me hakkasime neid karjatama," ütleb ta. „Nagu kodustasime või nii. Aga nad kipuvad ikka jalga laskma." Kes need *meie* on, tahaksin ma küsida, aga Toby astub ligi, nii et ma ütlen: „See

on Toby, mäletad?" ja Croze ütleb: „Kurat küll! Aednike juurest?"

Toby noogutab talle kuivalt nagu tal kombeks ja ütleb: „Crozier. Sa oled kõvasti kasvanud," nagu me oleksime kooli kokkutulekul. Teda on raske rööpast välja viia. Ta torkab käe ette ja Croze raputab seda. See on nii veider – Croze voodilinas otsekui Jeesus, ehkki ta habe just tuules ei lehvi, ning Toby ja mina roosades türpides, millel kaunistuseks silmapilgutused ja musisuud, ja Tobyl kolm lillat Mo'Hairi jalga seljakotist turritamas.

„Kus Amanda on?" küsib Croze.

„Ta ei ole surnud," ütlen ma kähku. „Ma lihtsalt ei tea, kus ta on." Croze ja Toby vahetavad mu pea kohal pilgu, nagu ei tahaks mulle öelda, et mu lemmikjänku on auto alla jäänud. „Ja Shackleton?" küsin ma, ja Croze ütleb: „Temaga on kõik korras. Lähme sinna."

„Kuhu?" küsib Toby ja Croze ütleb: „Savimajja, kus meil oli Elupuu vahetuslaat. Mäletad?" ütleb ta mulle. „See ei ole kaugel."

Lambad suunduvad nagunii sinnapoole. Nad näivad teadvat, kuhu lähevad. Me kõnnime neile järele.

Päike on nüüd nii kuum, et me lausa küpseme oma kombinesoonides. Croze on jupi voodilina ümber pea keeranud; tal paistab olevat palju jahedam kui mul.

On keskpäev, kui me vana Elupuu pargikeseni jõuame. Plastkiikesid enam ei ole, aga savimaja on ikka samasugune – isegi spreivärviga tehtud pööblasildid on alles –, ainult et midagi on juurde ehitatud. Ümber maja on postidest ja laudadest, traadist ja hulgast toruteibist püstitatud aed. Croze avab värava ja lambad lähevad sisse ning liiguvad reas tarandiku poole.

„Ma tõin lambad ära," hüüab Croze ning majast tuleb välja pritspüssiga mees ja siis veel kaks meest. Siis neli naist – kaks noort, üks veidi vanem, ja veel üks vanem naine, võib-olla sama vana kui Toby. Neil ei ole seljas Aednike riided, aga uued need ka ei ole ega ilusad. Kahel mehel on üll voodilinad, kolmandal on äralõigatud säärtega teksad ja särk. Naistel on pikad hõlstid.

Nad jõllitavad meid. Mitte sõbralikult: ärevalt. Croze ütleb meie

nimed. „Kindel, et nad pole nakatatud?" küsib esimene, pritspüssiga mees.

„Mitte mingil juhul," ütleb Croze. „Nad olid kogu aeg isoleeritud." Ta vaatab otsekui kinnitust otsides meie poole ja Toby noogutab. „Zebi sõbrad," lisab Croze. „Toby ja Ren." Siis ütleb ta meile: „See on MaddAddam."

„Mis meist järele jäänud," ütleb kõige lühem mees. Ta lausub nimed: tema on Beluuga, teised kolm on Vandelnokk, Lamantiin ja Kimalaskoolibri. Naised on Sinitiib, Välerebane, Valge Tarn ja Tamarau. Me ei suru kätt: nad on ikka veel meie ja meie pisikute pärast ärevil.

„MaddAddam," ütleb Toby. „Rõõm kohtuda. Ma olen teie tööd natuke võrgus jälginud."

„Kuidas sa sisse said?" küsib Vandelnokk. „Mänguruumi?" Ta silmitseb Toby antiikset püssi, nagu oleks see kullast.

„Ma olin Hiirruik," ütleb Toby.

Nad vaatavad üksteisele otsa. „Sina," ütleb Sinitiib. „Sina olid Tabamatu Hiirruik! Salapärane naine!" Ta naerab. „Zeb ei öelnud meile, kes sa oled. Me mõtlesime, et sa oled mõni tema kuum bimbo." Toby saadab talle napi naeratuse.

„Aga ta ütles, et sind võib usaldada," ütleb Tamarau. „Seda ta kinnitas."

„Zeb?" ütleb Toby, nagu räägiks ta iseendaga. Ma tean, et ta tahaks küsida, kas Zeb on elus, aga ta kardab.

„MaddAddam oli vinge vemp," ütleb Beluuga. „Kuni meid kinni nabiti."

„Nii-öelda ReJoovi kuradi teenistusse kutsuti," ütleb Valge Tarn, kõige noorem naine. „Ruik, see väike värdjas." Ta on pruuni nahaga, aga tal oleks nagu inglise aktsent, nii et välja tuleb *vaardjas.* Nad on nüüd palju sõbralikumad, kui Toby on neile öelnud, et tegelikult on ta keegi teine.

Ma olen segaduses. Ma vaatan Croze'i poole ja ta ütleb: „See oli see asi, mida me tegime, see biovastupanu asi. See, miks nad meid Värvisõtta panid. Need on need teadlased, kelle nad vahele võtsid. Mäletad, ma rääkisin sulle? Soomustes?"

„Aa," ütlen ma. Aga mul pole sugugi kõik veel selge. Miks

ReJoov nad vahele võttis? Kas see oli ajude röövimine, nii nagu juhtus minu isaga?

„Meil käisid külalised," ütleb Vandelnokk Croze'ile. „Pärast seda, kui sa lambaid läksid otsima. Kaks meest naise ja pritspüssi ja surnud perunksiga."

„Tõesti," ütleb Croze. „Vägev."

„Ütlesid, et nad on Värvisõjast, nagu me peaks neid selle eest austama," ütleb Beluuga. „Nad tahtsid naise pritspüssirakkude ja Mo'Hairi liha vastu vahetada – naise ja perunksi."

„Ju vist nemad meie lilla Mo'Hairi maha võtsidki," ütleb Croze. „Toby leidis jalad."

„Perunks! Miks me selle vastu kaupa peaks tegema?" küsib Valge Tarn põlglikult. „Me ei ole näljas!"

„Me oleksime pidanud nad maha laskma," ütleb Lamantiin. „Aga nad hoidsid naist ees."

„Mis naisel seljas oli?" küsin ma, aga nad eiravad mind.

„Me ütlesime, et kaupa ei tule," ütleb Vandelnokk. „Tüdruku jaoks muidugi karm. Aga rakke tahtsid nad meeleheitlikult, mis tähendab, et neil endal hakkavad otsa saama. Eks õiendame nendega hiljem."

„See on Amanda," ütlen ma. Nad oleksid võinud ta päästa. Aga ma ei heida neile ette, et nad kaupa ei teinud: ei saa anda pritsrakke sellidele, kes su nendega maha laseksid. „Ja mis Amandast saab?" küsin ma. „Kas me ei peaks minema ja ta ära päästma."

„Jah – me peaksime nüüd kõik inimesed kokku koguma, nüüd kui uputus on möödas," ütleb Croze. „Nagu me rääkinud oleme." Ta toetab mind.

„Siis me saame, teate küll, inimrassi taasluua," ütlen ma. Ma tean, et see kõlab rumalalt, aga see on ainus asi, mis mulle pähe tuleb. „Amanda võiks meid kõvasti aidata – ta oskab kõike nii hästi." Aga nad ainult naeratavad mulle kurvalt, nagu teaksid, et asi on lootusetu.

Croze võtab mu käe ja viib mu teistest eemale. „Kas sa mõtled seda tõsiselt?" küsib ta. „Seda inimrassi juttu?" Ta naeratab. „Sa peaksid siis lapsed saama."

„Võib-olla mitte kohe," ütlen ma.

„Tule," ütleb ta. „Ma näitan sulle aeda."

Neil on väliköök ja aia ühes nurgas teisaldatavad violettbioletid ja mingi solaarsüsteem, mida nad parandavad. Varuosadest, ükskõik missugustest, pööblates puudus ei ole, ehkki varisevatest majadest peab hoiduma.

Nende köögiviljaaed on maja taga: nad ei ole veel kuigi palju värki istutanud. „Meil on olnud sigade rünnakuid," ütleb ta. „Nad kaevavad end tara alt läbi. Lasksime ühe maha, võib-olla võtavad siis teised õppust. Zeb ütleb, et nad on supersead, sest neile on siirdatud inimese ajukude."

„Zeb?" küsin ma. „Kas Zeb on elus?" Äkitselt käib mu pea ringi. Kõik need surnud inimesed, kes jälle ellu ärkavad – see on rabav.

„Muidugi," ütleb Croze. „Kas kõik on hästi?" Ta paneb käe mulle ümber ega lase mul pikali kukkuda.

72

TOBY. PÜHA RACHEL JA KÕIK LINNUD

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Ren ja Crozier on läinud savimaja taha. Pole hullu, mõtleb Toby. Noor armastus, kohe näha. Ta räägib Vandelnokale kolmandast mehest – surnust. Blancost. Vandelnokk kuulab hoolega. „Katk?" küsib ta. Saastunud kuulihaav, ütleb Toby. Ta ei lausu sõnagi magunast ja surmainglitest.

Kui nad räägivad, tuleb maja tagant veel üks naine. „Tere, Toby," ütleb ta. See on Rebecca. Vanem, mitte nii lopsakas, aga siiski Rebecca. Päris kindlasti. Ta võtab Tobyl õlgade ümbert kinni. „Sa oled liiga kõhn, kullake," ütleb ta. „Pole hullu. Meil on peekonit. Küll me su priskeks nuumame."

Peekon ei ole asi, millest Toby suudaks praegu mõelda. „Rebecca," ütleb ta. Ta tahaks lisada: „Miks sa elus oled?", aga see on – üha enam – mõttetu küsimus. Miks üldse keegi neist elus on? Niisiis ütleb ta vaid: „Imetore."

„Zeb ütles, et sa saad hakkama. Ta korrutas seda kogu aeg. Hei. Naerata nüüd!"

Tobyle ei meeldi minevik. Selles on surivoodi lõhna. „Millal ta seda ütles?" küsib ta.

„Häh, ta räägib seda kogu aeg. Tule nüüd kööki, söö midagi. Räägi, kus sa oled olnud."

Järelikult on Zeb elus, mõtleb Toby. Nüüd, kui see on tõeks osutunud, tunneb ta, et on seda alati teadnud. Ühtlasi ta kahtleb – see ei ole päriselt tõsi, kuni ta Zebi oma silmaga näeb. Teda puudutab.

Nad joovad kohvi – röstitud võilillejuurtest, ütleb Rebecca uhkelt – ja söövad natuke ürtidega küpsetatud takjajuuri, ja viilu – kas see võib olla külm sealiha? „Need sead on igavene nuhtlus," ütleb Rebecca. „Ülearu nutikad." Ta silmitseb Tobyt väljakutsuvalt.

„Häda ajab härja kaevu," ütleb ta. „Ja vähemasti me teame, mis seal sees on – mitte nagu Salaburgerites."

„Väga maitsev," ütleb Toby tõemeeli.

Pärast einet annab Toby üle kolm ülejäänud Mo'Hairi jalga, need pole kuigi värsked, aga Rebecca ütleb, et puljongi jaoks käivad küll. Siis sukelduvad nad minevikku. Toby pajatab oma elust AnooYoo spaas ja Reni saabumisest, Rebecca kirjeldab, kuidas ta müüs läänes tõkkepuutagustes kogukondades valeidentiteedi all elukindlustusi ja samal ajal sokutas sinna MaddAddami leiutatud biovorme ja kuidas ta jõudis viimasele kuulrongile, mis itta läks – see oli risk, paljud inimesed köhisid, aga ta kandis ninakoonust ja kindaid – ja kuidas ta siis varjas end Heaolukliinikus koos Zebi ja Katuroga. „Meie vanas koosolekuruumis, mäletad?" küsib ta. „Meie Ararati varud olid alles."

„Ja Katuro?" küsib Toby.

„Tal läheb kenasti. Tal oli mingi pisik, aga mitte see kuri, nüüd on ta paranenud. Ta on koos Zebi ja Shackletoni ja Musta Ninasarvikuga väljas. Nad otsivad Aadam Üht ja ülejäänuid. Zeb ütleb, et kui keegi üldse pääses, siis nemad."

„Tõesti? Kas see on võimalik?" küsib Toby. *Kas ta mind ka otsis?* tahaks ta küsida. Ilmselt mitte. Arvatavasti mõtles ta, et Toby saab ise hakkama. Ja saigi ju.

„Me oleme üleskeeratavat lühilainet kuulanud, ööpäev läbi, ja saatnud ka. Paar päeva tagasi saime lõpuks vastuse," ütleb Rebecca.

„Kas see oli tema?" Toby on valmis nüüd ükskõik mida uskuma. „Aadam Üks?"

„Me kuulsime ainult ühte häält. See ütles ainult: „Ma olen siin, ma olen siin.""

„Lootkem," ütleb Toby. Ja ta loodabki. Vähemalt püüab loota.

Väljast kostab koerte haukumist ja läbisegi hüüdeid. „Kurat. Koerte rünnak," ütleb Rebecca. „Too see püss siia."

MaddAddamid on pritspüssidega juba aia ääres. Suured koerad ja väiksed koerad, võib-olla viisteist tükki, karglevad ja liputavad saba. Pritspüssimehed hakkavad tulistama. Enne kui Toby tulistada jõuab, on seitse koera surnud ja ülejäänud minema jooksnud.

„Watson-Cricki geenisiirded," ütleb Vandelnokk. „Nad ei ole päriskoerad, ainult paistavad, nagu oleks. Nad rebivad inimese kõri lõhki. Neid kasutati vangla ümbruses ja sihukestes kohtades – neid ei saa häkkida nagu häiresüsteemi koodi –, aga uputuse ajal pääsesid nad lahti."

„Kas nad sigivad?" küsib Toby. Kas neid ebakoeri tuleb laine laine järel tagasi tõrjuda või on nende arv piiratud?

„Jumal teab," ütleb Vandelnokk.

Sinitiib ja Valge Tarn lähevad vaatama, kas koerad on surnud. Siis liituvad nendega Tamarau ja Välerebane ja Rebecca ja Toby, ja nad nülivad ja tükeldavad, pritspüssimehed peavad valvet, juhuks kui teised koerad tagasi tulevad. Toby käed mäletavad veel kauge aja tagant, kuidas seda teha. Ja lõhn on ikka sama. Lapsepõlve lõhn.

Koeranahad on kõrvale pandud, liha tükeldatud ja potti pandud. Tobyl on natuke paha. Aga ka kõht on tal tühi.

73

REN. PÜHA RACHEL JA KÕIK LINNUD

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Ma küsin Croze'ilt, kas ma peaksin aitama koeri nülgida, aga Croze ütleb, et selle jaoks on küllalt inimesi ja et ma paistan väsinud, nii et ma võiksin savimajja minna ja tema voodisse heita. Ruum on jahe ja lõhnab just nii savimaja moodi, nagu ma mäletan, ja ma tunnen end turvaliselt. Croze'i voodi on lihtsalt üks poodium, aga selle peal on hõbedane Mo'Hairi nahk, ja Croze ütleb, Maga hästi, ja läheb siis ära, ja ma võtan oma AnooYoo särgi seljast ja püksid jalast, sest läheb liiga kuumaks, ja Mo'Hair on pehme ja siidine, ja ma jään magama.

Kui pärastlõunane äikesetorm mu üles äratab, on Croze minu selja taga kägaras ja ma saan aru, et ta on mures ja kurb; ja ma keeran ringi ja me kallistame teineteist ja ta tahab seksida. Aga äkitselt ei taha ma seksida inimesega, keda ma ei armasta; ja pärast Jimmyt ei ole ma õieti kedagi niimoodi armastanud, kindlasti mitte Soomustes, kus see oli üksnes teiste inimeste väändunud kava järgi näitlemine.

Ja kusagil minus on üks tume koht, nagu tindilaik ajus – ma ei saa selles kohas seksist mõelda. Seal on põldmurakad ja midagi Amanda kohta ja ma ei taha seal olla. Seepärast ma ütlen: „Veel mitte." Ja ehkki Croze on ikka olnud natuke rohmakas, paistab ta mõistvat, nii et me hoiame ainult teineteise ümbert kinni ja räägime.

Ta pea on täis plaane. Nad ehitavad selle ja nad ehitavad tolle; nad saavad sigadest lahti või siis taltsutavad need. Ja kui need kaks värvisõdalast on surnud – ta ise kannab selle eest hoolt –, võtab ta minu, ja Amanda ja Shackie samuti, ja me kõik läheme randa ja püüame kala. Ja see MaddAddami rühm – Nokk ja Tarn ja Tamarau ja Sarvik, nad kõik, nad on väga nutikad, nii et nad teevad kõik sidevahendid õige kähku korda.

„Ja kellega me sidet peame?" küsin ma ja Croze ütleb, et kuskil peab olema ka teisi. Siis räägib ta mulle MaddAddamitest – kuidas nad koos Zebiga töötasid, aga siis jõudis CorpSeCorps neile jälile ühe MaddAddami kaudu, kelle salanimi oli Ruik, ja nad võeti ajuorjadeks mingisse kohta, mille nimi oli Päradiisi projekti kuppel. Neile anti valida – kas see või pritspüssi kuul, nii et nad võtsid töö vastu. Ja kui tuli uputus ja valvurid kadusid, siis deaktiveerisid nad valve ja kõndisid välja, aga see ei olnud neile raske, sest nad kõik olid taibud.

Ta oli mulle sellest varemgi rääkinud, aga ta ei olnud maininud *Päradiisi projekti* ega *Ruika*. „Pea korraks kinni," ütlen ma. „Kas selle kallal nad seal kuplis töötasidki? Surematuse kallal?"

Jah, ütleb Croze: nad kõik aitasid Ruika tema suure eksperimendi juures: mingi täiuslikult ilus siirdgeenne inimene, mis võiks elada igavesti. Nemad olid ka selle BlyssPlussi pilli kallal kõvasti tööd teinud, aga neil ei olnud endal lubatud seda võtta. Kiusatust nad muidugi tundsid: see tagas maailma parima seksi, aga sel oli ka tõsiseid kõrvalmõjusid, näiteks surm.

„Nii see pandeemiline katk alguse saigi," ütleb Croze. „Nad ütlesid, et Ruik käskis neil selle superseksipilli sisse panna." Tundsin jälle, kui väga mul oli vedanud, et kleeptsoonis olin, sest ma oleksin võinud selle BlyssPlussi salaja alla kugistada, ehkki Mordis ei lubanud soomukatel ravimeid võtta. Jutu järgi oli see äge, nagu täiesti teine reaalsus.

„Kes küll sellist asja teeks?" küsin ma. „Mürgist seksipilli?" See oli Glenn, kindla peale. Seda sorti asjadest rääkis ta ReJoovi tähtsatele ninadele Soomustes. Mürgiosast ta muidugi ei rääkinud. Ma mäletasin neid hüüdnimesid, Orüks ja Ruik. Ma arvasin, et see on lihtsalt Glenni ja ta põhimadratsi seksijutt: taolistel hetkedel kasutasid paljud inimesed loomanimesid. Panter ja Tiiger ja Ahm, Kiisu ja Kutsakene. Nii et see polnudki seksijutt: need olid varjunimed. Või siis mõlemat.

Ühe sekundi murdosa mõtlesin ma kõigest sellest Croze'ile rääkida – kuidas ma olin seda Ruika oma varasemas elus päris hästi tundnud. Aga siis oleksin pidanud rääkima, mida ma Soomustes tegin – mitte ainult trapetsitantsust ja sellest, kuidas Glenn meid

nurruma ja linnu moodi laulma pani, vaid teistest asjadest, sulelaega toa asjadest. Croze ei oleks tahtnud neid jutte kuulda: mehed ei taha kujutleda sinuga seksiasju, mida nad ise teha tahaksid.

Selle asemel ma küsin: „Ja need siirdgeensed inimesed? Need täiuslikud? Kas ta tegi need päriselt valmis?" Glenn tahtis alati, et kõik oleks üha täiuslikum.

„Jah, tegi valmis jah," ütleb Croze, nagu oleks inimeste tegemine igapäevane asi.

„Ju need inimesed surid koos kõigi teistega," ütlen ma.

„Ei," ütleb Croze. „Nad elavad rannas. Nad ei vaja riideid, nad söövad lehti, nad nurruvad nagu kassid. See pole küll minu kujutlus täiuslikkusest." Ta naerab. „Täiuslik on rohkem sinu moodi!"

Ma lasen ta sõnad kõrvust mööda. „Sa mõtled selle lihtsalt välja," ütlen ma.

„Ei, ma vannun," ütleb Croze. „Neil tulevad sihukesed üüratud – nende londid muutuvad siniseks. Ja siis nad teevad siniseperseliste naistega grupiseksi. Pöörane!"

„On see nali või?" küsin ma.

„Ma olen ise näinud," vastab Croze. „Me ei tohi neile lähedale minna, et me neid kuidagi vussi ei keeraks. Aga Zeb ütleb, et me võime neid kaugelt vaadata nagu loomaaias. Ta ütleb, et nad ei ole ohtlikud – meie oleme ohtlikud neile."

„Millal mina neid näha saan?"

„Kui me oleme nende värvisõdalaste eest hoolt kandnud," ütleb Croze. „Aga ma peaks sinuga kaasa tulema. Seal on veel üks sell – magab puu otsas, räägib iseendaga, hull nagu rokaoinas, kogu lugupidamise juures oinaste vastu. Me ei puutu temasse – äkki on nakatunud. Ma ei tahaks, et ta sind tülitaks."

„Aitäh," ütlen ma. „See Ruik seal Päradiisi projekti kuplis. Kuidas ta välja nägi?"

„Pole kunagi näinud," ütleb Croze. „Keegi ei rääkinud ka."

„Kas tal oli mõni sõber?" küsin ma. „Seal kuplis?" Kui Glenn tookord Jimmy Soomustesse kaasa võttis, siis pidid nad kindlasti mingit ühist asja ajama.

„Ninasarvik ütleb, et sõpru tal eriti ei olnud. Aga mingi semu olevat olnud ja üks tüdruk – need kaks pidid turustamist kavandama.

Sarvik ütleb, et see kutt oli puhas ajaraisk. Rääkis lollakaid nalju ja jõi liiga palju."

See oli kindla peale Jimmy, mõtlen ma. „Kas tema pääses välja?" küsin ma. „Sealt kuplist? Koos siniste inimestega?"

„Kust ma tean? Ja kes kurat sellest hooliks?" vastab Croze.

Mina hoolin. Ma ei taha, et Jimmy surnud oleks. „See on üsna jõhker," ütlen ma.

„Hei, võta vabalt," ütleb Croze. Ta paneb käe mulle ümber ja laseb kämblal mu rinnale langeda, otsekui kogemata. Ma võtan selle ära. „Olgu," ütleb ta pettunud häälel. Ta suudleb mu kõrva.

Järgmine, mida tean, on see, et Croze äratab mu üles. „Nad on tagasi," ütleb ta. Ta kiirustab välja ja ma panen riidesse, ja kui ma välja lähen, on aias Zeb ja Toby embab teda. Katuro on seal ja see mees, keda nad Mustaks Ninasarvikuks hüüavad ja kes ongi nagu must. Shackie on samuti seal ja irvitab mulle vastu. Ta ei ole veel kahest värvisõdalasest ja Amandast kuulnud. Croze peab talle rääkima. Kui mina räägiksin, siis päriks ta minu käest, aga minul on ainult halvad vastused.

Ma lähen aeglaselt Zebi juurde – tunnen ujedust – ja Toby laseb temast lahti. Toby naeratab – see pole napp naeratus, see on tõeline – ja ma mõtlen *Mõnikord võib ta isegi ilus olla.* „Väike Ren. Sa oled suureks kasvanud," ütleb Zeb mulle. Ta pea on hallim kui siis, kui teda viimati nägin. Ta naeratab ja pigistab korraks mu õlga. Mulle meenub, kuidas ta meie duši all laulis, seal aednike juures; ma mäletan neid kordi, kui ta minu vastu kena oli. Mulle meeldiks, et ta oleks minu üle uhke, sest ma olen hakkama saanud, ehkki see oli enamasti puhas vedamine. Mulle meeldiks, et ta oleks veel rohkem üllatunud ja õnnelik, et ma elus olen. Aga küllap on tal praegu paljudele asjadele mõelda.

Zebil ja Shackiel ja Mustal Ninasarvikul on pritspüssid ja seljakotid ja nüüd asuvad nad kotte lahti tegema ja asju välja võtma. Sojaeinepurgid, mõned pudelid – paistab napsu moodi –, peotäis Joltbare. Kolm rakupakki pritspüssidele.

„Linnakutest," ütleb Katuro. „Paljudel on väravad lahti. Rüüstajad on läbi käinud."

„CryoJeenyus oli kõvasti lukus," ütleb Zeb. „Ju vist mõtlesid, et suudavad linnakus sees selle üle elada."

„Nemad ja kõik need külmutatud pead," lausub Shackie.

„Ma kahtlen, kas keegi välja pääseb," ütleb Must Ninasarvik. Mul on seda kurb kuulda, sest seal linnakus pidi olema Lucerne, ja kuidas ta ka hiljem käitus, kunagi oli ta mu ema ja ma armastasin teda. Ma vaatan Zebi otsa, sest võib-olla armastas ka tema.

„Kas te Aadam Ühe leidsite?" küsib Vandelnokk.

Zeb raputab pead. „Me vaatasime Buenavistasse," ütleb Zeb. „Nad olid seal ilmselt mõnda aega olnud – nemad või keegi teine. Kõik märgid viitasid sellele. Siis me vaatasime veel mõnda Araratti, aga ei midagi. Küllap on nad edasi liikunud."

„Kas sa ütlesid talle, et Heaolukliinikus oli keegi elanud?" küsin ma Croze'ilt. „Selles väikses ruumis äädikatünnide taga? Sülearvutiga?"

„Ütlesin jah," vastab Croze. „See oli tema. Ja Rebecca ja Katuro."

„Me nägime seda hullu selli, lonkas ja rääkis iseendaga," ütleb Shackie. „Seda, kes seal rannikul puu otsas magab. Aga tema meid ei näinud."

„Kas te lasksite ta maha?" küsib Vandelnokk. „Juhuks kui ta peaks olema nakkav?"

„Miks laskemoona raisata?" vastab Must Ninasarvik. „Kaua ta vastu ei pea."

Kui päike on madalal, teeme õues lõket ja sööme nõgesesuppi, kus sees on lihatükid – ma ei tea täpselt, mis sorti – ja takjaid ja natuke Mo'Hairi piimast juustu. Ma ootan, et nad alustaksid einet sõnadega „Kallid sõbrad, me oleme ainsad inimesed, kes jäänud maa peale, tänagem" või mingit sellist Aednike asja, aga seda nad ei tee; me lihtsalt sööme õhtust.

Kui oleme lõpetanud, räägivad nad, mida edasi peaks tegema. Zeb ütleb, et nad peavad leidma Aadam Ühe ja aednikud enne, kui keegi või miski teine nendeni jõuab. Tema kavatseb minna homme Varinguauku, et Eedenikalju katuseaed üle vaadata ja mõned trühvlite majad ja veel paar kohta, kuhu nad võisid minna. Shackie

ütleb, et läheb temaga kaasa, ning Must Ninasarvik ja Katuro ütlevad sedasama. Teised peavad jääma ja kaitsma savimaja koerte ja sigade eest, ja ka kahe värvisõdalase eest, kui need peaks tagasi tulema.

Siis räägib Vandelnokk Zebile Tobyst ja kuidas Blanco on nüüd surnud, ja Zeb vaatab Tobyt ja ütleb: „Hästi tehtud, tibi." Ehmatav on kuulda, kuidas Tobyt tibiks nimetatakse: nagu kutsutaks Jumalat nunnukeseks.

Ma kogun julgust ja ütlen, et me peame Amanda üles otsima ja värvisõdalaste käest ära tooma. Shackie ütleb, et tema on poolt, ja ma arvan, et ta tõesti mõtleb seda. Zeb ütleb, et tal on väga kahju, aga me peame aru saama, et see on kas/või valik. Amanda on ainult üks inimene, aga Aadam Üks ja aednikud on palju inimesi; ja kui Amanda oleks siin, siis otsustaks tema samamoodi. Siis ma ütlen „Olgu, ma lähen siis üksi", ja Zeb ütleb „Ära ole rumal", nagu oleksin ma ikka veel üheteistkümneaastane.

Siis ütleb Croze, et ta tuleb minuga kaasa, ja ma pigistan tänutäheks ta kätt. Aga Zeb ütleb, et Croze'i on savimajas vaja, ilma temata nad hakkama ei saa. Kui ma ootaksin, kuni tema ja Shackie ja Ninasarvik ja Katuro tagasi tulevad, ütleb ta, siis nad saadaksid minuga kaasa kolm pritspüssidega meest, mis annaks meile palju suuremad võimalused.

Aga ma ütlen, et aega ei ole, sest kui need värvisõdalased tahavad Amandat vahetada, siis see tähendab, et nad on temast tüdinud ja nad võivad ta iga hetk tappa. Ma tean, kuidas see käib. See on nagu Soomusteski nende ajutistega – teda pole vaja säilitada –, nii et ma pean ta tõesti kohe üles leidma, ja ma tean, et see on ohtlik, aga ma ei hooli sellest. Siis ma hakkan nutma.

Keegi ei ütle midagi. Siis ütleb Toby, et tema tuleb koos minuga. Ta võtab oma püssi kaasa – ta laseb päris hästi, ütleb ta. Võib-olla on värvisõdalased viimase pritspüssipadruni ära tarvitanud, ja siis on jõud veidi võrdsemad.

Zeb ütleb: „See ei ole väga hea mõte." Toby vaikib natuke, siis ütleb, et paremat mõtet talle pähe ei tule, sest ta ei saa mul lasta üksi metsa minna: see oleks otsekui mõrv. Ning Zeb noogutab ja ütleb: „Olge väga ettevaatlikud." See asi on siis otsustatud.

MaddAddamid riputavad Toby ja minu jaoks suurde tuppa mõned toruteibist rippkiiged. Toby räägib ikka veel Zebi ja teistega, nii et mina lähen esimesena voodisse. Mo'Hairi nahaga on rippkiik üsna mugav, ja ehkki ma muretsen väga, kuidas Amandat üles leida ja mis siis edasi juhtub, õnnestub mul lõpuks magama jääda.

Kui me järgmisel hommikul ärkame, on Zeb ja Shackie ja Katuro ja Must Ninasarvik juba läinud, aga Rebecca ütleb Tobyle, et Zeb joonistas talle vanasse liivakasti kaardi, kus on savimaja ja rannik ära märgitud, nii et ta teaks suunda hoida. Toby uurib seda kaua aega, näol kummaline ilme – nukravõitu naeratus. Aga võib-olla jätab ta kaarti meelde. Siis pühib ta selle ära.

Pärast hommikusööki annab Rebecca meile kuivatatud liha kaasa ja Vandelnokk toob kaks kergemat rippkiike, sest maas magada ei ole turvaline, ja me täidame veepudelid kaevust, mille nad on kaevanud. Toby jätab hunniku asju maha – magunapudelid, seened, vaglapurgi, kõik selle meditsiinivärgi –, aga võtab kaasa poti ja noa ja tikud ja natuke köit, sest me ei tea, kui kaua me ära oleme. Rebecca kallistab teda ja ütleb: „Passi seljatagust, kullake," ja siis me asume teele.

Me kõnnime ja kõnnime; südapäeval teeme söögipeatuse. Toby kuulatab kogu aeg: liiga palju valet sorti linnuhõikeid, näiteks vareste hääli, või ka linnuhõisete puudumine tähendab *vaata ette*, ütleb ta. Aga me kuuleme taustana ainult siristamist ja sädistamist. „Linnutapeet," ütleb Toby.

Me kõnnime edasi ja sööme jälle ja kõnnime veel. Lehti on nii palju; nad varastavad õhku. Ja see teeb mu närviliseks, sest viimati, kui metsas kõndisime, leidsime Oatesi puu otsast rippumast.

Kui pimedaks läheb, valime puud, mis on küllalt suured, ja seome rippkiiged üles ja ronime sisse. Aga mul on raske uinuda. Siis kuulen ma laulmist. See on ilus, aga mitte tavaline laul – see on selge nagu klaas, aga kihiline. Nagu kellad.

Laul hääbub, ja ma mõtlen, et võib-olla kujutan asju ette. Ja siis ma mõtlen, et need peavad olema sinised inimesed: nii nad ilmselt laulavad. Ma kujutlen Amandat nende seas: nad toidavad

teda, hoolitsevad ta eest, nurruvad, et teda tervendada, ja lohutavad.

See on kujutlus. Soovmõtlemine, ma tean, et ei tohiks seda teha: peaksin tõelisusele vastu astuma. Aga tõelisuses on nii palju pimedust. Liiga palju vareseid.

Aadamad ja Eevad ütlesid *Me oleme, mis me sööme*, aga mina eelistan öelda *Me oleme, mis me soovime*. Sest kui ei suuda soovida, milleks siis üldse vaevuda?

PÜHA TERRY
JA KÕIK TEELISED

PÜHA TERRY JA KÕIK TEELISED

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

RÄNDAMISEST
AADAM ÜHE SÕNAD

Kallid sõbrad, kallid kaasolevused, kaasrändajad sel ohtlikul teel, mis on nüüd meie elurada!

Kui kaua aega on möödunud meie viimasest püha Terry päevast meie armsas Eedenikalju katuseaias! Siis ei taibanud me, kui palju paremad olid need ajad võrreldes pimedate päevadega, mis on meie osaks nüüd. Siis nautisime vaadet oma rahurikkast aiast ja mõtlesime, et sealt paistavad slummid ja roimad, ometi vaatasime seda taastumise ja uuenemise paigast, kus õilmitsesid süütud taimed ja lendlesid usinad mesilased. Me tõstsime oma hääled lauluks, kindlad, et kord pääseme võidule, sest meie sihid olid üllad ja meie meetodeis ei olnud õelust. Nii me oma süütuses uskusime. Palju haletsusväärseid asju on sestsaadik sündinud, aga vaim, mis meid juhtis, on siiani alles.

Püha Terry päev on pühendatud kõigile teelistele – esimene nende seas on püha Terry Fox, kes jooksis nõnda kaugele ühe sureliku ja ühe metalse jalaga; kes särava eeskujuna ilmutas julgust muserdavate väljavaadete palge ees, kes näitas, mida suudab inimkeha, kulgedes fossiilsete kütusteta; kes jooksis võidu surelikkusega ja kes lõpuks jooksis ette omaenese surmast ja kes elab meie mälestustes.

Sel päeval me meenutame ka püha Sojourner Truthi, põgenevate orjade juhti kahe sajandi tagant, kes kõndis palju miile, teejuhiks vaid tähed; ning püha Shackletoni ja Crozierit, kes kogusid kuulsust Antarktikas ja Arktikas; ning püha Laurence „Titus" Oatesi Scotti ekspeditsioonist, kes rändas seal, kus keegi varem polnud rännanud, ja kes ohverdas end lumetuisus oma kaaslaste heaolu nimel. Olgu tema surematud viimased sõnad meile teekonnal innustuseks: „Ma lähen nüüd välja ja võin jääda mõneks ajaks."

Selle päeva pühakud on kõik teelised. Nad teadsid väga hästi, et rännata on parem kui pärale jõuda, seni kui rändame kindlas usus ja isetuil eesmärkidel. Hoidkem seda mõtet oma südames, mu sõbrad ja kaasrändurid.

Nüüd oleks kohane meenutada neid, kelle me oleme seni oma teel kaotanud. Darren ja Quill jäid alla haigusele, mille varased sümptomid on tõsise kartuse põhjuseks. Nende endi soovil jätsime nad maha. Me täname neid, et nad nii kiiduväärselt hoolitsesid nende eest, kes terveks jäid.

Philo on langenud kesaseisundisse ning viibib rahus garaažikatusel, see koht meenutab talle ehk meie kallist katuseaeda.

Me ei oleks tohtinud lasta Melissal nii kaugele maha jääda. Metskoerte karja kaudu on ta teinud nüüd oma kaasolevustele ülima kingituse ning saanud osaks Jumala võrratus proteiinitantsus.

Ümbritsege ta oma südames valgusega.

Laulgem.

VIIMANE MIIL

Viimane miil, on pikim see,
selle lõpus vast nõrkeme,
kaotanud jõu ja lootuse,
ära andnud kõik enesest.

Võiks ju naasta pimedalt teelt,
jalad vermeis, ehmunud meel?
Mis küll usku meil annaks,
kes meie raskusi kannaks?

Äkki valime suure tee,
kus poleks mingit raskust,
ja rõõmsa võltsi naudinguga
kihutaks tundmatul' vastu?

See vaenlastel' rõõmu pakuks,
lootust jagu saada neil meist,
oma tõrviku ära me annaks,
ilma jääksime sõnumeist.

Ei võimatut keegi meilt nõua,
võta kokku rändaja ennast!
Võid vaaruda, kukkuda teel,
sa ikkagi pärale jõuad.

Tema jälgib me edenemist,
meid saadab Ta kooride laul,
Tema jagab meil innustust,
Tema päralt on ju vägi ja au.

Kõige lõpus olgu eesmärk,
mis väärtustaks inimest.
Palverändurit tänatakse
just lõpulejõudmise eest.

„Jumala Aednike lauluraamatust"

74

REN. PÜHA TERRY JA KÕIK TEELISED

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Kui ma ärkan, istub Toby juba oma rippkiiges ja teeb kätevenitusi. Ta naeratab mulle; viimasel ajal naeratab ta rohkem. Võib-olla teeb ta seda nüüd minu julgustuseks. „Mis päev täna on?" küsib ta.

Ma mõtlen korraks. „Püha Terry, püha rändaja päev," vastan ma. „Kõigi teeliste päev."

Toby noogutab. „Me peaksime lühidalt mediteerima," ütleb ta. „Rada, mida mööda meie jalad täna astuvad, on ohtlik, me vajame sisemist rahu."

Kui mõni Aadamatest või Eevadest ütleb, et tuleb mediteerida, siis sellest ei keelduta. Toby ronib rippkiigest välja ja mina pean vahti, et ei tuleks mingeid üllatusi, sellal kui ta lootoseasendi sisse võtab: oma vanuse kohta on ta üsna painduv. Aga kui tuleb minu kord, siis võin ma end küll väänata igapidi nagu kummi, aga korralikult mediteerida ma ei suuda. Ma ei saa kolme esimese osaga hakkama: andekspalumine, tänulikkus, andestus – eriti andestusega, sest ma ei tea, kellele ma pean andestama. Aadam Üks ütleks, et ma olen liiga hirmul ja vihane.

Niisiis mõtlen ma Amandast ja kõigest, mis ta minu heaks tegi ja kuidas mina tema heaks kunagi midagi ei teinud. Selle asemel võtsin ma voli Jimmy pärast armukade olla, ehkki see Jimmy asi ei olnud kuidagimoodi tema süü. Ja see ei olnud õiglane. Ma pean ta üles leidma ja päästma ta sellest, mis temaga juhtuda võib. Kuigi ta võib juba rippuda puu otsas nagu Oates, mõned osad ära lõigatud.

Aga ma ei taha seda kujutleda, selle asemel ma kujutlen, kuidas ma tema poole kõnnin, sest just seda pean ma tegema.

Mitte ainult keha ei rända, ütles Aadam Üks, rändab ka hing. Ja ühe teekonna lõpp on teise algus.

„Ma olen nüüd valmis," ütlen ma Tobyle.

*

Me sööme natuke kuivatatud Mo'Hairi liha ja joome veidi vett ja peidame rippkiiged põõsa alla, et ei peaks neid kaasa tarima. Seljakotid peaksime siiski kaasa võtma, ütleb Toby, toidu ja muu värgiga. Siis vaatame ja kontrollime, ega me ei ole endast liiga märgatavaid jälgi jätnud. Toby kontrollib püssi. „Mul on vaja ainult kahte kuuli," ütleb ta.

„Kui sa mööda ei lase," ütlen ma. Üks kummagi värvisõdalase jaoks: ma kujutlen, kuidas kuulid liiguvad läbi õhu otse – kuhu? Silma? Südamesse? See paneb mu võpatama.

„Ma ei tohi mööda lasta," ütleb ta. „Neil on pritspüss."

Siis astume uuesti rajale ja läheme edasi mere poole, just sealtpoolt kuulsin ma öösel hääli.

Mõne aja pärast kuuleme taas neid hääli, aga need ei laula, vaid räägivad. Siis tunneme suitsulõhna – lõkkesuitsu – ja kuuleme laste naeru. Need on Glenni teadlikult valmistatud inimesed. Peavad olema.

„Kõnni aeglaselt," ütleb Toby vaikselt. „Samad reeglid mis loomadega. Ole rahulik. Kui peame ära minema, siis tagane, selg ees. Ära pööra ümber ja ära jookse."

Ma ei tea, mida ma ootan, aga mitte seda, mis ma näen. Seal on lagendik ja lagendikul on lõke ja tule ümber on inimesed, võib-olla kolmkümmend tükki. Neid on mitut värvi – musti, pruune, kollaseid ja valgeid –, aga ükski neist ei ole vana. Ja ühelgi pole riideid seljas.

Nudistide laager, mõtlen ma. Aga see on ainult nali, mis ma omaette viskan. Nad on liiga ilusad – liiga täiuslikud. Nad paistavad nagu AnooYoo reklaamid. Rimplantaadid ja täielik vahatamine – mitte ühtki kehakarva. Pinnatud. Pihustiga töödeldud.

Mõnikord ei suuda asja uskuda, kuni seda tõeliselt näed, ja need inimesed olid just niisugused. Ma ei uskunud päriselt, et Glenn oli seda tõesti teinud; ma ei uskunud, mida Croze mulle rääkis, kuigi ta oli neid inimesi tegelikult näinud. Aga seal nad nüüd olid, otse minu ees. Nagu näinuks ma ükssarvikut. Ma tahtsin neid nurrumas kuulda.

*

Kui nad meid märkavad – kõigepealt lapsed, siis üks naine, siis nad kõik –, jätavad nad oma tegevuse ja pöörduvad meid vahtima, kõik koos. Nad ei paista hirmunud ega ähvardavad. Nad paistavad huvitatud, ent rahulikud. Nagu vahiks meid Mo'Hairid, ja nad mäluvadki nagu Mo'Hairid. Mida nad ka söövad, see on roheline: paar last on küllalt jahmunud, et suu ammuli jääks.

„Tere," ütleb Toby. Mulle ütleb ta: „Jää siia." Ta astub edasi. Üks meestest tõuseb püsti – ta kükitas lõkke ääres – ja astub teiste ette.

„Tervitus," ütleb ta. „Kas sina oled Lumemehe sõber?"

Ma kuulen, kuidas Toby valikuid vaeb. Kes on Lumemees? Kui ta vastab jah, kas nad peavad teda siis vaenlaseks? Mis siis, kui ta vastab ei?

„Kas Lumemees on hea?" küsib Toby.

„Jah," ütleb mees. Ta on pikem kui teised ja paistab olevat nende eestkõneleja. „Lumemees on väga hea. Ta on meie sõber." Teised noogutavad, ikka veel mäludes.

„Siis me oleme tema sõbrad," ütleb Toby. „Ja me oleme ka teie sõbrad."

„Te olete tema moodi," ütleb mees. „Teil on lisanahk nagu temalgi. Aga teil ei ole sulgi. Kas te elate puu otsas?"

„Sulgi?" küsib Toby. „Lisanaha peal?"

„Ei, näo peal," ütleb mees. „Siia tuli veel üks, samasugune nagu Lumemees. Sulgedega. Ja temaga veel üks, kellel olid lühikesed suled. Ja üks naine, kes lõhnas siniselt, aga ei käitunud siniselt. Võib-olla see naine, kes on koos sinuga, on samasugune?"

Toby noogutab, nagu saaks ta kõigest aru. Võib-olla saabki. Mina ei oska kunagi öelda, mida ta täpselt aru saab.

„Ta lõhnab siniselt," ütleb teine mees. „See naine, kes sinuga on."

Kõik mehed nuhutavad nüüd minu poole, nagu oleksin ma lill või siis ehk juust. Mitmel neist on tärganud tohutu sinine erektsioon. Croze hoiatas mind, aga ma ei ole iialgi midagi sarnast näinud, isegi mitte Soomustes, kus mõnel kliendil olid kehamaalingud ja pikendused. Mitu meest teevad kummalist üminat, sellist, nagu tekib, kui sõrmega kristallklaasi serva hõõruda.

„Aga see teine naine, kes tuli, hakkas kartma, kui me talle laul-

sime ja lilli pakkusime ja peenistega märku andsime," ütleb pealik.

„Jah. Need kaks meest hakkasid ka kartma. Nad jooksid minema."

„Kui pikk ta oli?" küsib Toby. „See naine. Kas pikem kui tema?" Ta osutab minule.

„Jah. Pikem. Ta ei olnud terve. Ja ta oli kurb. Me oleksime võinud tema kohal nurruda ja teda tervendada. Siis me oleksime saanud temaga paarituda."

See peab olema Amanda, mõtlen ma. Nii et ta on ikka veel elus, nad ei ole teda veel tapnud. *Kiirusta!* tahaksin ma karjuda. Aga Toby ei liigu paigast.

„Me soovisime, et ta valiks meie seast neli, kellega paarituda," ütleb pealik. „Võib-olla valib see naine, kes sinuga kaasas on. Ta lõhnab väga siniselt!" Selle peale naeratavad kõik mehed – neil on säravvalged hambad ja nende peenised osutavad minu poole ja õõtsuvad küljelt küljele nagu rõõmsa koera saba.

Neli? Korraga? Ma ei taha, et Toby neid mehi tulistaks. Nad paistavad nii leebed ja nad on väga ilusad – aga ma ei taha nende eresiniseid peeniseid enda lähedale.

„Mu sõber ei ole tegelikult sinine," ütleb Toby. „See tuleb lisanahast. Selle andis talle üks sinine inimene. Sellepärast ta lõhnabki siniselt. Kuhu nad läksid? Need kaks meest ja naine?"

„Nad läksid piki randa," ütleb peamees. „Ja siis hommikul läks Lumemees neid otsima."

„Me võiksime lisanaha alla kiigata ja vaadata, kui sinine ta on."

„Lumemehel on jalg vigastatud. Me nurrusime selle kohal, aga sellele on veel nurrumist vaja."

„Kui Lumemees siin oleks, siis saaks ta sinise kohta teada. Ta ütleks meile, kuidas me peame käituma."

„Sinist ei tohi raisata. See on Ruiga kingitus."

„Me tahtsime temaga kaasa minna, aga ta käskis meil siia jääda."

„Lumemees teab," ütleb üks naistest. Seni ei ole naised jutuajamisest osa võtnud, aga kõik nad noogutavad ja naeratavad.

„Me peame nüüd minema ja Lumemeest aitama," ütleb Toby. „Ta on meie sõber."

„Me tuleme teiega kaasa," ütleb üks mees – lühem, kollaka naha

ja roheliste silmadega. „Me tahame ka Lumemeest aidata." Nüüd ma märkan, et neil kõigil on rohelised silmad. Nad lõhnavad nagu tsitrusviljad.

„Lumemees vajab tihti meie abi," ütleb pikk mees. „Ta lõhn on nõrk. Selles ei ole jõudu. Ja nüüd on ta haige. Ta on jalast haige. Ta lonkab."

„Kui Lumemees käskis teil siia jääda, siis te peate siia jääma," ütleb Toby. Nad vaatavad üksteisele otsa: miski teeb neile muret.

„Me jääme siia," ütleb pikk mees. „Aga teie peate varsti tagasi tulema."

„Ja tooge Lumemees kaasa," ütleb üks naistest. „Et me saaksime teda aidata. Siis võib ta jälle oma puu otsas elada."

„Ja me anname talle kala. Kala teeb ta rõõmsaks."

„Ta sööb seda," ütleb üks laps nägu krimpsutades. „Ta närib seda. Ta neelab selle alla. Ruik ütles, et ta peab nii tegema."

„Ruik elab taevas. Ta armastab meid," ütleb lühike naine. Nad paistavad arvavat, et Ruik on Jumal. Glenn kui mustas T-särgis Jumal – see on päris naljakas, kui mõelda, milline ta tegelikult on. Aga ma ei naera.

„Me võiksime ka teile kala anda," ütleb naine. „Kas te tahaksite kala?"

„Jah. Tooge Lumemees siia," ütleb pikk mees. „Siis me püüame kaks kala. Kolm. Ühe sulle, ühe Lumemehele, ühe naisele, kes lõhnab siniselt."

„Me anname oma parima," ütleb Toby.

See paistab neid hämmeldavat. „Mis on „parima"?" küsib mees.

Me astume puude alt lagedale päikesevalguse ja lainemüha kätte ning kõnnime üle pehme kuiva liiva veepiirile kõva märja triibuni. Vesi loksub randa, siis langeb vaikse sahinaga tagasi, nagu hingaks suur madu. Rannal vedeleb eredat rämpsu: plastitükke, tühje purke, klaasikilde.

„Ma arvasin, et nad kargavad mulle peale," ütlen ma.

„Nad haistsid sind," ütleb Toby. „Nad haistsid östrogeeni. Nad arvasid, et on su paaritumisaeg. Nad paarituvad ainult siis, kui siniseks muutuvad. Nagu paavianid."

„Kust sa seda kõike tead?" küsin ma. Croze rääkis mulle sinistest peenistest, aga mitte östrogeenist.

„Vandelnoka käest," vastab Toby. „MaddAddamid aitasid seda joont arendada. See pidi elu lihtsamaks muutma. Hõlbustama paarilise valimist. Elimineerima romantilise vaevlemise. Nüüd peaksime olema väga tasa."

Romantilise vaevlemise, mõtlen ma. Mida küll Toby sellest teab?

Rannalähedase vees seisab rida hüljatud kõrghooneid. Ma mäletan neid sellest ajast, kui aednikega Heritage Parki rannas käsime. Seal oli varem kuiv maa, enne kui meretase nii palju tõusis ja tulid kõik orkaanid: me õppisime seda koolis. Kajakad lauglevad ja maanduvad lamedale katusele.

Siit me saame mune, mõtlen ma. Ja kalu. Välgumihkli tulega, õpetas meid Zeb, kui oled meeleheitel. Tee tõrvik, kalad ujuvad valguse peale kohale. Liiva sees on mõned krabiurud, väikesed. Kaugemal rannal kasvavad nõgesed. Mererohtu kõlbab samuti süüa. Kõiki neid püha Euelli asju.

Ma soovin jälle: kavandan lõunasööki, kuigi kuklas on pelk hirm. Me ei saa kunagi hakkama. Me ei saa Amandat tagasi. Meid tapetakse maha.

Toby on leidnud märjalt liivalt mõned jäljed – mitu kingade või saabastega inimest, ja koha, kus nad kingad jalast võtsid, võib-olla selleks et jalgu pesta, ja kus nad kingad jalga tagasi panid ja puude poole suundusid.

Nad võivad praegu olla nende puude vahel, varitseda. Nad võivad meid näha. Nad võivad sihtida.

Nende jälgede peal on veel üks rida. Palja jala jälgi. „Keegi lonkas," sosistab Toby. Ja ma mõtlen, et see peab olema Lumemees. See hull mees, kes elab puu otsas.

Me heidame seljakotid seljast ja jätame sinna, kus lõpeb liiv ning algab rohi, esimeste puude alla. Toby ütleb, et need ei tohi meid koormata: meie käed peavad vabad olema.

75

TOBY. PÜHA TERRY JA KÕIK TEELISED

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Nii, Jumal, mõtleb Toby. Mis on Sinu arvamus? Kui oletada, et Sa oled olemas. Ütle nüüd mulle palun, sest see võib olla lõpp: kui me värvisõdalastega tüli kisume, ei ole meil niigi palju santsu kui kassil lõkketules, nii nagu mina seda näen.

Kas need uued inimesed on Sinu ettekujutus täiustatud mudelist? Kas selline pidanuks olema esimene Aadam? Kas nad vahetavad meid välja? Või kavatsed Sa õlgu kehitada ja jätkata praeguse inimrassiga? Kui nii, siis oled küll valinud mingid veidrad nipsukivid: pesakonna endisi teadlasi, käputäie usust taganenud aednikke, kaks pummeldajat psühhopaati koos peaaegu surnud naisega. Vaevalt küll need ellujäänud kõige kõlblikumad on, kui Zeb välja arvata; aga isegi Zeb on väsinud.

Ja siis on veel Ren. Kas sa ei oleks võinud valida kedagi, kes ei ole nii habras? Nii süütu? Kes on veidi vintskem? Kui ta oleks loom, siis kes? Hiir? Rästas? Hirv tulede valgel? Otsustaval hetkel variseb ta kokku: ma oleksin pidanud ta randa jätma. Aga see vaid venitaks vältimatut, sest kui mina langen, siis langeb ka tema. Isegi kui ta põgeneks, on savimajani liiga pikk maa: ta ei jõuaks sinna, ja isegi kui ta eest ära jõuab joosta, eksib ta ära. Ja kes kaitseks teda metsas koerte ja sigade eest? See sinine rahvas küll mitte. Siis kindlasti mitte, kui värvisõdalastel on toimiv pritspüss. Tema jaoks on palju koledam, kui ta ei sure kohe.

Inimese moraalne klaviatuur on piiratud, ütles Aadam Üks: sellel ei saa mängida midagi, mida ei ole varem mängitud. Ja mu kallid sõbrad, mul on kahju seda öelda, aga seal on ka madalamad toonid.

Ta peatub, kontrollib püssi. Kaitseriiv maha.

*

Vasak jalg, parem jalg, vaikselt edasi. Sammude sahin langenud lehtedel kostab ta kõrvus nagu tulistamine. Kui nähtav, kui kuuldav ma olen, mõtleb ta. Kogu mets vaatab. Nad ootavad verd, nad haistavad seda, nad kuulevad, kuidas see läbi mu soonte voolab, *kadahh*. Pea kohal, puulatvades kobaras, on reetlikud varesed: *Kraakraakraa!* Nad tahavad ta silmi, need varesed.

Ometi särab iga lill, iga oksaraag, iga kivike, nagu oleks see seestpoolt valgustatud, nagu kunagi ammu, nagu tema esimesel päeval aias. See on stress, adrenaliin, keemiline mõju: ta teab seda väga hästi. Aga miks on see meisse kodeeritud? mõtleb ta. Miks oleme loodud nägema maailma ülimalt ilusana just siis, kui meid hakatakse vagaks tegema? Kas küülikud tunnevad sama, kui rebase hambad nende kaela hammustavad? Kas see on halastus?

Ta seisatab, pöördub, naeratab Renile. Kas ma paistan meelekindel? mõtleb ta. Rahulik ja hillitsetud? Kas ma näen välja, nagu teaksin, mida kuradit ma teen? Ma ei suuda seda. Ma ei ole küllalt kiire, ma olen liiga vana, ma olen roostes, mul ei ole piitsaplaksureflekse, mind rõhuvad kahtlused. Andesta mulle, Ren, ma viin su vastu hukule. Ma palun, et kui ma mööda lasen, sureksime mõlemad kiiresti. Seekord ei ole mesilasi meid päästmas.

Milliseid pühakuid peaksin ma hüüdma? Kellel on otsusekindlust ja osavust? Halastamatust. Taipu. Täpsust.

Kallis leopard, kallis hunt, kallis lõmmas: jagage nüüd minuga oma vaimu.

76

REN. PÜHA TERRY JA KÕIK TEELISED

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Niipea kui hääli kuuleme, läheme edasi väga vaikselt. Kand maha, ütles Toby, siis rulli tald edasi, teine kand maha. Nii ei praksata midagi kuiva.

Hääled kuuluvad meestele. Me haistame nende lõkkesuitsu ja veel üht lõhna: kõrbenud liha. Ma tajun, kui näljane ma olen: tunnen, kuidas ila voolab. Püüan mõelda hirmu asemel näljale.

Me piilume läbi lehtede. Need on kahtlemata nemad: üks pikema tumeda habemega, teine heleda habemetüüka ja paljaks aetud peaga, mis hakkab välja kasvama. Ma mäletan neist kõike ja ma tahaksin oksendada. Viha ja hirm keeravad mu kõhus ning saadavad judinaid üle kogu keha.

Aga nüüd ma näen Amandat, ja ma tunnen end äkitselt nii kergena. Nagu võiksin lennata.

Ta käed on vabad, aga kaela ümber on köis, teine ots on seotud tumeda habemega mehe jala külge. Amandal on ikka veel seljas khakivärvi kõrbetüdruku kostüüm, ent see on väga räpane. Nägu on sopaga koos, juuksed tuhmid ja pulstis. Ühe silma all on lilla sinikas ja käsivartel on näha teisigi sinikaid. Sõrmedel on ikka veel natuke Soomuste oranži küünelakki. Seda nähes tahaksin ma nutta.

Ta on ainult luu ja nahk. Aga need kaks meest ei näe ka just prisked välja.

Tunnen, et hingan kiiresti. Toby võtab mu käsivarrest ja pigistab seda. See tähendab *Säilita rahu.* Ta pöörab oma pruuni näo minu poole ja naeratab kuivanud-pea-naeratust; hambaservad välgatavad huulte vahel, lõualihased tõmbuvad pingule, ning äkitselt on mul neist kahest mehest kahju. Siis laseb ta mu käe lahti ja tõstab püssi, väga aeglaselt.

Kaks meest istuvad ristisjalu ja küpsetavad varda otsas tule kohal liha. Perunksiliha. Musta-valgetriibuline saba on maas. Ka pritspüss on maas. Toby on seda ilmselt näinud. Ma kuulen teda mõtlemas: kui ma ühe neist maha lasen, kas mul on aega lasta maha ka teine, enne kui tema mind tulistab?

„See võib olla mingi kuradi metslaste asi," ütleb tumehabe. „Sinine värv."

„Eei. Tätoveeringud," ütleb nudipea.

„Kes laseks oma londi ära tätoveerida?" ütleb habemik.

„Metslased tätoveerivad mida iganes," ütleb teine. „Mingi kannibalivärk."

„Sa oled liiga palju lolle filme vaadanud."

„Vean kihla, et nad ohverdaksid ta kahe minutiga," ütleb habemik. „Kui kõik on temaga seksinud." Nad vaatavad Amanda poole, aga Amanda põrnitseb maha. Habemik jõnksutab köit. „Me räägime sinuga, lita," ütleb ta. Amanda tõstab pea.

„Söödav seksilelu," ütleb nudipeaga mees ja siis naeravad mõlemad. „Aga nägid sa nende litade rimplantaate?"

„Need polnud rimplantaadid, need olid päris. Aga sa võid ju kindlaks teha, lõika aga lõhki. Võltse ma olen saanud, neis on mingi geel sees. Võib-olla võiks tagasi minna, kaupa teha," ütleb habemik. „Nende metslastega. Nemad saavad tolle, paistsid teist hirmsasti tahtvat, torkavad oma sinised kepid tema sisse, ja meie saame mõned nende kuumad tibid. Kuradi hea kaup oleks!"

Ma näen Amandat nii, nagu näevad nemad: ära kasutatud, kulunud. Väärtusetu.

„Aga milleks vahetada?" küsib nudipea. „Äkki lähme tagasi ja laseme kõik maha?"

„Nende kõigi laskmiseks pole küllalt mahla. Rakupakk on otsakorral. Nad saavad sellest aru ja tormavad meile kallale. Kisuvad lõhki ja panevad nahka."

„Me peaks kaugemale minema," ütleb nudipea nüüd ärevalt. „Neid on kolmkümmend, meid on kaks. Mis siis, kui nad meile pimedas kallale hiilivad?"

Paus, seni kui nad asja üle mõtlevad. Üle mu naha jooksevad

judinad, ma vihkan neid nii väga. Ma imestan, miks Toby ootab. Miks ta neid juba ära ei tapa? Siis ma mõtlen, et ta on vana Aednik - ta ei saa seda niisama külmavereliselt teha. See käiks ta usu vastu.

„Pole paha," ütleb habemik ja tõstab sütelt ühe ora. „Me võime homme veel mõne maitsva imeja kotti ajada."

„Kas me talle toitu anname?" küsib nudipea. Ta lakub sõrmi.

„Anna enda jaost," ütleb habemik. „Surnuna meil temast kasu ei ole."

„*Mulle* pole temast surnuna kasu," ütleb nudipea. „Sina, pervert, nikuksid laipa kah."

„Ja kui jutt juba selle peale läks, siis sina oled esimene. Õlita pump sisse. Ma ei salli kuiva nussi."

„Mina olin eile esimene."

„Noo, kas surume siis kätt või?"

Siis on äkki lagendikul ka neljas inimene - alasti mees, aga mitte mõni rohesilmne ja ilus. See mees on kurtunud ja kärnas. Tal on pikk sagrine habe ja ta paistab väga hull. Aga ma tunnen teda. Või arvan, et tunnen. Kas see on Jimmy?

Ta kannab pritspüssi ja see on sihitud kahe mehe poole. Ta kavatseb nad maha lasta. Temas on maniakaalset otsustavust.

Aga siis laseks ta maha ka Amanda, sest musta habemega mees näeb teda ja kargab põlvili ja tõmbab Amanda enda ette, üks käsi ta kaela ümber. Nudipea varjub nende taha. Jimmy kõhkleb, aga ei langeta pritspüssi.

„Jimmy!" kisan ma põõsast. „Ära tee! See on Amanda!"

Ta arvab ilmselt, et põõsad räägivad temaga. Ta nägu pöördub. Ma astun lehtede tagant välja.

„Lahe. See teine bimbo!" ütleb habemik. „Nüüd on meil kummalegi üks." Ta irvitab. Nudipea roomab välja, küünitab pritspüssi järele.

Toby astub lagendikule. Tal on püss palges ja nudipeale sihitud. „Ära puutu," ütleb ta. Ta hääl on tugev ja selge, aga surmilmetu. Arvatavasti ajab ta hääl meestele hirmu nahka, ja väljanägemine samuti - kõhn, räbalais, hambad irevil. Nagu telemardus, nagu elus luukere, nagu keegi, kel pole midagi kaotada.

Nudipea tardub. See, kes Amandat kinni hoiab, ei tea, kuhupoole pöörduda: Jimmy on tema ees, aga Toby on külje peal. „Tagasi! Ma murran ta kaela," ütleb ta meile kõigile. Ta hääl on väga vali: see tähendab, et ta kardab.

„Minule võib see korda minna, aga temale mitte," ütleb Toby, pidades silmas Jimmyt. Mulle: „Võta pritspüss. Ära lase tal endast kinni haarata." Nudipeale: „Pikali." Mulle: „Passi oma pahkluid." Habemikule: „Lase ta lahti."

Kõik käib väga kiiresti, aga samal ajal aegluubis. Hääled kostavad kaugelt; päike on nii ere, et teeb mulle haiget; päike sätsub meie nägudel, me helgime ja sätendame, nagu jookseks elekter meist veena üle. Ma näen peaaegu kehade sisse – kõigi kehade sisse. Veresooni, kõõluseid, voolavat verd. Ma kuulen nende südameid, nagu läheneks äike.

Mulle tundub, et hakkan minestama. Aga ma ei tohi, sest ma pean Tobyt aitama. Ma ei tea kuidas, aga ma jooksen sinna. Nii lähedale, et haistan neid. Läppunud higi, rasvaseid juukseid. Ma kahman nende pritspüssi.

„Mine tema selja taha," ütleb Toby mulle. Värvisõdalasele: „Käed kuklale." Mulle: „Tulista selga, kui sa neid käsi kohe ei näe." Ta räägib, nagu ma teaksin, kuidas kõike teha. Jimmyle ütleb ta: „Rahu," nagu oleks Jimmy suur hirmunud loom.

Kogu selle aja on Amanda vaikselt paigal püsinud, aga kui tumehabe temast lahti laseb, liigub ta nagu madu. Ta tõmbab silmuse üle pea ning virutab mehele sellega vastu nägu. Siis lööb ta mehele jalaga munadesse. Ma näen, et tal ei ole palju jõudu järel, aga ta kasutab kõike, mis tal on, ja kui mees maha kägardub, siis virutab ta veel kord. Siis haarab Amanda kivi ja äsab mõlemale vastu pead ja verd voolab. Siis laseb ta kivi maha kukkuda ja komberdab minu juurde. Ta nutab, nuutsudes ja kööksudes, ja ma tean, et see kõik on olnud väga õudne, need päevad, kui mind ei olnud, sest läheb vaja rohkem kui paljut, et Amandat nutma panna.

„Amanda," ütlen ma talle. „Mul on väga kahju."

Jimmy kõigub jalgadel. „Kas sa oled päris?" küsib ta Tobylt. Ta paistab ülimalt hämmastunud. Ta hõõrub silmi.

„Niisama päris kui sina," ütleb Toby. „Seo nad parem kinni,"

ütleb ta mulle. „Ja korralikult. Kui nad toibuvad, siis on nad väga vihased."

Amanda pühib varrukaga nägu. Siis asume neid kahte kokku köitma, käed selja taha, silmus kummagi kaela ümber. Köit oleks rohkem vaja, aga praeguseks peab sellest piisama.

„Kas see oled sina?" küsib Jimmy. „Mulle tundub, et ma olen sind varem näinud."

Ma astun tema poole, aeglaselt ja ettevaatlikult, sest tal on ikka veel püss käes. „Jimmy," ütlen ma. „Ma olen Ren. Mäletad? Sa võid selle maha panna. Nüüd on kõik korras." Nii räägitakse lastega.

Ta laseb pritspüssi langeda ja ma sülelen teda ja kallistan pikalt. Ta väriseb, aga ta nahk on tulikuum.

„Ren?" ütleb ta. „Kas sa oled surnud?"

„Ei, Jimmy. Ma olen elus ja sina samuti." Ma silun ta juuksed taha.

„Ma olen täiesti sassis," ütleb ta. „Mõnikord ma arvan, et kõik on surnud."

PÜHA JULIAN
JA KÕIK HINGED

PÜHA JULIAN JA KÕIK HINGED

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

UNIVERSUMI HAPRUSEST
AADAM ÜHE SÕNAD

Mu kallid sõbrad, vähesed, kes on veel alles jäänud!

Vaid veidi aega on meile jäänud. Osa sellest ajast oleme kasutanud, et jõuda siia, kunagi õilmitsenud Eedenikalju katuseaeda, kus kord lootusrikkamal ajal veetsime koos nii õnnelikke päevi.

Kasutagem siis seda võimalust viibida veel viimast korda valguse käes.

Sest uus kuu on tõusmas ja annab märku püha Juliani ja kõigi hingede öö algusest. Kõigi hingede öö ei ole piiratud inimhingedega: meie seas hõlmab see kõigi elavate olevuste hingi, kes on läbi elu liikunud ning läbi teinud Suure Muutumise ning astunud seisundisse, mida mõnikord hüütakse Surmaks, aga palju õigem on seda nimetada Uuenenud Eluks. Sest meie maailmas ja Jumala silmis ei ole päriselt kaduma läinud ainuski aatom, mis kunagi eksisteerinud.

Kallis diplodookus, kallis pterosaurus, kallis trilobiit; kallis mastodon, kallis dodo, kallis hiidalk, kallis rändtuvi; kallis panda, kallis trompetkurg ja kõik arvutud teised, kes on meie ühises aias omal ajal mänginud: olge koos meiega sel katsumuse ajal ja kinnitage meie kindlameelsust. Nagu teiegi, oleme tunda saanud õhku ja päiksepaistet ja kuuvalgust veepinnal; nagu teiegi, oleme kuulnud aastaaegade kutset ja neile vastanud. Nagu teiegi, oleme täitnud maad. Ja nagu teiegi, peame nüüd olema tunnistajaks oma liigi lõpule ja maiselt pildilt kaduma.

Nagu sel päeval ikka, meenutavad püha Norwichi Juliani, selle kaastundliku neljateistkümnenda sajandi pühaku sõnad meile kosmose haprust – haprust, mida on uuesti kinnitanud füüsikud kahekümnendal sajandil, kui teadus avastas üüratud tühimikud, mida ei leidu mitte ainult aatomite, vaid ka tähtede vahel. Mis on meie kosmos muud kui lumehelves? Mis on ta muud kui pitsitükk?

Nagu meie kallis püha Julian nii kaunilt ütles nende leebete sõnadega, mis on kaikunud meieni läbi sajandite:

> ...Ta näitas mulle tillukest asja, metspähkli suurust, mis lebas mu peopesal ... ümmargune nagu ükskõik milline kera. Ma vaatasin seda ja mõtlesin, Mis võiks see olla, ja mulle vastati üldjoontes nii: See on kõik, mis tehtud on. Ma imestasin, kuidas saab see kesta. Sest ma mõtlesin, et see võib äkki mõnel tühisel põhjusel pudeneda eimillekski, ja mulle vastati minu arusaama järgi: See kestab ja kestab igavesti, sest Jumal armastab seda. Ja nii on Jumala armastuse kaudu kõigega.

Kas me väärime seda armastust, millega Jumal meie kosmost säilitab? Kas me väärime seda liigina? Me oleme võtnud meile antud maailma ja hävitanud hooletult selle koetise ja olevused. Teised religioonid on meile õpetanud, et selle maailma võib kokku rullida ning eimillekski põletada, ja et siis ilmuvad uus taevas ja uus maa. Aga miks peaks andma Jumal meile uue maa, kui oleme seda siin nii halvasti kohelnud?

Ei, mu sõbrad. Mitte maad ei hävitata: hävitatakse inimliik. Võib-olla loob Jumal teise, kaastundlikuma, kes meie asemele astub.

Sest Veeta Uputus on meist üle pühkinud – mitte määratu orkaan, mitte komeedilaviin, mitte mürgigaaside pilv. Ei: nagu oleme kaua kahtlustanud, on see taud – taud, mis ei mõjuta muid liike peale meie endi ja mis jätab puutumata kõik teised olevused. Meie linnad on pimenenud, meie sidevahendeid ei ole enam. Meie aia hukatus ja häving peegeldub nüüd hukatuses ja hävingus, mis on tühjaks teinud tänavad meie all. Enam ei ole meil vaja avastamist karta: meie vanad vaenlased ei saa meid jälitada, küllap vaevavad neid omaenda kehalagunemise hirmsad piinad, kui nad juba surnud ei ole.

Aga me ei pea – tõesti, me ei tohi – selle üle rõõmustada. Sest eile võttis katk meie hulgast kolm. Juba tunnen ma iseendas neid

muutusi, mida näen peegeldumas teie silmis. Me teame liigagi hästi, mis meid ootab.

Ent olgu meie lahkumine vapper ja rõõmus! Lõpetagem palvega kõigi hingede eest. Nende hingede hulgas on neid, kes on meid taga kiusanud; neid, kes on mõrvanud Jumala olevusi ja välja suretanud Tema liike; neid, kes on seaduse nimel piinanud; kes ei ole kummardanud muud kui varandust; kes rikkuse ja maise võimu nimel on põhjustanud valu ja surma.

Andestagem elevandi tapjale ning tiigri hävitajale, ja neile, kes veristasid karu ta sapipõie pärast ja haid ta kõhre pärast ja ninasarvikut ta sarve pärast. Andestagem neile oma vabal tahtel, nii nagu me loodame andestust Jumalalt, kes hoiab meie habrast kosmost oma käes ja kaitseb teda oma lõputu armastusega.

See andestus on kõige raskem ülesanne, mis kunagi meile antud. Anna meile selleks jõudu.

Ühendagem nüüd käed.

Laulgem.

MAA ANDEKS KAEVURILE ANNAB

Maa andeks kaevurile annab,
kes teda murib, teda lõhub;
aeg tagastab meil puud ja metsa
ja vee ja kalad, puhta õhu.

Hirv suudab andestada hundil,
kes pureb tema kõri läbi;
hirv sureb, mullaks lõpuks muutub,
puu kasvab tema luudest läbi.

Sel hundil justkui pole muret
puu tolle varjulises vilus;
kuid eks see kiskjagi ju sureb,
saab ükskord rohuks hirve suus.

Kõik loomad teavad niisiis ette,
et ükskord teise toiduks muutub;
saab verest vein ja lihast liha,
mis ükskord jälle põrmuks muutub.

Vaid inime, see hirmus olend,
kel seadused ja kättemaks;
võlts õiglus iseenda tehtud,
et tappa nii kuis suudab jaks.

Ons selline siis tema tahe –
kihv kihva, hammas hamba vastu?
Ons kättemaks siis tõesti ainus,
mil levida me tohiks lasta?

Me hõljume kosmoses üksi,
me elu kui liivatera.
Maa Jumala peopesal
on kui pisike-pisike kera.

Unustagem põlgus ning viha,
olgem vagad kui loomad ja puud,
siis andestust, lohtu sa leiad,
ja ei vaja me midagi muud.

„Jumala Aednike lauluraamatust"

77

REN. PÜHA JULIAN JA KÕIK HINGED

KAHEKÜMNE VIIES AASTA

Noorkuu tõuseb mere kohale: püha Juliani ja kõigi hingede öö on algamas.

Ma armastasin püha Juliani ööd, kui olin väike. Iga laps tegi mingist üleskorjatud kraamist oma kosmose. Siis me kleepisime nende külge läikivaid asju ja riputasime nöörile. Selle õhtu pidusöögil pakuti ümmargusi toite, näiteks rediseid ja kõrvitsaid, ja kogu aed oli kaunistatud meie säravate maailmadega. Ühel aastal tegime kosmosekerad traadist ja panime küünlajupid sisse: see oli väga ilus. Teisel aastal püüdsime teha jumalikke käsi, mis kosmosekerasid hoiavad, aga kollased majapidamiskindad, mida me kasutasime, nägid välja väga veidrad, nagu *zombi*-käed. Keegi ei kujutle ju ometi Jumalat kindaid kandmas.

Me istume lõkke ümber – Toby ja Amanda ja mina. Ja Jimmy. Ja kaks kuldse meeskonna värvisõdalast, ma pean ka nemad sekka arvama. Tuli võbeleb meil kõigil ja teeb meid leebemaks ja ilusamaks, kui me tegelikult oleme. Aga mõnikord teeb see meid ka tumedamaks ja hirmsamaks, kui näod libisevad varju ja silmi ei ole näha, ainult silmakoopaid. Sügavaid mustavaid auke, mis meie peast uhkavad.

Mu keha valutab üleni, aga samal ajal tunnen ma suurt rõõmu. Meil kõigil on vedanud, mõtlen ma. Et siin oleme. Meil kõigil, isegi värvisõdalastel.

Pärast südapäevakuumust ja äikesetormi läksin ma tagasi randa seljakottide järele ja tõin need lagendikule, ja ka mõned sinepilehed, mis ma teel leidsin. Toby võttis oma keedupoti ja tassid ja noa ja suure lusika. Siis tegi ta perunksi ülejäägist ja viimasest Rebecca antud lihast ja mõnest oma kuivatatud taimest suppi.

Kui ta perunksiluud vette pani, lausus ta vabandussõnad ja palus andestust.

„Aga sina ju ei tapnud teda," ütlen ma talle.

„Ma tean," ütles ta. „Aga minu arust ei ole õige, kui keegi seda teinud pole."

Värvisõdalased on seotud puu külge köiega ja mõne punutud riideribaga, mis on rebitud Toby kunagi roosa olnud rüüst. Mina punusin: kui aednikud mulle midagi üldse õpetasid, siis kindlasti taaskasutatud materjalidest tehtud käsitööd.

Värvisõdalased ei ole just sõnaohtrad. Nad ei saa ennast kuigi hästi tunda pärast seda, kui Amanda neid kolkis. Nad peavad end ka lollilt tundma. Mina nende asemel küll tunneksin. Lollilt nagu lombikapsas – nagu Zeb ütleks –, et lasid endale niimoodi ligi hiilida.

Amanda on ilmselt ikka veel šokis. Ta nutab ajuti vaikselt ja keerutab oma pulstunud juukseotsi. Esimene asi, mis Toby tegi – kui värvisõdalased olid kindlalt kinni seotud –, oli see, et andis Amandale vedelikupuuduse vastu tassitäie sooja meevett, kuhu oli seganud natuke oma lambakintsupulbrit.

„Ära kõike korraga ära joo," ütles ta. „Võta väikeste sõõmudega." Kui Amanda elektrolüüditase on tõusnud, ütles Toby, siis saab hakata tegelema kõige muuga, mis Amandal parandamist vajab. Haavad ja sinikad kõigepealt.

Jimmy on halvas seisukorras. Tal on kõrge palavik ja jalal mädane haav. Toby ütleb, et kui me ta ainult savimajja suudaksime viia, siis saaks ta kasutada vaklu – need võiksid pikema aja peale mõjuda. Aga Jimmyle ei pruugi pikemat aega enam jaguda.

Varem hõõrus Toby ta jalale mett ja andis lusikatäie ka sisse. Ta ei saa Jimmyle anda paju ega magunat, sest need jäid savimajja. Me mähime Jimmy Toby rüü sisse, aga ta rapsib end üha lahti. „Me peame talle voodilina või midagi muud taolist otsima," ütleb Toby. „Homme. Ja välja mõtlema, kuidas seda tal ümber hoida, või ta küpseb päikse käes surnuks."

Jimmy ei tunne mind üldse ära, Amandat samuti mitte. Ta räägib üha mingi teise naisega, kes ilmselt peaks tule ääres seisma. „Öökullimuusika. Ära lenda minema," ütleb ta naisele. Tema hää-

les on tohutu igatsus. Ma tunnen armukadedust, aga kuidas saan ma olla armukade naisele, keda ei ole?

„Kellega sa räägid?" küsin ma temalt.

„Seal on öökull," ütleb ta. „Huikab. Siinsamas." Aga ma ei kuule mingit öökulli.

„Vaata mind, Jimmy," ütlen ma.

„Muusika on sisse ehitatud," ütleb ta. „Kõigest hoolimata." Ta põrnitseb puulatvu.

Oh Jimmy, mõtlen ma. Kuhu sa oled läinud?

Kuu on liikunud läände. Toby ütleb, et kondisupp on juba küllalt keenud. Ta lisab minu toodud sinepilehed, ootab hetke, siis tõstab kulbiga välja. Meil on ainult kaks tassi – me peame kordamööda sööma, ütleb ta.

„Nemad ju ometi mitte?" küsib Amanda. Ta ei vaata värvisõdalaste poole.

„Jah," ütleb Toby. „Nemad ka. See on püha Juliani ja kõigi hingede öö."

„Mis neist saab?" küsib Amanda. „Homme?" Vähemasti tunneb ta millegi vastu huvi.

„Neid ei saa ju ometigi lahti lasta," ütlen ma. „Nad tapavad meid ära. Nad mõrvasid Oatesi. Ja vaata, mis nad Amandale tegid!"

„Ma mõtlen sellele," vastab Toby, „hiljem. Täna öösel on pidusööm." Ta nõristab supi tassidesse, siis vaatab tulesõõris ringi. „On ikka pidusöök," ütleb ta oma Kuiviknõia häälega. Ta naerab veidi. „Aga me ei ole veel omadega otsas. Oleme või?" Viimast ütleb ta Amandale.

„Kaputt," ütleb Amanda. Ta hääl on nii peenike.

„Ära mõtle sellest," ütlen ma, aga ta hakkab jälle nutma, pehmelt: ta on kesaseisundis. Ma panen käed talle ümber. „Mina olen siin, sina oled siin, kõik on korras," sosistan ma.

„Mis selle mõte on?" küsib Amanda, mitte minult, vaid Tobylt.

„Praegu ei ole õige aeg arutleda ülimate eesmärkide üle," ütleb Toby oma endise Eeva häälega. „Ma tahaksin, et me kõik unustaksime mineviku, kõige hullemad ajad sellest. Olgem tänulikud toidu

eest, mis meile on antud. Amanda. Ren. Jimmy. Ja teie ka, kui suudate." Seda ütleb ta kahele värvisõdalasele.

Üks neist pomiseb midagi sellist nagu *Keri persse*, aga ta ei ütle seda väga kõvasti. Ta tahab natuke suppi.

Toby jätkab, nagu ei oleks ta kuulnudki. „Ja ma tahaksin, et meenutaksime neid, kes on lahkunud, kogu maailmas, aga eriti meie seast puuduvaid sõpru. Kallid Aadamad, kallid Eevad, kallid kaasimetajad ja kaasolevused, kõik need, kes on nüüd vaimus – pidage meid silmas ja andke meile oma jõudu, sest meil läheb seda kindlasti vaja."

Siis võtab ta tassist sõõmu ja annab tassi edasi Amandale. Teise tassi annab ta Jimmyle, aga Jimmy ei suuda seda hoida ja pillab poole supist liivale. Ma kükitan ta kõrvale, et aidata tal juua. Võib-olla vaagub ta hinge, mõtlen ma. Võib-olla on ta hommikuks surnud.

„Ma teadsin, et sa tuled tagasi," ütleb ta, seekord mulle. „Ma teadsin. Ära muutu öökulliks."

„Ma ei ole öökull," ütlen ma. „Sa oled arust ära. Ma olen Ren – mäletad? Ma tahan ainult, et sa teaksid, et sa murdsid mu südame; aga ma olen ikkagi õnnelik, et sa elus oled." Nüüd, kui olen seda öelnud, langeb minult midagi rasket ja lämmatavat ja ma tunnen end tõesti õnnelikuna.

Ta naeratab mulle, või kellele iganes, kelleks ta mind peab. Väikest villilist naeratust. „Ja kuule," ütleb ta oma haigele jalale. „Kuula seda muusikat." Ta kallutab pea viltu; ta näoilme on ekstaatiline. „Muusikat ei saa tappa," ütleb ta. „Ei saa!"

„Mis muusikat?" küsin ma, sest ma ei kuule midagi.

„Tasa," ütleb Toby.

Me kuulatame. Jimmyl on õigus, kostabki muusikat. See on nõrk ja kauge, aga liigub lähemale. See on paljude inimeste laulu-hääl. Nüüd näeme loitlemas nende tõrvikuid, mis läbi metsaaluse pimeduse meie poole looklevad.

TÄNUAVALDUSED

„Uputuse aasta" on ilukirjandusteos, kuid üldsuundumused ja paljud üksikasjad selles on ärevusttekitavalt tõelähedased. Jumala Aednike usulahk esines romaanis „Orüks ja Ruik", nagu ka Amanda Payne, Brenda (Ren), Bernice, Lumemees Jimmy, Glenn (*alias* Ruik) ja MaddAddami rühmitus. Aednikud ei ole loodud otseselt mõne olemasoleva religiooni järgi, ehkki mõneti on nende teoloogial ja kommetel eeskujud olemas. Aednike pühakud on valitud panuse järgi nendesse eluvaldkondadesse, mis on Aednikele südamelähedased; Aednikel on palju rohkem pühakuid, aga kõiki neid selles raamatus ei ole. Kõige selgemalt on Aednike vaimulikku lüürikat mõjutanud William Blake, abiks on olnud ka John Bunyan ning „Kanada anglikaani kiriku ning Kanada ühendatud kiriku lauluraamat". Nagu kõikides vaimulikes lauludes, on ka Aednike lauludes kohti, mis ei ole uskmatutele päris mõistetavad.

Muusika loodi lauludele õnneliku kokkusattumuse tõttu. Californiast Venice'ist pärit laulja ja muusik Orville Stoeber hakkas mitmele laulule muusikat komponeerima, et näha, mis juhtub, ja laskis end kaasa haarata. Erakordset tulemust võib kuulda plaadil „Jumala Aednike laulud". Kõik, kes tahavad kasutada neid laule religioossetel või keskkonnateadlikel eesmärkidel, võivad seda lahkesti teha. Külastage lehekülgi www.yearoftheflood.com, www.yearoftheflood.co.uk või www.yearoftheflood.ca.

Nimi Amanda Payne kuulus algselt raamatu „Orüks ja Ruik" tegelasele tänu Piinaohvrite Abistamise Meditsiinifondi (Suurbritannias) oksjonile. Püha Allan Sparrow'd, puhta õhu kaitsjat, toetas oksjon, mille korraldas CAIR (CommunityAIR Torontos). Nimi Rebecca Eckler ilmub raamatus tänu ajakirja Walrus (Kanada) heategevuslikule oksjonile. Minu tänu kõikidele nimeandjatele.

Nagu alati, tänan ma oma entusiastlikke ja ustavaid, ent kimbatuses toimetajaid Ellen Seligmani McClellandist & Stewartist (Kanada), Nan Talese'i Doubledayst (USA) ning Alexandra Pringle'it ja Liz Calderit Bloomsburyst (Suurbritannia), samuti Louise Dennyst Vintage/Knopf Canadast, LuAnn Walterit Anchorist (USA), Lennie Goodingsit Viragost (Suurbritannia) ning Maya Mavjeed Kanada Doubledayst. Samuti oma agente Phoebe Larmore'i (Põhja-Ameerika) ning Vivenne Schusterit ja Betsy Robbinsit Curtis Brownist (Suurbritannia); tänan ka Ron Bernsteini ning kõiki oma teisi agente ja kirjastajaid kogu maailmas. Samuti tänan Heather Sangsterit kangelasliku töö eest keeletoimetajana ja oma suurepäraseid abilisi Sarah Websterit, Anne Joldersmad, Laura Stenbergi ja Penny Kavanaugh'd; ja Shannon Shieldsi, kes samuti abiks oli. Tänan Joel Rubinovitchit ja Sheldon Shoibi; Michael Bradleyt ja Sarah Cooperit. Samuti Coleen Quinni ja Xiaolan Zhangi, kes hoidsid mu kirjutamiskätt liikumas.

Eriline tänu selle raamatu kohkumatutele esmalugejatele Jess Atwood Gibsonile, Eleanor ja Ramsay Cookile, Rosalie Abellale, Valerie Martinile, John Cullenile ja Xandra Bingleyle. Hindan teid väga.

Ja lõpuks kuulub minu eriline tänu Graeme Gibsonile, kellega koos oleme tähistanud nii paljusid aprillikala, maotarkuse ja kõigi teeliste pühasid. See on olnud pikk ja tore teekond.